

Dit zijn de Jaarstukken 2022 van de gemeente Dordrecht!

Via onderstaande knoppen navigeert u direct naar de inleiding van de jaarstukken; '[Onvoorspelbare gebeurtenissen](#)' en naar het [Financieel resultaat 2022](#). De programmaverantwoording, met daarin verantwoording op activiteitsniveau, kunt u vinden onder de kop [Programma's](#).

Onvoorstelbare gebeurtenissen

Financieel resultaat in perspectief

Dashboard Agenda Dordrecht 2030

Algemeen

Overzicht Algemeen

Onvoorstelbare gebeurtenissen

Onvoorstelbare gebeurtenissen

In deze jaarstukken kijken we onder meer terug op een jaar van politieke wisselingen en onvoorstelbare gebeurtenissen. Dit laatste werd in de winter van 2022 duidelijk toen de samenleving nog vol in het teken stond van de naweeën van de corona pandemie, tot op 24 februari de inval van Rusland in Oekraïne plaatsvond. De gevolgen die dit voor Europa heeft, en ook de impact voor Dordrecht, bleek al snel in de maanden die volgden. Bijna 1.300 Oekraïners, die gevlucht zijn voor het oorlogsgeweld, hebben onderdak in onze stad gevonden. De hulp die veel Dordtenaren en organisaties hebben aangeboden, ook met onderdak in eigen huis, heeft veel vluchtelingen goed gedaan en laten zien dat we er voor elkaar zijn als dat nodig is. We hebben ook laten zien flexibel te zijn en prioriteiten snel te kunnen bijstellen, al heeft dit soms ook gevolgen gehad voor de uitvoering van gemeentelijk bestaand beleid. Maar wat moet, dat moet.

Afgelopen jaar stond tevens in het teken van de gemeentelijke verkiezingen, en daarmee een wisseling van de gemeenteraad en het college. Een nieuw [Politiek Akkoord 2022-2026](#) werd gesloten, met daarin vijf focuspunten voor komende jaren. Gericht op meer betaalbare woningen, een duurzame en groene stad, bestaanszekerheid en gelijke kansen, een groeiende economie en gezonde arbeidsmarkt en een veilige, leefbare en levendige stad. Deze punten geven een impuls aan en bouwen ook voort op de Agenda Dordrecht 2030; het doel om een groene, levendige stad te zijn die tegen 2030 zo'n 140.000 veerkrachtige inwoners kent. We willen namelijk een stad zijn met een hoger welvaartsniveau, met een goede openbare ruimte en kwalitatief hoogwaardige leefomgeving. Daarbij is de ambitie dat Dordrecht in 2040 klimaatneutraal is. Dit vraagt continue inzet en investeringen. In de Begroting 2023, die in het najaar van 2022 werd gepresenteerd, zijn deze prioriteiten uit het Politiek Akkoord daarom vertaald naar concrete doelen en investeringsruimte.

Maar ook in 2022 zelf zijn veel concrete resultaten bereikt. Op gebied van leefbaarheid en veiligheid is onder meer een politiepost gerealiseerd aan de Vrieseweg, een straatintimidatieapp gelanceerd en een nieuw Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 opgeleverd. Tevens is afgelopen jaar de opkoopbeschermingsregeling ingevoerd, zodat woonruimten ook echt weer bestemd zijn voor wonen. Op gebied van groen en ruimtelijk Dordrecht zijn klimaatadaptieve maatregelen toegepast bij groot onderhoud projecten, is een belangrijke basis gelegd voor het bomenprogramma en is flink geïnvesteerd in kleine en grotere vergroeningsacties. Via vele actieve organisaties, professionals en vrijwilligers in de stad is daarnaast gewerkt aan het opvangen van de klappen van inflatie, mentale problemen en eenzaamheid. Er is ook flink ingezet op energiebesparende maatregelen, waardoor mensen met een hoge energierekening direct werden geholpen om al met kleine maatregelen hun energieverbruik naar beneden te krijgen. We gingen zo in paar maanden tijd van twee naar vijftien Energiehulpen, en eind 2022 waren al meer dan 1.000 huisbezoeken afgelegd. Ook is een subsidieregeling opgezet om sociaal maatschappelijke activiteiten te ondersteunen wanneer deze als gevolg van de energiecrisis niet door dreigen te kunnen gaan. De succesvolle aanpak voor de bestrijding van armoede is daarnaast verder verbeterd, de (warme) huiskamers van de wijk werden geopend en het jongerenwerk is actief betrokken geraakt bij het voortgezet onderwijs om daar een luisterend oor te bieden.

Tot slot stond afgelopen jaar, na langdurige coronabeperkingen, ook voor de wisseling van een gesloten naar weer een open samenleving, en kon de economie weer volledig draaien. Ondanks dat veel ondernemers, verenigingen en instellingen nog te kampen hebben met de naweeën van deze pandemie, zagen we gelukkig dat de draad weer opgepakt werd en onder meer de ontwikkelingen in de binnenstad weer een positieve vlucht namen. Tegelijkertijd heeft de daarop volgende

energiecrisis als gevolg van de Russische agressie voor nieuwe uitdagingen gezorgd. Het aantal gedwongen sluitingen blijft voor Dordtse ondernemers tot nu toe gelukkig binnen de perken. Daarop konden we doorbouwen aan de focus op 4.000 extra banen, het verbinden van hoger onderwijs via de campus Leerpark en het werken aan onze gemeentelijke dienstverlening aan zowel ondernemers als inwoners. Op gebied van cultuur en evenementen is afgelopen jaar de communicatie rondom evenementen verbeterd, zijn de Vrije Statenvergadering herdacht en de plannen uit de 'Binnenstadvisie' en de cultuurnota 'De kracht van cultuur voor en door iedere Dordtenaar 2020–2024' uitgevoerd. Tevens ligt er een nieuwe sportvisie bij de raad, waarbij de eerste verbeteringen van de sportvoorzieningen op de sportparken zijn gestart. Niet in de laatste plaats is afgelopen jaar ook fors gebouwd. Er zijn 1.152 woningen in aanbouw in onder meer Amstelveen, Stadserven en Wilgenwende. Een absolute mijlpaal is ook het besluit van het kabinet om een MIRT-Verkenning (Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport) te starten naar het verbeteren van het spoortraject de 'Oude Lijn' Leiden – Dordrecht, inclusief station Dordrecht CS en een nieuw station Leerpark.

Gemeentelijke organisatie

Door de opheffing van het voormalige Servicecentrum Drechtsteden (SCD) en de oprichting van de Servicegemeente Dordrecht (SGD), kregen we er per 1 januari 2022 veel nieuwe collega's bij. Afgelopen jaar zijn daarom de eerste verkenningen uitgevoerd voor aanpassing van de gemeentelijke organisatie, waarin ook de positionering en mogelijke (gedeeltelijke) integratie van het SGD wordt meegenomen. Tevens zijn in 2022 de voorbereidingen voor de bouw van het Huis van Stad en Regio gecontinueerd. Dit wordt de thuisbasis voor onze medewerkers, maar ook voor de organisatie en medewerkers van enkele andere partners. In toenemende mate had de gemeentelijke organisatie in 2022 ook last van krapte op de arbeidsmarkt. Dankzij uitbreiding van capaciteit op het gebied van werving & selectie konden toch een behoorlijk aantal vacatures worden bemenst, maar zeker niet allen. Om alle werkzaamheden en beleidswensen uit te kunnen voeren, waren we daarom genoodzaakt gebruik te maken van veel externe inhuur.

Financieel resultaat 2022

Het jaar 2022 werd afgesloten met een positief resultaat van € 38,2 miljoen. Dit is € 35,9 miljoen meer dan was begroot. Voor € 6,7 miljoen betreft dit de extra bijdrage uit het gemeentefonds, die in december bekend werd. Hierdoor kon dit in 2022 niet meer worden omgezet in beleid en derhalve niet meer besteed. Dergelijke fluctuaties in de rijksbijdrage als belangrijkste inkomstenbron van de gemeente, alsmede een toename van het aantal specifieke uitkeringen, maken het moeilijk een stabiel financieel beleid te voeren. Een ander groot financieel voordeel hangt samen met de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Hiervoor werd over 2022 € 9,3 miljoen meer ontvangen dan de hiervoor gemaakte kosten. Dit bedrag is ook onderdeel van het positieve resultaat. Voorzichtigheidshalve wordt voorgesteld dit bedrag te reserveren in een nieuwe bestemmingsreserve.

Door diverse maatregelen vanuit het Rijk, en ook doordat het kabinet wat betreft de financiële bijdrage nog niet verder kijkt dan 2025, staat de begroting op de langere termijn onder druk. We hebben op moment van schrijven dan ook te maken met grote tekorten vanaf 2026. De weerstandsratio, wat wil zeggen in welke mate de risico's kunnen worden opgevangen door de vrij besteedbare Algemene Reserves, komt ultimo 2022 uit op 1,1. Dit betekent dat de financiën op orde zijn, maar er incidenteel geen ruimte is. De ratio is nagenoeg gelijk aan dat wat afgesproken is in het Politiek Akkoord 2022-2026 (1,0).

Dashboard Agenda Dordrecht 2030

Dashboard Agenda Dordrecht 2030

Op deze pagina treft u het Dashboard van de Agenda Dordrecht 2030. Het dashboard is een uitwerking van de toezegging die is gedaan in de raadsinformatiebrief 'Beantwoorden motie 200714/M10 – regie op bezuinigingen' van oktober 2020 ([zie RIS-dossier 2636385](#)). Het uitgangspunt daarbij was om met hulp van een dashboard (overzicht in één A4) financiële

kengetallen beter te verbinden en inzichtelijker te combineren met de inhoudelijke doelstellingen van de Agenda Dordrecht 2030. Het dashboard is sinds 2021 een standaard onderdeel van de begroting en jaarstukken.

Bij de uitwerking van onderstaand dashboard is het Prioriteringskader van de Agenda Dordrecht 2030 gebruikt, zoals in de afbeelding hierboven te zien. In dit prioriteringskader, vastgesteld in januari 2020 ([zie RIS-dossier 2510937](#)), zijn de doelen en uitgangspunten van de Agenda Dordrecht 2030 beschreven samen met de factoren en variabelen waar we prioriteit aan geven. Het maakt concreet dat we de inzet van Enecomiddelen gebruiken voor strategische investeringen in de stad, die de verdien capaciteit van de stad bevorderen. De hoofddoelstelling van de Agenda Dordrecht 2030 luidt: **Dordrecht is een sociaal en economisch sterke centrumstad in het metropoolgebied Rotterdam**. Om deze hoofddoelstelling te concretiseren zijn in het prioriteringskader vier subdoelstellingen opgesteld. Te weten:

- **Groei van de bevolking in Dordrecht:** het aantal inwoners in Dordrecht neemt toe (1) in de tijd en wordt (relatief) jonger (2), hoger opgeleid (3) en welvarender (4).
- **Groei van de werkgelegenheid in Dordrecht:** de werkgelegenheid van Dordrecht neemt toe (1) in de tijd.
- **Groei van de economie van Dordrecht:** de inkomens uit arbeid en kapitaal nemen in Dordrecht toe (1) in de tijd.
- **Behoud van voorzieningen in Dordrecht:** het aanbod van publieke voorzieningen in Dordrecht, zoals zorg, sport en cultuur, blijft minimaal in stand.

De variabelen die in deze subdoelstellingen worden benoemd, zoals bijvoorbeeld de toename van het aantal inwoners en het welvaartsniveau, zijn uitgewerkt in negen afzonderlijke grafieken. Deze grafieken vormen het beleidsdeel van het dashboard. De titel van de grafiek geeft steeds het onderwerp aan zoals "inwoners" of "jongeren". De subtitel geeft steeds de subdoelstelling aan waar deze betrekking op heeft, zoals in bovengenoemd geval "groei van de bevolking". De subdoelstelling "behoud van voorzieningen" geeft als enige geen specifieke richtwaarde aan en is daarom niet vertaald naar afzonderlijke grafieken. Naast deze beleidsgrafieken zijn ook drie financiële grafieken opgenomen die respectievelijk de structurele exploitatieruimte laten zien, de netto schuldquote en de omvang van de reserves van de Agenda Dordrecht 2030.

De 12 grafieken samen geven als dashboard een complementair overzicht op de doelen van de agenda en de financiële randvoorwaarden. De data uit de grafieken is voornamelijk afkomstig van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Waar mogelijk wordt altijd de meest recente data gebruikt. Soms is dit data van 1 januari 2023, maar waar deze nog niet voorhanden zijn wordt de meest recente informatie uit 2021 of 2022 opgenomen. Doordat het dashboard als vast onderdeel is opgenomen in de begroting en jaarstukken, ontstaat een meerjarig overzicht (met data van 2017/2018 tot aan 2030) waarbij de bestedingen van de reserves Agenda Dordrecht 2030 moeten uitmonden in resultaten op de beleidsmatige grafieken.

Inwoners: Bevolkingsgroei in aantallen	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bevolking Dordrecht in aantallen	118.426	118.654	119.284	119.115	119.537	121.449

De grafiek toont het totale aantal inwoners in Dordrecht gemeten op 1 januari van het betreffende jaar. Bron: CBS, Bevolkingstotaal op 1 januari; aantallen en relatieve groei ten opzichte van het vorige jaar.

Inwoners: Relatieve bevolkingsgroei in procenten	2018	2019	2020	2021	2022
Bevolkingsgroei Dordrecht in % t.o.v. vorig jaar	0,26	0,19	0,53	-0,14	0,35
Bevolkingsgroei Nederland in % t.o.v. vorig jaar	0,58	0,59	0,73	0,39	0,66

De grafiek toont de groei of afname van de bevolking in Dordrecht en Nederland ten opzichte van het vorige jaar in procenten. Zo wordt de relatieve groei (of afname) zichtbaar tussen de jaren en ook in vergelijking van Dordrecht tot Nederland in totaal. Bron: CBS, Bevolkingstotaal op 1 januari; aantallen en relatieve groei ten opzichte van het vorige jaar.

Jongeren: Relatieve aandeel jongeren t/m 35 jaar in procenten	2018	2019	2020	2021	2022
Inwoners Dordrecht t/m 35 jaar in % t.o.v. totale Dordtse bevolking	41,92	41,73	41,70	41,50	41,58
Inwoners Nederland t/m 35 jaar in % t.o.v. totale Nederlandse bevolking	42,15	42,09	42,07	41,93	41,94

De grafiek toont het aandeel jongeren in de bevolking, waarbij jongeren is gedefinieerd in de leeftijdsgroep tot en met 35 jaar. Het aandeel van deze groep wordt getoond in Dordrecht en in vergelijking met Nederland in totaal. Bron: CBS, Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio.

Opleiding: Aantal leerlingen en studenten dat hoger onderwijs volgt	2017	2018	2019	2020	2021
Aantal studenten dat hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs volgt en in Dordrecht woont	3.515	3.564	3.628	3.858	3.860

De grafiek toont het aantal leerlingen en studenten dat in Dordrecht woont en hoger onderwijs volgt. Hoger onderwijs is hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs. Bron: CBS, Regionale Kerncijfers Nederland/Onderwijs.

Welvaart: Gemiddeld besteedbaar inkomen	2017	2018	2019	2020	2021
Gemiddeld besteedbaar inkomen in Dordrecht van particuliere huishoudens (excl. Studenten) *€ 1.000	39,6	40,7	43,9	44,7	46,5
Gemiddeld besteedbaar inkomen in Nederland van particuliere huishoudens (excl. Studenten) *€ 1.000	42,6	43,5	46,8	47,5	49,4

De grafiek toont het gemiddeld besteedbaar inkomen van particuliere huishoudens (exclusief studentenhuishoudens) in Dordrecht en Nederland in totaal. Het besteedbaar inkomen bestaat uit het bruto-inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies inkomensverzekeringen, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen. Bron: CBS, Regionale Kerncijfers Nederland/Inkomen & Vermogen.

Werkgelegenheid: Aantal werkzame personen	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal werkzame personen bij bedrijven Dordrecht in totaal	54.919	56.813	58.063	58.714	61.973

De grafiek toont het totaal aantal werkzame personen bij bedrijven in Dordrecht, exclusief uitzendkrachten. Bron: LISA, via Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD).

Werkloosheid: Relatieve werkloosheid in procenten	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Werkloosheid in Dordrecht in procenten	6,4	5,3	5,1	5,6	4,7	3,8
Werkloosheid in Nederland in procenten	5,9	4,9	4,4	4,9	4,2	3,5

De grafiek toont het werkloosheidspercentage in Dordrecht in vergelijking met Nederland in totaal. Het werkloosheidspercentage is de werkloze beroepsbevolking (15-75 jaar) afgezet tegen de totale beroepsbevolking. Bron: CBS/arbeidsdeelnamen, www.waarstaatjegemeente.nl.

Economie: Bedrijfsvestigingen in aantallen	2018	2019	2020	2021	2022
Bedrijfsvestigingen met één werkzame persoon	5.378	5.938	6.393	6.917	7.659
Bedrijfsvestigingen met 2 t/m 19 werkzame personen	2.689	2.592	2.746	2.790	2.802
Bedrijfsvestigingen met 20 werkzame personen en meer	472	449	498	505	521

De grafiek toont enerzijds het totaal aantal bedrijven dat in Dordrecht is gevestigd, en tevens respectievelijk het aantal bedrijven hiervan met één werkzame persoon, twee tot en met negentien werkzame personen en het aantal vestigingen met twintig werkzame personen of meer. Bron: LISA, via Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD).

Economie: Bbp per inwoner	2017	2018	2019	2020	2021
Bruto binnenlands product (Bbp) per inwoner in de Drechtsteden	41.546	43.211	45.801	44.636	47.967
Bruto binnenlands product (Bbp) per inwoner in Nederland	43.088	44.917	46.876	45.669	49.099

De grafiek toont het Bruto binnenlands product (Bbp) van de Drechtsteden en van Nederland in totaal. Het Bbp is de totale toegevoegde waarde van alle in een land geproduceerde finale goederen en diensten. Het CBS publiceert cijfers over Nederland, provincies en COROP-gebieden, zoals de Drechtsteden. Een COROP-gebied is een cluster van één of meer aangrenzende gemeenten in dezelfde provincie, ontworpen voor regionaal onderzoek. Er zijn geen gegevens van het Bbp afzonderlijk voor Dordrecht beschikbaar. Bron: CBS, Regionale Kerncijfers Nederland/nationale rekeningen.

Structurele exploitatieruimte	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Structurele exploitatieruimte Dordrecht * €1.000	16.928	8.869	16.370	-4.018	12.831	7.461	10.855	12.022	-10.382

De grafiek toont de structurele exploitatieruimte van de Gemeente Dordrecht, een belangrijke financiële randvoorwaarden. De cijfers van 2018 tot en met 2022 zijn afkomstig uit de jaarrekeningen, de cijfers 2023 tot en met 2026 uit de begrotingen.

Netto Schuldquote	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote gemeente Dordrecht in %	58	58	-6	-3	7	12	7	5	10

De grafiek toont de netto schuldquote van de Gemeente Dordrecht, een belangrijke financiële randvoorwaarden. De cijfers van 2018 tot en met 2022 zijn afkomstig uit de jaarrekeningen, de cijfers 2023 tot en met 2026 uit de begrotingen.

Omvang Reserves Agenda Dordrecht 2030	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Omvang reserves Agenda Dordrecht 2030 in € miljoenen in totaal	0	0	345,7	342,9	340,9	296,1	290,2	286,5

De grafiek toont de totale omvang per ultimo 2022 van de reserves Agenda Dordrecht 2030, een belangrijke financiële randvoorwaarden.

Financieel resultaat in perspectief

De jaarrekening is een omvangrijk product dat voor een groot deel vanuit de financiële techniek is opgesteld. Om de jaarrekening beter te kunnen duiden, presenteren we hier een samenvattend beeld van de financiële positie van Dordrecht per 31 december 2022 en de resultaten over het boekjaar 2022.

Vooraf

Gemeentefinanciën zijn complex. Toch werkt de financiële huishouding van een gemeente in de basis zoals iedere andere financiële huishouding. Naast de jaarlijkse baten en lasten die in de exploitatie staan, kan er voor aanvullende lasten geld uit reserves worden gehaald. Via de balans en de exploitatierekening kan snel inzicht worden verkregen in de financiën van Dordrecht.

In de balans komt de verhouding tussen de bezittingen (activa) en de daarvoor beschikbare eigen middelen (reserves) en financieringsmiddelen van derden (schulden) tot uitdrukking.

In de exploitatierekening wordt duidelijk welke inkomsten de gemeente heeft en waar het geld aan wordt uitgegeven. Het jaarrekeningresultaat volgt uit het saldo van de inkomsten en uitgaven in dat jaar (gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten) en de verrekening met de reserves (gerealiseerd resultaat). Het saldo van inkomsten en uitgaven voor verrekening met reserves geeft aan of er per saldo middelen aan het eigen vermogen kunnen worden toegevoegd (bij een positief saldo), of dat er middelen aan het eigen vermogen moeten worden onttrokken (bij een negatief saldo).

In de hierop volgende paragrafen geven we een korte financiële beschouwing van de jaarrekening inclusief de vermogenspositie, lichten we toe hoe het resultaat over 2022 is opgebouwd en hoe dit zich verhoudt tot het door de raad vastgestelde begrote resultaat.

Financiële beschouwing 2022

Resultaat

In het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV), de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt onderscheid gemaakt tussen het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten en het gerealiseerd resultaat. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten bedraagt € 7,4 miljoen nadelig over 2022. Per saldo is tussentijds € 45,6 miljoen van de reserves geboekt, zodat het gerealiseerd resultaat € 38,2 miljoen voordelig bedraagt. Dit is 5,7% van de werkelijke lasten.

In onderstaande tabel ziet u hoe dit resultaat tot stand is gekomen:

	Bedragen x € 1.000
Financieel resultaat 2022	
Werkelijk baten	662.960
Werkelijke lasten	670.342
Gerealiseerde totaalsaldo baten en lasten	-7.382
Onttrekkingen uit de reserves	100.487
Stortingen in de reserves	-54.907
Gerealiseerd resultaat (afgerond)	38.198

Bij de jaarrekening vergelijken we het werkelijke resultaat met het door de raad vastgestelde begrote resultaat. Het rekeningresultaat is bij de primaire [Begroting 2022](#) op € 3,2 miljoen begroot. Tussentijds is dit begrote resultaat met tussentijdse wijzigingen (raadsbesluiten) bijgesteld met +/- € 2,3 en er heeft een bijstelling plaatsgevonden bij de [Bestuursrapportage 2022](#) met € 1,4 miljoen naar € 2,3 miljoen voordelig. Het werkelijke resultaat is € 38,2 miljoen

voordelig. Het verschil tussen de bijgestelde begroting en het jaarrekeningresultaat is daardoor afgerond € 35,9 miljoen.

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn de budgetoverhevelingen vanuit het jaar 2022 niet separaat, voorafgaand aan het jaarstukken-traject, voorgelegd middels een voorstel aan de raad. Conform de afgesproken lijn in de nieuwe [Financiële Verordening](#), zijn deze nu onderdeel van de te nemen besluitvorming/beslispunten inzake resultaatbestemming bij het vaststellen van de Jaarstukken 2022.

Als we het rekeningresultaat van de afgelopen jaren op een rij zetten, zien we in 2022 een groter voordelig resultaat en een grotere afwijking tussen het begrote en het gerealiseerd resultaat. Dit wordt net als in voorgaande jaren voor een groot deel veroorzaakt door een aantal incidentele voordelen, waaronder de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds ([Decembercirculaire 2022](#)). Specifiek is het saldo over 2022 positief beïnvloed door een overschot op de ontvangen gelden voor de opvang van de Oekraïners (€ 9,3 miljoen).

Bedragen x € 1.000

Financieel resultaat	2018	2019	2020	2021	2022
Gerealiseerd resultaat	11.083	9.369	26.467	25.790	38.198
Budgetoverhevelingen	3.168	4.442	8.442	8.728	-
<i>Resultaat na 'budgetoverhevelingen'</i>	<i>7.915</i>	<i>4.927</i>	<i>18.025</i>	<i>17.062</i>	<i>38.198</i>
Gerealiseerd resultaat	11.083	9.369	26.467	25.790	38.198
Begroot resultaat	1.614	1.805	6.632	3.068	2.335
<i>Afwijking begroot en gerealiseerd</i>	<i>9.469</i>	<i>7.564</i>	<i>19.835</i>	<i>22.722</i>	<i>35.863</i>

Toelichting Jaarrekeningresultaat 2022

Om een goed beeld te krijgen van de oorzaak van afwijkingen laat de volgende tabel zien binnen welke programma's verschillen optreden en hoe groot die verschillen zijn. Op de volgende pagina worden de [grootste afwijkingen](#) toegelicht. Voor een uitgebreide analyse per programma verwijzen wij naar de [financiële analyses](#).

Bedragen x € 1.000

Programma's	Begroot lasten	Werkelijk lasten	Vershil lasten	Begroot baten	Werkelijk baten	Vershil baten
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	37.965	23.024	14.942	14.422	11.390	3.032
Leefbaar en Veilig Dordrecht	20.018	39.948	-19.931	2.246	31.252	-29.005
Groen en Ruimtelijk Dordrecht	59.285	52.697	6.588	26.714	25.047	1.666
Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	291.934	290.501	1.433	62.449	62.431	18
Lerend en Ondernemend Dordrecht	42.141	38.952	3.188	18.910	17.231	1.679
Gezond en Levendig Dordrecht	44.040	40.122	3.918	9.070	10.453	-1.383
Duurzaam en Innovatief Dordrecht	21.592	21.595	-3	20.824	20.825	-1
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	74.869	63.455	11.414	85.716	54.338	31.378
Algemene Dekkingsmiddelen	10.483	10.032	450	383.496	393.349	-9.853

Overhead	89.787	89.941	-154	38.308	36.644	1.663
Vennootschapsbelasting	100	75	25	0	0	0
Onvoorzien	200	0	200	0	0	0
Saldo*	692.413	670.343	22.070	662.155	662.961	-805
Afwijking t.o.v. actuele begroting						22.876
Mutatie reserves	70.793	54.907	15.885	101.050	100.487	563
Afwijking mutatie reserves						15.323
Totaal saldo incl. mutatie reserves	763.206	725.250	37.956	763.206	763.448	-243
Gerealiseerd resultaat						38.198

* Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten

Grote verschillen t.o.v. gewijzigde Begroting 2022

Bedragen x € 1.000

Grote verschillen ten opzichte van gewijzigde begroting

1. Vrijval gereserveerde stelposten gemeentefonds	11.621
2. Niet bestede Oekraïne crisis middelen	9.306
3. Extra rijksbijdrage Algemene Uitkering ontvangen	6.682
4. Lasten inkomensondersteuning hoger uitgevallen	-4.043
5. Verrekening TOZO doorgevoerd	2.461
6. Meer energietoelagen toegekend	-2.208
7. Onderhoudsvoorziening vrijgevallen	1.892
8. Lasten en baten Beschermd Wonen en Opvang meegevallen	1.375
9. Projecten Petri-fontein en Charlotte de Bourbon verstraagd	1.331
10. Vergoedingen aan No Cure No Pay bedrijven gestegen en belastingopbrengst toegenomen	1.099
11. Overige kleine verschillen	6.347
Totaal afwijkingen	35.863

Bovenstaande tabel geeft inzicht in de belangrijkste oorzaken van het verschil van afgerond € 35,9 miljoen positief tussen het geprognosticeerde resultaat van € 2,3 miljoen positief en de werkelijk gerealiseerde baten en lasten bij de Jaarrekening 2022 van € 38,2 miljoen positief. Voor een uitgebreide analyse per programma verwijzen wij naar de [financiële analyses](#).

1. Vrijval gereserveerde stelposten gemeentefonds

De algemene uitkering van het gemeentefonds wordt meerdere malen per jaar bijgesteld door middel van circulaires. Het voordeel van € 11.621.000 bestaat uit bijstellingen voorgaande jaren, stelposten uit voorgaande circulaires die niet meer zijn uitgegeven en extra rijksbijdragen.

2. Niet bestede Oekraïne crisis middelen

In 2022 zijn middelen van het Rijk ontvangen ter compensatie van de gemaakte kosten ter bestrijding van de Oekraïne crisis. Deze middelen zijn in 2022 niet volledig uitgegeven. Via een voorstel tot resultaatbestemming bij deze jaarrekening worden deze middelen (€ 9.306.000) in 2023 weer toegevoegd aan de bestemmingsreserve Toekomstige kosten opvang ontheemden.

3. Extra rijksbijdrage Algemene Uitkering ontvangen

De algemene uitkering van het gemeentefonds wordt meerdere malen per jaar bijgesteld door middel van circulaire. Het voordeel van € 6.682.000 bestaat uit bijstellingen uit de [Decembercirculaire 2022](#).

4. Lasten inkomensondersteuning hoger uitgevallen

Omdat er meer aanspraak op inkomensondersteuning is gemaakt (€ 3.605.000) en de rijksbijdrage BUIG naar beneden is bijgesteld (€ 438.000), ontstaat er een incidenteel nadelig resultaat van € 4.043.000.

5. Verrekening TOZO doorgevoerd

Het incidenteel voordeel van € 2.461.000 bestaat uit de afrekening over 2021, welke heeft plaatsgevonden in 2022.

6. Meer energietoelagen toegekend

Door een hogere toekenning van energietoelagen, ontstaat een nadeel van € 2.208.000, met de volgende verklaringen:

- de toegekende energietoelagen voor huishoudens met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) zijn meer dan de onderhavige rijksvergoeding. De rijksvergoeding is gebaseerd op verouderde, lagere CBS-cijfers over deze doelgroep.
- de toegekende energietoelagen voor de niet-landelijke doelgroep (met een inkomen van 120% tot 130% van het WSM) zijn meer dan verwacht.

Hier tegenover staan vrijvallende middelen op de programmakaart [Algemene Dekkingsmiddelen](#): energietoelag voor studenten ad € 150.000 uit de [Decembercirculaire 2022](#).

7. Onderhoudsvoorziening vrijgevallen

De baten zijn incidenteel € 1.892.000 hoger dan begroot, omdat de onderhoudsvoorziening havens en baggeren is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie, omdat deze niet meer voldoet aan de nieuwste BBV-regelgeving en moet worden omgevormd naar een onderhoudsreserve. Via een voorstel tot resultaatbestemming bij deze jaarrekening worden deze middelen (€ 1.892.000) in 2023 weer toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoudsfonds havens en baggeren.

8. Lasten en baten Beschermd Wonen en Opvang meegevallen

Door lagere lasten en lagere baten ontstaat er bij Beschermd Wonen en Opvang per saldo een incidenteel voordeel van € 1.375.000, met de volgende verklaringen:

- Meer cliënten dan verwacht zijn geïndiceerd voor de Wet Langdurige Zorg (€ 2.516.000).
- Minder eigen bijdragen voor Beschermd Wonen zijn ontvangen door het hoger aantal cliënten dat is geïndiceerd voor de Wet Langdurige Zorg (€ 1.141.000).

9. Projecten Petri-fontein en Charlotte de Bourbon vertraagd

De werkzaamheden van de projecten Petri fontein (€ 300.000) en Charlotte de Bourbon (€ 1.031.000) zijn vertraagd naar 2023. Hierdoor hoefde er in 2022 € 1.331.000 minder naar de reserve Afschrijving te worden geboekt. Via een voorstel tot resultaatbestemming bij deze jaarrekening worden deze middelen (€ 1.331.000) in 2023 weer toegevoegd aan de reserve Afschrijving.

10. Vergoedingen aan No Cure No Pay bedrijven gestegen en belastingopbrengst toegenomen

Door hogere lasten en hogere baten ontstaat er bij belastingen per saldo een voordelig incidenteel resultaat van € 1.099.000, met de volgende verklaringen:

- De vergoedingen aan No Cure No Pay bedrijven zijn sterk gestegen inclusief de bijkomende afwikkelingskosten van de bezwaren (€ 303.000).
- Meer opbrengsten door onder andere waardeontwikkeling, afwijkingen op het areaal en economische activiteiten in de openbare ruimte: onroerende zaakbelastingen (€ 725.000), precariobelasting (€ 210.000), logiesheffing (€ 79.000) en bijdrage Drechtsteden gemeenten No Cure No Pay (€ 388.000).

11. Overige verschillen

Voor de analyses per begrotingsprogramma met de afwijkingen ten opzichte van de actuele begroting verwijzen wij u naar de [financiële analyses](#).

Coronacrisis en financiële huishouding Dordrecht

In 2022 werden de coronamaatregelen versoepeld na een harde lockdown. Hierdoor is de impact van de coronapandemie op de gemeentelijke financiën afgenomen. Toch heeft de coronapandemie nog in 2022 tot extra kosten geleid. Hiervoor zijn we (reeds) vanuit het Rijk gecompenseerd. De totale compensatie die we vanuit het Rijk hebben ontvangen in 2022 bedroeg afgerond € 1,9 miljoen. Aanvullend hierop is € 4 miljoen van de rijkssteun die we in 2021 ontvangen hebben, overgeheveld naar 2022. In totaal was daarmee afgerond € 5,9 miljoen compensatie vanuit het Rijk beschikbaar in 2022.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Bedrag
Ontvangen coronasteun vanuit het Rijk	1.934
Coronasteun overgeheveld vanuit 2021	4.007
<i>Totale steun beschikbaar in 2022</i>	<i>5.941</i>
Totale coronakosten 2022	3.212
Saldo coronakosten 2022	2.728

De meerkosten in 2022 bedroegen ruim € 3,2 miljoen. Door afschaffing van de meeste coronamaatregelen is besloten dat er geen middelen worden overgeheveld naar 2023. In onderstaande tabel hebben wij de specificatie van de coronasteun opgenomen. De ontvangen compensatie is afgerond € 2,7 miljoen hoger dan de gemaakte kosten. Dit saldo maakt onderdeel uit van het jaarrekeningresultaat.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Overgeheveld vanuit 2021	Ontvangsten 2022	Totale compensatie	Realisatie 2022
Compensatie inkomstenderving corona	-	1.452	1.452	-
Aanvullende pakket re-integratiekosten	1.243	-	1.243	278
Gemeentelijk schuldenbeleid	-	-	-	-
Bijzondere bijstand	-	-	-	-
Crisisdienstverlening	314	-	314	-
Extra kosten verkiezingen	-	-	-	-
Toezicht en handhaving	-	-	-	-
Beschermd wonen	-	-	-	-
Schrappen opschalingskorting	-	-	-	-
Cultuur	1.592	-	1.592	712
Perspectief jeugd en jongeren	111	-	111	111
Jongerenwerk	102	-	102	102
Mentale ondersteuning	95	-	95	95
Activiteiten en ontmoetingen	38	-	38	38
TONK	-	-	-	-
Afvalverwerking	-	-	-	-
Bestrijden eenzaamheid ouderen	242	-	242	242
Begeleiding kwetsbare groepen	271	-	271	281

Maatschappelijke opvang	-	-	-	-
Voorschoolse voorzieningen peuters	-	-	-	-
Buurt- en dorpshuizen	-	-	-	13
Heroriëntatie zelfstandigen	-	-	-	-
Jeugd aan zet	-	-	-	-
Handhaving quarantaine	-	2	2	-
Continuïteit van zorg jeugd	-	-	-	-
Continuïteit van zorg Wmo	-	-	-	376
Inkomstenderving gemeenten	-	-	-	-
Vrouwenopvang	-	-	-	-
Participatie	-	-	-	-
Tegemoetkoming Verhuurders Sportaccommodaties (TVS)	-	91	91	91
Zwembaden en IJsbanen	-	239	239	239
Lokale subsidieregeling coronasteun (aandeel sport)	-	150	150	61
Inkomstenderving parkeren	-	-	-	573
Totaal	4.007	1.934	5.941	3.212

Financiële positie

We geven hier een financiële beschouwing op het eigen vermogen, de financiering en het weerstandsvermogen. Voor de beoordeling van de financiële positie is het namelijk belangrijk om zowel naar de exploitatie als de balans te kijken. In de balans komt de verhouding van de bezittingen (activa) in beeld en de daarvoor beschikbare eigen middelen (reserves) en financieringsmiddelen van derden (schulden). Ook voor het bepalen van het eigen vermogen kijken we naar de balans. Waarbij het eigen vermogen de uitkomst is van de waarde van alle bezittingen (activa) minus de schulden.

Kengetallen

Om nog meer transparantie te creëren en een benchmark tussen gemeenten mogelijk te maken, geeft onderstaande tabel inzicht in zes financiële indicatoren, die in deze paragraaf verder zijn toegelicht.

	Rekening 2021	Begroting 2022	Rekening 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	-3%	12%	7%	12%
Netto schuldquote gecorrigeerd	-8%	7%	0%	4%
Solvabiliteitsratio	68%	70%	69%	68%
Grondexploitatie	10%	9%	10%	12%
Structurele exploitatieruimte	-0,7%	0,6%	1,9%	1,2%
Belastingcapaciteit	94%	93%	93%	88%

Eigen vermogen

Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het saldo van de jaarrekening. De reserves zijn in 2022 met een bedrag van € 45,6 miljoen afgenomen. Het jaarrekeningsaldo is € 38,2 miljoen. Per saldo daalt het eigen vermogen in 2022 met € 5,6 miljoen (stand van 31-12-2022: € 697,3 miljoen) ten opzichte van de stand 31-12-2021 (€ 702,9 miljoen). De solvabiliteit blijft hierdoor nagenoeg gelijk, 69%. Dit betekent dat het eigen vermogen eind 2022 een nagenoeg gelijk deel van het totale vermogen uitmaakt als in 2021.

	Bedragen x € 1 miljoen	
Ontwikkeling eigen vermogen	2021	2022
Stand per 1 januari	711,5	702,9
Invlechting Parkschap per 01-01-2021	1,2	-
Invlechting Servicegemeente Dordrecht per 01-01-2022	-	1,8
Tussentijdse mutaties reserves (per saldo)	-35,6	-45,6
Totaal budgetoverheveling (tot en met 2021)	8,7	-
Nog te bestemmen resultaat	17,1	38,2
Stand per 31 december	702,9	697,3
Eigen vermogen als balanstotaal	68%	69%

De reservepositie bestaat voor een groot gedeelte (€ 635,0 miljoen) uit 'bestemmingsreserves'. Aan deze reserves heeft de raad eerder een bestemming gegeven. Deze reserves zijn zonder (nieuwe) besluitvorming van de raad niet vrij besteedbaar. De algemene reserve van de gemeente is binnen de financiële beleidskaders wel vrij aanwendbaar en bedraagt eind 2022 € 24,1 miljoen (exclusief het nog te bestemmen resultaat bij de jaarrekening, inclusief algemene reserve Grondbedrijf). In de [toelichting op de Staat van reserves](#) (zie bijlagen) bij deze jaarrekening worden de verschillen (> € 100.000) tussen begrote en werkelijke mutaties per reserve toegelicht.

Financiering

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën op de langere termijn hangt af van de ruimte om, naast de noodzakelijke uitgaven voor publieke voorzieningen, de schuldverplichtingen in de vorm van rente en aflossingen te betalen. Daarom letten wij naast de baten en lasten (exploitatie) ook nadrukkelijk op de geldstromen en de hoogte van de schuld. Het is wenselijk dit goed te monitoren omdat een oplopende schuldenpositie de begrotingsruimte kan verminderen.

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer ten opzichte van de totale baten. Daarmee geeft dit kengetal een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. De netto schuldquote wordt ook inclusief doorgeleende gelden weergegeven via de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stelt dat voor een gemeente geldt dat bij een netto schuldquote boven de 100% het licht op oranje springt en boven de 130% op rood. Er blijft dan namelijk weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers door bijvoorbeeld een economische recessie op te vangen. De netto schuldquote van de gemeente Dordrecht is 7% en valt daarmee binnen deze signaleringsgrenzen.

Naast de netto schuldquote kan de totale schuldpositie ook worden afgezet tegen de bezittingen. Dit is in onderstaande tabel gedaan. Het vreemd vermogen (bruto schuld) bedraagt ultimo 2022 € 320 miljoen en maakt daarmee 31% van het totale vermogen van € 1.018 miljoen uit.

	Bedragen x € 1 miljoen	
Ontwikkeling vreemd vermogen	2021	2022
Stand per 1 januari	339	335
Stand per 31 december	335	320
Vreemd vermogen als balanstotaal	32%	31%

Weerstandvermogen en -ratio

Dordrecht is een stad die blijft investeren. Hieraan zijn onlosmakelijk financiële risico's verbonden. Daarom is en blijft het van belang te sturen op het beheersen van deze risico's. Dordrecht kent daartoe een actief risicomanagementbeleid, een relatief compleet risicoprofiel en een door de raad vastgestelde norm om het weerstandsvermogen in evenwicht te houden met de gekwantificeerde risico's.

Bij de totstandkoming van deze jaarrekening zijn de risico's geactualiseerd. Vervolgens is berekend welk bedrag nodig is om deze risico's financieel af te dekken. Dit bedrag is afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen die in onderstaande tabel is gepresenteerd.

Voor de ratioberekening is met de raad de volgende berekeningswijze vastgesteld:

$$\text{Ratio} = \frac{\text{AR Stad en Grondbedrijf} + \text{rekeningresultaat 2022} + \text{post onvoorzien}}{\text{risicoprofiel Dordrecht (simulatie Naris)}} = \frac{\text{€ 34,5}}{\text{€ 30,9}} = 1,1$$

De weerstandsratio komt bij de Jaarstukken 2022 uit op een stand van 1,1. Dat is net boven de met de raad afgesproken grens van 1,0 maar is een verdere daling ten opzichte van de in de Begroting 2023 opgenomen ratio van 1,6. Belangrijkste veroorzakers van deze daling zijn een aanzienlijke afname van de positieve risico's op winstnames en de vermogenspositie bij het grondbedrijf (zie [paragraaf Grondbeleid](#)). Daarnaast zijn door nieuwe actualiteiten de risico's voor Jeugdhulp, Cybercriminaliteit en Uitvoerings- en proceskosten GBD vanwege verwachte stijging van WOZ-bezwaarschriften toegenomen.

Grondexploitatie

Resultaten van grondexploitaties kunnen de financiële positie van een gemeente sterk beïnvloeden. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de waarde van de grondpositie is ten opzichte van de totaal gerealiseerde baten. Dit kengetal zegt daarmee iets over het effect dat grondexploitatierisico's op de gemeentelijke exploitatie kunnen hebben. In samenhang met de netto schuldquote kan het ook iets zeggen over de mate waarin de gronden op de balans zijn gefinancierd met eigen vermogen.

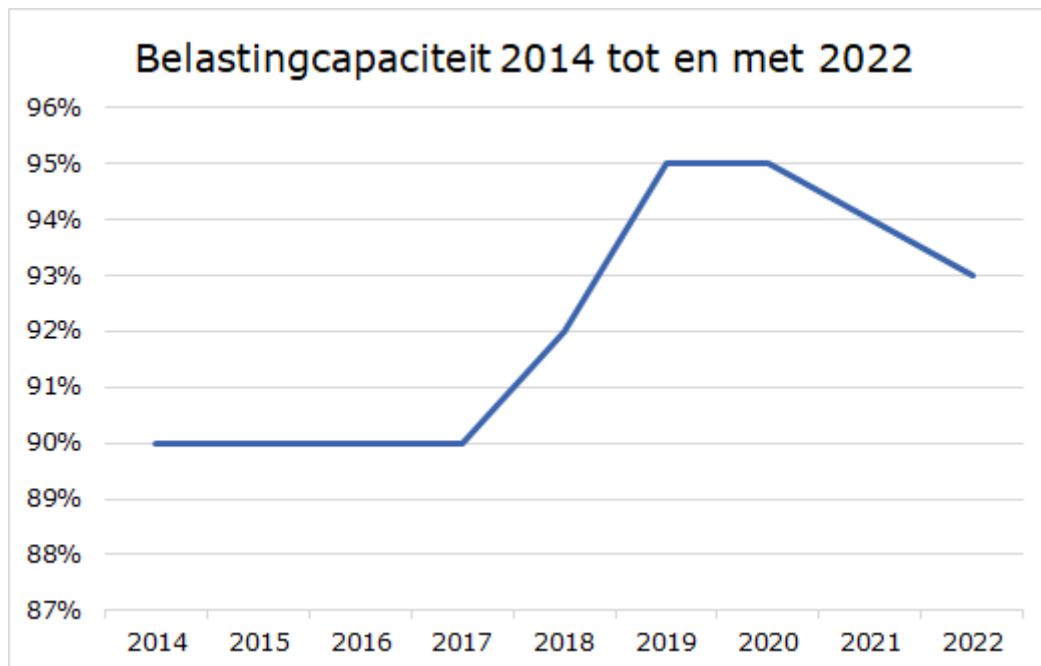
Voor Dordrecht is het percentage grondexploitatie in 2022 10%. De waarde van de bouwgronden is ten opzichte van 2021 toegenomen. Deze waarde wordt afgezet tegen de totaal gerealiseerde baten. Door de invlechting van de GRD zijn de baten structureel hoger, waardoor het percentage gelijk is aan 2021.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerendezaakbelastingen (OZB). Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De realisatiecijfers van 2022 laten een structurele exploitatieruimte van 1,9% zien. Bij het onderdeel [overzicht van incidentele baten en lasten - structurele exploitatieruimte](#) staat meer informatie over dit cijfer.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen. Deze wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden te vergelijken met het landelijk gemiddelde, uitgedrukt in een percentage.

Na een stabiele periode (2014-2017) waarin dit kengetal 90% was, fluctueert deze in de periode 2018-2022 tussen de 92% en de 95%. Met ingang van 2022 heeft het CBS de berekeningsmethode van de gemiddelde WOZ-waarde gewijzigd, zie voor een uitgebreidere

toelichting hierop de passage [belastingcapaciteit in de Begroting 2023](#). De percentages belastingcapaciteit over de jaren 2014 tot en met 2022 zijn via de oude berekeningswijze tot stand gekomen en onderling te vergelijken. 2023 is via de nieuwe methode berekend en dus niet vergelijkbaar met voorgaande jaren.

In 2023 is er sprake van een flinke daling naar 88%. Dit houdt in dat Dordrecht in 2023 qua woonlasten ongeveer 12% onder het landelijk gemiddelde van € 904 zit. Meer informatie staat in de [paragraaf Lokale Heffingen](#).

College

Van links naar rechts: Marc Merx (VVD), Chris van Benschop (GroenLinks), Rik van der Linden (CU/SGP), Peter Heijkoop (CDA), Wouter Kolff (burgemeester), Tanja de Jonge (GroenLinks), Maarten Burggraaf (VVD) en Carlo Post (gemeentesecretaris).

A.W. Kolff, burgemeester

Portefeuilles: Algemene & Kabinetszaken; Handhaving openbare orde & veiligheid; Politie; Voorzitter Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (Brandweer en crisisbeheersing); Integraal veiligheidsbeleid; Vergunningen (Horeca, evenementen, APV en Wet Bibob); Bestuurlijke betrekkingen & Public Affairs; Regionale samenwerking; Voorzitter Smart Delta Drechtsteden; Internationale samenwerking; Publiekszaken (wettelijke taken en verkiezingen); Mediabeleid & Communicatie.

M.D. Burggraaf (VVD), wethouder

Portefeuilles: Stadsontwikkeling (RO en bouwen); MKB & Innovatiebeleid, Zakelijke dienstverlening, Maritieme Maakindustrie (incl. havens), Ambulante handel; Agenda 2030: Levendige Binnenstad; Toerisme & Evenementen; Digitalisering (Smart Society); Huis van Stad & Regio; Servicegemeente (bedrijfsvoering en coördinatie Groei-SmartDeltaDrechtsteden-agenda).

Verbonden partijen: ROM-D (Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden NV, ROM-D Capital BV, ROM-D Beheer NV, ROM-D CV Projecten en ROM-D CV Kil III); Innovation Quarter; Stichting Administratiekantoor Breedband Drechtsteden.

C.C. van Benschop (GroenLinks), wethouder

Portefeuilles: Arbeidsmarkt & Economie (incl. bedrijventerreinen, maatschappelijk betrokken ondernemen); Agenda 2030: Ruimte voor banen & Glansrijke Toekomst; Westelijke Dordtse Oever (exclusief Zeehavengebied); Smart Campus Leerpark; Hoger onderwijs (MBO/HBO); Voortgezet onderwijs; Inclusiviteit, Diversiteit & Kansengelijkheid; WMO (regionaal: Maatwerk, lokaal: Wijkteams en Buurtwerk); Mantelzorg.

Verbonden partijen: GR Sociaal (GRS); GR Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ); Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.

H. van der Linden (ChristenUnie/SGP), wethouder

Portefeuilles: Mobiliteit, Bereikbaarheid, Spoorveiligheid & Parkeren; Infrastructuur (Weg- en waterwegenonderhoud, riool, bruggen en viaducten); Groenblauwe stad inclusief Klimaatadaptie(programma); Publieke gezondheid; Jeugdzorg (incl. regionale/SOJ taken, jeugdhulpverlening inclusief jeugdhulp naar voren en stichting jeugdteams); Cultuur, Monumentenzorg & Archeologie; Dienstverlening/burgerzaken.

Verbonden partijen: GR Sociaal (GRS); GR Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ); GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ); B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides; Merwedelingelijn beheer B.V.

P.J. Heijkoop (CDA), wethouder

Portefeuilles: Volkshuisvesting (inclusief beschermd wonen & maatschappelijke opvang); Financiën; Werk & Inkomen; Armoede & Schulden; Inburgering; Kinderopvang & Primair onderwijs; Bibliotheek; Dordtpas; Vrijwilligersbeleid.

Verbonden partijen: GR Sociaal (GRS); GR Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk); GR Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken (GR Gevudo); Bank Nederlandse Gemeenten.

M.P.P.M. Merx (VVD), wethouder

Portefeuilles:	Leefbaarheid & overlastbestrijding, Handhaving & toezicht openbare ruimte (boa's); Wijkeraanpak; Vergunningen (bouwen, milieu, leefomgeving, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid); Stadsbeheer-Ruimtelijke kwaliteit: afval, groenonderhoud, verlichting, speelplekken; Sport & Recreatie; Preventie jeugd; Personeel en Organisatie; Essenhof; Straatnamencommissie.
----------------	---

Verbonden partijen:	GR Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ); GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ).
---------------------	---

T.F. de Jonge (GroenLinks), wethouder

Portefeuilles:	Duurzaamheid, Klimaat, Energie & Milieu; Gemeentelijk Vastgoed (incl. onderwijshuisvesting); Agenda 2030: Duurzame Stad; Grondbedrijf; Biesbosch; Weizigt; Dierenwelzijn; (Burger)Participatie.
----------------	---

Verbonden partijen:	GR Sociaal (GRS); GR Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ); GR Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken (GR Gevudo); Stedin Holding NV; Energie Coöperatie Dordrecht.
---------------------	--

C.H.W.M. Post, gemeentesecretaris

Algemeen directeur en eerste adviseur van het college.

Kerngegevens van de stad

Dit informatieve onderdeel van de jaarstukken geeft de ontwikkeling weer van een aantal [kengetallen](#) van de gemeente onderverdeeld in demografie, sociale zekerheidsuitkeringen en fysieke structuur. Daarnaast geven we een korte samenvatting van de [lokale lasten](#).

Kengetallen

In onderstaande tabel zijn enkele kengetallen voor de gemeente Dordrecht weergegeven op het gebied van inwoneraantallen, sociale zekerheidsuitkeringen en het aantal huur- en koopwoningen.

Demografie	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
Inwoners < 20 jaar	25.607	25.188	25.138	n.t.b.
Inwoners van 20-64 jaar	70.704	70.755	70.911	n.t.b.
Inwoners > 64 jaar	22.973	23.172	23.488	n.t.b.
Aantal inwoners	119.284	119.115	119.537	121.449

Sociale zekerheid ¹	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023 ²
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	5.740	5.790	5.950	6.020
Werkloosheidsuitkeringen	1.520	1.620	1.120	910
Bijstandsuitkeringen ²	3.900	3.910	3.810	3.710
Aantal uitkeringen	11.160	11.320	10.880	10.640

Fysieke structuur ³	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023
Koopwoningen inclusief onbekend	31.992	32.165	32.547	32.967
Huurwoningen	23.287	23.648	23.700	23.625
Aantal woningen	55.279	55.813	56.247	56.592

¹ De meest actuele peildatum is 1-7-2022.

² De stand per 1-1-2023 betreft voorlopige cijfers.

³ Met ingang van 2022 wordt een ander bronbestand aangehouden, het CBS. Er heeft ten bate van de vergelijkbaarheid een herberekening plaatsgevonden over de voorgaande jaren. De stand per 1-1-2022 en 1-1-2023 betreffen nog voorlopige cijfers.

Lokale lasten

De lokale lastendruk wordt grotendeels gevormd door de woonlasten. Tot de woonlasten eigenaren-bewoners worden gerekend de onroerendezaakbelastingen (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing. Deze hebben zich als volgt ontwikkeld:

Bedragen x € 1

Eigenaren-bewoners	2019	2020	2021	Toegepaste indexering 2022	2022
Gem. WOZ-waarde	188.000	206.000	227.000	9,0%	248.000
OZB-eigenaar	219,02	224,33	231,54	1,3%+2,6%	241,55
Afvalstoffenheffing*	282,72	286,32	301,20	1,3%**	312,60
Rioolheffing eigenaar	98,86	102,81	106,92	1,3%	108,31
Rioolheffing gebruiker*	88,08	91,56	95,16	1,3%	96,36
Ontwikkeling lastendruk	689	705	735		759
Stijging	3,4%	2,4%	4,2%		3,3%

Bij de berekening van de woonlasten eigenaren-bewoners is uitgegaan van een eigen woning die wordt bewoond door een gezin. De gemiddelde woningwaarde is de basis voor de berekening van de aanslag OZB. Deze waarde is berekend naar de peildatum 1 januari van het voorgaande jaar, de WOZ-waarden 2022 zijn dus berekend naar de waardepeildatum van 1 januari 2021.

Tot de woonlasten huurders worden gerekend de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gebruiker. Huurders betalen geen OZB en rioolheffing eigenaar. De ontwikkeling is als volgt:

Bedragen x € 1

Huurders	2019	2020	2021	Indexering 2022	2022
Afvalstoffenheffing*	282,72	286,32	301,20	1,3%**	312,60
Rioolheffing gebruiker*	88,08	91,56	95,16	1,3%	96,36
Ontwikkeling lastendruk	371	378	396		409
Stijging	2,8%	1,9%	4,9%		3,2%

* Voor een uitvoerbare inning dienen de tarieven deelbaar te zijn door 12.

** Teneinde recht te doen aan de in de [Kadernota 2022](#) opgenomen indexatie van 1,3% en tariefdifferentiatie tussen één- en meerpersoonshuishoudens van 5% is het geïndexeerde tarief met 2,5% verminderd om het tarief eenpersoonshuishouden te bepalen en is het geïndexeerde tarief met 2,5% vermeerderd om het tarief meerpersoonshuishouden te bepalen.

Uit bovenstaande tabellen kan worden geconcludeerd dat de woonlasten voor eigenaren-bewoners in Dordrecht in 2022 in werkelijkheid met 3,3% zijn gestegen ten opzichte van de werkelijke stijging in 2021. En dat de woonlasten voor huurders in Dordrecht in 2022 in werkelijkheid met 3,2% zijn gestegen ten opzichte van het jaar er voor. Voor meer informatie en relevante uitgangspunten over de lokale heffingen verwijzen we naar de [paragraaf Lokale heffingen](#).

Disclaimer

DISCLAIMER

Deze website is met zorg samengesteld. Desondanks is het mogelijk dat deze informatie onvolledig of verouderd is en/of onjuistheden bevat. De gemeente aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard dan ook die het gevolg is van eventuele onjuiste informatie op deze website. De gemeente is niet verantwoordelijk voor informatie op internetpagina's van derden waarnaar op deze website wordt verwezen. Ook neemt de gemeente geen verantwoordelijkheid voor de gevolgen van het gebruik van de op de website aangeboden informatie.

PRIVACY

Er worden uitsluitend statistische gegevens verzameld gericht op klikgedrag en geen privacygevoelige informatie.

Programmaverantwoording

Overzicht programma's

Leeswijzer programma's

Programmakaart structuur

In dit hoofdstuk vindt u de acht beleidsprogramma's waarover verantwoording wordt afgelegd. Elk programma wordt onder de noemer 'Wat hebben we bereikt?' voorafgegaan door een korte inleiding. Onder het tabblad 'Verantwoording over beleid' kunt u vervolgens per programma de doelstellingen van het gemeentebestuur vinden, zoals vastgesteld in de [Begroting 2022](#), en daarbij de verantwoording op activiteitsniveau.

Leeswijzer activiteitsverantwoording

Voor de activiteitsverantwoording geven we met drie symbolen aan in hoeverre de activiteiten zijn gerealiseerd/behaald, zo ziet u in één oogopslag de status van de activiteit. Indien u vervolgens op het 'plusje' naast de activiteit klikt, leest u in het uitklapscherm eerst de activiteit zoals deze in de [Begroting 2022](#) was opgenomen, gevolgd door de activiteitsverantwoording van het jaarverslag. Deze activiteitsverantwoording 'spiegelt' hierbij in feite aan de begrotingstekst. De legenda van de gebruikte symbolen is als volgt:

De activiteit is gerealiseerd/behaald.

De activiteit is deels gerealiseerd/behaald of iets vertraagd, waarbij de voortgang wel zodanig is dat realisatie in 2023 plaatsvindt.

De activiteit is niet gerealiseerd/behaald.

Indicatoren

Elk programma kent een set basis indicatoren en een set aanvullende indicatoren met een lokale component. De 'basis' komt voort uit het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV), dit is een vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Deze basis BBV-indicatoren zijn onderverdeeld naar taakvelden, er is een koppeling gemaakt tussen de taakvelden en de beleidsprogramma's waar deze een logische link vormen. Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u tevens aan onder de [bijlage](#) van deze Jaarstukken.

Naast de basis indicatoren kent elk programma ook een aantal aanvullende indicatoren. Deze indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018 tot en met 2022. In deze jaarstukken wordt voor het laatst over de aanvullende indicatoren met streefjaar 2022 gerapporteerd. De aanvullende indicatoren geven informatie die niet gemeten wordt met hulp van de basis BBV-indicatoren. Aan deze aanvullende indicatoren zijn - anders dan bij de basis BBV-indicatoren - ook streefwaarden gekoppeld. Afhankelijk van de indicator en de doelstellingen zijn deze streefwaarden uitgedrukt in een kwantitatief cijfer (als in het [Coalitieakkoord 2018-2022](#) bijvoorbeeld een eenduidig streefgetal is benoemd) of in een beweging die we samen willen maken; hoger of lager dan de gemeten 0-waarde. In dit laatste geval zijn bewust geen exacte streefgetallen opgenomen, omdat een streefgetal (zoals een '7,3') geen doel op zich is, maar juist het verbeteren van de trend en het verhaal achter de cijfers centraal staan.

Programma's

Samenwerkend en Verbindend

Wat hebben we bereikt?

Samenwerking en verbinding zijn essentieel om als stad te groeien, opgaven gezamenlijk te realiseren en om weerbaar te kunnen zijn. Weerbaarheid hebben we als stad afgelopen jaar wederom getoond door met urgente crisis te kunnen omgaan, zoals het aanbieden van opvang aan Oekraïners die gevlucht zijn voor oorlogsgeweld. De activiteiten die we in de begroting hadden opgenomen rond initiatieven en (online) bewonersparticipatie zijn gerealiseerd. Echter is de invoering van de Omgevingswet door de Rijksoverheid wederom uitgesteld, tot januari 2024, waardoor activiteiten die hieraan verbonden zijn rond het Beleidskader Participatie 1.0 en de toolbox ook pas later kunnen worden afgerond. Op gebied van dienstverlening zijn de opgenomen activiteiten behaald voor maatwerkgericht werken en de virtuele assistent GEM. Op het gebied van onze rol als centrumstad in de regio werken we slagvaardiger in de Drechtsteden en in Zuid-Holland Zuid. Niet in de laatste plaats is flink geïnvesteerd in onze lobbykracht in zowel Den Haag als Brussel, de resultaten hiervan hebben onder andere geleid tot lidmaatschap van Eurocities, het op de agenda krijgen van de knelpunten rondom spoorgoederenvervoer in Den Haag, de woningbouwimpuls en het startbesluit rond de MIRT Verkenning Oude Lijn (MIRT = MeerjarenInvesteringsprogramma Ruimte en Transport). Met de MIRT-Verkenning wordt een start gemaakt naar het verbeteren van de Oude Lijn Leiden - Dordrecht, inclusief station Dordrecht CS en een nieuw station Leerpark (zie ook programma Bouwend en Bereikbaar Dordrecht).

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Het geven van ruimte aan initiatieven uit de samenleving.

Daar waar mensen elkaar ontmoeten, ontstaan als vanzelf nieuwe netwerken en initiatieven. Dit zien we terug bij inwoners die met elkaar samenwerken, ondernemers die gezamenlijk optrekken en andere netwerken die de stad mooier maken. Sinds het begin van de coronacrisis zijn er veel initiatieven ontstaan of versneld. Daar waar we als gemeente aan zo'n samenwerking of gezamenlijk plan kunnen bijdragen, doen we dat ook. Wij zien in netwerken en initiatieven in de stad een grote kans. We trekken dan ook consequent samen op met inwoners, bedrijven en andere organisaties. Het programma 'Samen maken wij onze stad' werkt daarom de komende jaren aan 3 sporen ([zie RIS-dossier 2595772](#)):

- Initiatief vanuit de stad bevorderen en vergemakkelijken;
- Initiatiefnemers onderling verbinden zodat een sterker maatschappelijk middenveld ontstaat;
- En initiatief vanuit de gemeente richting de stad bevorderen.

Doelstelling 2: Het ontwikkelen van samenspel met onze partners.

"Een stad waar je bij wilt horen" is een stad die open staat voor vernieuwing en waaraan mensen en organisaties méé kunnen bouwen. Dat begint bij ontmoetingen tussen mensen, bij het durven combineren van kennis en kunde uit verschillende rollen (van ondernemer tot wetenschapper) en verschillende sectoren (van IT tot zorg). Vervolgens vraagt dit ook om nieuwe manieren van werken, nieuwe rollen en verantwoordelijkheden voor raad, bestuur, ambtelijke organisatie en onze partners waaronder de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Dienst Gezondheid & Jeugd en Sociale Dienst Drechtsteden. Voorbeelden van dit samenspel zijn ook te vinden in de andere beleidsprogramma's, zoals de Omgevingsvisie, gebiedsontwikkeling Spoorzone en de bereikbaarheidsopgave (Bouwend en Bereikbaar Dordrecht).

Doelstelling 3: De dienstverlening is goed en maakt het inwoners, ondernemers of maatschappelijke organisaties zo makkelijk mogelijk.

De samenleving vraagt om een eerlijke en begripvolle overheid met menselijke maat. Iedere inwoner heeft daarin zijn eigen behoefte. Daarop inspelen is de rode draad van onze dienstverlening de komende jaren. Wij maken het verschil voor de inwoners door, waar nodig, extra tijd en aandacht te geven. De digitale revolutie gaat hard. We leven niet meer in een veranderd tijdperk, maar in een tijdperk van continue verandering. De overheid gaat hier in mee. Naast werken aan innovaties werken we hard aan het verbeteren van de huidige digitale dienstverlening. Niet de omvang, maar de kwaliteit en het gebruiksgemak is hierin het uitgangspunt.

Doelstelling 4: Dordrecht functioneert als centrumstad van de regio en toegangspoot van de Randstad.

Onze ambities op het gebied van woningbouw en werkgelegenheid kunnen we niet alleen realiseren. We hebben hiervoor ook andere overheden, maatschappelijke partners, onderwijs en het bedrijfsleven nodig. De afgelopen jaren hebben we een aantal projecten al samen opgepakt. Dit gaan we de komende jaren verder uitbreiden en intensiveren.

We faciliteren initiatieven beter door één online portaal en een initiatieventeam.

Begroting 2022

In 2021 is het proces voor initiatieven gestroomlijnd en geborgd, is er een nieuwe webpagina rondom initiatieven gelanceerd (www.dordrecht.nl/initiatieven) en is een fonds ingericht voor maatschappelijke initiatieven. Het initiatieventeam fungeert in 2022 als aanspreekpunt voor complexe initiatieven en zal het proces rondom initiatieven monitoren. In 2022 wordt het online portaal breed gepromoot.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het programma is afgerond. Initiatiefnemers kunnen zich melden via het online portal, zij worden vervolgens ondersteund via het Initiatieventeam. Het portal bevat tevens veel informatie over het soort initiatieven en initiatieven die al zijn ingediend.

Het fonds voor maatschappelijke initiatieven is ook goed benut. Er zijn diverse maatschappelijke initiatieven die een bijdrage uit het fonds hebben ontvangen. Een voorbeeld is Dordts hout (gekapte bomen uit Dordrecht worden verwerkt tot bruikbare producten), Lilly's lunch box (gezonde schoollunch) en de Buurtcamping (in Krispijn). Activiteiten rond maatschappelijk ondernemen zijn geborgd via Dordt Onderneemt, zoals de ontwikkeling van een keurmerk maatschappelijk ondernemen voor bedrijven en de leergang maatschappelijk ondernemen voor starters/initiatieven.

We werken aan online participatie mogelijkheden.

Begroting 2022

Vanuit het in 2021 opgestelde participatiebeleid wordt in 2022 de online participatie verder ontwikkeld. We zetten in op een participatieplatform waardoor inwoners gemakkelijk in allerlei projecten en activiteiten kunnen meedenken en meedoen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De aanbesteding voor een digitaal participatieplatform is in december 2022 afgerond. Vanaf januari 2023 wordt er samengewerkt met METT uit Utrecht om het participatieplatform verder vorm te geven.

We werken aan het toepassen van Virtual Reality (VR) binnen participatie.

Begroting 2022

In samenhang met en als aanvulling op de online participatie, onderzoeken we in 2022 wat er voor nodig is om Virtual Reality (VR) toe te passen voor participatie.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We hebben afgelopen jaar onderzocht hoe Virtual Reality (VR) toegepast kan worden binnen stedelijke gebiedsontwikkelingen in Dordrecht. Met de VR technologie zijn visualisaties niet alleen meer inzichtelijk en laagdrempeliger voor participatiemogelijkheden, ook kan VR bijdragen aan het monitoren van de kwaliteitsslag binnen de verschillende stedelijke gebiedsontwikkelingen. De VR technologie is zo interessant om in te zetten voor de toekomstige gebieds-/bouwontwikkelingen in onder andere de Spoorzone. De raad wordt in de eerste helft van 2023 geïnformeerd over deze mogelijke toepassingen voor de Spoorzone.

We werken aan een toolbox voor bewonersparticipatie.

Begroting 2022

De toolbox is een dynamische website die samen met de handreiking participatiebeleid in het kader van de Omgevingswet als doel heeft om initiatiefnemers en aanvragers van een omgevingsvergunning te stimuleren om participatie te organiseren. Daarnaast is de toolbox beschikbaar voor gemeentelijke projecten om inspiratie op te doen en te komen tot betere participatie. In de toolbox worden voorbeelden van participatie instrumenten en best practices opgenomen. In 2021 heeft de ontwikkeling van de toolbox plaatsgevonden en in 2022 zal hiermee geoefend worden en daar waar nodig worden verbeterd of uitgebreid.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De invoering van de Omgevingswet is door de Rijksoverheid uitgesteld tot januari 2024. In 2022 hebben we een lijst van documenten opgesteld voor de toolbox welke nog nader uitgewerkt zal worden. Dit zijn met name documenten die een vergunning aanvrager kan raadplegen. Deze documenten worden in 2023 nader vervolmaakt en vormgegeven. Criteria om de documenten te plaatsen op de gemeentelijke website zijn verkend en op hoofdlijnen bepaald. In 2023 wordt tevens een koppeling gemaakt met het programma Participatie.

We monitoren en evalueren het Beleidskader Participatie 1.0 in het kader van de Omgevingswet.

Begroting 2022

In de geest van de Omgevingswet en de bijbehorende beleidscyclus zijn monitoring en evaluatie van het Participatiebeleid, en naar aanleiding daarvan regelmatige actualisaties van het beleid, belangrijke onderdelen. Dit geldt zowel voor het participatiebeleid als de lijst buitenplanse activiteiten. Het beleidskader heet daarom Beleidskader 1.0 en wordt een jaar na de inwerkingtreding geëvalueerd. In 2022 gaat de Omgevingswet en het daar bijbehorende beleidskader in.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is door de Rijksoverheid uitgesteld tot januari 2024. Evaluatie van het project start na oplevering van de documenten en plaatsing op de website. Monitoring start nadat de Omgevingswet in werking is getreden en de documenten door aanvragers Omgevingsvergunning worden gebruikt. Vervolgens zal worden bekeken of, en zo ja op welke onderdelen, het Beleidskader 1.0 dient te worden aangepast.

We stellen een koersdocument op voor Smart Society.

Begroting 2022

Met Smart Society willen we, in een ecosysteem van partners, slim gebruik maken van de mogelijkheden die technologie en data bieden voor maatschappelijke vraagstukken. Voor 2022 maken we een voorstel in de vorm van een koersdocument met daarin verschillende opties ten aanzien van het gewenste ambitieniveau, de thema's en het tijdspad, inclusief de benodigde randvoorwaarden, zoals budget en bemensing. We zijn reeds concreet aan de slag door op beperkte schaal ervaring op bouwen. Deze leerervaringen gebruiken we voor een eerste aanzet voor de actieagenda die wordt meegeleverd met het koersdocument dat we aan de raad zullen voorleggen ter besluitvorming.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We hebben een Koersdocument Smart Society opgesteld en een toelichtende presentatie gegeven aan de raad. Op de koers is door de raad ingestemd. Intussen wordt verdere leerervaring opgedaan, onder andere in de G40-samenwerking met de CityDeal Slim Maatwerk. In een nieuw programma wordt verdere concretisering gegeven aan de koers. Het zet in op het structureel realiseren van producten en diensten die nodig zijn voor de inhoudelijke doelstellingen van de stad.

We zetten de dialoog met de stad voort door onder meer het houden van stadsgesprekken.

Begroting 2022

In 2020 hebben we als uitwerking van de nota Kiezen, Sturen en Verantwoorden 2018-2022 een Perspectiefnota opgesteld en halverwege 2021 heeft de ambtelijke organisatie het "Drieluik Gemeente Dordrecht 2021" gepresenteerd. Hierin is een perspectief gegeven op de stad, de financiën en sturing en organisatie in opmaat naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Door het coronavirus hebben de gesprekken met de stad rond het Drieluik kleinschaliger plaatsgevonden. We verwachten in 2022 weer normalere omstandigheden en adviseren het nieuwe college in te zetten op een verdere dialoog met de stad na de verkiezingen. Doel van de gesprekken is om in samenwerking met de stad de verbinding aan te gaan, samen te werken en om gericht op onderwerpen te komen tot beleid voor de komende vier jaar.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 heeft het college, zoals gebruikelijk, vele gesprekken gevoerd en kennisgemaakt met organisaties uit het maatschappelijk middenveld en het bedrijfsleven. Door deze samenwerkingen en het aangaan en onderhouden van verbindingen, kan worden gewerkt aan de doelen uit het Politiek Akkoord. Participatie en ruimte bieden aan initiatieven is hierin van groot belang, zoals ook al is verwoord in de activiteiten rond het initiatieventeam en online (bewoners)participatie onder doelstelling 1 van dit programma.

We faciliteren maatwerk gericht werken.

Begroting 2022

Een grote groep inwoners vraagt extra persoonlijke aandacht en (uitzoek) tijd. Om echt te kunnen helpen, moeten we een goed beeld krijgen van de situatie of soms de vraag achter de vraag ontdekken. Het is steeds vaker noodzakelijk dat wij tijd en ruimte nemen om het goede gesprek te voeren. Wij zijn ervan overtuigd dat het bieden van maatwerk de nieuwe standaard is. Dit willen we bereiken door:

- Extra tijd en aandacht te besteden aan producten en diensten die complex zijn.
- Onze medewerkers verder te trainen en te begeleiden in vraaggericht werken.
- Samen met medewerkers een helder afwegingskader op te stellen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We coachten in 2022 medewerkers op persoonlijke leervragen. We hebben voor het faciliteren van maatwerkgericht werken tevens een 0-meting uitgevoerd. Eind 2023 meten we weer. Voor enkele complexe processen is meer tijd gereserveerd in de backoffice. We verbinden de klanttevredenheidscijfers- en feedback meer aan verbeteracties. De positieve gevolgen bleken in de tweede helft van 2022 zodanig uit te pakken, dat onze klantcontactteams een aantal maanden geen enkele klacht ontvingen. Voor het leveren van extra aandacht en maatwerk is in 2023 onverminderde inzet nodig.

We verbeteren de volwassenheid van de virtuele assistent GEM door producten en diensten toe te voegen. Hierdoor kunnen inwoners 24/7 antwoord krijgen op veel van hun vragen.

Begroting 2022

Onze virtuele assistent Gem beantwoordt op onze website 24/7 de vragen van inwoners. Door het verder ontwikkelen kan deze assistent onze inwoners beter te woord staan. We zetten ons in om het komende jaar de producten rijbewijs en wijklijnmeldingen toe te voegen aan Gem. Gem kan dan vragen over deze onderwerpen herkennen en inwoners informeren en adviseren. Zo kunnen inwoners op iedere dag van de week, dag en nacht informatie krijgen en geholpen worden.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 zijn de producten rijbewijs en wijklijnmelding/melding openbare ruimte toegevoegd aan Gem. Daarnaast hebben we de nieuwe onderwerpen energietoeslag, aktes en een uitbreiding voor vragen over belastingen ontwikkeld. We doen dit vraag-gestuurd, dus op basis van waar inwoners écht vragen over hebben. Dit zien we terug in de cijfers; de 4.316 gesprekken met Gem in 2022 waren voor 85% succesvol. Inmiddels zijn er 20 gemeenten aangesloten bij Gem. Zo werken we met de afsprakenbot, meertaligheid en een koppeling met WhatsApp. Hiermee helpen we inwoners over gemeentegrenzen heen verder, 24 uur per dag.

Voor de verdere verbetering van onze dienstverlening willen we nog meer gebruik maken van online omgevingsanalyses.

Begroting 2022

Door gerichte inzet van online omgevingsanalyses krijgen we meer kennis over en inzicht in de Dordtse samenleving. Hiervoor zetten we in op de pilot 'Omgevingsanalyse 2.0'. We breiden de omgevingsanalyse van de Newsroom uit naar meer strategische informatievoorziening. Onder meer door te focussen op specifiek gekozen issues, thema's en opgaven. De analyseresultaten zijn straks nauwkeuriger en praktischer te vertalen naar beleid, strategie en handelingsperspectief. We weten wat er online speelt en leeft in Dordrecht en zijn daardoor nog beter in staat om daar passend op te reageren.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De Newsroom heeft zich in 2022 verder bekwaamd in het maken van issue- en omgevingsanalyses. De analyses geven een beeld van wat er leeft in de stad en hoe inwoners en ondernemers over (beleids)onderwerpen denken. Hiermee spelen we beter in op onze communicatie naar buiten toe en verbeteren we onze dienstverlening. Zo zijn er omgevingsanalyses gemaakt over:

- de gemeenteraadsverkiezingen.
- het Politiek Akkoord.
- de kap van bomen in het Weizigtpark.
- de herontwikkeling van de Spuiboulevard.
- de sloop van de parkeergarage Veemarkt.
- de nachtelijke hei-werkzaamheden aan de Laan van der Verenigde Naties.

We introduceren een Pilot voor innovatief personenvervoer over water - BELEIDSWENS 2 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

De pilot innovatief personenvervoer over water is een project met spin-off voor de gehele regio en heeft brede steun vanuit het bedrijfsleven aan de oevers. Deze innovatie geeft namelijk invulling aan de *first-* en *last mile* problematiek en verbindt de oevers van de regio. We verbinden de oevers van de Drechtsteden en Gorinchem met schone, snelle, kleine boten gedurende renovaties van wegen (denk aan N3 en PaGo), bruggen (brug-incidenten) en tunnels, passend in de keten van openbaar vervoer en vervolg vervoer. We werken met nieuwe boten voor de regio, (draagvleugel)technologie en duurzame voortstuwing. Daarnaast is dit een vernieuwing van de infrastructuur in dit gebied. In 2022 realiseren we opstapplaatsen en gaan we de eerste routes varen uit het vervoersplan 2021.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [2. Pilot innovatief personenvervoer](#) uit de Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 103.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De regiodeal pilot innovatief personenvervoer over water wordt vanuit Smart Delta Drechtsteden samen met de waterbus organisatie Blue Amigo uitgerold. Inmiddels is het vervoersplan klaar, het marketingplan opgesteld, het reizigerspotentieel bij het bedrijfsleven inzichtelijk gemaakt, en de business case afgerond. De pilot zou starten met varen in de zomer van 2022. Helaas heeft de pilot vertraging opgelopen doordat de waterbusorganisatie begin 2022 in zwaar weer kwam door het teruglopende reizigersaantal door corona, stijgende kosten en het tekort aan personeel (wat in elke tak van de ov-wereld aan de orde is).

In de zomer van 2022 heeft scheepsbouwer Damen uit Gorinchem aangekondigd partner te worden in de Blue Amigo organisatie. Deze samenwerking geeft een flinke impuls aan de ontwikkeling die nodig is om de ov basis van de waterbus weer op orde te krijgen. In de winter van 2022 heeft Damen ook aangegeven interesse te hebben in de pilot innovatief personenvervoer over water. Zij ontwikkelen nu twee duurzame boten die mee kunnen doen in de pilot en samen met de boot van Elio Barone - die wordt afgebouwd -, hebben we zicht op drie duurzame watertaxi's waar we de pilot mee kunnen starten in de zomer van 2023.

We werken slagvaardiger samen in de Drechtsteden en Zuidelijk Zuid-Holland.

Begroting 2022

We nemen het voortouw bij het uitdragen van de regionale visie en ambities van de Groeiagenda, hiervoor werken we samen met alle Drechtsteden gemeenten. Afhankelijk van het onderwerp kiezen we het meest effectieve schaalniveau van samenwerking: dat betekent dat we soms de kracht van de regio als geheel inzetten (bijvoorbeeld Regiodeal) en op andere dossiers juist met één gemeente of enkele gemeenten samenwerken (bijvoorbeeld Spoorzone). Als centrumstad coördineert Dordrecht de inhoudelijke afstemming en beheert de planning en control rondom de Groeiagenda.

Tijdens diverse bestuurlijke conferenties met de Drechtstedencolleges is in 2020 en 2021 gesproken over verdere herijking van het samenwerkingsmodel. Dit richt zich nu op het Sociaal Domein en op het gebied van Bedrijfsvoering, met beoogde ingang per 1-1-2022. Dit is een Gemeenschappelijke Regeling Sociaal in de Drechtsteden en Dordrecht als servicegemeente voor de ondersteunende bedrijfsvoeringstaken. Voor de vervallen ontmoetingen op de "Drechtstedendinsdagen" zal Dordrecht (kwartaal)bijeenkomsten organiseren. Daarnaast verkennen we ook samenwerkingskansen met publieke en private partners in Zuidelijk Zuid-Holland. Zo werken we in wisselende coalities samen op specifieke onderwerpen. Daar gaan we mee door in 2022.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De regionale samenwerking in de Drechtsteden heeft in de afgelopen periode een transformatie ondergaan. Vanaf 2020 zijn de bevoegdheden in het ruimtelijk-economische domein teruggegaan naar de zeven afzonderlijke gemeenteraden en per 1 januari 2022 is de Drechtraad afgeschaft. Voor de bedrijfsvoering is Dordrecht vanaf die datum Servicegemeente en de Sociale Dienst is ondergebracht in een aparte gemeenschappelijke regeling Sociaal. Eind 2021 werd de nieuwe ruimtelijk-economische samenwerking gelanceerd onder de naam 'Smart Delta Drechtsteden'. De focus ligt vooral op de realisatie van de ambities uit de regionale Groeiagenda 2030 (wonen, werken, bereikbaarheid, energie) en de samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs. Rond specifieke onderwerpen wordt samengewerkt in gelegenheidscoalities, waarbij naast overheden ook maatschappelijk initiatief en bedrijfsleven een rol kunnen spelen.

Via gezamenlijke deelname van de tien Zuid-Holland Zuid gemeenten aan het Bestuurlijke Ecosystemen (BRE)-onderzoek Zuid-Holland Zuid, is in 2022 het samenspel tussen bestuurlijke, economische en overige maatschappelijke geledingen in het gebied in kaart gebracht. In 2023 zal de Groeiagenda 2030 worden geactualiseerd door de betrokken gemeenten en private partners.

We investeren in onze strategische lobbykracht.

Begroting 2022

We behartigen onze belangen via actieve participatie in bestuurlijke netwerken zoals de VNG, G40 en de Verstedelijkingsalliantie. En dit doen we ook voor specifieke dossiers op verschillende schaalniveaus (provinciaal, nationaal of Europees). Voorbeelden van deze dossiers zijn externe veiligheid, infrastructuur en spoorzone. We geven prioriteit aan de invulling van sleutelrollen die onze informatiepositie versterken en onze strategische lobbykracht vergroten. Dit doen we door middel van actief de Tweede Kamer te informeren over actuele zaken vanuit Dordrecht (zoals woningbouw, OV bereikbaarheid, energietransitie), we organiseren werkbezoeken voor sleutelfiguren en oploophjes in Den Haag.

We zien Dordrecht als geïntegreerd onderdeel van het Europese (stedelijke) netwerk. We denken in termen van internationalisering, en zetten in op de grotere invloed van de Europese Unie en de kansen die dit biedt. In de ontwikkeling van de netwerkorganisatie gemeente Dordrecht, gaan wij scherper en duidelijker aan de slag met Europese netwerken. We worden in 2022 lid van Eurocities, een Europees platform voor steden, en gaan actief in Brussel ons verhaal uitdragen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 hebben we de strategische positionering van Dordrecht en de Drechtsteden versterkt. Onder meer door beter aan te sluiten op nationale en Europese netwerken. Wat de Brusselse netwerken betreft zijn we lid geworden van Eurocities, waar experts actief participeren en kennis uitwisselen. Verder hebben we in Brussel een start gemaakt door Dordrecht en de regio op de kaart te zetten door een werkbezoek van een Europarlementariër, en door vaker aanwezig te zijn bij belangrijke evenementen zoals tijdens de Week of Regions.

In Den Haag hebben we allianties versterkt binnen de provincie Zuid-Holland, met landelijke en strategische partners. Zo is in 2022 aandacht bij het Rijk gevraagd voor actuele dossiers zoals energiearmoede en bestaanszekerheid (via VNG). Daarnaast is via de G40 ingezet op thema's als duurzaamheid, vitale binnensteden en slimme verstedelijking. In samenwerking met een aantal steden in Brabant hebben we de knelpunten rondom spoorgoederenvervoer op de agenda gekregen. Door actieve participatie hebben we op verschillende dossiers invloed uitgeoefend in Den Haag via moties, Kamervragen en de begroting. Concrete successen waren het startbesluit rond de MIRT Verkenning Oude Lijn en de woningbouwimpuls. Verder hebben we gerichte werkbezoeken van bewindslieden georganiseerd, zo zijn minister Hanke Bruins Slot en Hugo de Jonge op bezoek geweest voor toelichting over de Regio Deal en de ontwikkelingen rondom de Spoorzone.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Sociaal

Website

www.socialedienstrechtsteden.nl

Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> De heer P.J. Heijkoop voorzitter het AB Mevrouw C.C van Benschop, lid van het AB De heer H. van der Linden, 1e plaatsvervangend lid Mevrouw T.F. de Jonge, 2de plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Samenwerking op tal van onderwerpen in het sociaal domein, zoals de Participatiewet, schuldhulpverlening en de maatwerkvoorzieningen voor de Wmo. Het beleid dat de GR Sociaal uitvoert wordt op verschillende manieren vastgesteld. De verordeningen die vanuit de inhoudelijke wetten, zoals de Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet maatschappelijke ondersteuning, nodig zijn, worden door de deelnemende gemeenten en de Sociale Dienst Drechtsteden gezamenlijk voorbereid en door de lokale gemeenteraden vastgesteld. De nadere regels en beleidsregels worden grotendeels door het Algemeen en Dagelijks bestuur van de GR Sociaal vastgesteld.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> De Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS) is ontstaan op 1 januari 2022 na de splitsing/transformatie van de Gemeenschappelijk Regeling Drechtsteden (GRD). Het is een collegeregeling daarom ontbreken financiële gegevens over voorgaande jaren. Per 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 inwerking getreden. De samenvoeging tussen GR Drechtwerk en GR Sociaal is voorbereid en gereedgemaakt voor implementatie per 1 januari 2023. Het aantal inwoners met een indicatie voor maatschappelijke ondersteuning is opnieuw toegenomen. Ook zijn op een aantal voorzieningen wachttijden ontstaan. Dit hangt onder andere samen met te kort aan personeel en grondstoffen en producten. Er is samen met de gemeenten een start gemaakt met de herijking van de Wmo maatwerkvoorzieningen. Als gevolg van een aantal onverwachte knelpunten moesten in het collectief Wmo-vervoer maatregelen worden getroffen (met als gevolg versoering van de dienstverlening) om het op-tijd-rij percentage te herstellen en te zorgen voor betrouwbaar vervoer. Ten aanzien van bestaanszekerheid is het beleid in cocreatie met gemeenten herijkt. Daarnaast is in 2022 het crisisinstrument, energietoeslag in twee tranches verstrekt onder het regime van de bijzondere bijstand. Mede als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt is de instroom in de bijstand sterk terug gelopen. Inwoners met een hoger arbeidspotentieel stromen hierdoor nauwelijks meer in. Voor de resterende inwoners in de bijstand geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter wordt en de problematiek complexer. Als gevolg van deze verzwarende problematiek is de dienstverlening aangepast.

Actuele risico's d.d. april 2023

- De energiecrisis, de oorlog in de Oekraïne en de hoge inflatie geven risico's dat gemeenten onvoldoende worden gecompenseerd voor stijgende lasten voor inkomensondersteuning. Ook voor de langere termijn geeft de crisis druk op de aantallen bijstandontvangers, de aantallen schuldhulpverlening en minimabeleid.
- De vraag naar alle Wmo-voorzieningen blijft toenemen door dubbele vergrijzing, verdere extramuralisering, ambulantisering (afbouwbeleid van intramurale zorg) en de daarmee samenhangende verzwaring van de ondersteuningsvraag. Ondanks besparingen blijven, mede door de fixatie van het abonnementstarief, de kosten stijgen. Er is nog steeds een lange wachttijd voor huishoudelijke ondersteuning en individuele begeleiding. Dit is een landelijk probleem. Ook hebben zorgaanbieders te maken met een krapte aan personeel en ervaren aanbieders voor ondersteunende producten leveringsproblemen door een gebrek aan grondstoffen en materialen.
- De aantrekkende arbeidsmarkt heeft een dempend effect op de instroom in de bijstand. Gezien de afstand tot de arbeidsmarkt van veel inwoners in de bijstand leidt dit niet direct tot een grotere uitstroom.
- Ontwikkeling kosten Wmo. Bij de vaststelling van de primaire Begroting 2023 is besloten om een pas op de plaats te maken en de begroting vooralsnog gelijk te houden aan het niveau van 2022. Daarbij is rekening gehouden met ruimte in de begroting omdat niet alle indicaties verzilverd kunnen worden als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Op sommige voorzieningen verwachtten we een plus en andere een min, per saldo leken de verschillen in financiële zin elkaar uit te middelen. Wat we op dat moment niet voorzagen was dat de prijzen voor de lonen, materialen en grondstoffen enorm hard zouden stijgen. Deze ontwikkeling zien we terug in de prijsindexaties 2023 voor de Wmo voorzieningen, die uitzonderlijk hoog zijn ten opzichte van voorgaande jaren.
- In 2022 vond er een herijking minimabeleid plaats. De herijking minimabeleid zal op basis van de gemeentelijke beleidswensen leiden tot aanpassingen in beleid en zal tevens een financieel effect hebben op de Begroting 2023. Onderdeel van de herijking minimabeleid is onder andere ook de aanpassing van de website van GR Sociaal. De financiële vertaling van de herijking minimabeleid zal in de 1e bestuursrapportage 2023 worden verwerkt.
- Energielasten huisvesting: de energieprijzen voor 2022 zijn fors gestegen sinds het opstellen van de begroting 2022 en 2023. GR Sociaal had een contract voor gas met energieleverancier Gazprom. Vanwege de economische sancties tegen Rusland is dit contract tussentijds beëindigd. Het resterende gasverbruik voor 2022 is ingekocht tegen actuele marktprijzen, wat leidde tot hogere energielasten. Door de relatief zachte winter in 2022 is de stijging van energielasten (gas) enigszins beperkt gebleven. Het verbruik in 2023, mede afhankelijk van weersinvloeden, heeft invloed op de uiteindelijke financiële effecten 2023. Het risico bestaat dat de energielasten in 2023 het beschikbare budget significant overschrijden.

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)

Website	<ul style="list-style-type: none"> • www.dienstgezondheidjeugd.nl • www.jeugdzhz.nl • www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl • www.ravzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer H. van der Linden, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid van Algemeen Bestuur • Mevrouw C.C van Benschop, plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg en jeugdhulp. De DG&J bevat de onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DGJ), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) en de Regionale Ambulancevoorziening Zuid-Holland Zuid (RAV).

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De DG&J stelt een Meerjarenbeleidsplan op voor de periode 2024-2027. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de taakinvulling en ambities van de DG&J en geeft inzicht in voor de DG&J relevante ontwikkelingen.
- Gemeenten voeren een beleidsontwikkelingsproces voor de totstandkoming van de lokale nota's publieke gezondheid en programma's publieke gezondheid 2020-2023, waarbij de GGD een ondersteunende en adviserende rol vervult. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de programmaonderdelen die worden uitgevoerd door de GGD.
- Eind 2022 is het Regionaal Ambtelijk Overleg Zorg & Veiligheid gestart. Hierin nemen ambtenaren vanuit de domeinen Jeugd, Sociaal en Veiligheid uit de 10 gemeenten deel. Er worden relevante stukken besproken die betrekking hebben op de verschillende onderdelen die de DG&J biedt. Vanuit integraliteit wordt op de stukken ambtelijk geadviseerd naar andere overleggen of naar bestuurlijk niveau.
- In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig
- Lokale opgaven. Het Algemeen Bestuur van de GR DG&J kan zich hierdoor richten en (beter) focussen op de aldaar belegde (gedelegeerde) taken. Ook de lokale consequenties van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zullen hierin meegenomen worden.
- Er wordt landelijk gewerkt aan een wetsvoorstel 'van school naar werk', waarin de doelgroep RMC van 16 tot 23 jaar wordt uitgebreid naar 27. Dit betekent dat ook in de regionale VSV aanpak er aandacht moet zijn voor de overgang naar de arbeidsmarkt.
- LVS werkt met de gemeente Dordrecht momenteel aan de gebiedsgerichte aanpak in Dordt West
- Per 1 januari 2021 is de DG&J niet meer de vergunninghouder van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV). De DG&J kan dus niet meer aangesproken worden op de eisen uit de Wet ambulancevoorzieningen c.a. In de loop van 2023 zal, zoals nu gepland, ook de detachering van personeel aan de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid stoppen.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- Het bestrijden van COVID-19 door de dienst Gezondheid & Jeugd heeft invloed op het takenpakket, bedrijfsvoering en inkomsten aldaar. Mogelijk leidt dit tot het bijstellen van inhoudelijke ambities c.q. extra inwonerbijdragen.
- Friciekosten en onvoldoende afbouw van structurele kosten door de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik.
- Onvoldoende/geen weerstandsvermogen bij de onderdelen DG&J en SOJ om (onvoorziene) tegenvallers op te vangen (vanuit de gedachtelijn bij GR-en geen stapeling van reserves te hebben).
- Onder regie van de Servicegemeente Dordrecht wordt een vervolg gegeven aan het traject ICT Verandert. Dit traject brengt kansen, maar ook (financiële) risico's met zich mee. Het privacygevoelige karakter van het takenpakket van de DGJ stelt namelijk hoge eisen aan de informatiebeveiliging. Als daarin niet kan worden voorzien, vraagt dit mogelijk extra inspanningen en kosten.
- Geen (afdoende) realisatie taakstellingen op jeugdhulp.
- Nog onvoldoende transformatie van de jeugdhulp.
- Onjuiste c.q. te hoog afgegeven beschikkingen jeugdhulp.
- (Buitenproportionele) toename van de vraag naar jeugdhulp. Te lang gecontinueerde of niet geleverde zorg door aanbieders jeugdhulp. Toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ZHZ.
- Langere doorlooptijden en vertraging bij overdracht van meldingen aan lokale veld door Veilig Thuis ZHZ.

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website

<https://www.ozhz.nl>

Vertegenwoordiging
Dordrecht

- Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur
- De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur
- De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur

Deelnemers

De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht

Vestigingsplaats	en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland. Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaken uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen. • Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooralsnog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZHZ)

Website	www.vrzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer A.W. Kolff, voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur (kroonbenoeming)
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De VR onderdelen Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid, de voorbereiding op Rampen en Crisis (VRC) en de Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) zijn samen verantwoordelijk voor: <ul style="list-style-type: none"> • Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweertzorg en geneeskundige hulpverlening. • Het voorbereiden op een ramp of crisis (inventariseren van risico's in de regio). • Het proberen te voorkomen van een ramp of crisis in de omgeving (het beheersen van de risico's). • Het bestrijden van een ramp of incident en proberen ervoor te zorgen dat alles zo snel mogelijk wordt hersteld (als er dan toch een incident of ramp gebeurt).

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De afgelopen jaren stonden de bestrijding van de coronacrisis, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en zeer recent de opvang van asielzoekers maar zeker ook de kritieke processen zoals brandbestrijding en hulpverlening voorop. Na de drukte van de coronacrisis was de verwachting dat in 2022 weer meer naar de taken, processen en prioriteiten zoals beschreven in het nieuwe beleidsplan worden verlegd, de huidige opvang van ontheemden uit Oekraïne en opvang van asielzoekers hebben hier zeer waarschijnlijk effect op.
- Ontwikkelingen staan daarentegen niet stil. In 2023 verwacht de Veiligheidsregio aan de slag te kunnen met de uitkomsten van het landelijk onderzoek naar een toekomstbestendig brandweerstelsel.
- De Omgevingswet zal (waarschijnlijk) in 2023 van kracht zijn.
- Afhankelijk van het proces in 2022 hoopt de VRZHZ in 2023 volop in te zetten op de Risk Factory en het Multi Intelligence Center.
- Landelijke ontwikkelingen: de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's is afgerond. Waar mogelijk zijn de gevolgen meegenomen bij het opstellen van het beleidsplan 2022-2025.
- In het algemeen bestuur van 10 maart 2022 zijn voorstellen behandeld met betrekking tot het financieel perspectief van de VRZHZ. Deze voorstellen zijn verwerkt in deze ontwerpbegroting 2023 en als zodanig onderdeel van de zienswijze bij de gemeenten. Concreet gaat het per saldo in 2023 om een verhoging van € 2,26 miljoen.
- Het kostenniveau in de bedrijfsvoering is significant gestegen. De veiligheidszorg voor haar inwoners wil het bestuur van de VRZHZ op het huidige niveau garanderen. De VRZHZ heeft de afgelopen jaren aanzienlijke bezuinigingen doorgevoerd. Daarom zullen nieuwe besparingen direct effect hebben op de kwaliteit van de dienstverlening. Denk aan: minder brandweerposten, een lager aantal piketten en het afstoten van ons eigen operationeel crisiscentrum. Daarom is een dringend beroep gedaan op de tien deelnemende gemeenten. Concreet betekent dit dat vanaf 2023 een structurele extra bijdrage van € 2.264.000 wordt doorgevoerd, bestaande uit:
  - o € 464.000 om de cao-effecten voor onze medewerkers te dragen.
  - o € 1.800.000 om structureel hogere kosten te kunnen absorberen.
- Stijgende kosten (in miljoenen) betreffen daarnaast onder andere cao-ontwikkelingen (0,5), inkoop/onderhoud materieel en materialen (0,3), onderhoud gebouwen (0,3), ICT (0,5) en informatieveiligheid (0,2). Bij kosten exogene ontwikkelingen gaat het vooral om invoering van de Omgevingswet (0,4). Gewenste innovaties zijn het Multi Intelligence Center (0,35) en de Risk Factory (afhankelijk van business case).

Actuele risico's d.d. april 2023

- In 2022 is intensief gesproken over het financieel perspectief van de VRZHZ. Zorgen zijn er als het gaat over de hoge inflatiecijfers van de laatste tijd. De VRZHZ verwacht dit terug te zien in een nieuwe cao in 2023 omdat de huidige tot en met 2022 loopt. Het vraagt om blijvend de vinger aan de pols te houden en hier transparant met het bestuur over te spreken.
- De financiële gevolgen van de nieuwe cao-afspraken over functioneel leeftijdsontslag voor beroepsbrandweer zijn doorgerekend. Er is een voorziening gevormd die deze lasten volledig afdekt. Het risico op hogere lasten is hierdoor afgenomen. Nieuwe aanpassingen van de cao en wijzigingen in het gebruik van de regeling kunnen ervoor zorgen dat de gevormde voorziening aangevuld c.q. afgeroomd moet worden.
- Het algemeen bestuur wordt op 13 oktober via een themasessie meegenomen in het onderwerp strategische huisvesting waarbij ook in brede context het MJOP wordt betrokken. Vanzelfsprekend komen hierbij ook de financiële aspecten van te maken keuzes aan de orde.
- Daarnaast zien we ook het risico dat, door economische ontwikkelingen, het kostenniveau van de beoogde prioriteiten in het beleidsplan op termijn verder zou kunnen doen stijgen. De gemeenten zien over het geheel gezien een zorgelijke kostenstijging in alle domeinen op zich afkomen. De financiële ontwikkelingen bij de verschillende verbonden partijen zorgt voor toenemende druk op de gemeentelijke begrotingen. Dit heeft zijn weerslag op de financiële slagkracht van onze gemeente.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

Vanuit de basis BBV-indicatoren is geen logische koppeling te maken met dit beleidsprogramma, BBV-indicatoren zijn hier dan ook niet opgenomen. Lees in de leeswijzer meer informatie over de werking van en het verschil tussen aanvullende en BBV-indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Hieronder treft u vier aanvullende indicatoren voor het programma Samenwerkend en Verbindend Dordrecht. De indicatoren hebben een duidelijke link met de doelstellingen van dit programma, gericht op de onderwerpen 'initiatieven', 'samenspel met partners' en 'dienstverlening'. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor alle indicatoren geldt dat het streven was het (nog) beter te doen dan bij de nulmeting gemeten, in een opwaartse trend waarde.

Van 0-waarde tot 2022

De indicatoren rond initiatieven laten een redelijk stabiel patroon zien. Zo is het (A) rapportcijfer dat initiatiefnemers geven tweemaal gemeten (7,5 in 2019 en 7,6 in 2021). Het (B) aandeel bewoners dat het eens is met de stelling ten aanzien van voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren is viermaal gemeten (33% in 2019; 28% in 2020; 21% in 2021 en 29% in 2022), het effect van de coronapandemie is in de tussenjaren waarneembaar. Het (C) samenspel met partners is driemaal gemeten (27% in 2019; 30% in 2020 en 30% in 2021). Tot slot zijn elk jaar de (D) dienstverleningsindicatoren rond balie, telefonie en online dienstverlening gemeten, de stijging van een half punt is hier vooral waarneembaar bij telefonie en online dienstverlening.

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Initiatieven: rapportcijfer dat initiatiefnemers geven voor de wijze waarop de gemeente met initiatief is omgegaan.	7,5 (2019)	7,6 (2020)	Trend hoger dan 0-waarde
B. Initiatieven: aandeel bewonerspanel dat het (helemaal) eens is met de stelling "Inwoners en organisaties krijgen voldoende ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren".	33% (2019)	29% (2022)	Trend hoger dan 0-waarde
C. Samenspel met partners: aandeel bewonerspanel dat het (helemaal) eens is met de stelling: "De gemeente betreft inwoners bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen".	27% (2019)	30% (2021)	Trend hoger dan 0-waarde
D. Dienstverlening: waardering dienstverlening van gemeente voor inwoners; rapportcijfer voor persoonlijk contact via balie en telefoon en online dienstverlening.	Balie: 8,2; Telefoon: 7,4; Online 6,5 (2018)	Balie: 8,4; Telefoon: 7,9; Online 7,0 (31 december 2022)	Trend hoger dan 0-waarde

Bron	Frequentie
A. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD); Monitor Dordtse initiatieven	Op aanvraag bij OCD; niet structureel
B. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD); Monitor Dordtse initiatieven	Op aanvraag bij OCD; niet structureel
C. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD); Monitor Dordtse initiatieven	Op aanvraag bij OCD; niet structureel
D. Gemeente Dordrecht	Eens per jaar

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bedragen x € 1.000		
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	37.965	23.024
Baten	14.422	11.390
Saldo	23.544	11.634
Toevoeging reserves	0	0
Onttrekking reserves	3.401	3.369
Totaal programma	20.143	8.265

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Samenwerkend en Verbindend Dordrecht

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Basisregistratie Vastgoed	1.277	1.095	182	365	436	71
Griffie	2.498	2.610	-112		30	30
Rekenkamer	284	280	4			
Bestuur	2.120	1.234	886	38	344	306
Bestuurlijke samenwerking	282	956	-674			
Publieke dienstverlening	6.882	7.125	-243	4.591	4.995	404
Internationale betrekkingen	191	158	33		7	7
Concern communicatiemiddelen						
Stelposten	11.621		11.621	371		-371
Bedrijfsvoering stad						
Smart City						
Leefbare wijken	2.001	2.163	-162	62	73	11
Groeiaandenda Regio	380	713	-333	2.782	2.533	-249
Energietransitie Regio	495	421	74			
Economie & Werken Regio	1.639	1.604	35		85	85
Bereikbaarheid & Mobiliteit Regio	470	544	-74			
Bouwen & Wonen Regio	291	81	210			
Organisatie meervoudig lokale taken	2.191	538	1.653	1.529	371	-1.158
Regiodeal		-461	461		-479	-479
Onderzoek	951	1.310	-359	988	1.228	240
Werken derden	4.392	2.654	1.738	3.696	1.766	-1.930
Totaal	37.965	23.025	14.940	14.422	11.389	-3.033
Vershil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						11.907
	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
Reserves	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Mutaties in de reserves				3.401	3.369	-32
Mutaties reserves (b)						-32
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	37.965	23.025	14.940	14.422	11.389	-3.033
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						11.875

Leefbaar en Veilig Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

Begin 2022 had het coronavirus nog veel impact op de veiligheid in Dordrecht. Zo deed bij het verdwijnen van de maatregelen het aantal misdrijven toenemen. Na de coronacrisis volgde de impact van de Oekraïne-crisis, de extra gevraagde inzet voor de opvang van vluchtelingen in afstemming met het COA en de snel stijgende inflatie. Veel Dordtenaren toonden zich weerbaar en solidair en stonden op voor kwetsbaren in de samenleving, waarbij er ook zorgen was over de veiligheid en stabiliteit. Ondanks de extra werkzaamheden zijn in Dordrecht waardevolle resultaten behaald, zo zien we onder meer dat:

- om overlast in de omgeving Kromhout tegen te gaan een buurtvoorziening en politiepost is gerealiseerd aan de Vrieseweg.
- alle exploitanten van seksbedrijven voldoen aan de nieuwe vergunningsregels uit 2021. De seksbranche is in samenwerking met de politie en het RIEC gecontroleerd. Hiermee voorkomen we misstanden en mensenhandel.
- de straatintimidatieapp gelanceerd is. Deze app geeft beeld van de aard en omvang van straatintimidatie in Dordrecht. Samen met een publiekscampagne promoten we de boodschap dat straatintimidatie niet normaal is, waarbij we ons richten op preventie bij daders en slachtoffers.
- de Dordtse evenementenkalender na de coronajaren redelijk op peil is gebleven. Dat was mede te danken aan de extra beschikbaar gestelde middelen vanuit de gemeente om verhoogde kosten en verminderde inkomsten tegemoet te komen.
- er een nieuw Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 is opgeleverd.

We verwachten dat gezien alle trends en ontwikkelingen de taken en verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid alleen maar toe zullen nemen. Dit vraagt om een consequente, intensieve inzet van de gemeente en onze samenwerkingspartners.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Tegengaan van overlast.

Problemen als woonoverlast, jeugdoverlast, overlast van personen met verward gedrag, aandachtshuishoudens en wapenbezit en drank- en drugsoverlast veroorzaken druk op de sociale kwaliteit in de woonomgeving. Bewoners en professionals werken samen om de overlast te beperken. We bevorderen daartoe de sociale samenhang in de wijken. Een kleine groep Dordtse inwoners heeft ernstige problemen op meerdere leefgebieden, die veelal zowel de zorg als aan veiligheid raken. Vroegtijdig ingrijpen en samenwerking op het snijvlak van zorg en veiligheid vergroot de kans op verbetering. De aanpak aandachtshuishoudens en de inzet van de sociaal pontonnier, de gemeentelijke interventiespecialist en de re-integratie officier dragen hieraan bij.

Doelstelling 2: Bestrijden van de georganiseerde ondermijnende criminaliteit.

De strijd tegen ondermijnende criminaliteit blijft de komende jaren internationaal, landelijk, regionaal en lokaal een speerpunt. Het nieuwe landelijke Multidisciplinair Interventieteam (MIT) groeit de komende jaren uit tot een team van enkele honderden extra specialisten om de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit te versterken. Samen met de versterkingsgelden, die het Regionale Informatie en Expertise Centrum (RIEC) heeft gekregen uit het landelijke ondermijningsfonds, wordt in onze regio extra ingezet op de strijd tegen ondermijning. De brede aandacht voor ondermijning en de actiegerichte houding van verschillende ketenpartners moeten we vast zien te houden om greep te krijgen op deze vorm van ondermijnende criminaliteit die de maatschappij ontwricht. Door onze aanpak en gerichte analyses ontstaat steeds meer beeld bij de diverse vormen van ondermijnende criminaliteit die zich in Dordrecht voordoen. Niets doen met deze informatie is dus geen optie. Structureel zetten we extra formatie in voor ondermijning om dit goed aan te pakken.

Doelstelling 3: Aanpakken van de digitale, vermogens- en geweldscriminaliteit.

De zogenaamde traditionele criminaliteit (zoals woninginbraken, geweld op straat, diefstal van of uit auto en fietsdiefstal) neemt steeds verder af. Deze trend willen we voortzetten. Tegelijkertijd zien we - mede door de coronacrisis - dat de digitale dreiging verder toeneemt. Afhankelijkheid van gedigitaliseerde processen en systemen is zo groot geworden dat aantasting kan leiden tot maatschappelijke ontwrichtende schade. Cyberincidenten kunnen onze maatschappij in het hart raken en gedurende korte en langere tijd verlammen (Cybersecuritybeeld Nederland 2020). De uitdaging is ook onze bijdrage te leveren aan het bestrijden van deze vorm van criminaliteit door de weerbaarheid van inwoners en ondernemers te vergroten.

Doelstelling 4: Behouden van de sociale stabiliteit in de stad.

Sociale stabiliteit houdt in dat onze samenleving bestand is tegen conflicten van binnenuit en van buitenaf. Het gaat om het organiseren van duurzame veerkracht in de samenleving zodat deze tegen 'een stootje kan'. Dit maatschappelijk evenwicht vraagt om voortdurend onderhoud van netwerken waarbij iedereen aan zet is: inwoners, gemeenschappen, organisaties, overheid en de samenleving als geheel. Dagelijks zetten docenten, jongeren- en buurtwerkers, wijkagenten, zorgverleners, ouders en vrijwilligers in Dordrecht zich in om jongeren een positieve start te geven, kwetsbare groepen beter mee te laten komen en een veilige, stabiele en democratische samenleving te waarborgen.

Doelstelling 5: Beheersen van de veiligheidsrisico's in het fysieke domein.

De aanwezige (rijks-)wegen, water, rails, bruggen, tunnels en een industriële en technologische omgeving leveren bij elkaar veel en vooral specifieke risico's op het gebied van fysieke veiligheid (met name brand-, water-, externe veiligheid en crisisbeheersing) op. Deze risico's nemen toe en worden complexer door een toename van het vervoer over water, weg en spoor, maar ook door klimaatverandering in combinatie met stedelijke ontwikkelingen. Veiligheidsbewustzijn, veilig gedrag en zelfredzaamheid zijn belangrijk voor de fysieke veiligheid van de inwoners van onze stad en het gebruik en inrichting daarvan.

Aandachtsgebied Kromhout en omgeving - BELEIDSWENS 1 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

Voor het geprioriteerde aandachtsgebied Kromhout en omgeving is een integraal Plan van aanpak geaccordeerd waarbij (extra) wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid langs de lijnen fysiek (aantrekkelijkheid, schoon en heel), sociaal (bevorderen sociale cohesie) en veiligheid. Hierbij wordt nadrukkelijk de verbinding en samenwerking gezocht met de bewoners en gebruikers van het gebied. Er is onder meer extra aandacht voor afval op straat, er wordt een buurtvoorziening gerealiseerd en gehandhaafd op het samenscholingsverbod (art. 2:1 APV). Daarnaast wordt de Taskforce Overlast ingezet op notoire overlastgevers in het gebied. De leefbaarheid en veiligheid in het gebied wordt gemonitord middels een jaarlijkse meting van het Onderzoekscentrum Drechtsteden. Het integrale plan loopt door tot en met 2024.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [1. Aandachtsgebied Kromhout en omgeving](#) uit de Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 1.500.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 zijn een buurtvoorziening en een politiepost gerealiseerd aan de Vrieseweg. We hebben actiedagen gehouden tegen overlast, met zowel repressieve (bekeuringen) als preventieve (onder andere ophaaldagen grof afval) acties. SUS wachten zijn ingezet om overlast gevende situaties te voorkomen. Samen met het bewonersplatform en het Leger des Heils zijn wijkactiviteiten georganiseerd om de sociale cohesie in de wijk te stimuleren.

We continueren de integrale overlastaanpak in de openbare ruimte en monitoren de inzet.

Begroting 2022

De Lijnbaan, Vogelbuurt en het Kromhout/Kasperspad blijven aandachtsgebieden. Indien noodzakelijk worden er andere buurten met concentratie van problemen aan toegevoegd. Met name de opmars van de verharding van de straatcultuur waarin men elkaar door het tonen van wapens in YouTube filmpjes uitdaagt is zorgelijk. Dit resulteert in (gewapende) confrontaties tussen verschillende wijken. Dit brengt naar verwachting meer inzet met zich mee van de kerngroep en het interventieteam. We monitoren of de huidige inzet voldoende is.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er was in 2022 op meerdere plekken sprake van (ernstige) overlast. Samen met onze partners hebben we integrale acties gehouden aan het Vogelplein, Beverwijcksplein, Skatepark, Kloostertuin en de Nolensweg. De overlast op de Nolensweg en het Beverwijcksplein is gestopt. Op de andere locaties is de overlast beheersbaar.

De kerngroep heeft 66 casussen besproken. Daarvan hebben 33 mensen een sociaal aanbod gehad. Bij negen mensen heeft het interventieteam een huisbezoek afgelegd. De persoonlijke benadering heeft ervoor gezorgd dat 15 mensen (weer) naar school gaan, werk hebben gevonden, en geen overlast meer veroorzaken.

We continueren de aanpak woonoverlast volgens het uitvoeringsplan en evalueren deze.

Begroting 2022

We voeren het uitvoeringsplan woonoverlast samen met de partners uit. Er is een zorgelijke tendens van meer en complexere woonoverlastcases. We monitoren of we deze toename met de huidige inzet aan blijven kunnen. De ingebruikname van het registratiesysteem C3 moet hier beter zicht op geven.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De samenwerking met onze partners verloopt goed. We informeren elkaar tijdig over (beginnende) woonoverlast en kunnen daardoor eerder ingrijpen. Gegevensuitwisseling blijft een aandachtspunt. Het C3 registratiesysteem geeft beter zicht op het aantal en de complexiteit van casussen. Het registreren heeft nog een verbeterslag nodig om beter inzicht te krijgen in achtergrond van de overlast. Hiervoor wordt een training gegeven. We kunnen nog niet concluderen dat het aantal complexe casussen daadwerkelijk is toegenomen. Wel zien we een grotere rol voor de gemeente bij ernstige vervuilingscasussen. Daarvoor zetten we nieuwe interventies in om met drang en dwang een zorgvuldige doorbraak te forceren.

We pakken drugsoverlast aan.

Begroting 2022

Samen met onze partners en bewoners blijven we de drugsoverlast, met name rond scholen en winkelcentra, stevig aanpakken. We voeren structureel overleg met coffeeshophouders. De politie en handhaving voeren (onaangekondigde) controles uit, incidenteel vergezeld door de belastingdienst. Om straathandel in drugs aan te pakken legt de burgemeester, in aanvulling op het strafrecht, aan dealers een bestuurlijke last onder dwangsom op.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 heeft ambtelijk overleg met de coffeeshophouders plaatsgevonden. Bij de controles van de coffeeshops zijn geen overtredingen van het gemeentelijk gedoogbeleid waargenomen. Voor straathandel in drugs is 23 keer een last onder dwangsom opgelegd.

We zetten cameratoezicht flexibel in.

Begroting 2022

Als daar aanleiding toe is, zet de burgemeester voor een bepaalde periode in een aangewezen gebied, cameratoezicht in om overlast en criminaliteit tegen te gaan. In afstemming met de politie wordt cameratoezicht ingezet bij maatschappelijk onrust, demonstraties, de jaarwisseling of andere situaties. We verbeteren de kwaliteit van de analoge camera's waardoor er nog vaker en adequater gereageerd kan worden op overtredingen/misstanden en om te voldoen aan de wettelijke privacy-verplichtingen. In dat kader is extra budget beschikbaar gesteld.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Bij het evalueren van cameratoezicht gebruiken we nieuwe inzichten. De uitkomsten daarvan gebruiken wij bij het eventueel voortzetten of verbeteren van het cameratoezicht. Hierbij wordt rekening gehouden met de vervanging van analoge camera's om de kwaliteit te verbeteren. In 2022 is twee keer mobiel cameratoezicht op grond van de politiewet ingezet op plaatsen waar de openbare orde en veiligheid in het geding was. Aan de Ruys de Beerenbrouckweg en haar directe omgeving waren eind juli verschillende brandstichtingen en vernielingen gepleegd. Hier is voor de periode van 14 dagen een mobiele camera geplaatst. In november is naar aanleiding van de beschieting en de daaropvolgende vondst van een explosief bij een horecagelegenheid aan de Spuiweg overgegaan tot inzet van een mobiele camera.

We zoeken oplossingen voor verkeersoverlast.

Begroting 2022

We zetten in op aanvullende mogelijkheden om de snelheid op wijkwegen omlaag te krijgen (onder andere 30 km zones en naleving verkeersregels middels gedragsbeïnvloeding/nudging). We maken doorlopend afspraken met de politie over handhaving van verkeersregels op hotspots. Het verkeershandhavingsteam van de politie houdt regelmatig controles.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We zijn in 2022 doorgedaan met de aanpak verkeersveiligheid (waaronder TOP20). Dat zijn fysieke ingrepen in de openbare ruimte. Vanuit de Regionale Projectgroep Verkeersveiligheid is de actie Verkeershelden uitgevoerd. Daarin is middels gedragsbeïnvloeding aandacht gevraagd voor het gedrag bij zebrapaden.

We pakken het wapenbezit aan.

Begroting 2022

Er zijn grote zorgen over de bewapening van jongeren in Dordrecht. De huidige tendens binnen de gemeente Dordrecht is dat ook potentiële slachtoffers zich aan het bewapenen zijn om zich in het geval van een voorval te kunnen 'verdedigen'. De gemeente zet met diverse partners zoals de politie, Openbaar Ministerie en jongerenwerk, een mix van preventieve en repressieve maatregelen in om het wapenbezit en -gebruik – met name onder jongeren – terug te dringen. Tijdelijke inzet van preventief fouilleren in een veiligheidsrisicogebied is één van de maatregelen. Ook zetten we in op groepsaanpak en gedragsbeïnvloeding.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is de inzet van preventief fouilleren in de veiligheidsrisicogebieden voortgezet. Dergelijke acties zijn succesvol omdat er veel (steek)wapens worden aangetroffen en in beslag genomen. In oktober hebben we als Dordrecht meegedaan aan een regionale inleveractie steekwapens. Doel daarbij was zo veel mogelijk steekwapens van straat halen om het gebruik ervan te verminderen, de veiligheid te vergroten en bewustwording te creëren bij jongeren over de gevaren van het dragen en het gebruiken van steekwapens. Op scholen zijn kluiscontroles uitgevoerd en het jongerenwerk zet rolmodellen in.

We versterken een eerlijk ondernemersklimaat door het uitvoeren van integrale controles.

Begroting 2022

In 2022 zetten we de inzet van integrale controles van bedrijven (zoals horeca en detailhandel) voort. Daarnaast worden deze controles uitgebreid naar de bedrijventerreinen en het havengebied (inzet op risicobranches). De burgemeester zal, als de omstandigheden daartoe aanleiding geven, gebruik maken van zijn bevoegdheid om branches, gebieden of objecten vergunningplichtig te maken ter bestrijding van een onveilig, niet leefbaar en malafide ondernemersklimaat (art. 2:41 APV).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In Dordrecht hebben bij 34 bedrijven integrale controles plaatsgevonden. Dit betroffen onder andere horecazaken, autobedrijven, fietshandelaren, detailhandel en kapperszaken. Met deze controles hebben we gewerkt aan een eerlijker ondernemersklimaat en zijn onveilige en overlastgevendende situaties aangepakt. Integrale controles doen wij samen met partners als de belastingdienst, politie en OZHZ. Dit bevordert de samenwerking en versterkt onze informatiepositie. Bij twee bedrijven zijn signalen van ondermijnende criminaliteit geconstateerd en er zijn ook bedrijven bezocht die eerder binnen dit thema als casuïstiek waren aangemerkt. Naast de integrale controles zijn ook vier bedrijven gecontroleerd vanuit het RIEC-samenwerkingsverband.

We pakken criminele families aan.

Begroting 2022

Crimineel gedrag gaat binnen families soms van generatie op generatie over. Dergelijke criminele familieverbanden kunnen ook een rol spelen in de georganiseerde criminaliteit. Wanneer blijkt dat er binnen Dordtse families sprake is van crimineel gedrag dat van generatie op generatie wordt overgedragen, wordt gewerkt met een familiegerichte aanpak.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er zijn bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit in 2022 geen situaties aan het licht gekomen die zich leenden voor een familiegerichte aanpak.

We pakken mensenhandel en illegale prostitutie aan.

Begroting 2022

De aanpak kan gaan om alle verschijningsvormen van mensenhandel. We werken zowel regionaal als lokaal samen. We brengen de juiste samenwerkingspartners samen bij concrete casuïstiek, waaronder zorgcoördinatie. We intensiveren de samenwerking met de juiste ketenpartners aan de hand van concrete signalen en zorgen voor duidelijkheid over op welke manier partijen informatie kunnen uitwisselen. We zetten in op signaalherkenning, bewustwording en meldingsbereidheid, zowel intern als buiten de gemeentelijke organisatie. We continueren het bestuurlijk toezicht op vergunde en onvergunde seksbedrijven en inrichtingen. Waar mogelijk treden we bestuurlijk op.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Eerstelijnsmedewerkers en wijkmanagers zijn voorgelicht over mensenhandel. Daarnaast zijn 12 medewerkers van de vluchtelingenopvang hierover opgeleid. Het Meld-, Advies- en Registratiepunt jeugdprostitutie en mensenhandel Rotterdam van Humanitas is in 2022 uitgebreid naar de regio Zuid-Holland Zuid. Alle exploitanten van seksbedrijven voldoen aan de nieuwe vergunningsregels uit 2021. De seksbranche is gecontroleerd in samenwerking met handhaving, de politie en het RIEC. Er zijn tien overtredingen voor onvergund sekswerk geconstateerd, waarvan acht in woningen en twee in de recreatieve sector. Er is drie keer opgetreden met een sluiting, vier keer met een dwangsom en twee keer met een waarschuwing. Met faciliteerders hebben stopgesprekken plaatsgevonden. Dit leidde in vier zaken tot maatwerk.

We continueren de integrale aanpak hennepsteelt.

Begroting 2022

Hennepkwekerijen worden strafrechtelijk geruimd en na ontmanteling worden bestuurlijke maatregelen getroffen. Inwoners lichten we voor over gevaren van illegale hennepkwekerijen en het herkennen van signalen van illegale hennepsteelt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 heeft de burgemeester veertien woningen gesloten voor de handel in drugs. Het ging in vijf gevallen om harddrugs en negen keer om softdrugs (hennep). Daarnaast is vijf keer een formele bestuurlijke waarschuwing afgegeven. In twee gevallen heeft de burgemeester een last onder dwangsom opgelegd.

We weigeren of trekken vergunningen, aanbestedingen en subsidies in als deze worden misbruikt voor het plegen van (ondermijnende) criminaliteit.

Begroting 2022

We maken gebruik van de mogelijkheden die de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) biedt om te voorkomen dat de overheid criminaliteit faciliteert.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is met betrekking tot één vergunningaanvraag voor een horecabedrijf advies gevraagd aan het Landelijk Bureau Bibob. Het advies is nog niet ontvangen. De toepassing van de Wet Bibob heeft verder niet geleid tot directe weigeringen of intrekkingen van subsidies en/of vergunningen. Het is de stellige overtuiging van de betrokken medewerkers dat van de toepassing van het gemeentelijk Bibob-beleid een krachtige preventieve werking uitgaat.

We werken aan de maatschappelijke weerbaarheid van de digitale dreiging.

Begroting 2022

Bij het vergroten van de digitale weerbaarheid van de stad focussen we ons op 3 doelgroepen: jongeren, MKB- ondernemers en laaggeletterden. We werken samen met organisaties en netwerken van onze stad aan bewustwording en bieden daarbij concrete handvatten om de digitale weerbaarheid te vergroten. We hanteren de netwerkfilosofie, waarbij we gebruik maken van bestaande structuren en netwerken van onze stad. We nemen deel aan de City Deal Cyber Security. Samen met een aantal steden, ministeries en andere partijen worden in deze City Deal creatieve en innovatieve toepassingen bedacht voor cyberveiligheid.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Halt geeft steeds meer voorlichtingslessen op scholen voor Primair-en Voortgezet Onderwijs. In samenwerking met de Haagse Hogeschool hebben we meegewerkt aan de ontwikkeling van een interventie gericht op het fenomeen 'geldezels'. Deze inmiddels effectief bewezen interventie zetten we in 2023 in. Buurtwerkers hebben een cybertraining gevolgd en handvatten gekregen om hierover te praten met bezoekers van buurthuizen. Een serious game voor laaggeletterden is met medewerking van de Gemeente Dordrecht ontwikkeld en wordt gebruikt in de bibliotheken en buurthuizen. Zo'n 300 MKB'ers hebben in december 2022 deelgenomen aan het Cyber Security Event.

We bereiden ons voor op digitale verstoringen.

Begroting 2022

Digitale verstoringen kunnen grote gevolgen hebben voor de gemeentelijke organisatie. Samen met onder meer de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid bereiden wij ons voor op gevolgen van digitale verstoringen door onder meer te oefenen met crisissituaties.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Landelijk wordt veel geïnvesteerd op het verhogen van de digitale veiligheid. De gemeente Dordrecht heeft verantwoordelijkheden voor haar eigen processen en kan burgers en bedrijven bewust maken van het belang van digitale veiligheid. Een digitale verstoring kan directe gevolgen hebben op het dagelijks leven van mensen. Bijvoorbeeld bij de uitval van telefonie of betalingsverkeer. Samen met onder meer de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid hebben wij ons voorbereid op gevolgen van digitale verstoringen door onder meer te oefenen met crisissituaties.

We blijven ons inzetten voor het bestrijden van de vermogens- en geweldscriminaliteit.

Begroting 2022

We blijven ons, samen met onder andere politie en inwoners, inzetten om cijfers rond de vermogens- en geweldscriminaliteit verder te laten dalen. We participeren in de lokale alliantie die tot doel heeft samenwerking tot stand te brengen en een netwerk te creëren tussen verschillende organisaties die betrokken zijn bij of te maken hebben met ouderen. De politie heeft een speciale agent aangesteld voor senioren en veiligheid. In 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de aard en omvang van straatintimidatie in Dordrecht. Op basis van de resultaten (december 2021) van dit onderzoek beraden we ons op mogelijke interventies/acties.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Tijdens de landelijke campagne senioren & veiligheid hebben we senioren via verschillende kanalen concrete tips gegeven om te voorkomen dat ze slachtoffer worden van criminaliteit. Samen met onze partners creëerden we handelingsperspectief gericht op verschillende vormen van criminaliteit: babbeltucs, spoofing, hulpvraagfraude en phishing. Ook zijn in samenwerking met de politie mensen bewust gemaakt van inbraakpreventie. Medio 2022 is de straatintimidatieapp gelanceerd. Met deze app krijgen we een beeld van de aard en omvang van straatintimidatie in Dordrecht. Met een publiekscampagne promoten we de app met de boodschap dat straatintimidatie niet normaal is. We hebben een aanpak opgesteld gericht op preventie bij daders en slachtoffers.

We voeren het actieplan 'Samenwerken aan Sociale Stabiliteit' 2020-2022 uit.

Begroting 2022

Het veranderende dreigingsbeeld geeft aanleiding om, naast jihadisme, ook aandacht te hebben voor andere vormen van radicalisering, extremisme en polarisatie zoals links-, rechts- en dierenrechtenextremisme. We werken actief samen met diverse betrokken partijen in de stad om spanningen te voorkomen dan wel spanningen tussen groepen in de stad te verminderen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In de [raadsinformatiebrief](#) is de inhoud en de voortgang van het actieplan 'Samenwerken aan Sociale Stabiliteit' 2020-2022 beschreven. Het bouwen en onderhouden van (veerkrachtige) netwerken vormt de basis voor zowel het wijkgericht werken als het sociale- en veiligheidsbeleid. Het signaleringsnetwerk is over actuele ontwikkelingen geïnformeerd via nieuwsbrieven.

We onderhouden een netwerk om vroegtijdig signalen te ontvangen die de sociale stabiliteit kunnen bedreigen.

Begroting 2022

Om signalen te kunnen herkennen worden professionals en bewoners voorgelicht en getraind en organiseren we kennisbijeenkomsten. We verstevigen de rol en de positie van het Netwerk Bondgenoten. Met dit netwerk bouwen we, samen met de politie, een relatie op met sleutelpersonen in de stad in 'vredestijd'. Wanneer er zorgen zijn over onrust in de stad, doen we een beroep op de deelnemers van het netwerk om een bijdrage te leveren aan het voorkomen dan wel terugdringen van de onrust.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is een 30-tal professionals getraind. Daarnaast zijn een groep vaders en een groep moeders getraind over weerbaar opvoeden. In de miniconferentie 'Iedereen doet mee en hoort erbij' is met onderwijs- en jeugdprofessionals gesproken over een sociaal, veilig en inclusief schoolklimaat.

We implementeren de uitkomsten en aanbevelingen van regionale en landelijke evaluaties.

Begroting 2022

In 2021 stelt het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio ZHZ een nieuw beleidsplan VRZHZ 2022-2025 vast. Extra aandacht gaat onder andere uit naar maatregelen voor infrastructuur en veiligheid van en rondom het spoor (en de relatie met de woningbouwopgave) en het versterken van de slimme samenwerking en verbinding in Zuid-Holland Zuid. Op het terrein van crisisbeheersing zien we dat we naast aandacht voor "flitsrampen" steeds meer aandacht moeten geven aan nieuwe typen crises met een langere duur en vaak maatschappij ontwrichtende gevolgen. Daarbij is het van belang dat geopereerd wordt in een netwerk waarbij kennis en expertise van verschillende partijen bij elkaar komt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Aansluitend de COVID-19-pandemie volgde de Oekraïne-crisis en daarna de extra gevraagde inzet voor het opvangen van vluchtelingen in afstemming met het COA. Hiervoor activeerde het kabinet op 17 juni 2022 de nationale crisisstructuur voor asielopvang. Veiligheidsregio's, gemeenten, IND, COA en andere partners werken hierin nauw samen. De inzet vanuit de veiligheidsregio voor deze lopende crisissituaties heeft in toenemende mate een impact op de reguliere werkzaamheden. Zo ook op voortgang van de geplande werkzaamheden van beleidsinhoudelijke speerpunten. Door de extra werkdruk vindt telkens een nadere herprioritering van werkzaamheden richting de kerntaak plaats.

We bevorderen zelfredzaamheid en zetten in om een Risk Factory mogelijk te kunnen maken.

Begroting 2022

Met het programma 'Zelfredzaamheid' bieden we ondersteuning aan kwetsbare inwoners, ouderen en personen met verward gedrag. Een Risk Factory is een fysieke voorziening waarin onze inwoners aan de hand aan nagebootste praktijksituaties kunnen ervaren hoe om te gaan met onveilige situaties én hoe concreet te handelen. De Risk Factory is een wetenschappelijk bewezen concept en is een onderdeel van het programma 'Zelfredzaamheid'. In 2021 is hiervoor een haalbaarheidsonderzoek gestart.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 heeft het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid de ambitie uitgesproken voor een Risk Factory in de regio. Zorgen zitten op het vlak van financiën, partnerschap en sponsoring. De stuurgroep is gevraagd deze onderwerpen te bestendigen met een sluitende begroting. Inmiddels heeft het Waterschap Hollandse Delta haar financiële commitment uitgesproken. Een sluitende businesscase wordt in het tweede kwartaal van 2023 verwacht.

We ondersteunen organisatoren van evenementen.

Begroting 2022

In de tweede helft van 2021 is een voorzichtige start gemaakt met het organiseren van kleinschalige en gecontroleerde evenementen. Dit brengt veel extra uitdagingen en onzekerheden voor organisatoren met zich mee. In samenwerking met het team Openbare Orde en Veiligheid, het Evenementenbureau, Omgevingsdienst ZHZ en Veiligheidsregio ZHZ worden de organisatoren ondersteund en begeleid bij het opstarten van evenementen conform de coronamaatregelen alsook bij de financiële maatregelen en steunpakketten. Om dit in goede banen te kunnen leiden is mede hiervoor het subsidiebureau tijdelijk versterkt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De impact van corona op de evenementenbranche is enorm geweest. Gelukkig is de Dordtse evenementenkalender in 2022 redelijk op peil gebleven, mede te danken aan de extra beschikbaar gestelde middelen vanuit de gemeente Dordrecht om de verhoogde kosten en verminderde inkomsten tegemoet te komen. Het aantal evenementen na de coronaperiode in 2022 is bijna identiek aan dat van 2019. Het begeleiden van organisatoren in 2022 in onder andere het aanvraag- en vergunningsproces is conform de jaren voor corona weer in volle omvang opgestart, middels de begeleiding van het Evenementenbureau van Dordrecht Marketing en het Evenementenoverleg Dordrecht.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)

Website	<ul style="list-style-type: none"> • www.dienstgezondheidjeugd.nl • www.jeugdzhz.nl • www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl • www.ravzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer H. van der Linden, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid van Algemeen Bestuur • Mevrouw C.C van Benschop, plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg en jeugdhulp. De DG&J bevat de onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DGJ), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) en de Regionale Ambulancevoorziening Zuid-Holland Zuid (RAV).
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • De DG&J stelt een Meerjarenbeleidsplan op voor de periode 2024-2027. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de taakinvulling en ambities van de DG&J en geeft inzicht in voor de DG&J relevante ontwikkelingen. • Gemeenten voeren een beleidsontwikkelingsproces voor de totstandkoming van de lokale nota's publieke gezondheid en programma's publieke gezondheid 2020-2023, waarbij de GGD een ondersteunende en adviserende rol vervult. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de programmaonderdelen die worden uitgevoerd door de GGD. • Eind 2022 is het Regionaal Ambtelijk Overleg Zorg & Veiligheid gestart. Hierin nemen ambtenaren vanuit de domeinen Jeugd, Sociaal en Veiligheid uit de 10 gemeenten deel. Er worden relevante stukken besproken die betrekking hebben op de verschillende onderdelen die de DG&J biedt. Vanuit integraliteit wordt op de stukken ambtelijk geadviseerd naar andere overleggen of naar bestuurlijk niveau. • In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig • Lokale opgaven. Het Algemeen Bestuur van de GR DG&J kan zich hierdoor richten en (beter) focussen op de aldaar belegde (gedelegeerde) taken. Ook de lokale consequenties van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zullen hierin meegenomen worden. • Er wordt landelijk gewerkt aan een wetsvoorstel 'van school naar werk', waarin de doelgroep RMC van 16 tot 23 jaar wordt uitgebreid naar 27. Dit betekent dat ook in de regionale VSV aanpak er aandacht moet zijn voor de overgang naar de arbeidsmarkt. • LVS werkt met de gemeente Dordrecht momenteel aan de gebiedsgerichte aanpak in Dordt West • Per 1 januari 2021 is de DG&J niet meer de vergunninghouder van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV). De DG&J kan dus niet meer aangesproken worden op de eisen uit de Wet ambulancevoorzieningen c.a. In de loop van 2023 zal, zoals nu gepland, ook de detachering van personeel aan de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid stoppen.

Actuele risico's d.d. april 2023

- Het bestrijden van COVID-19 door de dienst Gezondheid & Jeugd heeft invloed op het takenpakket, bedrijfsvoering en inkomsten aldaar. Mogelijk leidt dit tot het bijstellen van inhoudelijke ambities c.q. extra inwonerbijdragen.
- Friciekosten en onvoldoende afbouw van structurele kosten door de uittrekking van de gemeenten Leerdam en Zederik.
- Onvoldoende/geen weerstandsvermogen bij de onderdelen DG&J en SOJ om (onvoorziene) tegenvallers op te vangen (vanuit de gedachtlijn bij GR-en geen stapeling van reserves te hebben).
- Onder regie van de Servicegemeente Dordrecht wordt een vervolg gegeven aan het traject ICT Verandert. Dit traject brengt kansen, maar ook (financiële) risico's met zich mee. Het privacygevoelige karakter van het takenpakket van de DGJ stelt namelijk hoge eisen aan de informatiebeveiliging. Als daarin niet kan worden voorzien, vraagt dit mogelijk extra inspanningen en kosten.
- Geen (afdoende) realisatie taakstellingen op jeugdhulp.
- Nog onvoldoende transformatie van de jeugdhulp.
- Onjuiste c.q. te hoog afgegeven beschikkingen jeugdhulp.
- (Buitenproportionele) toename van de vraag naar jeugdhulp. Te lang gecontinueerde of niet geleverde zorg door aanbieders jeugdhulp. Toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ZHZ.
- Langere doorlooptijden en vertraging bij overdracht van meldingen aan lokale veld door Veilig Thuis ZHZ.

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website <https://www.ozhz.nl>

Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur • De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <p>Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaken uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.</p>

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen.
- Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooral nog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZHZ)

Website www.vrzhz.nl

Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer A.W. Kolff, voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur (kroonbenoeming)
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	<p>De VR onderdelen Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid, de voorbereiding op Rampen en Crisis (VRC) en de Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) zijn samen verantwoordelijk voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg en geneeskundige hulpverlening. • Het voorbereiden op een ramp of crisis (inventariseren van risico's in de regio). • Het proberen te voorkomen van een ramp of crisis in de omgeving (het beheersen van de risico's). • Het bestrijden van een ramp of incident en proberen ervoor te zorgen dat alles zo snel mogelijk wordt hersteld (als er dan toch een incident of ramp gebeurt).

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De afgelopen jaren stonden de bestrijding van de coronacrisis, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en zeer recent de opvang van asielzoekers maar zeker ook de kritieke processen zoals brandbestrijding en hulpverlening voorop. Na de drukte van de coronacrisis was de verwachting dat in 2022 weer meer naar de taken, processen en prioriteiten zoals beschreven in het nieuwe beleidsplan worden verlegd, de huidige opvang van ontheemden uit Oekraïne en opvang van asielzoekers hebben hier zeer waarschijnlijk effect op.
- Ontwikkelingen staan daarentegen niet stil. In 2023 verwacht de Veiligheidsregio aan de slag te kunnen met de uitkomsten van het landelijk onderzoek naar een toekomstbestendig brandweerstelsel.
- De Omgevingswet zal (waarschijnlijk) in 2023 van kracht zijn.
- Afhankelijk van het proces in 2022 hoopt de VRZHZ in 2023 volop in te zetten op de Risk Factory en het Multi Intelligence Center.
- Landelijke ontwikkelingen: de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's is afgerond. Waar mogelijk zijn de gevolgen meegenomen bij het opstellen van het beleidsplan 2022-2025.
- In het algemeen bestuur van 10 maart 2022 zijn voorstellen behandeld met betrekking tot het financieel perspectief van de VRZHZ. Deze voorstellen zijn verwerkt in deze ontwerpbegroting 2023 en als zodanig onderdeel van de zienswijze bij de gemeenten. Concreet gaat het per saldo in 2023 om een verhoging van € 2,26 miljoen.
- Het kostenniveau in de bedrijfsvoering is significant gestegen. De veiligheidszorg voor haar inwoners wil het bestuur van de VRZHZ op het huidige niveau garanderen. De VRZHZ heeft de afgelopen jaren aanzienlijke bezuinigingen doorgevoerd. Daarom zullen nieuwe besparingen direct effect hebben op de kwaliteit van de dienstverlening. Denk aan: minder brandweerposten, een lager aantal piketten en het afstoten van ons eigen operationeel crisiscentrum. Daarom is een dringend beroep gedaan op de tien deelnemende gemeenten. Concreet betekent dit dat vanaf 2023 een structurele extra bijdrage van € 2.264.000 wordt doorgevoerd, bestaande uit:
  - o € 464.000 om de cao-effecten voor onze medewerkers te dragen.
  - o € 1.800.000 om structureel hogere kosten te kunnen absorberen.
- Stijgende kosten (in miljoenen) betreffen daarnaast onder andere cao-ontwikkelingen (0,5), inkoop/onderhoud materieel en materialen (0,3), onderhoud gebouwen (0,3), ICT (0,5) en informatieveiligheid (0,2). Bij kosten exogene ontwikkelingen gaat het vooral om invoering van de Omgevingswet (0,4). Gewenste innovaties zijn het Multi Intelligence Center (0,35) en de Risk Factory (afhankelijk van business case).

Actuele risico's d.d. april 2023

- In 2022 is intensief gesproken over het financieel perspectief van de VRZHZ. Zorgen zijn er als het gaat over de hoge inflatiecijfers van de laatste tijd. De VRZHZ verwacht dit terug te zien in een nieuwe cao in 2023 omdat de huidige tot en met 2022 loopt. Het vraagt om blijvend de vinger aan de pols te houden en hier transparant met het bestuur over te spreken.
- De financiële gevolgen van de nieuwe cao-afspraken over functioneel leeftijdsontslag voor beroepsbrandweer zijn doorgerekend. Er is een voorziening gevormd die deze lasten volledig afdekt. Het risico op hogere lasten is hierdoor afgenomen. Nieuwe aanpassingen van de cao en wijzigingen in het gebruik van de regeling kunnen ervoor zorgen dat de gevormde voorziening aangevuld c.q. afgeroomd moet worden.
- Het algemeen bestuur wordt op 13 oktober via een themasessie meegenomen in het onderwerp strategische huisvesting waarbij ook in brede context het MJOP wordt betrokken. Vanzelfsprekend komen hierbij ook de financiële aspecten van te maken keuzes aan de orde.
- Daarnaast zien we ook het risico dat, door economische ontwikkelingen, het kostenniveau van de beoogde prioriteiten in het beleidsplan op termijn verder zou kunnen doen stijgen. De gemeenten zien over het geheel gezien een zorgelijke kostenstijging in alle domeinen op zich afkomen. De financiële ontwikkelingen bij de verschillende verbonden partijen zorgt voor toenemende druk op de gemeentelijke begrotingen. Dit heeft zijn weerslag op de financiële slagkracht van onze gemeente.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande zes BBV-indicatoren hebben betrekking op het taakveld 'veiligheid', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicatoren een logische link vormen met het programma Leefbaar en Veilig Dordrecht, zijn zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicatoren zijn ook twee aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op de onderwerpen 'sociale overlast' en 'veiligheidsbeleving'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor deze indicatoren geldt dat het streven was dat we minimaal gelijk of beter willen presteren dan het gemiddelde van de G40 gemeenten, dus dat we minder sociale overlast kennen en de veiligheidsbeleving onder bewoners hoger is. Deze aanvullende indicatoren worden eens in de twee jaar gemeten in de oneven jaren.

Van 0-waarde tot 2022

De indicator rond sociale overlast is driemaal gemeten (in 2017, 2019 en 2021). Er is bijna geen beweging te zien in de cijfers, deze blijven voor Dordrecht gelijk aan 16% en stijgen bij de G40 licht van 14% naar 14,4%. Dit stabiele beeld is ook waarneembaar bij de indicator veiligheidsbeleving, hier zijn de Dordtse rapportcijfers 7 (2017), 7,2 (2019) en 7,1 (2021). In de G40 zijn deze respectievelijk: 7,1; 7,3 en 7,3.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2023		G40
	2022	2021	2023	2022	
Diefstal uit woning - per 1.000 inwoners	1,8 (2019)	1,3 (2020)	0,8 (2021)	0,8 (2022)	1,5 (2021)
Verwijzingen Halt - per 1.000 inwoners 12-17 jaar	10 (2020)	10 (2020)	6 (2021)	6 (2021)	10 (2021)
Jongeren met delict voor rechter - % van 12-21 jaar	2,0 (2019)	2,0 (2020)	2,0 (2020)	2,0 (2020)	1,0 (2020)
Winkeldiefstal - per 1.000 inwoners	3,5 (2019)	2,7 (2020)	2,6 (2021)	3,7 (2022)	3,3 (2022)
Geweldsmisdrijven - per 1.000 inwoners	6 (2020)	6 (2020)	5,6 (2020)	5,8 (2022)	5,5 (2020)
Vernieling en beschadiging - per 1.000 inwoners	7,2 (2020)	7,2 (2020)	5,1 (2021)	5,6 (2022)	4,7 (2021)

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Sociale overlast: aandeel bewoners dat (veel) sociale overlast ervaart (overlast door dronken mensen op straat, rondhangende jongeren, drugsgebruik of drugshandel, buurtbewoners en mensen in de buurt worden op straat lastiggevallen).	Dordrecht: 16%; G40: 14% (2017)	Dordrecht: 16%; G40: 14,4% (2022)	Dordtse waarde gelijk of lager dan gemiddelde G40
B. Veiligheidsbeleving: rapportcijfer Veiligheid in de buurt.	Dordrecht: 7,0; G40: 7,1 (2017)	Dordrecht: 7,1; G40: 7,3 (2022)	Dordtse waarde gelijk of hoger dan gemiddelde G40

Bron

Frequentie

A. Veiligheidsmonitor

Eens per 2 jaar (onderzoek in oneven jaren, resultaat bekend in even jaren)

B. Veiligheidsmonitor

Eens per 2 jaar (onderzoek in oneven jaren, resultaat bekend in even jaren)

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

			Bedragen x € 1.000	
Leefbaar en Veilig Dordrecht	Begroting 2022		Werkelijk 2022	
Lasten	20.018		39.948	
Baten	2.246		31.252	
Saldo	17.771		8.697	
Toevoeging reserves	1.500		1.500	
Onttrekking reserves	2.653		2.345	
Totaal programma	16.618		7.851	

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Leefbaar en Veilig Dordrecht							Bedragen x € 1.000	
Product	Lasten			Baten			Verschil	Verschil
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil		
Openbare Orde en Veiligheid	2.889	2.717	172		126			126
Handhaving Openbare ruimte	3.185	3.281	-96	187	282			95
Rampenbestrijding	2.222	21.696	-19.474	2.059	30.844			28.785
Brandweer	11.722	12.255	-533					
Totaal	20.018	39.949	-19.931	2.246	31.252			29.006
Verschil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)								9.075
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves			Verschil	Verschil
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil		
Mutaties in de reserves	1.500	1.500		2.653	2.345			-308
Mutatie in de reserves (b)								-308
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	21.518	41.449	-19.931	4.899	33.597			28.698
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)								8.767

Groen en Ruimtelijk Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

In het komen tot een goede balans tussen vraag en aanbod van woningen zijn goede stappen gezet. Door de invoering van de opkoopbescherming per 11 maart 2022 bijvoorbeeld en de doorlopende zoektocht naar nieuwe locaties voor flexwoningen. Het toekomstbestendig en duurzaam maken van de openbare ruimte heeft daarnaast verder vorm gekregen door afronding van fase 1 van de Waterkraan en de toepassing van klimaatadaptieve maatregelen bij groot onderhoud projecten. Door middel van 'citizen science' zijn we gestart met het monitoren van onze groenblauwe ambities. Naast stappen die zijn gezet in de Dordwijkzone en de Wantijzone hebben er ook diverse kleinschalige vergroeningsacties plaatsgevonden, in de wijken en bij scholen. Er is een belangrijke basis gelegd voor het bomenprogramma en is de beleidsmatige aanpak biodiversiteit als regulier onderwerp in de ambtelijke organisatie geborgd.

Diverse initiatieven hebben bijgedragen aan het vergroten van de leefbaarheid in de openbare ruimte. Denk aan het extra opruimen van naast containers geplaatst afval en de toepassing van gedragsmaatregelen om afval op straat te verminderen. Maar ook het verder vorm geven aan de Dordtse buurtaanpak, bij onderhoudsprojecten of maatschappelijke initiatieven die vragen om een integrale aanpak. Bij de uitvoering van grote onderhoudsprojecten zien we dat een aantal projecten moest worden getemporiseerd. Dit vanwege afstemming met projecten van externe partners zoals nutsbedrijven en woningcorporaties. Waterveiligheid en de gevolgen van zeespiegelstijging hebben aandacht gekregen door het opstellen van een gebiedsvisie en participatie in het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Het creëren van een goede balans tussen vraag en aanbod van woningen voor alle doelgroepen in gedifferentieerde wijken.

De druk op de woningmarkt neemt nog steeds onverminderd toe. We spelen hierop in door alle kansen die zich voordoen te benutten en geven partijen alle mogelijkheden om met initiatieven te komen. Dit alles in binnenstedelijk gebied, wat de realisatie van nieuwe woningen relatief lastig maakt. Er wordt ook nog steeds ingezet op doorstroming, zodat er woningen in andere, gewilde segmenten beschikbaar komen. De herstructurering van Dordrecht is aardig op stoom en hier wordt nog steeds aan door gewerkt. De ambitie is sociale huur toevoegen in Dordrecht Oost. We streven naar voldoende goede huisvestingsmogelijkheden voor arbeidsmigranten en andere groepen die (dringend) tijdelijk woonruimte nodig hebben. Ook hebben we extra aandacht voor senioren die willen verhuizen en jongeren die dreigen de stad te verlaten.

Doelstelling 2: De openbare ruimte is toekomstbestendig en duurzaam.

Om in 2035 klimaatadaptief te kunnen zijn moeten we voorbereid zijn op extremere neerslag, hitte, droogte en de toegenomen kans op overstromingen. In 2022 gaan we verder met het onderzoeken en nemen van maatregelen. Het groenblauwe programma dat we opstellen bevat een uitwerking van de groene en blauwe onderdelen in de Omgevingsvisie.

Doelstelling 3: Dordrecht is een klimaatbestendige, groen-blauwe stad waar mensen aan bij willen dragen.

We gaan door met acties die we in 2021 hebben ingezet. Daarnaast zetten we in op meer samenwerking met partners om bewoners te bereiken. Ook gaan we door met de voorbereidingen in de Dordwijkzone en Wantijzone. Met de beleidsvisie Dordtse Binnenhavens willen we onder andere de zichtbaarheid en beleefbaarheid van het water vergroten, evenals de bereikbaarheid en verbindingen.

Doelstelling 4: De openbare ruimte is van iedere Dordtenaar, samen zorgen we voor gebruiksvriendelijke wijken, buurten en straten.

Samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties sturen we op een schonere stad. Door middel van de Dordtse buurtaanpak willen we sectorale uitdagingen en stadsbrede opgaven in samenhang oppakken. We gaan de openbare ruimte beter benutten en inrichten zodat deze meer geschikt is om in te bewegen. In een programma sociale veiligheid en ruimtelijke kwaliteit wordt uitwerking gegeven aan de doelstelling van het stimuleren van een veilig woon- en leefklimaat in relatie tot de ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving.

Doelstelling 5: Dordrecht is zelfredzaam en waterveilig.

Ook in 2022 hebben we aandacht voor waterveiligheid en waterbewustzijn. Niet alleen voor De Staart als veilige locatie bij een overstroming, maar ook stadsbreed door de effecten van zeespiegelstijging voor onze stad goed inzichtelijk te krijgen. Aan de hand daarvan kunnen we passende maatregelen voorbereiden.

Doelstelling 6: Dordrecht leeft en ontwikkelt zich in en met de natuur (doelstelling toegevoegd op basis van amendement A4).

Bomen zijn van grote waarde voor de stad. De ambities van de stad op het gebied van groenblauw en biodiversiteit kunnen níét worden gehaald zónder bomen. Daarom gaan we een bomenprogramma opstellen. Ook gaan we aan de slag met natuurinclusief bouwen en geven een vervolg aan onze aanpak op het gebied van biodiversiteit. In 2022 wordt met het Biesboschnetwerk en ondersteund door de Biesboschregisseur gestart met een uitvoeringsprogramma op basis van de in 2021 opgestelde gebiedsvisie.

We onderzoeken de mogelijkheden voor de invoering van opkoopbescherming in Dordtse buurten.

Begroting 2022

Opkoopbescherming houdt in dat gemeenten in buurten waar schaarste is aan goedkope en middeldure koopwoningen beleggers kunnen weren. Het is dan verboden om woonruimte zonder vergunning te verhuren binnen een periode van vier jaar, waarmee het eigen woningbezit wordt gestimuleerd. Het is de bedoeling dat de opkoopbescherming op 1 januari 2022 ingaat. Als de opkoopbescherming wordt ingevoerd (landelijk) kan dit de leefbaarheid van buurten verbeteren.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Per 11 maart 2022 is de opkoopbescherming ingevoerd. Dit is vastgelegd in de huisvestingsverordening. Het is nu niet meer mogelijk om woonruimte op te kopen (tot € 355.000) en deze te verhuren. Eigen woningbezit is hierdoor voor meer mensen bereikbaar en de leefbaarheid wordt verbeterd.

We stimuleren doorstroming op de woningmarkt door in te zetten op duurdere (koop)woningen.

Begroting 2022

Er is behoefte aan woningen in alle segmenten, maar het overgrote deel van de behoefte zit in de duurdere (grondgebonden) koopwoningen. Door het toevoegen van deze woningen komt er een verhuisketen op gang. Hierdoor komen er ook goedkopere woningen vrij, zodat op allerlei niveaus doorstroming plaats kan vinden. Doorstroming willen we stadsbreed inzetten, waardoor er meer gedifferentieerde wijken in de stad ontstaan.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In maart 2022 is een lokaal verhuisketenonderzoek opgeleverd en met de raad gedeeld. Dit was een onderzoek zoals vaker gedaan en wederom is gebleken dat het bouwen van duurdere woningen inderdaad leidt tot verhuisketens waarbij goedkopere woningen vrijkomen.

We zetten in op het toevoegen van flexwoningen.

Begroting 2022

We onderzoeken wat mogelijke locaties voor flexwoningen zijn. Flexwonen is een aanvulling op de reguliere woningmarkt, waarbij gebruikt gemaakt wordt van bestaand leegstaand vastgoed dan wel van modulair verplaatsbare eenheden. De meeste mensen zullen via de reguliere koop- of huursector een woning blijven vinden. Er zijn echter doelgroepen die vanwege allerlei (onvoorziene) omstandigheden op korte termijn en vaak voor een beperkte periode een woning nodig hebben. Flexwonen biedt voor deze groep kansen voor tijdelijke huisvesting in deze oververhitte woningmarkt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De zoektocht naar nieuwe locaties voor flexwoningen is doorlopend. In 2022 heeft de bouw van Leerpark 2F plaatsgevonden, bestaande uit 333 flexwoningen. In het eerste kwartaal van 2023 zal deze locatie worden opgeleverd. Vooral jongeren, studenten, starters en een deel van de kwetsbare doelgroepen kunnen zich hier huisvesten.

We geven uitvoering aan het ambitiedocument wonen-zorg.

Begroting 2022

Op basis van het in 2021 vastgestelde ambitiedocument wonen-zorg stellen we een beleidsvisie op. Hierin staan de rollen en ambities beschreven om de gemeente vergrijzings-proof te maken. De keuzes die de raad maakt op de diverse thema's zullen in 2022 en de jaren daarna nader ingevuld worden.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het onderdeel 'geschikte huisvesting voor senioren' is opgepakt en in het bijzonder de geclusterde huisvesting. Het ambtelijk overleg met initiatiefnemers is opgestart. In het ambitiedocument wonen en zorg van senioren is geconstateerd dat het onderwerp zeer breed is en meer thema's omvat dan specifiek de huisvesting. Vanwege landelijke ontwikkelingen, onder meer verbreding van de doelgroep senioren met andere doelgroepen, en capaciteitsproblemen is het nog niet mogelijk gebleken nadere invulling aan het ambitiedocument te geven in een beleidsvisie. Naar verwachting zal dit in 2023 worden opgepakt.

We zorgen voor differentiatie in het woningaanbod in Dordt West.

Begroting 2022

De planvorming van de Charlotte de Bourbonstraat, de speeltuinvereniging, de Karel Doormanweg, het Admiraalsplein en de Bouwhuyslocatie wordt verder ontwikkeld. Daarnaast wordt het huidige complex aan de van Kinsbergenstraat gesloopt en start de realisatie van de nieuwbouw op deze locatie. Ook worden de laatste kavels voor de Tiny houses uitgegeven.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De bouw van de Charlotte de Bourbonstraat, de W.H. Vliegenstraat en de Van Kinsbergenstraat verlopen volgens planning. Naar verwachting worden deze drie bouwplannen in 2023 opgeleverd. De aanbesteding van de Piet Heijnstraat vindt in 2023 plaats. Daarnaast wordt er verder gewerkt aan de planvorming van de Bouwhuyslocatie en het Admiraalsplein. Op één kavel na zijn alle kavels voor de Tiny Houses uitgegeven.

We nemen maatregelen om droogte te voorkomen en wateroverlast te beperken.

Begroting 2022

Door aanleg van de zogenaamde Waterkraan brengen we schoon en vers water de stad in om droogte en slechte waterkwaliteit tegen te gaan. Aanleg fase 1 en uitwerking van de vervolgfase vindt in 2022 plaats. We gaan door met maatregelen bij de meest extreme wateroverlast locaties en we studeren samen met Waterschap Hollandse Delta verder op aanvullende, structurele maatregelen om de wateroverlast te beperken.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Fase 1 van de Waterkraan is in 2022 afgerond met de aanleg van een grote duiker door de Zeedijk en het aanbrengen van twee op afstand bedienbare stuwen nabij de Schenkeldijk. Hiermee kan schoon water door de wijken Sterrenburg, Dubbeldam en Stadspolders en het Stadspark XXL worden gestuurd. Fase 2 wordt samen met Waterschap Hollandse Delta (WSHD) verder uitgewerkt voor uitvoering komende jaren.

Voor de meest extreme wateroverlast locaties in de binnenstad en 19e-eeuwse schil zijn in deelplannen oplossingen uitgewerkt en met bewoners besproken. Daarnaast leggen we in de 19e-eeuwse schil op de hoofdverbindingen een extra hemelwaterafvoerleiding. De maatregelen zijn aangemeld voor medefinanciering vanuit Impulsregeling van het Rijk. Uitvoering zal plaats vinden in periode 2023 -2027 en starten na goedkeuring door Rijk, verwacht in maart 2023. Voor grootschalige berging wordt een betere verbinding gelegd met Stadspark XXL. Met WSHD is de afspraak gemaakt om in 2023 bij hun onderzoek Wateropgave Dordrecht hier samen naar te kijken.

We ontwikkelen inrichtingseisen voor groot onderhoud en nieuwbouw.

Begroting 2022

We werken vanuit de groen-blaue opgave aan een voorstel om de doelen en prestatie-eisen uit het Convenant Klimaatadaptief Bouwen in Zuid-Holland juridisch vast te leggen voor alle nieuwe ontwikkelingen. Dit kan een opmaat zijn naar een algemeen programma. Tegelijkertijd vormen we deze eisen om tot een kader met zogenaamde klimaat labels die toepasbaar zijn bij groot onderhoud en herstructurering. Soortgelijke doelen en prestatie-eisen werken we uit voor biodiversiteit en bewegen. Bij nieuwbouwprojecten gaan we ook ervaring opdoen met een werkwijze, waarbij wordt geanticipeerd op de gevolgen van verdichting en (klimaat)opgaven voor de openbare ruimte. Bij deze werkwijze is ook aandacht voor de omliggende gebieden waar effecten van verdichting merkbaar zijn.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is doorgedaan met het toepassen van inrichtingseisen voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en een gezonde leefomgeving bij nieuwbouw. Daarnaast zijn bij verschillende groot onderhoud projecten klimaatadaptieve maatregelen toegepast. Het evalueren van deze toepassingen op groot onderhoud en nieuwbouw heeft ook een vervolg gekregen. De opgedane kennis wordt gebruikt voor het verder verkennen en opstellen van groenblauwe (beleids)regels voor nieuwbouw. Deze normen zijn opgesteld, maar de laatste stappen moeten nog worden genomen. Deze stap houdt in dat we de impact van de normen aan de hand van voorbeelden inzichtelijk maken. Dit zal waarschijnlijk in de eerste helft van 2023 gebeuren zodat het voorstel om de regels vast te stellen ook in 2023 kan worden gedaan.

We stellen het groen-blaauwprogramma op.

Begroting 2022

Het groenblauwe programma bevat een uitwerking van de groene onderdelen in de Omgevingsvisie en een (financiële) planning. Bij de aanbidding van het rapport met de visie voor het groen-blaue programma wordt voorgesteld om de financiën bij de Kadernota 2023 te behandelen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het Groenblauw Programma heeft ter inzage gelegen en wordt in 2023, inclusief de ingediende zienswijzen, beoordeeld.

We starten met 'citizen science' en monitoren onze groenblauwe ambities.

Begroting 2022

In de wijken Wielwijk, Vogelbuurt en Sterrenburg starten we met 'citizen science'. Daarbij willen we met een monitoringsprogramma de effecten van groen-blauwe maatregelen meten evenals de haalbaarheid van onze ambities. Bewoners meten in hun eigen tuin of huis, de gemeente in de openbare ruimte. We willen hiermee ook de bewustwording onder bewoners vergroten van de effecten van maatregelen in hun eigen tuin. Monitoringssystemen zijn al geplaatst en actief in de openbare ruimte van Wielwijk. In de private ruimte en in de Vogelbuurt en Sterrenburg worden nog sensoren geplaatst. Ook de Dordwijkzone/Stadspark XXL willen we gaan monitoren met citizen science. Er is een digitaal platform ontwikkeld waar bewoners de resultaten van de sensoren kunnen inzien. De ontwikkeling van citizen science doen we in afstemming met andere opgaven en met de clusters.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In het door het EU Life programma gesubsidieerde project Life Critical zijn in Wielwijk 15 sensoren geplaatst. Deze meten de luchtvochtigheid, temperatuur en luchtkwaliteit in en rond de Tromptuinen en het Wielwijkpark. Op het digitaal platform kunnen de resultaten realtime geraadpleegd worden. Bewoners die gebruik maken van de Tromptuinen en het Park zijn uitgenodigd de effecten van de klimaatadaptieve maatregelen op deze locaties samen te gaan meten. Medio 2023 zullen de eerste burgermetingen van start gaan. Voor de groen-blauwe school speelplaatsen zijn er gesprekken gaande om aan te sluiten bij een landelijk Citizen Science initiatief 'Pientere tuinen'.

In het park Sterrenburg zijn er crowdmonitor sensoren geplaatst en met behulp van een dynamische QR code methodiek werd de gebruikerservaring van gebruikers van het park geregistreerd. De wens is om deze technieken te valideren in het Wielwijkpark en andere parken in Dordrecht. In Amstelveen is er door de gemeente een citizen science initiatief opgestart. Bewoners werden via een brief uitgenodigd om de luchtkwaliteit in hun leefomgeving te monitoren. De resultaten van deze metingen zullen gekoppeld worden aan binnenhuis metingen.

We werken samen met partners en inwoners aan een groene, aantrekkelijke en gezonde stad.

Begroting 2022

In de wijk, samen met andere partners, streven we naar bewustwording bij bewoners. Dit doen we onder meer via educatie. We zoeken naar samenwerkingsverbanden die elkaar versterken om te komen tot een gezamenlijke programmering van activiteiten voor volwassenen. Duurzaamheidscentrum Weizigt heeft hierin de trekkersrol. Hierbij maken we gebruik van de in gang gezette acties uit 2021, zoals de Tuincoach, Tegelophaalservice en Steenbreek.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Met de Tuincoach en Tegelophaalservice hebben we tuinen vergroend in de wijken van Dordrecht. Ook hebben we samen met verschillende groene organisaties in Dordrecht zes workshops georganiseerd die bewoners helpen hun tuin te vergroenen. Onder meer door de Tegelophaalservice, die bij 70 tuinen langs ging om tegels op te halen, en door goede communicatie, zijn we tweede geworden bij het NK Tegelwippen. We organiseerden een plantdag tijdens een Meerjarig onderhoudsproject in de Stratosfeerstraat, hierbij is bijna driekwart van de tuinen vergroend. Tijdens het weekend van de biodiversiteit brachten we 2.500 mensen op de been naar meer dan 50 activiteiten om de biodiversiteit in de stad aandacht te geven. Er zijn ongeveer 55 schoolpleinen, waarvan er twee in 2022 zijn vergroend en drie al eerder. Daarnaast zijn er nog vijf scholen in de ontwerp- en/of uitvoeringsfase.

We transformeren de Dordwijkzone tot een nieuw stadspark en klimaatbuffer.

Begroting 2022

Mecanoo heeft een visie opgesteld voor de transformatie van de Dordwijkzone tot een toegankelijk stadspark met ruimte voor sport en recreatie. Sportparken en wijken zijn beter bereikbaar door een netwerk van fiets- en wandelpaden. Groenvoorzieningen en ecologische verbindingen zorgen voor een gezonde en leefbare stad. De raad heeft € 55 miljoen gereserveerd voor investeringen in het nieuw te vormen stadspark. Voor dit programma stellen we een organisatiestructuur en een plan van aanpak op en gaan we al aan de slag als zich kansen voordoen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De ontwikkelvisie van Mecanoo is uitgewerkt in een uitvoeringsagenda Stadspark Dordrecht met deelgebieden. In deze agenda is opgenomen welke producten en resultaten worden geleverd en wanneer de raad aan zet is. Tevens is gestart met de aanleg van het Reewegpark, is de startnotitie Stevensweg en Schenkeldijk afgerond en is de beweegroute op de Schenkeldijk gerealiseerd. Verder heeft er in de gehele Dordwijkzone een ecologisch onderzoek plaatsgevonden en is een programma in ontwikkeling voor ecologische maatregelen.

We werken aan de Wantijzone als zoetwater getijdenpark.

Begroting 2022

We geven de natuurarme en kwetsbare wijk De Staart een impuls door het ontwikkelen van getijdenuoeveren in combinatie met recreatieve voorzieningen zoals speelplekken en een fietspad (Dordttrack). Omdat De Staart een hoog gelegen gebied is, kan het in de toekomst fungeren als evacuatieplek ten tijde van een overstroming. Er wordt voor gekozen om dit te combineren met investeringen in de ruimtelijke kwaliteit, alsook met het verbeteren van gebiedseigen (delta)biodiversiteit (binnen de Kader Richtlijn Water opgave). Hiervoor zoeken we cofinanciering vanuit Brussel (EU LIFE, nature & biodiversity) en het Rijk (groiefonds kust).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Voor de Wantijzone als zoetwater Getijdenpark is een opdracht gegeven om de omgevingsvisie op te stellen voor de Staart als geheel. Hierin zit ook de Wantijzone als Rivier als Getijdenpark, fietspad de Dordttrack en de Staart als grootschalige schuillocatie (bij een dreigende overstroming). Parallel hieraan wordt een Programma Natuur en Recreatie op de Staart opgesteld. Beide trajecten lopen nog tot en met derde kwartaal 2023. In het Programma Natuur en Recreatie nemen we ook het ontwerp van Rijkswaterstaat voor de Kaderrichtlijn Water op. De subsidie vanuit Europa hiervoor is goedgekeurd (Biodiverse Cities), de uitslag van het Groiefonds NL 2120 waar Dordrecht met het Wantij in participeert wordt in februari 2023 verwacht.

We stellen een Ontwikkelplan op voor Wantij-West en een steiger- en halteerplan, om het gebruik van het water verder te faciliteren.

Begroting 2022

De ruimte op het Dordtse water is schaars en we willen diverse doelgroepen en activiteiten faciliteren. Met een goede ruimtelijke inrichting middels deze plannen, kunnen we werken aan optimaal gebruik van schaarse ruimte en de zichtbaarheid en beleefbaarheid van het water vergroten, evenals de bereikbaarheid en verbindingen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het afgelopen jaar zijn er in het kader van het Steiger en Halteerplan (ook als onderdeel van levendige binnenstad) twee halteerplaatsen bij gekomen in de binnenstad. De Grote Appelsteiger is uitgebreid en ook bij de Grote Kerk is er een nieuwe drijvende steiger geplaatst ten behoeve van het afmeren van passanten. De steiger in de Wolwevershaven ging niet door. Ook in 2023 willen we de stad aantrekkelijker maken om vanaf het water te bezoeken. Daarom is in 2022 Fase 2 opgestart en is ook door de raad budget beschikbaar gesteld.

We knappen de Hans Petri Fontein op en de omgeving in Amstelwijk wordt heringericht - BELEIDSWENS 5 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

We gaan het gebied rondom het kunstwerk opnieuw inrichten, inclusief het kunstwerk zelf. De komende jaren worden in Amstelveen 800 woningen gerealiseerd. De ontwikkelende partijen leggen binnen de uit te geven gronden het openbaar gebied aan.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [5. Hans Petri Fontein](#) uit Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 300.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is het kunstlandschap Hans Petri volledig schoongespoten en heeft er intensief onderhoud plaatsgevonden. Er is een ontwerp uitgewerkt, wat is voorgelegd aan onze inwoners. In augustus 2022 is op basis van de input een aangepast voorlopig ontwerp gemaakt en doorgerekend. De thans beschikbare middelen zijn niet voldoende om een park met verbindend karakter in de wijk te realiseren waar het prettig verblijven is.

We stellen een Programma Sociale Veiligheid en Ruimtelijke kwaliteit op.

Begroting 2022

Als uitvoering van het aangenomen amendement Sociale Veiligheid en Ruimtelijke Kwaliteit, geven we uitvoering aan de Omgevingsvisie, door het opstellen van dit programma. Hiermee stimuleren we bewoners tot toegankelijke, veilige interactie en creëren we een veilig leefklimaat.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De Sociale Veiligheid en Ruimtelijke Kwaliteit is een onderdeel geworden van de wijkprogramma's. De programma's geven richting aan het creëren van toegankelijke, veilige interactie en een veilig leefklimaat. Het is dus in uitvoering per wijk. In 2023 wordt er verder gewerkt aan de wijkprogramma's.

We sturen op een schonere stad met minder zwerfafval en minder gedumpt huishoudelijk afval.

Begroting 2022

Samen met partners, maatschappelijke organisaties en bewoners/ondernemers sturen we op een schonere stad met minder zwerfafval en minder gedumpt huishoudelijk afval. Met extra projectmatige inzet en activiteiten zetten we volop in op gewenst gedrag. We willen hiermee bereiken dat er anders met de openbare ruimte wordt omgegaan. We brengen de bijplaatsingen van afval naast huisvuilcontainers zoveel mogelijk terug. Hiermee geven we tegelijkertijd invulling aan de bij de Kadernota 2022 ingediende [motie op zwerfafval](#).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het extra opruimen van bijplaatsingen, waaronder de inzet van het Fiks-team, leverde geen afname in de hoeveelheid bijplaatsingen en afvaldumpingen op. De uitgevoerde gedragsmaatregelen tegen bijplaatsingen naast huisvuil containers hebben onder andere wel geleid tot minder zakken met plastic naast de containers. Grootchalige vervolgmaatregelen tegen bijplaatsingen zijn in het vierde kwartaal gestart, daarvan hebben we nog geen effectrapportage.

We gaan werken volgens de Dordtse buurtaanpak.

Begroting 2022

De Dordtse buurtaanpak is een werkwijze om sectorale uitdagingen en stadsbrede opgaven in samenhang op te pakken. Deze aanpak kenmerkt zich door over disciplines heen samen te werken, maar ook door ruimtelijke processen en maatschappelijke betrokkenheid te integreren. De programmeertafel biedt het uitgangspunt om de buurtaanpak mogelijk te maken, wanneer sociaal-maatschappelijke uitdagingen daarin beter worden geborgd.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Voor de Dordtse buurtaanpak is een procesmatige aanpak ingericht. Hiermee is de buurtaanpak ingebed binnen het proces(schema) van de programmeertafel. Bij onderhoudsprojecten of maatschappelijke initiatieven die vragen om een (meer) integrale aanpak kan hiervoor nu gekozen worden. Komende jaren gaan we echt met deze aanpak werken in (minimaal) vijf projecten. Te beginnen met het project Haringvlietstraat. Tijdens het projectstart-overleg zal worden besproken welke opgaven en wensen in samenhang worden opgepakt.

De openbare ruimte in Sterrenburg 1 wordt meer ingericht op bewegen.

Begroting 2022

We komen met voorstellen voor de inrichting van de openbare ruimte in Sterrenburg 1 om ervoor te zorgen dat met name jongeren en ouderen er beter kunnen bewegen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er is doorgebouwd op het voorstel van bureau UUM: groen buurthart, verbindingen tussen winkelcentrum en park. Dat gebeurde in een aanpak van de provincie 'Positieve gezondheid op de tekentafel'. Het eerste project dat nu wordt aangepakt in nauwe samenwerking met Trivire en andere partijen is een groen hart voor Tweelingenstraat – Stierstraat. Dit sluit nauw aan op de uitgangspunten van de opgave groenblauwe stad, dat de realisatie mede mogelijk maakt. In de gezamenlijke aanpak (gemeente – Trivire) is veel aandacht voor verdere samenwerking, participatie/buurtgerichte aanpak, afkoppelen hemelwaterafvoeren, biodiversiteit, gezondheid (ontmoeten en bewegen). Bij de participatie is er alle aandacht voor de grote groep nieuwe, jonge bewoners en de - vaak al oudere - bewoners van de omliggende woningen. De keuze voor deze buurt is ingegeven door de aanpak van de woningen hier door Trivire (verbeteren en verduurzamen). Trivire bezit ook een deel van het openbare groen in deze buurt.

We voeren grote onderhoudsprojecten uit.

Begroting 2022

Ook in 2022 voeren we, naast het reguliere onderhoud aan onze stad, een aantal grote projecten uit. Zo pakken we in de Haringvlietstraat, naast rioolvervanging, ook bodemvervuiling aan, hebben we aandacht voor klimaataspecten en leggen we de snelle fietsverbinding Dordttrack aan. In de Componistenbuurt wordt het riool vervangen, maar is ook aandacht voor de leefbaarheid en sociale problematiek in de wijk. Ook onderzoeken we klimaatadaptieve maatregelen. Op de Krispijnseweg wordt ingrijpend onderhoud gecombineerd met de aanleg van een goede, snelle fietsverbinding met extra aandacht voor veiligheid en bereikbaarheid.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Ondanks overprogrammering wordt de beoogde hoeveelheid herinrichting van wegen en vervanging van riolen niet gehaald. Vanwege afstemming met projecten van externe partners zoals HVC, Stedin en Evides en de woningcorporaties Woonbron en Trivire is een aantal projecten dit jaar niet afgerond en in een enkel geval ook niet gestart. Herinrichting van de Krispijnseweg is niet gestart omdat Stedin nog onverwacht een middenspanningsleiding heeft aangelegd. De aanleg van riolering in de Godfried Schalckensingel en Houthaven is niet gestart vanwege de vervanging van kabels en leidingen door Stedin en Evides. Vervanging van de riolering in de Heijermansstraat/Nijhofflaan en de Colijnstraat is niet gestart in verband met nieuwbouwplannen van woningcorporaties Trivire en Woonbron. Vervanging van de riolering in de Prins Bernardstraat is uitgesteld vanwege het doorschuiven van project Krispijnseweg. En herinrichting van de Eulerlaan is uitgesteld om in aanmerking te komen voor provinciale subsidie in 2023.

We gaan in gesprek met de stad over de visie De Staart als waterveilige ontwikkeling.

Begroting 2022

Het IABR (Internationale Architectuur Biënnale Rotterdam)–Atelier Dordrecht heeft onderzocht hoe de tijdelijke noodzaak van zelfvoorziening bij een overstroming kan worden ingezet voor de huidige opgave van duurzame stedelijke ontwikkeling: waterveiligheid als hefboom. De uitkomsten willen we met input van bewoners en bedrijven vertalen naar een toekomstvisie. Groene Cirkels biedt een methode om hen te betrekken in een bottom-up proces.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We zijn gestart om voor de Staart een gebiedsvisie op te stellen in het kader van de omgevingsvisie. Hierin zal ook de Staart als schuillocatie een plek krijgen. Parallel hieraan werken we ook aan een Programma Natuur en Recreatie voor de Staart. In Staart Oost sluiten we onder andere aan op het Meerjaren Onderhoud Programma project voor de Haringvlietstraat om het groen van de Wantij te verbinden naar deze straat. Hierbij willen we ook zorgen voor vermindering van de hittestress in dat gebied en bijdragen aan meer cohesie door middel van de groene cirkelmethode van de Provincie Zuid Holland. Daarin werk je in kleine projecten samen met bewoners, gemeenten en andere belanghebbenden om de wijk te verbeteren. Er zijn al een aantal projecten naar tevredenheid uitgevoerd en dit zorgt voor meer vertrouwen om zo door te blijven werken met elkaar.

We werken samen in de regio bij het verkennen van de effecten van zeespiegelstijging.

Begroting 2022

We werken samen met partners in het Deltaprogramma Rijnmond Drechtsteden (DPRD) om de (regionale) effecten van zeespiegelstijging te verkennen. Binnen dit programma wordt een hoogwatermodel uitgewerkt, waarmee de gevolgen van zeespiegelstijging worden doorgerekend. Dit is belangrijk voor Dordrecht omdat de gevolgen voor onze stad (het historisch havengebied en de Biesbosch in het bijzonder) altijd ingrijpend zijn, als er keuzes gemaakt worden over hoe het systeem te gaan ontwikkelen de komende decennia.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We zijn als Dordrecht goed vertegenwoordigd in het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden. Via dit Deltaprogramma participeren we in onderzoeken die worden uitgevoerd, waarin onder andere de gevolgen van de zeespiegelstijging in onze regio worden bekeken en waaruit belangrijke kennis en ervaring wordt gehaald voor de bescherming, maar ook de verkenning, van Dordrecht en haar unieke buitendijkse gebieden: het historisch havengebied, de Staart, het Maasterras en de Biesbosch.

We stellen een bomenprogramma op.

Begroting 2022

Bomen verdienen het om goed onderhouden te worden, zodat ze optimaal kunnen bijdragen aan het leefklimaat en de ambities van de stad. De laatste jaren is er echter bezuinigd op het boomonderhoud. Dat heeft geleid tot een kleine (snoei)achterstand. Het onderhoud van bomen moet daarom worden herzien en leggen we vast in een bomenprogramma voor de volgende coalitieperiode. In het bomenprogramma hebben we ook aandacht voor het verbeteren van het bomenbestand door bijvoorbeeld standplaatsverbetering en soortkeuze.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 hebben we samen met de raad en met betrokken organisaties uit de stad de basis gelegd voor het bomenprogramma. De uitwerking van het bomenprogramma is ten tijde van het opstellen van het jaarverslag in concept gereed.

We starten met het vormgeven van een uitvoeringsprogramma voor de Biesbosch.

Begroting 2022

Begin 2022 wordt gestart met het vormgeven van een uitvoeringsprogramma voor de Biesbosch. De onderwerpen die hierin terugkomen vallen onder de thema's: Educatie, Communicatie en Marketing, Bezoekersmanagement, Recreatie & Toerisme, Belangenbehartiging en Toezicht & Handhaving. De gemeente zal hierbij aansluiten projecten binnen dit uitvoeringsprogramma stimuleren om de Biesbosch aantrekkelijk te houden voor de bezoeker.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De eerste aanzet voor een uitvoeringsprogramma is opgenomen in de visie Balanceren in de Biesbosch. Deze visie is vastgesteld door de raad. Er moet nu een doorvertaling gemaakt worden naar concrete projecten. Hiervoor is de intentie om stakeholders uit de Biesbosch daar mede invulling en uitvoering aan te laten geven. Om stappen te maken zijn voor de eerste projecten al werkgroepen actief.

We passen natuurinclusief bouwen toe.

Begroting 2022

Bebouwing, maar ook de openbare ruimte, levert een belangrijke bijdrage aan onze biodiversiteit. Natuurinclusief bouwen bij nieuwe ontwikkelingen is dus belangrijk. We passen het uitvoeringsplan toe en maken natuurinclusief bouwen standaard in nieuwe projecten. Daarnaast stimuleren we samen met Duurzaamheidscentrum Weizigt bewoners om natuurinclusieve maatregelen te treffen bij bestaande bouw.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De manier waarop Dordrecht natuurinclusief bouwen en ontwikkelen toepast staat in ons 'Handboek natuurinclusief bouwen en ontwikkelen (Nibo)'. Dit document heeft de status van ambtelijk concept, externe stakeholders zijn gevraagd om advies te geven op het handboek. Daarna wordt het ter besluitvorming aan het college voorgelegd, naar verwachting in het tweede kwartaal van 2023. Na vaststelling beschikken we over een standaard advies hoe het Nibo meegenomen wordt in nieuwe projecten.

We geven een vervolg aan de beleidsmatige aanpak biodiversiteit.

Begroting 2022

We werken aan een beleidsmatige aanpak biodiversiteit. Naast kansen voor het stimuleren van biodiversiteit, zien we dat er een grote druk ligt op onze biodiversiteit door onder meer ziekten, plagen en invasieve exoten. We werken in 2022 verder aan een samenhangend beleidsmatige aanpak biodiversiteit. In dit plan geven we aan hoe we de biodiversiteit bevorderen en hoe we actuele problemen die inwerken op onze biodiversiteit oplossen. We maken intern afspraken over proces, organisatie en borging van onze beleidsmatige aanpak. Om te onderzoeken of we onze biodiversiteit behouden, stellen we een monitoringsplan op en meten we welke biodiversiteit we hebben.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De beleidsmatige aanpak is 'in uitvoering' in de ambtelijke organisatie en is 'geborgd'. Dit is zowel in beleid (zoals de Omgevingsvisie en het Groenblauw programma), beheer (zoals ecologisch beheer) als in projecten (zoals natuurinclusief bouwen en Wet natuurbescherming). Biodiversiteit is nu een 'regulier' onderwerp in de organisatie. De komende jaren blijft de ambtelijke organisatie werken aan verbetering van processen, organisatie en borging van biodiversiteit.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website	https://www.ozhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaaken uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen. Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooralsnog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZHZ)

Website	www.vrzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer A.W. Kolff, voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur (kroonbenoeming)
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.

Openbaar of gemeentelijk belang

De VR onderdelen Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid, de voorbereiding op Rampen en Crisis (VRC) en de Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) zijn samen verantwoordelijk voor:

- Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg en geneeskundige hulpverlening.
- Het voorbereiden op een ramp of crisis (inventariseren van risico's in de regio).
- Het proberen te voorkomen van een ramp of crisis in de omgeving (het beheersen van de risico's).
- Het bestrijden van een ramp of incident en proberen ervoor te zorgen dat alles zo snel mogelijk wordt hersteld (als er dan toch een incident of ramp gebeurt).

Relevante beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De afgelopen jaren stonden de bestrijding van de coronacrisis, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en zeer recent de opvang van asielzoekers maar zeker ook de kritieke processen zoals brandbestrijding en hulpverlening voorop. Na de drukte van de coronacrisis was de verwachting dat in 2022 weer meer naar de taken, processen en prioriteiten zoals beschreven in het nieuwe beleidsplan worden verlegd, de huidige opvang van ontheemden uit Oekraïne en opvang van asielzoekers hebben hier zeer waarschijnlijk effect op.
- Ontwikkelingen staan daarentegen niet stil. In 2023 verwacht de Veiligheidsregio aan de slag te kunnen met de uitkomsten van het landelijk onderzoek naar een toekomstbestendig brandweerstelsel.
- De Omgevingswet zal (waarschijnlijk) in 2023 van kracht zijn.
- Afhankelijk van het proces in 2022 hoopt de VRZHZ in 2023 volop in te zetten op de Risk Factory en het Multi Intelligence Center.
- Landelijke ontwikkelingen: de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's is afgerond. Waar mogelijk zijn de gevolgen meegenomen bij het opstellen van het beleidsplan 2022-2025.
- In het algemeen bestuur van 10 maart 2022 zijn voorstellen behandeld met betrekking tot het financieel perspectief van de VRZHZ. Deze voorstellen zijn verwerkt in deze ontwerpbegroting 2023 en als zodanig onderdeel van de zienswijze bij de gemeenten. Concreet gaat het per saldo in 2023 om een verhoging van € 2,26 miljoen.
- Het kostenniveau in de bedrijfsvoering is significant gestegen. De veiligheidszorg voor haar inwoners wil het bestuur van de VRZHZ op het huidige niveau garanderen. De VRZHZ heeft de afgelopen jaren aanzienlijke bezuinigingen doorgevoerd. Daarom zullen nieuwe besparingen direct effect hebben op de kwaliteit van de dienstverlening. Denk aan: minder brandweerposten, een lager aantal piketten en het afstoten van ons eigen operationeel crisiscentrum. Daarom is een dringend beroep gedaan op de tien deelnemende gemeenten. Concreet betekent dit dat vanaf 2023 een structurele extra bijdrage van € 2.264.000 wordt doorgevoerd, bestaande uit:
  - o € 464.000 om de cao-effecten voor onze medewerkers te dragen.
  - o € 1.800.000 om structureel hogere kosten te kunnen absorberen.
- Stijgende kosten (in miljoenen) betreffen daarnaast onder andere cao-ontwikkelingen (0,5), inkoop/onderhoud materieel en materialen (0,3), onderhoud gebouwen (0,3), ICT (0,5) en informatieveiligheid (0,2). Bij kosten exogene ontwikkelingen gaat het vooral om invoering van de Omgevingswet (0,4). Gewenste innovaties zijn het Multi Intelligence Center (0,35) en de Risk Factory (afhankelijk van business case).

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- In 2022 is intensief gesproken over het financieel perspectief van de VRZHZ. Zorgen zijn er als het gaat over de hoge inflatiecijfers van de laatste tijd. De VRZHZ verwacht dit terug te zien in een nieuwe cao in 2023 omdat de huidige tot en met 2022 loopt. Het vraagt om blijvend de vinger aan de pols te houden en hier transparant met het bestuur over te spreken.
- De financiële gevolgen van de nieuwe cao-afspraken over functioneel leeftijdsontslag voor beroepsbrandweer zijn doorgerekend. Er is een voorziening gevormd die deze lasten volledig afdekt. Het risico op hogere lasten is hierdoor afgenomen. Nieuwe aanpassingen van de cao en wijzigingen in het gebruik van de regeling kunnen ervoor zorgen dat de gevormde voorziening aangevuld c.q. afgeroomd moet worden.
- Het algemeen bestuur wordt op 13 oktober via een themasessie meegenomen in het onderwerp strategische huisvesting waarbij ook in brede context het MJOP wordt betrokken. Vanzelfsprekend komen hierbij ook de financiële aspecten van te maken keuzes aan de orde.
- Daarnaast zien we ook het risico dat, door economische ontwikkelingen, het kostenniveau van de beoogde prioriteiten in het beleidsplan op termijn verder zou kunnen doen stijgen. De gemeenten zien over het geheel gezien een zorgelijke kostenstijging in alle domeinen op zich afkomen. De financiële ontwikkelingen bij de verschillende verbonden partijen zorgt voor toenemende druk op de gemeentelijke begrotingen. Dit heeft zijn weerslag op de financiële slagkracht van onze gemeente.

Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk)

Website	https://www.drechtwerk.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	WAS: De heer P.J. Heijkoop, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de wet en in deze regeling genoemde taken. Hiermee streeft de organisatie ernaar dat mensen kunnen werken naar vermogen. Dat doet zij via de onderdelen: Drechtwerk/Drechtstedenactief, WerXaam B.V., Assembly partner B.V., Drechtwerk Diversiteit B.V., Drechtwerk Groen B.V., Drechtwerk FrisFacilitair B.V.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 De GR Drechtwerk is samengevoegd met de GR Sociaal per 1 januari 2023 .
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 We verwijzen u naar de GR Sociaal.

B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides

Website	https://www.evides.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer H. van der Linden, gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA)
Deelnemers	Houders van aandelen zijn gemeenten die ten tijde van de oprichting van de vennootschap vielen binnen het verzorgingsgebied van NV Waterbedrijf Europoort. Dit betreft een gebied wat zich uitstrekt van Dordrecht, over de Hoekse Waard naar Rotterdam, Delft en Brielle.
Vestigingsplaats	Rotterdam

Openbaar of gemeentelijk belang	<p>Drinkwatervoorziening dient een publiek belang. De B.V. GBE is 50% eigenaar van de aandelen van het waterbedrijf, Evides NV. De Evides-aandeelhouders hebben onder meer zeggenschap over de drinkwatertarieven en over het ondernemingsplan van de NV. Voor een groot deel is de sector gereguleerd via de Drinkwaterwet. De invloed van Autoriteit Consumenten en Markten (ACM) is zeer groot. De dividenduitkering is van belang voor een sluitende stadsbegroting. Dordrecht draagt een financieel belang van 7% in de B.V. (Overigens presenteren we bij de financiële gegevens van Evides de gegevens van de NV).</p>
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • In 2022 is de directeur van GBE, dus niet van de NV, opgevolgd door mevrouw J. Prins. • Evides Waterbedrijf kent nu twee aandeelhoudersgroepen: Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) en Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua (GBE Aqua). Beiden bezitten 50% van de aandelen. De 18 gemeenten van GBE in Zuid-Holland Zuid zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Dordrecht, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Nissewaard, Maassluis, Midden-Delfland, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingingen, Westland, Westvoorne en Zwijndrecht. GBE Aqua bestaat uit de provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee. • Grote zorg blijft bij de drinkwaterbranche bestaan over de toekomstgerichtheid van de regelgeving, waarbij de financiële problematiek van drinkwaterbedrijf Vitens als voorbeeld voor de sector dient. De eigen formele gemeentelijke invloed om ACM tot andere inzichten te brengen is overigens zeer beperkt aangezien deze aandeelhouders, hoewel publiek van karakter, niet als rechtstreeks belanghebbende in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) ziet. Desondanks is de financiële positie van Evides tot dusver solide. • In 2022 zijn de drinkwatertarieven 2023 van de NV vastgesteld. Door een interventie vanuit GBE, waaronder Dordrecht, is uiteindelijk een lagere tariefsverhoging doorgevoerd.
Risiko's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Regulering (zie toelichting bij de ontwikkelingen). • Kostenstijgingen in de branche kunnen voor 2024 opnieuw een opwaartse druk op het drinkwatertarief betekenen • Op termijn (omstreeks 2026) is forse verlaging van dividend niet uitgesloten indien de ACM-regulering niet toekomstbestendig wordt gemaakt, naast dat één en ander al eerder vooral gevolgen kan/zal hebben voor de eigen bedrijfsvoering van Evides. Dat gemeenten de komende jaren nog een redelijk stabiel dividend mogen verwachten, is mede het gevolg van eerder opgespaarde resultaten en afspraken daarover met aandeelhouders om deze later uit te keren. Om die reden houden we de risicoclassificatie nog laag, tenzij er zich onverwachte materiële ontwikkelingen voor gaan doen.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande BBV-indicator heeft betrekking op het taakveld 'volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicator een logische link vormt met het programma Groen en Ruimtelijk Dordrecht is zij hier opgenomen. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicator zijn ook drie aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op de onderwerpen 'buurtbeleving', 'openbare ruimte' en de 'groenomgeving'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor de eerste twee indicatoren geldt dat het streven was dat we minimaal gelijk of beter willen presteren dan het gemiddelde van de G40 gemeente, de indicator 'groenomgeving' is direct herleidbaar uit het [Coalitieakkoord 2018-2022](#).

Van 0-waarde tot 2022

De indicatoren rond buurtbeleving en openbare ruimte zijn driemaal gemeten (in 2017, 2019 en 2021). Er is een kleine beweging te zien in de cijfers, deze stijgen zowel in Dordrecht alsook voor de G40 en zitten kort op elkaar. Voor buurtbeleving in Dordrecht; 7,2 (2017); 7,3 (2019) en 7,4 (2021). In de G40 zijn deze respectievelijk: 7,3; 7,5 en 7,5. Voor de openbare ruimte in Dordrecht; 6,1 (2017); 6,3 (2019) en 6,4 (2021). In de G40 zijn deze respectievelijk: 6,3; 6,4 en 6,5. Voor de indicator groenomgeving was het streven het planten van 800 bomen, met de aanplant van 2.445 bomen is dit doel ruimschoots behaald.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken				G40
	2022	2021	2023	2022	
WOZ-waarde woningen (gemiddelde) - x € 1.000	206 (2020)	227 (2021)	227 (2021)	248 (2022)	261 (2022)

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Buurtbeleving: rapportcijfer Woonomgeving.	Dordrecht: 7,2; G40: 7,3 (2017)	Dordrecht: 7,4; G40: 7,5 (2021)	Dordtse waarde gelijk of hoger dan gemiddelde G40
B. Openbare ruimte: schaalscore fysieke kwaliteit buurtvoorzieningen.	Dordrecht: 6,1; G40: 6,3 (2017)	Dordrecht: 6,4; G40: 6,5 (2021)	Dordtse waarde gelijk of hoger dan gemiddelde G40

C. Groenomgeving: aanplant van 800 extra bomen (in het kader van 800 jaar stad in 2020).	0 (2018)	2.779 (augustus 2022) *Tiny Forest: 2445; Bomen N3: 204; Jubileumbomen: 80; Arboretum Maasstraat: 50	800 bomen
--	----------	--	-----------

Bron	Frequentie
A. Veiligheidsmonitor/'vrije ruimte', specifieke vragen voor Dordrecht	Eens per 2 jaar (onderzoek in oneven jaren, resultaat bekend in even jaren)
B. Veiligheidsmonitor	Eens per 2 jaar (onderzoek in oneven jaren, resultaat bekend in even jaren)
C. Gemeente Dordrecht	Jaarlijks

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Groen en Ruimtelijk Dordrecht	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	59.285	52.697
Baten	26.714	25.047
Saldo	32.572	27.650
Toevoeging reserves	15.697	11.609
Onttrekking reserves	20.939	16.568
Totaal programma	27.330	22.691

Bedragen x € 1.000

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Groen en Ruimtelijk Dordrecht

Bedragen x € 1.000

Product	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Wegen	12.418	11.759	659	1.241	1.379	138
Groen	12.236	11.740	496	3.934	1.251	-2.683
Openbare verlichting	2.119	2.040	79	191	234	43
Verkeersmeubilair en VRI's	2.084	2.405	-321	495	665	170
Constructies	5.595	2.468	3.127	45	114	69
Speelvoorzieningen	1.165	1.126	39		2	2
Havenexploitatie	2.709	2.887	-178	682	2.178	1.496
Riolen	10.441	10.198	243	14.355	14.243	-112
Nieuwe Dordtse Biesbosch	223	271	-48			
Wonen	5.111	3.486	1.625	1.798	1.576	-222
Soc. Herstructureringswijken/Dordt West	350	299	51			
IBD	2.630	2.444	186	3.100	3.006	-94
Water	2.205	1.575	630	872	400	-472
Totaal	59.286	52.698	6.588	26.713	25.048	-1.665
Verschil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						4.923
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Mutaties in de reserves	15.698	11.609	4.089	20.938	16.568	-4.370
Mutatie in de reserves (b)						-281
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	74.984	64.307	10.677	47.651	41.616	-6.035
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						4.642

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

In een jaar waarin de wereld op zijn kop stond, werd het belang van een goede sociale basis extra gevoeld. Via verschillende beleidsvelden en vooral via vele actieve organisaties, professionals en vrijwilligers in de stad is gewerkt aan het opvangen van de klappen van inflatie, mentale problemen en eenzaamheid. De succesvolle aanpak voor de bestrijding van armoede is verder verbeterd, de (warme) huiskamers van de wijk werden geopend en bijvoorbeeld het jongerenwerk is actief betrokken geraakt bij het voortgezet onderwijs om daar een luisterend oor te bieden. Sommige activiteiten konden onvoldoende voortgang boeken, omdat in de loop van het jaar andere prioriteiten ontstonden, maar er zijn desondanks veel activiteiten uit de begroting behaald.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Gerichte, lokale inzet op preventie.

De gezondheids crisis van 2020-2021 laat zien hoe een ogenschijnlijk klein onderdeel van iemands leefstijl van invloed is op iemand sociale, mentale en fysieke gezondheid. Het wegvallen van sporttrainingen, nieuwe eetgewoonten of het gebrek aan interactie kunnen mensen uit balans brengen. Door te investeren in het stimuleren van bewegen, gezonde voeding en ontmoeting kan die balans worden (terug) gevonden of verstevigd. De coronapandemie van de afgelopen twee jaar heeft meer dan ooit inzichtelijk gemaakt dat naar elkaar omzien van groot belang is. In 2022 zetten we daarom verder in op het verstevigen van sociale netwerken en onderzoeken we hoe professionals eerder signalen kunnen opvangen van inwoners die ondersteuning nodig hebben.

Doelstelling 2: Passende, tijdige en betaalbare ondersteuning voor alle Dordtenaren.

Dordtenaren moeten de ondersteuning krijgen die nodig is, tijdig en passend. Dit is nog niet altijd het geval, mede door de verplichte andere werkwijze door de beperkingen van afgelopen periode. Samen met partners werken we eraan om dit verder te verbeteren. Een belangrijke (financiële en inhoudelijke) impuls hiervoor biedt het (in juni 2019 vastgestelde) investeringsplan Sociaal Domein. Een plan dat er ook voor dient te zorgen dat de kosten in de toekomst beheersbaar blijven, terwijl het aantal Dordtenaren dat een beroep doet op ondersteuning steeds verder toeneemt.

Doelstelling 3: Het vergroten van de (financiële) zelfredzaamheid van (kwetsbare) inwoners.

We willen dat Dordtenaren zoveel mogelijk zelfredzaam zijn. Dit geldt zowel op het gebied van bestaanszekerheid als op het gebied van mentale weerbaarheid. Ook voor 2022 verwachten we dat meer mensen te maken krijgen met inkomens- en schuldenproblematiek als gevolg van de coronapandemie. Binnen het programma 'Samen tegen armoede' werken we met verschillende maatschappelijke partners aan het voorkomen en aanpakken van armoede en schulden en het vergroten van de bestaanszekerheid van (kwetsbare) inwoners. Dit doen we zowel via het algemene aanbod als via speciale programma's voor jongeren.

Doelstelling 4: Alle Dordtenaren kunnen naar eigen vermogen meedoen.

We willen recht doen aan wat mensen kunnen, zodat iedereen naar vermogen mee kan doen. Dordtenaren die niet aan het werk of naar school kunnen, doen mee via vrijwilligerswerk, gaan via participatieplekken aan de slag of maken gebruik van dagbesteding. We willen mensen geen label geven en bekijken wat het beste is voor onze inwoners. Nieuwkomers willen we ondersteunen, zodat ze zich kunnen ontplooiën en mee kunnen doen in de samenleving.

Doelstelling 5: Het ondersteunen en stimuleren van de inzet van vrijwilligers en mantelzorgers.

Mantelzorgers en vrijwilligers zijn van grote waarde voor de gemeente. In de ongekend onzekere periode van de afgelopen twee jaar is hun inzet onmisbaar gebleken. Als gemeente laten wij onze waardering onder andere blijken door de speciale Dordtpas voor mantelzorgers, de verwenweek voor mantelzorgers en de jaarlijkse vrijwilligersprijzen. Als de (zorg)taken tijdelijk te zwaar worden of mantelzorgers even op adem moeten komen biedt de gemeente voorzieningen die de mantelzorgtaken tijdelijk verlichten. In 2022 ontwikkelen we het aanbod dat we in de afgelopen 3 jaar gerealiseerd hebben door, bestendigen we dit waar mogelijk en werken we aan een grotere bekendheid van het bestaande aanbod om vrijwilligers en mantelzorgers te ondersteunen.

We voeren het Dordtse preventieakkoord uit en monitoren deze.

Begroting 2022

In 2021 is het lokale, Dordtse Preventieakkoord opgesteld. Doel van dit lokale akkoord is het mogelijk maken van goede gezondheid en leefstijl voor iedereen. Hoofdthema's zijn roken, voeding/bewegen, alcohol en mentale gezondheid. Ruim veertig organisaties hebben aangegeven een bijdrage te willen leveren aan de uitvoering (2021 tot en met 2023) van het akkoord. Samen met het kernteam, waarin FysioDordt, DG&J, SOC en Indigo-Yulius samen met de gemeente vertegenwoordigd zijn, besteden we 2022 aan het aanjagen, uitvoeren en monitoren van plannen en activiteiten, met een focus op mentale gezondheid en voeding en bewegen. In de tweede helft van 2022 zal de raad geïnformeerd worden over de voortgang.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De status van het Dordtse preventieakkoord is deels behaald. In 2022 zijn er een netwerkbijeenkomsten georganiseerd waarbij diverse lokale partners uit de stad aanwezig waren. De partners weten elkaar steeds beter te vinden en dit zorgt voor mooie onderlinge samenwerkingen. De wens is om dit nog verder uit te breiden (en daarom is gekozen voor een deels behaald resultaat). Er zijn afgelopen jaar diverse aanvragen geweest vanuit de stad en zijn er vanuit het kernteam een aantal initiatieven ondersteund zoals wijkactiviteiten in Crabbehof, koken met bewoners op de Staart, ontmoeting in de bibliotheek en bewegen in Sterrenburg. Omdat vanuit het Rijk nog veel onduidelijkheid bestond in 2022 over de bekostiging, is de raad nog niet geïnformeerd over de voortgang. Zodra hier meer over bekend is, zal de raad geïnformeerd worden.

We monitoren de inzet van jongerenwerk op Dordtse scholen.

Begroting 2022

Door de preventieve inzet van jongerenwerk op scholen kan de zorgstructuur in groep 7 en 8 van het basisonderwijs en het volledige voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs scholen verbeteren. Ook versterkt dit de rol van het jongerenwerk in het normaliseren en afschalen van jeugdhulp. Dit betekent een nieuwe rol voor de jongerenwerkers: naast presentie op straat en online, ook presentie op scholen. De resultaten van deze inzet worden gemonitord om het besparingspotentieel voor de gemeente Dordrecht te berekenen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De presentie van het jongerenwerk op scholen is bereikt. Scholen, jongerenwerkers en jongeren zijn positief over de inzet. Ruim 20 locaties (MBO, voortgezet en primair onderwijs) zijn bezocht, waarbij de inzet zowel incidenteel als intensief kan zijn. Denk hierbij aan presentatie in de pauzes, naschoolse programma's, individuele ondersteuning, mentorlessen en burgerschapsvragen. Daarnaast zijn jongerenwerkers veel aanwezig en zichtbaar geweest op het Leerpark, bijvoorbeeld na contact met de conciërges of politie. De inzet is geëvalueerd via verschillende interviews met betrokkenen. Daaruit lijkt dat de kosten in de jeugdzorg op termijn afnemen doordat problematiek eerder wordt gesignaleerd en opgepakt. In het vierde kwartaal zijn gesprekken gestart met de schoolbesturen over de bijdragen van de scholen aan de voortzetting van @school in 2023 en verder.

We ontwikkelen een concrete wijkgerichte fieldlab rondom zorginnovatie.

Begroting 2022

In 2020 en 2021 hebben we samen met het Albert Schweitzer ziekenhuis, het Da Vinci College en de GGD ZHZ verkennende stappen gezet om te komen tot meer toegepaste innovatie in gezondheid en zorg. Dit leidde tot een fieldlab Drechtsteden waar geleerd en gewerkt wordt met (nieuwe) zorgconcepten en de inzet van ICT en zorgtechnologie. Daarnaast zijn ook zorginstellingen, het bedrijfsleven, bewoners en de topsector Life Science & Health aangehaakt. In 2022 zetten we ons in om de digitale vaardigheden en gezondheidsvaardigheden bij inwoners en professionals te bevorderen, zodat de stap om van innovatie gebruik te maken kleiner wordt. Ook starten we in 2022 met een wijkgericht fieldlab in Sterrenburg in samenwerking met Health Holland. Daarbij wordt zoveel mogelijk samenwerking gezocht met de inwoners en organisaties in de wijk.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De doelen rondom zorginnovatie zijn deels behaald. Er is aan verschillende vraagstukken gewerkt met studenten vanuit het fieldlab in Sterrenburg. Ze onderzochten hoe ouderen langer thuis kunnen wonen en ze ontwikkelden (mede) hiervoor beweegactiviteiten. Daarnaast is het Lab Positieve gezondheid Drechtsteden in oprichting, wat komend jaar verder uitgewerkt wordt in Sterrenburg. De kracht van het Lab Positieve Gezondheid zit in de ontmoeting en uitwisseling tussen een grote diversiteit aan deelnemers. Het onderwerp 'bevorderen van de digitale gezondheidsvaardigheden' is niet aan bod gekomen. Uitgezocht wordt of dit focus kan krijgen in 2023. Tot slot is uit het netwerk het merk INNOW ontstaan. INNOW stimuleert samenwerkingen tussen zorg, onderwijs, overheid en het bedrijfsleven, met als doel toegepaste innovatie voor gezondheid, zorg en welzijn binnen de Drechtsteden te bevorderen.

We ontwikkelen een huiskamer van de wijk in Crabbehof en Stadspolders.

Begroting 2022

We verbouwen het pand aan de Savornin Lohmanweg (De Stoof en bibliotheek) tot een huiskamer van de wijk. Hier wordt een diversiteit aan ontmoetingsplekken gecombineerd met publieke voorzieningen zoals een horecagelegenheid en de bibliotheek Aanzet, maar waar ook gelegenheid is om meer privé met elkaar te spreken. Dat doen we samen met de bewoners en de reeds bestaande initiatieven in de wijk. Door de coronamaatregelen is de ontwikkeling van het Polderwiel naar een huiskamer van de wijk vertraagd. Naar verwachting zal medio 2022 dit alsnog worden opgeleverd.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De plannen voor de Stoof zijn aan de gebruikers en wijkbewoners gepresenteerd. De plannen zijn goed ontvangen. De tekeningen zijn aangepast met de opmerkingen van de wijkbewoners. De begroting is opgesteld. Helaas zijn de kosten hoger uitgevallen dan verwacht. Oorzaak zijn de stijging van de bouwkosten en de vervanging van het luchtsysteem. Dit zorgt voor vertraging voor de verbouwing. Wel is in het huidige pand met een aantal kleine aanpassingen een begin gemaakt met de huiskamerfunctie. Voor het Polderwiel zijn de tekeningen met begroting opgesteld. Ook hier zijn de bouwkosten gestegen wat zorgt voor vertraging. De interne samenwerking tussen de partners verloopt goed.

We voegen wmo-expertise toe in de aanpak vraagverheldering in het sociaal wijkteam.

Begroting 2022

Er vindt een integrale vraagverheldering plaats (0-100 jaar), conform de integrale klantroute van het Sociaal Wijkteam. In de periode 2021-2023 voegen we daar ook, op afroep, de expertise van de Wmo consulenten van de Sociale Dienst Drechtsteden aan toe, zodat ook daar een indicatie afgegeven kan worden. We werkten begin 2021 aan een implementatieplan. Een jaar na de start evalueren we. In 2020 startten we al met een pilot waarin we de expertise van de Wmo consulenten (Wmo indicaties) van de Sociale Dienst Drechtsteden toevoegen aan de aanpak vraagverheldering. In 2021 breidden we deze aanpak uit naar alle sociale wijkteams in de stad.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [4. Capaciteitsuitbreiding sociaal wijkteam](#) uit de Kadernota 2020. De evaluatie van de aanpak is in 2021 gestart en deze is begin tweede kwartaal 2022 gereed.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In alle teams van het Sociaal Wijkteam is Wmo-expertise toegevoegd aan de vraagverheldering. Voor bewoners betekent dit dat zij meer integraal geholpen worden en niet naast een bezoek aan het Sociaal Wijkteam ook nog naar een loket van de Sociale Dienst Drechtsteden moeten. In samenhang werken de professionals aan passende ondersteuning vanuit de principes van normalisering. Er zijn al eerste voorbeelden van eerder kunnen afschalen en combinaties van arrangementen voor bewoners met algemene voorzieningen (het Sociaal Wijkteam) en maatwerkvoorzieningen (de Sociale Dienst Drechtsteden). Ook het vraagstuk 18-/18+ (overgang van jeugdzorg naar wmo) kan door deze samenhang beter worden opgepakt.

We versterken het proactief en outreachend werken in de wijken om inwoners die dat nodig hebben toe te leiden naar bestaande ontmoetingsplekken, welzijnsaanbod of (vrijwilligers)werk.

Begroting 2022

We richten ons hoofdzakelijk op wijken met inwoners met een lage sociaaleconomische status. Ook is er specifieke aandacht voor ouderen via huisbezoeken en jongeren via natuurlijke vindplaatsen, zoals het onderwijs en het verenigingsleven. Hierbij maken we gebruik van de kennis die er is vanuit de bestaande aanpak Eenzaamheid en de ervaring van maatschappelijke organisaties in de wijken. De outreachende aanpak wordt uitgevoerd door vrijwilligers (onder andere de organisaties van Samen Dordt) en professionals (buurtwerk, jongerenwerk).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Vanuit het corona steunpakket hebben de deelnemers van Platform Op d'recht sociaal gezamenlijk een subsidie aanvraag ingediend waarin de deelnemers activiteiten uitvoeren met als belangrijkste doel contact leggen met wijkbewoners die 'moeilijk bereikbaar' zijn (anderstaligen, zorgmijders, mensen met een lage sociaaleconomische status) en hen ondersteunen in hun hulpvragen. Hiervoor zijn verschillende soorten activiteiten ingezet, zoals kookworkshops, digitale vaardigheden workshops en huisbezoeken.

We trainen vrijwilligers en professionals in en om ontmoetingsplekken in het signaleren, oppakken en doorverwijzen van (impliciete) hulpvragen.

Begroting 2022

We willen de ondersteuningsbehoefte zo vroeg mogelijk in beeld krijgen om erger te voorkomen. Laagdrempelige ontmoetingsmogelijkheden in de eigen omgeving vormen de succesfactor voor het ontstaan van vertrouwen. Medewerkers van deze plekken trainen we daarom in het vroegtijdig signaleren van hulpvragen. Ook bieden wij hen via trainingen handelingsperspectief op verschillende situaties.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Inzet 078 heeft vrijwilligers van Schuldhulpmaatje en Samen Dordt getraind in het signaleren en oppakken van hulpvragen. Ook de beheerders van de Warme ontmoetingsplekken hebben deze cursus gevolgd.

We werken door aan de aanpak jongeren op de rit.

Begroting 2022

Voor kwetsbare jongeren met problemen op meerdere leefgebieden hebben we een sluitende ketenaanpak ontwikkeld. Zij mogen niet tussen wal en schip vallen. Samen met belangrijke netwerkpartners (Sociaal Wijkteam, Sociale Dienst Drechtsteden en Jongerenwerk) werken we continu aan het verbeteren van het proces van de ketenaanpak Jongeren op de Rit (JOR). Afgelopen jaren onderzochten we waar "snellere" en passende routes mogelijk en nodig zijn voor deze kwetsbare jongeren. In 2022 implementeren we deze uitkomsten in samenwerking met verschillende domeinen. Zo geven we in 2022 bijzondere aandacht aan het beter organiseren van een doorgaande ondersteuningslijn bij de overgang 18 min/18 plus.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Jongeren op de rit is een vaste methodiek geworden. In 2022 viel op dat de looptijd van de casussen toeneemt. Dat komt door de toenemende complexiteit van de casuïstiek. Groot probleem is het tekort aan huisvesting en/of begeleide woonvormen en de wachtlijsten binnen de GGZ. In 2022 is een start gemaakt met de doorgaande ondersteuningslijn 18-/18+. Een groot aantal acties is uitgezet. Denk aan de relatie tussen Wmo en Jeugdwet en het armoedebeleid.

We vergroten het bereik van de ondersteuning en dienstverlening gericht op het verbeteren van bestaanszekerheid.

Begroting 2022

We vergroten het bereik en bekendheid van het aanbod aan dienstverlening onder inwoners door de samenwerking tussen de vrijwillige schuldhulpverlening en de beroepsorganisaties te verbeteren, bijvoorbeeld door het organiseren van werksessies. Maar ook door in samenwerking met de Sociale Dienst werkgeversdienstverlening op te zetten en door de samenwerking tussen het Meldpunt Toeslagen van de Sociale Dienst en de Sociale Wijkteams te versterken, zodat de volledige situatie van een inwoner bekend is en zij gericht kunnen helpen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 zijn nieuwe vindplaatsen voor hulp bij geldvragen gerealiseerd door zowel het 'formele' als 'informele' aanbod in de stad. Betaalde en vrijwillige professionals werken in koppels samen als mobiele vindplaatsen om hulpaanbod ook op plekken te krijgen waar mensen hulp niet verwachten te vinden. Het project werkgeversdienstverlening is gestart met zes werkgevers en is met twee werkgevers uitgebreid. Zij ontvangen hulp en advies voor werknemers met geldvragen en geldzorgen. Met deze aanpak gaan we ook in 2023 verder om meer werkgevers aan te laten sluiten en zo meer werknemers te helpen.

We borgen de Ketenaanpak Schulden en de aanpak Schouders onder stress (SOS).

Begroting 2022

In de ketenaanpak zijn in 2020 en 2021 verschillende lokale partners aangesloten om te zorgen voor een uniforme schuldenroute voor alle Dordtenaren. In 2022 meten we de effectiviteit en ervaringen zodat we de aanpak verder kunnen verbeteren. De pilotfase van SOS wordt afgerond. Op basis van een positieve evaluatie eind 2021 wordt de methodiek van de stress-sensitieve dienstverlening in 2022 geborgd bij de partners in de keten.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het project 'Schouders onder stress' is met succes afgesloten. Er zijn in totaal 75 deelnemers door het project geholpen. De stress-sensitieve benadering die in de aanpak centraal staat, blijven we gebruiken als benaderingswijze rondom schulden. In de aanbesteding van sociaal werk, uitgevoerd door 'Dordrecht Sociaal', is deze aanpak geborgd. De ketenaanpak schulden versterkt samenwerking tussen formeel en informeel hulpaanbod in de stad. Door trainingen en ontmoetingen is deze samenwerking verder verbeterd.

We optimaliseren de aanpak 'Vroeg Eropaf'.

Begroting 2022

De aanpak Vroeg Eropaf zorgt er voor dat schuldeisers beginnende betaalachterstanden doorgeven aan de gemeente. Het stedelijk team vroegsignalering van het Sociaal Wijkteam gaat op deze signalen af om mensen hulp aan te bieden. Op basis van het landelijke dashboard vroegsignalering en ervaringen van het stedelijk team vroegsignalering en de Sociale Dienst optimaliseren we de aanpak. Daardoor kunnen we nog meer inwoners hulp aanbieden.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De aanpak Vroeg Eropaf is uitgebreid door deelname aan een vierjarig project vanuit het ministerie, waarbij we ook de gemeentelijke belastingen toevoegen als signaalpartner. Deze signalen vanuit de gemeentebelastingen verrijken we met betalingsachterstanden van andere partijen, om in te kunnen schatten of iemand (problematische) schulden heeft. Daar passen we ons hulpaanbod op aan. Ook zijn er in 2022 tientallen particulier verhuurders aangesloten als signaalpartner, die ons hun huurachterstanden aanleveren zodat contact kan worden gelegd met deze inwoners.

We evalueren het programma 'Samen tegen Armoede' en stellen een beleidsplan armoede en schulden 2023-2027 op.

Begroting 2022

Gestart in 2018, loopt het programma 'Samen tegen armoede' in 2022 op zijn einde. We maken de balans op middels een eidevaluatie die we begin 2022 aanbieden aan de raad. We evalueren de resultaten van het programma en kijken welke interventies beloftevol zijn voor de structurele inzet op armoedebeleid met ingang van 2023. In 2022 stellen we hiervoor een beleidsplan op.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er heeft een evaluatie van het programma 'Samen tegen Armoede' plaats gevonden. Die evaluatie is aangevuld met relevante inzichten van het Nibud over de effecten van het minimabeleid in Dordrecht. Op basis van de evaluatie en de inzichten van het Nibud heeft een herijking plaats gevonden van het minimabeleid in Dordrecht. Dit heeft geleid tot een vervolg op het programma 'Samen tegen armoede' voor de periode 2023-2026. Dit voorstel is unaniem aangenomen door de raad.

We implementeren de aanpak 'Gezonde wijk De Staart'.

Begroting 2022

Op De Staart ontwikkelen we sinds 2020 een werkwijze om gezondheidsklachten als gevolg van financiële problemen vanuit medische professionals tijdig te signaleren en door te verwijzen naar het sociaal domein. Deze werkwijze is ook bruikbaar in andere wijken. De zes pijlers van positieve gezondheid (fysiek en mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen in maatschappij en dagelijks functioneren) vormen de basis. In 2022 implementeren we de ontwikkelde aanpak in samenwerking met onze partners en zorgen dat inwoners de weg weten te vinden naar passende ondersteuning.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De aanpak gezonde wijk De Staart is vanaf de start slechts gedeeltelijk van de grond gekomen. Vanwege coronabeperkingen waren er lang geen ontmoetingen met inwoners mogelijk, terwijl zij juist op dit onderwerp van groot belang zijn. De link tussen armoede en gezondheid is inmiddels onderdeel van het programma 'Sociaal Recept' van Buurtwerk, waarbij doorverwijzing van medische professionals naar hulpaanbod in de stad centraal staat. Dit is ook onderdeel van het programma 'Samen tegen armoede'.

We onderzoeken hoe we de aansluiting tussen participatieplekken en reguliere vrijwillige inzet kunnen verbeteren zodat doorstroom mogelijk wordt.

Begroting 2022

In 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoer van de participatieplekken. We verbeteren de aansluiting tussen participatieplekken, no labelplekken, welzijnswerk en vrijwilligerswerk zodat participanten zich kunnen ontwikkelen naar vermogen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We hebben de samenwerking tussen participatieplekken en reguliere vrijwillige inzet verder ontwikkeld door meer partijen te betrekken die doorstroom en ontwikkeling kunnen genereren. Ook wordt in de opdracht van Dordrecht Sociaal gestuurd op een nauwere samenwerking met het matchingsteam, dat als experts optreedt op het gebied van het koppelen van participanten aan leerwerkbedrijven. Zo worden bijvoorbeeld casussen van inwoners (anoniem) besproken die zich aanmelden voor vrijwilligerswerk, maar die naar inschatting beter passen op een participatieplek. Tot slot werken we aan een pilot 'snuffelstage' om kwetsbare inwoners, voor wie een participatieplek nog een stap te ver is, te begeleiden naar vrijwillige inzet in een participatieplek.

We activeren en ontwikkelen digitale vaardigheden.

Begroting 2022

Voor inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt willen we extra plekken beschikbaar stellen om te participeren en (waar mogelijk) arbeidsmatige vaardigheden te ontwikkelen. Daarnaast zien we dat digitalisering een vlucht heeft genomen. Naar verwachting zal dit een blijvende verandering zijn. Vrijwilligers en professionals trainen inwoners met een lage SES om hen meer digitaal vaardig te maken. We stellen devices beschikbaar via ontmoetingsplekken en helpen hen ter plekke.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Sinds 1 januari 2022 zijn er ruim 70 nieuwe participanten ingestroomd bij leerwerkbedrijven. Negen participanten zijn uitgestroomd naar een betaalde baan. In 2023 gaan wij meer aandacht geven, in samenwerking met de Sociale Dienst Drechtsteden, aan doorstroom en uitstroom waar mogelijk. Daarbij zijn acht nieuwe aanbieders van participatieplekken aan het aanbod toegevoegd. Via deze plekken is het aanbod rondom digitale vaardigheden toegankelijk gemaakt voor de doelgroep. De training Digitaal Onthaal is betaald vanuit de incidentele coronasubsidie en ingezet bij de bibliotheek.

We breiden de mogelijkheden tot logeerszorg uit.

Begroting 2022

In 2019 zijn we gestart met de pilot 'Logeerszorg'; een respijtvoorziening die mantelzorgers de mogelijkheid biedt om de ondersteuning aan hun naaste voor meerdere dagen goed voorbereid over te dragen aan professionals. In 2021 is deze pilot geëvalueerd. We willen in 2022 onderzoeken of we de doelgroep 18+ voor logeerszorg kunnen uitbreiden naar bijvoorbeeld mensen met chronische GGZ problematiek of fysieke beperkingen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De uitvoering is beperkt opgepakt door interne capaciteitsproblemen, zoals reeds eerder toegelicht in de bestuursrapportage. In overleg met het Parkhuis is de doelgroep uitgebreid. De pilot richtte zich voornamelijk op mantelzorgers van zorgvragers met beginnende dementie. In 2022 is dit verbreed naar mantelzorgers van zorgvragers met cognitieve en/of fysieke problematiek.

We ontwikkelen de respijtvoorziening voor vervangende mantelzorg aan huis door.

Begroting 2022

In 2020 zijn we gestart met de tweejarige pilot "vervangende mantelzorg aan huis". Tijdens de coronaperiode konden niet alle onderdelen van de pilot goed worden getest. Daarom zetten we in op een verlenging in 2022 waarbij we deze gelijk doorontwikkelen met de opgedane ervaringen. Bij een positieve evaluatie bestendigen we de voorziening in het regulier ondersteuningsaanbod voor Dordtse mantelzorgers.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De respijtvoorziening is bestendigd in het regulier ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. In het onderzoeksrapport van het Onderzoekscentrum Drechtsteden, waarden de ondervraagde mantelzorgers de voorziening met een 8,5. Door media uitingen op www.helpmijzorgen.nl en een vergrote bekendheid onder professionals is er groei te zien in gebruikersaantallen en differentiatie van zorgvragen. In circa 130 mantelzorgsituaties is vervangende mantelzorg vanuit de algemene voorziening ingezet.

We zetten extra in op het werven en matchen van (nieuwe) vrijwilligers.

Begroting 2022

We zien dat er aan het begin van de coronacrisis een grote bereidheid was onder Dordtenaren om zich vrijwillig in te zetten. Dit kwam voort uit een gevoel van urgentie en saamhorigheid, het ging vooral om incidentele, praktische inzet. Naarmate de situatie echter langer voortduurt zien we de energie afnemen en stoppen vrijwilligers, na soms jarenlange dienst. Ze stoppen omdat ze in de risicogroep zitten, omdat de werkzaamheden stil hebben gelegen of omdat ze eigenlijk te veel op hun bordje hadden. Dit jaar zetten we daarom extra in op werving en matching door actief vacatures aan de website van INZET078! te koppelen, door extra promotie en door 'expeditie nieuwe gezichten' te organiseren. 'Expeditie nieuwe gezichten' is een methode om nieuwe vrijwilligers te vinden én te binden onder doelgroepen waarbij vrijwillige inzet nog niet zo gebruikelijk is.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We hebben verschillende ontwikkelingen ingezet voor de werving en matching van (nieuwe) vrijwilligers. Zo is met de zogenoemde 'matchingstool' een nieuwe manier van matches geïntroduceerd waarbij 25 extra duurzame koppelingen zijn gemaakt tussen vrijwilliger en organisatie. Deze groei lijkt door te zetten. We zien dat de tool veel bezoekers trekt en dat deze goed ontvangen wordt. De tool krijgt een rapport cijfer van 7,4. Aangezien de tool pas sinds medio 2022 actief is, verwachten we in 2023 een nog positievere ontwikkeling in matches.

Ook is ingezet op de ontwikkeling van (nieuwe) wervingsmethodes. Zo is meer ingezet op persoonlijk matchen, wat is aangepast door deze beter, aantrekkelijker en meer eigentijds te maken. Dit levert meer kennis en kunde op, waardoor matches sneller en duurzamer worden. En de inzet van 'expeditie nieuwe gezichten' geeft organisaties een hengel in plaats van een vis: door verschillende cursussen, trainingen en advies, kunnen ze leren om zelf nieuwe vrijwilligers te werven en in te zetten op het versterken van hun zelfredzaamheid en eigen initiatief.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Sociaal

Website

www.socialedienstrechtsteden.nl

Vertegenwoordiging
Dordrecht

- De heer P.J. Heijkoop voorzitter het AB
- Mevrouw C.C van Benschop, lid van het AB
- De heer H. van der Linden, 1e plaatsvervangend lid
- Mevrouw T.F. de Jonge, 2de plaatsvervangend lid AB.

Deelnemers

De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.

Vestigingsplaats

Dordrecht

Openbaar of gemeentelijk
belang

Samenwerking op tal van onderwerpen in het sociaal domein, zoals de Participatiewet, schuldhulpverlening en de maatwerkvoorzieningen voor de Wmo. Het beleid dat de GR Sociaal uitvoert wordt op verschillende manieren vastgesteld. De verordeningen die vanuit de inhoudelijke wetten, zoals de Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet maatschappelijke ondersteuning, nodig zijn, worden door de deelnemende gemeenten en de Sociale Dienst Drechtsteden gezamenlijk voorbereid en door de lokale gemeenteraden vastgesteld. De nadere regels en beleidsregels worden grotendeels door het Algemeen en Dagelijks bestuur van de GR Sociaal vastgesteld.

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS) is ontstaan op 1 januari 2022 na de splitsing/transformatie van de Gemeenschappelijk Regeling Drechtsteden (GRD). Het is een collegeregeling daarom ontbreken financiële gegevens over voorgaande jaren.
  - Per 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 inwerking getreden.
  - De samenvoeging tussen GR Drechtwerk en GR Sociaal is voorbereid en gereedgemaakt voor implementatie per 1 januari 2023.
  - Het aantal inwoners met een indicatie voor maatschappelijke ondersteuning is opnieuw toegenomen. Ook zijn op een aantal voorzieningen wachttijden ontstaan. Dit hangt onder andere samen met te kort aan personeel en grondstoffen en producten. Er is samen met de gemeenten een start gemaakt met de herijking van de Wmo maatwerkvoorzieningen.
  - Als gevolg van een aantal onverwachte knelpunten moesten in het collectief Wmo-vervoer maatregelen worden getroffen (met als gevolg versoering van de dienstverlening) om het op-tijd-rij percentage te herstellen en te zorgen voor betrouwbaar vervoer.
  - Ten aanzien van bestaanszekerheid is het beleid in cocreatie met gemeenten herijkt. Daarnaast is in 2022 het crisisinstrument, energietoeslag in twee tranches verstrekt onder het regime van de bijzondere bijstand.
  - Mede als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt is de instroom in de bijstand sterk terug gelopen. Inwoners met een hoger arbeidspotentieel stromen hierdoor nauwelijks meer in. Voor de resterende inwoners in de bijstand geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter wordt en de problematiek complexer. Als gevolg van deze verzwaring in problematiek is de dienstverlening aangepast.
-

Actuele risico's d.d. april 2023

- De energiecrisis, de oorlog in de Oekraïne en de hoge inflatie geven risico's dat gemeenten onvoldoende worden gecompenseerd voor stijgende lasten voor inkomensondersteuning. Ook voor de langere termijn geeft de crisis druk op de aantallen bijstandontvangers, de aantallen schuldhulpverlening en minimabeleid.
- De vraag naar alle Wmo-voorzieningen blijft toenemen door dubbele vergrijzing, verdere extramuralisering, ambulantisering (afbouwbeleid van intramurale zorg) en de daarmee samenhangende verzwaring van de ondersteuningsvraag. Ondanks besparingen blijven, mede door de fixatie van het abonnementstarief, de kosten stijgen. Er is nog steeds een lange wachttijd voor huishoudelijke ondersteuning en individuele begeleiding. Dit is een landelijk probleem. Ook hebben zorgaanbieders te maken met een krapte aan personeel en ervaren aanbieders voor ondersteunende producten leveringsproblemen door een gebrek aan grondstoffen en materialen.
- De aantrekkende arbeidsmarkt heeft een dempend effect op de instroom in de bijstand. Gezien de afstand tot de arbeidsmarkt van veel inwoners in de bijstand leidt dit niet direct tot een grotere uitstroom.
- Ontwikkeling kosten Wmo. Bij de vaststelling van de primaire Begroting 2023 is besloten om een pas op de plaats te maken en de begroting vooralsnog gelijk te houden aan het niveau van 2022. Daarbij is rekening gehouden met ruimte in de begroting omdat niet alle indicaties verzilverd kunnen worden als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Op sommige voorzieningen verwachtten we een plus en andere een min, per saldo leken de verschillen in financiële zin elkaar uit te middelen. Wat we op dat moment niet voorzagen was dat de prijzen voor de lonen, materialen en grondstoffen enorm hard zouden stijgen. Deze ontwikkeling zien we terug in de prijsindexaties 2023 voor de Wmo voorzieningen, die uitzonderlijk hoog zijn ten opzichte van voorgaande jaren.
- In 2022 vond er een herijking minimabeleid plaats. De herijking minimabeleid zal op basis van de gemeentelijke beleidswensen leiden tot aanpassingen in beleid en zal tevens een financieel effect hebben op de Begroting 2023. Onderdeel van de herijking minimabeleid is onder andere ook de aanpassing van de website van GR Sociaal. De financiële vertaling van de herijking minimabeleid zal in de 1e bestuursrapportage 2023 worden verwerkt.
- Energielasten huisvesting: de energieprijzen voor 2022 zijn fors gestegen sinds het opstellen van de begroting 2022 en 2023. GR Sociaal had een contract voor gas met energieleverancier Gazprom. Vanwege de economische sancties tegen Rusland is dit contract tussentijds beëindigd. Het resterende gasverbruik voor 2022 is ingekocht tegen actuele marktprijzen, wat leidde tot hogere energielasten. Door de relatief zachte winter in 2022 is de stijging van energielasten (gas) enigszins beperkt gebleven. Het verbruik in 2023, mede afhankelijk van weersinvloeden, heeft invloed op de uiteindelijke financiële effecten 2023. Het risico bestaat dat de energielasten in 2023 het beschikbare budget significant overschrijden.

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)

Website	<ul style="list-style-type: none"> • www.dienstgezondheidjeugd.nl • www.jeugdzhz.nl • www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl • www.ravzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer H. van der Linden, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid van Algemeen Bestuur • Mevrouw C.C van Benschop, plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg en jeugdhulp. De DG&J bevat de onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DGJ), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) en de Regionale Ambulancevoorziening Zuid-Holland Zuid (RAV).

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De DG&J stelt een Meerjarenbeleidsplan op voor de periode 2024-2027. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de taakinvulling en ambities van de DG&J en geeft inzicht in voor de DG&J relevante ontwikkelingen.
- Gemeenten voeren een beleidsontwikkelingsproces voor de totstandkoming van de lokale nota's publieke gezondheid en programma's publieke gezondheid 2020-2023, waarbij de GGD een ondersteunende en adviserende rol vervult. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de programmaonderdelen die worden uitgevoerd door de GGD.
- Eind 2022 is het Regionaal Ambtelijk Overleg Zorg & Veiligheid gestart. Hierin nemen ambtenaren vanuit de domeinen Jeugd, Sociaal en Veiligheid uit de 10 gemeenten deel. Er worden relevante stukken besproken die betrekking hebben op de verschillende onderdelen die de DG&J biedt. Vanuit integraliteit wordt op de stukken ambtelijk geadviseerd naar andere overleggen of naar bestuurlijk niveau.
- In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig
- Lokale opgaven. Het Algemeen Bestuur van de GR DG&J kan zich hierdoor richten en (beter) focussen op de aldaar belegde (gedelegeerde) taken. Ook de lokale consequenties van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zullen hierin meegenomen worden.
- Er wordt landelijk gewerkt aan een wetsvoorstel 'van school naar werk', waarin de doelgroep RMC van 16 tot 23 jaar wordt uitgebreid naar 27. Dit betekent dat ook in de regionale VSV aanpak er aandacht moet zijn voor de overgang naar de arbeidsmarkt.
- LVS werkt met de gemeente Dordrecht momenteel aan de gebiedsgerichte aanpak in Dordt West
- Per 1 januari 2021 is de DG&J niet meer de vergunninghouder van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV). De DG&J kan dus niet meer aangesproken worden op de eisen uit de Wet ambulancevoorzieningen c.a. In de loop van 2023 zal, zoals nu gepland, ook de detachering van personeel aan de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid stoppen.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- Het bestrijden van COVID-19 door de dienst Gezondheid & Jeugd heeft invloed op het takenpakket, bedrijfsvoering en inkomsten aldaar. Mogelijk leidt dit tot het bijstellen van inhoudelijke ambities c.q. extra inwonerbijdragen.
- Fricatiekosten en onvoldoende afbouw van structurele kosten door de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik.
- Onvoldoende/geen weerstandsvermogen bij de onderdelen DG&J en SOJ om (onvoorziene) tegenvallers op te vangen (vanuit de gedachtelijk bij GR-en geen stapeling van reserves te hebben).
- Onder regie van de Servicegemeente Dordrecht wordt een vervolg gegeven aan het traject ICT Verandert. Dit traject brengt kansen, maar ook (financiële) risico's met zich mee. Het privacygevoelige karakter van het takenpakket van de DGJ stelt namelijk hoge eisen aan de informatiebeveiliging. Als daarin niet kan worden voorzien, vraagt dit mogelijk extra inspanningen en kosten.
- Geen (afdoende) realisatie taakstellingen op jeugdhulp.
- Nog onvoldoende transformatie van de jeugdhulp.
- Onjuiste c.q. te hoog afgegeven beschikkingen jeugdhulp.
- (Buitenproportionele) toename van de vraag naar jeugdhulp. Te lang gecontinueerde of niet geleverde zorg door aanbieders jeugdhulp. Toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ZHZ.
- Langere doorlooptijden en vertraging bij overdracht van meldingen aan lokale veld door Veilig Thuis ZHZ.

Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk)

Website <https://www.drechtwerk.nl>

Vertegenwoordiging Dordrecht WAS: De heer P.J. Heijkoop, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur

Deelnemers De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.

Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de wet en in deze regeling genoemde taken. Hiermee streeft de organisatie ernaar dat mensen kunnen werken naar vermogen. Dat doet zij via de onderdelen: Drechtwerk/Drechtstedenactief, WerXaam B.V., Assembly partner B.V., Drechtwerk Diversiteit B.V., Drechtwerk Groen B.V., Drechtwerk FrisFacilitair B.V.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 De GR Drechtwerk is samengevoegd met de GR Sociaal per 1 januari 2023 .
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 We verwijzen u naar de GR Sociaal.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande zeven BBV-indicatoren hebben betrekking op het taakveld 'sociaal domein', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicatoren een logische link vormen met het programma Sociaal en Zorgzaam Dordrecht zijn zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicatoren zijn ook vier aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op de onderwerpen 'preventie', 'schulden', 'mantelzorgers' en 'armoede'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor alle indicatoren geldt dat het streven was het (nog) beter te doen dan we het op dit moment doen, dus dat meer Dordtenaren bekend zijn met het Sociaal Wijkteam en mantelzorgers met mantelzorgondersteuning en ook dat de gemiddelde hoogte van de schuld van schuldenaren daalt en minder mensen in armoede leven.

Van 0-waarde tot 2022

De indicator (A) preventie is in totaal driemaal gemeten (in 2017, 2019 en 2021). Er is een duidelijke stijging waarneembaar van het aantal mensen dat bekend is met het Sociaal Wijkteam in de eigen wijk, van 52% in 2017, naar 65% in 2019 en 66% in 2021. De (B) gemiddelde schuldomvang van Dordtenaren in een schuldregelingstraject is viermaal gemeten en sterk gedaald van € 48.041 in 2018, naar € 33.655 in 2022 (met in 2019 € 52.911 en in 2021 € 47.018). De indicator (C) armoede laat ook een daling zien van het aantal huishoudens met een inkomen tot 110% van het minimum loon; van 13,4% in 2017, naar 13% in 2018, 12% in 2020 en 11,7% in 2021. Tot slot is het (D) aandeel mantelzorgers dat bekend is met mantelzorgondersteuning gestegen van 56% in 2017, naar 61% in 2021.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2023		G40
	2022	2021	2023	2022	
Kinderen in uitkeringsgezin - %	8,0 (2019)	8,0 (2020)	8,0 (2020)	8 (2021)	7 (2021)
Personen met bijstandsuitkeringen - per 10.000 inwoners 18+	583,3 (2020)	445,8 (1e helft 2021)	520,7 (2021)	520 (2021)	499,0 (2021)
Lopende re-integratievoorzieningen - per 10.000 inw. 15-64 jr	238,1 (2020)	238,1 (2020)	152,0 (2021)	153 (2e helft 2022)	121 (2e helft 2022)
Jongeren met jeugdhulp - %	13,8 (2020)	12,3 (2020)	15,3 (2021)	12,8 (1e helft 2022)	11,3 (1e helft 2022)
Jongeren met jeugdbescherming - %	1,5 (2020)	1,4 (2020)	1,5 (2020)	6,4 (1e helft 2022)	7,9 (1e helft 2022)
Jongeren met jeugdreclassering - %	0,5 (2020)	0,4 (2020)	0,5 (2021)	1,4 (1e helft 2022)	1,5 (1e helft 2022)
Cliënten met een maatwerkarrangement - per 10.000 inwoners	850,0 (2020)	780 (1e helft 2021)	850 (2021)	790 (2022)	699 (1e helft 2021)

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Preventie: Aandeel Dordtenaren dat bekend is met het Sociaal Wijkteam in de eigen wijk.	52% (2017)	66% (2021)	Trend hoger dan 0-waarde
B. Schulden: de gemiddelde schuldomvang van Dordtenaren in een schuldregelingstraject (bedrag per schuldossier: een individuele inwoner of een echtpaar gehuwd in gemeenschap van goederen).	€ 48.041 (2018)	€33.655 (2022)	Trend lager dan 0-waarde
C. Armoede: Aandeel huishoudens met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum.	13,4% (2017)	11,7% (2021)	Trend lager dan 0-waarde
D. Mantelzorgers: Aandeel mantelzorgers dat bekend is met mantelzorgondersteuning.	56% (2017)	61% (2021)	Trend hoger dan 0-waarde

Bron	Frequentie
A. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD); Monitor Sociaal	Eens per twee jaar
B. Sociale Dienst Drechtsteden (SDD)	Jaarlijks
C. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS); Regionaal Inkomens Onderzoek	Jaarlijks
D. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	Op aanvraag bij OCD; niet structureel

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bedragen x € 1.000

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	291.934	290.501
Baten	62.449	62.431
Saldo	229.485	228.070
Toevoeging reserves	198	198
Onttrekking reserves	4.172	3.986
Totaal programma	225.511	224.282

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Product	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Veiligheidshuis	1.457	1.204	253	698	471	-227
Plechtigheden (Essenhof)	2.302	2.619	-317	2.458	2.760	302
Welzijnsaccommodaties	541	534	7	150	91	-59
Integratie	2.047	1.978	69	738	831	93
Lokaal gezondheidsbeleid	2.229	2.064	165	182	85	-97
WMO hulpmiddelen en hoppers	5.630	5.672	-42			
Bijstandsverlening	67.514	70.068	-2.554	55.037	55.919	882
Armoedebeleid / bijzondere bijstand	18.393	19.697	-1.304		44	44
Schuldhulpverlening	72	65	7			
Kwijtscheldingsbeleid	2.065	1.871	194		22	22
Werk en Participatie	35.486	33.394	2.092		99	99
WMO individuele voorzieningen	11.175	10.279	896			
Maatschappelijke ondersteuning	8.259	8.285	-26	117	117	
Intensieve Maatschappelijke Ondersteuning	12.322	17.350	-5.028	225	331	106
Vrijwilligerswerk	395	357	38			
Kindervoorzieningen	293	358	-65			
Toezicht Kinderopvang	395	360	35			
Overige maatschappelijk voorzieningen						
Jeugdgezondheidszorg	3.482	3.631	-149			
Preventief jeugdbeleid	5.654	5.252	402	653	618	-35
Hoog Specialistische Jeugdhulp	1.355	1.232	123			
Reguliere Jeugdhulp	43.998	44.999	-1.001	268	252	-16
Uitvoering Jeugdhulp	1.718	1.394	324			
Lokaal budget jeugdhulp	1.466	1.457	9	101	178	77
Bescherm wonen	37.508	29.968	7.540	1.812	595	-1.217
Deelfonds sociaal domein WMO taken	26.177	26.413	-236	8	19	11
Deelfonds sociaal Uitvoeringskosten						
Totaal	291.933	290.501	1.432	62.447	62.432	-15
Vershil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						1.417
	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
Reserves	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Mutaties in de reserves	198	198		4.172	3.987	-185
Mutaties reserves (b)						-185
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	292.131	290.699	1.432	66.619	66.419	-200
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						1.232

Lerend en Ondernemend Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

2022 was het laatste jaar van de bestuursperiode en tegelijkertijd ook het jaar waarin, na de corona-jaren, de economie weer volledig open kon. Ondanks dat veel ondernemers nog te kampen hebben met de naweeën van de pandemie, zagen we gelukkig dat de draad weer opgepakt werd en bijvoorbeeld de ontwikkelingen in de binnenstad weer een positieve vlucht namen.

Tegelijkertijd werden de ondernemers door de oorlog in Oekraïne en de daarop volgende energiecrisis voor nieuwe uitdagingen gesteld. Het aantal gedwongen sluitingen blijft voor Dordtse ondernemers tot nu toe gelukkig nog binnen de perken en konden we doorbouwen aan het realiseren van de college-opgaven:

- De focus op 4.000 banen erbij.
- Het aan de stad verbinden van hoger onderwijs, via de campus Leerpark.
- Het werken aan onze gemeentelijke dienstverlening naar ondernemers (top 5 ambitie).

Naast de doorlopende activiteiten was 2022 ook het jaar om de balans op te maken, met als resultaat:

1. Tot en met 2021 is de vorige collegeperiode 3.264 arbeidsplaatsen toegevoegd met actieve bemoeienis van gemeente, door herontwikkeling, uitgifte, dan wel vergunningverlening.
2. Door middel van het Hoger Onderwijs Programma, via het opstarten van de Dordrecht Academy, met 2-jarige bacheloropleidingen gekoppeld aan de vraag van het regionaal bedrijfsleven krijgen we goed opgeleide mensen in alle sectoren. In 2023 krijgt het onderwijsaanbod fysiek vorm in het Kopgebouw op het Leerpark, waarbij ook letterlijk de verbinding wordt gemaakt met de Duurzaamheidsfabriek en het MBO ter bevordering van de doorlopende leerlijnen in het onderwijs.
3. Het vergroten van onze zichtbaarheid naar ondernemers, met tijdens de coronajaren ook extra ondersteuning aan het collectief van ondernemerschap in Dordrecht. Dit heeft als meetbaar resultaat dat we 100 plekken gestegen zijn op de ranglijst van MKB vriendelijkste gemeenten.

Naast deze drie hoofdresultaten is in 2022 ook gestart met de uitvoering van de businesscase Ruimte voor banen, onderdeel van de Agenda Dordrecht 2030, waarbij we ons richten op het beter benutten van de bestaande werklocaties door middel van aankoop, herontwikkeling en uitgifte van de terreinen. Voor de uitvoering zijn eind 2022 de eerste voorbereidings- en uitvoeringskredieten door de raad beschikbaar gesteld, waarmee onder andere de uitstraling van de oudere terreinen op de Westelijke Dordtse Oever aangepakt kan worden om zo het vestigingsklimaat te verbeteren. Met de inzet op alle fronten is in 2022 en voorgaande jaren een stevig fundament weggezet waaruit we verder kunnen blijven werken aan de versterking van de economische positie van de stad.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Het verbeteren van de ondernemersdienstverlening en intensiveren van de samenwerking met en tussen ondernemers.

Het verbeteren van de dienstverlening richting Dordtse ondernemers blijft ook in 2022 een belangrijk doel. In de afgelopen jaren hebben onze activiteiten ervoor gezorgd dat we als stad 100 plaatsen zijn gestegen op de ranglijst MKB-vriendelijke gemeenten. We blijven streven naar een top 5 notering! Dit doen we onder andere via het corona crisis- en herstelfonds dat er is om ondernemers te ondersteunen bij de gevolgen van de coronacrisis. Daarnaast lanceren we een eigen website voor ondernemers waar onder andere lokaal inkopen een belangrijk onderdeel van wordt. En voor het vierde jaar op rij organiseren we een toonaangevend MKB event.

Doelstelling 2: Het aantrekken en faciliteren van bedrijven die banen creëren.

We blijven inzetten op het aantrekken van bedrijven met banen op diverse niveaus, gericht op de banengroei die wordt verwacht in de Drechtsteden. Wat betreft onze banenambitie liggen we op koers. Die realiseren we naar verwachting komend jaar. Tegelijkertijd zien we dat we te maken hebben met schaarste in ruimtegebruik en zullen we voor verdere banengroei actiever moeten inzetten op het beter benutten van bestaande locaties. Daarbij kijkend naar bedrijven (sectoren) met de meeste toegevoegde waarde voor de stad.

Doelstelling 3: Het versterken en aansluiten van het opleidingsaanbod op de vraag van de arbeidsmarkt.

We stimuleren en helpen onderwijsinstellingen en werkgevers bij het versterken en verbreden van (vak)opleidingsaanbod, stageplaatsen en werkgelegenheid. Er is focus op sectoren waar we de komende jaren groei en investeringen verwachten en op de behoefte aan personeel, zoals in de techniek en de logistiek. We dragen bij aan het verkleinen van de mismatch op de arbeidsmarkt, onder andere via doorlopende leerlijnen en het stimuleren van een leven lang ontwikkelen.

Doelstelling 4: Goed en aantrekkelijk onderwijs, waarin iedereen kan meedoen naar vermogen, met gelijke ontwikkelkansen voor alle Dordtenaren.

Goed en aantrekkelijk onderwijs is cruciaal voor de brede ontwikkeling en toekomst van Dordrecht. In 2022 wordt er veel aandacht besteed aan het verminderen en voorkomen van onderwijsachterstanden en jeugdwerkloosheid, met name door middel van het benutten van het leerpotentieel, het inzetten op de ontwikkeling van basisvaardigheden en het stimuleren van talenten. Hiermee maken we stappen richting de ambities van de Agenda 2030. De verschillende activiteiten dragen vooral bij aan een verbetering van het economisch en sociaal klimaat, waarbij er naast een algehele gezinsaanpak extra aandacht is voor onze jeugd.

Met het corona crisis- en herstelfonds ondersteunen we de Dordtse ondernemers.

Begroting 2022

De herstelplannen die zijn opgesteld, door en in overleg met Koninklijke Horeca Nederland (KHN) en POBD, worden uitgevoerd. Voor de ondernemers in de binnenstad richt zich dat op:

- Tegemoetkoming in de kosten (niet heffen van reclamebelasting).
- Toekomstbestendig maken door te helpen bij digitalisering.
- Aanvullende marketing en de introductie van de lokale geschenkbbon.

Specifiek voor de horeca richt zich dat op:

- Het herstel van de omzet door extra ruimte voor terrassen.
- Vouchers voor advies.
- Tegemoetkoming in kosten, zoals precario en leges.
- Het behouden van personeel.
- Ondersteuning (onder andere financieel) voor kwaliteit en uitstraling van (winter)terrassen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Vanuit het in 2021 ingestelde crisis- en herstelfonds voor ondernemers hebben we een aantal specifieke maatregelen getroffen om de directe negatieve effecten van corona voor met name de kwetsbare sectoren (detailhandel en horeca) zo veel mogelijk te verminderen. Zo waren ondernemers in de binnenstad ook in 2022 vrijgesteld van reclamebelasting en is er geen BIZ-heffing opgelegd aan de ondernemers op de bedrijventerreinen op de Westelijke Dordtse Oever. Tegelijkertijd hebben we middelen vrijgemaakt voor het nemen van collectieve maatregelen in de binnenstad, van uitbreiding terrassen, training voor de horeca tot aan de opzet en uitvoering van de geschenkbbon (Doe Dordrecht Kado) via Dordrecht Marketing. Dit heeft bovendien de midden en kleinere bedrijven geholpen hun aanbod te digitaliseren.

We voeren een campagne om het ondernemerschap in Dordrecht en de faciliterende lokale overheid te tonen.

Begroting 2022

De campagne start in 2021 met de lancering van een eigen website voor ondernemers. In 2022 en verder, moet dit groeien tot een plaats waar ondernemers informatie kunnen inwinnen, onderling met elkaar verbinden en business genereren. Dit laatste gebeurt door een onderdeel binnen het platform waar lokaal inkopen een belangrijke plaats inneemt. Als gemeente gaan we hier ook gebruik van maken. Deze acties zijn verbeterpunten die voortkomen uit het onderzoek naar de MKB-vriendelijkheid van de gemeente Dordrecht.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is het WeDo platform opgericht (zie www.wedo.nl). Het digitale platform is er op gericht om ondernemers uit Dordrecht met elkaar in contact te brengen over actualiteiten en evenementen in Dordrecht. Daarnaast biedt het een plek voor de gemeentelijke overheid en Dordtse ondernemers om opdrachten en klussen te plaatsen. Daarmee stimuleren we lokaal aanbesteden. Dit laatste was een aanbeveling uit de enquêtes onder Dordtse ondernemers over verbeterpunten van de gemeentelijke dienstverlening. In 2022 is de portal gelanceerd en kent het inmiddels 382 actieve gebruikers.

We organiseren een toonaangevend MKB event, dat aansluit bij de dienstverlening aan ondernemers.

Begroting 2022

We organiseren opnieuw een toonaangevend MKB event. Ook organiseren we diverse themabijeenkomsten voor ondernemers. We kiezen thema's die door de ondernemers worden aangedragen. We organiseren dit samen met onze partners, zoals de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, het onderwijs, werkgeversorganisaties en anderen. Dit alles draagt bij aan de op- en uitbouw van het relatiemanagement met bedrijven in onze stad.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In november 2022 heeft de gemeente wederom (na twee digitale edities als gevolg van corona) samen met haar partners tijdens de landelijke Dag van de Ondernemer de MKB dag Dordrecht georganiseerd. Met de MKB dag zetten we onze Dordtse ondernemers, van ZZP'er tot groot MKB, door alle sectoren heen in het zonnetje en bieden we ze een inspirerend programma. De ruim 150 aanwezige ondernemers waarderen dit dan ook.

Naast een meer één op één benadering van onze ondernemers via Dordt Onderneemt, organiseren we jaarlijks ook een aantal evenementen omtrent actuele onderwerpen waar een behoefte ligt van een groep ondernemers of sector, een zogenaamde thematafel. Zo hebben we afgelopen jaar bijvoorbeeld thematafels georganiseerd rond dienstverlening in de binnenstad, logistiek en human capital.

We zetten in op beter benutten van bestaande werklocaties en doen nieuwe gronduitgiften.

Begroting 2022

We werken via een gestructureerde aanpak aan het beter benutten van onze bestaande werklocaties. We geven de twee overgebleven kavels op DistriPark uit en kunnen daarmee de uitgifte van fase 2 afronden. Op Businesspark Amstelwijck vinden minimaal twee gronduitgiften plaats in 2021. Voor de Tweede en Derde Merwedehaven stellen we een ontwikkelprofiel op voor de uitgifte voor watergebonden bedrijvigheid. Op businesspark Amstelwijck wordt in 2022 gestart met het gereedmaken van meerdere kavels voor bedrijfsvestiging. Daarnaast zal de middenrotonde ingezet worden voor een grootschalige vaccinatielocatie tot en met het voorjaar van 2022. Voor de lange termijn wordt een nieuw ontwikkelperspectief voor de middenrotonde opgesteld.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 zijn alle kavels van fase 1 op DistriPark uitgegeven. De allerlaatste kavel aan de noordzijde is in reserve genomen voor de strategische schuifruimte. Tegelijkertijd is in 2022 via een onteigeningsprocedure de verwerving van de nog resterende gronden die nog niet in gemeentelijke eigendom zijn, gestart. Voor fase 2 wordt een nieuw uitgifteprofiel gemaakt.

In 2022 zijn op het businesspark Amstelwijck drie bouwprojecten in voorbereiding en/of in uitvoering. Eind 2022 is aan de oostzijde van het terrein het business centre, met hoogwaardige kantoren, opgeleverd.

Op de kop van de Tweede Merwedehaven is gestart met de bouw van de bedrijfshal voor de firma Dolderman. In 2023 zal het bedrijf en haar activiteiten verhuizen vanuit de Binnen Kalkhaven naar de nieuwe locatie. Tegelijkertijd zijn de voorbereidingen gestart voor de verplaatsing van Peute naar Alblasserdam. In 2023 wordt voor dit terrein een ontwikkelprofiel uitgewerkt. Het uitgangspunt daarbij is dat het terrein een maritiem/watergebonden profiel krijgt. Beide ontwikkelingen zijn onderdeel van de lokale én regionale agenda om de juiste bedrijven op de juiste plaats te krijgen. Beide trajecten zijn tot stand gebracht met de inzet vanuit de ROM-D en zijn een voorbeeld van onze agenda Ruimte voor banen.

We zijn gestart met de aankoop van het PROAV terrein ten westen van de voormalige afvalstort. Ook dit terrein moet uiteindelijk een maritiem/watergebonden profiel krijgen. De uitwerking van het profiel en verkoop zal in 2023 gestalte krijgen.

We verbreden de agenda en samenwerking van de bestaande bedrijfsinvesteringszones op de Dordtse bedrijventerreinen.

Begroting 2022

Samen met de ondernemers op onze bedrijventerreinen verbreden we de agenda en de samenwerking naar thema's op het vlak van verduurzaming, circulariteit, innovatie, scholing en arbeidsmarkt. Denk bijvoorbeeld aan een afspraak over stageplekken en het aan het werk helpen van Dordtenaren met een afstand tot de arbeidsmarkt. Bovendien brengen we samen met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH) de potentie voor de circulaire economie op onze bedrijventerreinen in kaart. Om deze activiteiten uit te kunnen voeren vullen we de inkomsten van de vier organisaties van de bedrijfsinvesteringszones aan vanuit het crisis- en herstelfonds: Louter Bloemen/Duivelseiland, Dordtse Kil I, II en Amstelwijck West, Handelskade en Krabbepolder en het parkmanagement voor Dordtse Kil III. In dit kader onderzoeken we ook de mogelijkheden naar een gemeentebreed ondernemersfonds.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Als onderdeel van de lange termijn aanpak en het sterker uit de coronacrisis komen, is in het laatste kwartaal van 2022 gestart met de opzet van een stadsbreed ondernemersfonds op basis van de OZB. De start wordt beoogd per 1 januari 2024. Het ondernemersfonds moet leiden tot een structurele financiering van collectieve activiteiten van en voor ondernemers op onze werklocaties. Naast de huidige activiteiten van schoon, heel en veilig biedt het tegelijkertijd mogelijkheden voor ondernemers om gezamenlijk activiteiten te ontplooien op het vlak van circulair beheer van bedrijventerreinen, het oplossen van gezamenlijke arbeidsmarktvoorvragen en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Op Kil III is, met ondersteuning van de gemeente, bijvoorbeeld een project gestart om bedrijfsafval beter te scheiden en hergebruik te bevorderen.

Met de al bestaande BIZ-organisaties als ook het al langer bestaande ondernemersfonds in de binnenstad is afgesproken dat tot het moment van invoering van het stadsbrede ondernemersfonds, de al lopende activiteiten met financiering vanuit het crisis- en herstelfonds kunnen worden gecontinueerd.

We faciliteren samenwerkingsprojecten om innovatieve clusters in Dordrecht te versterken en bedrijven aan te trekken die deze clusters versterken.

Begroting 2022

De innovatie roadmaps die in de Drechtsteden zijn opgesteld, vormen een basis om op de thema's digitalisering en verduurzaming in de sterke clusters maritiem, maakindustrie en zorg & welzijn meer samenwerking te organiseren. In 2022 moet deze versterkte samenwerking leiden tot het opstarten van innovatieprojecten die met ondersteuning van de gemeente worden gestart. Hiermee wordt Dordrecht aantrekkelijker voor innovatieve bedrijven om zich te vestigen. Met het Smart City innovatiefonds hebben we een instrument dat innovatie stimuleert. In 2022 willen we het fonds nog beter laten aansluiten op de sterke clusters uit de regio en maatschappelijke uitdagingen. Dit doen we onder andere via challenges waarin bedrijven, onderwijs en overheid gezamenlijk slimme en innovatieve oplossingen bedenken voor een specifieke maatschappelijke uitdaging.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Met inzet vanuit de Regiodeal middelen is samen met onze partners gebouwd aan een innovatie-infrastructuur. Daarbij is er drie jaar geleden voor gekozen om langs een vijftal thema's die passend zijn bij de maatschappelijke opgaven en leidende sectoren in onze regio (zorginnovatie, smart manufacturing, duurzame binnenvaart, duurzame waterbouw en de digitale transitie) tot een roadmap te komen met bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen. In een aantal gevallen heeft deze aanpak reeds tot resultaat geleid. Zo zijn er door middel van de gevormde coalities rond duurzame waterbouw en binnenvaart subsidies binnengehaald uit het R&D mobiliteitsfonds (RDM) van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO). Het gaat in totaal om EUR 48,5 miljoen voor de innovatieve projecten MENENS en SH2IPDRIVE. Beiden richten zich op duurzame scheepvaart, respectievelijk voor de toepassing van methanol en waterstof.

Voor de andere thema's geldt dat er gewerkt is aan de samenwerkingsstructuur en meer kleinschalige projecten, zonder dat dat direct heeft geleid tot opschaling of een structureel programma. Op basis van de lessons learned wordt de aanpak voor de komende jaren verder aangescherpt. Dat doen we samen met de Duurzaamheidsfabriek, SCALE en InnovationQuarter.

Het innovatiefonds Smart City Dordrecht heeft de koppeling gemaakt met de verschillende roadmaps, met name op het gebied van digitalisering. Hier zijn enkele succesvolle subsidietrajecten uit voort gekomen.

Met het Programma Hoger Onderwijs Drechtsteden bouwen we verder aan doorlopende leerlijnen.

Begroting 2022

Middels een subsidie stimuleren we het Programma Hoger Onderwijs Drechtsteden (PHOD) tot het uitbreiden van het aantal associate degree opleidingen naar zes opleidingen in het schooljaar 2022/2023 (Dordrecht Academy). Daarnaast stimuleren we, door middel van intensieve contacten met de (regionale) arbeidsmarktpartners, het realiseren van onderwijsactiviteiten voor hbo-studenten, zoals stage- en afstudeeropdrachten, traineeships, challenges, ontwerp opdrachten, innovatievragen en minoren. Cofinanciering voor het PHOD ontvangen we van het Rijk (Regiodeal) en de provincie Zuid-Holland (Deelakkoord Human Capital). We organiseren samen met het onderwijs en bedrijfsleven een doorlopende leerlijn voor de logistiek en energietransitie, via het VMBO, MBO en HBO. Door het organiseren van vijf bijeenkomsten is er continu aandacht voor het promoten en stimuleren van technisch onderwijs en technische beroepen, waarbij de focus ligt op kansrijke sectoren.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

Onze samenwerking met het hoger onderwijs programma heeft in 2022 geleid tot de oprichting van de Dordrecht Academy, met een 2-jarig Associate Degree (AD) opleidingsaanbod. De Dordrecht Academy is dit collegejaar gestart met zes Associate Degree-opleidingen die nauw aansluiten op de sectoren in de regio waar een tekort is aan hoger opgeleiden. Het aantal opleidingen wordt de komende jaren uitgebreid naar tien tot twaalf opleidingen. Vanaf het eerste kwartaal van 2023 neemt de Dordrecht Academy haar intrek in het Kopgebouw (23 maart officiële opening) op het Leerpark, waarmee we het mbo-onderwijs ook letterlijk verbinden aan het hoger onderwijsaanbod en daarmee doorlopende leerlijnen ontwikkelen.

Daarnaast hebben we samen met het hoger onderwijsprogramma het concept Career Boost in 2022 ontwikkeld, waarbij bedrijven, samen met mbo en hbo studenten, werken aan concrete innovatievraagstukken. De animo is groot, zo is het studiejaar 2022-2023 gestart met 750 studenten.

We ontwikkelen het Leerpark tot een echte campus.

Begroting 2022

Met de komst van het Kopgebouw en de Maakfabriek, ontwikkelt het Leerpark zich stapsgewijs door tot een echte campus. 1 januari start de Stichting Smart Campus Leerpark (SCALE) die sturing geeft aan de verbinding tussen onderwijs, ondernemerschap en overheid op het Leerpark. Eind 2022/begin 2023 wordt het Kopgebouw geopend welke dient als vestiging van de Dordrecht Academy en ruimte biedt voor nieuwe innovatieve bedrijven. Alle voorbereidingen voor de start van de bouw van de Maakfabriek zijn in 2022 gereed. Hier zal ruimte zijn voor jonge innovatieve bedrijven als ook aan de bouw- en metaalopleiding van het ROC DaVinci college in samenwerking met Bouwmensen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

In 2022 zijn de voorbereidingen gestart om tot de oprichting te komen van de campusorganisatie die er op gericht is om initiatieven op vlak van innovatie, beroeps- en hoger onderwijs en ontwikkelingen in het bedrijfsleven met elkaar te verbinden. Tijdens de kwartaalbijeenkomst van de Smart Delta Drechtsteden in maart 2022 is ook de naamgeving Smart Campus Leerpark, kortweg SCALE, officieel gemaakt.

De voorbereidingen voor de Maakfabriek, die ruimte moet bieden voor productiebedrijfjes en start- en scale ups, heeft vertraging opgelopen als gevolg van de economische onzekerheden begin vorig jaar rond de Oekraïne-oorlog. Eén van de partijen heeft zich dientengevolge noodgedwongen moeten terugtrekken uit de samenwerking. Ook het DaVinci College heeft besloten de huisvesting van de bouw- en metaalopleiding te heroverwegen. Als gevolg daarvan wordt op basis van de nieuwe marktverkenning het programma opnieuw uitgewerkt.

We maken afspraken met bedrijven over een leven lang ontwikkelen en het aanbieden van leerwerktrajecten.

Begroting 2022

Onderdeel van de Regiodeal is het voortzetten van de MBO aanpak, waarbij we met bedrijven of hun vertegenwoordigende organen afspraken maken over het ontwikkelen van hun medewerkers. Jaarlijks worden circa 100 leerwerktrajecten aangeboden in kansrijke sectoren in samenwerking met werkgevers en andere partners. Daarnaast maken we verbinding met het regionaal mobiliteitsteam (Kickstart Drechtsteden) voor arbeidsmarktvoorwaarden in relatie tot de pijler werk naar werk.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In samenwerking met de diverse partners is gewerkt aan het uitvoeren van de diverse leerwerktrajecten. De doelstelling van 100 leerwerktrajecten is gerealiseerd in 2022. De focus lag hierbij op leerwerktrajecten gekoppeld aan de energietransitie. Daarnaast heeft het regionaal mobiliteitsteam Kickstart haar taakstelling ook gerealiseerd en heeft zij ook ondersteuning gegeven aan 425 vluchtelingen uit Oekraïne richting de arbeidsmarkt. Er waren diverse events in 2022 en ondanks de krapte is er nog steeds inspanning nodig om verbinding te maken tussen vraag en aanbod. Daarnaast is in 2022 gestart met een onderzoek naar het onbenut arbeidspotentieel. In 2023 zullen met de uitkomsten een uitvoeringsprogramma worden opgestart met de diverse partners om meer samenhang en éénduidige dienstverlening te organiseren.

Vanuit de Dordtse onderwijsvisie (2020-2030) geven we uitvoering aan het Dordts Leerprogramma en andere speerpunten.

Begroting 2022

Sinds de oplevering van de Dordtse onderwijsvisie werken verschillende werkgroepen aan de uitvoering van de speerpunten en programma's. Vanaf schooljaar 2021-2022 start het Dordtse Leerprogramma (DPL), waarbij kinderen op elf basisscholen met de hoogste risico's op onderwijsachterstanden extra onderwijstijd krijgen aangeboden, met name ingericht om taalachterstanden in te lopen. In de eerste twee schooljaren bouwen we toe naar vijf uur onderwijstijdverlenging per week. In 2023 zijn de programma's op deze scholen volledig ingevoerd. Daarnaast werken we aan een aanpak waarbij kinderen met risico's op onderwijsachterstanden op andere scholen extra aanbod ontvangen. Verder werken we vanuit de onderwijsvisie in 2022 verder aan de thema's ouderbetrokkenheid, doorgaande leerlijnen en brede talentontwikkeling. De invoering van extra uren voor voorschoolse educatie wordt gemonitord op aantallen, effecten en financiën.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Voor het Dordts Leerprogramma hebben de scholen gemiddeld twee tot drie uur onderwijsverlenging aangeboden op hun school. Er wordt vooral ingezet op taalvaardigheid (100%), welbevinden (93%), sociaal-emotionele vaardigheden (86%), rekenvaardigheden (79%) en kennis van de wereld (50%). Na het eerste jaar valt er nog geen conclusie te trekken over inhoudelijke opbrengsten; in welke mate draagt het bij aan het tegen gaan van onderwijsachterstanden. Ook voor niet-DLP scholen wordt er gewerkt aan een aanbod. Dit is in 2022 in twee wijken gestart: Stadspolders en Reeland. In 2022 zijn er op zes scholen taalklassen geweest ten behoeve van ouderbetrokkenheid. In de voorschoolse periode werken we samen met de aanbieders van kinderopvang om een kwalitatief hoog aanbod van voorschoolse educatie aan te bieden aan die kinderen met een risico op een onderwijsachterstand. Van de kinderen met een indicatie op een dergelijk risico maakte ongeveer 92% van de kinderen daadwerkelijk gebruik van deze opvang. Met de opvang en scholen zijn we in overleg hoe de doorgaande lijn richting de kleuterklassen verstevigd kan worden en wat er nodig is om nog meer effecten te genereren via de kinderopvang.

We bieden jongeren de juiste ondersteuning richting een succesvolle start van het werkende leven via de aanpak 'Glansrijke toekomst voor jongeren 12-27 jaar'.

Begroting 2022

De huidige arbeidsmarkt vraagt om inzet van alle talenten. Dordrecht maakt zich hard om de aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt soepel te laten verlopen. Vanuit de agenda 2030 zorgen we ervoor dat jongeren een glansrijke toekomst tegemoet gaan door al vroeg in te zetten op vaardigheden en competenties die later goed van pas komen en jongeren in staat stellen regie te voeren over hun eigen ontwikkeling. Jongeren worden gestimuleerd om te kiezen voor opleidingen die zich richten op de arbeidsmarkt in onze regio. Verder worden programma's die zich richten op de meer kwetsbare groep met een afstand tot de arbeidsmarkt beter aan elkaar verbonden, zodat synergie ontstaat. Hierbij is het terugdringen van de jeugdwerkloosheid een belangrijke doelstelling. Cofinanciering voor dit programma komt uit het Europees Sociaal Fonds + 2021-2027.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 zijn er voor het programma Glansrijke Toekomst de volgende vorderingen geweest. De uitvoerende partners (Sociale Dienst Drechtsteden, Sociaal Wijkteam, Dienst gezondheid en Jeugd, Jongerenwerk, Samenwerkingsverband) hebben allen ingestemd met de gemeentelijke regie op de doelgroep 16 – 27-jarigen en gezamenlijk hebben we een doelgroepomschrijving vastgesteld. Daarnaast is er gestart met het optuigen van een kwaliteitskader met de partners en zijn er stappen gemaakt om in beeld te krijgen welke programma's en interventies er al lopen en welke we nog missen. Ten slotte is er met het voortgezet onderwijs afgestemd te komen tot concrete en langdurige afspraken door middel van een gezamenlijke visie op te stellen. Voor het overige gedeelte is er afstemming gezocht rondom de ESF+ aanvraag en deze aanvraag is ingediend.

We versterken de samenwerking en aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp om snel en integraal ondersteuning te bieden.

Begroting 2022

We versterken de werkwijze over de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp door deze verder te implementeren. Dit is een werkwijze die werkprocessen vanuit onderwijs (basis, voortgezet en speciaal) en jeugdhulp integreert en professionals bij elkaar brengt in een Integraal Loket, zodat de hulp en ondersteuning vanuit beide domeinen aan kinderen en jongeren goed op elkaar aansluit. In 2022 monitoren we de afspraken en resultaten en sturen bij wanneer nodig. Zie ook het programma Sociaal en Zorgzaam Dordrecht. In navolging van het onderwijs stellen we in 2022 een werkwijze op met de jeugdgezondheidszorg en de kinderopvang over de aansluiting met jeugdhulp en geven we vorm aan een preventief en integraal ondersteuningsaanbod voor de jongste kinderen (9 maanden tot en met 4 jaar).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Vanuit onderwijs én jeugdhulp wordt mét ouders, passende ondersteuning geregeld om een kind zo lang mogelijk, ononderbroken, te kunnen laten leren. Voor het reguliere onderwijs en jeugdhulp is hiervoor het Expertiseteam Zorg & Onderwijs gefaciliteerd, voor ondersteuning in complexe onderwijs- en zorgvragen in het regulier en speciaal onderwijs. Dit wordt uitgevoerd door het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs en Dordrecht Sociaal. Dordrecht Sociaal geeft na een aanbesteding uitvoering aan de taken buurtwerk, jongerenwerk en Sociaal Wijkteam. In deze aanpak wordt preventief gewerkt zodat Dordtenaren sneller en beter ondersteund kunnen worden, wat de (hulp)vraag ook is. In samenwerking met partijen zoals de jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en onderwijs wordt gewerkt aan een integraal ondersteuningsaanbod, onder andere voor de jongste kinderen (9 maanden tot 4 jaar).

We evalueren de proeftuin van maatschappelijke diensttijd (MDT) en ontwikkelen deze door.

Begroting 2022

In februari 2020 is de eerste groep deelnemers aan het MDT-programma The NXT Chapter gestart. In dit programma volgen zij een aantal maanden minimaal twee dagen per week trainingen gericht op werk of opleiding, zetten zij zich in voor de samenleving (vrijwilligersprojecten) en bouwen aan hun persoonlijke ontwikkeling. Eind 2021 loopt de eerste fase van de proeftuin af, maar vanaf 2022 kan de nieuwe fase gelijk van start gaan. Daarbij haken nieuwe partners aan en richten we speciale groepen in gericht op kwetsbare studenten van het Da Vinci College. Ook monitoren we de resultaten van de eerste jaren en sturen het programma bij wanneer nodig.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

In april 2022 stopte de laatste groep deelnemers die onder de vlag van de eerste subsidieperiode vanuit het Rijk meedeed aan de maatschappelijke diensttijd (MDT). De doelstelling hiervoor is grotendeels behaald (149 deelnemers beholpen ten opzichte van de beoogde 150 deelnemers). Ondertussen startte begin 2022 de eerste nieuwe groep onder de nieuwe subsidieperiode, waaraan dezelfde doelstelling is gekoppeld. Hierbij staat de teller eind 2022 al op 95 deelnemers. Om de maatschappelijke effecten van het programma The NXT Chapter (TNC) in beeld te brengen is ook een sociaal effectonderzoek uitgevoerd op basis van interviews met zowel partners als (oud)-deelnemers. Hieruit kwam naar voren dat de meerwaarde van het programma is om bij jongeren die zijn uitgevallen weer een vlammetje aan te wakkeren en deel te nemen aan de samenleving (onderwijs, werk, vrijwillige inzet). Omdat de coaches in het programma niet het probleem centraal stellen, maar de ontwikkeling van de deelnemer ontstaat een positieve houding. Wel moet er gewerkt worden aan het verstevigen van afspraken met samenwerkingspartijen om de kwaliteit van het programma te borgen en te verstevigen

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Sociaal

Website

www.socialedienstrechtsteden.nl

Vertegenwoordiging
Dordrecht

- De heer P.J. Heijkoop voorzitter het AB
- Mevrouw C.C van Benschop, lid van het AB
- De heer H. van der Linden, 1e plaatsvervangend lid
- Mevrouw T.F. de Jonge, 2de plaatsvervangend lid AB.

Deelnemers

De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.

Vestigingsplaats

Dordrecht

Openbaar of gemeentelijk
belang

Samenwerking op tal van onderwerpen in het sociaal domein, zoals de Participatiewet, schuldhulpverlening en de maatwerkvoorzieningen voor de Wmo. Het beleid dat de GR Sociaal uitvoert wordt op verschillende manieren vastgesteld. De verordeningen die vanuit de inhoudelijke wetten, zoals de Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet maatschappelijke ondersteuning, nodig zijn, worden door de deelnemende gemeenten en de Sociale Dienst Drechtsteden gezamenlijk voorbereid en door de lokale gemeenteraden vastgesteld. De nadere regels en beleidsregels worden grotendeels door het Algemeen en Dagelijks bestuur van de GR Sociaal vastgesteld.

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS) is ontstaan op 1 januari 2022 na de splitsing/transformatie van de Gemeenschappelijk Regeling Drechtsteden (GRD). Het is een collegeregeling daarom ontbreken financiële gegevens over voorgaande jaren.
  - Per 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 inwerking getreden.
  - De samenvoeging tussen GR Drechtwerk en GR Sociaal is voorbereid en gereedgemaakt voor implementatie per 1 januari 2023.
  - Het aantal inwoners met een indicatie voor maatschappelijke ondersteuning is opnieuw toegenomen. Ook zijn op een aantal voorzieningen wachttijden ontstaan. Dit hangt onder andere samen met te kort aan personeel en grondstoffen en producten. Er is samen met de gemeenten een start gemaakt met de herijking van de Wmo maatwerkvoorzieningen.
  - Als gevolg van een aantal onverwachte knelpunten moesten in het collectief Wmo-vervoer maatregelen worden getroffen (met als gevolg versoering van de dienstverlening) om het op-tijd-rij percentage te herstellen en te zorgen voor betrouwbaar vervoer.
  - Ten aanzien van bestaanszekerheid is het beleid in cocreatie met gemeenten herijkt. Daarnaast is in 2022 het crisisinstrument, energietoeslag in twee tranches verstrekt onder het regime van de bijzondere bijstand.
  - Mede als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt is de instroom in de bijstand sterk terug gelopen. Inwoners met een hoger arbeidspotentieel stromen hierdoor nauwelijks meer in. Voor de resterende inwoners in de bijstand geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter wordt en de problematiek complexer. Als gevolg van deze verzwaring in problematiek is de dienstverlening aangepast.
-

Actuele risico's d.d. april 2023

- De energiecrisis, de oorlog in de Oekraïne en de hoge inflatie geven risico's dat gemeenten onvoldoende worden gecompenseerd voor stijgende lasten voor inkomensondersteuning. Ook voor de langere termijn geeft de crisis druk op de aantallen bijstandontvangers, de aantallen schuldhulpverlening en minimabeleid.
- De vraag naar alle Wmo-voorzieningen blijft toenemen door dubbele vergrijzing, verdere extramuralisering, ambulantisering (afbouwbeleid van intramurale zorg) en de daarmee samenhangende verzwaring van de ondersteuningsvraag. Ondanks besparingen blijven, mede door de fixatie van het abonnementstarief, de kosten stijgen. Er is nog steeds een lange wachttijd voor huishoudelijke ondersteuning en individuele begeleiding. Dit is een landelijk probleem. Ook hebben zorgaanbieders te maken met een krapte aan personeel en ervaren aanbieders voor ondersteunende producten leveringsproblemen door een gebrek aan grondstoffen en materialen.
- De aantrekkende arbeidsmarkt heeft een dempend effect op de instroom in de bijstand. Gezien de afstand tot de arbeidsmarkt van veel inwoners in de bijstand leidt dit niet direct tot een grotere uitstroom.
- Ontwikkeling kosten Wmo. Bij de vaststelling van de primaire Begroting 2023 is besloten om een pas op de plaats te maken en de begroting vooralsnog gelijk te houden aan het niveau van 2022. Daarbij is rekening gehouden met ruimte in de begroting omdat niet alle indicaties verzilverd kunnen worden als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Op sommige voorzieningen verwachtten we een plus en andere een min, per saldo leken de verschillen in financiële zin elkaar uit te middelen. Wat we op dat moment niet voorzagen was dat de prijzen voor de lonen, materialen en grondstoffen enorm hard zouden stijgen. Deze ontwikkeling zien we terug in de prijsindexaties 2023 voor de Wmo voorzieningen, die uitzonderlijk hoog zijn ten opzichte van voorgaande jaren.
- In 2022 vond er een herijking minimabeleid plaats. De herijking minimabeleid zal op basis van de gemeentelijke beleidswensen leiden tot aanpassingen in beleid en zal tevens een financieel effect hebben op de Begroting 2023. Onderdeel van de herijking minimabeleid is onder andere ook de aanpassing van de website van GR Sociaal. De financiële vertaling van de herijking minimabeleid zal in de 1e bestuursrapportage 2023 worden verwerkt.
- Energielasten huisvesting: de energieprijzen voor 2022 zijn fors gestegen sinds het opstellen van de begroting 2022 en 2023. GR Sociaal had een contract voor gas met energieleverancier Gazprom. Vanwege de economische sancties tegen Rusland is dit contract tussentijds beëindigd. Het resterende gasverbruik voor 2022 is ingekocht tegen actuele marktprijzen, wat leidde tot hogere energielasten. Door de relatief zachte winter in 2022 is de stijging van energielasten (gas) enigszins beperkt gebleven. Het verbruik in 2023, mede afhankelijk van weersinvloeden, heeft invloed op de uiteindelijke financiële effecten 2023. Het risico bestaat dat de energielasten in 2023 het beschikbare budget significant overschrijden.

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)

Website	<ul style="list-style-type: none"> • www.dienstgezondheidjeugd.nl • www.jeugdzhz.nl • www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl • www.ravzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer H. van der Linden, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid van Algemeen Bestuur • Mevrouw C.C van Benschop, plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg en jeugdhulp. De DG&J bevat de onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DGJ), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) en de Regionale Ambulancevoorziening Zuid-Holland Zuid (RAV).

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De DG&J stelt een Meerjarenbeleidsplan op voor de periode 2024-2027. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de taakinvulling en ambities van de DG&J en geeft inzicht in voor de DG&J relevante ontwikkelingen.
- Gemeenten voeren een beleidsontwikkelingsproces voor de totstandkoming van de lokale nota's publieke gezondheid en programma's publieke gezondheid 2020-2023, waarbij de GGD een ondersteunende en adviserende rol vervult. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de programmaonderdelen die worden uitgevoerd door de GGD.
- Eind 2022 is het Regionaal Ambtelijk Overleg Zorg & Veiligheid gestart. Hierin nemen ambtenaren vanuit de domeinen Jeugd, Sociaal en Veiligheid uit de 10 gemeenten deel. Er worden relevante stukken besproken die betrekking hebben op de verschillende onderdelen die de DG&J biedt. Vanuit integraliteit wordt op de stukken ambtelijk geadviseerd naar andere overleggen of naar bestuurlijk niveau.
- In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig
- Lokale opgaven. Het Algemeen Bestuur van de GR DG&J kan zich hierdoor richten en (beter) focussen op de aldaar belegde (gedelegeerde) taken. Ook de lokale consequenties van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zullen hierin meegenomen worden.
- Er wordt landelijk gewerkt aan een wetsvoorstel 'van school naar werk', waarin de doelgroep RMC van 16 tot 23 jaar wordt uitgebreid naar 27. Dit betekent dat ook in de regionale VSV aanpak er aandacht moet zijn voor de overgang naar de arbeidsmarkt.
- LVS werkt met de gemeente Dordrecht momenteel aan de gebiedsgerichte aanpak in Dordt West
- Per 1 januari 2021 is de DG&J niet meer de vergunninghouder van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV). De DG&J kan dus niet meer aangesproken worden op de eisen uit de Wet ambulancevoorzieningen c.a. In de loop van 2023 zal, zoals nu gepland, ook de detachering van personeel aan de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid stoppen.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- Het bestrijden van COVID-19 door de dienst Gezondheid & Jeugd heeft invloed op het takenpakket, bedrijfsvoering en inkomsten aldaar. Mogelijk leidt dit tot het bijstellen van inhoudelijke ambities c.q. extra inwonerbijdragen.
- Friciekosten en onvoldoende afbouw van structurele kosten door de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik.
- Onvoldoende/geen weerstandsvermogen bij de onderdelen DG&J en SOJ om (onvoorziene) tegenvallers op te vangen (vanuit de gedachtelijn bij GR-en geen stapeling van reserves te hebben).
- Onder regie van de Servicegemeente Dordrecht wordt een vervolg gegeven aan het traject ICT Verandert. Dit traject brengt kansen, maar ook (financiële) risico's met zich mee. Het privacygevoelige karakter van het takenpakket van de DGJ stelt namelijk hoge eisen aan de informatiebeveiliging. Als daarin niet kan worden voorzien, vraagt dit mogelijk extra inspanningen en kosten.
- Geen (afdoende) realisatie taakstellingen op jeugdhulp.
- Nog onvoldoende transformatie van de jeugdhulp.
- Onjuiste c.q. te hoog afgegeven beschikkingen jeugdhulp.
- (Buitenproportionele) toename van de vraag naar jeugdhulp. Te lang gecontinueerde of niet geleverde zorg door aanbieders jeugdhulp. Toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ZHZ.
- Langere doorlooptijden en vertraging bij overdracht van meldingen aan lokale veld door Veilig Thuis ZHZ.

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website

<https://www.ozhz.nl>

Vertegenwoordiging
Dordrecht

- Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur
- De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur
- De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur

Deelnemers

De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht

Vestigingsplaats	en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland. Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaken uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen. • Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooralsnog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk)

Website	https://www.drechtwerk.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	WAS: De heer P.J. Heijkoop, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de wet en in deze regeling genoemde taken. Hiermee streeft de organisatie ernaar dat mensen kunnen werken naar vermogen. Dat doet zij via de onderdelen: Drechtwerk/Drechtstedenactief, WerXaam B.V., Assembly partner B.V., Drechtwerk Diversiteit B.V., Drechtwerk Groen B.V., Drechtwerk FrisFacilitair B.V.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 De GR Drechtwerk is samengevoegd met de GR Sociaal per 1 januari 2023 .
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 We verwijzen u naar de GR Sociaal.

ROM-D: Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V.

Website	https://www.rom-d.nl
---------	---

Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer M.D. Burggraaf vertegenwoordigt Dordrecht rechtstreeks in de ROM-D Capital B.V en de overige onderdelen van de ROM-D als gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten Alblasserdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Rotterdam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden groep bestaat uit verschillende onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> • Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital B.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital Beheer B.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Projecten C.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Kil III C.V. We geven onderstaand de informatie van de holding aan. De hoofddoelstelling van de Regionale Ontwikkelings Maatschappij Drechtsteden (ROM-D) is het versterken en uitbouwen van de regionale economie. De CV's ontwikkelen terreinen, Capital dient voornamelijk als financier, naast BNG bank. Dordrecht draagt een financieel belang van 29,73% in de Capital B.V. en een direct belang van 7,4% in Kil III C.V. Daarnaast heeft Dordrecht een belang van 69,0% in de Holding N.V. Het financiële en inhoudelijke belang voor Dordrecht zelf zit vooral in Kil III CV.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Rotterdam heeft te kennen gegeven uit te willen treden als aandeelhouder. De overige aandeelhouders zijn nog in gesprek over de koopprijs van de aandelen, welke dan door deze CV zelf worden teruggekocht. Het is evenwel mogelijk dat Rotterdam aanblijft omdat binnen enkele jaren deze grondexploitatie geheel voltooid is. • De aandeelhouders oriënteren zich op mogelijke nieuwe projecten, die door ROM-D uitgevoerd kunnen gaan worden. ROMD Capital moet daarbij mede financieren. • Bij het opstellen van deze jaarstukken zijn de jaarstukken 2022 van ROMD nog niet vastgesteld, is de controle nog niet afgerond.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 De risicoclassificatie verlagen wij alvast van hoog naar gemiddeld. Deze kwalificatie is vooral van toepassing op de projecten-CV vanwege een jaarlijkse, negatieve algemene reserve. Het ligt evenwel in de bedoeling om dit negatieve vermogen te gaan vereffenen vanuit Kil III CV.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.

Website	www.innovationquarter.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer M.D. Burggraaf als gevolmachtigd lid in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	Ministerie van Economische zaken, Provincie Zuid-Holland, Gemeenten Rotterdam, Den Haag, Leiden, Delft, Westland, Stichting Holdingfonds Economische Investerings Den Haag (HEID) en diverse universiteiten.
Vestigingsplaats	Den Haag

Openbaar of gemeentelijk belang	InnovationQuarter is de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Zuid-Holland. InnovationQuarter financiert vernieuwende en snelgroeiende bedrijven, assisteert buitenlandse ondernemingen bij het vestigen in Zuid-Holland en organiseert samenwerking tussen innovatieve ondernemers, kennisinstellingen en de overheid. De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Zuid-Holland en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van Zuid-Holland (ZH) en Nederland. Ons belang is een aandelen kapitaal. In 2016 is de GRD toegetreden als aandeelhouder van het Participatiefonds van InnovationQuarter met een bedrag van € 500.000 (500.000 aandelen met een waarde van € 1,00 = 0,8% van het aandelenkapitaal). Eind 2021 is nog een extra kapitaalstorting gedaan van € 426.846, waarmee de totale balanswaarde op € 926.846 uitkomt. De aandelen in de ROM InnovationQuarter hangen nauw samen met de regionale (beleids)taken op gebied van het Ruimtelijke-Economisch domein en de Groeiagenda 2030. Deze taken zijn al per 1 januari 2021 naar de gemeente Dordrecht overdragen. Met de verandering per 1/1/2022 van de GRD naar een GR Sociaal en Dordrecht een centrumgemeente voor bedrijfsvoering is afgesproken dat de IQ aandelen worden overgedragen aan Dordrecht, waarbij wij het stemrecht invullen vanuit de regionale rol op vlak van Ruimtelijke-economisch terrein.
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <p>Actuele opgaven van IQ zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het positioneren en profileren van de regio ZH en het uitvoeren van marktstrategieën. • het bevorderen van het vestigingsklimaat in de regio ZH door het op enigerlei wijze deelnemen in, financieren, besturen, toezicht houden op, advisering en begeleiden van ondernemingen. • het stimuleren en faciliteren van innovatie en het verbinden van partijen voor economische structuurversterking. • het structureren en organiseren van toegang tot financiering voor startende en snel groeiende ondernemingen die zich bezig houden met technologische innovatie. • het ligt in het voornemen om in juni 2023 een nieuwe meerjarenstrategie vast te stellen
Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • De grootste aandeelhouders zijn het ministerie van Economische Zaken en de provincie Zuid-Holland. Beide hebben een aandeel van € 25 miljoen, ruim 40%. Dordrecht heeft (namens de regiogemeenten) met circa 1,5% maar een klein aandeel. • IQ heeft de afgelopen jaren een financieel verlies gehad. Tot en met 2020 is het gecumuleerde verlies ongeveer 20% van het aandelenkapitaal. De aandelen zijn overgenomen voor de boekwaarde waarop deze per 31 december 2021 zijn opgenomen in de balans van de GR Drechtsteden. Bij de definitieve overdrachtsbalans zou worden bepaald of tot afwaardering moest worden overgegaan, op basis van de dan bekende cijfers, die dan ten laste van het resultaat komt van de GR Drechtsteden over 2021 (dat met alle deelnemende gemeenten wordt verrekend). Hiertoe is niet besloten. • Eventuele waardevermeerderingen en -verminderingen maken onderdeel uit van de exploitatielasten die Dordrecht in de toekomst maakt voor het uitvoeren van bijbehorende taken. Ten aanzien van deze exploitatielasten is afgesproken dat de lasten en baten met alle deelnemers worden gedeeld op basis van de afgesproken verdeelsleutels. Daarmee wijzigt het belang van elke gemeente door deze transactie niet. Het betreft dus een technische overdacht, zonder dat daarbij de risico's wijzigen. • De participatiemaatschappij heeft ultimo 2022 een negatieve reserve van € 16,2 miljoen. Het eigen vermogen-saldo betreft vooral de kapitaalstortingen

Stichting Administratiekantoor Breedband Drechtsteden

Website	https://www.vitrumnet.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	Dhr. M.D. Burggraaf, lid Algemeen Bestuur en penningmeester
Deelnemers	De stichting administratiekantoor Breedband Drechtsteden (26 non profit certificaathouders) heeft als primair doel het houden van aandelen van de Breedband Drechtsteden Groep BV. Deze BV bedient samen met de dochter BV's Breedband Drechtsteden BV (voor de certificaathouders in STAK) en VitrumNet BV (voor alle andere activiteiten) de relaties.
Vestigingsplaats	Dordrecht

Openbaar of gemeentelijk belang	Oorspronkelijk was het doel het in eigendom verwerven en beheren van een glasvezelinfrastructuur in de regio Drechtsteden. Momenteel is het doel het beheren van aandelen/certificaten en het uitoefenen van stemrecht in de Breedband Drechtsteden Groep BV. Breedband Drechtsteden Groep B.V. bestaat uit de volgende werkmaatschappijen: <ul style="list-style-type: none"> • Breedband Drechtsteden BV (bediening oprichters in de non-profit sector waaronder GRD/Dordrecht). • VitrumNet BV (commercieel).
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • Op het circulaire bedrijventerrein Ambachtsezoom in Hendrik-Ido-Ambacht is gestart met de realisatie van een digitale infrastructuur die alle locaties op het terrein samenbrengt. Dit wijkt af van de reguliere aanpak waarbij per aansluiting wordt gewerkt. Door alle locaties aan te sluiten ontstaat een goede basis voor unieke, digitale innovaties en toepassingen die de groep ook elders in kan gaan zetten. • De aandelen van de GRD zijn overgenomen in 2022 (zie raadsbesluit 2022-0060649). • In 2022 ontving de gemeente € 58.000 dividend over 2021. • Op het moment van opstellen van deze jaarstukken zijn nog geen jaarstukken 2022 STAK/BDG geleverd.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Geen bijzonderheden. De financiële gegevens uit eerdere jaren betreffen gegevens van Breedband Drechtsteden Groep. STAK is vooral een juridisch vehikel.

Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.

Website	www.leerpark.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • Mevrouw C.C van Benschop, gevolmachtigd lid en voorzitter Algemeen Leden Vergadering (ALV) • De heer J.H.S. Goossensen, bestuurslid (bestuurslid A) • De heer N.J de Wit, bestuurslid
Deelnemers	De gemeente Dordrecht en het ROC Da Vinci College (Stichting Regionaal opleidingscentrum Zuid-Holland Zuid).
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. is op 26 juni 2003 opgericht en heeft als hoofddoelen: <ol style="list-style-type: none"> 1. Het namens de leden selecteren van een marktpartij en het namens de leden contracteren van die marktpartij, om op het terrein gelegen aan de Maria Montessorilaan en omgeving scholen, woningen, winkels, kantoren, bedrijfsruimten, openbare ruimten en infrastructuur te realiseren. 2. De realisatie van het Leerpark tegen de scherpste prijs en hoogst bereikbare kwaliteit te laten plaatsvinden. 3. In alle fasen van de ontwikkeling van het Leerpark op te treden als aanbestedende dienst krachtens de Europese richtlijnen. De Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. bestaat uit de leden - Stichting Regionaal Opleidingscentrum Da Vinci College en de Gemeente Dordrecht, en fungeert als opdrachtgever voor de fysieke realisatie van het Leerpark binnen aangegeven kaders (programma's, randvoorwaarden en budget van de leden).
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Beoogd is dat per Coöperatie Ontwikkeling Leerpark kan worden beëindigd of wordt omgevormd.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Het budget voor exploitatiebijdragen DZHF vanuit de deelnemers raakt uitgeput. De afgelopen jaren is onder andere door nieuwe financiering, het vergroten van de huurinkomsten gestuurd op het sluitend krijgen van de exploitatie. Desondanks is de verwachting dat ook de komende jaren de begroting zonder partnerbijdrage niet geheel sluitend zal worden.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande zes BBV-indicatoren hebben betrekking op de taakvelden 'economie', 'onderwijs' en 'sociaal domein', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicatoren een logische link vormen met het programma Lerend en Ondernemend Dordrecht zijn zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicatoren zijn ook drie aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op de onderwerpen 'ondernemersdienstverlening', 'baanontwikkeling' en 'onderwijs'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor alle indicatoren geldt dat het streven was het beter te doen dan bij de 0-waarde gemeten, met daarbij specifieke streefwaarden voor de eerst twee indicatoren die direct te herleiden waren uit het [Coalitieakkoord 2018-2022](#).

Van 0-waarde tot 2022

De indicator (A) ondernemersdienstverlening is tweemaal gemeten in 2018 en 2021. Dordrecht valt in dit onderzoek onder de categorie grote gemeenten en is daarin gestegen van plaats 44 naar plaats 35, waarbij de categorie grote gemeenten in die tijd groeide van 62 naar 80 gemeenten. Een derde meting vindt plaats eind 2023. De indicator (B) baanontwikkeling laat de stijging van het aantal nieuwe banen zien. Begin 2022 is de raad middels een raadsinformatiebrief geïnformeerd. Daarin is vermeld dat er tot en met 2021 3.264 banen gerealiseerd zijn met actieve betrokkenheid vanuit de gemeente en haar partners. Voor 2022 is aangegeven dat, met nieuwe bedrijfsvestigingen op onder andere Dordtse Kil3 en Amstelwijck, de doelstelling van 4.000 banen is bereikt. Cumulatief (bedrijven- en instellingenregister), dus ook het aandeel zonder actieve betrokkenheid van de gemeente, is het aantal banen in de jaren 2018, 2019 en 2020 gegroeid met 4.730. De indicator (C) laat zien dat het aantal MBO studenten dat kiest voor techniek en zorg en welzijn fluctueert, maar tegelijkertijd redelijk stabiel is. Voor techniek waren het aantal leerlingen hier 1.013 in 2019; 1.262 in 2020 en 1.211 in 2021. Voor zorg en welzijn; 1.256 in 2019; 1.304 in 2020 en 1.076 in 2021.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2023		G40
	2022	2021	2023	2022	
Netto arbeidsparticipatie - % (sociaal domein)	66,7 (2020)	65,7 (2020)	65,7 (2020)	70,2 (2022)	67,5 (2020)
Werkloze jongeren - % (sociaal domein)	2,0 (2019)	3,0 (2020)	3,0 (2020)	2 (2021)	2 (2021)
Absoluut verzuim - aantal per gemeente (onderwijs)	15,0 (2019)	1,4 (2020)	1,2 (2021)	1,2 (2021)	2,7 (2021)
Relatief verzuim - aantal per gemeente (onderwijs)	270,0 (2019)	16 (2019)	9 (2021)	9 (2021)	20 (2021)
Voortijdige schoolverlaters - % (onderwijs)	2,5 (2019)	2,3 (2020)	2,7 (2021)	2,7 (2021)	2,2 (2021)
Banen - per 1.000 inwoners 15-64 jaar (economie)	766,7 (2020)	766,7 (2020)	667,0 (2021)	667,0 (2021)	727,8 (2021)
Aanvullende indicatoren		0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022	

A. Ondernemersdienstverlening: notering in ranglijst MKB vriendelijkste gemeente in de categorie grote gemeenten.	Plaats 44 (2018) van de 62 in de categorie "grote gemeenten"	Plaats 35 (2021), van de 80 in de categorie "grote gemeenten"	Top 5 notering
B. Baanontwikkeling 2018-2022: het aantal nieuwe banen als gevolg van gronduitgifte en andere intensieve bemoeienis van de gemeente.	0 (2017)	3.264 (2021)	4.000 nieuwe banen
C. Aantal MBO leerlingen dat in Dordrecht woont en kiest voor de sector techniek of zorg en welzijn.	Techniek: 1.020 (2018); Zorg en welzijn: 1.202 (2018)	Techniek: 1.211 (2021); Zorg en welzijn: 1.076 (2021)	Trend hoger dan 0-waarde

Bron	Frequentie
A. Lexnova; MKB-Nederland *Het onderzoek is in 2021 herhaald waarbij de categorie "grote gemeenten" is uitgebreid van 62 naar 80 gemeenten (o.a. door herindelingen). De stijging van 9 plaatsen (van plek 44 naar 35) is dus relatief gezien nog groter.	Eens per twee jaar
B. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD); Banenmonitor	Jaarlijks
C. Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO); Aantal deelnemers in het MBO. Tabel 6: Per sector, bedrijfstak, type mbo, niveau, woongemeente, provincie deelnemer.	Jaarlijks

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Lerend en Ondernemend Dordrecht	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Laasten	42.141	38.952
Baten	18.910	17.231
Saldo	23.230	21.721
Toevoeging reserves	1.216	1.115
Onttrekking reserves	7.267	6.642
Totaal programma	17.178	16.194

Bedragen x € 1.000

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Lerend en Ondernemend Dordrecht	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Bibliotheek	2.709	2.743	-34			
Leerplicht en voortijdig schoolverlaten	2.935	2.657	278	1.803	1.570	-233
Bestrijding Onderwijsachterstanden	7.955	7.537	418	6.171	6.547	376
Voor- en vroegschoolse educaties	1.471	1.275	196	1.030	822	-208
Onderwijs aangelegenheden	3.215	2.207	1.008	1.924	966	-958

Bedragen x € 1.000

Werkgelegenheid	4.299	2.660	1.639	2.658	1.194	-1.464
Economische innovatie	1.745	1.555	190	1.233	1.025	-208
Leerpark	2.603	2.975	-372	1.242	1.583	341
Ondersteuning ondernemerschap	3.798	3.553	245	1.405	1.409	4
Detailhandel en ambulante handel	397	588	-191	315	320	5
Droge / natte bedrijven	1.063	1.041	22	3	65	62
Onderwijshuisvesting	9.953	10.161	-208	1.126	1.730	604
Totaal	42.143	38.952	3.191	18.910	17.231	-1.679
Vershil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						1.512
	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
Reserves	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Mutaties in de reserves	1.216	1.115	101	7.268	6.642	-626
Mutaties reserves (b)						-525
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	43.359	40.067	3.292	26.178	23.873	-2.305
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						987

Gezond en Levendig Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

Het programma Gezond en Levendig Dordrecht heeft in 2022 veel doelen bereikt. Naast een startnotitie voor nieuw evenementenbeleid, is de communicatie rondom evenementen verbeterd, de Vrije Statenvergadering herdacht en zijn de plannen uit de 'Binnenstadvisie' en de cultuurnota 'De kracht van cultuur voor en door iedere Dordtenaar 2020 – 2024' uitgevoerd. Ook ligt er een nieuwe sportvisie bij de raad, waarbij eerste verbeteringen van de sportvoorzieningen op de sportparken zijn gestart, een 'urban sports' platform en een aanpak voor 55-plussers zijn opgezet om jongeren en ouderen te stimuleren en in beweging te krijgen en te houden.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Het vergroten en verbeteren van de (culturele) aantrekkelijkheid van de stad.

In 2022 is herstel van de binnenstad en de culturele en evenementensector het belangrijkste. Dat culturele voorzieningen weer open kunnen zijn en dat evenementen weer georganiseerd kunnen worden waardoor er weer bezoekers kunnen komen. En dat we daarnaast de plannen uit de cultuurnota "De kracht van cultuur voor en door iedere Dordtenaar 2020 - 2024" en de "Binnenstadvisie" uit kunnen gaan voeren.

Doelstelling 2: Het verbeteren en centraliseren van de sportvoorzieningen.

We blijven inzetten op het verbeteren van de sportvoorzieningen. Dit proberen we te realiseren door middel van slimme en creatieve oplossingen en optimalisaties en door kleinere (extra) investeringen aan de raad voor te leggen bijvoorbeeld bij geplande renovaties. Het vertrouwen van de Dordtse sportaanbieders is vorig jaar toegenomen door tastbare resultaten op de sportparken Krommedijk en Schenkeldijk, dit vertrouwen willen we vasthouden.

Doelstelling 3: Het stimuleren van sportdeelname en vergroten van de (maatschappelijke) waarde van sport.

Het sporten bij een sportvereniging staat onder druk. Daarnaast zet de trend om op andere manieren te sporten en bewegen ook door. Om de sportdeelname te vergroten zetten we al vele jaren stimuleringsprogramma's voor verschillende doelgroepen op en bieden we sportverenigingen ondersteuning aan. In 2022 blijven we dit doen en zetten we intensiever in op de doelgroepen jongeren en senioren. Bij jongeren kijken we niet alleen naar sporten in verenigingsverband, maar juist ook naar andere vormen die op dit moment hun aandacht hebben. Voor de doelgroep ouderen kijken we wel nadrukkelijk naar samenwerking met sportverenigingen omdat hierbij ontmoeting een extra bijkomend positief effect op hen heeft. Ook vanuit het sportaccommodatiebeleid is er aandacht voor het realiseren van voldoende en geschikte sportvoorzieningen die belangrijk zijn om de sportdeelname in de stad te vergroten.

We richten de Merwedeheuvel in - BELEIDSWENS 3 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

Als uitbreiding op de recreatiemogelijkheden in de Merwelanden richten we de nieuwe Merwedeheuvel in 2022 in. De voormalige vuilstort wordt door de provincie sober opgeleverd. Hierna verzorgen wij de inrichting, die vooral bestaat uit wandelpaden, groeninrichting en een mountainbikeparcours. De planning is dat de Merwedeheuvel aan het begin van 2023 voor gebruik open gaat.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [3. Merwedeheuvel](#) uit de Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 175.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De oplevering van de afvalberging is vertraagd en daarmee vertraagt ook de ingebruikname van het recreatieterrein naar eind 2023. Vooruitlopend op de openstelling van het terrein wil het college dit jaar bomen aanplanten en een mountainbikeparcours aanleggen. Het eenmalige budget van de Kadernota 2022 valt vrij en met ingang van 2023 is er jaarlijks ruim € 300.000 beschikbaar voor beheer en onderhoud.

We herdenken de Eerste Vrije Statenvergadering - BELEIDSWENS 4 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

In 2022 herdenken we de Eerste Vrije Statenvergadering. Dordrecht is een belangrijke schakel in de herdenking van de "Geboorte van Nederland", een landelijk programma waarin de gebeurtenissen in het jaar 1572 centraal staan. In 2021 bereiden we vier evenementen voor en onderzoeken we of het haalbaar is of ze in 2022 uitgevoerd kunnen worden: de 'Nieuwe Statenvergadering', 'Kinder Statenvergadering', de 'Hoflezingen' en het 'Hoffestival'.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens 4. [Uitvoeringsbudget 450 jaar Eerste Vrije Statenvergadering](#) uit de Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 400.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is 450 jaar Eerste Vrije Statenvergadering herdacht met vier activiteiten:

1. Een Jongerentop voor tientallen jongeren uit het hele land.
2. De Nationale Vrije Stedenvergadering voor ongeveer 250 burgemeesters, kinderburgemeesters, jongeren en Dordtenaren met gesprek, manifest Jongerentop en lezingen.
3. Het Hoffestival waar rond 2700 Dordtenaren hebben genoten van cultuur, muziek, kunst op het Hof en de theatervoorstelling Radman op het Statenplein.
4. Een aanloopprogramma met Music & Talks voor ongeveer 1.800 jongeren (inclusief het First Time Voters Debat), door middel van samenwerking met het Da Vinci College, een filmprogramma en lezingen.

We voeren de plannen uit de cultuurnota 'De kracht van cultuur voor en door iedere Dordtenaar 2020 - 2024' uit.

Begroting 2022

- We verbeteren de communicatie over cultuur en de beschikbare subsidieregelingen door dit duidelijk op de website van de gemeente te vermelden en er een nieuwsbrief over te verspreiden.
- We verbeteren de uitwisseling van informatie en samenwerking tussen culturele organisaties door het Cultureel Platform te faciliteren. Het Cultureel Platform heeft ook een adviserende rol over cultuur.
- We werken samen met andere sectoren zoals onderwijs, het Dordtse Leerprogramma en het sociaal domein om hierdoor een breder publiek te bereiken en cultuur in te zetten als middel voor onder andere ontwikkeling en bestrijding van eenzaamheid.
- We breiden de culturele activiteiten in de wijken uit.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De informatie over cultuur en subsidieregelingen is op de gemeentelijke website verduidelijkt. Er is in 2022 zeven keer een nieuwsbrief aan culturele organisaties en culturele zzp'ers verspreid. Verder bezochten ruim 30 organisaties en zzp'ers de bijeenkomst over de mogelijkheden om culturele projecten te financieren. Doordat we het Cultureel Platform faciliteren, kon daar in de aanloop naar de verkiezingen een politieke avond worden georganiseerd. In vervolg hierop is aan het college een document met aanbevelingen aangeboden. In twee andere bijeenkomsten stonden onderlinge informatie-uitwisseling, mogelijkheden voor verdere samenwerking en advies aan de gemeente centraal. Mede door de samenwerking van cultuur, onderwijs en sociaal domein binnen de gemeente hebben culturele organisaties projecten georganiseerd waarin ook verbinding is gelegd tussen culturele organisaties en zorg- en welzijnsorganisaties. Mooie voorbeelden zijn de Cultuurcamping op de Staart en een theatervoorstelling over scheiden. Daarnaast hebben verschillende culturele organisaties al activiteiten in wijken en er zijn mooie samenwerkingen ontstaan tussen (zorg)organisaties in de wijk en cultuur, zoals in de Groeituinen, de Buitenwacht en de Merwelanden.

We verbeteren de communicatie rondom evenementen.

Begroting 2022

- We verbeteren de communicatie over evenementen door een nieuwsbrief over evenementen te verspreiden en de informatie op de websites van de ondersteunende organisaties (Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Dordrecht Marketing & Partners en de gemeente Dordrecht) aan te laten passen zodat het duidelijker en beter te vinden is.
- We gaan het Evenementenplatform actiever gebruiken als adviesorgaan en aanjager in de stad.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Een nieuwsbrief over evenementen wordt op regelmatige basis verspreid onder de organisatoren. Daarnaast is de informatie op de websites van Dordrecht Marketing en Partners, de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid en de gemeente Dordrecht geactualiseerd. Ook is het Evenementenplatform betrokken bij het actualiseren van het Evenementenbeleid.

We starten met het opstellen van nieuw evenementenbeleid.

Begroting 2022

We starten in 2022 met het opstellen van nieuw evenementenbeleid op basis van de uitkomsten van het in het najaar van 2021 uitgevoerde onderzoek naar evenementenbeleid in tien Nederlandse steden.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De evaluatie van het bestaande Evenementenbeleid heeft plaatsgevonden, waarna aansluitend een benchmarkonderzoek is uitgevoerd onder vijf gemeenten die ook actief inzetten op Evenementenbeleid. De startnotitie is in het najaar 2022 aan de raad aangeboden. Daarnaast zijn diverse enquêtes voor specifieke doelgroepen uitgezet en is een start gemaakt met de stakeholderbijeenkomsten om de stad zo goed mogelijk te betrekken bij het actualiseren van het beleid.

We voeren de plannen uit de 'Binnenstadvisie' uit.

Begroting 2022

De thema's uit de "Binnenstadvisie" zijn: programmering en aanbod, sociale waarden, mobiliteit en gastvrijheid.

Vanuit de Groeiagenda is € 40.000.000 beschikbaar voor ontwikkelingen in de binnenstad, hiermee voeren we onder andere de volgende zaken uit:

- We zetten in op een toekomstbestendige, vitale en sterkere binnenstad met een aantrekkelijk aaneengesloten compact winkelgebied met ruimte voor grootschalige ketens en kleinschalige, authentieke winkels.
- We verminderen de leegstand in het kernwinkelgebied door nieuwe ondernemers aan te trekken en door verplaatsingen te stimuleren. We verminderen de leegstand buiten het kernwinkelgebied door verkleuring te stimuleren. Waar mogelijk maken we gebruik van subsidies van het Rijk en de provincie.
- We herontwikkelen de Grote Markt op basis van de uitgangspunten uit de visie. Samen met de belanghebbenden ontwikkelen we een nieuw ontwerp en starten hierna zo snel mogelijk met de uitvoering.
- We gaan de binnenstad vergroenen. Wij maken een "Integraal Groenplan" met aandacht voor meer groen, hittestress en biodiversiteit en betrekken de belanghebbenden daar intensief bij.
- Vanuit het Binnenstadbedrijf Dordrecht starten we de werkgroep Gastvrijheid & Beleving. Samen met ondernemers, vastgoedeigenaren en bewoners gaan we inhoud geven aan deze begrippen en komen met de eerste concrete acties.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het Toekomstbeeld Binnenstad Dordrecht 'Slijpen aan een Diamant' en het eindrapport 'Toekomstige invulling binnenstad Dordrecht' zijn op [1 februari 2022](#) door de raad vastgesteld. Het Meerjarenplan Binnenstadbedrijf Dordrecht 1.0. is voor kennisgeving aangenomen. Een Maatschappelijke Business Case (MBC) naar de economische en maatschappelijke waarde van het Toekomstbeeld is opgesteld. Deze MBC laat een positieve kosten/batenverhouding zien over een periode van 30 jaar. Dit is nog exclusief de positieve effecten op het gebied van klimaatadaptatie en milieu.

De vastgoedeigenaren hebben zich verenigd in de Vereniging van Eigenaren 3311 (VVE3311). De partners in het Binnenstadbedrijf in oprichting hebben gezamenlijk een onafhankelijke voorzitter benoemd en gesproken over de juridische vorm waarin de samenwerking formeel vorm gaat krijgen. De programma's Smart City, Gastvrijheid & Beleving en Toekomstige Invulling Binnenstad zijn opgestart, waarbij binnen het laatste programma wordt gekeken naar een eigen Leegstandsmonitor en gebiedsprofielen. Het leegstandspercentage is afgenomen, maar nog steeds hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit vooral door relatief grootschalige panden aan de Voorstraat. De passantencijfers laten een voorzichtigte groei zien.

Er is een projectleider aangesteld voor de Grote Markt en omstreken, waarbij mobiliteit en parkeren randvoorwaardelijk zijn. De eerste fase van het participatietraject rond het Groenplan Binnenstad is afgerond. Met horeca, bewoners en andere stakeholders is het proces opgestart om te komen tot een nieuw Horecabeleid. In het kader van de Impulsaanpak Winkelgebieden is bij het Rijk een subsidieaanvraag ingediend voor de aanpak Statenplein. Ook is er voor de tweede keer medewerking gegeven aan de televisieproductie Scrooge Live. De relatie tussen Kinderhulp met POBD en Dordrecht Marketing in de Dordtse Decembertagen is hierbij gelegd om aandacht te vragen voor kinderen in armoede.

We starten met de uitvoering van het 'Programma Sportparken'.

Begroting 2022

Het "Programma Sportparken" wordt naar verwachting eind 2021 vastgesteld (inclusief financieel perspectief). Er ligt dan een duidelijker kader voor de ontwikkeling van sportaccommodaties in Dordrecht in de komende jaren. In de Begroting 2022 is financiële ruimte opgenomen om in 2022 al de eerste stappen te zetten in de uitvoering van het programma. Sport neemt een belangrijke plek in bij andere ontwikkelingen zoals de Dordwijkzone en Groenblauwe Stad. Na vaststelling van het programma wordt in 2022 de uitvoeringsagenda opgeleverd. Diverse onderwerpen zijn in het "Programma Sportparken" opgenomen zoals duurzaamheid, samenwerking tussen sportaanbieders, infrastructuur en veilige en betere toegang tot sportparken. In de reserve Agenda Dordt 2030 Dordwijkzone is € 4 miljoen gereserveerd voor het beter ontsluiten en optimaliseren van de sportparken.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Door de toevoeging van het amendement aan het Programma Sportparken is een nieuwe sportvisie ontwikkeld. Deze sportvisie is door middel van de input uit verschillende onderzoeken ontstaan en zal in het eerste kwartaal van 2023 voor besluitvorming naar de raad gaan. Planvorming voor beter ontsluiten en optimaliseren in de Dordwijkzone is in ontwikkeling.

We voeren de eerste projecten op sportparken Krommedijk en Schenkeldijk uit.

Begroting 2022

Er is gekozen voor een andere aanpak in de plannen voor de sportparken Krommedijk en Schenkeldijk. We gaan stap voor stap aan de slag met kleinere en overzichtelijke projecten, die in de uitvoering voldoende flexibiliteit geven voor lange termijn ontwikkelingen. Zodra het "Programma Sportparken" is vastgesteld, kijken we hoe de grootschalige ontwikkeling van deze twee sportparken gaat plaatsvinden. Op sportpark Schenkeldijk worden de eerste aanpassingen aan de sportvelden gedaan waardoor de voetbal- en rugbysport gefaciliteerd worden: de aanleg van een kunstgrasveld voor de voetbalsport en het draaien van een sportveld, zodat dit goed past in de ontwikkelingen van de Dordwijkzone. Dit maakt ook onderdeel uit van de geplande verhuizing van v.v. Dubbeldam medio 2023. Het renoveren van het hockeyveld op sportpark Schenkeldijk staat gepland voor 2023, we kijken of het mogelijk is om de renovatie een jaar eerder uit te voeren. Er komt een voorstel om het huidige semi-waterveld tijdens de renovatie op te waarderen naar een waterveld en hier aanvullend budget voor vrij te maken.

Op sportpark Krommedijk is in het najaar van 2021 een kunstgrasveld gerealiseerd zodat vooral de voetbalsport meer (trainings)ruimte heeft. Deze ontwikkeling was een eerste stap voor verdere verbeteringen van het sportpark Krommedijk waarbij sport en Dordwijkzone gezamenlijk optrekken in de verdere planvorming. Dit krijgt verder vorm in 2022.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Op Sportpark Schenkeldijk zijn de eerste aanpassingen uitgevoerd, waarbij de realisatie van een grasveld voor de voetbal nog tot in 2023 doorloopt. Ook zullen er twee hockeyvelden in 2023 worden gerenoveerd, de voorbereidingen voor deze werkzaamheden zijn al gestart. Op Sportpark Krommedijk wordt intensief samengewerkt met Programma Dordwijkzone om te komen tot planvorming.

We stellen scenario's op voor de inhuizing van FC Dordrecht Amateurs.

Begroting 2022

In overleg met de betaald voetbalorganisatie (BVO) FC Dordrecht en de vereniging FC Dordrecht Amateurs (voormalig OMC) willen we dat er duidelijkheid komt over de inhuizing van de amateurtak in de stadionplint. Bij de verhuizing van OMC van sportpark Corridor naar sportpark Krommedijk is hiervoor budget beschikbaar gesteld, maar door het stagneren van plannen omtrent stadionontwikkeling is hiervoor nog geen plan ontwikkeld.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is er nog geen duidelijkheid over de inhuizing van FC Dordrecht Amateurs in de stadionplint van FC Dordrecht. Wel ligt er een vergunningsaanvraag voor een gevraagd vooradvies bij de Omgevingsdienst. Stadionplannen vallen onder gebiedsontwikkeling en er is voor afstemming een werkgroep ingericht met sport en Programma Dordwijkzone. De verwachting is dat het voor de zomer 2023 tot een definitieve vergunningsaanvraag leidt.

We werken mee aan een bid voor het WK IJshockey vrouwen 2023 – BELEIDSWENS 7 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

De sportbond IJshockey Nederland (IJNL) werkt samen met ons, in 2022 aan een bid om het WK IJshockey voor vrouwen in 2023 naar de Sportboulevard Dordrecht te halen. Als de uitkomst hiervan is dat het evenement in Dordrecht gaat plaatsvinden dan heeft IJNL hiervoor een financiële bijdrage van € 70.000 aan ons gevraagd. Topsportevenementen zorgen voor inspiratie, reuring en dynamiek op de locatie en in de stad, maar ook voor een economische impuls aan de stad. Daarnaast wordt Dordrecht als stad op de (inter)nationale kaart gezet. Na de eerdere succesvolle shorttrackevenementen, is dit nu een mooie kans voor een groot ijshockeyevenement.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [7. WK ijshockey](#) uit de Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 70.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het bid voor het WK IJshockey voor vrouwen 2023 is in het vierde kwartaal van 2022 toegekend aan China en komt helaas niet naar Dordrecht. Een deel (€ 35.000) van het hiervoor vrijgemaakte budget van € 70.000 is vrijgemaakt om de gestegen energiekosten voor het ijs voor de WC Shorttrack in februari 2023 te betalen.

We zetten een "urban sports" platform op en maken inzichtelijk hoe we initiatieven kunnen stimuleren en ondersteunen.

Begroting 2022

Naast het sporten bij verenigingen en commerciële sportaanbieders, kiezen steeds meer mensen voor anders georganiseerd sporten. Bijvoorbeeld door het beoefenen van "urban sports" (sportactiviteiten in de bebouwde omgeving). "Urban sports" brengt vooral jeugd in beweging, heeft zijn eigen manier van organiseren en stelt de gemeenschap centraal. "Urban sports" is ook belangrijk voor de gemeente omdat het op een andere manier van de publieke ruimte gebruik maakt en bijdraagt aan de leefbaarheid in de stad. In 2022 brengen we de Dordtse "urban sports" gemeenschap samen en zetten we een gezamenlijk platform op. We maken inzichtelijk hoe we "urban sports"-initiatieven kunnen stimuleren en ondersteunen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Op initiatief van een Dordt sportcoach is er in een jaar tijd een sterke community gebouwd, die de verbindingen met de aanbieders en doelgroep heeft gemaakt. Er zijn gezamenlijke activiteiten georganiseerd en input geleverd voor de sportvisie 2030. Ook is er een stap gezet naar de ontwikkeling van een speciale app voor deze doelgroep.

We voeren samen met sportverenigingen een aanpak uit die 55-plussers sociaal actief en in beweging moet krijgen en houden.

Begroting 2022

We willen de gezondheid van onze inwoners bevorderen. Gezond zijn, gezond blijven en meedoen voor alle leeftijden. Samen met het Nationaal Ouderenfonds en geïnteresseerde sportverenigingen zetten we "OldStars Sport" op. "OldStars Sport" is een verzameling van aangepaste spelvormen voor ouderen. De spelvorm gaat over meedoen, verantwoord bewegen, ontmoeten en zelfredzaamheid voor de doelgroep ouderen. Gezond en fit blijven én sociale contacten in en rondom de sportvereniging staan centraal.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Na een kleine vertraging door de coronamaatregelen aan het begin van het kalenderjaar is het aantal activiteiten voor deze doelgroep uitgebreid en vooral gericht op het concept Golden Sports en diverse wandelgroepen. Het uitvoeren van Old Stars bij de sportverenigingen heeft meer tijd gevraagd. Deze specifieke inzet in 2022 heeft bijgedragen aan een duidelijke koers om de aandacht voor de sportdeelname van deze doelgroep in de Sportvisie 2030 te benoemen.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)

Website	<ul style="list-style-type: none"> • www.dienstgezondheidjeugd.nl • www.jeugdzhz.nl • www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl • www.ravzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer H. van der Linden, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid van Algemeen Bestuur • Mevrouw C.C van Benschop, plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg en jeugdhulp. De DG&J bevat de onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DGJ), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) en de Regionale Ambulancevoorziening Zuid-Holland Zuid (RAV).

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De DG&J stelt een Meerjarenbeleidsplan op voor de periode 2024-2027. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de taakinvulling en ambities van de DG&J en geeft inzicht in voor de DG&J relevante ontwikkelingen.
- Gemeenten voeren een beleidsontwikkelingsproces voor de totstandkoming van de lokale nota's publieke gezondheid en programma's publieke gezondheid 2020-2023, waarbij de GGD een ondersteunende en adviserende rol vervult. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de programmaonderdelen die worden uitgevoerd door de GGD.
- Eind 2022 is het Regionaal Ambtelijk Overleg Zorg & Veiligheid gestart. Hierin nemen ambtenaren vanuit de domeinen Jeugd, Sociaal en Veiligheid uit de 10 gemeenten deel. Er worden relevante stukken besproken die betrekking hebben op de verschillende onderdelen die de DG&J biedt. Vanuit integraliteit wordt op de stukken ambtelijk geadviseerd naar andere overleggen of naar bestuurlijk niveau.
- In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig
- Lokale opgaven. Het Algemeen Bestuur van de GR DG&J kan zich hierdoor richten en (beter) focussen op de aldaar belegde (gedelegeerde) taken. Ook de lokale consequenties van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zullen hierin meegenomen worden.
- Er wordt landelijk gewerkt aan een wetsvoorstel 'van school naar werk', waarin de doelgroep RMC van 16 tot 23 jaar wordt uitgebreid naar 27. Dit betekent dat ook in de regionale VSV aanpak er aandacht moet zijn voor de overgang naar de arbeidsmarkt.
- LVS werkt met de gemeente Dordrecht momenteel aan de gebiedsgerichte aanpak in Dordt West
- Per 1 januari 2021 is de DG&J niet meer de vergunninghouder van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV). De DG&J kan dus niet meer aangesproken worden op de eisen uit de Wet ambulancevoorzieningen c.a. In de loop van 2023 zal, zoals nu gepland, ook de detachering van personeel aan de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid stoppen.

Actuele risico's d.d. april 2023

- Het bestrijden van COVID-19 door de dienst Gezondheid & Jeugd heeft invloed op het takenpakket, bedrijfsvoering en inkomsten aldaar. Mogelijk leidt dit tot het bijstellen van inhoudelijke ambities c.q. extra inwonerbijdragen.
- Friciekosten en onvoldoende afbouw van structurele kosten door de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik.
- Onvoldoende/geen weerstandsvermogen bij de onderdelen DG&J en SOJ om (onvoorziene) tegenvallers op te vangen (vanuit de gedachtelijn bij GR-en geen stapeling van reserves te hebben).
- Onder regie van de Servicegemeente Dordrecht wordt een vervolg gegeven aan het traject ICT Verandert. Dit traject brengt kansen, maar ook (financiële) risico's met zich mee. Het privacygevoelige karakter van het takenpakket van de DGJ stelt namelijk hoge eisen aan de informatiebeveiliging. Als daarin niet kan worden voorzien, vraagt dit mogelijk extra inspanningen en kosten.
- Geen (afdoende) realisatie taakstellingen op jeugdhulp.
- Nog onvoldoende transformatie van de jeugdhulp.
- Onjuiste c.q. te hoog afgegeven beschikkingen jeugdhulp.
- (Buitenproportionele) toename van de vraag naar jeugdhulp. Te lang gecontinueerde of niet geleverde zorg door aanbieders jeugdhulp. Toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ZHZ.
- Langere doorlooptijden en vertraging bij overdracht van meldingen aan lokale veld door Veilig Thuis ZHZ.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande BBV-indicator heeft betrekking op het taakveld 'sport, cultuur, recreatie', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicator een logische link vormt met het programma Gezond en Levendig Dordrecht is zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicator zijn ook drie aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op het onderwerp 'cultuur'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor alle indicatoren geldt dat het streven was het (nog) beter te doen dan bij de nulmeting gemeten, in een opwaartse trend waarde. Vanwege de coronapandemie zijn onderzoeken naar het rapportcijfer van bewoners voor het aanbod van evenementen en cultuur uitgesteld.

Van 0-waarde tot 2022

Voor alle indicatoren geldt, maar specifiek ook bij de culturele indicatoren, dat de coronajaren een grote impact hebben gehad. Zo is door de opgelegde (gedeeltelijke) sluitingen van instellingen het aantal bezoekers fors gedaald. Dit blijkt uit indicator (A) het aantal bezoekers van culturele instellingen. In 2018 waren dit nog 631.051 bezoekers, in 2020 (het eerste coronajaar) nog 311.660 bezoekers. Afgelopen jaar waren dit er 465.663. (Dordrechts Museum: 87.756; Huis van Gijn: 26.229; The Movies: 45.200; Kunstmin: 58.258; Bibelot: 48.230; Hof van Nederland: 9.500; Nationaal Onderwijs Museum: 25.324; Kinopolis: 163.144). Indicatoren B (rapportcijfer van bewoners voor het aanbod van evenementen) en C (rapportcijfers van bewoners voor het totale cultuur aanbod) zijn tweemaal gemeten in 2019 en 2022, tussentijdse metingen hebben in verband met corona geen doorgang gevonden. De rapportcijfers zijn stabiel, inwoners geven in 2022 een 7,9 voor evenementen (was 8) en een 7,6 voor het totale cultuuraanbod (was ook 7,6).

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2023		G40
	2022	2021	2023	2022	
% Niet-sporters	58 (2016)	52,6 (2020)	52,6 (2020)	52,6 (2020)	48,8 (2020)

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Cultuur: aantal bezoekers culturele voorzieningen.	631.041 (2018)	465.663 (2022)	Trend hoger dan 0-waarde
B. Cultuur: Rapportcijfer van bewoners voor het aanbod van evenementen.	8,0 (2019)	7,9 (2022)	Trend hoger dan 0-waarde
C. Cultuur: Rapportcijfer van bewoners voor het totale cultuur aanbod.	7,6 (2019)	7,6 (2022)	Trend hoger dan 0-waarde

Bron	Frequentie
A. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	Jaarlijks (*door corona niet elk jaar plaatsgevonden)
B. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	Eens per twee jaar (*door corona eerdere meting uitgesteld)
C. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	Eens per twee jaar (*door corona eerdere meting uitgesteld)

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bedragen x € 1.000

Gezond en Levendig Dordrecht	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	44.040	40.122
Baten	9.070	10.453
Saldo	34.970	29.670
Toevoeging reserves	4.273	3.757
Onttrekking reserves	11.370	8.131
Totaal programma	27.872	25.296

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Gezond en Levendig Dordrecht

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Mediazaken	339	340	-1			
Cultuur	8.267	7.443	824	64		-64
Volksfestiviteiten	97	138	-41	188	169	-19
Recreatie	4.134	3.256	878	1.487	1.576	89
Binnenstad	1.427	1.167	260		228	228
Toerisme en Marketing	1.079	1.198	-119		128	128
Marketing	2.034	2.001	33	10		-10
Sport	16.468	13.713	2.755	5.536	5.490	-46
Kunst en geschiedenis	10.196	10.866	-670	1.786	2.861	1.075
Totaal	44.041	40.122	3.919	9.071	10.452	1.381
Verschil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						5.300
	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
Reserves	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Mutaties in de reserves	4.273	3.757	516	11.370	8.131	-3.239
Mutaties reserves (b)						-2.723
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	48.314	43.879	4.435	20.441	18.583	-1.858
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						2.577

Duurzaam en Innovatief Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

In 2022 werd het belang van de energietransitie voor iedereen meer dan merkbaar. De enorme stijging in kosten en ook het gesprek over afhankelijkheid met betrekking tot levering was het gesprek van de dag. In de uitvoering van de plannen voor 2022 hebben we ook bij moeten schakelen op deze ontwikkelingen. Een groot deel van de inzet was al gericht op energie besparing en ook duurzame(re) alternatieven voor warmte waarbij beoogde acties zijn uitgevoerd en resultaten behaald. Daarnaast hebben we extra inzet gepleegd om de kosten voor huishoudens met een smalle beurs behapbaar te houden met onder andere de inzet van de energiehulp. De inzet binnen het programma Duurzaam en Innovatief richt zich verder vooral op het realiseren van maatregelen en effecten met een structureel effect voor de stad. Daarop zijn via de verschillende doelstellingen het merendeel van de beoogde resultaten bereikt.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Het realiseren van een energieneutrale stad in 2050.

Ons doel is om in 2050 een energieneutrale stad te zijn. Afgelopen jaren hebben we hiervoor een basis gelegd met de ondertekening van het Energieakkoord Drechtsteden in 2018 en de startnotitie Duurzame Stad 2019-2022. We werken nu langs vijf prestatielijnen waarmee we lokaal uitvoering geven aan de energietransitie: 'Energiebesparing', 'Warmte verzekerd', 'Zonnige vooruitzichten', 'Stad in beweging' en 'Eigen huis op orde'. Samen met bewoners, ondernemers en (regio)partners werken we samen aan energiebesparing, het opwekken van duurzame elektriciteit én het gefaseerd stoppen met het gebruik van aardgas en andere fossiele energie.

Doelstelling 2: Het versterken en stimuleren van circulair denken en handelen in Dordrecht.

We zetten steeds meer stappen richting een circulaire economie in 2050. Zowel met het lokale bedrijfsleven als met onze inwoners. Een circulaire samenleving zorgt ervoor dat er op een toekomstbestendige en innovatieve manier wordt omgegaan met grondstoffen en energiebronnen. Dit biedt kansen voor een fijne en duurzame leefomgeving, alsook voor het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen, werkvormen, banen en opleidingen. Bovendien zien we circulair denken en handelen als een belangrijke voorwaarde voor het slagen van de energietransitie. Concreet zijn we met partners uit de stad bezig met onder meer een circulaire bouwhub en participeren we samen met de opgave bouwende stad in de City Deal circulair en conceptueel bouwen. Daarnaast blijven we ons inzetten in het verminderen en beter scheiden van afval bij bedrijven en inwoners.

Doelstelling 3: Het verbeteren van de milieukwaliteit van de woon- en leefomgeving Dordrecht.

Een stedelijk gebied als Dordrecht waarin wonen, bedrijvigheid en verkeer en vervoer (waarbij bezorgdiensten toenemen) dicht op elkaar zijn gesitueerd, vraagt om permanente aandacht voor milieukwaliteit. Schone lucht, een goed akoestisch klimaat en een veilige leefomgeving zijn essentiële randvoorwaarden voor een gezonde woon- en leefomgeving. Ons doel is onder meer om permanent de luchtkwaliteit te verbeteren en om in 2030 te voldoen aan de WHO richtwaarden voor schone lucht, daarvoor hebben we in 2020 het schone luchtakkoord ondertekend.

Verder zetten wij in op onder meer afvalscheiding en de uitvoering van het Schone Luchtakkoord, waarbij we gelet op de bouwopgave prioriteit geven aan het beperken van stikstofuitstoot. Op het gebied van externe veiligheid introduceren we de nieuwe uitgangspunten zoals die zijn geformuleerd in de Omgevingswet.

We werken in 2022 aan de verdere aanleg van het warmtenet in Dordrecht.

Begroting 2022

We werken samen met HVC, Woonbron en Trivire aan de verdere aanleg van het Warmtenet in Dordrecht. Halverwege 2021 waren er reeds 6.311 woningequivalenten aangesloten. Ondanks vertragingen in het aantal aangesloten woningen aan het Warmtenet door de coronacrisis in de afgelopen jaren, verwachten we in de buurt te komen van 9.000 aangesloten woningen/woningequivalenten eind 2022. Verdere uitrol van het warmtenet maakt ook onderdeel uit van verschillende afspraken die in 2022 worden gemaakt, waaronder de actualisatie van de wijkvisie Crabbefhof en de prestatieafspraken 2022-2023 met de woningcorporaties. Het beoogde aantal aansluitingen is ook realistisch omdat naast de reeds geplande en te verwachten aansluitingen, er met hulp van de succesvolle aanvraag Subsidie Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) de komende jaren circa 1.800 extra huurwoningen van Trivire op het warmtenet van HVC zullen worden aangesloten. Daarnaast zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de aansluiting van bestaande en nieuwe gemeentelijke gebouwen. Tevens informeren we actief en toetsen ontwikkelaars en bouwers binnen het warmteleveringsgebied op de aansluitingsplicht. Bij alle nieuwbouw buiten het warmtegebied en waar mogelijk bij aanbestedingen, zetten we in op duurzame oplossingen. Daarnaast stimuleren we ook bedrijven om aan te sluiten op het warmtenet.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Op 1 januari 2023 waren er 7.097 woningequivalenten (WEQ) aangesloten op het warmtenet. Dit is een groei van 572 WEQ en ten opzichte van 2021 een toename van 30% meer aansluitingen in één jaar. Vertraging is opgelopen door krapte op de arbeidsmarkt, zowel in de planfase als in de uitvoeringsfase en materiaaltekorten. De eerste prognoses laten zien dat er, zonder versnellingsmaatregelen, in 2025 circa 10.000 WEQ zijn aangesloten. We zetten met versnellingsmaatregelen in op 12.000 WEQ in 2026 en 20.000 WEQ in 2030.

We concretiseren de Transitievisie Warmte 2021.

Begroting 2022

In 2021 is de Transitievisie Warmte 2021 vastgesteld. Met Trivire en Woonbron sluiten we een overeenkomst over het zetten van stappen bij gespikkeld bezit (wooncomplexen waarin zowel corporatie als particuliere woningen aanwezig zijn). Daarnaast zetten we de eerste voorbereidende stappen in wijken waar woningen niet kunnen worden aangesloten op het warmtenet. In 2022 geven we hier uitvoering aan door onder andere woningeigenaren uitgebreid voor te lichten over energiebesparing en woningeigenaren en VvE's een praktische en duidelijke route aan te bieden op weg richting aardgasvrij.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Met woningcorporaties Trivire en Woonbron is een samenwerkingsovereenkomst getekend over het verduurzamen van gespikkeld bezit. De uitvoering is in gang gezet. Op het Regionaal Energieloket is een aparte plek gemaakt waar inwoners kunnen zien welk warmte alternatief het beste past in hun straat of wijk. En welke stappen zij voor verduurzaming van de woning kunnen nemen tot het zover is. Met een aantal VvE's zijn gesprekken gevoerd over hun route naar aardgasvrij.

We verduurzamen gemeentelijk maatschappelijk vastgoed.

Begroting 2022

In 2021 is in het kader van de Agenda Dordrecht 2030 de businesscase vastgesteld voor het verduurzamen van de maatschappelijke gebouwen in eigendom van de gemeente. In 2022 wordt deze businesscase uitgewerkt (revolverend fonds, maatregelen op gebouwniveau komende jaren) en wordt met inzet van Agenda 2030 middelen een start gemaakt met het verduurzamen van de eerste gebouwen uit de vastgoedportefeuille. Hiermee behalen we niet alleen onze eigen doelstellingen maar willen we ook een voorbeeld zijn voor alle gebouweigenaren in onze stad, van wie ook verwacht wordt dat ze met dergelijke maatregelen aan de slag gaan.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

Afgelopen jaar is de businesscase uitgewerkt (revolverend fonds, maatregelen op gebouwniveau komende jaren), daarop is een raadsvoorstel opgesteld en begin 2023 behandeld en conform goedgekeurd. Eind 2022 is tevens gestart met de voorbereidingen voor het verduurzamen van de eerste zes gemeentelijke gebouwen. Voor minimaal twee gebouwen is nu DUMAVA (VerDUzaamings Maatschappelijk Vastgoed) subsidie aangevraagd en verkregen van in totaal een kleine miljoen euro. Deze rijkssubsidie is om de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed te versnellen en vergoedt 30% van de investeringskosten. Deze subsidie wordt aangewend om de investeringskosten voor gebouwen Kerkeplaat 3 en de Sportboulevard met de genoemde 30% te dekken.

We geven uitvoering aan de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0.

Begroting 2022

In 2020 hebben we eerst een concept Regionale Energiestrategie (RES) opgesteld, waarmee we in de Drechtsteden bestuurlijk en inhoudelijk samenwerken aan de energiestrategie. In vervolg daarop is in 2021 de RES 1.0 opgesteld en vastgesteld. In de RES 1.0 staan onze afwegingen en keuzes om te komen tot een betaalbare, betrouwbare, duurzame en rechtvaardige energievoorziening. Daarbij staat de balans met onze regionale en lokale economie, leefbaarheid en kwaliteit van landschap en natuur voorop. De RES 1.0 is het resultaat van uitgebreid vervolgonderzoek in samenwerking met onze stakeholders, maar ook van een intensief participatietraject met inwoners en andere belanghebbenden. Deze RES 1.0 krijgt verdere uitwerking en uitvoering in 2022 in onze lokale opgave en prestatielijnen via het uitnodigingskader. In 2023 zal de RES 1.0 worden bijgesteld naar 2.0.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

We zijn lokaal bezig om de doelstellingen en ambities uit de RES uitvoering te geven. In het nieuwe programma Energietransitie 2023-2026 hebben deze ook de basis gevormd voor de inzet en versnelling tot en met 2026. De inzet in het afgelopen jaar heeft plaatsgevonden via de prestatielijnen van de opgave. De behaalde resultaten zijn te lezen bij de andere activiteiten uit dit begrotingsprogramma zoals energiebesparing, opwekken van hernieuwbare energie en warmte.

We werken in 2022 verder aan de energiebesparingsopgave.

Begroting 2022

Met de Campagne Slim Energie Besparen gaan we onze inwoners informeren en stimuleren om actief aan de slag te gaan met energiebesparing. Via het Regionaal Energieloket bieden we particuliere woningeigenaren huisscans aan, geven we advies over energiebesparende maatregelen (bijvoorbeeld isolatie) en organiseren we collectieve inkoopacties en gebiedsgericht advies. In 2021 hebben we in het kader van de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) € 600.000 subsidie ontvangen. Met deze subsidie richten we ons op het treffen van kleine energiebesparende maatregelen bij huurders en deelnemers van een VvE. Dit betreft onder andere het aanbrengen van tochtstrips, LED-lampen, een waterbesparende douchekop, et cetera. Speciale aandacht krijgen de huishoudens die te maken hebben met energiearmoede. In totaal zijn 6.000 cadeaubonnen beschikbaar, wordt een energieprofessional ingezet en bieden de energiecoaches van Drechtse Stroom ondersteuning. De cadeaubonnen zijn onder meer bij de bouwmarkten in Dordrecht te verzilveren. De actie loopt tot eind juli 2022.

Met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) en andere partners willen we daarnaast bedrijven en maatschappelijke organisaties stimuleren maar ook faciliteren. Naast de wettelijk voorgeschreven maatregelen nemen we extra stappen in de verduurzaming van hun vastgoed. Dit doen we door het organiseren van collectieve acties, zoals Zon op bedrijfsdaken en door een branchegerichte aanpak, zoals de kantorenaanpak. Kantoren dienen uiterlijk 1 januari 2023 te beschikken over een C-label.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De Regeling Reductie Energieverbruik Woningen is verlengd tot 31 december. Met de Specifieke Uitkering Energiearmoede hebben we meer dan 8.000 particuliere huishoudens ondersteund met advies en kleine energiebesparende maatregelen, Slim Wonen Apps en collectieve inkoopacties. De energiehulp hebben met 1.000 huisbezoeken bewoners hulp gegeven en geholpen met het plaatsen van energiebesparende maatregelen. Alle hulp en maatregelen zijn gratis. In de meeste gevallen ging het om huurwoningen in slechte energetische staat. De Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid heeft ingezet op de uitvoering van de e-agenda (toezicht energierelevante bedrijven) en is een strategie voor handhaving C-label plicht voor kantoren opgezet. Daarnaast heeft de OZHZ het Platform Duurzame Bedrijven ondersteund.

We stimuleren het verduurzamen van particuliere woningen met duurzaamheidsleningen.

Begroting 2022

In 2021 is de Verordening Stimuleringslening Energiezuinig Wonen vastgesteld in Dordrecht om woningeigenaren met een smalle beurs (laag inkomen en/of weinig buffer) te ondersteunen bij de verduurzaming van hun woning. Belangrijk uitgangspunt hiervoor is dat iedereen mee moet kunnen doen aan de energietransitie. Met de verordening geven we dan ook uitvoering aan de motie 'Een groen steuntje in de rug', die in november 2018 bij de behandeling van de [Begroting 2019](#) door de raad is vastgesteld. De verordening maakt het mogelijk tegen aantrekkelijke voorwaarden geld te lenen om energiebesparende maatregelen te treffen aan de woning. De subsidie, die meestal pas achteraf aangevraagd kan worden, kan direct gebruikt worden om een deel van de lening af te lossen. Deze stimuleringslening onderscheidt zich van andere leningen onder andere door het aanbieden van een vaste lage rente van 1,5%. Tevens biedt de verordening de mogelijkheid geld te lenen voor de volledige financiering van het plaatsen van zonnepanelen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De energiecrisis zorgde dat het aantal aanvragen fors boven de verwachting was. Eind 2022 was circa de helft van het beschikbaar budget (plafond € 2 miljoen) al aangevraagd. Met het budget zijn in de eerste fase ongeveer 125 leningen met een gemiddelde omvang van € 8.000 verstrekt. Een groot deel van de leningen zijn aangevraagd voor de aanschaf van zonnepanelen. Er waren ook woningeigenaren die maximaal (€ 25.000) leenden en zo flinke stappen maken met de verduurzaming van hun huis. Inmiddels is vanuit de reserve zon offensief ook 1 miljoen toegevoegd aan het budget waarmee de lening gecontinueerd wordt. De regeling is in deze tijd welkom voor woningeigenaren die hun energieverbruik drastisch willen verlagen.

We werken aan circulaire gebiedsontwikkeling bij het Maasterras en het Huis van Stad en Regio.

Begroting 2022

We hebben in 2021 onze deelname aan de City Deal circulair en conceptueel bouwen bevestigd. We brengen hierbij de gebiedsontwikkeling van het Maasterras in als project en gaan voor het bouwen van biobased woningen (dit houdt in het gebruik van hernieuwbare materialen zoals hout). In 2022 bereiden we deze ontwikkeling voor, zodat de duurzaamheidseis goed meegenomen wordt in de uitvraag en uitvoering. Circulariteit krijgt daarnaast veel aandacht bij de bouw van het Huis van Stad en Regio. In 2022 heeft dat vooral zijn uitwerking in de voorbereiding van het circulair slopen, ook wel oogsten genoemd, van de huidige gebouwen. Daarnaast bespreken we de uitwerking van circulariteit met de winnende architect.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We hebben de eis van minimaal 50 biobased woningen opgenomen in het startdocument van de Omgevingseffectenrapportage. De minimale eis komt uit deelname aan de City Deal. In het startdocument is ook opgenomen onze wens om 350 biobased woningen te bouwen. Zoals iedereen wel heeft kunnen zien is het oogsten van het voormalig belastingkantoor, pand Rabobank en de parkeergarage begonnen. Circulariteit was één van de belangrijkste onderdelen van de aanbesteding en de aannemer die het werk nu uitvoert scoorde hier dan ook hoog op. Eén van de highlights van de oogst is het ontmantelen van de parkeergarage zodat deze grotendeels ergens anders weer opgebouwd kan worden.

We creëren een ambitieweb (visuele weergave) voor circulariteit bij infrastructurele werken en projecten in de openbare ruimte.

Begroting 2022

Samen met verschillende partners uit de stad en het Ingenieursbureau Drechtsteden werken we aan een ambitieweb voor circulariteit bij infrastructurele werken en projecten in de openbare ruimte. Het ambitieweb is een visuele weergave van de duurzaamheidsthema's en ambitieniveaus. Dit instrument helpt ons per project de juiste ambities te bepalen en zo circulariteit enerzijds te standaardiseren en anderzijds ook maatwerk mogelijk te maken per project. Hiermee stimuleren we het circulaire denken en handelen bij (lokale) bedrijven.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het Ambitieweb is gecreëerd. Hierin zijn de gemeentelijke ambities op thema's als energie, circulariteit en biodiversiteit verwerkt. In 2023 gaan we het Ambitieweb inzetten bij minimaal drie projecten om er ervaring mee op te doen en aan het eind van het jaar te kunnen evalueren. De bedoeling is dat dit instrument uiteindelijk een vast onderdeel wordt van onze infrastructurele projecten.

We verbeteren het scheiden en aanbieden van huishoudelijk afval.

Begroting 2022

Met de implementatie in 2021 van de eerste maatregelen uit het Grondstoffenbeleidsplan 2020-2030 ([zie RIS-dossier 2063901](#)) moet de afvalscheiding in de laagbouw sterk verbeterd zijn en de hoeveelheid restafval sterk verminderd. De vervolgmaatregelen voor de hoogbouw worden uitgewerkt. Dit betreft de introductie van containers voor composteerbaar afval bij de hoogbouw en in de binnenstad, plus meer containers voor scheiden van papier en karton, en plastic, blik en drinkpakken (in pandig, milieuparkjes). Met extra projectmatige inzet, samen met partners in de buurt, brengen we de bijplaatsingen naast huisvuil containers omlaag.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Afvalscheiding in Dordrecht is ruimschoots verbeterd. De bronscheiding is gestegen naar 56%. In de historische binnenstad zijn 37 containers voor composteerbaar afval geplaatst. Het plan met de verdere maatregelen voor de hoogbouw, waaronder het plaatsen van containers voor composteerbaar afval, is de eerste helft van 2023 gereed. De uitgevoerde maatregelen tegen bijplaatsingen naast huisvuil containers, zoals het aanbrengen van kroonhaken, hebben gezorgd voor minder zakken met plastic naast de containers. Omdat er geen voor- en nameting is gedaan kunnen we de verandering niet kwantificeren. Grootschalige vervolgmaatregelen tegen bijplaatsingen zijn in het vierde kwartaal van 2022 gestart, daarvan hebben we nog geen effectrapportage.

We stimuleren het bewustzijn van inwoners rond zwerfafval en afval scheiden.

Begroting 2022

Met het project de Afvalvrije school, zetten we in 2022 verder in op het kinderen laten leren afval te scheiden. Daarnaast helpen zij ook mee in het opruimen van zwerfafval rondom de school. Naast de Afvalvrije school biedt het Duurzaamheidscentrum Weizigt projecten en lessen aan over afval scheiden en bewustwording rond zwerfafval. Wij faciliteren de verdere groei van het netwerk van de Dordtse Doorpakkers dat inmiddels uit meer dan 1.000 inwoners bestaat.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het aantal scholen dat mee doet aan het project afvalvrije scholen is uitgebreid met een basisschool. Dat maakt samen met de bestaande scholen (acht basisscholen en een school voor speciaal voortgezet onderwijs) dat er in Dordrecht tien scholen streven naar een leeromgeving waar afval wordt gescheiden en zwerfafval wordt opgeruimd. Inschrijvingen voor de lessen kwamen na een onrustige tijd goed op gang. Met lessen en projecten zoals de Afvalvrije School hebben ruim 2.000 kinderen kennis gemaakt met de thema's afval scheiden en zwerfafval voorkomen. Het aantal Dordtse Doorpakkers is doorgroeid naar 1.500.

We voeren de routekaart verduurzaming stadslogistiek uit.

Begroting 2022

In 2021 hebben we de routekaart Zero Emissie Stadslogistiek opgesteld met de lokale, regionale en landelijke stakeholders. De activiteiten die hierin voor 2022 zijn opgenomen voeren we uit, namelijk:

- Stimuleren afhaalpunten.
- Eigen inkoop aanpakken.
- Pilot met veranderingen in de venstertijden.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De focus in de routekaart lag op drie onderdelen:

- Slimmere en efficiëntere bevoorrading van ondernemers in de binnenstad. In een pilotproject met een regionale partij werken we uit hoe de bevoorrading richting ondernemers en onze eigen locaties gebundeld en schoon de stad in kunnen.
- Stimuleren van afhaalpunten. Het aantal afhaalpunten breiden we uit, bijvoorbeeld door pakketkluizen. Zo verminderen we het aantal bezorgingen aan huis.
- Afvalinzameling bij bedrijven. We hebben gesproken met de grote inzamelbedrijven van bedrijfsafval. En afgesproken om in 2023 samen te werken waardoor minder vuilniswagens de binnenstad in rijden.

Eind 2022 is gestart met het opstellen van nieuw lokaal inkoopbeleid. De logistieke bewegingen naar onze gemeentelijke locaties wordt daarin meegenomen.

We zetten in op vermindering van geluidsoverlast.

Begroting 2022

In 2019 is het Actieplan Geluid 2018-2023 vastgesteld, gebaseerd op gegevens uit geluidbelastingkaarten uit 2016 ([zie RIS-dossier 2111045](#)). In dit plan, dat we de komende jaren uitvoeren, zijn maatregelen, projecten en plannen opgenomen die direct of indirect een bijdrage kunnen leveren aan een vermindering van het aantal woningen dat wordt blootgesteld aan een te hoge geluidsbelasting (meer dan 65 dB). In 2022 krijgen we de beschikking over de geluidbelastingkaarten 2021. Op grond hiervan krijgen we een beeld van de resultaten van het Actieplan Geluid en zal worden gestart met actualisatie van dit plan.

In 2022 wordt tevens duidelijk of we middelen van het Rijk krijgen om woningen aan te pakken die een te hoge geluidsbelasting hebben. Hiervoor hebben we in 2020 subsidie ontvangen voor het opstellen van vier saneringsprogramma's voor de aanpak van circa 650 B-lijstwoningen. Het gaat om woningen die in 1986 (peiljaar) een geluidsbelasting hadden groter dan 60dB. Het betreft woningen aan de Krispijnseweg, in Land van Valk en Schil Oost en Schil-West. De saneringsprogramma's zijn voorbereid door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZH).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

We verwachten dat de geluidsbelastingskaarten het eerste kwartaal 2023 worden aangeboden. De gemeente heeft nog eens subsidie ontvangen voor vier programma's om saneringsprogramma's op te stellen. Het opstellen van alle acht programma's heeft vertraging opgelopen. Dit komt door de impact van de verschillende stedelijke projecten op de actualiteit van de cijfers van geluidsbelasting, zoals het Verkeersstructuurplan Spuiboulevard; Maasterras et cetera. De verwachting is dat de programma's worden opgesteld in 2023 en ingediend bij het Rijk.

We verminderen de milieubelasting van bouwactiviteiten.

Begroting 2022

Dordrecht heeft een grote bouwopgave. Het realiseren van nieuwbouwprojecten gaat gepaard met (tijdelijke) hinder en overlast in de vorm van geluidsbelasting, luchtverontreiniging en hinder door aan en afvoer van bouwmaterialen. Om dit te verminderen werken we samen met het lokale bedrijfsleven aan een logistieke "bouwhub". Het inrichten van een bouwhub is tevens een methode om de stikstofbelasting op het Natura 2000 gebied de Biesbosch te verminderen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er is nog geen logistieke bouwhub in Dordrecht. Gesprekken met het lokale en regionale bedrijfsleven hierover vinden wel plaats via onder andere de werkgroep verduurzaming Grond, Weg en Waterbouw, waar wij als gemeente de trekker van zijn. Het doel is niet langer het realiseren van een logistieke bouwhub, maar het verminderen van bouwlogistieke vervoersstromen. Een logistieke bouwhub kan dan een middel zijn om dit te realiseren. Voor de bouwprojecten in de binnenstad en de 19e-eeuwse schil onderzoeken we momenteel de impact van bouwlogistiek en hoe we dit kunnen verminderen.

We stimuleren inwonerbetrokkenheid rond luchtkwaliteitsmetingen.

Begroting 2022

De luchtkwaliteit in Dordrecht wordt jaarlijks door middel van berekeningen bepaald. In 2021 zijn we in samenwerking met de Dienst Gezondheid en Jeugd en het Albert Schweitzer Ziekenhuis, in aanvulling op onze jaarlijkse monitor, een project gestart waarbij inwoners van Dordrecht zelf de luchtkwaliteit in en om hun huis meten. Dit project loopt tot oktober 2022 waarna evaluatie plaatsvindt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Twintig inwoners uit de wijk Dordtse Hout werken mee aan de monitor Luchtkwaliteit. Het project startte met een voorlichtingsbijeenkomst over luchtkwaliteit en gezondheid. In 20 woningen zijn binnen sensoren en drie buiten sensoren geplaatst. De inwoners worden begeleid en krijgen maandelijks een luchtkwaliteitsrapportage met duiding van de meetwaarden. De metingen lopen door tot en met het derde kwartaal 2023.

We evalueren de walstroom faciliteiten voor de binnenvaart.

Begroting 2022

Een belangrijke maatregel ter verbetering van de luchtkwaliteit die Dordrecht in het verleden heeft genomen is het realiseren van walstroom faciliteiten voor de binnenvaart in de havens in en rond de binnenstad. Deze faciliteiten zijn nu 10 jaar in gebruik. In 2022 willen we het gebruik en de werking van deze installaties evalueren en indien nodig komen tot een aanpak ter verbetering. Daarnaast zullen we onderzoeken of uitbreiding van walstroom voorzieningen naar de overige havens substantiële effecten heeft op het verminderen van de stikstofbelasting in de Biesbosch.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 zijn een tweetal rapportages over walstroom opgeleverd. De eerste betrof een evaluatie van de kwaliteit van de walstroomvoorzieningen in Dordrecht. De tweede was een inventarisatie naar de behoeften van de binnenvaart. De evaluaties laten zien dat de walstroomkasten op punten storingsgevoelig zijn. Bij de binnenvaart is behoefte aan grotere vermogens en is er soms een tekort aan aansluitpunten. Walstroom helpt om de stikstofemissie op leefniveau te verminderen en daarmee de stikstofemissie op de Biesbosch. Dit manifesteert zich vooral in het verlagen van de achtergrondconcentratie. Beide rapportages worden gebruikt om in 2023 een verbeterplan, inclusief een investeringsplan, op te stellen.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website	https://www.ozhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaak uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen. Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooralsnog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (Gevudo)

Website	https://www.hvcgroep.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> Gevudo: de heer P.J. Heijkoop, vice-voorzitter Algemeen Bestuur Gevudo: mevrouw T.F. de Jonge, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur HVC: mogelijk de heer P.J. Heijkoop, vertegenwoordiger namens Gevudo
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden en Zwijndrecht zijn deelnemer. Binnen deze regeling heeft Dordrecht momenteel op basis van inwonertallen een belang van circa 28%.

Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Via Gevudo participeert Dordrecht in de NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). Gezien het belang presenteren we hier ook informatie van HVC. Het doel van Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (Gevudo): het behartigen van aandeelhoudersbelangen van de deelnemers in de NV HVC en het daarbij uitoefenen van stemrecht in de aandeelhoudersvergaderingen van NV HVC. Het hoofddoel van HVC is: ten algemenen nutte werkzaam zijn op het gebied van het afvalbeheer en de daarmee verbonden opwekking van elektriciteit, benutting van overige vrijgekomen warmte en opwerking van reststoffen tot nuttige toepasbare restproducten; deels met inschakeling van derden.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 In 2023 bespreekt het bestuur de uitkomsten van het adviesrapport 2022 van Proof. Conclusies van het rapport zijn onder meer dat „naast dat er veel zaken goed gaan, er verbeterpunten zijn in de transparantie van HVC/informatiebehoefte van aandeelhouders en dat sommige aandeelhoudersafspraken met de onderneming tamelijk gedateerd zijn.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • Gevudo blijft streven naar verbeterpunten in de governance en discussie over het werkgebied van HVC, ook in het licht van transitierisico's en zelfstandige financierbaarheid. Echter het draagvlak daarvoor is bij andere aandeelhouders en de onderneming zelf vooralsnog beperkt. Het Dagelijks Bestuur heeft in overleg met het Algemeen Bestuur ervoor gekozen om externe advisering in te schakelen; welke naar verwachting in 2022 eindadvies zal uitbrengen; ook over de eigen rol invulling van Gevudo als aandeelhouder. Deze input wordt betrokken bij de eind 2023 te wijzigen Gemeenschappelijke Regeling. • Hoewel de gemeente formeel garantierisico's loopt bij HVC, houden we op grond van de risicoparagraaf van Gevudo waarin de risico's van HVC zijn beschouwd, de risicomonitor op groen.

Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.

Website	www.leerpark.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • Mevrouw C.C van Benschop, gevolmachtigd lid en voorzitter Algemeen Leden Vergadering (ALV) • De heer J.H.S. Goossensen, bestuurslid (bestuurslid A) • De heer N.J de Wit, bestuurslid
Deelnemers	De gemeente Dordrecht en het ROC Da Vinci College (Stichting Regionaal opleidingscentrum Zuid-Holland Zuid).
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. is op 26 juni 2003 opgericht en heeft als hoofddoelen: <ol style="list-style-type: none"> 4. Het namens de leden selecteren van een marktpartij en het namens de leden contracteren van die marktpartij, om op het terrein gelegen aan de Maria Montessorilaan en omgeving scholen, woningen, winkels, kantoren, bedrijfsruimten, openbare ruimten en infrastructuur te realiseren. 5. De realisatie van het Leerpark tegen de scherpste prijs en hoogst bereikbare kwaliteit te laten plaatsvinden. 6. In alle fasen van de ontwikkeling van het Leerpark op te treden als aanbestedende dienst krachtens de Europese richtlijnen. De Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. bestaat uit de leden - Stichting Regionaal Opleidingscentrum Da Vinci College en de Gemeente Dordrecht, en fungeert als opdrachtgever voor de fysieke realisatie van het Leerpark binnen aangegeven kaders (programma's, randvoorwaarden en budget van de leden).
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Beoogd is dat per Coöperatie Ontwikkeling Leerpark kan worden beëindigd of wordt omgevormd.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Het budget voor exploitatiebijdragen DZHF vanuit de deelnemers raakt uitgeput. De afgelopen jaren is onder andere door nieuwe financiering, het vergroten van de huurinkomsten gestuurd op het sluitend krijgen van de exploitatie. Desondanks is de verwachting dat ook de komende jaren de begroting zonder partnerbijdrage niet geheel sluitend zal worden.

Energie Coöperatie Dordrecht (ECD)

Website	https://www.wijkendordrecht.nl/energiesdordrecht
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • Mevrouw T.F. de Jonge bestuurslid (Algemene leden vergadering) • De heer J.M. Leemans, ambtelijk lid
Deelnemers	NV Huisvuilcentrale Noord-Holland en de gemeente Dordrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Doel van de coöperatie is het versnellen van de uitvoering van het gemeentelijk energiebeleid, het tot stand brengen van leerwerkverbindingen op het gebied van duurzame energie en het tot stand brengen van een revolverend fonds voor het doen van duurzame investeringen.
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • De activiteiten van de ECD in 2023 zijn het beheer van de in bedrijf zijnde productie-installaties en het in opdracht van de gemeente vormgeven van het zonne-offensief. • Windturbine Krabbegors: de Raad van State heeft nog geen uitspraak gedaan in de hoger beroepszaak, een zittingsdatum is nog niet gepland. Aan het verkrijgen van de SDE subsidie zijn voorwaarden verbonden. In loop der tijd heeft de ECD meerdere malen aan de subsidieverstrekker uitstel voor de bouw gevraagd en gekregen. Een belangrijke voorwaarde is dat de windmolen binnen vier jaar na het verkrijgen van de subsidie in bedrijf moet zijn. Dat betekent dat de windmolen uiterlijk 4 maart 2023 in gebruik moest zijn. Deze datum, zonder uitspraak, is niet haalbaar zodat (een deel van) de SDE subsidie komt te vervallen. Dit verlies in combinatie met de rente ontwikkelingen in de markt en de oplopende bouw- en productiekosten zorgen er voor dat er met deze windturbine geen rendabele businesscase is te realiseren. De ECD heeft daarom besloten om af te zien van de ontwikkeling en de ontwikkel kosten in 2022 als verlies te boeken. • In de jaren 2022-2030 gaat de ECD zich toeleggen op het versnellen van de energietransitie door vorm te geven aan het door de gemeente gewenste zonneoffensief. Hiervoor is een projectleider zonne-energie in dienst genomen.
Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op dit moment zijn geen specifieke risico's benoembaar: zonneweides Amstelwijck en Crayestein: zijn in bedrijf. Risico's van uitval en diefstal van panelen zijn gedekt met een verzekering. • Activiteiten in 2023 zijn het in opdracht van de gemeente Dordrecht vormgeven van het zonne-offensief, de exploitatie van een tweetal zonneweides en het updaten van de bedrijfsstrategie. Verder zal de ECD geen voorstel doen voor zon in het uitwerkingsgebied A16 west van de Regionale Energiestrategie.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande twee BBV-indicatoren hebben betrekking op het taakveld 'volksgezondheid en milieu', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicatoren een logische link vormen met het programma Duurzaam en Innovatief Dordrecht zijn zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicatoren zijn ook vier aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op de onderwerpen 'energieneutraal', 'verduurzamen' en de 'woon- een leefomgeving'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Voor alle indicatoren geldt dat het streven was het beter te doen dan op dit moment, met daarbij specifieke streefwaarden ten aanzien van energieneutraliteit en de luchtkwaliteit.

Van 0-waarde tot 2022

In 2018 waren er (A) 4.455 woningequivalenten aangesloten op het warmtenet. Dit aantal is afgelopen jaren gestaag gestegen van 5.517 in 2019, 6.087 in 2020, 6.528 in 2022 naar 7.097 begin 2023. Het (B) aantal opgewekte PJ duurzame energie is viermaal gemeten. Dit steeg respectievelijk van 0,103 PJ in 2018, naar 0,129 in 2019, 0,176 in 2020 en 0,189 in 2021. Het (C) aantal bewoners dat bekend is met het Regionaal Energieloket is tweemaal gemeten en flink gestegen van 21% in 2019 naar 48% in 2023. De (D) luchtkwaliteit uitgemeten in fijnstof wordt jaarlijks gemeten via de monitoringsronde van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. De waarden voldoen de gehele meettijd aan de EU grenswaarde, en wisselen tussen de EU grenswaarde en de striktere richtwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). In 2021 heeft de WHO de advies richtwaarden flink aangescherpt, getoetst aan deze waarden wordt voor zowel PM10 als PM 2,5, de (nieuwe) advieswaarde van de WHO overschreden.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2023		G40 2022
	2022	2021	2023	2022	
% Hernieuwbare elektriciteit	16,6 (2018)	19,4 (2019)	20,3 (2020)	20,4 (2020)	10,7 (2018)
Huishoudelijk restafval - kg per inwoner	214 (2019)	214 (2019)	228 (2020)	190 (2021)	171 (2020)

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Energieneutraal: aantal aangesloten woningen opwoningequivalentenwoningequivalenten het Dordtse warmtenet.	4.455 (2018)	7.097 (1 januari 2023)	9.000 woningequivalenten
B. Energieneutraal: opgewekte duurzame elektriciteit (zonne- en windenergie in Peta Joules), exclusief opgewekte zonne-energie door particulieren.	0,103 PJ (2018)	0,189 PJ (2021)	0,4 PJ (dit is circa 25% van de beoogde 1,7 PJ aan duurzame elektriciteit in 2050)
C. Verduurzamen: Het aandeel huiseigenaren dat bekend is met het Regionale Energieloket	21% (2019)	48% (2023)	Trend hoger dan 0-waarde

om huis te
verduurzamen.

<p>D. Woon- en leefomgeving: luchtkwaliteit in Dordrecht, uitgedrukt in fijn stof waarden PM10 en PM2,5</p>	<p>PM10 (2017): Boven de EU grenswaarde: 0%; Tussen de EU grenswaarde en WHO richtwaarde: 5%; Onder de WHO richtwaarde: 95%. PM2,5 (2017): Boven de EU grenswaarde: 0%; Tussen de WHO richtwaarde en EU grenswaarde: 100%; Onder de WHO richtwaarde: 0%.</p>	<p>PM10 (2021) Boven de EU grenswaarde: 0%; Tussen de EU grenswaarde en WHO richtwaarde: 0,5%; Onder de WHO richtwaarde: 99,5%. PM2,5 (2021): Boven de EU grenswaarde: 0%; Tussen de WHO richtwaarde en EU grenswaarde: 63%; Onder de WHO richtwaarde: 17%.</p>	<p>In 2030 100% voldoen aan de richtwaarde van de WHO (Wereldgezondheidsorganisatie) voor PM10 en PM2,5.</p>
---	--	---	--

Bron	Frequentie
A. Gemeente Dordrecht	Jaarlijks
B. Klimaatmonitor	Jaarlijks
C. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD).	Op aanvraag bij OCD; niet structureel
D. Monitoringsronde NSL 2021 (Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit)	Jaarlijks

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bedragen x € 1.000

Duurzaam en Innovatief Dordrecht	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	21.592	21.595
Baten	20.824	20.825
Saldo	767	770
Toevoeging reserves	570	1.044
Onttrekking reserves	838	952
Totaal programma	499	861

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Duurzaam en Innovatief Dordrecht

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Afvalinzameling en -verwerking	14.852	15.540	-688	17.692	18.854	1.162
Milieubeheer	1.737	2.763	-1.026	565	844	279
Natuur- en milieucentrum	1.531	1.524	7	213	223	10
Portfolio duurzaamheid	3.472	1.768	1.704	2.355	903	-1.452
Totaal	21.592	21.595	-3	20.825	20.824	-1
Vershil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						-4
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Mutaties in de reserves	570	1.044	-474	838	952	114
Mutaties reserves (b)						-360
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	22.162	22.639	-477	21.663	21.776	113
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						-364

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Wat hebben we bereikt?

In 2022 is in Dordrecht fors gebouwd. Er zijn 1.152 woningen in aanbouw in onder meer Amstelveen, Stadswerven en Wilgenwende. Anders dan bij de Bestuursrapportage 2022 werd gemeld is dit jaar de toevoeging van 1.000 woningen aan de woningvoorraad nog niet mogelijk gebleken; momenteel ongeveer 500. Belangrijkste oorzaak hiervan is de vertraging van de start van het Gezondheidspark door het afhaken van de aannemer van de parkeergarage en problemen met de beschikbaarheid van bouwmaterialen voor Leerpark 2F. Op de meeste overige locaties verloopt de bouw en de planvorming echter volgens planning. Doordat we voor sociale huur meer op bestaande en nieuwe locaties ruimte hebben gevonden, lopen we naar verwachting in 2024 het bestaande tekort in. Een absolute mijlpaal is het besluit van het kabinet om een MIRT-Verkenning te starten naar het verbeteren van de Oude Lijn Leiden - Dordrecht inclusief station Dordrecht CS en een nieuw station Leerpark (MIRT = MeerjarenInvesteringsprogramma Ruimte en Transport). Op mobiliteitsgebied zijn ten opzichte van de Bestuursrapportage ook belangrijke stappen vooruit gezet, onder meer met de voorbereiding van het parkeerterrein aan de Weeskinderendijk, nieuwe fietsvoorzieningen, het oplossen van knelpunten voor fietsers en de verbetering van de verkeerscirculatie op de Spuiboulevard.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Het realiseren van groei tot 2022 met 4.000 woningen en hoogwaardige openbare ruimte.

Het realiseren van 4.000 nieuwe duurzame en kwalitatief goede woningen in het binnenstedelijke gebied tot 2022 blijft ambitieus. De bouw van deze woningen mag niet ten koste gaan van de leefbaarheid in de stad. Doordat de bouw van de woningen meer tijd kost, wordt de mijlpaal van 4.000 woningen pas in 2023 verwacht. We zijn op koers voor het aanwijzen van locaties voor het terugbouwen van sociale huurwoningen. De doelen in de vast te stellen Omgevingsvisie fungeren als randvoorwaarden om te komen tot groei.

Doelstelling 2: Het ontwikkelen van een harde planvoorraad van 6.000 woningen, te bouwen na 2022.

Het ontwikkelen van een harde planvoorraad van 7.000 woningen, te bouwen na 2022. Naast het realiseren van 4.000 woningen tot 2022 treffen we voorbereidingen om tussen 2022 en 2030 nog eens 7.000 kwalitatief goede woningen te realiseren. De 7.000 woningen zijn opgebouwd uit 6.000 woningen uit het Coalitieakkoord en 1.000 woningen voortkomend uit de vaststelling van de woonvisie (december 2019). Er lopen onderzoeken naar drie locaties om in de toekomst te ontwikkelen: verdichten in Leerpark/Gezondheidspark en de Dordwijkzone, het Maasterras en de Wantijzone/Staart. Daaruit moet meer inzicht komen hoeveel planvoorraad nog ontbreekt en welke mogelijkheden er nog zijn om planvoorraad toe te voegen.

Doelstelling 3: Het ontwikkelen van een ruimtelijke ordening die ruimte biedt aan ontwikkelingen, transformatie en een divers woningaanbod.

Om versnelling in de woningbouw te realiseren en initiatiefnemers daarbij ruimte voor ontwikkeling te bieden, is een eigentijdse ruimtelijke ordening noodzakelijk. Dat is een ruimtelijke ordening die zorgt voor de gewenste kwaliteit, maar ook ruimte biedt aan nieuwe ideeën en veranderingen. We bereiden ons voor op de Omgevingswet en werken mee aan de Gebiedsgerichte Aanpak als gevolg van de uitspraak van de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof.

Doelstelling 4: Het realiseren van de bereikbaarheidsopgave, waarbij wordt ingezet op het versterken van het OV-systeem en het gebruik van de fiets.

Om de groei van het aantal inwoners, werknemers en bezoekers van de stad te faciliteren is het nodig om weggebruikers te verleiden vaker de fiets te pakken en meer gebruik te maken van het openbaar vervoer. We richten ons op het realiseren van goede fietsvoorzieningen, ontwikkeling van station Leerpark, intelligente infrastructuur en bevorderen van gedragsverandering.

We maken woningbouw mogelijk, door gronduitgifte, gebiedsontwikkeling, bestemmingsplannen en begeleiden van initiatieven.

Begroting 2022

In 2022 start de bouw van woningen in de gebiedsontwikkelingen Gezondheidspark (Middenzone) en Amstelwijck (Midden). Naast verdere realisatie op Stadswerven, Wilgenwende Leerpark (2F) en Amstelwijck (Refaja) worden vele initiatieven begeleid. Dit alles moet leiden tot een toevoeging van 1.000 woningen aan de woningvoorraad.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er zijn in 2022 1.152 woningen in aanbouw, onder andere in Amstelwijck, Stadswerven, Wilgenwende en op het Leerpark. Het ziet er niet naar uit, dat we het streven van 1.000 woningen toevoegen aan de voorraad bereiken. De definitieve cijfers zijn nog niet bekend, maar tot nu toe zijn er ca. 500 nieuwe woningen aangemeld in 2022. Op het Gezondheidspark is het niet gelukt te starten met bouwen. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat de aannemer van de parkeergarage af heeft moeten haken door vertraging in de planontwikkeling. Ook Leerpark 2F heeft te maken gehad met vertraging, dit vanwege het onvoldoende tijdig beschikbaar zijn van bouwmaterialen. In Amstelwijck zijn de eerste woningen opgeleverd (Refaja) en is ook Dordts Buiten (Amstelwijck – Midden) in verkoop gegaan.

We stellen een Programma Sociale Veiligheid en Ruimtelijke Kwaliteit op.

Begroting 2022

De raad heeft een amendement aangenomen tijdens de vaststelling van de Omgevingsvisie Dordrecht 1.0. gericht op het stimuleren van een veilig leefklimaat. Dit is onderdeel van de doelstelling Gezonde stad. Dit doen we onder andere door het opstellen van een programma waarin we een veilig woon- en werkklimaat stimuleren in relatie tot de ruimtelijke kwaliteit van de gebouwde omgeving.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Er gebeurt al heel veel in Dordrecht in het kader van Sociale Veiligheid en Ruimtelijke Kwaliteit. Dit wordt toegelicht in een raadsinformatiebrief in het derde of vierde kwartaal met een toelichting wat er op het gebied van Sociale Veiligheid en Ruimtelijke Kwaliteit al gebeurt, waar nog hiaten zitten en voorstellen voor aanscherpingen. Belangrijk onderdeel hiervan is dat we onderzoeken in hoeverre de Sociale Veiligheid en Ruimtelijke Kwaliteit een onderdeel kunnen worden van de wijkprogramma's.

We wijzen locaties aan voor het terugbouwen van sociale huurwoningen.

Begroting 2022

Conform de vastgestelde woonvisie zijn er ongeveer 2.000 sociale huurwoningen nodig tot en met 2031: 1.000 als aandeel van 10% in de groeiambitie en nog eens 1.000 in het kader van transformaties in de wijken (terugbouwen). In 2022 vangt de bouw aan van 88 sociale huurwoningen op het Gezondheidspark (Middenzone), 79 sociale woningen aan de Van Kinsbergenstraat (Wielwijk) en 333 sociale huurwoningen op het Leerpark (2F). Daarnaast wordt met de wooncorporaties verder gewerkt aan zachte en harde planvoorraad om nieuwe toevoegingen te kunnen bewerkstelligen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

De bouw van de projecten aan de Charlotte de Bourbonstraat, het Witte Dorp, Van Kinsbergenstraat en de W.H. Vliegenstraat lopen volgens planning. Naar verwachting wordt de bouw van deze projecten in 2023 afgerond. Verder wordt er intensief gewerkt om de planvorming van de Bouwhuyslocatie, de Colijnstraat, de Van der Goesstraat en het Admiraalsplein af te ronden en zo snel mogelijk te starten met de bouw. Het Leerpark 2F is bijna gereed, maar de middenzone Gezondheidspark nog niet. Dit komt voornamelijk vanwege bezwaren van belanghebbenden en het afhaken van de afnemer van de parkeergarage.

Op dit moment kunnen op huidige en nieuwe locaties van Woonbron en Trivire tot 2031 bijna 850 sociale huurwoningen worden gerealiseerd met name sloop-nieuwbouw. Daarnaast worden nog ruim 850 sociale huurwoningen gerealiseerd door particuliere partijen. In combinatie met sloop en verkoop zou dit in 2024 moeten leiden tot het inlopen van de huidige tekorten.

We starten met de vernieuwing van de parkeergarage Spuihaven.

Begroting 2022

We leggen een kredietvoorstel aan de raad voor en starten met de vernieuwing van de parkeergarage Spuihaven. Daarmee voldoen we aan de behoefte om uit te breiden en te moderniseren. We tekenen een intentieverklaring met NS en Prorail om tot herontwikkeling van het huidige P+R terrein Weeskinderendijk te komen. In een schetsontwerp wordt een nieuwe gebouwde parkeervoorziening ingepast in lijn met de ontwikkelvisie van Mecanoo.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitenrealisatie of afwijking

Om te voorkomen dat de Veemarktgarage en Spuihavengarage tegelijk dicht gaan wordt de vernieuwing van de parkeergarage Spuihaven aangehouden. De extra tijd wordt gebruikt om te onderzoeken welke parkeeroplossing hier het beste past en wat er technisch mogelijk is. De uitvoering kan starten als alternatieve parkeergelegenheid beschikbaar is, en definitief besloten is wat het aantal benodigde parkeerplaatsen in de (nieuwe) Spuihavengarage zal zijn. Vooralsnog wordt uitgegaan van een benodigd aantal parkeerplaatsen van 700 en dat sloop/nieuwbouw nodig is om dit te kunnen realiseren.

In 2022 is met NS en Prorail afgesproken dat er een gezamenlijk onderzoek plaatsvindt naar de mogelijke verplaatsing van het huidige rangeerterrein en een daarvoor geschikte locatie (nabij Vlaakweg). Dit in voorbereiding op het kunnen transformeren van dit terrein, samen met het huidige P+R terrein Weeskinderendijk, naar een nieuwe parkeergarage Weeskinderendijk in combinatie met een park en evenemententerrein. In 2022 is een variantenstudie uitgevoerd voor drie verschillende groottes van de parkeergarage. De resultaten vormen de basis voor verdere besluitvorming over de beoogde gebruikersgroep en de benodigde financiering.

We werken de visies voor de Dordtse Spoorzone en Dordwijkzone uit.

Begroting 2022

De Dordtse Spoorzone en de Dordwijkzone zijn belangrijke gebieden voor de woningbouwopgave. Op deze plekken in de stad worden visies nader uitgewerkt tot concrete plannen om invulling te kunnen geven aan de bouw van 7.000 woningen tot 2030, zodat de woningbouwproductie van 1.000 woningen per jaar gehandhaafd kan blijven. Het Maasterras is daarbij één van de meest concrete.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is daadwerkelijk gestart met de uitwerking van de visie voor het Maasterras. Na een zorgvuldige aanbesteding zijn Antea en Mecanoo geselecteerd voor het opstellen van de Omgevingseffectrapportage (OER), respectievelijk het stedenbouwkundig masterplan. Deze dienen als basis voor het op te stellen bestemmingsplan. Voor de OER is de Nota Reikwijdte en Detailniveau (NRD) in oktober door het college vastgesteld, en heeft tot eind december ter visie gelegen. Mecanoo is vanaf oktober gestart met de eerste ontwerpateliers.

Tevens zijn voorbereidingen getroffen om bij de vernieuwing Thureborgh, gelegen naast station Dordrecht, 307 sociale huurappartementen voor jongeren toe te voegen. Nu zijn er 144 sociale appartementen voor deze doelgroep. Door de toevoeging komen in totaal 451 sociale huurappartementen beschikbaar. De omgevingsvergunning wordt tweede kwartaal 2023 aangevraagd, start bouw wordt eind 2023 voorzien en oplevering eind 2025.

Met betrekking tot de Dordwijkzone is de ontwikkelvisie van Mecanoo uitgewerkt in een uitvoeringsagenda Stadspark Dordrecht met deelgebieden. In deze agenda is opgenomen welke producten en resultaten worden geleverd en wanneer de raad aan zet is. Tevens is gestart met de aanleg van Reewegpark, is de startnotitie Stevensweg en Schenkeldijk afgerond en is de beweegroute op Schenkeldijk gerealiseerd.

Toevoegen zachte planvoorraad voor sociale woningen.

Begroting 2022

In navolging op de huidige stappen die met wooncorporaties gemaakt worden, zetten we verdere stappen om in samenwerking met wooncorporaties conform de woonvisie in 2031 2.000 sociale woningen te hebben toegevoegd.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het college heeft in het Politiek Akkoord opgetekend dat de snelheid voor het aantal te bouwen sociale huurwoningen omhoog gaat: 1.200 woningen in vier jaar. Hiervoor is een start gemaakt met het zoeken van (extra) locaties en de mogelijkheden tot verdichten, samen met de corporaties. Nieuwe locaties waaraan concreet sociale huur is toegevoegd zijn de Spuiboulevard en het Maasterras.

We bieden in 2022 extra subsidiemogelijkheden voor restauratie van gemeentelijke monumenten - BELEIDSWENS 6 UIT KADERNOTA 2022.

Begroting 2022

Met de toezeggingen aan twee kerken gaat het geld dat in 2021 en 2022 is gereserveerd voor restauratiesubsidies voor gemeentelijke monumenten (geen woonhuis) volledig op. Om ruimte te houden voor overige aanvragen is het subsidiebudget in 2022 incidenteel met € 100.000 verhoogd. Wij zullen nieuwe aanvragen voor subsidie uit het Restauratiefonds in 2022 in behandeling nemen.

Deze activiteit is de uitwerking van beleidswens [6. Restauratiefonds](#) uit de Kadernota 2022. Hiervoor is in 2022 € 100.000 vrijgemaakt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Subsidieaanvragen zijn ingediend en in behandeling. Het wachten is nog op ontbrekende gegevens van de aanvrager(s). De bijdrage is heel welkom bij de kerkeigenaren. Kerken hebben het moeilijk, zie hiervoor ook Kerkenvisie. Uitbetaling volgt nadat alle gegevens compleet en goedgekeurd zijn (in 2023).

We werken aan aanscherping/aanvulling van de Omgevingsvisie/Omgevingsvisie Dordrecht.

Begroting 2022

Met het oog op actualiteiten, nieuwe ontwikkelingen, vragen, aangepast beleid en de aankomende verkiezingen, vraagt 2022 om een aanscherping en waar nodig aanvulling van de Omgevingsvisie. We leren ook van de totstandkoming van de eerste versie en vullen deze aan waar nodig. Ook hebben we inmiddels enige ervaring met de uitwerking van de Omgevingsvisie, waardoor beter kan worden ingespeeld op bijvoorbeeld de op te stellen Programma's. De 7 geformuleerde doelen blijven het uitgangspunt.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De herziening 2.0 van de Omgevingsvisie liep in 2022 op schema. Adviesbureau Antea is ingehuurd voor het opstellen van de omgevingseffectrapportage (OER). Als voorbereiding zijn voor vier van de zeven gebieden kansen- en confrontatiesessies georganiseerd. Het gaat om De Staart, Woongebieden, Werkgebieden en de Spoorzone. De Staart en het buitengebied vormen in de nieuwe Omgevingsvisie twee nieuwe gebieden. Voor het opstellen van de deelvisies voor deze gebieden in de Omgevingsvisie zijn twee externe adviesbureaus ingeschakeld. Ook is gestart met het vullen van de nieuwe opzet van de Omgevingsvisie, zodat deze leesbaarder en compacter wordt.

We bereiden ons voor op de Omgevingswet.

Begroting 2022

We bereiden ons voor om op 1 juli 2022 als gemeentelijke organisatie te kunnen werken volgens de eisen van de Omgevingswet. Voor de tussentijdse periode betekent dit vooral:

- werken volgens de nieuwe beleidscyclus (omgevingsvisie, programma, omgevingsplan en monitoring).
- starten met het opstellen van het omgevingsplan.
- het digitale stelsel op orde hebben, zodat omgevingsvergunningen kunnen worden ingediend en volgens nieuwe procedures kunnen worden afgegeven én een start wordt gemaakt met het aanpassen van de dienstverlening.
- nieuwe bevoegdheden van raad en college vastleggen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Recent werd bekend dat de Omgevingswet wederom later in werking treedt, op 1 januari 2024. De vaststelling van de omgevingsvisie in 2021 markeerde de start van het werken volgens de beleidscyclus. Hier wordt sindsdien bij het maken van beleid aandacht aan besteed in de organisatie en dat zal ook de komende jaren het geval zijn. Er is in 2022 aangevangen met de eerste wijzigingen van het omgevingsplan. In de overgangperiode tot aan 2030 wordt toegewerkt naar een omgevingsplan dat het hele Eiland van Dordrecht beslaat. We zijn op alle onderdelen aangesloten op het landelijke digitale stelsel. Dit is ook al op diverse onderdelen ingericht en gevuld. Zolang de wet nog niet geldt, gebeurt dit in de pre-omgeving. Richting 2030, de termijn van de overgangperiode van de wet, zal het digitale stelsel verder gevuld zijn. Het niveau van dienstverlening zal hiermee oplopen. Het afgelopen jaar is de verordening op de adviescommissie Ruimtelijke kwaliteit Dordrecht vastgesteld. In 2023 worden nog enkele besluiten voorbereid die betrekking hebben op nieuwe bevoegdheden.

We realiseren nieuwe fietsvoorzieningen en pakken knelpunten voor fietsers aan.

Begroting 2022

We gaan in 2022 door met uitvoering van de opgenomen acties in het uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2022 (realisering in 2023), waaronder de aanpassing van de Krispijnseweg. Met het geplande groot onderhoud aan de Dordtse Mijl wordt op vier kruisingen de oversteekbaarheid voor fietsers aanzienlijk verbeterd en worden er bredere fietspaden aangelegd. In 2022 gaan we verder met het voorbereiden en realiseren van een fietsenstalling aan de zuidzijde van het centraal station met goede en (sociaal) veilige fietsroutes door het park.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2022 is bijna afgerond. Projecten Patersweg en Krispijnseweg van dit uitvoeringsprogramma zullen in 2023 uitgevoerd gaan worden. Een nieuw uitvoeringsprogramma is in de maak, voorbereidingen zijn hiervoor in 2022 gestart.

De stalling bij het station (ProRail) is aanbesteed en de uitvoering start in de zomer van 2023. Ook is gestart met de verbreding van de paden in het park zodat de stalling goed bereikbaar is, deze paden zijn tijdig gereed. Tot slot is ook voor de vervolgfases van Dordtse Mijl in 2022 de aanbesteding opgestart, de uitvoering start in 2023.

**Het college zet in op een robuuste ontwikkeling van het cluster
Leerpark/Gezondheidspark.**

Begroting 2022

Ook in 2022 wordt er ingezet op de realisatie van de halte Leerpark evenals het verbeteren van het stationsgebied van Dordrecht Centraal. Naar verwachting beslist de minister in november 2021 of hier een MIRT verkenning voor wordt gestart waarin NS, Prorail, provincie, Rijk en de gemeenten Dordrecht, Schiedam, Den Haag en Leiden onderzoeken hoe ze City-sprinters en verbeterde OV knooppunten met elkaar gaan realiseren. Het verdere proces is afhankelijk van het besluit van de minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In november is het startbesluit voor de MIRT-verkenning Oude Lijn genomen in het Bestuurlijk Overleg MIRT tussen het Rijk en de regiopartners (MIRT = MeerjarenInvesteringsprogramma Ruimte en Transport; de financieringsbron van het ministerie van I&W voor investeringen in infrastructuur en mobiliteit). Daarmee is de komst van het station Leerpark verder in voorbereiding. Daarnaast is binnen het programma Dordtse Spoorzone een start gemaakt met de voorbereidingen op een ontwikkelstrategie voor Knoop Leerpark/Gezondheidspark en is daarvoor de kredietaanvraag voorbereid. Tot slot is de verzorgde propositie versnelling woningbouw helaas niet gehonoreerd door het ministerie.

**We verrichten voorbereidende werkzaamheden voor het realiseren van
verschillende onderdelen van het Verkeersstructuurplan Spuiboulevard.**

Begroting 2022

We leveren het schetsontwerp van de infrastructurele maatregelen van het verkeersstructuurplan op. We toetsen de ontwerpen met microsimulatie op doorstroming. Ook de vernieuwing van parkeergarage Spuihaven is onderdeel van het verkeersstructuurplan.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

De schetsontwerpen voor de nieuwe Achterhakkers en Spuiboulevard en de directe omgeving van het Huis van Stad en Regio zijn gereed. Op basis hiervan, en de actuele planning van alle bouwprojecten in het gebied, is gewerkt aan een uitvoeringsstrategie om te zorgen dat alle werkzaamheden in een logische volgorde gebeuren en het centrum ondertussen bereikbaar blijft. De eerste wegen die in het Verkeersstructuurplan Spuiboulevard zullen worden heringericht in het kader van meerjarig onderhoud zijn de Korte parallelweg, Havenstraat en een gedeelte van de Burgemeester de Raadsingel. Hiervoor is een participatie- en ontwerpproces opgestart, rekening houdend met de positie van de wegen in de Spoorzone. Daarnaast is er een meerjarige parkeerbalans gemaakt voor de Schil-west en het centrum op basis waarvan uitgangspunten zijn geformuleerd voor de vernieuwing van parkeergarage Spuihaven.

In het hiervoor genoemde startbesluit Oude Lijn in het kader van het Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport is de Burgemeester de Raadsingel meegenomen als onderzoeksonderdeel en met een raakvlakken analyse is nu een uitvoeringsstrategie bedacht. Voor de vernieuwing parkeergarage Spuihaven zijn we tot uitgangspunten gekomen (inclusief een voorziening van 700 plaatsen) die verder uitgewerkt wordt op basis van de parkeerbalans van de stad.

We stellen een nieuwe beleidsnota voor verkeersregelininstallaties (VRI) op met aandacht voor OV, fiets en voetganger.

Begroting 2022

In deze beleidsnota geven we per type gebied en type weg aan welke mate van belangrijkheid de onderscheiden verkeersdeelnemers hebben (bijvoorbeeld op de Mijlweg kunnen we vrachtauto's maximaal faciliteren ten nadele van overstekende fietsers, bij het station voetgangers maximaal ten nadele van het overige verkeer). Daarnaast organiseren we een aanbesteding voor twee netwerkregelingen (Laan der Verenigde Naties en Provincialeweg).

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Zoals medio 2022 in de Bestuursrapportage 2022 reeds aangegeven is de nieuwe beleidsnota nog niet gemaakt. De verwachting was deze te kunnen maken op basis van nieuwe verkeersregelininstallatietechniek. Deze nieuwe manier van regelen was landelijk echter nog niet op orde, waardoor vertraging is ontstaan. Zoals het er nu uitziet kan het proces hiervoor in de loop van 2023 starten, in samenhang met nieuw mobiliteitsbeleid. Met de pilot op de Mijlweg kunnen we extra richting geven aan het toepassen van intelligente verkeerslichten (iVRI). In 2022 is de pilot voorbereid, in 2023 gaan we dit uitvoeren.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website <https://www.ozhz.nl>

Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur • De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland.
Vestigingsplaats	Dordrecht

Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaken uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen. Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooralsnog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Wegschap Tunnel Dordtse Kil (GR Kiltunnel)

Website	http://www.kiltunnel.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> De heer M.D. Burggraaf, Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur De heer H. van der Linden, Lid Algemeen Bestuur.
Deelnemers Vestigingsplaats	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht en Hoeksche Waard. Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het Wegschap heeft tot taak het beheren en exploiteren van een niet-openbare toltunnel onder de Dordtse Kil tussen Dordrecht en 's Gravendeel, inclusief de daarbij behorende wegen, gebouwen en het tolplein. Daarbij hoort ook het bevorderen van het gebruik van de tunnel en het heffen van tolgelden tegen zodanige tarieven dat een rendabele exploitatie is gewaarborgd. Hierbij dient de veiligheid, zoals ook voorgeschreven in wet- en regelgeving, van de weggebruiker en de medewerkers altijd te zijn geborgd.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> De uitvoering voor het groot onderhoud/renovatie van de tunnel is begin 2023 afgerond. De bijdrage van de garanten is met ingang van 2021 structureel verlaagd tot € 50.000 per jaar. Met de Belastingdienst is een vaststellingsovereenkomst gesloten dat het Wegschap ook na 2022 geen aangifte vennootschapsbelasting hoeft in te dienen. Onderzocht wordt of de financieringsstrategie (op onderdelen) herziening behoeft.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> In het regeerakkoord van het Rijk is vastgelegd vanaf 2030 rekeningrijden te introduceren. Het is op dit moment onduidelijk hoe de verdere invulling hiervan zal plaatsvinden en wat dit betekent voor de tolinkomsten.

Merwedelingelijc Beheer B.V.

Website	http://www.merwedelingelijn.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer H. van der Linden, gevolmachtigd aandeelhouder en lid Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA)
Deelnemers	De gemeenten Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Gorinchem, Leerdam en Geldermalsen.
Vestigingsplaats	Gorinchem
Openbaar of gemeentelijk belang	Het bevorderen en zorg dragen voor een verdere impuls van de spoorlijn Merwedelingelijn (spoorverbinding tussen Dordrecht en Geldermalsen). Het doel is om een tijdige, doelmatige, duurzame en veilige verbeteringen aan de infrastructuur van en rond de spoorlijn te bewerkstelligen.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Op dit moment houdt de Merwedelingelijn Beheer B.V. zich nog bezig met de ontwikkeling van de halte Gorinchem Noord. De verwachting is dat deze halte in 2026 gerealiseerd is. Wanneer dit het geval is, zijn alle taken van de BV, zoals opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst, gerealiseerd. Ook werkt de gemeente Dordrecht op dit moment, in samenwerking met ProRail en de provincie Zuid-Holland, aan een uitbreiding van de fietsenstalling bij station Stadspolders, om op die wijze een impuls te geven aan de Merwedelingelijn. De uitvoering van dit project stond gepland in de tweede helft van 2021, maar is door bodemvervuiling en intern personeelsverloop vertraagd, er moet nog met de uitvoering gestart worden. De uitvoering staat vooralsnog gepland in het laatste kwartaal van 2023, dit is echter nog afhankelijk van de gevolgen van de aangetroffen bodemvervuiling.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Op dit moment worden verschillende scenario's bestudeerd voor de afwikkeling van de bodemvervuiling. De mogelijkheid bestaat dat hier meerkosten uit voortvloeien die niet kunnen worden opgevangen binnen het huidige budget voor de fietsenstalling. Het is op dit moment echter nog te vroeg om concreet voor te sorteren op een bepaalde uitkomst.

ROM-D: Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V.

Website	https://www.rom-d.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer M.D. Burggraaf vertegenwoordigt Dordrecht rechtstreeks in de ROM-D Capital B.V en de overige onderdelen van de ROM-D als gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten Alblasserdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Rotterdam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden groep bestaat uit verschillende onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> • Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital B.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital Beheer B.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Projecten C.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Kil III C.V. <p>We geven onderstaand de informatie van de holding aan. De hoofddoelstelling van de Regionale Ontwikkelings Maatschappij Drechtsteden (ROM-D) is het versterken en uitbouwen van de regionale economie. De CV's ontwikkelen terreinen, Capital dient voornamelijk als financier, naast BNG bank. Dordrecht draagt een financieel belang van 29,73% in de Capital B.V. en een direct belang van 7,4% in Kil III C.V. Daarnaast heeft Dordrecht een belang van 69,0% in de Holding N.V.</p> <p>Het financiële en inhoudelijke belang voor Dordrecht zelf zit vooral in Kil III CV.</p>

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De gemeente Rotterdam heeft te kennen gegeven uit te willen treden als aandeelhouder. De overige aandeelhouders zijn nog in gesprek over de koopprijs van de aandelen, welke dan door deze CV zelf worden teruggekocht. Het is evenwel mogelijk dat Rotterdam aanblijft omdat binnen enkele jaren deze grondexploitatie geheel voltooid is.
- De aandeelhouders oriënteren zich op mogelijke nieuwe projecten, die door ROM-D uitgevoerd kunnen gaan worden. ROMD Capital moet daarbij medefinancieren.
- Bij het opstellen van deze jaarstukken zijn de jaarstukken 2022 van ROMD nog niet vastgesteld, is de controle nog niet afgerond.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

De risicoclassificatie verlagen wij alvast van hoog naar gemiddeld. Deze kwalificatie is vooral van toepassing op de projecten-CV vanwege een jaarlijkse, negatieve algemene reserve. Het ligt evenwel in de bedoeling om dit negatieve vermogen te gaan vereffenen vanuit Kil III CV.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande BBV-indicator heeft betrekking op het taakveld 'volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicator een logische link vormt met het programma Bouwend en Bereikbaar Dordrecht is zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Naast de BBV-indicatoren zijn ook drie aanvullende indicatoren in dit programma opgenomen, gericht op de onderwerpen 'bouwontwikkeling', 'openbaar vervoer' en 'fietsvriendelijkheid'. Deze aanvullende indicatoren kennen een duidelijke link met de doelstellingen in dit programma. De indicatoren hebben betrekking op de vorige raads- en collegeperiode van 2018-2022. Ten aanzien van de bouwontwikkeling was de streefwaarde direct herleidbaar uit het [Coalitieakkoord 2018-2022](#), voor de indicatoren 'openbaar vervoer' en 'fietsvriendelijkheid' geldt dat het streven was het beter te doen dan in de 0-waarde gemeten.

Van 0-waarde tot 2022

De indicator (A) bouwontwikkeling laat zien dat bij de start 372 nieuwe woningen waren gerealiseerd (2018), medio 2019 waren dit er 548, gevolgd door 1.050 (medio 2020), 1.716 (medio 2021), 2.527 (medio 2022) en 2.894 in maart 2023. Indicator (B) openbaar vervoer is tweemaal gemeten in 2018 en 2019. Het aandeel dat erg tevreden was over het OV bleef stabiel van 80% tot 82%. Tot slot is ook de indicator (C) het aandeel Dordtenaren dat meestal de fiets gebruikt tweemaal gemeten. In 2019 fietste 72% naar het werk in Dordrecht, ten opzichte van 76% in 2022. Naar het werk elders in de Drechtsteden fietste in 2019 51% en in 2022 48%. Naar de binnenstad fietste in 2019 69% en in 2022 75%.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2021		Begroting Jaarstukken 2023		G40
	2022	2021	2023	2022	2023	2022	
Nieuwbouw - per 1.000 woningen	6,90 (2020)	6,90 (2020)	9,1 (2021)	2,8 (2022)	9,1 (2021)		

Aanvullende indicatoren	0-Waarde	Actuele waarde	Streefwaarde 2022
A. Bouwontwikkeling: het aantal toegevoegde nieuwe woningen (nieuwbouw én transformaties) in de periode 2018-2022.	372 (2018)	2.894 (per maart 2023)	4.000 toegevoegde nieuwe woningen
B. Openbaar Vervoer: aandeel dat (erg) tevreden is over het OV in de gemeente.	80% (2018)	82% (2019)	Trend hoger dan 0-waarde
C. Het aandeel Dordtenaren dat meestal de fiets gebruikt	- naar het werk in Dordrecht: 72%; - naar het werk elders in de Drechtsteden: 51%; - naar de binnenstad: 69% (2019)	Meestal fiets voor werk in Dordrecht: 76%, voor werk elders binnen Drechtsteden: 48%, voor Binnenstad: 75% (2022)	Trend hoger dan 0-waarde

Bron	Frequentie
A. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD); Bouwmonitor	Jaarlijks
B. Veiligheidsmonitor/'vrije ruimte', specifieke vragen voor Dordrecht	Op aanvraag; niet structureel
C. Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD)	Op aanvraag bij OCD; niet structureel

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	Bedragen x € 1.000	
	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	74.869	63.455
Baten	85.716	54.338
Saldo	-10.847	9.117
Toevoeging reserves	43.820	32.527
Onttrekking reserves	32.180	41.026
Totaal programma	792	618

Met de [programmamarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Externe veiligheid verkeer en vervoer						
Verkeersveiligheid	620	514	106	429	321	-108
Vergunningen	8.532	9.132	-600	4.647	5.260	613
Vergunningen	516	160	356			
Funderingen		5	-5			
Monumenten	569	470	99	1	3	2
Beheer en ontwikkeling van wijken						
Planologisch juridisch instrumentarium	756	607	149	204	134	-70
Bouwgronden wonen zonder exploitatie	43.375	31.348	12.027	45.198	19.515	-25.683
Exploitatie gemeentelijke eigendommen	1.820	2.193	-373	5.758	6.441	683
Grondbeleid en ontwikkeling	393	301	92			
Bedrijventerreinen	-2.679	6.276	-8.955	7.483	11.292	3.809
Hoofdinfrastructuur (auto, fiets, water en OV)	4.775	4.608	167	772	1.061	289
Woningbouw	414	328	86			
Parkeren	15.778	7.514	8.264	21.224	10.310	-10.914
Totaal	74.869	63.456	11.413	85.716	54.337	-31.379
Vershil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						-19.966
	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
Reserves	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Mutaties in de reserves	43.820	32.528	11.292	32.181	41.027	8.846
Mutaties reserves (b)						20.138
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	118.689	95.984	22.705	117.897	95.364	
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						172

Financiën van Dordrecht

Overzicht Financiën van Dordrecht

Algemene Dekkingsmiddelen

Wat hebben we bereikt?

Het voordelige resultaat 2022 is aanzienlijk. Evenals voorgaande jaren wordt dit veroorzaakt door incidentele posten. Dit betreft bijvoorbeeld de uitkering uit het gemeentefonds. In december werd over 2022 nog een bedrag hieruit ontvangen van € 6,7 miljoen. Dit betrof onder andere een tegemoetkoming van het Rijk in de energietoeslag, waarvoor in 2022 geen beleid en raadsvoorstel meer kon worden vastgesteld. Daarnaast wordt het grote voordeel ook veroorzaakt door een overschot op de ontvangen gelden voor de kosten van opvang van de Oekraïners. In beginsel staat het de gemeente vrij dit overschot te besteden, maar we stellen voor dit te storten in een specifieke bestemmingsreserve.

We zien overigens in toenemende mate fluctuaties in de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds en daartegenover steeds meer specifieke uitkeringen. Dat maakt het moeilijk een betrouwbaar meerjarenbeeld te krijgen. De Algemene Uitkering is daarmee, als grootste jaarlijkse inkomstenpost van de gemeente, steeds minder betrouwbaar en voorspelbaar. Door diverse oorzaken daalt de Algemene Uitkering vanaf 2026 aanzienlijk. Voorheen werd gesproken van het ravijnjaar 2026, alsof het een eenmalig probleem zou zijn. De lagere Algemene Uitkering en de onzekerheid gelden echter vanaf 2026, zodat de term ravijnvallei deze problemen beter kwalificeert.

De Begroting 2023 tot en met 2025 sluit op dit moment nog voordelig. Uit de inventarisatie van de financiële knelpunten voor de Kadernota 2024 blijkt dat de uitdaging om de begroting vanaf het jaar 2024 sluitend te krijgen, erg groot is.

Verantwoording over beleid

Doelstelling 1: Op basis van een gedegen financiële strategie blijft de begroting structureel in evenwicht.

De kern van de financiële strategie is nauw verweven met de inhoudelijke ambitie om te groeien. De huidige omvang van de stad én de samenstelling van de bevolking maakt dat het een continue uitdaging is om de voorzieningen blijvend in stand te houden. Deze uitdaging geeft een permanente druk op het structurele begrotingsevenwicht. Door het draagvlak (meer inwoners en meer inwoners met draagkracht) voor deze voorzieningen te vergroten wordt deze uitdaging structureel verkleind. Allereerst door toenemende inkomsten uit het gemeentefonds en onroerendezaakbelastingen (OZB). Daarnaast ook door minder aanspraak op de sociale en maatschappelijke voorzieningen. Behalve bovenstaande uitdaging heeft Dordrecht net als alle andere gemeenten in Nederland de uitdaging om de kosten binnen het sociaal domein betaalbaar te houden.

Een bijzonderheid voor het komende jaar is dat in het licht van de komende verkiezingen de kadernota beleidsarm zal zijn. Anderzijds kunnen de ontwikkelingen in het sociaal domein of de verwachte aanpassingen in de normeringssystematiek van het gemeentefonds een grote financiële impact hebben en vragen om maatregelen. Een nieuw college zal de financiële strategie hierop moeten bijstellen en bekrachtigen in een nieuw 'bestuursakkoord' en de Begroting 2023.

Doelstelling 2: De lokale lasten in Dordrecht blijven laag.

Net zoals de gemeente haar begroting structureel sluitend wil houden, willen inwoners en bedrijven van de stad dat ook. Daarom zijn we terughoudend met het verhogen van de lokale lasten en verlagen we die waar het kan. Zo brengen we de rioolheffing per 2022 terug van een jaarlijks stijgingspercentage van 4% (inclusief inflatie) naar enkel inflatie. Dit als resultante van het in juli 2021 vastgestelde nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan.

Voor de wegvallende precario inkomsten (het heffen van precariobelasting op kabels en leidingen van nutsbedrijven mag niet meer per 1 januari 2022) is een oplossing gevonden in het extra indexeren (2,6%) van de OZB-percentages. De OZB stijgt daarom met de inflatie en 2,6% extra om gemiste inkomsten precariobelasting te compenseren. Tegenover deze verhoging staat een verlaging van de precariobelasting die door Evides in rekening wordt gebracht aan de bewoners.

We nemen verdere besluiten over de inzet van de reserves Agenda Dordrecht 2030 en Dividend Compensatie.

Begroting 2022

De financiële strategie en de ambitie om te groeien zijn nauw met elkaar verweven. In [de Prioriteringskader Agenda Dordrecht 2030](#) is de ambitie om te groeien inhoudelijk beschreven. Om de genoemde doelstellingen te kunnen realiseren zijn middelen gereserveerd in [de reserve Agenda Dordrecht 2030](#). In 2022 nemen we (nadere) besluiten over op welke wijze deze middelen ingezet moeten worden in relatie tot deze doelstellingen. Hetzelfde geldt voor [de reserve Dividend Compensatie](#), waarin middelen zitten die bedoeld zijn om de exploitatie te ontlasten. Daarnaast heeft de raad bij de Kadernota 2022 ruimte gelaten binnen de Algemene reserve (surplusruimte binnen de rationorm van het weerstandsvermogen) voor een volgend college voor prioriteiten in de komende bestuursperiode.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het prioriteringskader en de monitoring ten aanzien van de Agenda 2030 is gereed. De uitvoering is voor de meeste onderdelen gestart. Het restant van de reserve Dividendcompensatie wordt in 2023 op basis van een reeds genomen raadsbesluit aan de Algemene Reserve toegevoegd.

We ontwikkelen een Dashboard gekoppeld aan de doelstellingen van de Agenda Dordrecht 2030.

Begroting 2022

We ontwikkelen een Dashboard, voor het eerst aanwezig in deze begroting, waarin we de financiële kengetallen verbinden aan de inhoudelijke doelstellingen van de Agenda Dordrecht 2030. Het Dashboard geeft in één overzicht meerdere visuele weergaven, waardoor een integraal beeld ontstaat op de voortgang van de doelstellingen uit de Agenda Dordrecht 2030 (zoals groei van de bevolking, werkgelegenheid en de economie) en de financiële randvoorwaarden (zoals onder andere de structurele exploitatieruimte en de omvang van de reserves van de Agenda Dordrecht 2030). Het doel van het Dashboard is om de monitoring op deze strategische indicatoren langjarig in de Planning en Control producten op te nemen (lees: begroting en jaarstukken), om zo grip en zicht te hebben op de effecten van de Agenda Dordrecht 2030.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het Dashboard Agenda Dordrecht 2030 is ontwikkeld en voor het eerst weergegeven in de [Begroting 2022](#). Vervolgens is het Dashboard ook opgenomen in de [Begroting 2023](#) en in deze Jaarstukken over 2022. De effecten van de Agenda Dordrecht 2030 worden met elke jaargang die volgt meer inzichtelijk en toegevoegd aan het Dashboard.

We ontwikkelen een nieuwe nota Kiezen, Sturen en Verantwoorden voor de nieuwe bestuursperiode.

Begroting 2022

Kiezen, Sturen en Verantwoorden (KSV) zijn de kernwoorden van de gemeentelijke sturingscyclus en gaat over de afspraken die de raad en het college met elkaar maken aan de start van een nieuwe bestuursperiode. In de nieuw op te stellen nota Kiezen, Sturen en Verantwoorden 2022-2026 worden verbetervoorstellen en innovaties aangedragen voor onder meer de planning en controlcyclus en bijbehorende producten om zodoende de KSV-afspraken verder te versterken.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

In 2022 is een nieuwe nota Kiezen, Sturen en Verantwoorden (KSV) opgesteld voor de periode 2022-2026. De nota is in samenwerking met de Auditcommissie tot stand gekomen en door de raad vastgesteld. Zoals gebruikelijk is de nieuwe indeling van de begrotingsprogramma's voor deze bestuursperiode hierin uitgewerkt. De meerjarenbegroting tot 2026 zal worden opgebouwd uit zes inhoudelijke begrotingsprogramma's. Enkele aspecten uit de nota KSV worden komend jaar verder uitgewerkt, zoals een koppeling kadernota en eerste bestuursrapportage, een nieuwe set lokale indicatoren en meer kwalitatief verantwoorden.

We laten de keuzes voor tarieven na 2022 aan de volgende raad/college.

Begroting 2022

Voor de rioolheffing hebben we voor het jaar 2022 besloten om het jarenlange vaste stijgingspercentage van 4% (inclusief inflatie) te verlagen naar een stijging enkel ter hoogte van de inflatie. Voor de OZB-tarieven hebben we besloten tot een ophoging van 2,6% bovenop de inflatie om de weggevallen inkomsten uit precariobelasting te compenseren. Een volgend college zal bij de Kaderbrief en Begroting 2023 eigen keuzes maken ten aanzien van de nieuw vast te stellen tarieven voor de lokale heffingen.

Activiteitsverantwoording: toelichting op activiteitsrealisatie of afwijking

Het college heeft besluiten genomen over de tarieven 2023 bij de behandeling van de Begroting 2023. Het college heeft gekozen voor een eenmalige compensatie van 75 euro per huishouden. De enorme inflatie levert een flinke uitdaging op en het is afwachten wat de structurele ontwikkeling zal worden. Ook de uitvoeringskosten lopen op onderdelen flink op door stijging van energieprijzen, inkooprijzen van materialen en cao-loonsverhogingen in alle sectoren. Komend jaar zal het college dus wederom moeilijke keuzes moeten maken en een gewogen besluit nemen over de ontwikkeling van de tarieven.

Welke verbonden partijen hebben bijgedragen?

Om onze doelen te realiseren werken we samen met anderen, zo nemen we deel in verbonden partijen. Een [totaal overzicht](#) en de [financiële informatie](#) van onze verbonden partijen is opgenomen in de [paragraaf verbonden partijen](#). Informatie over verbonden partijen die bijdragen aan de realisatie van de doelstellingen in dit programma is weergegeven in onderstaand overzicht. We geven daarbij niet alleen een indicatie over het afgelopen jaar, maar ook een actuele stand van zaken (status april 2022).

B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides

Website	https://www.evides.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer H. van der Linden, gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA)
Deelnemers	Houders van aandelen zijn gemeenten die ten tijde van de oprichting van de vennootschap vielen binnen het verzorgingsgebied van NV Waterbedrijf Europoort. Dit betreft een gebied wat zich uitstrekt van Dordrecht, over de Hoekse Waard naar Rotterdam, Delft en Brielle.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Openbaar of gemeentelijk belang	Drinkwatervoorziening dient een publiek belang. De B.V. GBE is 50% eigenaar van de aandelen van het waterbedrijf, Evides NV. De Evides-aandeelhouders hebben onder meer zeggenschap over de drinkwatertarieven en over het ondernemingsplan van de NV. Voor een groot deel is de sector gereguleerd via de Drinkwaterwet. De invloed van Autoriteit Consumenten en Markten (ACM) is zeer groot. De dividenduitkering is van belang voor een sluitende stadsbegroting. Dordrecht draagt een financieel belang van 7% in de B.V. (Overigens presenteren we bij de financiële gegevens van Evides de gegevens van de NV).

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- In 2022 is de directeur van GBE, dus niet van de NV, opgevolgd door mevrouw J. Prins.
- Evides Waterbedrijf kent nu twee aandeelhoudersgroepen: Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) en Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua (GBE Aqua). Beiden bezitten 50% van de aandelen. De 18 gemeenten van GBE in Zuid-Holland Zuid zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Dordrecht, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Nissewaard, Maassluis, Midden-Delfland, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westland, Westvoorne en Zwijndrecht. GBE Aqua bestaat uit de provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee.
- Grote zorg blijft bij de drinkwaterbranche bestaan over de toekomstgerichtheid van de regelgeving, waarbij de financiële problematiek van drinkwaterbedrijf [Vitens](#) als voorbeeld voor de sector dient. De eigen formele gemeentelijke invloed om ACM tot andere inzichten te brengen is overigens zeer beperkt aangezien deze aandeelhouders, hoewel publiek van karakter, niet als rechtstreeks belanghebbende in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) ziet. Desondanks is de financiële positie van Evides tot dusver solide.
- In 2022 zijn de drinkwatertarieven 2023 van de NV vastgesteld. Door een interventie vanuit GBE, waaronder Dordrecht, is uiteindelijk een lagere tariefsverhoging doorgevoerd.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- Regulering (zie toelichting bij de ontwikkelingen).
- Kostenstijgingen in de branche kunnen voor 2024 opnieuw een opwaartse druk op het drinkwatertarief betekenen
- Op termijn (omstreeks 2026) is forse verlaging van dividend niet uitgesloten indien de ACM-regulering niet toekomstbestendig wordt gemaakt, naast dat één en ander al eerder vooral gevolgen kan/zal hebben voor de eigen bedrijfsvoering van Evides. Dat gemeenten de komende jaren nog een redelijk stabiel dividend mogen verwachten, is mede het gevolg van eerder opgespaarde resultaten en afspraken daarover met aandeelhouders om deze later uit te keren. Om die reden houden we de risicoclassificatie nog laag, tenzij er zich onverwachte materiële ontwikkelingen voor gaan doen.

Stedin Holding N.V.

Website

<https://www.stedingroep.nl/>

Vertegenwoordiging
Dordrecht

Mevrouw T.F. de Jonge als gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) en als lid van de aandeelhouderscommissie (AHC).

Deelnemers

Momenteel zijn 44 gemeenten aandeelhouder van Stedin. De gemeente Dordrecht bezit 9,05% gewone aandelen en daarnaast sinds 2021 10% cumulatief preferente aandelen.

Vestigingsplaats

Rotterdam

Openbaar of gemeentelijk
belang

Stedin Groep beheert de aandelen van Stedin Beheer en van de Delta Netwerkgroep (DNWG), welke Enduris als netbeheerder heeft en draagt zorg voor de concernfinanciering. Stedin en Enduris verzorgen samen met hoogspanningsbeheerder Tennet het transport van elektriciteit en gas in Zuid-Holland, Zeeland en voor een klein deel in Friesland. De reden van participatie heeft een historische achtergrond: oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf dat later samenging met andere bedrijven. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer is het overheidsbelang in energienetwerken bevestigd. Het onderhoud wordt hoofdzakelijk verricht door dochterondernemingen Joulz en Delta Infra. Met betrekking tot de gemeente, draagt deelname in de partij door middel van het dividend dat we ontvangen bij aan de sluitendheid van de stadsbegroting. Ons aandeel geeft (beperkte) invloed op majeure investeringsbeslissingen van de onderneming Stedin.

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

In 2023 wordt een voorstel aan de aandeelhouders gedaan over de toetreding door de Staat als aandeelhouder. Als gevolg hiervan zal het gemeentelijk belang enigszins verwateren.

Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Stedin heeft een forse kapitaalbehoefte. De regulering van ACM mist een toekomstbestendige grondslag in het licht van energietransitie. Vooral nog is er geen indicatie dat ACM haar beleid op korte termijn geheel zal herzien. Aandachtspunt blijft de betaalbaarheid van netbeheer.
----------	---

BNG Bank N.V.

Website	https://www.bngbank.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer P.J. Heijkoop als gevolmachtigd lid in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	Het Rijk en Nederlandse gemeenten.
Vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar of gemeentelijk belang	De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank nog steeds essentieel voor de publieke taak, maar de gemeente heeft ook alternatieve financieringsmogelijkheden. Klanten van BNG Bank zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de bank is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 BNG Bank heeft in 2020 de ambitie uitgesproken dat zij 10% meer maatschappelijke impact wil maken in 2023 ten opzichte van 2021. Verwezen wordt naar bijgaande informatie , waarbij aangetekend wordt dat dit in samenwerking met haar klanten moet worden gerealiseerd.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023: Geen bijzonderheden behoudens renterisico's. De bank is financieel gezond.

Stichting Administratiekantoor Breedband Drechtsteden

Website	https://www.vitrumnet.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	Dhr. M.D. Burggraaf, lid Algemeen Bestuur en penningmeester
Deelnemers	De stichting administratiekantoor Breedband Drechtsteden (26 non profit certificaathouders) heeft als primair doel het houden van aandelen van de Breedband Drechtsteden Groep BV. Deze BV bedient samen met de dochter BV's Breedband Drechtsteden BV (voor de certificaathouders in STAK) en VitrumNet BV (voor alle andere activiteiten) de relaties.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Oorspronkelijk was het doel het in eigendom verwerven en beheren van een glasvezelinfrastructuur in de regio Drechtsteden. Momenteel is het doel het beheren van aandelen/certificaten en het uitoefenen van stemrecht in de Breedband Drechtsteden Groep BV. Breedband Drechtsteden Groep B.V. bestaat uit de volgende werkmaatschappijen: <ul style="list-style-type: none"> • Breedband Drechtsteden BV (bediening oprichters in de non-profit sector waaronder GRD/Dordrecht). • VitrumNet BV (commercieel).

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- Op het circulaire bedrijventerrein Ambachtsezoom in Hendrik-Ido-Ambacht is gestart met de realisatie van een digitale infrastructuur die alle locaties op het terrein samenbrengt. Dit wijkt af van de reguliere aanpak waarbij per aansluiting wordt gewerkt. Door alle locaties aan te sluiten ontstaat een goede basis voor unieke, digitale innovaties en toepassingen die de groep ook elders in kan gaan zetten.
- De aandelen van de GRD zijn overgenomen in 2022 (zie raadsbesluit [2022-0060649](#)).
- In 2022 ontving de gemeente € 58.000 dividend over 2021.
- Op het moment van opstellen van deze jaarstukken zijn nog geen jaarstukken 2022 STAK/BDG geleverd.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

Geen bijzonderheden. De financiële gegevens uit eerdere jaren betreffen gegevens van Breedband Drechtsteden Groep. STAK is vooral een juridisch vehikel.

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

	Bedragen x € 1.000	
Algemene Dekkingsmiddelen	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	10.483	10.032
Baten	383.496	393.349
Saldo	-373.013	-383.317
Toevoeging reserves	2.120	1.104
Onttrekking reserves	14.259	14.194
Totaal programma	-385.152	-396.407

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Algemene Dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Vastgoed niet in eigen gebruik	13.988	12.875	1.113	4.506	4.290	-216
Algemene uitkering				347.148	353.830	6.682
Belastingheffing	3.174	3.477	-303	29.119	30.521	1.402
Geldleningen	12	13	-1	472	402	-70
Beleggingen	794	794		2.038	1.704	-334
Resultaatsrekening	1.487		1.487			
Treasury	-8.973	-7.126	-1.847	213	2.603	2.390
Totaal	10.482	10.033	449	383.496	393.350	9.854
Verschil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						10.303
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Mutaties in de reserves	2.121	1.104	1.017	14.259	14.194	-65
Mutaties reserves (b)						952
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	12.603	11.137	1.466	397.755	407.544	9.789
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						11.255

Overhead

Overheadkosten

In het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) is gedefinieerd welke lasten en baten onderdeel uitmaken van de paragraaf overhead. Met als doel om het inzicht in de overhead te verbeteren en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. De Dordtse overhead heeft voor een gedeelte betrekking op de Servicegemeente Dordrecht die de meeste van de PIJOFACH-taken voor de gemeente Dordrecht uitvoert. Daarnaast draagt de gemeente zelf de directe kosten van huisvesting en facilitaire zaken. Tot slot zijn een groot deel van de eigen personeelskosten en de daaraan verbonden algemene kosten overheadkosten. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de directie, secretariaat, planning en control en organisatieadvies.

Bedragen x € 1.000

Overheadkosten per onderdeel	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Afwijking
Personeelskosten overhead	18.165.152	19.374.657	-1.209.505
Personeelskosten overhead SGD	4.499.735	6.301.311	-1.801.576
Algemene en personeelsgebonden kosten	7.716.765	9.252.624	-1.535.859
Algemene en personeelsgebonden kosten SGD	19.418.346	17.803.120	1.615.226
Huisvesting & Facilitaire Zaken	2.530.652	2.373.782	156.870
Huisvesting & Facilitaire Zaken SGD	1.491.221	1.073.562	417.659
Subtotaal overheadkosten	53.821.871	56.179.056	-2.357.185
Overhead naar grondexploitaties	-2.342.969	-2.633.573	290.604
Totaal overheadkosten	51.478.902	53.545.483	-2.066.581

De werkelijke overheaduitgaven zijn € 2,1 miljoen hoger dan begroot. Dit is grotendeels het gevolg omdat meer bedrijfsvoering is ingezet vanuit de Servicegemeente en omdat buiten de formatie om extra managementfuncties zijn ingevuld om de werkdruk en arbeidsmobiliteit beter te kunnen kanaliseren binnen de organisatie. Verder is sprake van diverse kleinere plussen en minnen en kostenverschuivingen.

De afwijkingen op de overhead zijn ook opgenomen in de toelichting op het [onderdeel overhead](#).

Apparaatskosten en verhouding lonen/overhead

De totale apparaatskosten vallen uiteen in de personele kosten en de overheadkosten. In zijn totaliteit wordt voor een bedrag van € 58,2 miljoen (€ 49,6 en € 8,6 miljoen) personele kosten direct op programma's geboekt.

Bedragen x € 1.000

Overzicht personele loonkosten	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Afwijking
Loonkosten formatie direct aan programma toe te rekenen	48.925.607	49.620.002	-694.395
Inhuurkosten formatie direct aan programma toe te rekenen	451.038	8.581.323	-8.130.285
Loonkosten formatie overhead	20.066.759	17.655.683	2.411.076
Loonkosten formatie overhead SGD	35.625.169	19.304.223	16.320.946
Inhuurkosten formatie overhead	50.000	12.405.729	-12.355.729
Inhuurkosten formatie overhead SGD	0	0	0
Overige loonkosten (bestuur, boventallig, gedetacheerd, ORT, etc.)	1.020.768	935.534	85.234
Overige loonkosten SGD	662.797	12.619.901	-11.957.104
Totale loonkosten	106.802.138	121.122.394	-14.320.256

De loon/inhuurkosten zijn € 14,3 miljoen hoger dan begroot vanwege extra en vaak ook duurdere inhuur op de ambitie van de opgaven. Daarnaast zorgt ook de toegenomen arbeidsmobiliteit voor hogere kosten van (tijdelijke) vervanging.

Wat zijn de indicatoren?

De basis: BBV-indicatoren

De onderstaande vijf BBV-indicatoren hebben betrekking op het taakveld 'bestuur en ondersteuning', onderdeel van de vaste set verplichte beleidsindicatoren gehanteerd door het Rijk om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten te bevorderen. Omdat deze indicatoren een logische link vormen met het programma Financiën van Dordrecht - Overhead zijn zij opgenomen in dit programma. Voor BBV-indicatoren geldt dat hier geen streefwaarden aan verbonden zijn, de indicatoren kennen immers geen specifieke relatie met de Dordtse doelstellingen. Wel is een vergelijking opgenomen met het gemiddelde van de G40 gemeenten, daarnaast kunt u via de website www.waarstaatjegemeente.nl de BBV-indicatoren van Dordrecht per thema vergelijken met een selectie naar keuze (o.a. Nederland, Provincie niveau of Regionaal niveau). Een totaal overzicht van de BBV-indicatoren treft u aan onder de bijlage van deze Jaarstukken 2022, daarnaast leest u in de leeswijzer meer over de werking en het verschil tussen BBV-indicatoren en Dordtse aanvullende indicatoren.

Aanvullende indicatoren

Er zijn geen aanvullende indicatoren opgenomen op dit onderdeel Overhead.

BBV-indicatoren	Begroting Jaarstukken 2022		Begroting Jaarstukken 2021		Begroting Jaarstukken 2023		G40
	2022	2021	2023	2022	2023	2022	
Formatie - FTE's per 1.000 inwoners (FTE)	6,00 (2022)	5,63 (2021)	11,09 (2023) ¹	10,46 (2022)			n.b.
Bezetting - FTE's per 1.000 inwoners (FTE)	5,66 (2022)	5,01 (2021)	10,76 (2023) ¹	9,94 (2022)			n.b.
Apparaatskosten - kosten per inwoner (€)	765,78 (2022)	842,07 (2021)	1.123,38 (2023) ¹	1.000,91 (2022)			n.b.
Externe inhuur - kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	6,95 (2022)	21,11 (2021)	8,19 (2023) ¹	28,72 (2022)			n.b.
Overhead - % van de totale lasten (%)	7,49 (2022)	5,02 (2021)	11,10 (2023) ¹	7,23 (2022)			n.b.

¹ Het verschil ten opzichte van voorgaande jaren is het resultaat van de invlechting van de GR Drechtsteden.

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Overhead	Bedragen x € 1.000	
	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	89.787	89.941
Baten	38.308	36.644
Saldo	51.479	53.296
Toevoeging reserves	1.399	2.053
Onttrekking reserves	3.970	3.275
Totaal programma	48.907	52.074

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Overhead	Bedragen x € 1.000					
	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Overhead	89.787	89.941	-154	38.308	36.644	-1.664
Totaal	89.787	89.941	-154	38.308	36.644	-1.664
Vershil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						-1.818
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Mutaties in de reserves	1.399	2.053	-654	3.970	3.275	-695
Mutaties reserves (b)						-1.349
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	91.186	91.994	-808	42.278	39.919	-2.359
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						-3.167

Vennootschapsbelasting

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bedragen x € 1.000		
Vennootschapsbelasting	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	100	75
Baten	0	0
Saldo	100	75
Toevoeging reserves		
Onttrekking reserves		
Totaal programma	100	75

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Bedragen x € 1.000						
Vennootschapsbelasting	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Vennootschapsbelasting	100	75	25			
Totaal	100	75	25			
Verschil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						25
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Mutaties in de reserves						
Mutaties reserves (b)						
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	100	75	25			
Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)						25

Onvoorzien

Wat heeft het gekost?

Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten inclusief toevoegingen en onttrekkingen uit reserves. In deze jaarstukken is een [verschillenanalyse per programma](#) opgenomen. Hierin geven we de belangrijkste oorzaken aan van de hieronder genoemde verschillen ten opzichte van de actuele begroting.

Bedragen x € 1.000		
Onvoorzien	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Lasten	200	0
Baten	0	0
Saldo	200	0
Toevoeging reserves		
Onttrekking reserves		
Totaal programma	200	0

Met de [programmarekening](#) is een totaaloverzicht opgenomen van de gerealiseerde baten en lasten op productniveau. Hieronder wordt het programmaoverzicht weergegeven onderverdeeld naar lasten en baten van de verschillende producten en mutaties met de reserves.

Bedragen x € 1.000						
Onvoorzien	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Onvoorzien	200		200			
Totaal	200		200			
Verschil tov actuele begroting excl. mutaties reserves (a)						
Reserves	Stortingen in reserves			Onttrekkingen uit reserves		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Mutaties in de reserves						
Mutaties reserves (b)						
Totale verschil t.o.v. actuele begroting	200		200			

Totale verschil t.o.v. actuele begroting (a+b)

Paragrafen

Overzicht paragrafen

Lokale heffingen

Het gemeentelijk kader om de lokale heffingen vorm te geven en uit te voeren bestaat uit de [Nota Lokale Heffingen 2021](#), de diverse planning en control documenten (kadernota, begroting, bestuursrapportage en jaarstukken) en de verschillende belasting- of tariefsverordeningen. Daar waar de Nota richtinggevend en meerjarig is van karakter, betreffen de P&C-documenten en de tariefsverordeningen in beginsel altijd een jaarschijf.

Ontwikkelingen en rijksbeleid

Herziening (gemeentelijk) belastinggebied

Zowel in het regeerakkoord 2021-2025 '[Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst](#)' als in de kamerbrief over de [Contourennota financieringssystematiek medeoverheden](#) van 11 juli 2022 geeft het Rijk aan de mogelijkheden voor een groter eigen belastinggebied voor medeoverheden te betrekken bij de uitwerking van een nieuwe financieringssystematiek voor medeoverheden voor de periode na 2025. Dit betekent dat er tot 2025 geen uitbreiding van het lokaal belastinggebied komt. Doel van de nieuwe systematiek, die in de huidige kabinetsperiode grotendeels zal worden vormgegeven worden via de accres systematiek, is het realiseren van een stabielere financiering van gemeenten en provincies en het vergroten van hun autonomie. Momenteel wordt tussen Rijk en gemeenten gesproken over een financieringssystematiek.

Maatregelen coronacrisis

In navolging van de eerder genomen steunmaatregelen om (horeca)ondernemers financieel tegemoet te komen in de gevolgen van de door het Rijk opgelegde coronamaatregelen, waren de volgende maatregelen van kracht in 2022:

- via de belastingvoorstellen 2022, die door de raad zijn vastgesteld op 9 november 2021, is besloten om: geen reclamebelasting te heffen in 2022 vanwege de COVID-19-pandemie ([zie raadsbesluit 0135194](#)); geen leges te heffen in 2022 voor de aanvraag van een tijdelijke terrasvergunning, in verband met wijziging van het terras wegens COVID-19 ([zie raadsbesluit 0136095](#)) en geen precariobelasting te heffen op terrassen van 1 januari 2022 tot en met 31 maart 2022 en van 1 april 2022 tot en met 31 december 2022 enkel over de pre-corona vierkante meters terras ([zie raadsbesluit 0135221](#)).
- middels het voorstel '[Corona-steunmaatregelen lokale heffingen aanpassing precariobelasting terrassen 2022](#)' is door de raad op 18 oktober 2022 besloten om in heel 2022 geen precariobelasting op terrassen te heffen.
- via het voorstel '[Akkoord gaan met geen precariobelasting uitstallingen over 2020 en 2021 heffen en vaststellen tweede wijziging Precarioverordening 2022](#)' is door de raad op 7 februari 2023 besloten om over 2020, 2021 en 2022 geen precariobelasting op uitstallingen te heffen.

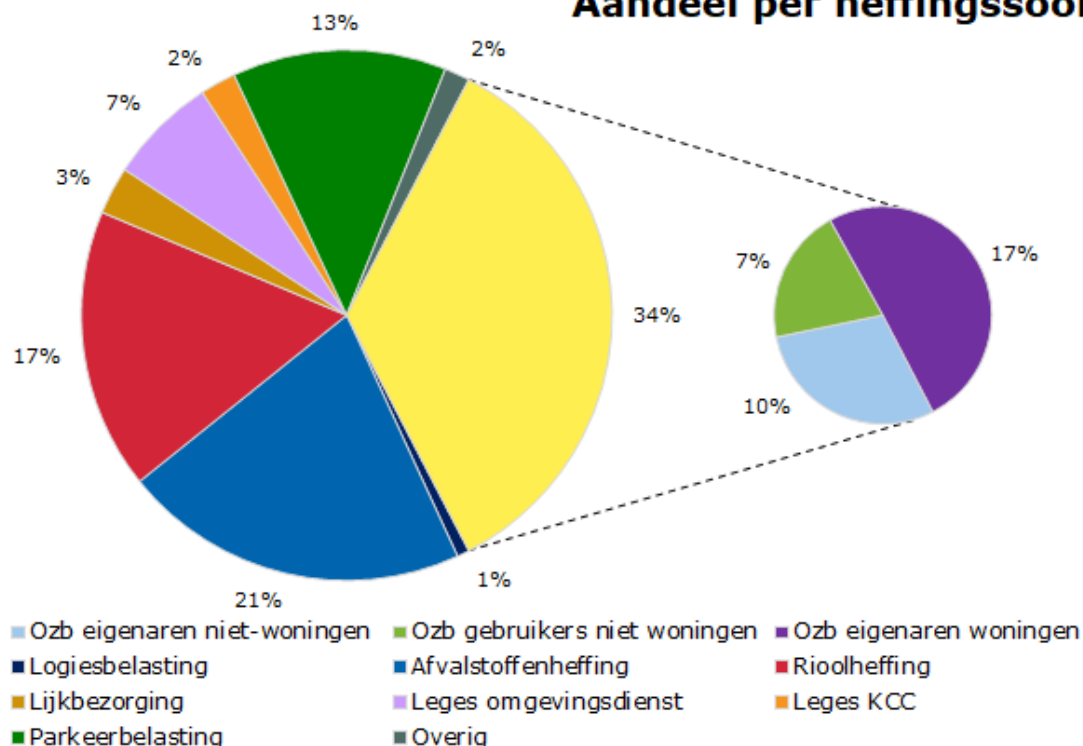
Gemeentelijke belastingopbrengsten

In 2022 is 12% van alle inkomsten afkomstig uit lokale heffingen, waarvan 36% ongebonden inkomsten zijn. Lokale heffingen zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente. Wij merken op dat de verschillen tussen 2021 en 2022 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar slechts van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen hierbij een rol.

Bedragen x € 1.000				
Heffingssoort	Rekening 2021	Begroting 2022 na wijziging	Rekening 2022	Resultaat 2022
Algemene dekkingsmiddelen (ongebonden heffingen)				
OZB eigenaren niet-woningen	7.248	7.837	8.001	164
OZB gebruikers niet-woningen	5.537	5.280	5.492	212
OZB eigenaren woningen	12.930	13.381	13.731	350
<i>Subtotaal OZB</i>	<i>25.715</i>	<i>26.498</i>	<i>27.224</i>	<i>726</i>
Hondenbelasting	379	342	345	3
Precariobelasting	6.105	185	395	210
Reclamebelasting	0	0	0	0
Logiesheffing	502	510	589	79
Subtotaal ongebonden heffingen	32.701	27.535	28.553	1.018
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	16.090	16.463	16.522	59
Rioolheffing	12.983	13.490	13.394	-96
Reinigingsrecht	129	173	109	-64
Lijkbezorgingsrechten	2.520	2.063	2.272	209
Leges omgevingsvergunning	5.678	4.457	5.178	721
Leges KCC	1.615	1.477	1.701	224
Leges APV en overige leges	73	173	81	-92
Parkeerbelastingen ¹	8.851	14.220	10.212	-4.008
Marktgeld	245	276	281	5
Bedrijven Investeringszones	360	0	0	0
Subtotaal gebonden heffingen	48.544	52.792	49.750	-3.042
TOTAAL	81.245	80.327	78.303	-2.024

¹ Deze categorie bestaat zowel uit de publiekrechtelijke parkeerbelastingen als de privaatrechtelijke parkeergelden.

Aandeel per heffingssoort

Woonlasten (lokale lasten)

Tot de woonlasten worden de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gerekend. De woonlasten vormen het grootste deel van de opbrengst uit de gemeentelijke heffingen en daarmee grotendeels de lokale lastendruk. In onderstaande tabellen wordt de ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden weergegeven, zowel die voor eigenaren-bewoners (dus met een eigen huis) als die voor huurders. Huurders betalen geen OZB en rioolheffing eigenaar.

Bedragen x € 1

Eigenaren-bewoners	2019	2020	2021	Toegepaste indexering 2022	2022
Gem. WOZ-waarde	188.000	206.000	227.000	9,0%	248.000
OZB-eigenaar	219,02	224,33	231,54	1,3%+2,6%	241,55
Afvalstoffenheffing*	282,72	286,32	301,20	1,3%**	312,60
Rioolheffing eigenaar	98,86	102,81	106,92	1,3%	108,31
Rioolheffing gebruiker*	88,08	91,56	95,16	1,3%	96,36
Ontwikkeling lastendruk	689	705	735		759
Stijging	3,4%	2,4%	4,2%		3,3%

De OZB is berekend op basis van de geactualiseerde gemiddelde WOZ-waarde van woningen voor het desbetreffende jaar. Deze waarde is berekend naar de peildatum 1 januari van het voorgaande jaar. De WOZ-waarde 2022 is dus berekend naar de waardepeildatum 1 januari 2021.

Huurders	2019	2020	2021	Indexering 2022	2022
Afvalstoffenheffing*	282,72	286,32	301,20	1,3%**	312,60
Rioolheffing gebruiker*	88,08	91,56	95,16	1,3%	96,36
Ontwikkeling lastendruk	371	378	396		409
Stijging	2,8%	1,9%	4,9%		3,2%

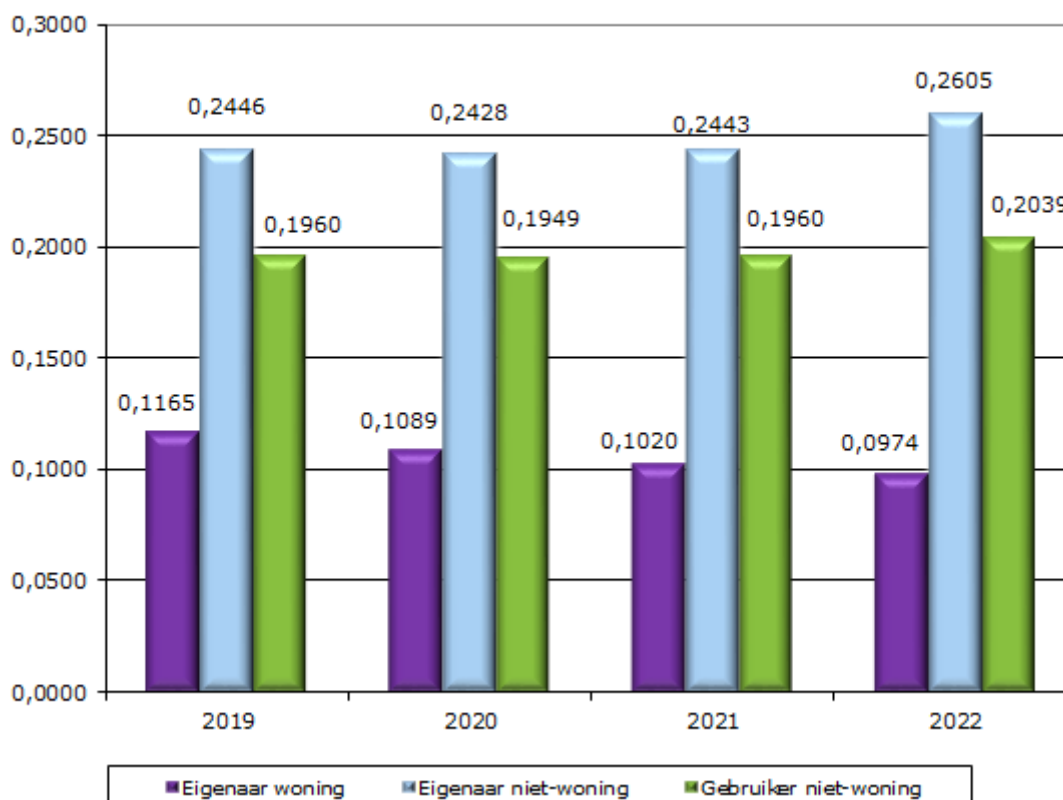
* Voor een uitvoerbare inning dienen de tarieven deelbaar te zijn door 12.

** Teneinde recht te doen aan de in de [Kadernota 2022](#) opgenomen indexatie van 1,3% en tariefdifferentiatie tussen één- en meerpersoonshuishoudens van 5% is het geïndexeerde tarief met 2,5% verminderd om het tarief eenpersoonshuishouden te bepalen en is het geïndexeerde tarief met 2,5% vermeerderd om het tarief meerpersoonshuishouden te bepalen.

OZB

Basis voor de ontwikkeling van de percentages (in casu: tarieven) zijn de begrote OZB opbrengsten van het voorgaande jaar, de inflatiecorrectie, de verwachte waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen en de verwachte leegstand bij gebruik niet-woningen. De heffingsgrondslag is de waarde van de onroerende zaak. Deze wordt vastgesteld volgens de regels van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Voor 2022 gelden de WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2021. Sinds 2009 is de verschuldigde OZB een percentage van de waarde van de onroerende zaak.

Ontwikkeling OZB-tarieven in %

Tariefsaanpassing 2022 (zie ook de [Kadernota 2022](#) en de [Begroting 2022](#))

Tot en met 2019 gold als enige restrictie voor de opbrengst OZB de macronorm. Deze is in 2020 vervangen door de benchmark lokale lasten. Zie voor meer toelichting en de resultaten van de benchmark 2022 Zuid-Holland het onderdeel [Benchmark lokale lasten](#) in de paragraaf Lokale heffingen van de Begroting 2023.

Voor 2022 zijn de begrote opbrengsten van de drie groepen OZB ten opzichte van 2021 verhoogd vanwege areaaltoename, de inflatie van 1,3% en met 2,6% om invulling te geven aan het besluit omtrent de gedeeltelijke compensatie van de wegvallende precariobelasting zoals is genomen bij de [Begroting 2019](#).

Afvalstoffenheffing

Teneinde recht te doen aan de in de [Kadernota 2022](#) opgenomen indexatie van 1,3% en tariefdifferentiatie tussen één- en meerpersoonshuishoudens van 5% is het geïndexeerde tarief met 2,5% verminderd om het tarief eenpersoonshuishoudens te bepalen en is het geïndexeerde tarief met 2,5% vermeerderd om het tarief meerpersoonshuishoudens te bepalen.

Rioolheffing

De tariefsaanpassing 2022 van 1,3% voor de rioolheffing was gebaseerd op het meerjarenperspectief van de rioolexploitatie, overeenkomstig het vigerende, op [13 juli 2021](#) vastgestelde Gemeentelijk rioleringsplan ([zie Kadernota 2022](#)).

Vergelijking woonlasten 2022

Om tegemoet te komen aan de maatschappelijke behoefte aan informatie over woonlasten presenteert het COELO jaarlijks een overzicht van de [Kerngegevens belastingen grote gemeenten](#). Met € 814 neemt Dordrecht in 2022, in vergelijking met de 40 grote gemeenten, de achtste plek in bij de eigenaren-bewoners, waarbij we een plek stijgen ten opzichte van 2021. In 32 van de grote gemeenten liggen de lokale lasten dus hoger dan in Dordrecht. In de Drechtsteden zijn de woonlasten het laagst in Dordrecht. Van de vijf referentiegemeenten Breda, Delft, Haarlem, Leiden en Alkmaar laten we, evenals in voorgaande jaren, de eerste vier achter ons. Dit houdt in dat de woonlasten er hoger zijn dan in Dordrecht.

Voor wat betreft huurders neemt Dordrecht in 2022 met € 409 een 24e plaats in, zoals ook in 2021 het geval was. Dit betekent dat in 16 van de grote gemeenten de lokale woonlasten voor huurders hoger zijn. Van de zeven Drechtsteden zijn de woonlasten voor een huurder het laagst in Alblasterdam, gevolgd door Dordrecht. Van de vijf referentiegemeenten gaat ook enkel Alkmaar ons voor met minder woonlasten voor huurders.

Voor een uitgebreide vergelijking van de woonlasten 2022 [met grote gemeenten](#) verwijzen we naar de [paragraaf Lokale Heffingen](#) in de Begroting 2023. Voor de [benchmark lokale lasten 2022](#) verwijzen we naar de Begroting 2023.

Vergelijking referentiegemeente en Drechtsteden

Onderstaande tabellen geven een overzicht van woonlasten voor een meerpersoonshuishouden voor zowel eigenaren-bewoners als huurders weer. Deze gegevens zijn gebaseerd op gegevens van de [Digitale Atlas van de lokale lasten 2022](#) van COELO.

Eigenaren-bewoners

Bedragen x € 1

Gemeente	Gem. WOZ-waarde	Tarief OZB	OZB eigenaar	Riool eig./gebr.	Afval stoffen	Totaal	Rangnr. meerp. huish. ¹
Drechtsteden							
Dordrecht	308.000	0,0974	300	205	313	818	60
Sliedrecht	311.000	0,0751	234	277	316	827	69
Alblasserdam	326.000	0,1084	353	159	358	870	123
Hardinxveld-Giessendam	332.000	0,1101	365	217	319	901	158
Hendrik-Ido-Ambacht	375.000	0,0974	365	191	374	930	200
Zwijndrecht	315.000	0,0957	301	306	373	980	256
Papendrecht	324.000	0,1257	407	161	420	988	264
Referentiegemeenten							
Alkmaar	345.000	0,0674	232	156	321	709	8
Dordrecht	308.000	0,0974	300	205	313	818	60
Breda	428.000	0,0643	277	230	354	861	109
Haarlem	514.000	0,0788	405	152	412	969	242
Delft	410.000	0,0967	396	248	401	1.045	301
Leiden	460.000	0,1164	536	212	424	1.172	336
Landelijk gemiddelde	409.000	0,0978	380	207	317	904	

Huurders betalen geen OZB en rioolheffing eigenaar.

Huurders

Bedragen x € 1

Gemeente	Rioolheffing gebruiker	Afvalstoffenheffing	Totaal	Rangnr. meerp. huish. ¹
Drechtsteden				
Alblasserdam	0	358	358	108
Dordrecht	96	313	409	164
Sliedrecht	94	316	410	165
Papendrecht	0	420	420	173
Hendrik-Ido-Ambacht	60	374	434	187
Hardinxveld-Giessendam	217	319	536	285
Zwijndrecht	306	373	679	351
Referentiegemeenten				
Alkmaar	0	321	321	75
Dordrecht	96	313	409	164
Haarlem	0	412	412	168
Delft	54	401	455	209
Breda	230	354	585	320
Leiden	212	424	637	342
Landelijk gemiddelde	107	317	424	

¹ Voor de indicatie in de laatste kolom geldt: hoe lager het nummer, hoe lager de woonlasten.

Belastingcapaciteit

Onderstaande tabel geeft de belastingcapaciteit van de gemeente weer. De tabel betreft één van de zogenaamde kengetallen die het gemakkelijker moet maken inzicht te verkrijgen in de financiële positie van de gemeente. Voor een beschouwing van alle kengetallen samen verwijzen we naar het onderdeel [financiële positie](#).

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de verhouding van de lokale lastendruk in de gemeente ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Deze wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden te vergelijken met het landelijk gemiddelde, uitgedrukt in een percentage. Alle cijfers zijn overgenomen uit de Atlas van de lokale lasten van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) van het overeenkomstige jaar. Dit in tegenstelling tot dit overzicht bij de begroting waarbij het cijfer OZB (A) een prognose betreft.

In het [COELO-rapport 2022](#) (pagina 144) is toegelicht dat de berekeningsmethode van de gemiddelde WOZ-waarde per 2022 is gewijzigd. Tot en met 2021 publiceerde het CBS alleen de gezamenlijke gemiddelde WOZ-waarde voor zowel koop- als huurwoningen. Sinds december 2021 publiceert het CBS ook de afzonderlijke gemiddelde WOZ-waarde van koop- en huurwoningen. Omdat de gemiddelde WOZ-waarde van koopwoningen een beter beeld geeft van de gemiddeld betaalde OZB door huishoudens met een koopwoning gaat het COELO voortaan uit van deze waarde. De waarde van koopwoningen is over het algemeen hoger dan die van huurwoningen. Dit verklaart de ontwikkeling van het landelijk gemiddelde van de woonlasten van € 811 voor 2021 zoals gepubliceerd in de [Meicirculaire 2021](#) (pagina's 52 en 53) naar € 904 in 2022. Het COELO heeft het landelijk gemiddelde voor de gemeentelijke woonlasten voor 2021 herberekend op basis van de gemiddelde waarde van koopwoningen en komt op een landelijk gemiddelde gemeentelijke woonlast voor 2021 van € 877. De kolommen 2022 en 2023 geven de vergelijking weer overeenkomstig de nieuwe berekeningsmethode van het COELO. 2021 is gebaseerd op de oude methode en dus niet langer vergelijkbaar met 2022 en 2023.

Voor een vergelijking van 2014 tot en met 2022, conform oude berekeningsmethode, verwijzen wij u naar het onderdeel [belastingcapaciteit](#) in de paragraaf lokale heffingen in de Jaarstukken 2021.

Met voornoemde gewijzigde berekeningsmethode zijn dus enkel de jaarschijven 2022 en 2023 met elkaar te vergelijken. Hieruit kunnen we concluderen dat het percentage in 2023 ten opzichte van 2022 flink gedaald is (van 93% naar 89%), wat betekent dat we 11% onder het landelijke gemiddelde van € 904 zitten in 2023. Reden is dat we de in 2023 verstrekte € 75 tegemoetkoming in de gestegen kosten van levensonderhoud meetellen in de opstelling.

	Bedragen x € 1		
	2021	2022	2023
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	224	299	328
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	202	205	217
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	301	313	332
D Eventuele heffingskorting	0	0	-75
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	727	817	802
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in laatst bekende begrotingsjaar (dus 2020, 2021 en 2022)	776	877	904
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	94%*	93%	89%

* In de [Begroting 2021](#) is op webpagina's 5 en 126 nog 93% opgenomen voor 2021. Hierin was de extra verhoging van de afvalstoffenheffing 2021 nog niet meegenomen ([zie RIS-dossier 2628425](#)). Na verwerking van deze € 6,00 komt de belastingcapaciteit voor 2021 uit op 94%.

Kwijtschelden van gemeentelijke belastingen

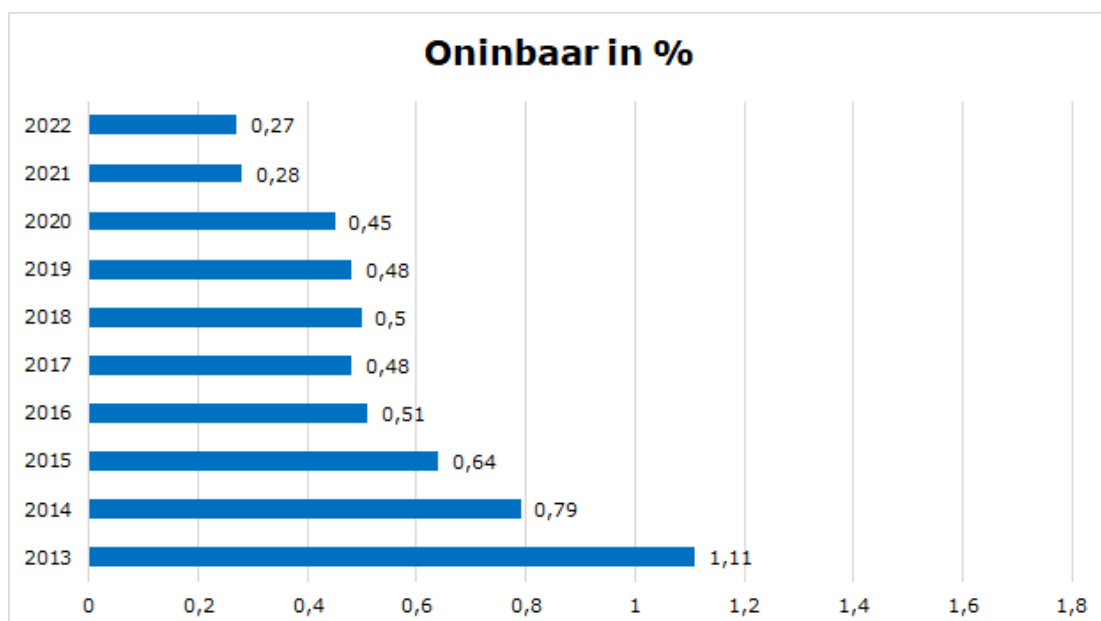
Als een belastingplichtige als gevolg van financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Onze gemeente hanteert de zogeheten 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. Naast een inkomenstoets vindt ook een vermogenstoets plaats. Vanaf 2010 wordt gebruik gemaakt van de voortoets via het [Landelijk Inlichtingenbureau](#) voor het verlenen van geautomatiseerde kwijtschelding met als doel verlagings van de administratieve lasten voor de burgers. Er zijn in 2022 ongeveer 1.650 kwijtscheldingsverzoeken binnengekomen. Via 3.834 geautomatiseerde kwijtscheldingen is in 2022 ongeveer € 1.465.200 kwijtgescholden, circa 0,7 meer dan in 2021. Het aantal op geautomatiseerde wijze verleende kwijtscheldingen is ongeveer 1% gedaald ten opzichte van 2021.

De regels voor het toekennen, worden bepaald door de Rijksoverheid, gemeenten mogen zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. In Dordrecht kan kwijtschelding worden gevraagd voor: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges urgentieverklaring.

Bedragen x € 1.000

Heffingssoort	Kwijtschelding 2022	Kwijtschelding in 2022 over eerdere jaren	Totaal
OZB	1	1	2
Afvalstoffenheffing	1.376	31	1.407
Rioolheffing	436	10	446
Totaal	1.813	42	1.855

We voeren een zeer actief beleid op het gebied van invordering, door tijdig te herinneren en aanmaningen te versturen. Waar nodig gaan we over tot dwanginvordering. Desondanks blijken deze inspanningen in sommige gevallen ontoereikend en rest niets anders dan, nadat alle invorderingsmogelijkheden zijn benut, deze verschuldigde belastingen wegens oninbaarheid af te boeken. In de meeste gevallen is de oorzaak gelegen in faillissementen, onbekende adressen van belastingplichtigen of doordat er reeds een schuldsaneringstraject loopt. Het actief inzetten op het voorkomen van oninbare belastingen werpt vruchten af. Het percentage oninbaar neemt al sinds 2013 af. De sterke daling in 2021, handhaaft zich voor 2022. Statistici voeren overheidssteun als reden aan.

Overige lokale heffingen

Jaarlijks worden de tarieven van de lokale heffingen door de raad bij de kadernota vastgesteld voor het komende begrotingsjaar en verwerkt in de tariefsverordeningen.

Heffing	Indexatie 2022
Hondenbelasting	tarief: eerste hond -/-18,24%
Leges KCC	1,3%
Leges omgevingsvergunning	1,3%
Leges APV en overige	1,3%
Lijkbezorgingsrechten	gemiddeld 1,3%
Marktgeld	1,3%
Reinigingsrecht	1,3%
Parkeerbelastingen	geen indexatie
Precariobelasting	1,3%

Hondenbelasting

Het tariefbeleid, zoals dat bij de [Kadernota 2022](#) door de raad is vastgesteld, heeft voor 2022, evenals in voorgaande jaren geresulteerd in een [verlaging van hondenbelasting](#).

Geen heffing bedrijveninvesteringszones (BIZ) en reclamebelasting

In 2022 is geen BIZ-bijdrage en [reclamebelasting](#) geheven om ondernemers financieel tegemoet te komen in de coronacrisis en in het belang van continuïteit in de samenwerking tussen ondernemers als het gaat om de zorg voor de gezamenlijke bedrijfsomgeving. Dit is gedekt uit de reserve Crisis- en herstelfonds. Dit betrof de concretisering van de in de voorstellen '[Beschikbaar stellen van middelen voor het Herstelplan Dordtse Economie en Werkgelegenheid](#)' en '[Instemmen met Steunmaatregelen bij heropstart en herstel van de horeca in Dordrecht](#)' genoemde belastingmaatregelen, waarmee de raad op 23 maart 2021 heeft ingestemd.

Berekening kostendekkendheid van een heffing

Conform het [Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#) wordt in deze paragraaf de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, inzichtelijk gemaakt. In de onderstaande overzichten is per heffing de kostendekkendheid bepaald.

Overheadtoerekening

De overheadtoerekening is gebaseerd op de ureninzet (loonsom) van het directe personeel. De verdeling van de overhead is conform de begroting, er is geen correctie gemaakt voor eventuele gewijzigde ureninzet. Enkel het prijsverschil dat is opgetreden bij de overhead is gecorrigeerd. De overhead wordt toegelicht onder [Financiën van Dordrecht](#).

Berekening van kostendekkendheid van een heffing

Op onderdelen binnen de genoemde heffingen sprake van kruissubsidiëring. De kostendekkendheid wordt per verordening bekeken. Van dergelijke kruissubsidiëring is sprake bij titel II van de Legesverordening. Dit onderdeel van de Legesverordening kent meer dekking dan kosten. Op niveau van de totale verordening wordt dit echter gecompenseerd door een lagere kostendekkendheid op titel I en titel III.

Berekening kostendekkendheid van een heffing

Bedragen x €
1.000

	Afvalstoffenheffing	Reinigingsrecht	Rioolheffing	Hondenbelasting	Legesverordening (titel I)	Legesverordening (titel II)	Legesverordening (titel III)	Lijkbezorgingsrechten	Marktgeld	Parkeerbelasting
Kosten taakveld	15.360	180	11.006	573	6.274	4.185	771	2.762	588	2.580
Inkomsten taakveld (niet zijnde de heffing)	-2.217	-6	-748	0	3.087	0	0	-325	-39	-90
<i>Directe kosten taakveld</i>	<i>13.143</i>	<i>174</i>	<i>10.258</i>	<i>573</i>	<i>3.187</i>	<i>4.185</i>	<i>771</i>	<i>2.437</i>	<i>549</i>	<i>2.490</i>
Overhead	514	0	999	74	5.772	155	0	1.533	252	1.138
Btw	2.562	0	1.441	58	296	841	162	1	29	343
<i>Indirecte kosten taakveld</i>	<i>3.076</i>	<i>0</i>	<i>2.440</i>	<i>132</i>	<i>6.068</i>	<i>996</i>	<i>162</i>	<i>1.534</i>	<i>281</i>	<i>1.481</i>
Totale kosten taakveld	16.219	174	12.698	705	9.255	5.181	933	3.971	830	3.971
Opbrengst heffingen	16.552	109	13.394	345	1.755	5.178	81	2.485	292	6.652
Dekkingspercentage JRK2022	102%	63%	105%	49%	19%	100%	9%	63%	35%	168%
Dekkingspercentage B2022	87%	100%	99%	47%	19%	84%	16%	68%	46%	143%
Vershil JRK2022 vs B2022	15%	-37%	6%	2%	0%	16%	-7%	-5%	-11%	25%
Dekkingspercentage JRK2021	86%	75%	91%	-	-	-	-	64%	40%	28%

Toelichting verschillen

Een toelichting volgt als het verschil tussen het begrote en werkelijke dekkingspercentage groter is dan tien procent.

Afvalstoffenheffing

Conform de nota Lokale Heffingen 2021 worden kwijtscheldingen niet meer toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Bij het opstellen van de Begroting 2022 was deze nota nog niet van kracht. Daarnaast was de vergoeding van het Afvalfonds voor gescheiden verpakkingsafval hoger, omdat meer plastic apart is ingezameld dan was voorzien.

Reinigingsrecht

De retributie-inkomsten zijn lager dan begroot, omdat minder bedrijven gebruik maakten van het reinigingsrecht. De kosten voor het inzamelen en verwerken van bedrijfsafval zijn nog niet hierop aangepast.

Titel II Legesverordening

In 2022 waren er meer vergunningaanvragen voor grote bouwprojecten dan bij het opstellen van de Begroting 2022 werd verwacht. Bij grote bouwprojecten zijn de legesopbrengsten hoger dan de kosten die voor het verlenen van een dergelijke vergunning worden gemaakt. Als gevolg hiervan is het percentage kostendekkendheid in 2022 in werkelijkheid hoger dan het percentage waarbij bij het opstellen van de begroting werd uitgegaan.

Marktgeden

De werkelijke dekkingsgraad is 11% lager dan bij de Begroting 2022, omdat er meer kosten waren door de inzet van een extra teamleider voor de uitvoering van meerdere projecten, door inhuur van

juridische kennis bij een rechtszaak en door schadeherstel aan een viertal elektriciteitskasten.

Parkeerbelasting

De toename van het dekkingspercentage is een gevolg van een hogere opbrengst op straatparkeren vanwege het aflopen van de corona pandemie en daarmee gepaard gaande beperkingen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Een gezonde financiële positie van de gemeente is een absolute voorwaarde voor haar slagkracht. Dat vergt niet alleen een sluitende exploitatie en realisatie daarvan in het uitvoeringsjaar, maar óók voldoende weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

In deze paragraaf geven wij informatie over het risicomanagement in Dordrecht. Daarmee geven we inzicht in de omvang van het risicoprofiel en de grootste risico's met de daarbij behorende beheersmaatregelen. De paragraaf laat zien hoe het gemeentelijk risicoprofiel, het weerstandsvermogen en de daarbij behorende ratio zich in 2022 hebben ontwikkeld.

Algemeen

Het beleid van de gemeente Dordrecht is gericht op een actieve beheersing van risico's. Door het periodiek uitvoeren van risicoanalyses worden risico's en beheersmaatregelen niet op een willekeurige, maar op een gestructureerde wijze geïnventariseerd. Hierdoor ontstaat een completer en betrouwbaar beeld van de risico's. De kans dat risico's over het hoofd worden gezien wordt hiermee gereduceerd. Wij zijn van mening dat we op het terrein van risicomanagement:

- een uitgewerkt risicomanagementbeleid hebben dat bestaat uit afspraken over sturing en verantwoording betreffende de belangrijkste risico's,
- en daardoor een relatief compleet risicoprofiel kennen waarin de belangrijkste risico's zijn opgenomen, en waarmee de benodigde omvang van het weerstandsvermogen op een betrouwbare en robuuste wijze wordt bepaald.

Beleid voor risicomanagement

De gemeente Dordrecht heeft zoals iedere organisatie te maken met risico's. Het is van belang om die risico's inzichtelijk te maken, onder andere omdat de risico's de uitvoer van beleidsdoelen nadelig kunnen beïnvloeden. De [Nota risicobeheersing en weerstandsvermogen](#) legt het begrippenkader en randvoorwaarden voor risicomanagement vast. De Nota definieert risicomanagement als: het effectief en systematisch omgaan met de kansen en bedreigingen die het tot stand komen van organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden.

De in de Nota opgenomen doelstellingen voor risicomanagement zijn:

1. inzicht krijgen in de strategische risico's die de gemeente Dordrecht loopt en daarmee het risicobewustzijn te stimuleren.
2. vermindering van het negatieve effect van risico's op het bestaande beleid en de kwaliteit van de bestaande voorzieningen.
3. optimaliseren van interne beheersing als onderdeel van integraal management.
4. onderbouwing berekening weerstandsvermogen gerelateerd aan de met de raad afgesproken norm van ten minste 1,0.

In de Nota zijn de uitgangspunten voor risicomanagement en risicobeheersing, alsmede de diverse gemeentelijke, interne rollen en de afbakening en definiëring van de diverse risicobegrippen opgenomen.

Risico's

Op basis van een periodieke risico-inventarisatie krijgen we inzicht in de aard en omvang van het risicoprofiel. Wij definiëren een risico als: een onzekere (interne of externe) gebeurtenis die het realiseren van onze doelen kan beïnvloeden. Dit betreft naast de financiële risico's ook de niet-financiële risico's. Risico's met financiële effecten worden meegenomen bij de bepaling van de

benodigde weerstandscapaciteit en bepalen daarbij mede de omvang van de ratio van het weerstandsvermogen.

Ter voorbereiding op de Jaarstukken 2022 actualiseren we het laatst vastgestelde risicoprofiel, te weten dat van de [Begroting 2023](#) dat in september 2022 is opgesteld. Hiertoe doorlopen we het huidige risicoprofiel, worden de risico's voorzien van een eigenaar, worden de beheersmaatregelen doorgenomen en vindt bespreking ervan plaats binnen de managementteams. Bewustwording van risico's is een belangrijke stap in het beheersen van risico's. Daarom is het van belang regelmatig stil te staan bij de risico's die het bereiken van de doelstellingen in de weg staan en het gesprek hierover te organiseren.

De risico's zijn geïnventariseerd met de volgende uitgangspunten:

- risico's met een structureel gevolg worden opgenomen met een impact van maximaal 3 keer het jaarlijkse gevolg. Wij gaan ervan uit dat er in een termijn van circa 3 jaar een structurele voorziening in de begroting is gevonden voor structurele risico's.
- de gemeente Dordrecht maakt onderscheid in risico's voor de Stad en risico's bij het Grondbedrijf (grondexploitatieprojecten). Alhoewel voor beide entiteiten een eigen risicoprofiel en weerstandsratio kan worden bepaald, gaat het uiteindelijk om de gezamenlijke weerstandsratio voor de gemeente als geheel.

In onderstaand overzicht zijn de grootste risico's van de gemeente Dordrecht (exclusief Grondbedrijf) ten tijde van het opstellen van de Jaarstukken 2022 weergegeven. In het risicoprofiel is een aantal veranderingen doorgevoerd ten opzichte van de lijst bij de [Begroting 2023](#).

Het totale risicoprofiel van € 30,9 miljoen is per saldo € 6,2 miljoen hoger vergeleken met het profiel uit de Begroting 2023. Deze stijging wordt overwegend veroorzaakt door een aanzienlijke afname van de positieve risico's op winstnames en de vermogenspositie bij het grondbedrijf (zie [paragraaf Grondbeleid](#)) en door stijging van de risico's voor Jeugdhulp, Cybercriminaliteit en Uitvoerings- en proceskosten GBD vanwege verwachte toename WOZ-bezwaren via no-cure-no-pay bureaus.

Vanwege gewijzigde marktomstandigheden is het risico op stijgende energielasten, nog hoog in de lijst bij de Begroting 2023, komen te vervallen.

Verder zijn de risicoteksten van alle risico's uit de lijst nagelopen op actualiteit en hierdoor op enkele plekken (in beperkte mate) herzien.

De grote risico's van het Grondbedrijf worden gevormd door de algemene risico's als gevolg van schommelingen in de economische groeiverwachting en risico's als gevolg van de kans op lagere grondopbrengsten en renteverliezen door vertraging. In de [paragraaf Grondbeleid](#) wordt separaat uitleg gegeven over het [risicoprofiel](#) en de [algemene reserve van het Grondbedrijf](#) in 2022.

Het hiernavolgende overzicht geeft een nadere uitleg van de mogelijke risicogebeurtenissen en de beheersing ervan. Het overzicht bevat de grootste en daarmee meest relevante risico's die in de risicodatabase zijn opgenomen.

Jeugdhulp

We zien de afgelopen jaren een stijging van de vraag c.q. intensiteit naar en uitgaven aan jeugdhulp. Dit wordt versterkt door:

1. het gewijzigde woonplaatsbeginsel per 2022,
2. frictiekosten van landelijke Jeugdzorgplus-instellingen en
3. de gevolgen van de coronacrisis waardoor jongeren langdurig belast zijn ondanks de door ons ingezette interventies om de sociale cohesie te verhogen.

In onze meerjarenbegroting hebben we een landelijke taakstelling met betrekking tot minderkosten en -opbrengsten voor de landelijke Hervormingsagenda opgenomen. Vraag is in hoeverre het Rijk

de gemeenten compenseert nu de maatregelen uit de Landelijke Hervormingsagenda substantieel vertragen. Daarnaast is nog onduidelijk in hoeverre het Rijk de gemeenten volledig compenseert voor de gestegen inflatie.

Beheersing

Begin 2022 is een nieuwe [verordening jeugdhulp](#) vastgesteld door de raad met het streven de jeugdhulp scherper af te bakenen. Het lokaal beleidsplan jeugd ([zie RIS-dossier 2296204](#)) geeft, in samenhang met de onderwijsvisie ([zie RIS-dossier 2499014](#)) en het lokaal beleidsplan Wmo ([zie RIS-dossier 2510739](#)), de jeugd(hulp)opgaven aan waarvoor we als gemeente aan de lat staan. We sturen niet alleen op (de toegang tot) jeugdhulp, maar versterken ook het preventieve jeugdveld om duurdere en langere jeugdhulp te verminderen/voorkomen. Op dit moment werken we aan een integraal beleidsplan sociaal domein inclusief een integrale verordening sociaal domein (zie raadsvoorstel met kenmerk [2022-0201962](#)). Oplevering staat gepland voor medio 2023. Voorts willen we door algemeen en beschikkingsvrij aanbod de instroom in duurdere zorg beperken. Hiervoor moeten dan wel middelen voor de investeringen aan de voorkant beschikbaar worden gesteld/vrijgespeeld.

In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig lokale opgaven om het jeugdhulplandschap nu en in de toekomst financieel houdbaar te houden. Een van de belangrijkste onderleggers van het programma Werk voor de Jeugd is het, door de raad vastgestelde, inkoopkader. Opgaven in het programma zijn o.a. stringenter contractmanagement door de gemeenten en de Serviceorganisatie Jeugd ZHZ, stevigere lokale sturing op de toegang via de Sociale Wijkteams en huisartsen, en slimmer gebruik maken van data. Inzicht in de ontwikkelingen en de oorzaken van de groei zijn blijvend van belang om aan de juiste knoppen te kunnen draaien om de stijging van de vraag te kunnen afvlakken en de jeugdhulp te transformeren.

Cybercriminaliteit

Gemeenten zijn een doelwit voor cybercriminelen die financieel gewin willen behalen via diefstal van geld of vertrouwelijke informatie, of die willen 'verstoren.' Ook kan belangrijke IT uitvallen. Cyber is een breed risico waarmee veel overheidsinstanties te maken hebben vanwege hun afhankelijkheid van informatietechnologie, connectiviteit en geautomatiseerde processen. Ook wettelijke regulering neemt toe, net als (contractuele) eisen op het gebied van beveiliging, weerbaarheid en (cyber)aansprakelijkheidsverzekeringen. De potentiële cyberincidenten waar wij als gemeente mee te maken kunnen krijgen zijn onder andere:

- Activiteiten van hackers.
- Verstoring van belangrijke IT, waardoor processen en bedrijfsvoering onderbroken zullen worden.
- Opzettelijke handelingen van malafide medewerkers om informatie of geldmiddelen te bemachtigen.
- Ransomware-aanvallen.
- Cyberaanval bij, via of door leveranciers, externen of aanvullende dienstverleners.
- Statelijke actoren die spioneren of willen verstoren.

Beheersing

Vergroten van cyberweerbaarheid door onder meer organiseren van acties om het bewustzijn rondom cybercriminaliteit binnen de organisatie te verhogen. Tevens worden medewerkers actief herinnerd aan de gedragscodes omtrent computergebruik en privacywetgeving. Gemeenten zijn vanaf 2015 aangesloten bij de IBD VNG en hebben de BIO (baseline Informatiebeveiliging Overheid) als norm voor hun informatieveiligheid ingevoerd, waarbij eigenaarschap en risico analyse centraal staan. De IBD adviseert ons bepaalde maatregelen te treffen. Die voeren wij door, voor zover deze op ons van toepassing zijn.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Door diverse ontwikkelingen stijgt het aantal toegekende aanvragen in het kader van de WMO. Zo zien we - sinds het door het Rijk afgedwongen maximeren van de eigen bijdrage en het afschaffen

van de vermogenstoets (abonnementstarief) - een forse stijging. Andere belangrijke ontwikkelingen zijn de dubbele vergrijzing gecombineerd met de 'langer thuis' insteek en de extramuralisering alsook cao-stijgingen bij de zorgaanbieders. Voorgaande zal leiden tot een aanzienlijke kostenstijging, waarbij een deel hiervan, naar verwachting gecompenseerd wordt door een stijgende algemene uitkering.

Beheersing

Personeelstekorten bij zorgaanbieders zetten op dit moment een rem op de hogere afname van maatwerkvoorzieningen. We zien dit vooral bij Huishoudelijke Ondersteuning en het Collectief vervoer. Hierdoor blijft de kostenstijging vooralsnog beperkt, maar we maken ons wel zorgen over de oplopende wachttijden. Dit zorgt bijvoorbeeld voor extra druk op mantelzorgers. De SDD zoekt samen met zorgaanbieders naar mogelijke oplossingen, zoals het werven van studenten en het verspreiden van piekmomenten.

Eerder noemden we het abonnementstarief eigen bijdrage als één van de oorzaken voor de toenemende vraag. In het regeerakkoord is aangekondigd, dat er een wetsvoorstel zal komen voor een 'eerlijkere eigen bijdrage voor de huishoudelijke ondersteuning'. De ingangsdatum staat gepland op 01-01-2025 en gaat gelden voor huishoudens vanaf 185% van het wettelijk sociaal minimum, met een maximale bijdrage van € 250 per maand. De verwachting is dat het groeiende aantal indicaties in 2023 en 2024 nog zal doorzetten.

Het vorige kabinet had een wetsvoorstel resultaatgericht indiceren in de maak. Deze is door de Raad van State met kritische bezwaren terug gegeven aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De staatsecretaris heeft in de afgelopen periode intensieve gesprekken gevoerd met de VNG, gemeenten, (brancheorganisaties voor) aanbieders en cliëntenorganisaties. De SDD heeft een belangrijke rol gehad in deze gesprekken. Er is commitment om verder te verkennen of en hoe het resultaatgericht werken en -beschikken in stand gehouden kan worden met als uitgangspunt dat de rechtszekerheid, kwaliteit en flexibiliteit voor de cliënt gewaarborgd zijn. Naar verwachting kost dit nog meer tijd. Het blijft daarmee onzeker of de staatssecretaris het gewijzigde wetsvoorstel uiteindelijk zal indienen. Het wetsvoorstel is voor de Drechtsteden cruciaal, omdat zowel het contract voor huishoudelijke ondersteuning als individuele begeleiding gebaseerd zijn op de resultaatgerichte systematiek. Terug naar de P*Q contracten zal leiden tot een forse stijging van de kosten en zal ook negatieve gevolgen hebben voor de mogelijkheid tot het bieden van maatwerk.

Tot slot kunnen ook lokale keuzes de instroom beperken. Samenhangend met de Integrale visie op het sociaal domein wordt de verordening WMO-maatwerkvoorzieningen herijkt in het tweede kwartaal van 2023. In deze integrale visie wordt gekeken naar de toegang, maar ook naar lokale beleidsinterventies, zoals het ombuigen van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen. Concreet is er een start gemaakt met de pilot was- en strijkservice en de inzet van Sociaal op recept. In 2022 hebben we de eerste stappen gezet om efficiënter samen te werken bij de toegang, waardoor sneller passende hulp geboden kan worden. Wel zijn er nog flinke stappen nodig, daarom blijven we hierop investeren. Tegelijk werken we ook aan het opzetten van nieuwe voorzieningen en het ombuigen van maatwerk naar algemene voorzieningen. Dat laatste moet een besparing opleveren. Het aantal inwoners dat een beroep doet op de WMO, groeit echter harder dan de afname die wordt gerealiseerd via deze innovatieve aanpakken.

ICT-Beweegt

In februari 2021 zijn voor het programma ICT-Beweegt middelen beschikbaar gesteld door de Drechttraad. Het programma betreft een omvangrijke modernisering van het fundament van onze Informatiehuishouding. De transitie gaat gepaard met onzekerheden over de doorlooptijd en haalbaarheid van de einddatum. De verwachting is dat het hele jaar 2023 nodig is om een kwalitatief goede en gedegen transitie uit te kunnen voeren. Wij hebben een claim opgenomen in de meerjarenbegroting 2023-2026 voor de doorloop van dit programma naar 2023. Maar daarmee zijn de risico's van verdere uitloop nog niet van tafel. Wij blijven rekening houden met een langere

doorlooptijd en dus extra kosten. Dit heeft zijn weerslag op de kosten en daarmee het budget welke door de Drechtraad in februari 2021 beschikbaar is gesteld.

Beheersing

In deze complexe en omvangrijke transitie wordt strak gestuurd en gemonitord op de voortgang van het programma, de projectgelden, (meerjarig) kaderstellend (extra) budget, teneinde de risico's te beperken.

Investerings- en afbouwrisico's

De huidige en afgelopen inflatiepercentages zijn aanzienlijk hoger dan waarmee eerder is gerekend. Dat betekent dat toekomstige (bouw)kosten mogelijk hoger zullen uitvallen dan begroot en hoger zijn dan de investeringskredieten die zijn goedgekeurd door de raad.

Beheersing

Om dit risico te beperken zetten we in op een inkoopstrategie die zo goed mogelijk rekening houdt met de gestegen kosten, variëren we waar dat mogelijk is het tempo van voorbereiding en uitvoering en overwegen we alternatieve bouwmethoden.

Sportboulevard en Optisport

De continuïteit van de exploitatie van de Sportboulevard komt in gevaar wanneer energieprijzen hoog blijven. Mede vanwege het belang van deze voorziening voor onze stad en de regio is een risicoreservering gewenst.

Beheersing

De exploitant monitort het energieverbruik zorgvuldig en bezuinigt waar mogelijk op het gebruiker gebonden energieverbruik, zoveel mogelijk rekening houdend met de doelgroepen (aantrekkelijkheid gebruikers). Het gebouw gebonden energieverbruik wordt verder teruggebracht door het verduurzamen van de Sportboulevard. Daarnaast gaat de exploitant gebruik maken van de extra steun die er begin 2023 vanuit het Rijk komt voor zwembaden ter compensatie van de hoge energieprijzen. De risicoreservering kan mede worden opgebouwd uit de verwachte verhoging van de algemene uitkering in relatie tot het energievraagstuk voor maatschappelijke organisaties waaronder sportverenigingen.

Planschade

Het risico van schade als gevolg van planologische maatregelen die tot een waardevermindering van onroerend goed of tot gederfde inkomsten leiden die terug te voeren zijn op de betreffende planologische maatregelen.

Beheersing

Zoveel mogelijk bij planologische ontwikkelingen rekening houden met planschade en het planschaderisico waar mogelijk afwentelen op de veroorzaker. Als planschade niet te vermijden is wordt een extern deskundige ingeschakeld en wordt namens de gemeente verweer gevoerd, waarbij met name gelet wordt op voorzienbaarheid en risico-aanvaarding aan de zijde van de planschadeverzoeker.

Stijgende uitvoerings- en proceskosten GBD

Steeds meer bezwaarschriften bij WOZ-uitvoering door no cure no pay- dienstverleners zorgen voor structureel hogere proceskostenvergoeding en personele kosten voor afwerking van de bezwaren.

Gemeenten moeten momenteel een vergoeding betalen als via no-cure-no-paybureaus de WOZ-waarde van woningen en bedrijven wordt aangepast. Dat gebeurt doordat deze bureaus namens burgers een bezwaarschrift indienen bij de gemeente of door een beroep bij de rechter. Dat levert de bureaus zo veel geld op dat er sprake is van een verdienmodel. Burgers profiteren daar niet van. Terwijl de regeling is bedoeld als kostenvergoeding voor burgers.

Beheersing

De VNG werkt met het ministerie van Financiën aan de verdere uitwerking van de nieuwe regels die in de loop van 2024 moeten worden ingevoerd. De staatssecretaris van Financiën heeft aangegeven dat het informeel contact met de gemeenten een belangrijke functie krijgt in het bezwaarproces. De vergoedingen voor het bezwaar maken mogen niet meer worden uitgekeerd aan no-cure-no-paybureaus en ze worden verlaagd.

Wij zijn daarmee afhankelijk van de maatregelen die op rijksniveau genomen gaan worden. Op dit moment hebben we onvoldoende zicht op de effectiviteit van die maatregelen.

Dienst Gezondheid en Jeugd

De GR DG&J brengt periodiek de risico's voor haar 'dochter' dienst Gezondheid & Jeugd (exclusief jeugdhulp) in beeld. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan het uitblijven van subsidies c.q. bijdragen van derden, het (tijdelijk) extra inlenen van capaciteit, cao-ontwikkelingen en overige prijsbijstellingen, (na-ijlende) effecten van COVID-19 op bedrijfsvoering en het schadeloos stellen bij claims. Daarnaast kan sprake zijn van onvoldoende afbouw van frictiekosten, die zijn ontstaan door de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik. De GR DG&J beschikt over een beperkt weerstandsvermogen om tegenvallers op te vangen. De gemeenten staan aan de lat om eventuele tekorten af te dekken met een extra inwonersbijdrage als het weerstandsvermogen aldaar ontoereikend is. Onduidelijk is nog in hoeverre het Rijk de gemeente verder compenseert voor de gestegen prijzen/lonen.

Beheersing

De GR DG&J heeft in de afgelopen jaren verbeteringsmaatregelen qua bedrijfsvoering getroffen en heeft de financiële functie herijkt.

- De GR DG&J kent een grote verscheidenheid aan producten. Om de kwaliteit hiervan te borgen worden de nodige inspanningen geleverd, mede in het kader van de HKZ-certificatie (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector). Hierdoor worden risico's op fouten (zoals miscommunicatie en foutieve registraties) en hieruit mogelijk voortkomende schadeclaims verminderd.
- De GR DG&J heeft maatregelen ter beperking van de frictiekosten genomen, waarbij rekening is gehouden met de inzet van de overeengekomen uittredingssom. De GR DG&J monitort de omvang en de afbouw van de frictiekosten als gevolg van de uittreding van Leerdam en Zederik.
- Daarnaast adviseert een team van regionale ambtenaren de wethouders van de deelnemende gemeenten eenduidig. Hierdoor kan meer invulling aan de eigenaars- en opdrachtgeversrol van deze gemeenten richting GR DG&J worden gegeven.

Risicomanagement in de planning en control cyclus

Onze gemeente kent een grote diversiteit aan beleidsterreinen: de decentralisaties in het sociaal domein, vastgoed, grondexploitaties, sport, veiligheid. Op al deze gebieden lopen we verschillende soorten risico's: financieel, juridisch, veiligheid, bestuurlijk, imago, maatschappelijk en integriteit. Daarom is het belangrijk dat we vooraf nadenken over de mogelijke gevolgen van beleid en dat we afwegen welke risico's we kunnen en willen nemen en welke maatregelen we nemen om de risico's te monitoren en te beheersen. Het moet vanzelfsprekend worden dat we regelmatig het gesprek voeren over ontwikkelingen en risico's, de risico's daarna concretiseren en nadenken over hoe we ermee omgaan. Risicobeheersing- en sturing is geen doel op zich maar draagt bij aan het bereiken van onze doelstellingen.

Gedurende het uitvoeringsjaar zijn ten behoeve van de communicatie over risico's zowel managementrapportages (intern) als een bestuursrapportage (extern) opgesteld om risico's op beleid en financiën bij te sturen en waar nodig ook bijstellingen te doen. Bij de afsluiting van het jaar leggen we in de jaarstukken verantwoording af over onder andere ontwikkelingen en maatregelen van risicomanagement en de gevolgen ervan voor het weerstandsvermogen. Indien er tussentijds verstoringen zijn die van grote invloed zijn op de uitvoering van de gemeentelijke

maatschappelijke opdracht, dan is er een actieve meldingsplicht van het college aan de raad. Zo is risicomangement verankerd in ons proces van bestuurlijke beleidsvorming en verantwoording.

Weerstandsvormogen

De mate waarin de gemeente in staat is om de ingeschatte risico's financieel op te vangen, wordt zichtbaar gemaakt via het weerstandsvormogen. Uitgangspunt daarbij is risicosturing.

Risicosturing gaat verder dan risicobeheersing. Met risicosturing bedoelen we niet dat ons handelen gestuurd moet worden door de mogelijke risico's. Dit laatste roept het beeld op van een doorgesloten risicomijdende organisatie, wat wij als ambitieuze stad niet kunnen en willen zijn. Met risicosturing bedoelen we dus niet gestuurd worden *door* alle *mogelijke* risico's, maar juist sturing *op* de *relevante* risico's, vanuit de doelen die we willen bereiken. In alle keuzes van de gemeente is het van belang de ontwikkeling van de risico's en de daarbij genomen beheersmaatregelen te monitoren. En als een risico zich daadwerkelijk voordoet om dan keuzes te maken in acties die de schade, alsmede het effect op doelen kan beperken.

Het weerstandsvormogen is één van de bepalende indicatoren voor de gemeentelijke financiële positie. Concreet in formulevorm: het weerstandsvormogen bestaat uit de verhouding tussen de weerstandscapaciteit, dit zijn de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken, en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen.

Om te bepalen of het weerstandsvormogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) enerzijds en de beschikbare weerstandscapaciteit anderzijds.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van het geconsolideerde risicoprofiel van de gemeente Dordrecht kan worden bepaald hoeveel geld benodigd is om alle risico's te kunnen dekken. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie uit Naris. Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die er vanuit gaat dat nooit alle risico's zich tegelijk én in hun maximale omvang voordoen. Door deze benadering kan op een verantwoorde manier minder vormogen aan worden gehouden.

In totaal zijn er voor de gemeente bij deze jaarstukken 96 risico's in beeld gebracht en van een risico inschatting voorzien. Wanneer al die risico's zich tegelijk in hun maximale omvang zouden voordoen, is hiermee een bedrag gemoeid dat vele malen boven de benodigde weerstandscapaciteit uitkomt (absoluut maximum). Echter, rekening houdend met de inschatting van kans op voorkomen en verwacht geldelijk gevolg, kan op basis van simulatie in Naris bepaald worden dat het totale risicobedrag niet boven de € 30,9 miljoen uitstijgt.

Verwachte beschikbare weerstandsvormogen

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken, zonder dat de begroting en het beleid aangepast hoeven te worden.

Primair dienen de algemene reserves als buffer voor financiële tegenvallers. Dordrecht kent twee algemene reserves, namelijk de Algemene reserve (definitieve stand bij Jaarstukken 2022 inclusief jaarrekeningresultaat 2022 (na budgetoverhevelingen, resultaatbestemming en 'harde' overige besloten en onttrekkingen en toevoegingen) van € 17,2 miljoen en de reserve Grondbedrijf voor een bedrag van € 17,3 miljoen (€ 2,3 miljoen stand ultimo 2022 + € 15 miljoen voorgestelde resultaatbestemming).

Naast deze twee vermogensbestanddelen kent Dordrecht weerstandscapaciteit toe aan de Post onvoorzien voor een periode van één jaar (€ 0,4 miljoen). Aan het einde van het jaar valt het niet bestede deel van de Post onvoorzien toe aan het jaarrekeningresultaat, vandaar dat deze in de tabel hierna op € 0 is geplaatst.

De ratio van het weerstandsvermogen

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, zetten we af tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen. In onderstaande tabel presenteren we de diverse onderdelen.

Specificatie van het weerstandsvermogen per 31-12-2022 (Jaarstukken 2022)

Bedragen x € miljoen

	Beschikbare weerstandscapaciteit	Risico's Dordrecht	Ratio van het weerstandsvermogen
Algemene reserve (incl. netto rekeningresultaat 2022)	17,2	30,9	
Reserve Grondbedrijf (na resultaatbestemming)	17,3		
Post onvoorzien	0		
	34,5	30,9	1,1

Ontwikkeling weerstandsvermogen

De weerstandsratio komt bij de Jaarstukken 2022 uit op een stand van 1,1. Dat is net boven de met de raad afgesproken grens van 1,0 maar is wel een verdere daling ten opzichte van de in de Begroting 2023 opgenomen ratio van 1,6. Belangrijkste veroorzakers van deze daling zijn een aanzienlijke afname van de positieve risico's op winstnames en de vermogenspositie bij het grondbedrijf (zie [paragraaf Grondbeleid](#)). Daarnaast zijn door nieuwe actualiteiten de risico's voor Jeugdhulp, Cybercriminaliteit en Uitvoerings- en proceskosten GBD vanwege verwachte stijging van WOZ-bezwaarschriften toegenomen.

In de ratio van 1,1 zijn al wel de diverse voorgestelde resultaatbestemmingen behorende bij deze jaarrekening verwerkt, almede de eerder bij de Begroting 2023 besloten 'harde' onttrekkingen uit en toevoegingen aan de Algemene reserve vanwege de dekking van intensiveringen uit het Politiek akkoord, de aanvulling van de reserve Crisis- en Herstelfonds en de vrijval van de reserves Dividend compensatie en Juridische risico's.

De berekeningen van de ratio kennen steeds een belangrijke nuancering: de rapportage omtrent het weerstandsvermogen is altijd een momentopname. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel beïnvloeden waardoor het weerstandsvermogen aan tussentijdse fluctuaties onderhevig is.

Onderhoud kapitaalgoederen

Deze goederen zijn doorgaans waardevol, gaan meerdere jaren mee en zijn bepalend voor het functioneren van de gemeente op gebieden als leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. Adequaat onderhoud van deze investeringen is van groot belang, dit gebeurt veelal door het uitvoeren van meerjaren onderhoudsplannen (MJOP's) op basis van vooraf vastgestelde vakinhoudelijke normen.

Deze paragraaf beschrijft de borging van het kwaliteitsniveau van kapitaalgoederen middels het beheer en onderhoud hiervan. De nadruk ligt hierbij op het vastgestelde onderhoudsniveau en de (lange termijn) onderhoudsplanning voor de gemeentelijke activa zoals gebouwen, wegen, groen, havens en riolering.

Kaders en beleid

Het huidige beleid met betrekking tot het onderhoud van kapitaalgoederen van de gemeente Dordrecht is vastgelegd in verschillende beleidsnotities die door de raad zijn vastgesteld. Het onderhoud en beheer is vastgelegd in meerjaren onderhouds- en beheerplannen. Al deze kaders worden in de '[Nota onderhoud kapitaalgoederen](#)' samengebracht. In 2021 is deze nota geactualiseerd en op [21 december 2021](#) vastgesteld door de raad.

Gemeentelijk vastgoed

Kerncijfers

Het areaal, zijnde de vastgoedportefeuille (inclusief de panden die op de lijst staan om af te stoten, de zogenoemde dispositiepanden) bestaat uit 462 objecten, variërend van huisvesting voor de ambtelijke organisatie tot ateliers, musea en woonwagenlocaties. De categorisering in onderstaande tabel is gewijzigd, omdat de vakafdeling 'Vastgoed' met ingang van 2022 voor haar vastgoedobjecten de gemeentelijke vastgoed benchmark als uitgangspunt hanteert.

Objecten in beheer	Aantal
Ambtelijke huisvesting	10
Atelier	8
Buurt- of wijkgebouw	16
Gymzaal	37
Kantoor	8
Multifunctioneel complex (o.a. Sportboulevard)	26
Museum	12
Onderwijsgebouw	75
Parkeren	9
Standplaats	123
Woonwagen	30
Theater	1
Winkel	5
Woning	48
Onverhuurbaar pand	4
Industrieel pand	1
Overig	49
Totaal	462

Kwaliteitsniveau

Voor het onderhoud van het vastgoed uit de kernportefeuille wordt gewerkt met conditie afhankelijk onderhoud conform de NEN2767-norm. De NEN2767 vereenvoudigt het objectief vastleggen van de technische kwaliteit van bouw- en installatieonderdelen van gebouwen. Het biedt ook de mogelijkheid om risico's van gebreken te registreren. Het niveau waarop het onderhoud gemiddeld gehouden wordt, is vastgesteld op een 'redelijk conditieniveau' (= conditieniveau 3). Dit onderhoudsniveau is sober en draagt bij aan een doelmatig beheer van gemeentelijk vastgoed. Voor de instandhouding van (rijks)monumenten wordt naast de NEN2767 ook de erfgoedverordening voor behoud van cultureel erfgoed toegepast. Voor het te verkopen en te slopen vastgoed (dispositie portefeuille) vindt het onderhoud plaats afhankelijk van de beoogde toekomst van het pand (sloop, dan wel verkoop op termijn). De huidige functie blijft daarbij gewaarborgd.

Actualiteit beheerplannen

Het [Meerjaren Perspectief Vastgoed Dordrecht \(MPV\)](#) is vastgesteld en actueel. In 2022 is opdracht gegeven om voor circa 100 panden uit de gemeentelijke vastgoedportefeuille de MJOP's te actualiseren. Deze opdracht wordt in 2023 afgerond.

Financiën

Bedragen x € 1.000

Onderhoudslasten gemeentelijk vastgoed	Begroot 2022	Rekening 2022
Groot onderhoud/planmatig	3.516	3.434
Correctief onderhoud	1.378	1.535

Wat zouden we doen in 2022 ?

1. Uitvoeren planmatig onderhoud.
2. Uitvoeren contract- en correctief onderhoud.
3. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed.

Wat hebben we gedaan in 2022?

1. Het planmatig onderhoud is uitgevoerd aan alle panden op het gebied van brandveiligheid en het aanbrengen dan wel aanpassen van de dakveiligheidsvoorzieningen. Ook is er een legionellabeheerplan opgesteld.
2. Contract- en correctief onderhoud is uitgevoerd. Gebouwinstallaties worden alleen in geval van absolute noodzaak vervangen, in verband met de verduurzaming maatschappelijk vastgoed. Bij het uitvoeren van het contractonderhoud voor de instandhouding van de monumenten in de vastgoedportefeuille is gebruik gemaakt van een rijkssubsidie. Voor de panden zijn de voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd om nieuwe contracten in de markt te zetten.
3. Voor zes gebouwen die deel uitmaken van de eerste fase van de verduurzaming zijn investeringskredieten voorbereid en aangevraagd. De [besluitvorming](#) hierover door de raad, heeft op 14 maart 2023 plaatsgevonden.

Wegen

Kerncijfers

Het areaal bestaat uit asfaltwegen, betonwegen, wegen met elementenverharding en halfverharde wegen. Vanaf 2021 is de uitvoering van het onderhoud van het areaal rond het zeehavengebied overgedragen aan het Havenbedrijf Rotterdam (HbR). Hierdoor is het gemeentelijk areaal kleiner geworden. Tegelijkertijd is het areaal van het voormalig Parkschap de Biesbosch (voor een groot deel halfverhard) in het beheersysteem toegevoegd. Daarnaast is er afgelopen jaar ook nieuw areaal van bedrijventerrein 'Dordtse Kil IV' bijgekomen.

Dit alles maakt de kerncijfers als volgt:

Verhardingstype	Oppervlak in m ²
Elementen	3.258.000
Asfalt	2.126.000
Halfverhard	60.500
Cementbeton	5.500
Onverhard	0
Totaal	5.450.000

Kwaliteitsniveau

In 2021 hebben wegbeheerinspecties plaatsgevonden. De resultaten zijn in onderstaande tabel opgenomen. In deze tabel wordt de zichtbare beeldkwaliteit beoordeeld en vergeleken met de maximaal toelaatbare percentages van het CROW. Omdat de inspectie in 2021 aan het eind van het jaar is uitgevoerd, was in 2022 geen inspectie noodzakelijk. Wel zijn de inspectieresultaten geanalyseerd en vertaald naar maatregelen. De planning is dat in het voorjaar van 2023 de nieuwe wegbeheerinspectie volgt.

	Voldoende	Matig	Richtlijn overschreden
Resultaat 2016	86%	2%	12%
Resultaat 2017		- niet gemeten -	
Resultaat 2018	84%	3%	13%
Resultaat 2019		- niet gemeten -	
Resultaat 2020		- niet gemeten -	
Resultaat 2021/2022	83%	2%	15%
Kwaliteit in balans bij	81-88%	7-11%	5-8%

Actualiteit beheerplannen

De [Wegennota 2021-2025](#) is in 2021 door de raad vastgesteld en is actueel. Het betreft de vijfjaarlijkse programmering van het wegenonderhoud, waarbij naast een uitleg over de beheersystematiek ook is aangegeven hoe de financiële situatie is en wat de belangrijkste trends en ontwikkelingen zijn.

De meerjarenonderhoudsplanning (MOP) wordt jaarlijks geactualiseerd. Afwegingen en afstemming over de projecten uit de MOP vindt plaats in de 'Programmeertafel'. Dit gebeurt op basis van alle bekende gegevens van de belanghebbende partijen in de stad. De projectenplanning wordt steeds dynamischer, mede omdat de omstandigheden in de stad snel wijzigen. Dit is onder andere het gevolg van het programma 'Bouwende stad' en de energietransitie, zoals de aanleg van het warmtenet na nieuwbouw of na gerenoveerde bouw. Wanneer teveel werkzaamheden tegelijkertijd in een bepaald gebied plaatsvinden komt de bereikbaarheid van zo'n gebied in de knel. Om die reden worden in sommige gevallen maatregelen naar achter of naar voren verplaatst in de tijd. Daarnaast worden zogenaamde meekoppelkansen benut zodat de straat slechts één keer open hoeft. Hiermee wordt maatschappelijke overlast beperkt en kunnen kosten worden bespaard.

Financiën

Bedragen x € 1.000

Onderhoudslasten wegen	Begroot 2022	Rekening 2022
Groot onderhoud/planmatig	3.950	3.636
Regulier onderhoud	2.452	2.443

Wat zouden we doen in 2022?

1. Uitvoeren regulier onderhoud van wegen.
2. Uitvoeren van grote projecten volgens jaarschijf 2022.
3. Starten voorbereiding van grote projecten volgens jaarschijf 2023 en 2024.

Wat hebben we gedaan in 2022?

1. Het regulier onderhoud zoals reparaties aan asfalt, elementen en halfverharding, is uitgevoerd.
2. Projecten Reigerstraat, Aalscholverstraat, Gravensingel, Stadpoldering Thorbeckeweg en Salvia zijn volgens planning uitgevoerd. Een aantal projecten zijn doorgeschoven naar 2023 door herprioritering (bijvoorbeeld Varkenmarkt en Ceramstraat) of door aanpassing van het project (rotonde Halmaheiraplein en Dordtse Mijl). Het project 'Badweg' is naar voren gehaald en is volledig uitgevoerd.
3. De voorbereiding van de projecten uit 2023 en 2024 heeft plaatsgevonden via de programmeertafel.

Groen en water

Kerncijfers

Het groenareaal is zeer divers: bomen, bossen, hagen, gras, water en meer.

Om de stad groener te maken streven we ernaar om voor elke nieuw geboren Dordtenaar een nieuwe boom te planten. Dit is niet zichtbaar in onderstaande tabel. Omdat de overgang naar het nieuwe beheersysteem door technische problemen is vertraagd, kunnen we geen volledig gebruik maken van de bomendata en is het voor ons niet mogelijk een overzicht van aantallen te genereren. We moeten werken met de aantallen van de afgelopen jaren. De hoop en verwachting is dat in 2023 de overgang naar het nieuwe systeem gerealiseerd is.

Soort	2020	2021	2022
Aantal bomen	ca. 49.000	ca. 49.000	- niet gemeten - stuks
Oppervlak bossen en struwelen	859.000	860.000	- niet gemeten - m ²
Oppervlak heesters en bodembedekkers	433.000	433.000	- niet gemeten - m ²
Oppervlak sierbeplanting	23.900	24.000	- niet gemeten - m ²
Lengte hagen	46.400	46.000	- niet gemeten - m
Oppervlak intensief gras	1.140.000	1.100.000	- niet gemeten - m ²
Oppervlak extensief gras	2.763.000	2.750.000	- niet gemeten - m ²
Oppervlak water	1.507.000	1.500.000	- niet gemeten - m ²

Kwaliteitsniveau

Het openbaar groen (inclusief bomen) bepaalt in grote mate de uitstraling van de openbare ruimte en draagt bij aan een positieve beleving van de stad. Groen in de stad is een voorwaarde om de stedelijke ambities met betrekking tot biodiversiteit, het temperen van hittestress en klimaatadaptatie in te vullen. Vanwege de gewenste uitstraling in het centrum van de stad is het van groot belang dat het onderhoudsniveau van het groen in het centrum van hoog niveau is. Gedurende het hele jaar monitoren we visueel de staat van onderhoud van het gehele groenareaal. Deze schouw wordt 'op beeld' gedaan. In nagenoeg alle gevallen voldoet het groenonderhoud aan de gestelde eisen (hoogste A-niveau voor het centrum, de winkelcentra en wijk 'De Hoven' en B-niveau voor de rest van de stad).

Actualiteit beheerplannen

Groot- en projectmatig onderhoud wordt jaarlijks vastgesteld via de meerjarenonderhoudsplanning (MOP's) en programmeertafel. Dit gebeurt jaarlijks met overige (integrale) projecten in de openbare ruimte, waarvan 'wegen' en 'riolering' de belangrijkste disciplines zijn. Hierbij streven we naar het zo klimaatbestendig en biodivers inrichten en onderhouden van het openbaar groen met als doel een klimaatbestendige, groenblauwe, leefbare en waterveilige stad.

Maatschappelijk verantwoord werken

De uitbesteding van de nieuwe contracten van het regulier onderhoud van de wijken Dubbeldam, Staart/Reeland en Bedrijventerrein West is in 2022 gestart en zal in het eerste kwartaal van 2023 worden afgerond. Hierbij zal er worden gegund aan DW-Groen. DW-Groen is een sociaal bedrijf dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt inzet. Dit geldt ook voor de bestekken van het groenareaal van het voormalige Parkschap (Biesbosch en Nieuwe Dordtse Biesbosch).

In 2022 is het zogenaamde natuureffectbestek met de Natuur- en Vogelwacht Biesbosch ook gegund. Dit bestek heeft betrekking op het op ecologische principes beheren en onderhouden van een deel van het groenareaal. In 2022 is het maaibeheerplan voor de gehele stad opgesteld en dit plan is inmiddels vertaald naar de uitvoering.

Groen-blauw programma

In 2023 wordt het stedelijk 'groenblauwprogramma', waarin klimaatadaptatie, hittestress,

biodiversiteit en ecologie belangrijke thema's zijn, ter vaststelling aangeboden aan het college. Het programma wordt daarmee 'Omgevingswetproof'. Tevens zal in 2023 het nieuwe bomenbeleid (bomen(onderhouds)programma) worden vastgesteld. Het bomenprogramma zal op hoofdlijnen uit twee delen bestaan, namelijk het 'onderhoudsdeel' oftewel een bestendiging van het huidige beheer en onderhoud van bomen (zodat we dat nu ook in beleid vastleggen) en het 'ambitiedeel' waarin we de ambities vanuit de omgevingsvisie en de wensen vanuit de stad vormgeven. In 2023 werken we de beheerplannen van het groen van het voormalige Parkschap verder uit in de gemeentelijke uitvoeringsplannen. Tot slot zal het stedelijk maaibeheerplan aan de hand van een participatietraject met bewoners, (groen)partijen en kennispartners worden vertaald in uitvoeringsbestekken en -contracten.

Financiën

Bedragen x € 1.000

Onderhoudslasten groen	Begroot 2022	Rekening 2022
Groot onderhoud/planmatig	1.844	1.206
Regulier onderhoud	4.860	5.540

Wat zouden we doen in 2022?

1. Uitvoeren van regulier groen- en ecologisch onderhoud.
2. Groenrenovaties en –projecten volgens meerjarenonderhoudsprogramma/programmeertafel.
3. Snoeien en vervangen van zieke essen (aantal nader te bepalen).
4. Baggeren in de wijk Sterrenburg (samen met het Waterschap).
5. Onderhouden (maaien) van het binnenstedelijk oppervlaktewater.

Wat hebben we gedaan in 2022?

1. Het regulier groenonderhoud (onder andere bestekken, maaien, snoeien) is conform planning uitgevoerd.
2. De projecten Bankastraat, groen omgeving Spartelvijver en standplaatsverbetering bomen zijn uitgevoerd of zijn in de nazorgfase. De projecten Krispijnseweg, Dijkstraat en Dubbeldamseweg zijn uitgesteld naar 2023 vanwege extra onderzoek naar mogelijke bodemverontreiniging, de nodige bewonersoverleggen en de aansluiting van de groenaanleg op nieuwbouw.
3. Het onderhoud aan de zieke essen is uitgevoerd. 2022 was het laatste jaar waarin de extra bestrijding van de essentakziekte (ETZ) plaatsvond. Met ingang van 2023 vervalt het extra beschikbaar gesteld budget en valt de bestrijding van de ETZ onder het reguliere werk.
4. Het baggeren van de wijk Sterrenburg is in 2022 gestart en is begin 2023 verder afgerond.
5. Het onderhoud aan het binnenstedelijk oppervlaktewater is volgens planning uitgevoerd.

Havens

Kerncijfers

Het areaal bestaat uit waterbodems, kademuren, diverse constructies en meer. Onderstaande tabel geeft hiervan de hoeveelheden en/of oppervlakten weer.

Havenvoorzieningen

Waterbodems (onderhoudsbaggeren)	ca.	1,2	km ²
Kademuren	ca.	7,3	km
Oeverconstructies (steenglooing en bestorting)	ca.	30	km
Steigers	ca.	350	m
Vloepalen	ca.	800	st.
Scheepvaartverkeerstekens	ca.	50	st.
Watertrappen (staal)	ca.	300	st.

Kwaliteitsniveau

Het onderhoud van de havenvoorzieningen wordt conform het meerjarig onderhoudsplan uitgevoerd. Dit onderhoud betreft activiteiten die noodzakelijk zijn om de infrastructuur dagelijks te laten functioneren waaronder het toonbaar, veilig en bereikbaar houden van de havens, oevers en afmeervoorzieningen. Onderhoudsmaatregelen worden uitgevoerd wanneer niet wordt voldaan aan één of meerdere van bovengenoemde eisen.

De omvang van het havenareaal, waterbodems, oeverconstructies, kademuren, steigers was in het verleden niet zeer dynamisch. De verwachting is dat de komende jaren binnen het ontwikkelingsproject 'Stadswerven' steeds meer deelprojecten gereed zijn en in beheer komen. Tevens is het areaal van voorheen het Parkschap Biesbosch in beheer bij de gemeente gekomen.

De onderhoudstoestand van het huidig areaal kan als volgt worden weergegeven:

Staat van onderhoud van het areaal	Op orde
Kademuren	88%
Steenglooiingen	95%
Steenbestortingen	90%
Scheepvaartverkeerstekens	95%
Afmeervoorzieningen	90%
Waterbodems	70%

Kademuren

Bij kademuren worden volgens een inspectieplan jaarlijks metingen en technische inspecties uitgevoerd. Deze hebben als doel de toestand van de fundering en de kademuur te registreren en de noodzaak voor groot onderhoud en vervanging te bepalen. In 2022 is er gestart met het plaatsen van sensoren op een viertal kademuren op verschillende locaties. Deze proef loopt door tot 2023 en heeft tot doel om informatie te verzamelen hoe een kademuur beweegt onder diverse weersomstandigheden. In verband met startproblemen is er nog onvoldoende informatie ontvangen, we hopen daar in de loop van 2023 meer van te vernemen.

Waterbodems

Uit de in 2022 uitgevoerde onderhoudspeilingen blijkt dat de verontdieping (het dichtslibben of minder diep worden) van jachthavens en enkele binnenhavens verder toeneemt. De komende jaren worden door middel van risicogestuurd baggeren werkzaamheden uitgevoerd waarbij alleen de locaties gebaggerd worden die risico's opleveren voor de bereikbaarheid. Inmiddels is er een meerjarig baggercontract aanbesteed en kan erop afroep gebaggerd worden, hierdoor zijn we flexibeler om de noodzakelijke ingrepen uit te voeren.

Actualiteit beheerplannen

In [2021](#) is de beleidsvisie 'Dordtse Binnenhavens' vastgesteld. In de uitvoering hiervan werken we aan de zichtbaarheid, beleefbaarheid, maritiem toerisme, bereikbaarheid, toegankelijkheid en verbindingen over het water, veilig gebruik van het water, duurzaam vervoer en versterking van de economische positie van de binnenhavens. In 2022 is een integraal steiger- en halteerplan voor de binnenhavens opgesteld waarbij de eerste fase al is uitgevoerd. In 2023 volgt het resterende deel (fase 2). Dordrecht heeft de ambitie om de kwaliteiten van het water in de stad nog sterker te laten bijdragen aan de aantrekkelijkheid van onze stad, door de verbinding met en het gebruik van het water te verbeteren. Daarbij kijken we ook naar vergroening op en langs het water.

Financiën

Bedragen x € 1.000

Onderhoudslasten havens	Begroot 2022	Rekening 2022
Groot onderhoud/planmatig	2.080	3.052
Regulier onderhoud	460	437

Wat zouden we doen in 2022?

1. Uitvoeren van nauwkeurige deformatiemetingen op kadeconstructies.
2. Onderhoud afmeervoorziening waterbuspontons.
3. Vervangen vloecipalen in de Merwekade (aantal nader te bepalen).
4. Repareren vloecipalen in de Voorstraathaven (aantal nader te bepalen).
5. Vervangen kademuur Aardappelmarkt.
6. Vervangen watertrappen Wolwevershaven.
7. Voegwerk repareren van de kademuur Taankade.
8. Risico gestuurd baggeronderhoud havens (specifieke havens nader te bepalen).

Wat hebben we gedaan in 2022?

1. De deformatiemetingen van de helft van het areaal kademuren zijn opnieuw gemeten, de overige helft wordt in 2023 uitgevoerd.
2. Dit betreft een regionaal project met de Drechtsteden gemeenten. Het onderhoudsbestek is grotendeels geschreven en de aanbesteding vindt plaats in de loop van 2023.
3. In de Nieuwe Haven zijn acht stuks palen vervangen inclusief een remmingwerk in plaats van de Merwekade.
4. In de Wijnhaven, Wolwevershaven, Groothoofd en Riedijkshaven zijn ca. 225 palen geschilderd en waar nodig houtrot gerepareerd.
5. De vervanging van deze kademuur wordt in de loop van 2023 aanbesteed en uitgevoerd.
6. In de Wolwevershaven zijn wegens herprioritering van de projecten geen watertrappen vervangen.
7. Aan de Taankade is het laatste gedeelte van het voegwerk afgerond. Tevens heeft er nog voegreparatie plaatsgevonden aan de Merwekade en in de monding van de Riedijkshaven.
8. Het gepland bagger onderhoud is doorgeschoven naar 2023, omdat de aanbesteding en de vergunningsverlening meer tijd kostte dan was voorzien en de aannemer pas in 2023 tijd en materieel beschikbaar had.
9. In de Voorstraathaven zijn in de eerste fase van het steiger en halteerplan twee drijvende steigers aangelegd (Pottenkade en Appelsteiger).

Riolering

Kerncijfers

Het areaal bestaat uit riolen, persleidingen en duikers. Onderstaande tabel geeft hiervan de lengtes weer.

Soort riolering

Riolen	652 km
Persleidingen	51 km
Duikers (verbindingen tussen vijvers)	22 km

Kwaliteitsniveau

We zetten in op gebiedsgericht (vervuilingsgericht) reinigen. We reinigen om de vuiluitworp op oppervlaktewater te beperken. Daartoe maken we vervuilingsgevoelige plekken vaker schoon dan andere. Zo voorkomen we belemmering voor het systeemfunctioneren van het riool en bewaken we de waterkwaliteit.

In de toekomst spelen we, ook met het inspecteren, in op een afweging naar risico's. De hoeveelheid te inspecteren leidingen is geen doel op zich. Storingen aan pompen beoordelen we aan de hand van de plek en functie van het betreffende gemaal binnen het stelsel. De wijze van storingsafhandeling maken we afhankelijk van de risico's.

Riolen worden vrijwel uitsluitend vervangen wanneer de kwaliteit ervan hiertoe aanleiding geeft. Hierbij wordt wel een marge van enkele jaren aangehouden om de werkzaamheden zoveel mogelijk te kunnen koppelen aan andere noodzakelijke maatregelen in de openbare ruimte, met name van het wegbeheer. Relining, het riool van binnenuit repareren, is een mogelijkheid wanneer er geen andere werkzaamheden in de openbare ruimte plaatsvinden of het opengraven van de locatie veel maatschappelijke overlast met zich meebrengt.

Een zorg is de toename van wateroverlast door extreme buien als gevolg van de klimaatverandering. Dit is soms op te lossen door ondergrondse maatregelen. Soms is een andere inrichting van de bovengrondse openbare ruimte benodigd om de situatie te verbeteren. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) is aandacht voor klimaatmaatregelen om wateroverlast te beperken en is tot 2035 een jaarlijks budget van € 600.000 opgenomen.

Actualiteit beheerplannen

Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en op grond van de Waterwet een zorgplicht voor hemelwater en een zorgplicht voor grondwater. Zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is, schrijft de wet 'Verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken' gemeenten voor te beschikken over een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). In dit GRP is de beleidsmatige, financiële en technische basis voor het onderhoud van het rioolstelsel vastgelegd. Het [GRP 2021-2025](#) is op 13 juli 2021 door de raad vastgesteld.

De drukriolering die in 2021 is overgekomen uit het Parkschap Biesbosch wordt vanaf 2022 meegenomen in de meerjarenonderhoudsplannen die jaarlijks geactualiseerd worden.

Financiën

	Bedragen x € 1.000	
Onderhoudslasten riolering	Begroot 2022	Rekening 2022
Groot onderhoud/planmatig	7.016	5.544
Regulier onderhoud	2.529	1.982

Wat zouden we doen in 2022?

1. Reinigen en inspecteren riolering diverse locaties nader te bepalen (ca. 25 km).
2. Vervangen riolering Stratosfeerstraat (1.060 m).
3. Vervangen riolering Colijnstraat (900 m).
4. Vervangen riolering Tesselschadestraat (830 m).
5. Relinen riolering Dubbelmondepad (360 m).
6. Relinen riolering Nijverheidstraat (265 m).
7. Relinen riolering Planetenlaan (180 m).
8. Relinen riolering Laan der Verenigde Naties (70 m).
9. Relinen riolering Maria Montessorilaan (50 m).

Wat hebben we gedaan in 2022?

1. Vanwege verminderde beschikbare capaciteit door een grote aanbesteding is 7 km riolering geïnspecteerd en gereinigd in plaats van de geplande 25 km.
2. Vervanging riolering Stratosfeerstraat heeft plaatsgevonden.
3. Vervanging riolering Colijnstraat is voorbereid en vindt plaats in 2023.
4. Vervanging riolering Tesselschadestraat is gestart en wordt afgerond in 2023.
5. Relinen riolering Dubbelmondepad heeft plaatsgevonden.

6. Relinen riolering Nijverheidstraat heeft plaatsgevonden.
7. Relinen riolering Planetenlaan heeft plaatsgevonden.
8. Relinen riolering Laan der Verenigde Naties heeft plaatsgevonden.
9. Relinen riolering Maria Montessorilaan heeft plaatsgevonden.
10. Tevens is de riolering Merwesteinpark (268m), Vest (255m), Genestetstraat (193m) en de Singel (257m) gerelined.

Financiering

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van het liquiditeitstekort of –overschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of tijdelijk uitgezet. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt door indien noodzakelijk zoveel mogelijk kort vermogen aan te trekken. In [de Wet financiering decentrale overheden](#) (Wet Fido) zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen.

1. Tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel moeten worden aangehouden in de schatkist (van het Rijk). De hoogte van het drempelbedrag hangt af van de omvang van de begroting.
2. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot 1 jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet overschrijden.
3. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van 1 jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Deze normen worden in deze paragraaf beschouwd. Ook wordt specifiek aandacht geschonken aan het renterisicobeheer en het kredietrisicobeheer. Daarnaast beschouwt deze paragraaf de interne rente.

Beleidskaders

Een intern kader vormde het treasury-jaarplan 2022, gebaseerd op het [financieringsstatuut](#). Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen, de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen, terwijl de controlfunctie veelal redeneert in termen van baten en lasten.

In deze paragraaf staan voornamelijk de kas- en financieringsstromen, de risico's en (compact) de interne rente centraal. Voor dit laatste is er inmiddels zoveel gereguleerd via het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV), dat is afgezien van een nieuwe rentebeleidsnota. Voor leningen en garanties gold tot en met 2021 nog de door de raad op 12 april 2016 vastgestelde beleidsnota. Deze nota is eind 2021 geactualiseerd en door de raad vastgesteld op [21 december 2021](#).

Leningenportefeuille OG/UG

Binnen dit onderdeel gaan we in op de [opgenomen](#) en [uitgezette](#) geldleningen en de [renteontwikkeling](#). Ook is het [verplichte renteoverzicht](#) opgenomen.

Opgenomen geldleningen

Onderstaande tabel geeft beeld van de mutatie van de totale portefeuille aan opgenomen langlopende leningen in 2022.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Bedrag 2022	Gemiddeld percentage
Stand per 1 januari	€ 194.555	2,43%
Nieuwe leningen	€ 6.000	
Aflossingen	€ 14.629-	
Stand per 31 december	€ 185.927	2,46%

Gezien de liquiditeitspositie is gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op de resterende lening bij de Triodos bank van € 3,4 miljoen vervroegd af te lossen. De nieuwe lening van € 6 miljoen is aangetrokken voor de financiering van Huis van Stad en Regio; als eerste tranche.

Uitgezette geldleningen

Onder uitzettingen worden verstrekte langlopende geldleningen en beleggingen verstaan. De mutaties van de uitzettingenportefeuilles gedurende 2022 kunnen als volgt worden weergegeven:

Bedragen € 1.000

Omschrijving	Bedrag
<u>Verstrekte langlopende geldleningen</u>	
Stand per 1 januari 2022	€ 28.820
Nieuwe leningen	€ 20.269
Aflossingen	€ 2.873-
Stand per 31 december 2022	€ 46.216
Totaal uitzettingen per 1 januari 2022	€ 28.820
Totaal uitzettingen per 31 december 2022	€ 46.216

De nieuwe leningen zijn onder andere € 18,8 miljoen in verschillende tranches aan Leerpark BV. Hoewel dit formeel buiten de beschouwing van leningen valt melden wij dat een tijdelijke uitzetting van € 25 miljoen is gedaan aan een andere gemeente. Zie ook kredietrisico.

Ontwikkelingen

De inflatie is in 2022 verder gestegen. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft daarom meerdere renteverhogingen doorgevoerd die doorwerken in de markrentetarieven. Tevens heeft de centrale bank het opkoopprogramma van staatsleningen gedurende 2022 gestaakt. Het stoppen van dit programma heeft een opwaarts effect op met name de lange rente. Ook de verwachte inflatie op de lange termijn speelt een belangrijke rol. De 10-jaarsrente bedroeg begin januari 2022 ongeveer 0,30%. Eind december 2022 was dit tarief gestegen naar 3,20%.

De 3-maands Euribor begon het jaar met een rentetarieff van -0,57%. Gedurende het jaar is dit rentetarieff gestegen naar 2,18% eind december. Deze stijging is in lijn met de renteverhogingen die de ECB heeft doorgevoerd. In 2023 zijn er inmiddels al renteverhogingen doorgevoerd en aangekondigd, dus de verwachting is dat de 3-maands Euribor nog verder zal stijgen.

Echter, gezien de huidige overliquiditeitspositie, vanwege de verkoop aandelen Eneco, is deze beschouwing momenteel nog steeds iets minder opportuun. Wel kan het een overweging zijn om

bij incidentele investeringen (van grote omvang) specifieke financiering aan te trekken zoals ook vorig jaar is gedaan bij Huis voor de Stad en Regio.

De gemeente is gezien de renteontwikkeling ook actief met uitzettingen; binnen de kaders van het financieringsstatuut. Bij een oplopende rente verwachten wij voor 2023 extra inkomsten.

Rente

Op grond van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) zijn alle rentekosten en rentebaten verantwoord op het taakveld Treasury. In het door de [Commissie BBV](#) aanbevolen standaard rente-overzicht, zijn enkele regels toegevoegd om aansluiting te maken met het totaal van het taakveld Treasury. Onderstaande renteschema geeft beeld van de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en een specificatie van rentetoerekening.

	Bedragen x € 1.000	
Overzicht rente Begroting 2022	primaire Begroting 2022	realisatie 2022
a1. De externe rentelasten over de lange financiering	4.641	4.663
a2. De externe rentelasten over de korte financiering	0	1.666
b1. De externe rentebaten	-375	-2.765
Totaal door te rekenen externe rente	4.266	3.564
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-616	-732
c3. Resultaat projectfinanciering Trivire, Yulius, Huis Stad en Regio	150	110
Saldo door te rekenen externe rente in renteomslag	3.800	2.942
d1. (Bespaarde) rente over eigen vermogen	9.817	10.543
d2. Rente over voorzieningen (gewaard. op contante waarde)	-	-
De aan taakvelden (programma's incl. overzicht Overhead) toe te rekenen rente	13.617	13.485
e1. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-13.617	-12.671
e2. Stelpost i.v.m. vertraging uitvoering investeringen vorig dienstjaar	3	-
Renteresultaat op het taakveld treasury cf. BBV	3	814
f1. Toegerekende rente aan financiële vaste activa (binnen het taakveld treasury)	794	794
f2. Dividenden en winstuitkeringen op taakveld treasury (buiten renteomslag)	-2.528	-1.944
f3. (Bespaarde) rente over eigen vermogen (d1. extracomptabel)	-9.817	-10.543
Saldo taakveld 0.5 treasury	-11.548	-10.879

Toelichting:

a. Dit zijn de werkelijke rentekosten van de huidige leningenportefeuille. De rentekosten op lange financiering komen iets hoger uit door onder meer het aantrekken van de nieuwe lening voor Huis van Stad en Regio.

b. Dit onderdeel betreft de rentebaten. Hieronder valt de rente die ontvangen wordt over uit- en doorgeleende gelden, waaronder Trivire, Yulius en de baten vanuit schatkistbankieren. Voor de (verplichte) toelichting op het schatkistbankieren verwijzen wij naar de toelichting bij de balans.

c. Het rentepercentage dat aan de grondexploitaties is toegerekend is licht lager dan bij de begroting werd aangenomen. Daarnaast was de boekwaarde van de grondexploitaties hoger dan begroot.

d. Over het eigen vermogen per 1-1-2022 is 1,5% rente toegerekend.

e. Aan alle activa die integraal gefinancierd zijn, is een (omslag)rente van 2,0% toegerekend.

f. Naast de renteposten zijn binnen het taakveld Treasury (en het programma Algemene Dekkingsmiddelen) ook de rente over aandelen deelnemingen en de opbrengsten aan dividend opgenomen ([zie programma Algemene Dekkingsmiddelen](#)).

Risicobeheersing

Om de risico's van treasury te beperken en te beheersen zijn er diverse normen gesteld waarbinnen een gemeente haar treasury beleid moet uitvoeren. Dit betreft de [kasgeldlimiet](#), de [renterisiconorm](#), het [kredietrisico](#) en het [garantierisico](#).

Kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in [de Wet fido](#) een norm gesteld voor het maximale bedrag waarmee de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd <1 jaar) mag financieren: 8,5% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de benutting van de kasgeldlimiet over 2022 weergegeven.

Bedragen x € 1.000

1) Berekening kasgeldlimiet 2022

Begrotingstotaal (lasten)	584.465
Wettelijk percentage	8,50%
Kasgeldlimiet	49.680

2) Kwartaaluitkomsten kasgeldlimiet 2022

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gem. netto vlottende schuld	-203.663	-186.059	-203.909	-160.468
Kasgeldlimiet	49.680	49.680	49.680	49.680
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	253.343	235.739	253.589	210.148

De gemeente Dordrecht heeft in 2022 het gehele jaar binnen de kasgeldlimietruimte geopereerd.

Renterisiconorm

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de [Wet Fido](#) de renterisiconorm geformuleerd. Het doel van deze norm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar, ter bescherming van de gemeentelijke financiële positie. Het renterisico is een optelsom van leningen met renteherziening en aflossingen.

Bedragen x € 1.000

Renterisico's	2022
Renteherzieningen	€ -
Aflossingen	€ 14.629
Renterisico	€ 14.629

Berekening renterisiconorm	2022
Begrotingstotaal	€ 584.465
Wettelijk percentage	20%
Renterisiconorm	€ 116.893

Toetsing renterisico aan norm:	2022
Renterisico	€ 14.629
Renterisiconorm	€ 116.893
Ruimte binnen de norm	€ 102.264

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de gemeente Dordrecht met haar financiering in 2022 ruim binnen de renterisiconorm is gebleven, in de lijn van onze verwachtingen bij de begroting.

Kredietrisico

Kredietrisico op leningen en beleggingen

Het kredietrisico richt zich op de kredietwaardigheid (en dus risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's gelden bij uitzettingen (verstrekke leningen en beleggingen) en verleende garanties.

Bedragen x € 1.000

Risicogroep:	Boekwaarde per 1-1-2022	Boekwaarde 31-12-2022	% per eind 2022
Woningcorporaties	4.897	4.299	6,0%
Financiële instellingen	-	-	0,0%
Overige instellingen volgens Treasurystatuut/gemeentelijk beleid	23.923	66.912	94,0%
Totaal	28.820	71.211	100,0%

Kredietwaardigheid

De woningcorporatie Trivire achten wij op grond van het betaalgedrag en gezien het WSW toezicht kredietwaardig.

In de volgende tabellen wordt de verdere uitzettingenportefeuille naar kredietwaardigheid gespecificeerd. De tabel hieronder betreft de uitzettingen overige instellingen.

Bedragen x € 1.000

Tegenpartij	1-1-2022	31-12-2022
Ov. langlop.leningen buiten renteomslag Yulius	€ 2.116	€ 1.851
Lening Innovatiefonds Smart City	€ 50	
Lening verduurzaming hal Vorinklaan	€ 175	€ 152
Nieuwbouw en renovatieleningen Vereniging Arcade	€ 12.791	€ 12.390
Leningen Leerpark B.V.		€ 18.777
Lening aan gemeente Apeldoorn		€ 25.000
Leningen SVN iz funderingsherstel	€ 5.548	€ 4.443
Leningen SVN iz funderingsherstel; Voorziening	€ 37-	€ 37-
Leningen SVN Dichterskwartier iz PWV	€ 26	€ 25
Leningen NRF Dordrechts Restauratiefonds	€ 1.793	€ 1.569
Via SVN verstrekte Startersleningen	€ 948	€ 1.505
Leningen SVN Particuliere Woningverbetering	€ 332	€ 314
Lening aan SVN Blijverslening	€ 5	€ 4
Lening SVN energiezuinig wonen	€ 8	€ 779
Lening aan Stichting Breedband	€ 17	€ 32
Lening SVn Stim.lening Zakelijk VvE		€ 106
Selfservice vervanging VOB I en II	€ 149	€ -
Totaal	€ 23.923	€ 66.912

De uitstaande leningen bij SVN en NRF ultimo 2021 betreffen het saldo van eind 2021 uitstaande leningen, nieuwe leningen en aflossingen. De lening aan Apeldoorn is kortlopend. Deze partijen achten wij (ruim) voldoende kredietwaardig.

Met Yulius is in 2018 een nieuw afsprakenkader ([zie RIS-dossier 2115612](#)) ten aanzien van onder andere de lopende financieringen gemaakt. De leenschuld is in de afgelopen jaren al aanzienlijk gereduceerd. Toekomstige extra aflossingen zijn afhankelijk van de verkoopmomenten van vastgoed.

Garantierisico

We kennen als gemeente directe borgstellingen en achtervang. Bij directe borgstellingen staat de gemeente voor geldgevers borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen voor een derde partij. Deze leningen zijn veelal aangetrokken voor activiteiten in het verlengde van de gemeentelijke, publieke taak.

Bij HVC is het garantierisico momenteel beperkt, waarbij we ons steeds mede baseren op de risicoparagrafen van de in HVC aandeelhoudende Gemeenschappelijke Regeling Gevudo.

De achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) is veruit de grootste component en houdt in dat de gemeente, soms samen met het Rijk, een rol speelt in de zekerheidsstructuur van een waarborgfonds, bijvoorbeeld de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Door deze structuur kunnen instellingen die bij een waarborgfonds zijn aangesloten tegen de laagste rente lenen. Bij de achtervangconstructie WSW dienen bij aanspraken van banken, voor zover het WSW zelf onvoldoende geld heeft, de corporaties eerst collectief bij te dragen. Vervolgens kan overgegaan worden tot verkoop/executie van vastgoed. WSW streeft er bij haar toezichtbeleid naar

om het betaalrisico voor gemeenten maximaal 1% te laten zijn. Het achtervang-garantierisico WSW beschouwt de gemeente als uiterst gering.

Het garantierisico van de sportsector wordt jaarlijks beschouwd in het gemeentelijke risico-inventarisatiesysteem. De financiering van een hal van Oranje-Wit blijft daarbij aandachtspunt. Er zijn ver-/nieuwbouwplannen die vooralsnog niet eenvoudig financierbaar zijn.

Voor verdere specificatie verwijzen wij naar de [staat van gewaarborgde geldleningen](#) bij deze jaarstukken.

De ontwikkeling van de borgstellingen van Dordrecht gedurende 2022 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Vorm	Bedrag per 1-1-2022	Bedrag per 31-12-2022	% per eind 2022
<u>Directe borgstellingen</u>			
HVC Alkmaar (getrapt via GR Gevudo)	25.691	26.574	4,1%
Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.	7.579	7.418	1,2%
Sportverenigingen en stichtingen	5.237	4.856	0,8%
	38.507	38.848	6,0%
<u>Achtervang</u>			
WSW (woningcorporaties)	523.814	603.485	94,0%
TOTAAL	562.321	642.333	100,0%

Schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten tijdelijk overtollige liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om het cashmanagement van de gemeenten niet te verstoren mogen de gemeenten een relatief beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanhouden. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de totale begroting.

De berekening van het drempelbedrag is 2% over de eerste schijf van € 500 miljoen en 0,2% voor alles daarboven.

Bedragen x € 1.000

Drempelbedrag Schatkistbankieren 2022

Begrotingstotaal	584.465
Drempelbedrag	10.169

Kwartaaluitkomsten benutting drempelbedrag 2022

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Benutting drempelbedrag	2	-	1.368	3.617
Drempelbedrag	10.169	10.169	10.169	10.169
Ruimte ten opzichte van drempelbedrag	10.167	10.169	8.801	6.552

In de loop van 2022 is BNG gestopt met het vergoeden van rente op een negatief banksaldo. Vanwege de stijgende rente brengt het weer kosten met zich mee als het saldo onder 0 zakt. Daar staat tegenover dat we zowel op tegoeden bij BNG als op de schatkistrekening bij het ministerie van Financiën rente ontvangen.

Organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering

In deze paragraaf beschrijven we de behaalde resultaten op de voorgenomen activiteiten voor 2022 op het gebied van de [organisatieontwikkeling](#) en [bedrijfsvoering](#) van de gemeente Dordrecht.

In 2022 zijn we samengegaan met de [serviceonderdelen](#) van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden. Deze samenvoeging heeft geresulteerd in een verdubbeling (in medewerkers) van de Dordtse organisatie en een herijking van onze waarden en organisatiekoers.

Een continue veranderende omgeving betekent ook het inzetten op een wendbare organisatie en goede ICT-dienstverlening. In 2022 hebben we aan de hand van verschillende projecten trainingen en communicatietrajecten de basis verder op orde gebracht.

In deze paragraaf leest u verder ook welke resultaten wij behaald hebben op het gebied van [huisvesting](#) en [communicatie](#).

Organisatieontwikkeling en HR

Opgavegericht werken en flexibel organiseren

In 2022 heeft het college het Politiek Hoofdlijnenakkoord vastgesteld. Samen bouwen we aan een sterk en groen Dordrecht. Het akkoord is vertaald naar twintig prioriteiten, die in de vorm van opgaven, programma's, projecten en regulier werk inmiddels zijn belegd in de organisatie. In de uitvoering van al deze prioriteiten én in ons reguliere werk zijn we ons bewust van de noodzaak én wens van verbinding met onze stad, met onze inwoners en onze partners. We kunnen niet alles en niet alles tegelijkertijd. We maken keuzes in wat we doen én blijven flexibel, zodat we kunnen inspringen op acute en urgente vraagstukken.

Samenvoeging met serviceonderdelen Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden

Vanaf januari 2022 is de Dordtse organisatie ongeveer verdubbeld doordat alle serviceonderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD) onderdeel van de Dordtse gemeentelijke organisatie gaan uitmaken. Het gaat hierbij om het Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden, Onderzoekscentrum Drechtsteden, Ingenieursbureau Drechtsteden en Bureau Drechtsteden. De samenvoeging met de serviceonderdelen biedt kansen om een aantal bedrijfsvoeringsonderwerpen zoals inkoop en contractmanagement, op strategisch niveau te herpositioneren en te versterken. Hier hebben we in 2022 eerste stappen in gezet door:

- Te sturen vanuit één gezamenlijk management.
- Het bepalen van de organisatiekoers van de nieuwe totale organisatie.
- Een start te maken met het bepalen van de waarden die nodig zijn om de gewenste verbetering in dienstverlening en innovatie naar Dordrecht en de andere Drechtsteden te realiseren.

Alle Hens aan Dek voor onze stad

In deze krappe arbeidsmarkt hebben ook wij veel vacatures die minder makkelijk te vervullen zijn. Daarom hebben we in 2022 het team Werving&Selectie versterkt en zetten we in op actieve werving en arbeidsmarktcommunicatie. Daarnaast zijn we gestart met het programma Dordt als topwerkgever om breed ons werkgeverschap te versterken om goede mensen te behouden en aan te trekken. Onder de noemer 'Alle Hens aan Dek' hebben we in 2022 gebouwd aan de menskracht die we nodig hebben om de ambities in Dordrecht te kunnen blijven realiseren.

Leren en ontwikkelen

In 2022 heeft leren en ontwikkelen in onze organisatie een grote impuls gekregen. We hebben PEP (Permanent Educatie Platform) ontwikkeld zodat alle mogelijkheden voor training en opleiding op 1 plek te vinden zijn en je je makkelijk kunt inschrijven voor een steeds groter aanbod. Zo hebben we in 2022 een Summerschool georganiseerd met workshops rondom persoonlijke- en vakontwikkeling. En zijn er leerlijnen ontwikkeld voor teamleiders, ondersteuners en dienstverleners. Leren en ontwikkelen zorgt voor medewerkers die goed zijn toegerust voor hun werk en zich blijven ontwikkelen.

Inclusieve en vitale organisatie

Om de organisatie vitaal te houden investeren we in duurzame inzetbaarheid. Dit hebben we in 2022 gedaan door het organiseren van workshops, trainingen en coaching en het promoten van het bedrijfszorgpakket. In een gedeelte van de organisatie is strategische personeelsplanning ingezet om in kaart te brengen waar versterking nodig is. Gezond en veilig werken is gemonitord via de uitvoering en opvolging van de RI&E (risico-inventarisatie & evaluatie) en het beleidsmatig uitwerken van diverse thema's daarbinnen. Er was in 2022 met behulp van onze nieuwe arbodienst blijvende aandacht voor het voorkomen en terugdringen van verzuim. Toch is het verzuim gestegen naar 6,9%; dit overstijgt de norm van 5%. De stijging volgt een landelijke trend: het landelijk verzuimpercentage voor *Openbaar bestuur en Overheidsdiensten* lag in Q3 2020 op 4,5%, in Q3 2021 op 4,9% en in Q3 2022 op 5,5%. Een vergelijking met andere gemeenten over 2022 kan nog niet gemaakt worden aangezien deze gegevens nog niet beschikbaar zijn, het gemiddeld verzuim in 100.000+ gemeenten over 2021 bedroeg 5,4%. Het zwaartepunt in het verzuim van Gemeente Dordrecht lag vooral op het langdurige verzuim. Naast de reguliere interventies om het verzuim te beperken (aandacht voor werkdruk, welbevinden, gezond leven, snel interveniëren bij (dreigend) verzuim, uitvoeren periodiek medisch onderzoek) is het verzuim onderwerp van gesprek in de overleggen met de clusters. In 2023 zal, in samenwerking met onze arbodienst, onderzoek gedaan worden naar effectieve aanvullende verzuiminterventies. Tot slot is er een beleidslijn ontwikkeld om de duurzame inzetbaarheid van 60-plussers te bevorderen.

We zien het als een maatschappelijke verantwoordelijkheid om (afgestudeerde) studenten te helpen bij hun ontwikkeling door het bieden van stageplaatsen en traineeships. In 2022 hebben we op basis van de bezetting 9,4% aan stagiairs gehad. Hiermee hebben we het streefgetal van 7% behaald. Verder hebben we in 2022 meegedaan met het Drechtstedelijk traineeprogramma. Via dit programma zijn er zeven trainees werkzaam binnen gemeente Dordrecht. Daarnaast hebben er in 2022 zeven medewerkers deelgenomen aan het MBO leer- en ontwikkelprogramma. Zo ontwikkelen we de MBO talenten die we al in dienst hebben.

Dordrecht wil als organisatie een afspiegeling zijn van de Dordtse samenleving. We hebben in 2020 het Charter voor Diversiteit ondertekend, waarbij we bewust aandacht hebben gevraagd voor inclusiviteit, boven diversiteit. In 2022 hebben we, op basis van de Nederlandse Inclusiviteitsmonitor, input geleverd voor de startnotitie van de opgave inclusieve stad. In 2023 wordt de visie verder uitgewerkt.

Medewerkersonderzoek en opvolging

In september 2022 heeft een medewerkersonderzoek plaatsgevonden. Opvallende resultaten betroffen de loyaliteit, inzet en enthousiasme van medewerkers als belangrijke basis. Ook de werksfeer en steun van collega's wordt positief beoordeeld. Aandachtspunten zijn teamresultaten, reflecteren, prioriteren en werkdruk. In de opvolging van het onderzoek zijn teams met elkaar in gesprek gegaan over de vraag; Hoe doen we het als team? Wat doen we goed en waar willen we in groeien? En wat hebben we dan nodig, van elkaar en van onze leiding? Op organisatieniveau krijgt het medewerkersonderzoek een plek in het organisatie-ontwikkelprogramma met onder andere Dordt als topwerkgever en de doorontwikkeling van het organisatie-model.

Bedrijfsvoering

Niet financiële onrechtmatigheden

Vanaf 2022 is het verplicht om in het kader van de Wet Fido en bijbehorende regelingen eventuele niet-financiële onrechtmatigheden te vermelden in de paragraaf Bedrijfsvoering. Binnen de gemeente Dordrecht verklaren wij dat er naar beste weten geen niet-financiële onrechtmatigheden zijn geconstateerd in 2022.

Klachten

Wanneer iemand ontevreden is over de dienstverlening van een ambtenaar, kan diegene een klacht indienen bij de gemeente. Wordt de klacht niet naar tevredenheid opgelost, dan kan de klager een schriftelijke klacht indienen bij de Nationale Ombudsman. In 2022 zijn 110 klachten ingediend bij de gemeente Dordrecht. Dat zijn er 48 minder dan in 2021.

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
65	59	47	74	92	58	84	107	156	110

Via het jaarverslag klachten wordt de raad separaat geïnformeerd over de inhoud van de klachten en de specifieke informatie die bij deze klachten hoort. Het Jaarverslag klachten 2022 is [hier](#) te vinden.

Bezwaarschriften

Een deel van de bezwaarschriften wordt door een onafhankelijke commissie voor de behandeling van bezwaarschriften van advies voorzien.

Aantal en aard van de bezwaarschriften die door de Adviescommissie van advies zijn voorzien

In 2022 zijn 54 bezwaarschriften ingediend gericht tegen 39 besluiten. Het merendeel van de 39 besluiten viel onder de categorie Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht. Het aantal bezwaarschriften van 54 duidt erop dat er enkele clusters van bezwaarschriften zijn ingediend, zoals bijvoorbeeld bezwaarschriften tegen de verleende omgevingsvergunning (dan wel ontheffing) ten behoeve van de parkeergarage Sportboulevard (3), kindcentrum Heimerstein 36 (4) en de verbouwing van The Movies aan de Nieuwstraat 60 (9).

Resultaat behandeling bezwaar

Bij het inzichtelijk maken van de resultaten wordt uitgegaan van de ingediende bezwaarschriften en niet van het aantal besluiten waartegen bezwaar is gemaakt. Van de in 2022 ingediende bezwaarschriften zijn er 30 door de commissie behandeld en zijn er nog 24 zaken die lopen en in het eerste kwartaal van 2023 worden behandeld. Van de 30 behandelde bezwaarschriften zijn er 17 ongegrond verklaard (31%) en 9 stuks ingetrokken (17%). Dit wijkt af van de landelijke cijfers (30 tot 60% intrekkingen), maar is te verklaren doordat aan de Dordtse commissie 'zwaardere' zaken worden voorgelegd.

Ook hebben we in 2022 nog zaken uit 2021 afgerond, het gaat hier om 13 zaken die nog behandeld moesten worden. Hiervan zijn er zes (deels) gegrond verklaard, vijf ongegrond en is er één bezwaar ingetrokken en niet-ontvankelijk verklaard. Behalve de door de adviescommissie behandelde bezwaarschriften, zijn er ook bezwaarschriften die niet ter advisering aan de commissie worden voorgelegd, maar waarbij het horen plaatsvindt door de portefeuillehouder of door ambtenaren.

Bezwaarschriften met betrekking tot belastingen en heffingen - stand per 31 december 2022

Aantal ontvangen bezwaarschriften 2022 WOZ	1.449
Waarvan afgehandeld in %	82%
Waarvan toegewezen in %	50%
% afgehandelde bezwaarschriften < 9 mnd.	100%
Aantal ontvangen bezwaarschriften 2022 heffingen (exclusief parkeren)	346
Waarvan afgehandeld in %	85%
Waarvan toegewezen in %	70%
% afgehandelde bezwaarschriften < 9 mnd.	100%
Aantal ontvangen bezwaarschriften naheffing parkeren in 2022	1.351
Waarvan afgehandeld in %	60%
Waarvan toegewezen in %	100%
% afgehandelde bezwaarschriften < 9 mnd.	100%

In 2022 zijn minder WOZ-bezwaren ingediend ten opzichte van vorig jaar. Ondanks de daling vergen de hoeveelheid aanvragen wel extra capaciteit bij de gemeentelijke belastingdienst en zijn de proceskosten wel gestegen. Mede doordat de lagere proceskostenvergoeding voor WOZ-zaken is vervallen door een uitspraak van de Hoge Raad. De gemeentelijke belastingdienst heeft afgelopen jaar meer initiatief genomen om inwoners te informeren via inloopavonden en andere vormen van actieve informatieverstrekking.

Servicegemeente Dordrecht

Sinds 1 januari 2022 vormen voormalig Servicecentrum Drechtsteden (SCD), Gemeentebelastingen en Basisinformatie (GBD), Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD) en Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD) de Servicegemeente Dordrecht (SGD). Servicegemeente Dordrecht is sinds 1 januari 2022 onderdeel van de gemeente Dordrecht. Daarmee kregen we er per deze datum 518 nieuwe medewerkers bij. Voor de medewerkers en afnemers van de diensten van Servicegemeente Dordrecht was het een jaar van zoeken naar de nieuwe verhoudingen en rollen. Dit vraagt nog meer dan voorheen flexibiliteit, aanpassingsvermogen en goede samenwerking.

Voor het SGD was het daarmee een bijzonder jaar.

- We hebben in 2022 een start gemaakt met de *integratie van SGD en gemeente Dordrecht* tot één organisatie voor stad en regio.
- De problematiek van *de krappe arbeidsmarkt* vroeg voor HRM een andere soort dienstverlening dan we afgelopen jaren hebben geboden. Daarom hebben we in 2022 een andere strategie en werkwijze ontwikkeld die daar beter bij past.
- Ook met het *project ICT Beweegt* hebben we in 2022 belangrijke stappen gezet. Met de aanbesteding van De Digitale Werkruimte (DWR) en het Rekencentrum is gestart met de uitvoeringsfase van het project. De impact van ICT Beweegt op zowel de organisatie van SGD als die van de afnemers mag niet onderschat worden. Het vraagt veel van de medewerkers.
- Daarnaast zorgden *de Oekraïne-crisis* en de *energieproblematiek* voor onverwachte uitdagingen waarvoor snel een passende oplossing moest worden gevonden. Samen met vele organisaties en onze inwoners hebben we ruim 800 vluchtelingen weten op te vangen. En voor het Gazprom-contract is een passend alternatief gevonden.
- Tot slot zijn we in gesprek gegaan met onze afnemers over onze *dienstverlening*. De uitkomsten hebben we vertaald in drie ambities:
  1. Hoogwaardige Dienstverlening, die bijdraagt aan maatschappelijke opgaven.
  2. Sterke relatie als partners (verlengde van organisatie).
  3. Inzet op Vernieuwing & Innovatie.

Deze ambities worden komende jaren uitgewerkt. We zijn inmiddels gestart met de herziening van de financieringssystematiek en de dienstverlening aan de afnemers. En we hebben nieuwe overleggen geïntroduceerd (Strategisch Afnemers Beraad en Centraal Bedrijfsvoeringsoverleg).

Wat hebben we inhoudelijk gedaan?

Het SGD is een stevige partner in de bedrijfsvoering en processen die bijdragen aan de realisatie van maatschappelijke opgaven. Dagelijks zorgen zij voor de uitvoering van c.q. advisering over en beleidsontwikkeling op het gebied van automatisering & informatievoorziening, communicatie, inkoop, vastgoed, onderzoek, facilitaire zaken, juridische zaken, financiën en HRM.

In onderstaande infographic een weergave van een aantal inhoudelijke resultaten van de SGD in totaliteit:

Financiële informatie

Het resultaat van Servicegemeente Dordrecht over 2022 bedraagt € 295.000 voordelig en is als volgt opgebouwd:

Resultaat Servicegemeente Dordrecht	Resultaat 2022
Bedrijfsvoeringsclusters	€ 390.000
Gemeentebelasting Drechtsteden	€ -964.000
Ingenieursbureau Drechtsteden	-
Bureau Drechtsteden	€ 869.000
Totaal	€ 295.000

Toelichting:

Bedrijfsvoering (voormalig SCD)

De bedrijfsvoeringclusters laten een voordeel zien van € 390.000. In totaal wijkt het resultaat slechts 0,64% (positief) af van de toegekende budgetten. De in 2021 en 2022 toegekende

budgetten voor ICT Beweegt zijn conform de bestendige gedragslijn meegenomen naar 2023, omdat de uitvoering van de transitie grotendeels in dat jaar worden uitgevoerd.

Gemeentebelastingen Drechtsteden (inclusief Onderzoekscentrum Drechtsteden)(GBD/OCD)

GBD/OCD kent een tekort van € 964.000 dat veroorzaakt wordt door met name twee effecten. Ten eerste heeft de markt van No Cure No Pay-bedrijven (NCNP) een grote vlucht genomen en is het aantal bezwaren verveelvoudigd. Dit betekent voor GBD hoge kosten die bij de toekenning van een bezwaar moeten worden vergoed aan die NCNP-bedrijven. Daarnaast zijn er hoge kosten voor het afwerken van die bezwaren. Ten tweede hebben we moeten constateren dat de toegekende budgetten voor het Smart Data Center structureel te laag zijn voor het dekken van de materiële en personele kosten van de twee data platforms die beheerd worden. Hiervoor wordt binnen GBD gewerkt aan een financieel herstelplan.

Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD)

Het financiële resultaat van IBD in 2022 is nihil. Dit is in lijn met de vastgestelde begroting. IBD heeft als publieke organisatie geen winstdoelstelling. Positieve bedrijfsresultaten vloeien direct terug naar de projecten van de deelnemers van de samenwerkingsovereenkomst. Per 2017 is een verrekensystematiek ingevoerd binnen de organisatie waarbij verwachte positieve exploitatieresultaten aan de afnemers van het cluster IBD terugvloeien naar de civieltechnische projecten in de vorm van een korting op het uurtarief. Hoe meer productie IBD realiseert, hoe meer korting op het uurtarief verstrekt kan worden. Gezien de omvangrijke productie in 2022 kon totaal € 1,0 miljoen korting terugvloeien naar de afnemers. In 2021 was dit € 1,5 miljoen. De daling van de korting ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt doordat de tarieven in 2022 niet verhoogd zijn, terwijl de kosten wel zijn gestegen.

Bureau Drechtsteden (BDS)

In de overeenkomst Afronding taken Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden is opgenomen dat gemeente Dordrecht de ambitie en inspanningsverplichting op zich heeft genomen om de ontvlechtingkosten terug te verdienen. Het hierboven gepresenteerde resultaat is dan ook voor deze ontvlechtingkosten.

Huisvesting

Huis van Stad en Regio

Na vaststelling van het Voorlopig Ontwerp van Huis van Stad en Regio is gewerkt aan het Definitief Ontwerp (DO) van de inbouw door het Deense architectenbureau Schmidt Hammer Lassen (SHL). Mede op basis van het rapport door Twynstra en Gudde voor de Servicegemeente Dordrecht is besloten dat Dordrecht Marketing en partners, het ingenieurs Bureau Drechtsteden en afdeling Handhaving in het nabijgelegen gebouw aan het plateau worden gehuisvest. Voor hen is in versneld tempo een DO gemaakt waarbij wordt uitgegaan van een zelfde kwaliteitsniveau als het Huis. Voor de zomer is het DO vastgesteld waarna SHL aansluitend de opdracht heeft gekregen om de inrichting en het interieur te ontwerpen.

Parallel aan het DO en interieurontwerp is een verdiepingsslag gemaakt in de consequenties van de visie op (hybride) werken en vergaderen. Daarvoor is een enquête gehouden onder medewerkers en is eind 2022 opdracht gegeven om een bezettingsgraadmeting te houden in het Stadskantoor.

Ook is voortvarend gewerkt aan een gezamenlijk en gedragen visie op de bredere, publieke dienstverlening en de programmering van een 'huiskamer voor de stad en regio' onder één dak. Om als organisatie tijdig voor te sorteren op de kansen die het gebouw biedt, voor bezoekers en gebruikers, is eind 2022 opdracht gegeven voor een plan van aanpak van het transitietraject 'Op weg naar Huis van Stad en Regio.'

Huidige huisvesting

In 2022 hebben we in onze huidige panden geen grote investeringen of aanpassingen gedaan. Voor elke investering, aanpassing of reparatie wordt afgewogen in hoeverre dit nodig is om de kwaliteit

van de werkomgeving te behouden. In 2022 hebben we met die afweging geïnvesteerd in het aanvullen en compleet maken van de werkplekken en vergaderruimtes in het Stadskantoor (die tijdens corona waren leeggehaald of uitgeleend). Daarnaast is eind 2022 besloten met het oog op het besparen van energie dat het Stadskantoor (energielabel G) vanaf januari 2023 voor medewerkers dicht is op de vrijdag. De Noordendijk sluit vanaf hetzelfde moment op woensdag de deuren. Medewerkers hebben de mogelijkheid om op één van deze dagen te werken in een ander gemeentelijk pand.

Data en informatiemanagement

De gemeente Dordrecht opereert in een omgeving die snel verandert. Om daarop te anticiperen en onze ambities te kunnen realiseren is de inzet van data en slimme ICT-oplossingen onvermijdelijk en openen innovaties nieuwe mogelijkheden naar een efficiëntere en snellere manier van werken. We streven ernaar om met inzet van ICT- en datatoepassingen de volgende doelen te bereiken:

- Maximaal digitaal; sneller handelen en anticiperen op toekomstige ontwikkelingen.
- Betrouwbaar en veilig.
- Kennis- en informatie delen en optimaal samenwerken.
- Open, efficiënt en transparant.
- Speerpunten van college realiseren.

In 2022 hebben wij hieraan een bijdrage geleverd door actieve participatie in het regionale programma ICT Beweegt. Dit is een pittig traject, dat onze volle aandacht heeft en waarin we in nauwe samenwerking met de oorspronkelijke eigenaren en gebruikers komen tot het uitbesteden van IT-diensten aan marktpartijen. Hiermee bereiken we uiteindelijk een meer wendbare ICT-dienstverlening en krijgen we een veiligere werkomgeving met goede mogelijkheden tot samenwerken.

Een ander belangrijk onderdeel richt zich op het op orde brengen van onze basis. In 2022 hebben we daarom allereerst ons Klant-, Zaak, & Archiefsysteem doorontwikkeld door het aan te passen aan onze organisatie en werkprocessen. Hierdoor worden het gebruik van het systeem en daarmee op orde krijgen en houden van onze informatievoorziening verder verbeterd. Daarnaast hebben we ons applicatielandschap in kaart gebracht en verder vereenvoudigt en geüniformeerd. Ook hebben we verouderde en of onveilige applicaties verwijderd of vervangen. In dit kader hebben we eveneens medewerkers en organisatieonderdelen verder bewust gemaakt van de kansen en risico's van ICT/data en de bijbehorende wettelijke verplichtingen. Concreet is ingezet op informatiebeveiliging en privacy, door gericht advies, ondersteuning, trainingen en communicatie.

Op het terrein van Data hebben we onze diensten en het aantal fte uitgebreid. Hierdoor kunnen we beter voldoen aan de vragen vanuit de organisatie om data te in te zetten bij de beleidsvorming, uitvoering en monitoring. Goed voorbeeld hiervan zijn de kwartaal-dashboards voor de realisatiemonitor Bouwende stad. Daarnaast zijn via de vaststelling van het koersdocument Smart Society door de raad de scope, ambities en randvoorwaarden bepaald voor Smart Society, de steeds verder gaande inzet van data.

Tenslotte hebben we in 2022 specifiek die organisatieonderdelen benaderd, die zich met de speerpunten van het collegeprogramma bezighouden. Doel is om deze in een zo vroeg mogelijk stadium te kunnen adviseren en ondersteunen. We zien namelijk dat de oplossing van maatschappelijke vraagstukken steeds meer onlosmakelijk verbonden is aan de informatievoorziening. Voorbeelden hiervan zijn de invoering van een online participatieplatform ter ondersteuning van het fysieke participatieproces, de opzet van een pilot voor een handelssysteem en het afronden van de voorbereiding en onderzoek naar ICT- en datavoorzieningen die nodig zijn om de Omgevingswet in te kunnen voeren.

Communicatie

2022 kende onvoorspelbare ontwikkelingen met forse impact op onze inwoners en ondernemers. De maatschappelijke urgentie van (de gevolgen van) deze ontwikkelingen was groot. Daarom kregen deze onderwerpen het afgelopen jaar prioriteit bij de inzet van het team communicatie van de gemeente Dordrecht.

Zo was begin van het jaar de coronapandemie nog volop aanwezig. Over de diverse maatregelen, stapsgewijze versoepelingen en landelijke en lokale regelingen om de economische gevolgen van de pandemie waar mogelijk te verzachten zijn Dordtenaren zo goed mogelijk geïnformeerd. Dit is gebeurd in samenwerking met de Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.

De oorlog in Oekraïne, die eind februari begon, had en heeft enorme impact. De grote maatschappelijke effecten vroegen nadrukkelijk om prioriteit. Het team communicatie is nauw betrokken geweest bij de opvang van Oekraïense vluchtelingen. De ingrijpende gevolgen van de oorlog in de vorm van hoge energieprijzen en stijgende inflatie werden een prominent communicatiethema. Onze inzet richtte zich op urgente noden zoals energiearmoede, door bekendheid te geven aan financiële regelingen voor inwoners en ondernemers. Maar ook om inwoners te informeren over initiatieven zoals de warme ontmoetingsplekken en hulp bij financiële zorgen. Hierbij werken we, ook communicatief, nadrukkelijk samen met partijen en initiatiefnemers uit de stad.

Energiebesparing stond al hoog op de agenda, maar kreeg noodzakelijkerwijs nog meer aandacht. Met multimediale inzet droeg communicatie onder meer bij aan het stimuleren van energiemaatregelen in huis, bijvoorbeeld met hulp van een energiecoach.

Naast deze actuele maatschappelijke vraagstukken richtte de communicatie-inzet in 2022 zich op de toekomst van de stad. Denk aan stedelijke ontwikkelingen zoals de Spoorzone en de ontwikkeling van de Spuiboulevard, waar we bouwen aan het Dordrecht van morgen. Maar ook de vergroening, verbetering van de biodiversiteit en het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering hebben het afgelopen jaar veel aandacht gekregen.

2022 was ook het jaar van gemeenteraadsverkiezingen. Uiteraard vroeg ook dat stevige inzet van het team communicatie. De ambities van het daaropvolgende nieuwe Politiek Akkoord centreren zich rond vijf focuspunten uit het akkoord. Deze maatschappelijke opgaven vormen het uitgangspunt voor de communicatieprioriteiten de komende jaren. Daarmee is in 2022 een start gemaakt.

In de Dordtse Newsroom worden beelden 'uit de stad' structureel de gemeentelijke organisatie ingebracht. Dat gebeurt door het steeds beter samenbrengen van informatie zoals mediabeelden, sentimenten, webcare en dienstverlening. Deze omgevingsanalyses hebben we het afgelopen jaar doorontwikkeld. Ze bieden waardevolle inzichten om ons beleid, communicatie en dienstverlening verder te verbeteren en af te stemmen op de vragen en zorgen die leven onder Dordtenaren.

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo maakt onderscheid tussen passieve openbaarheid en actieve openbaarheid. Passieve openbaarheid is het openbaar maken van informatie op verzoek. Dit komt grotendeels overeen met de praktijk onder de Wob en blijft hier verder buiten beschouwing.

Actieve openbaarheid

Actieve openbaarheid is het uit eigen beweging openbaar maken van informatie op zodanige manier dat iedereen daar kennis van kan nemen. De Woo is vooral bedoeld om de actieve openbaarheid te stimuleren. De wetgever heeft daarom besloten dat gefaseerd zeventien

categorieën van documenten in elk geval openbaar moeten worden gemaakt. Het gaat om de volgende categorieën:

Wet- en regelgeving:

1. wetten en andere algemeen verbindende voorschriften (verordeningen, nadere regels).

2. overige besluiten van algemene strekking.

3. ontwerpen van wetten, andere algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, met inbegrip van de adviesaanvraag.

Organisatiegegevens:

4. inzicht in de organisatie en werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van de organisatieonderdelen.

5. de bereikbaarheid van het bestuursorgaan en zijn organisatieonderdelen en de wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend.

De volgende categorieën worden uit eigen beweging openbaar gemaakt, behoudens voor zover de uitzonderingsgronden van de artikelen 5.1, eerste, tweede en vijfde lid, en 5.2 daaraan in de weg staan:

Vergaderstukken en verslagen:

6. bij de (...) gemeenteraden (...) ter behandeling ingekomen stukken (...).

7. vergaderstukken en verslagen van de Kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal en hun commissies, tenzij deze betrekking hebben op door de regering vertrouwelijk aan de Staten-

Generaal verstrekte informatie.

8. vergaderstukken en verslagen van (...) gemeenteraden (...), algemene besturen van openbare lichamen, besturen van bedrijfsvoeringsorganisaties en gemeenschappelijke organen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen en hun commissies;

9. agenda's en besluitenlijsten van vergaderingen van de (...) colleges van burgemeester en wethouders (...) en dagelijkse besturen van openbare lichamen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Stukken van adviescolleges:

10. adviezen:

1°. over de ontwerpen van verordeningen e.d. van adviescolleges of -commissies alsmede van andere externe partijen indien die om advies zijn verzocht.

2°. over andere onderwerpen van adviescolleges of -commissies, alsmede de op dat advies betrekking hebbende adviesaanvraag, uitgezonderd adviezen die betrekking hebben op individuele gevallen.

Convenanten:

11. convenanten.

Jaarplannen en -verslagen:

12. jaarplannen en jaarverslagen van bestuursorganen inzake de voorgenomen uitvoering van de taak of de verantwoording van die uitvoering.

Subsidies:

13. verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking; (volgens de toelichting geldt dit alleen voor het ministerie van Buitenlandse Zaken).

Woo/informatieverzoeken:

14. de inhoud van de schriftelijke Woo-verzoeken, van de schriftelijke beslissingen op die verzoeken en de daarbij verstrekte informatie.

Onderzoeken:

15. op verzoek van een bestuursorgaan ambtelijk of extern opgestelde onderzoeksrapporten die geen onderdeel vormen van de uitvoering van de taak van dat bestuursorgaan, die voornamelijk uit feitelijk materiaal bestaan en die betrekking hebben op:

1°. de wijze van functioneren van de eigen organisatie.

2°. de voorbereiding of de evaluatie van beleid, inclusief de uitvoering, naleving en handhaving.

Beschikkingen:

16. beschikkingen, met uitzondering van een aantal specifiek genoemde soorten beschikkingen (belastingen, sociale voorzieningen, rechtspositie enz.).

Klachten:

17. schriftelijke oordelen in klachtprocedures als bedoeld in titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht.

De **vet gedrukte** categorieën worden nu al door de gemeente actief openbaar gemaakt. De *schuin gedrukte* categorieën zijn voor de gemeente niet van toepassing. Voor de beschikkingen geldt dat alleen de beschikkingen die in mandaat door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid voor de gemeente Dordrecht worden genomen, actief openbaar worden gemaakt.

Implementatie

Voor de implementatie van de Woo in de gemeente Dordrecht maar ook in de andere Drechtstedengemeenten is in september 2021 een projectstructuur ingericht, bestaande uit een stuurgroep, projectgroep en enkele werkgroepen, ondersteund door een (interne) projectleider. De implementatie is in fasen opgeknipt en kent lokale en regionale aspecten. Regionaal is met name alles dat met de systemen te maken heeft, zoals het realiseren van koppelingen en het inrichten van systemen. Lokaal moeten processen worden aangepast, medewerkers en bestuur worden geïnformeerd en de wijze waarop documenten actief openbaar worden gemaakt worden gerealiseerd. De stuurgroep heeft zich gericht op het doorlopen van de eerste en tweede fase van het implementatietraject, voornamelijk bestaande uit een inventarisatie van alle processen en systemen. Dat was nodig om een overzicht te krijgen in welke processen en systemen alle openbaar te maken documenten voorkomen en wie daar proceseigenaar van is. De inventarisatie is afgerond en de stuurgroep heeft een eindrapport opgeleverd alsmede een voorstel voor de volgende fase. Voor de uitvoering van de volgende fase wordt een nieuwe projectleider gezocht, omdat de projectleider van de eerste en tweede fase een andere opdracht heeft gekregen.

PLOOI

In de wet (artikel 3.3b) wordt voorgeschreven dat de openbaarmaking van de documenten elektronisch op een algemeen toegankelijke wijze door middel van een door Onze Minister in stand gehouden digitale infrastructuur plaatsvindt. Die digitale infrastructuur wordt het Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI). Dus hoewel de gemeente al veel van de voorgeschreven informatie actief openbaar maakt, gebeurt dat nog niet op de door de wetgever voorgeschreven wijze. Dat kan ook niet doordat het platform nog niet klaar is. Inmiddels heeft de Minister in een brief van 23 december 2022 aan de Tweede Kamer heeft laten weten dat naar aanleiding van het advies van het AcICT de ontwikkeling van de infrastructuur voor de Woo op basis van het huidige ontwerp wordt stopgezet. In lijn met het advies van het AcICT is de Minister voornemens een fundamenteel gewijzigd ontwerp te laten maken, dat snel te implementeren zou moeten zijn en de aansluitlast bij bestuursorganen zou moeten minimaliseren. Daarbij wordt uitgegaan van de aanbeveling van het AcICT over de vorm van deze oplossing, te weten: een verwijsindex en een zoekfunctie.

Woo contactfunctionaris

De Woo (artikel 4.7) schrijft voor dat elk bestuursorgaan een Woo contactfunctionaris aanwijst. Vooralsnog is het teamhoofd Specials bij Dienstverlening Drechtsteden aangewezen als Woo-contactfunctionaris. Als voldoende inzicht is verkregen met de uitvoeringspraktijk zal een vaste contactfunctionaris worden geworven.

Verbonden partijen

De gemeente werkt samen met anderen in en buiten de stad om haar doelen te realiseren en processen tot uitvoer te brengen. Een verbonden partij is een vorm van samenwerking die heeft geleid tot een rechtspersoon waarin de gemeente Dordrecht een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Als alleen sprake is van enkel bestuurlijk (Netwerk Zuidvleugel) of van enkel financieel belang (bijvoorbeeld subsidie relatie of GR Schadevergoeding HSL-A16-A4) dan noemen we dat geen verbonden partij.

Het doel van verbonden partijen is zo maximaal mogelijk bij te dragen aan de lokale, bestuurlijke ambities met minimale risico's. De gemeente kan twee rollen hebben richting een verbonden partij, de rol van eigenaar en van opdrachtgever. Als (mede)eigenaar beslist de gemeente over de oprichting, het pakket van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. In die rol neemt ze bijvoorbeeld deel aan het bestuur van de verbonden partij of zijn we de aandeelhouder die mee stemt over de koersbepaling. Als opdrachtgever geeft de gemeente, binnen het afgesproken pakket, aan welke taken ze hoe uitgevoerd wil zien. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan. De eigenaarsrol richt zich op de levensvatbaarheid, continuïteit en beheersen van het 'ondernemersrisico' van de (samenwerking-)organisatie. Bij bepaalde samenwerkingsvormen is de gemeente wettelijk verplicht om tekorten aan te vullen als de financiële resultaten tegenvallen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening. Soms komen de rollen samen, bijvoorbeeld in de rol van aandeelhouder. De gemeente wil invloed uitoefenen op de strategie en investeringen:

- beleidsmatig: de uit te voeren activiteiten ten gunste van ons gebied.
- qua maatschappelijk verantwoord ondernemen: social return, duurzaamheid en diversiteit benoemingen en beloningen bestuurders en commissarissen (Wet Normering Topinkomens).
- financieel: risicobeheersing, niveau van eigen vermogen organisatie en aandeelwaarde.

Rond bepaalde taken is de samenwerkingsvorm en het schaalniveau door de wetgever bepaald zo is de Veiligheidsregio door het Rijk bepaald op Zuid-Holland Zuid schaal (tien gemeenten). Bij andere taken kiezen we op zelf voor de vorm en schaal van samenwerking. De GR Sociaal is bijvoorbeeld georganiseerd op Drechtsteden schaal (zeven gemeenten).

Meer informatie over verbonden partijen treft u in de [Nota Verbonden Partijen \(2014\)](#). Deze nota biedt een kader voor deelname aan en het sturen op de verbonden partijen van de gemeente. Vanwege het bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belang is sturing op en monitoring van verbonden partijen gewenst. In het algemeen geldt daarbij: hoe groter het bestuurlijke (beleidsmatige) en financiële belang is, hoe wenselijker meer inzicht in en effectieve sturing op onze verbonden partijen is. Zo wil de gemeente bereiken dat de verbonden partij de overeengekomen opdracht realiseert binnen de daarover afgesproken beleidsinhoudelijke en financiële kaders. Uiteraard heeft een verbonden partijen zelf ook een eigen verantwoordelijkheid. Ze moeten rechtmatig opereren, adequaat reageren op nieuwe ontwikkelingen en transparant zijn in de informatievoorziening. Ze dienen kansen en bedreigingen tijdig te signaleren en hier middels risicomanagement op te sturen.

Overzicht verbonden partijen

Dordrecht participeerde in 2022 in 16 verbonden partijen, per 1 januari 2023 zijn dat er 15 vanwege het samenvoegen van de GR Sociaal met de GR Drechtwerk. Publiekrechtelijke verbonden partijen zoals in gemeenschappelijke regelingen en privaatrechtelijke verbonden partijen zoals in NV's, B.V.'s, stichtingen of coöperaties. Gedetailleerdere informatie per verbonden partij treft u in de [beleidsinformatie](#) en/of het [financiële](#) overzicht. Onderstaand ziet u de soorten verbonden partijen, hun vestigingsplaats en in welke begrotingsprogramma's hun rol tot uitdrukking komt. Ook ziet u welke risicokwalificatie (hoog - rood, middel - geel of laag - groen) de verbonden partij heeft. Het risico profiel is een mix van bestuurlijk (inhoudelijk) en financieel belang en hoeveel

risico er wordt gelopen. Hoe hoger het risico, hoe meer aandacht qua sturing we voor een verbonden partij hebben.

		Bestuurlijk risico		
		Laag	Gemiddeld	Hoog
Financieel risico	Laag	 <i>laag</i>	 <i>laag / gemiddeld</i>	 <i>gemiddeld</i>
	Gemiddeld	 <i>laag / gemiddeld</i>	 <i>gemiddeld</i>	 <i>gemiddeld / hoog</i>
	Hoog	 <i>gemiddeld</i>	 <i>gemiddeld / hoog</i>	 <i>hoog</i>

Een rood risico betekent niet per se dat het slecht gaat met de verbonden partij. Het kan ook betekenen dat het beleidsmatige of financieel belang van Dordrecht in de partij groot is (> € 5 miljoen). Bijgevolg zullen we (de ontwikkelingen bij) deze verbonden partij goed monitoren en waar nodig bijsturen. Een laag oftewel groen risico duidt dat de gemeentelijke bijdrage, het aandeel of belang in de verbonden partij laag is. In dat geval is sprake van een beheersmatige sturing op afstand. Zit het risico tussen hoog en laag in, dan is sprake van een gemiddeld risico (classificatie geel) en sturing.

Naam verbonden partij	Soort	Risico	Verbonden aan programma
Gemeenschappelijke regeling Sociaal	GR		1. Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht 2. Levendig, Leefbaar & Veilig Dordrecht 4. Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht 4. Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht
Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)	GR		1. Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht 2. Levendig, Leefbaar & Veilig Dordrecht 4. Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht 5. Lerend & Ondernemend Dordrecht 5. Lerend & Ondernemend Dordrecht
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)	GR		1. Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht 2. Levendig, Leefbaar & Veilig Dordrecht 3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht 5. Lerend & Ondernemend Dordrecht 6. Bouwend & Bereikbaar Dordrecht
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZHZ)	GR		1. Bestuurlijk & Ondersteunend Dordrecht 2. Levendig, Leefbaar & Veilig Dordrecht 3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht
Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk)	GR		3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht 4. Gezond, Sociaal & Zorgzaam Dordrecht 5. Lerend & Ondernemend Dordrecht
Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (Gevudo)	GR		3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht
Gemeenschappelijke regeling Wegschap Tunnel Dordtse Kil (GR Kiltunnel)	GR		6. Bouwend & Bereikbaar Dordrecht
B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides	B.V.		3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht Financiën van Dordrecht
Merwedelingelijn Beheer B.V.	B.V.		6. Bouwend & Bereikbaar Dordrecht
ROM-D: Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V.	N.V.		5. Lerend & Ondernemend Dordrecht 6. Bouwend & Bereikbaar Dordrecht
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.	B.V.		5. Lerend & Ondernemend Dordrecht
Stedin Holding N.V.	N.V.		Financiën van Dordrecht

BNG Bank N.V.
Stichting Administratiekantoor Breedband Drechtsteden

Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.
Energie Coöperatie Dordrecht (ECD)

N.V.		Financiën van Dordrecht
Stichting		5. Lerend & Ondernemend Dordrecht Financiën van Dordrecht
Coöperatie		5. Lerend & Ondernemend Dordrecht
Coöperatie		3. Groen, Duurzaam & Ruimtelijk Dordrecht

Beleidsinformatie verbonden partijen

Actuele ontwikkelingen algemeen

Als we boven de verbonden partijen gaan hangen en kijken naar trends en ontwikkelingen dan valt onder andere het volgende op.

- De Wet op Gemeenschappelijke regelingen is, na meermaals uitstel, geactualiseerd. Sommige wijzigingen gingen meteen in 2022 in, voor andere zaken geldt een implementatie termijn van twee jaar.
- De Wet op de veiligheidsregio's is geëvalueerd.
- De Omgevingswet is weer uitgesteld, ditmaal tot 1 januari 2024.
- In 2022 is veel aandacht geweest voor de doorontwikkeling van de regionale samenwerking en onze rolname bij verbonden partijen. Zo is:
  - de GR Drechtsteden (en daarmee de Drechttraad) opgeheven en is de Sociale Dienst Drechtsteden aangestuurd via een GR Sociaal (collegeregeling) en Dordrecht de servicegemeente geworden voor de bedrijfsvoering die bij de GRD zat.
  - de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V. (IQ) is als verbonden partij overgenomen van de GR Drechtsteden.
  - de voorbereiding getroffen voor de samenvoeging van GR Drechtwerk met GR Sociaal.
  - een onderzoek uitgevoerd door Berenschot en de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) naar de Bestuurlijk Regionale Ecosystemen (BRE) op Zuid-Holland Zuid schaal. Daarbij werd gekeken naar de samenhang tussen bestuurlijke, maatschappelijke en economische ecosystemen en hoe wij als overheid beter kunnen samenwerken met onze tripple-helix partners (andere overheden, onderwijs, ondernemers en maatschappelijke partners).
  - in vier kwartaalbijeenkomsten bijeengekomen in een triple-helix setting, georganiseerd door Dordrecht. Deze bijeenkomsten vormen een platform voor ontmoeting en inspiratie.

Actuele ontwikkelingen verbonden partijen

Per verbonden partij ziet u de algemene basisgegevens en leest u wat de belangrijkste (mutaties in de) ontwikkelingen en risico's bij die verbonden partij zijn. We geven een korte terugblik op 2022 maar melden vooral de actuele ontwikkelingen (status april 2023). Deze beleidsinformatie is ook te ontsluiten via de [programma's](#).

Gemeenschappelijke regeling Sociaal

Website	www.socialedienstdrechtsteden.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer P.J. Heijkoop voorzitter het AB • Mevrouw C.C van Benschop, lid van het AB • De heer H. van der Linden, 1e plaatsvervangend lid • Mevrouw T.F. de Jonge, 2de plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Samenwerking op tal van onderwerpen in het sociaal domein, zoals de Participatiewet, schuldhulpverlening en de maatwerkvoorzieningen voor de Wmo. Het beleid dat de GR Sociaal uitvoert wordt op verschillende manieren vastgesteld. De verordeningen die vanuit de inhoudelijke wetten, zoals de Participatiewet, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Wet maatschappelijke ondersteuning, nodig zijn, worden door de deelnemende gemeenten en de Sociale Dienst Drechtsteden gezamenlijk voorbereid en door de lokale gemeenteraden vastgesteld. De nadere regels en beleidsregels worden grotendeels door het Algemeen en Dagelijks bestuur van de GR Sociaal vastgesteld.

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De Gemeenschappelijke regeling Sociaal (GRS) is ontstaan op 1 januari 2022 na de splitsing/transformatie van de Gemeenschappelijk Regeling Drechtsteden (GRD). Het is een collegeregeling daarom ontbreken financiële gegevens over voorgaande jaren.
  - Per 1 januari 2022 is de Wet inburgering 2021 inwerking getreden.
  - De samenvoeging tussen GR Drechtwerk en GR Sociaal is voorbereid en gereedgemaakt voor implementatie per 1 januari 2023.
  - Het aantal inwoners met een indicatie voor maatschappelijke ondersteuning is opnieuw toegenomen. Ook zijn op een aantal voorzieningen wachttijden ontstaan. Dit hangt onder andere samen met te kort aan personeel en grondstoffen en producten. Er is samen met de gemeenten een start gemaakt met de herijking van de Wmo maatwerkvoorzieningen.
  - Als gevolg van een aantal onverwachte knelpunten moesten in het collectief Wmo-vervoer maatregelen worden getroffen (met als gevolg versoering van de dienstverlening) om het op-tijd-rij percentage te herstellen en te zorgen voor betrouwbaar vervoer.
  - Ten aanzien van bestaanszekerheid is het beleid in cocreatie met gemeenten herijkt. Daarnaast is in 2022 het crisisinstrument, energietoeslag in twee tranches verstrekt onder het regime van de bijzondere bijstand.
  - Mede als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt is de instroom in de bijstand sterk terug gelopen. Inwoners met een hoger arbeidspotentieel stromen hierdoor nauwelijks meer in. Voor de resterende inwoners in de bijstand geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter wordt en de problematiek complexer. Als gevolg van deze verzwaring in problematiek is de dienstverlening aangepast.
-

Actuele risico's d.d. april 2023

- De energiecrisis, de oorlog in de Oekraïne en de hoge inflatie geven risico's dat gemeenten onvoldoende worden gecompenseerd voor stijgende lasten voor inkomensondersteuning. Ook voor de langere termijn geeft de crisis druk op de aantallen bijstandontvangers, de aantallen schuldhulpverlening en minimabeleid.
- De vraag naar alle Wmo-voorzieningen blijft toenemen door dubbele vergrijzing, verdere extramuralisering, ambulantisering (afbouwbeleid van intramurale zorg) en de daarmee samenhangende verzwaring van de ondersteuningsvraag. Ondanks besparingen blijven, mede door de fixatie van het abonnementstarief, de kosten stijgen. Er is nog steeds een lange wachttijd voor huishoudelijke ondersteuning en individuele begeleiding. Dit is een landelijk probleem. Ook hebben zorgaanbieders te maken met een krapte aan personeel en ervaren aanbieders voor ondersteunende producten leveringsproblemen door een gebrek aan grondstoffen en materialen.
- De aantrekkende arbeidsmarkt heeft een dempend effect op de instroom in de bijstand. Gezien de afstand tot de arbeidsmarkt van veel inwoners in de bijstand leidt dit niet direct tot een grotere uitstroom.
- Ontwikkeling kosten Wmo. Bij de vaststelling van de primaire Begroting 2023 is besloten om een pas op de plaats te maken en de begroting vooralsnog gelijk te houden aan het niveau van 2022. Daarbij is rekening gehouden met ruimte in de begroting omdat niet alle indicaties verzilverd kunnen worden als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Op sommige voorzieningen verwachtten we een plus en andere een min, per saldo leken de verschillen in financiële zin elkaar uit te middelen. Wat we op dat moment niet voorzagen was dat de prijzen voor de lonen, materialen en grondstoffen enorm hard zouden stijgen. Deze ontwikkeling zien we terug in de prijsindexaties 2023 voor de Wmo voorzieningen, die uitzonderlijk hoog zijn ten opzichte van voorgaande jaren.
- In 2022 vond er een herijking minimabeleid plaats. De herijking minimabeleid zal op basis van de gemeentelijke beleidswensen leiden tot aanpassingen in beleid en zal tevens een financieel effect hebben op de Begroting 2023. Onderdeel van de herijking minimabeleid is onder andere ook de aanpassing van de website van GR Sociaal. De financiële vertaling van de herijking minimabeleid zal in de 1e bestuursrapportage 2023 worden verwerkt.
- Energielasten huisvesting: de energieprijzen voor 2022 zijn fors gestegen sinds het opstellen van de begroting 2022 en 2023. GR Sociaal had een contract voor gas met energieleverancier Gazprom. Vanwege de economische sancties tegen Rusland is dit contract tussentijds beëindigd. Het resterende gasverbruik voor 2022 is ingekocht tegen actuele marktprijzen, wat leidde tot hogere energielasten. Door de relatief zachte winter in 2022 is de stijging van energielasten (gas) enigszins beperkt gebleven. Het verbruik in 2023, mede afhankelijk van weersinvloeden, heeft invloed op de uiteindelijke financiële effecten 2023. Het risico bestaat dat de energielasten in 2023 het beschikbare budget significant overschrijden.

Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)

Website	<ul style="list-style-type: none"> • www.dienstgezondheidjeugd.nl • www.jeugdzhz.nl • www.veiligthuiszuidhollandzuid.nl • www.ravzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer H. van der Linden, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur • De heer M.P.P.M. Merx, lid van Algemeen Bestuur • Mevrouw C.C van Benschop, plaatsvervangend lid AB.
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, huiselijk geweld en kindermishandeling, onderwijs, jeugdgezondheidszorg, ambulancezorg en jeugdhulp. De DG&J bevat de onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DGJ), Serviceorganisatie Jeugd ZHZ (SOJ) en de Regionale Ambulancevoorziening Zuid-Holland Zuid (RAV).

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De DG&J stelt een Meerjarenbeleidsplan op voor de periode 2024-2027. Het nieuwe Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de taakinvulling en ambities van de DG&J en geeft inzicht in voor de DG&J relevante ontwikkelingen.
- Gemeenten voeren een beleidsontwikkelingsproces voor de totstandkoming van de lokale nota's publieke gezondheid en programma's publieke gezondheid 2020-2023, waarbij de GGD een ondersteunende en adviserende rol vervult. Vervolgens worden afspraken gemaakt over de programmaonderdelen die worden uitgevoerd door de GGD.
- Eind 2022 is het Regionaal Ambtelijk Overleg Zorg & Veiligheid gestart. Hierin nemen ambtenaren vanuit de domeinen Jeugd, Sociaal en Veiligheid uit de 10 gemeenten deel. Er worden relevante stukken besproken die betrekking hebben op de verschillende onderdelen die de DG&J biedt. Vanuit integraliteit wordt op de stukken ambtelijk geadviseerd naar andere overleggen of naar bestuurlijk niveau.
- In september 2022 hebben de tien gemeenten uit de regio Zuid-Holland een meervoudig lokaal programma vastgesteld: Werk voor de Jeugd. Via dit programma werken de gemeenten - vanuit een gedeelde visie - samen aan lokale en meervoudig
- Lokale opgaven. Het Algemeen Bestuur van de GR DG&J kan zich hierdoor richten en (beter) focussen op de aldaar belegde (gedelegeerde) taken. Ook de lokale consequenties van de landelijke hervormingsagenda Jeugd zullen hierin meegenomen worden.
- Er wordt landelijk gewerkt aan een wetsvoorstel 'van school naar werk', waarin de doelgroep RMC van 16 tot 23 jaar wordt uitgebreid naar 27. Dit betekent dat ook in de regionale VSV aanpak er aandacht moet zijn voor de overgang naar de arbeidsmarkt.
- LVS werkt met de gemeente Dordrecht momenteel aan de gebiedsgerichte aanpak in Dordt West
- Per 1 januari 2021 is de DG&J niet meer de vergunninghouder van de Regionale Ambulancevoorziening (RAV). De DG&J kan dus niet meer aangesproken worden op de eisen uit de Wet ambulancevoorzieningen c.a. In de loop van 2023 zal, zoals nu gepland, ook de detachering van personeel aan de Coöperatie Ambulancezorg Zuid-Holland Zuid stoppen.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- Het bestrijden van COVID-19 door de dienst Gezondheid & Jeugd heeft invloed op het takenpakket, bedrijfsvoering en inkomsten aldaar. Mogelijk leidt dit tot het bijstellen van inhoudelijke ambities c.q. extra inwonerbijdragen.
- Fricatiekosten en onvoldoende afbouw van structurele kosten door de uittreding van de gemeenten Leerdam en Zederik.
- Onvoldoende/geen weerstandsvermogen bij de onderdelen DG&J en SOJ om (onvoorziene) tegenvallers op te vangen (vanuit de gedachtelijn bij GR-en geen stapeling van reserves te hebben).
- Onder regie van de Servicegemeente Dordrecht wordt een vervolg gegeven aan het traject ICT Verandert. Dit traject brengt kansen, maar ook (financiële) risico's met zich mee. Het privacygevoelige karakter van het takenpakket van de DGJ stelt namelijk hoge eisen aan de informatiebeveiliging. Als daarin niet kan worden voorzien, vraagt dit mogelijk extra inspanningen en kosten.
- Geen (afdoende) realisatie taakstellingen op jeugdhulp.
- Nog onvoldoende transformatie van de jeugdhulp.
- Onjuiste c.q. te hoog afgegeven beschikkingen jeugdhulp.
- (Buitenproportionele) toename van de vraag naar jeugdhulp. Te lang gecontinueerde of niet geleverde zorg door aanbieders jeugdhulp. Toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ZHZ.
- Langere doorlooptijden en vertraging bij overdracht van meldingen aan lokale veld door Veilig Thuis ZHZ.

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)

Website

<https://www.ozhz.nl>

Vertegenwoordiging
Dordrecht

- Mevrouw T.F. de Jonge lid en plaatsvervangend voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur
- De heer M.P.P.M. Merx, lid Algemeen Bestuur
- De heer H. van der Linden, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur

Deelnemers

De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht

Vestigingsplaats	en Zwijndrecht en de provincie Zuid-Holland. Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De regeling is getroffen ter ondersteuning van de deelnemers en de regiogemeenten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld naar 1 januari 2024 en ook de Wet kwaliteitsborging bouw (Wkb) treedt gelijktijdig met de Omgevingswet in werking. Omdat OZHZ voor een aantal opdrachtgevers ook de bouwtaken uitvoert wordt het wetgevingstraject intensief gevolgd. In Zuid-Holland Zuid is afgesproken dat OZHZ en de gemeenten samen optrekken bij het in beeld brengen van de impact van de Wkb op de eigen organisatie: de aard en hoeveelheid werk die overblijft, het personeel, de financiën en de bouwleges. De impact kan per gemeente verschillen, onder andere omdat deze afhankelijk is van het aantal aanvragen, de mate van toetsing aan het Bouwbesluit op dit moment en de manier waarop de gemeente invulling geeft aan het nieuwe stelsel. Het effect is groter als op dit moment de bouwbesluittoets volledig, zonder prioritering op risico's, wordt uitgevoerd. OZHZ voert de bouwtaak voor Dordrecht echter uit op basis van een risicomodel. Dordrecht koos bij de invoering van de Omgevingswet voor de strategie van "snelle volger" waarbij we goed hebben voorgesorteerd op de wet.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • In 2022 merkte OZHZ nog de gevolgen van de coronacrisis: extra werkzaamheden zoals handhaving noodverordening, vergunningverlening voor het vergroten van terrassen en minder evenementen. • Door de invoering van de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) moet vanaf 2024 onderscheid worden gemaakt in een bouwtechnisch en een ruimtelijk deel bij de activiteit bouwen. Hierdoor vallen taken weg, waarvoor nieuwe taken in de plaats komen, zoals het afhandelen van meldingen, het toetsen van borgingsplannen en het dossierbeheer. Vooralsnog gaan we er van uit dat dit kan worden opgevangen door besparing op vervallen taken en een toename van opbrengsten uit leges.

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZH)

Website	www.vrzhz.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer A.W. Kolff, voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur (kroonbenoeming)
Deelnemers	De gemeenten Alblasterdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De VR onderdelen Regionale Brandweer Zuid-Holland Zuid, de voorbereiding op Rampen en Crisis (VRC) en de Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) zijn samen verantwoordelijk voor: <ul style="list-style-type: none"> • Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg en geneeskundige hulpverlening. • Het voorbereiden op een ramp of crisis (inventariseren van risico's in de regio). • Het proberen te voorkomen van een ramp of crisis in de omgeving (het beheersen van de risico's). • Het bestrijden van een ramp of incident en proberen ervoor te zorgen dat alles zo snel mogelijk wordt hersteld (als er dan toch een incident of ramp gebeurt).

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- De afgelopen jaren stonden de bestrijding van de coronacrisis, de opvang van ontheemden uit Oekraïne en zeer recent de opvang van asielzoekers maar zeker ook de kritieke processen zoals brandbestrijding en hulpverlening voorop. Na de drukte van de coronacrisis was de verwachting dat in 2022 weer meer naar de taken, processen en prioriteiten zoals beschreven in het nieuwe beleidsplan worden verlegd, de huidige opvang van ontheemden uit Oekraïne en opvang van asielzoekers hebben hier zeer waarschijnlijk effect op.
- Ontwikkelingen staan daarentegen niet stil. In 2023 verwacht de Veiligheidsregio aan de slag te kunnen met de uitkomsten van het landelijk onderzoek naar een toekomstbestendig brandweerstelsel.
- De Omgevingswet zal (waarschijnlijk) in 2023 van kracht zijn.
- Afhankelijk van het proces in 2022 hoopt de VRZHZ in 2023 volop in te zetten op de Risk Factory en het Multi Intelligence Center.
- Landelijke ontwikkelingen: de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's is afgerond. Waar mogelijk zijn de gevolgen meegenomen bij het opstellen van het beleidsplan 2022-2025.
- In het algemeen bestuur van 10 maart 2022 zijn voorstellen behandeld met betrekking tot het financieel perspectief van de VRZHZ. Deze voorstellen zijn verwerkt in deze ontwerpbegroting 2023 en als zodanig onderdeel van de zienswijze bij de gemeenten. Concreet gaat het per saldo in 2023 om een verhoging van € 2,26 miljoen.
- Het kostenniveau in de bedrijfsvoering is significant gestegen. De veiligheidszorg voor haar inwoners wil het bestuur van de VRZHZ op het huidige niveau garanderen. De VRZHZ heeft de afgelopen jaren aanzienlijke bezuinigingen doorgevoerd. Daarom zullen nieuwe besparingen direct effect hebben op de kwaliteit van de dienstverlening. Denk aan: minder brandweerposten, een lager aantal piketten en het afstoten van ons eigen operationeel crisiscentrum. Daarom is een dringend beroep gedaan op de tien deelnemende gemeenten. Concreet betekent dit dat vanaf 2023 een structurele extra bijdrage van € 2.264.000 wordt doorgevoerd, bestaande uit:
  - o € 464.000 om de cao-effecten voor onze medewerkers te dragen.
  - o € 1.800.000 om structureel hogere kosten te kunnen absorberen.
- Stijgende kosten (in miljoenen) betreffen daarnaast onder andere cao-ontwikkelingen (0,5), inkoop/onderhoud materieel en materialen (0,3), onderhoud gebouwen (0,3), ICT (0,5) en informatieveiligheid (0,2). Bij kosten exogene ontwikkelingen gaat het vooral om invoering van de Omgevingswet (0,4). Gewenste innovaties zijn het Multi Intelligence Center (0,35) en de Risk Factory (afhankelijk van business case).

Actuele risico's d.d. april 2023

- In 2022 is intensief gesproken over het financieel perspectief van de VRZHZ. Zorgen zijn er als het gaat over de hoge inflatiecijfers van de laatste tijd. De VRZHZ verwacht dit terug te zien in een nieuwe cao in 2023 omdat de huidige tot en met 2022 loopt. Het vraagt om blijvend de vinger aan de pols te houden en hier transparant met het bestuur over te spreken.
- De financiële gevolgen van de nieuwe cao-afspraken over functioneel leeftijdsontslag voor beroepsbrandweer zijn doorgerekend. Er is een voorziening gevormd die deze lasten volledig afdekt. Het risico op hogere lasten is hierdoor afgenomen. Nieuwe aanpassingen van de cao en wijzigingen in het gebruik van de regeling kunnen ervoor zorgen dat de gevormde voorziening aangevuld c.q. afgeroomd moet worden.
- Het algemeen bestuur wordt op 13 oktober via een themasessie meegenomen in het onderwerp strategische huisvesting waarbij ook in brede context het MJOP wordt betrokken. Vanzelfsprekend komen hierbij ook de financiële aspecten van te maken keuzes aan de orde.
- Daarnaast zien we ook het risico dat, door economische ontwikkelingen, het kostenniveau van de beoogde prioriteiten in het beleidsplan op termijn verder zou kunnen doen stijgen. De gemeenten zien over het geheel gezien een zorgelijke kostenstijging in alle domeinen op zich afkomen. De financiële ontwikkelingen bij de verschillende verbonden partijen zorgt voor toenemende druk op de gemeentelijke begrotingen. Dit heeft zijn weerslag op de financiële slagkracht van onze gemeente.

Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk)

Vertegenwoordiging Dordrecht	WAS: De heer P.J. Heijkoop, voorzitter Algemeen en Dagelijks Bestuur
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Hardinxveld-Giessendam.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de wet en in deze regeling genoemde taken. Hiermee streeft de organisatie ernaar dat mensen kunnen werken naar vermogen. Dat doet zij via de onderdelen: Drechtwerk/Drechtstedenactief, WerXaam B.V., Assembly partner B.V., Drechtwerk Diversiteit B.V., Drechtwerk Groen B.V., Drechtwerk FrisFacilitair B.V.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 De GR Drechtwerk is samengevoegd met de GR Sociaal per 1 januari 2023 .
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 We verwijzen u naar de GR Sociaal.

Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (Gevudo)

Website	https://www.hvcgroep.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • Gevudo: de heer P.J. Heijkoop, vice-voorzitter Algemeen Bestuur • Gevudo: mevrouw T.F. de Jonge, plaatsvervangend lid Algemeen Bestuur • HVC: mogelijk de heer P.J. Heijkoop, vertegenwoordiger namens Gevudo
Deelnemers	De gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden en Zwijndrecht zijn deelnemer. Binnen deze regeling heeft Dordrecht momenteel op basis van inwonertallen een belang van circa 28%.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Via Gevudo participeert Dordrecht in de NV Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC). Gezien het belang presenteren we hier ook informatie van HVC. Het doel van Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (Gevudo): het behartigen van aandeelhoudersbelangen van de deelnemers in de NV HVC en het daarbij uitoefenen van stemrecht in de aandeelhoudersvergaderingen van NV HVC. Het hoofddoel van HVC is: ten algemenen nutte werkzaam zijn op het gebied van het afvalbeheer en de daarmee verbonden opwekking van elektriciteit, benutting van overige vrijgekomen warmte en opwerking van reststoffen tot nuttige toepasbare restproducten; deels met inschakeling van derden.
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 In 2023 bespreekt het bestuur de uitkomsten van het adviesrapport 2022 van Proof. Conclusies van het rapport zijn onder meer dat ,naast dat er veel zaken goed gaan, er verbeterpunten zijn in de transparantie van HVC/informatiebehoefte van aandeelhouders en dat sommige aandeelhoudersafspraken met de onderneming tamelijk gedateerd zijn.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> • Gevudo blijft streven naar verbeterpunten in de governance en discussie over het werkgebied van HVC, ook in het licht van transitierisico's en zelfstandige financierbaarheid. Echter het draagvlak daarvoor is bij andere aandeelhouders en de onderneming zelf vooralsnog beperkt. Het Dagelijks Bestuur heeft in overleg met het Algemeen Bestuur ervoor gekozen om externe advisering in te schakelen; welke naar verwachting in 2022 eindadvies zal uitbrengen; ook over de eigen rol invulling van Gevudo als aandeelhouder. Deze input wordt betrokken bij de eind 2023 te wijzigen Gemeenschappelijke Regeling. • Hoewel de gemeente formeel garantierisico's loopt bij HVC, houden we op grond van de risicoparagraaf van Gevudo waarin de risico's van HVC zijn beschouwd, de risicomonitor op groen.

Gemeenschappelijke regeling Wegschap Tunnel Dordtse Kil (GR Kiltunnel)

Website	http://www.kiltunnel.nl
---------	---

Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> • De heer M.D. Burggraaf, Lid Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur • De heer H. van der Linden, Lid Algemeen Bestuur.
Deelnemers	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten Dordrecht en Hoeksche Waard.
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	<p>Het Wegschap heeft tot taak het beheren en exploiteren van een niet-openbare toltunnel onder de Dordtse Kil tussen Dordrecht en 's Gravendeel, inclusief de daarbij behorende wegen, gebouwen en het tolplein.</p> <p>Daarbij hoort ook het bevorderen van het gebruik van de tunnel en het heffen van tolgelden tegen zodanige tarieven dat een rendabele exploitatie is gewaarborgd. Hierbij dient de veiligheid, zoals ook voorgeschreven in wet- en regelgeving, van de weggebruiker en de medewerkers altijd te zijn geborgd.</p>
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • De uitvoering voor het groot onderhoud/renovatie van de tunnel is begin 2023 afgerond. • De bijdrage van de garanten is met ingang van 2021 structureel verlaagd tot € 50.000 per jaar. • Met de Belastingdienst is een vaststellingsovereenkomst gesloten dat het Wegschap ook na 2022 geen aangifte vennootschapsbelasting hoeft in te dienen. • Onderzocht wordt of de financieringsstrategie (op onderdelen) herziening behoeft.
Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • In het regeerakkoord van het Rijk is vastgelegd vanaf 2030 rekeningrijden te introduceren. Het is op dit moment onduidelijk hoe de verdere invulling hiervan zal plaatsvinden en wat dit betekent voor de tolinkomsten.

B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides

Website	https://www.evides.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer H. van der Linden, gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA)
Deelnemers	Houders van aandelen zijn gemeenten die ten tijde van de oprichting van de vennootschap vielen binnen het verzorgingsgebied van NV Waterbedrijf Europoort. Dit betreft een gebied wat zich uitstrekt van Dordrecht, over de Hoekse Waard naar Rotterdam, Delft en Brielle.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Openbaar of gemeentelijk belang	<p>Drinkwatervoorziening dient een publiek belang. De B.V. GBE is 50% eigenaar van de aandelen van het waterbedrijf, Evides NV. De Evides-aandeelhouders hebben onder meer zeggenschap over de drinkwatertarieven en over het ondernemingsplan van de NV. Voor een groot deel is de sector gereguleerd via de Drinkwaterwet. De invloed van Autoriteit Consumenten en Markten (ACM) is zeer groot. De dividenduitkering is van belang voor een sluitende stadsbegroting. Dordrecht draagt een financieel belang van 7% in de B.V. (Overigens presenteren we bij de financiële gegevens van Evides de gegevens van de NV).</p>

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

- In 2022 is de directeur van GBE, dus niet van de NV, opgevolgd door mevrouw J. Prins.
- Evides Waterbedrijf kent nu twee aandeelhoudersgroepen: Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE) en Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua (GBE Aqua). Beiden bezitten 50% van de aandelen. De 18 gemeenten van GBE in Zuid-Holland Zuid zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Dordrecht, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Hoeksche Waard, Nissewaard, Maassluis, Midden-Delfland, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Westland, Westvoorne en Zwijndrecht. GBE Aqua bestaat uit de provincie Zeeland, de 13 Zeeuwse gemeenten en de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee.
- Grote zorg blijft bij de drinkwaterbranche bestaan over de toekomstgerichtheid van de regelgeving, waarbij de financiële problematiek van drinkwaterbedrijf [Vitens](#) als voorbeeld voor de sector dient. De eigen formele gemeentelijke invloed om ACM tot andere inzichten te brengen is overigens zeer beperkt aangezien deze aandeelhouders, hoewel publiek van karakter, niet als rechtstreeks belanghebbende in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) ziet. Desondanks is de financiële positie van Evides tot dusver solide.
- In 2022 zijn de drinkwatertarieven 2023 van de NV vastgesteld. Door een interventie vanuit GBE, waaronder Dordrecht, is uiteindelijk een lagere tariefsverhoging doorgevoerd.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- Regulering (zie toelichting bij de ontwikkelingen).
- Kostenstijgingen in de branche kunnen voor 2024 opnieuw een opwaartse druk op het drinkwatertarief betekenen
- Op termijn (omstreeks 2026) is forse verlaging van dividend niet uitgesloten indien de ACM-regulering niet toekomstbestendig wordt gemaakt, naast dat één en ander al eerder vooral gevolgen kan/zal hebben voor de eigen bedrijfsvoering van Evides. Dat gemeenten de komende jaren nog een redelijk stabiel dividend mogen verwachten, is mede het gevolg van eerder opgespaarde resultaten en afspraken daarover met aandeelhouders om deze later uit te keren. Om die reden houden we de risicoclassificatie nog laag, tenzij er zich onverwachte materiële ontwikkelingen voor gaan doen.

Merwedelingelijn Beheer B.V.

Website

<http://www.merwedelingelijn.nl>

Vertegenwoordiging
Dordrecht

De heer H. van der Linden, gevolmachtigd aandeelhouder en lid Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA)

Deelnemers

De gemeenten Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Gorinchem, Leerdam en Geldermalsen.

Vestigingsplaats

Gorinchem

Openbaar of gemeentelijk
belang

Het bevorderen en zorg dragen voor een verdere impuls van de spoorlijn Merwedelingelijn (spoorverbinding tussen Dordrecht en Geldermalsen). Het doel is om een tijdige, doelmatige, duurzame en veilige verbeteringen aan de infrastructuur van en rond de spoorlijn te bewerkstelligen.

Relevante
beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023

Op dit moment houdt de Merwedelingelijn Beheer B.V. zich nog bezig met de ontwikkeling van de halte Gorinchem Noord. De verwachting is dat deze halte in 2026 gerealiseerd is. Wanneer dit het geval is, zijn alle taken van de BV, zoals opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst, gerealiseerd. Ook werkt de gemeente Dordrecht op dit moment, in samenwerking met ProRail en de provincie Zuid-Holland, aan een uitbreiding van de fietsenstalling bij station Stadspolders, om op die wijze een impuls te geven aan de Merwedelingelijn. De uitvoering van dit project stond gepland in de tweede helft van 2021, maar is door bodemvervuiling en intern personeelsverloop vertraagd, er moet nog met de uitvoering gestart worden. De uitvoering staat vooralsnog gepland in het laatste kwartaal van 2023, dit is echter nog afhankelijk van de gevolgen van de aangetroffen bodemvervuiling.

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

Op dit moment worden verschillende scenario's bestudeerd voor de afwikkeling van de bodemvervuiling. De mogelijkheid bestaat dat hier meerkosten uit voortvloeien die niet kunnen worden opgevangen binnen het huidige budget voor de fietsenstalling. Het is op dit moment echter nog te vroeg om concreet voor te sorteren op een bepaalde uitkomst.

ROM-D: Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V.

Website <https://www.rom-d.nl>

Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer M.D. Burggraaf vertegenwoordigt Dordrecht rechtstreeks in de ROM-D Capital B.V en de overige onderdelen van de ROM-D als gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	De provincie Zuid-Holland en de gemeenten Alblasterdam, Hendrik-Ido-Ambacht, Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht, Zwijndrecht en Rotterdam.
Vestigingsplaats	Dordrecht

Openbaar of gemeentelijk belang	<p>De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden groep bestaat uit verschillende onderdelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital B.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Capital Beheer B.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Projecten C.V. • Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Kil III C.V. <p>We geven onderstaand de informatie van de holding aan. De hoofddoelstelling van de Regionale Ontwikkelings Maatschappij Drechtsteden (ROM-D) is het versterken en uitbouwen van de regionale economie. De CV's ontwikkelen terreinen, Capital dient voornamelijk als financier, naast BNG bank. Dordrecht draagt een financieel belang van 29,73% in de Capital B.V. en een direct belang van 7,4% in Kil III C.V. Daarnaast heeft Dordrecht een belang van 69,0% in de Holding N.V.</p> <p>Het financiële en inhoudelijke belang voor Dordrecht zelf zit vooral in Kil III CV.</p>
---------------------------------	---

Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • De gemeente Rotterdam heeft te kennen gegeven uit te willen treden als aandeelhouder. De overige aandeelhouders zijn nog in gesprek over de koopprijs van de aandelen, welke dan door deze CV zelf worden teruggekocht. Het is evenwel mogelijk dat Rotterdam aanblijft omdat binnen enkele jaren deze grondexploitatie geheel voltooid is. • De aandeelhouders oriënteren zich op mogelijke nieuwe projecten, die door ROM-D uitgevoerd kunnen gaan worden. ROMD Capital moet daarbij medefinancieren. • Bij het opstellen van deze jaarstukken zijn de jaarstukken 2022 van ROMD nog niet vastgesteld, is de controle nog niet afgerond.
-----------------------------	---

Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <p>De risicoclassificatie verlagen wij alvast van hoog naar gemiddeld. Deze kwalificatie is vooral van toepassing op de projecten-CV vanwege een jaarlijkse, negatieve algemene reserve. Het ligt evenwel in de bedoeling om dit negatieve vermogen te gaan vereffenen vanuit Kil III CV.</p>
----------	--

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.

Website www.innovationquarter.nl

Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer M.D. Burggraaf als gevolmachtigd lid in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	Ministerie van Economische zaken, Provincie Zuid-Holland, Gemeenten Rotterdam, Den Haag, Leiden, Delft, Westland, Stichting Holdingfonds Economische Investerings Den Haag (HEID) en diverse universiteiten.
Vestigingsplaats	Den Haag

Openbaar of gemeentelijk belang

InnovationQuarter is de regionale ontwikkelingsmaatschappij voor Zuid-Holland. InnovationQuarter financiert vernieuwende en snelgroeiende bedrijven, assisteert buitenlandse ondernemingen bij het vestigen in Zuid-Holland en organiseert samenwerking tussen innovatieve ondernemers, kennisinstellingen en de overheid. De vennootschap heeft ten doel het stimuleren van de economische ontwikkeling in de regio Zuid-Holland en hiermee het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van Zuid-Holland (ZH) en Nederland. Ons belang is een aandelen kapitaal. In 2016 is de GRD toegetreden als aandeelhouder van het Participatiefonds van InnovationQuarter met een bedrag van € 500.000 (500.000 aandelen met een waarde van € 1,00 = 0,8% van het aandelenkapitaal). Eind 2021 is nog een extra kapitaalstorting gedaan van € 426.846, waarmee de totale balanswaarde op € 926.846 uitkomt. De aandelen in de ROM InnovationQuarter hangen nauw samen met de regionale (beleids)taken op gebied van het Ruimtelijke-Economisch domein en de Groeiagenda 2030. Deze taken zijn al per 1 januari 2021 naar de gemeente Dordrecht overdragen. Met de verandering per 1/1/2022 van de GRD naar een GR Sociaal en Dordrecht een centrumgemeente voor bedrijfsvoering is afgesproken dat de IQ aandelen worden overgedragen aan Dordrecht, waarbij wij het stemrecht invullen vanuit de regionale rol op vlak van Ruimtelijke-economisch terrein.

Relevante beleidsinformatie

Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023
Actuele opgaven van IQ zijn:

- het positioneren en profileren van de regio ZH en het uitvoeren van marktstrategieën.
- het bevorderen van het vestigingsklimaat in de regio ZH door het op enigerlei wijze deelnemen in, financieren, besturen, toezicht houden op, advisering en begeleiden van ondernemingen.
- het stimuleren en faciliteren van innovatie en het verbinden van partijen voor economische structuurversterking.
- het structureren en organiseren van toegang tot financiering voor startende en snel groeiende ondernemingen die zich bezig houden met technologische innovatie.
- het ligt in het voornemen om in juni 2023 een nieuwe meerjarenstrategie vast te stellen

Risico's

Actuele risico's d.d. april 2023

- De grootste aandeelhouders zijn het ministerie van Economische Zaken en de provincie Zuid-Holland. Beide hebben een aandeel van € 25 miljoen, ruim 40%. Dordrecht heeft (namens de regiogemeenten) met circa 1,5% maar een klein aandeel.
- IQ heeft de afgelopen jaren een financieel verlies gehad. Tot en met 2020 is het gecumuleerde verlies ongeveer 20% van het aandelenkapitaal. De aandelen zijn overgenomen voor de boekwaarde waarop deze per 31 december 2021 zijn opgenomen in de balans van de GR Drechtsteden. Bij de definitieve overdrachtsbalans zou worden bepaald of tot afwaardering moest worden overgegaan, op basis van de dan bekende cijfers, die dan ten laste van het resultaat komt van de GR Drechtsteden over 2021 (dat met alle deelnemende gemeenten wordt verrekend). Hiertoe is niet besloten.
- Eventuele waardevermeerderingen en -verminderingen maken onderdeel uit van de exploitatielasten die Dordrecht in de toekomst maakt voor het uitvoeren van bijbehorende taken. Ten aanzien van deze exploitatielasten is afgesproken dat de lasten en baten met alle deelnemers worden gedeeld op basis van de afgesproken verdeelsleutels. Daarmee wijzigt het belang van elke gemeente door deze transactie niet. Het betreft dus een technische overdacht, zonder dat daarbij de risico's wijzigen.
- De participatiemaatschappij heeft ultimo 2022 een negatieve reserve van € 16,2 miljoen. Het eigen vermogen-saldo betreft vooral de kapitaalstortingen

Stedin Holding N.V.

Website <https://www.stedingroep.nl/>

Vertegenwoordiging Dordrecht

Mevrouw T.F. de Jonge als gevolmachtigd aandeelhouder in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA) en als lid van de aandeelhouderscommissie (AHC).

Deelnemers

Momenteel zijn 44 gemeenten aandeelhouder van Stedin. De gemeente Dordrecht bezit 9,05% gewone aandelen en daarnaast sinds 2021 10% cumulatief preferente aandelen.

Vestigingsplaats

Rotterdam

Openbaar of gemeentelijk belang	<p>Stedin Groep beheert de aandelen van Stedin Beheer en van de Delta Netwerkgroep (DNWG), welke Enduris als netbeheerder heeft en draagt zorg voor de concernfinanciering. Stedin en Enduris verzorgen samen met hoogspanningsbeheerder Tennet het transport van elektriciteit en gas in Zuid-Holland, Zeeland en voor een klein deel in Friesland. De reden van participatie heeft een historische achtergrond: oprichting van een gemeentelijk energiebedrijf dat later samenging met andere bedrijven. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer is het overheidsbelang in energienetwerken bevestigd. Het onderhoud wordt hoofdzakelijk verricht door dochterondernemingen Joulz en Delta Infra.</p> <p>Met betrekking tot de gemeente, draagt deelname in de partij door middel van het dividend dat we ontvangen bij aan de sluitendheid van de stadsbegroting. Ons aandeel geeft (beperkte) invloed op majeure investeringsbeslissingen van de onderneming Stedin.</p>
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <p>In 2023 wordt een voorstel aan de aandeelhouders gedaan over de toetreding door de Staat als aandeelhouder. Als gevolg hiervan zal het gemeentelijk belang enigszins verwateren.</p>
Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <p>Stedin heeft een forse kapitaalbehoefte. De regulering van ACM mist een toekomstbestendige grondslag in het licht van energietransitie. Vooralnog is er geen indicatie dat ACM haar beleid op korte termijn geheel zal herzien. Aandachtspunt blijft de betaalbaarheid van netbeheer.</p>

BNG Bank N.V.

Website	https://www.bngbank.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	De heer P.J. Heijkoop als gevolmachtigd lid in de Algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).
Deelnemers	Het Rijk en Nederlandse gemeenten.
Vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar of gemeentelijk belang	<p>De BNG is een bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank nog steeds essentieel voor de publieke taak, maar de gemeente heeft ook alternatieve financieringsmogelijkheden. Klanten van BNG Bank zijn overwegend overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. Verreweg het grootste deel van de kredietverlening van de bank is kredietrisicovrij, omdat deze aan of onder garantie van overheden plaatsvindt.</p>
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <p>BNG Bank heeft in 2020 de ambitie uitgesproken dat zij 10% meer maatschappelijke impact wil maken in 2023 ten opzichte van 2021. Verwezen wordt naar bijgaande informatie, waarbij aangetekend wordt dat dit in samenwerking met haar klanten moet worden gerealiseerd.</p>
Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023:</p> <p>Geen bijzonderheden behoudens renterisico's. De bank is financieel gezond.</p>

Stichting Administratiekantoor Breedband Drechtsteden

Website	https://www.vitrumnet.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	Dhr. M.D. Burggraaf, lid Algemeen Bestuur en penningmeester
Deelnemers	De stichting administratiekantoor Breedband Drechtsteden (26 non profit certificaathouders) heeft als primair doel het houden van aandelen van de Breedband Drechtsteden Groep BV. Deze BV bedient samen met de dochter BV's Breedband Drechtsteden BV (voor de certificaathouders in STAK) en VitrumNet BV (voor alle andere activiteiten) de relaties.
Vestigingsplaats	Dordrecht

Openbaar of gemeentelijk belang	Oorspronkelijk was het doel het in eigendom verwerven en beheren van een glasvezelinfrastructuur in de regio Drechtsteden. Momenteel is het doel het beheren van aandelen/certificaten en het uitoefenen van stemrecht in de Breedband Drechtsteden Groep BV. Breedband Drechtsteden Groep B.V. bestaat uit de volgende werkmaatschappijen: <ul style="list-style-type: none"> Breedband Drechtsteden BV (bediening oprichters in de non-profit sector waaronder GRD/Dordrecht). VitrumNet BV (commercieel).
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 <ul style="list-style-type: none"> Op het circulaire bedrijventerrein Ambachtsezoom in Hendrik-Ido-Ambacht is gestart met de realisatie van een digitale infrastructuur die alle locaties op het terrein samenbrengt. Dit wijkt af van de reguliere aanpak waarbij per aansluiting wordt gewerkt. Door alle locaties aan te sluiten ontstaat een goede basis voor unieke, digitale innovaties en toepassingen die de groep ook elders in kan gaan zetten. De aandelen van de GRD zijn overgenomen in 2022 (zie raadsbesluit 2022-0060649). In 2022 ontving de gemeente € 58.000 dividend over 2021. Op het moment van opstellen van deze jaarstukken zijn nog geen jaarstukken 2022 STAK/BDG geleverd.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Geen bijzonderheden. De financiële gegevens uit eerdere jaren betreffen gegevens van Breedband Drechtsteden Groep. STAK is vooral een juridisch vehikel.

Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.

Website	www.leerpark.nl
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> Mevrouw C.C van Benschop, gevolmachtigd lid en voorzitter Algemeen Leden Vergadering (ALV) De heer J.H.S. Goossensen, bestuurslid (bestuurslid A) De heer N.J de Wit, bestuurslid
Deelnemers	De gemeente Dordrecht en het ROC Da Vinci College (Stichting Regionaal opleidingscentrum Zuid-Holland Zuid).
Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	De Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. is op 26 juni 2003 opgericht en heeft als hoofdoelen: <ol style="list-style-type: none"> Het namens de leden selecteren van een marktpartij en het namens de leden contracteren van die marktpartij, om op het terrein gelegen aan de Maria Montessorilaan en omgeving scholen, woningen, winkels, kantoren, bedrijfsruimten, openbare ruimten en infrastructuur te realiseren. De realisatie van het Leerpark tegen de scherpste prijs en hoogst bereikbare kwaliteit te laten plaatsvinden. In alle fasen van de ontwikkeling van het Leerpark op te treden als aanbestedende dienst krachtens de Europese richtlijnen. De Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. bestaat uit de leden - Stichting Regionaal Opleidingscentrum Da Vinci College en de Gemeente Dordrecht, en fungeert als opdrachtgever voor de fysieke realisatie van het Leerpark binnen aangegeven kaders (programma's, randvoorwaarden en budget van de leden).
Relevante beleidsinformatie	Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023 Beoogd is dat per Coöperatie Ontwikkeling Leerpark kan worden beëindigd of wordt omgevormd.
Risico's	Actuele risico's d.d. april 2023 Het budget voor exploitatiebijdragen DZHF vanuit de deelnemers raakt uitgeput. De afgelopen jaren is onder andere door nieuwe financiering, het vergroten van de huurinkomsten gestuurd op het sluitend krijgen van de exploitatie. Desondanks is de verwachting dat ook de komende jaren de begroting zonder partnerbijdrage niet geheel sluitend zal worden.

Energie Coöperatie Dordrecht (ECD)

Website	https://www.wijkendordrecht.nl/energiedordrecht
Vertegenwoordiging Dordrecht	<ul style="list-style-type: none"> Mevrouw T.F. de Jonge bestuurslid (Algemene leden vergadering) De heer J.M. Leemans, ambtelijk lid
Deelnemers	NV Huisvuilcentrale Noord-Holland en de gemeente Dordrecht.

Vestigingsplaats	Dordrecht
Openbaar of gemeentelijk belang	Doel van de coöperatie is het versnellen van de uitvoering van het gemeentelijk energiebeleid, het tot stand brengen van leerwerkverbindingen op het gebied van duurzame energie en het tot stand brengen van een revolverend fonds voor het doen van duurzame investeringen.
Relevante beleidsinformatie	<p>Actuele ontwikkelingen d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • De activiteiten van de ECD in 2023 zijn het beheer van de in bedrijf zijnde productie-installaties en het in opdracht van de gemeente vormgeven van het zonne-offensief. • Windturbine Krabbegors: de Raad van State heeft nog geen uitspraak gedaan in de hoger beroepszaak, een zittingsdatum is nog niet gepland. Aan het verkrijgen van de SDE subsidie zijn voorwaarden verbonden. In loop der tijd heeft de ECD meerdere malen aan de subsidieverstrekker uitstel voor de bouw gevraagd en gekregen. Een belangrijke voorwaarde is dat de windmolen binnen vier jaar na het verkrijgen van de subsidie in bedrijf moet zijn. Dat betekent dat de windmolen uiterlijk 4 maart 2023 in gebruik moet zijn. Deze datum, zonder uitspraak, is niet haalbaar zodat (een deel van) de SDE subsidie komt te vervallen. Dit verlies in combinatie met de rente ontwikkelingen in de markt en de oplopende bouw- en productiekosten zorgen er voor dat er met deze windturbine geen rendabele businesscase is te realiseren. De ECD heeft daarom besloten om af te zien van de ontwikkeling en de ontwikkel kosten in 2022 als verlies te boeken. • In de jaren 2022-2030 gaat de ECD zich toeleggen op het versnellen van de energietransitie door vorm te geven aan het door de gemeente gewenste zonneoffensief. Hiervoor is een projectleider zonne-energie in dienst genomen.
Risico's	<p>Actuele risico's d.d. april 2023</p> <ul style="list-style-type: none"> • Op dit moment zijn geen specifieke risico's benoembaar: zonneweides Amstelveen en Crayestein: zijn in bedrijf. Risico's van uitval en diefstal van panelen zijn gedekt met een verzekering. • Activiteiten in 2023 zijn het in opdracht van de gemeente Dordrecht vormgeven van het zonne-offensief, de exploitatie van een tweetal zonneweides en het updaten van de bedrijfsstrategie. Verder zal de ECD geen voorstel doen voor zon in het uitwerkingsgebied A16 west van de Regionale Energiestrategie.

Financiële informatie verbonden partijen

Onderstaand treft u een totaal overzicht van de financiële gegevens van onze verbonden partijen. Per verbonden partij melden we de ontwikkeling van het eigen en vreemd vermogen over 2021 en 2022. Tevens melden we het (verwachte) resultaat 2022 van de verbonden partij. En voor zover dit van toepassing is melden we welk aandeel, financieel en procentueel, de gemeente Dordrecht heeft in de verbonden partij. Bij een gemeenschappelijke regeling gaat het dan om het aandeel op basis van de vaste gemeentelijke bijdragen (zoals de algemene inwonersbijdrage), maar bij andere verbonden partijen (zoals NV's) kan het gaan om bijvoorbeeld het dividend op basis van het percentage aandelen. De onderstaande cijfers zijn van april 2023 en hebben conceptstatus als het (algemeen) bestuur van de verbonden partij nog moet besluiten.

Naam Verbonden partij	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat		Financieel aandeel Dordt	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2022 in %	2022 in Euro's
Gemeenschappelijke regeling Sociaal	nvt	€ 521.000	nvt	€ 27.018.000	nvt	€ 1.861.000	54%	€ 160.052.000
Gemeenschappelijke regeling Dienst Gezondheid en Jeugd Zuid-Holland Zuid (GR DG&J ZHZ)	€ 2.297.000	€ 1.952.000	€ 57.796.000	€ 33.902.000	DGJ € 0, SOJ - /- € 13.240.000	DGJ -/- € 8.000, SOJ € 3.811.000	30%	€ 48.214.000
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (GR OZHZ)	€ 3.055.628	€ 2.316.568	€ 11.954.139	€ 5.973.099	€ 266.789	€ 117.040	35,6%	€ 10.024.533
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid (GR VRZHZ)	€ 3.308.885	€ 3.430.748	€ 80.116.182	€ 98.273.520	- € 9.000	€ 1.484.000	29 %	€ 11.316.610
Gemeenschappelijke regeling Sociale Werkvoorziening Drechtsteden (Drechtwerk)	€ 1.279.000	€ 1.261.000	€ 22.340.000	€ 21.300.000	€ 1.279.000	€ 1.261.000	60,9 %	€ 2.540.000
Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerking Dordrecht en Omstreken (Gevudo)	Gevudo: € 30.000, HVC: € 168.741.000	Gevudo: € 30.000, HVC € 198.697.000	Gevudo: nihil, HVC: €845.514.000	Gevudo: € 0, HVCE 878.504.000	Gevudo: nihil, HVC: pm	Gevudo: nihil	nvt	nvt
Gemeenschappelijke regeling Wegschap Tunnel Dordtse Kil (GR Kiltunnel)	€ 11.130.000	€ 15.766.000	€ 32.618.000	€ 49.404.000	€ 5.316.000	€ 4.636.000	42%	€ 18.585.000
B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides	€ 558.000.000	€ 589.000.000	€ 754.000.000	€ 793.000.000	€ 47,9 miljoen	€ 46,1 miljoen	nvt	nvt
Merwedelingelijn Beheer B.V.	€ 250.000	pm	€ 39.000	pm	€ 0	nvt	2,91%	nvt
ROM-D: Holding Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden N.V.	pm/zie beleidsinfo	pm/zie beleidsinfo	pm/zie beleidsinfo	pm/zie beleidsinfo	pm/zie beleidsinfo	pm/zie beleidsinfo	nvt	69% (Capital 29,73% en Kil III 7,4%)
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter B.V.	€ 46 miljoen	€ 95 miljoen	€ 14,4 miljoen	€ 21,2 miljoen	€ -3,6 miljoen	€ 1,5 miljoen	ca 1,5%	€ 926.846
Stedin Holding N.V.	€ 3,2 mrd	€ 3,3 mrd	€ 4,9 mrd	€ 5,2 mrd	€ 21 miljoen	€ 44 miljoen	9,05%	nvt
BNG Bank N.V.	€5,1 mrd	€ 4,6 mrd	144 mrd	107.4 mrd	€ 236 miljoen	€300 miljoen	0,419%	nvt
Stichting Administratiekantoor Breedband Drechtsteden	€ 4.262.000	pm	€ 2.231.000	pm	€ 830.000	nvt	14% certificaten	nvt
Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.	€ 0 (na kapitaalstorting leden)	pm	€ 8.041.000	Pm	Prognose -/- € 160.000	Prognose -/- € 86.600	60% Coöperatie, 50% DZHF	€ 40.250 Coöperatie, DZHF € 43.300
Energie Coöperatie Dordrecht (ECD)	€ 1.424.510	€ 2.017.062	€ 36.274	€ 113.495	€10.806	€ 516.206	50%	nvt

Grondbeleid

In deze paragraaf wordt het grondbeleid over 2022 toegelicht. De nadruk ligt daarbij op verslaglegging over het afgelopen jaar en een doorkijk op de korte termijn. In de Prognose 2023 wordt verder ingegaan op de financiële positie van het grondbedrijf op de lange termijn. De Prognose 2023 zal in juni/juli ter besluitvorming aan de raad worden aangeboden.

De raad heeft op 19 juni 2012 besloten ([zie RIS-dossier 850344](#)) om in de paragraaf grondbeleid niet inhoudelijk in te gaan op de projecten. Voor een toelichting op de projecten wordt daarom verwezen naar de specifieke projectrapportages en de prognose Grondbedrijf.

Per 31-12-2022 bedraagt de stand van de reserve grondbedrijf € 2,3 miljoen en het totaal aan risico's van het grondbedrijf bedraagt € 21,0 miljoen (gewogen risico bij 75% zekerheid). De stand van de reserve is lager dan verwacht in de Prognose Grondbedrijf 2022, waar rekening werd gehouden met een stand tussen de € 20,1 en € 20,9 miljoen. De risico's zijn met ongeveer € 18,5 miljoen toegenomen ten opzichte van de Prognose Grondbedrijf 2022.

De informatie in de paragraaf maakt onderdeel uit van het begrotingsprogramma [Bouwend en Bereikbaar Dordrecht](#). Met de exploitatie van gronden draagt het grondbedrijf bij aan de doelstellingen van de stad. De centrale ambitie hierbij is een vitale stad (en regio) met aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijfsleven. De doelstelling die hiermee wordt bereikt is het oplossen van ruimtelijke ontwikkelingsproblemen en een duurzame, ruimtelijke ontwikkeling van de stad. In het [Politiek Akkoord 2022-2026](#) wordt uitgegaan van de toevoeging 4.000 woningen en 4.000 banen in de komende vier jaar. Van de 4.000 woningen zal 30% in het sociale huursegment gerealiseerd worden en er wordt gestreefd naar 1.500 betaalbare woningen in de harde planvoorraad.

De exploitatie van gronden bestaat uit de ontwikkeling van nieuwe woon- en werklocaties en het beheer van gemeentelijke grondposities. Daarnaast hebben we een strategische voorraad gronden (Materieel Vast Actief) die hiervoor in de toekomst kan worden ingezet.

Achtereenvolgens wordt kort de [visie op het grondbeleid](#) toegelicht, waarna wordt ingegaan op het resultaat 2022 en de gevolgen daarvan voor de reservepositie en het weerstandsvermogen.

Visie op het grondbeleid

Het grondbeleid van de gemeente Dordrecht is vastgelegd in de [Nota grondbeleid 2018](#) en is bedoeld om uitvoering te geven aan de ruimtelijke kaders die gesteld zijn binnen de Structuurvisie 2040. In de nota zijn de wijzigingen van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) uit 2016 verwerkt en gelijktijdig zijn door het college een aantal richtlijnen voor gronduitgifte vastgesteld. Het uitgangspunt hierbij is dat gronduitgifte in concurrentie plaatsvindt en het grondbeleid laat zich het best kenmerken als situationeel grondbeleid. Per locatie wordt beschouwd welke ontwikkelstrategie het best past bij de doelstellingen en ambities van de gemeente Dordrecht. We vinden het van belang bij gebiedsontwikkeling een sterke regierol te vervullen. In een vroeg stadium formuleert de gemeente programmatische en kwalitatieve uitgangspunten. Bij voorkeur worden hier met ontwikkelaars anterieure afspraken over gemaakt, evenals over het kostenverhaal. Mocht dit niet lukken dan zal met een exploitatieplan kostenverhaal en eventuele kwaliteitseisen worden afgedwongen.

Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe nota Grondbeleid die in 2023 aan de raad ter vaststelling zal worden voorgelegd. In de nieuwe nota zal de nadruk meer komen te liggen op actief grondbeleid dan nu het geval is.

Resultaat 2022

In dit onderdeel wordt ingegaan op de verschillende producten die van invloed zijn op het resultaat van het grondbedrijf. Hieronder vallen de resultaten van de grondexploitaties en de strategische grondvoorraad. Het resultaat over 2022 wordt uitgedrukt in de stand van de Algemene reserve grondbedrijf.

Actualisatie resultaten grond en -erfpachtextploitaties

Jaarlijks worden de technische uitgangspunten voor het bepalen van het financiële resultaat geactualiseerd. Bij deze actualisatie worden in de exploitaties de kosten en opbrengsten over het afgelopen jaar verwerkt en worden aanpassingen aan de hoogte van de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging doorgevoerd. Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in de parameter- en grondprijzenbrief 2023 die door het college wordt vastgesteld. De definitieve resultaten zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Het resultaat is het saldo van de positieve en negatieve resultaten van de projecten op eindwaarde. In onderstaande tabel is de mutatie van de totale portefeuille ten opzichte van voorgaand jaar weergegeven onderverdeeld naar de categorieën bouwgronden in exploitatie, exploitaties in voorbereiding en derden ontwikkelingen.

Bedragen x € 1.000.000

Resultaat ontwikkeling bouwgronden in projecten	Resultaat 31-12-2021 Eindwaarde	Resultaat 31-12-2022 Eindwaarde	Vergelijking 2021-2022
Bouwgronden in exploitatie (BIE)	€ 18,93	€ 2,76-	€ 21,68-
Exploitaties in voorbereiding (IVA)	€ 3,67-	€ 4,02-	€ 0,35-
Derdenontwikkelingen (Vorderingen)	€ 0,89-	€ 0,10	€ 0,99
Totaal:	€ 14,36	€ 6,68-	€ 21,04-

Daar waar de actualisatie van een verliesgevende exploitatie leidt tot een verslechtering van het projectresultaat, wordt de verliesvoorziening verhoogd ten laste van de algemene reserve van het grondbedrijf. In gevallen dat sprake is van een winstgevende exploitatie, wordt winst genomen volgens de zogenaamde percentage of completion (POC) methode conform richtlijnen van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) voor grondexploitaties. De boekwaardes en verliesvoorzieningen van de projecten (BIE) binnen het grondbedrijf worden gepresenteerd in de categorie vlottende activa op de balans.

Resultaten bouwgronden in exploitatie (BIE)

Het totale resultaat van de bouwgronden inclusief de per 31-12-2022 af te sluiten grondexploitaties verslechtert van € 18,94 miljoen positief naar -€ 2,77 miljoen negatief. Dit verschil wordt voor het grootste deel veroorzaakt door verschillende macro-economische ontwikkelingen. De kostenstijging is, mede door gevolgen van de oorlog in de Oekraïne, aanzienlijk hoger geweest dan wat vooraf was ingeschat. Daarnaast zijn de vooruitzichten voor grondprijsontwikkeling van de woningbouw minder gunstig geworden, waar de vrij-op-naam prijzen voor nieuwbouwwoningen onder druk staan en de sterke stijging van de bouwkosten voorsnog doorzet. Deze negatieve ontwikkelingen zijn aan de hand van scenario's in de parameters van de grondexploitaties en de risicoanalyse voor het grondbedrijf verwerkt. De kostenstijging die zich in 2022 heeft voorgedaan komt naar voren in de hogere kostenramingen van de grondexploitaties. Onderstaande tabel vat de mutaties samen. De mutaties ten opzichte van vorig jaar worden voor een juiste vergelijking weergegeven op eindwaarde.

Bedragen x € 1.000.000

Resultaat grondexploitaties (BIE)	Stand EW per prognose 2022 31-12-2021	Stand EW per prognose 2023 31-12- 2022	Mutatie 2022-2023
Admiraalsplein	€ -0,29	€ -0,07	€ 0,22
Amstelwijck Noord	€ 12,58	€ 14,38	€ 1,80
Blekersdijk	€ -1,74	€ -1,88	€ -0,14
Dordtse Kil IV dl1 (afgesloten)	€ 28,97	€ 25,16	€ -3,82
Dordtse Kil IV dl2	€ 32,72	€ 27,12	€ -5,60
Drechtwerk B&S	€ 6,19	€ 7,01	€ 0,82
Kilkade 7	€ 2,98	€ 3,51	€ 0,53
Leerpark	€ -17,62	€ -17,50	€ 0,12
Middenzone Gezondheidspark	€ 4,13	€ 1,05	€ -3,08
Oranjepark	€ -3,63	€ -4,31	€ -0,68
Oudland (vm OMC terrein) - nieuw!	€ -	€ -0,15	€ -0,15
Rogam	€ -0,47	€ -0,57	€ -0,10
Stadswerven	€ -50,77	€ -61,21	€ -10,44
Vlijweide	€ -	€ 1,97	€ 1,97
Wielwijk	€ 1,79	€ -1,41	€ -3,19
Wooncompl. Prof. Langeveldlaan	€ -1,18	€ -1,08	€ 0,10
Subtotaal grootste mutaties	€ 13,66	€ -7,98	€ -21,64
Subtotaal overige mutaties	€ 5,28	€ 5,23	€ -0,05
Totaal BIE	€ 18,93	€ -2,76	€ -21,68

Niet opgenomen in C10.03.03.

Resultaat bouwgronden niet in exploitatie (IVA)

Het saldo van de IVA's (voorbereidingskredieten) neemt toe met € 0,35 miljoen. Dit is voor het grootste deel het gevolg van het beschikbaar stellen van nieuwe voorbereidingskredieten voor ongeveer € 2,9 miljoen (Karel Doorman, Maasterras en Spuiboulevard). Daartegenover zijn enkele voorbereidingskredieten opgegaan in nieuwe grondexploitaties (OMC terrein en Vlijweide) waardoor deze zijn afgenomen met ongeveer € 2,5 miljoen. Daarnaast zijn er enkele kleine effecten bij de IVA's Steegversloot en Bouwhuys.

Sluit excl. DK IV 1 aan op C10.03.03

Resultaat derdenontwikkelingen

Deze categorie betreft bouwlocaties die door derden (marktpartijen) geëxploiteerd worden. Momenteel betreft dit de projecten Plan Tij en Wilgenwende (Smitsweg). Het financiële resultaat van de gemeente beperkt zich tot kostenverhaal van openbare voorzieningen en plankosten en het resultaat hiervan staat opgenomen als vordering op de balans. Het verwachte resultaat voor Wilgenwende is nagenoeg onveranderd, maar het resultaat voor Plan Tij valt ca. € 1,0 miljoen voordeliger uit door het vrijvallen van budget voor de realisatie van een brug.

Stand reserve Grondbedrijf

De stand van de reserve per 31-12-2022 is € 2,3 miljoen. Bij de Prognose 2022 was een positieve stand van de reserve verwacht tussen € 20,1 en € 20,9 miljoen. Er is sprake van lagere winstnames dan verwacht (€ 6,8 miljoen lager), hogere voorzieningen (€ 12,9 miljoen) en verrekeningen (€ 0,9 miljoen voordelig).

Bedragen x € 1.000.000

Stand reserve grondbedrijf 1-1-2022	€ 20,2
Bijschrijving	
Winstnemingen	€ 5,9
Resultaat afgesloten complexen	€ 0,1
Verrekeningen	€ 0,9
Subtotaal bijschrijvingen	€ 6,9
Onttrekking	
Mutatie verliesvoorzieningen	€ -12,9
Bijdrage aan WDO t.b.v. infra Dordtse Kil IV	€ -12,0
Subtotaal onttrekkingen	€ -24,9
Mutatie reserve	€ -17,9
Stand reserve grondbedrijf 31-12-2022	€ 2,3

Bijschrijvingen

In 2022 is er in totaliteit voor afgerond € 5,9 miljoen winst genomen op de winstgevende projecten, terwijl € 12,7 miljoen winstname werd verwacht. Binnen de grondexploitaties Drechtwerk en Amstelwijk Wonen is geen winst genomen omdat hier geen grondverkoop zijn gerealiseerd (-€ 5,1 miljoen). Verder is de genomen winst binnen de grondexploitatie Dordtse Kil IV deel 1 lager (-€ 1,6 miljoen). De grondexploitaties Mijlweg en Spuiboulevard 4-88 worden afgesloten met een gezamenlijk resultaat van € 0,1 miljoen positief. De verliesvoorzieningen worden verhoogd met circa € 12,9 miljoen, vooral als gevolg van de ontwikkelingen in Stadswerven (-€ 10,4 miljoen). Andere resultaten die verslechteren zijn Dordtse Kil IV deel 2 (-€ 5,8 miljoen), Wielwijk (-€ 3,2 miljoen) en Middenzone Gezondheidspark (-€ 3,08 miljoen). Grondexploitaties die zich verbeteren zijn Amstelwijk Noord (€ 1,8 miljoen), de Drechtwerk B&S locatie (€ 0,8 miljoen) en Kilkade 7 (€ 0,5 miljoen). Tot slot is besloten tot het laten vrijvallen van budget voor de brug binnen de ontwikkeling Plan Tij, wat leidt tot een beschrijving van circa € 1,0 miljoen.

Onttrekkingen

De onttrekkingen bedragen € 12,0 miljoen en komt volledig voor rekening van de bijdrage aan de Westelijke Dordtse Oever (WDO) van € 12,0 miljoen.

Risico's en weerstandsvermogen

Binnen de gemeente is sprake van een actief risicomanagement. Per grondexploitatie is een risicoprofiel bepaald ten opzichte van het projectresultaat. Daarnaast wegen ook algemene risico's in het kader van de economische ontwikkeling mee in het risicoprofiel van het grondbedrijf. Het totaal aan risico's is per 31-12-2022 berekend op € 21,0 miljoen (het gewogen totaal van de risico's binnen een periode van drie jaar die betrekking hebben op het grondbedrijf met een betrouwbaarheid van 75%, analoog aan de overige risico's van de gemeente). Dit is de financiële buffer die nodig zou zijn om tegenvallers op de portefeuille grondexploitaties op te kunnen vangen. Daarmee is het risicoprofiel ten opzichte van de Jaarrekening 2021 met afgerond € 18,0 miljoen toegenomen. De toename van de risico's is vooral het gevolg van verwachtingen rondom macro-economische ontwikkelingen, waarbij de sterk toegenomen inflatie onder meer heeft geleid tot hogere hypotheekrentes en druk op de vrij-op-naam prijzen van woningen. Voor de toekomst wordt rekening gehouden met daling van de vrij-op-naamprijzen van nieuwbouwwoningen. Dit

effect en de verwachtingen ten aanzien van de bouwkosten zet de grondprijzen nu en in de toekomst onder druk. Om de effecten op de resultaten van de huidige portefeuille van grondexploitaties in beeld te brengen zijn meerdere scenario's doorgerekend en verwerkt als risico's voor het grondbedrijf.

Op dit moment is de algemene reserve grondbedrijf onvoldoende groot om de risico's op de actieve grondexploitaties op te vangen. Op basis van het huidige risicoprofiel zal het naar verwachting ongeveer zes jaar duren voordat de reserve grondbedrijf hier wel toe in staat is. De risico's bij het grondbedrijf maken onderdeel uit van het weerstandsvermogen van de stad. In de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) wordt de weerstandsratio van de gemeente verder toegelicht.

In de Prognose Grondbedrijf 2023 wordt een doorkijk gegeven op de vermogenspositie van het grondbedrijf en het totaal van de huidige projectenportefeuille.

Financiële verantwoording

Overzicht Financiële verantwoording

Inleiding

De jaarrekening geeft inzicht in de gemeentelijke financiën en ontwikkelingen ultimo 2022. Daartoe wordt een samenhangend inzicht in de ontwikkeling van de exploitatie en de belangrijkste vermogensbestanddelen geboden. Na een presentatie van de [gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling](#), volgt de [balans met een toelichting](#) op de verschillende balansposten. Daarnaast wordt er in dit hoofdstuk een algemene beschouwing gegeven op [het resultaat](#), de [ontwikkeling van de baten en de lasten](#) en een [analyse op programmaniveau](#) tussen de werkelijke baten en lasten versus de door de raad geautoriseerde budgetten.

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De balans wordt opgesteld in overeenstemming met het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten 2004](#) (BBV) en de [Financiële verordening gemeente Dordrecht](#).

Programmarekening

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Activa

Vaste activa

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur wordt afgeschreven volgens een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Vaste activa met een onbeperkte gebruiksduur worden niet afgeschreven. Afschrijven geschiedt onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Naar verwachting duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Immateriële vaste activa

Dit betreffen eventuele kosten van onderzoek en ontwikkeling, het saldo van (dis)agio en met ingang van 2016 bijdragen aan activa in eigendom van derden. De kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht. De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de op deze

basis berekende afschrijvingen. De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden annuïtair afgeschreven in ten hoogste vijf jaar.

Materiële vaste activa

Het betreft hier vanaf 1 januari 2004 vooral investeringen met een meerjarig economisch nut. Investeringen met een maatschappelijk nut werden tot 1 januari 2017 conform financiële beheerverordening niet geactiveerd op enkele uitzonderingen en bijzondere gevallen na. Op grond van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) moeten gemeenten met ingang van 1 januari 2017 alle investeringen die vanaf 2017 gereed komen activeren. In de toelichting op de balans is inzichtelijk gemaakt welke investeringen met maatschappelijk nut vóór 1 januari 2017 zijn geactiveerd en welke daarna. De materiële vaste activa met een economisch nut zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de op deze basis berekende afschrijvingen. Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Gronden in erfpacht worden gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs als verkrijgingsprijs. Tevens zijn de berekende afschrijvingen (op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs) in mindering gebracht.

De overige materiële vaste activa worden afgeschreven volgens de annuïtaire methode. Afschrijving op basis van jaarlijks gelijkblijvende annuïteiten komt uitsluitend voor bij installaties en (welzijns)accommodaties met huurtarieven en interne doorberekeningen.

Financiële vaste activa

Het betreffen kapitaalverstrekkingen, verstrekte leningen met een looptijd langer dan een jaar en tot 2016 bijdragen aan activa in eigendom van derden. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of tegen marktwaarde indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijgingsprijs. De leningen (uitgeleend geld) zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. De bijdragen aan activa in eigendom van derden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de op deze basis berekende afschrijvingen.

Flottende activa

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. Er is geen rente bijgeschreven op de boekwaarde van deze voorraden. De onderhanden werken grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging zijn toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), evenals een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Bij de grondexploitaties wordt het resultaat berekend op eindwaarde, waarbij rekening gehouden wordt met rente, kosten- en opbrengstenstijgingen. Winsten uit de bouwgrondexploitatie zijn genomen conform de POC methode indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt zijn. Voor verwachte verliezen zijn voorzieningen in mindering gebracht op de boekwaarde. De overige voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of duurzaam lagere marktwaarde.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van de voorziening voor oninbaarheid voor de (belasting)debiteuren.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders vermeld, zijn zij direct opvraagbaar.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Passiva

Eigen vermogen

- Algemene reserve: de algemene reserve dient als algemene buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen.
- Bestemmingsreserves: onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven. Het gehele bedrag van de bestemmingsreserves ultimo het jaar dient onderbouwd te zijn met bestuursbesluiten van de raad dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.
- Gerealiseerd resultaat: het gerealiseerd resultaat is het resultaat na reeds bestemde mutaties in de reserves.

Voorzieningen

Voor verplichtingen, verliezen en risico's wordt een voorziening gevormd als de omvang onzeker is, maar wel redelijkerwijs te schatten. Deze voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De egalisatievoorzieningen onderhoud hebben betrekking op het planmatig onderhoud aan activa zoals vermeld in het verloopoverzicht en zijn bedoeld om schommelingen in de lasten op te vangen. De jaarlijkse dotatie ten laste van de programmarekening is gebaseerd op de meerjarenraming van het planmatig onderhoud, die een meerjarige periode beslaat. De periode varieert per activum. De overige onderhoudskosten aan de gebouwen, machines en installaties zijn rechtstreeks ten laste van de programmarekening verantwoord. In de [paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen](#) is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen. Deze voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de middelen die op dat moment nog niet besteed zijn.

Langlopende schulden

De langlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de al gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar apart vermeld. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Balans en toelichting

De balans met de toelichting verschaft op systematische wijze informatie over de samenstelling van de bezittingen (activa) en schulden (passiva) aan het eind van het begrotingsjaar en over de ontwikkelingen daarvan. De gemeente is niet vrij in het kiezen van de vorm bij het opstellen van de balans. Deze is vastgelegd in het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV).

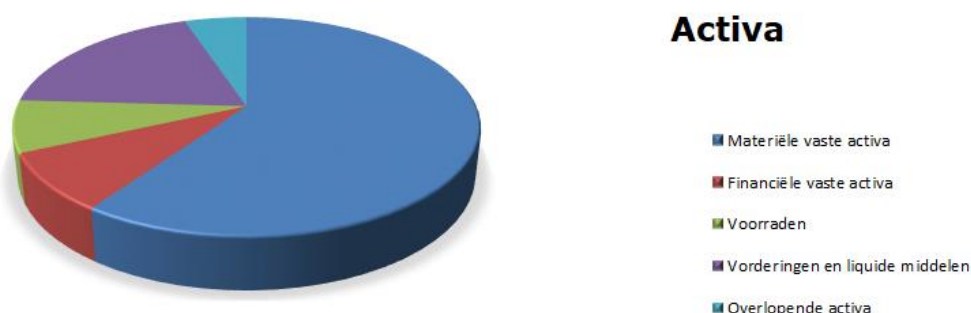
Activa en passiva

De activa op de balans zijn de bezittingen van de gemeente en bestaan uit [vaste](#) en [vlottende](#) activa. Op de passiva zijde van de balans staan de schulden vermeld. Ook deze zijn te splitsen in [vaste](#) en [vlottende](#) passiva. Het onderscheid tussen de vaste en vlottende activa en passiva is dat de vaste activa en passiva een looptijd hebben van langer dan één jaar.

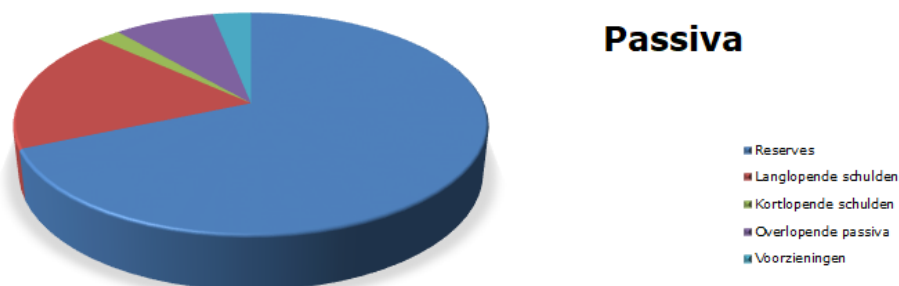
Algemeen

Uit de balans in deze jaarrekening blijkt dat het [eigen vermogen](#) (reserves en rekeningssaldo) is afgenomen van € 702,9 miljoen eind 2021 tot € 697,3 miljoen eind 2022. Een oordeel over de vermogenspositie kan worden gevormd door bepaling van de solvabiliteitsratio. Solvabiliteit kan daarbij worden gedefinieerd als de mate waarin een instelling in staat is aan haar korte en lange verplichtingen te voldoen. Hiertoe wordt aan de hand van de balans het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het totale vermogen. De ratio wordt bepaald aan de hand van het eigen vermogen dat als buffer dient voor het opvangen van eventuele tegenvallers. Het eigen vermogen van de gemeente Dordrecht bestaat grotendeels uit bestemmingsreserves waarover niet vrijelijk kan worden beschikt. Als het eigen vermogen per eind 2022 wordt uitgedrukt in een percentage van het totale vermogen leidt dit tot een ratio van 68,5% wat gekenmerkt wordt als zeer solide (eind 2021: 68%).

Balans per 31 december 2022

Aan de activa zijde van de balans worden de bezittingen van de gemeente Dordrecht weergegeven. Bovenstaand figuur maakt inzichtelijk uit welke posten de activa zijde van de balans per 31 december 2022 bestaat. Het relatieve aandeel van de materiële vaste activa aan de activa zijde van de balans is in 2022 gestegen naar 60%. Dit komt met name door de invlechting activa van de Gemeenschappelijk Regeling Drechtsteden (GRD) bij Dordrecht in 2022.

Aan de passiva zijde worden de schulden en het eigen vermogen van de gemeente Dordrecht weergegeven. Bovenstaand taartdiagram maakt inzichtelijk hoe de balansposten aan de passiva zijde zijn samengesteld. Net als in 2021 vormen de reserves het grootste onderdeel van de passiva zijde van de balans. De vaste passiva worden onderverdeeld in het eigen vermogen, voorzieningen en de vaste schulden.

ACTIVA	2022		2021	
VASTE ACTIVA				
Immateriële vaste activa		2.676		4.136
Kosten sluiten geldleningen en het saldo van agio en disagio				
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	2.145		3.542	
Bijdrage activa in eigendom van derden	531		594	
Materiële vaste activa		605.918		585.854
<i>Investerings met economisch nut</i>				
Gronden uitgegeven in erfpacht	46.563		43.970	
Overige investeringen met economisch nut	341.864		340.907	
Investerings economisch nut met heffing	79.939		82.064	
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	137.553		118.914	
Financiële vaste activa		86.840		68.518
Kapitaalverstrekkingen aan:				
Deelnemingen	40.625		39.698	
Gemeenschappelijke regelingen				
Leningen aan:				
Openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)				
Woningbouwcorporaties	4.299		4.897	
Deelnemingen				
Overige verbonden partijen				
Overige langlopende leningen	41.916		23.923	
Overige uitzettingen met een rente typische looptijd ≥ 1 jaar				
TOTAAL VASTE ACTIVA		695.435		658.508
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorraden		77.709		63.067
Onderhanden werk, waaronder Bouwgronden in exploitatie				
Bouwgronden in exploitatie (BIE)	69.250		54.390	
Gereed product en handelsgoederen	8.459		8.677	
Vooruitbetalingen				
Uitzettingen met een rente typische looptijd < 1 jaar		186.801		301.558
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	99.562		217.000	
Vorderingen op openbare lichamen	47.523		43.771	
Verstreckte kasgeldleningen	25.000			
Rekening-courant verhoudingen met niet-financiële instellingen	10.336		10.358	
Overige vorderingen	4.368		30.417	
Overige uitzettingen	12		12	
Liquide middelen		5.706		180
Kassaldi	58		41	
Bank- en giroaldi	5.648		139	
Kruisposten				
Overlopende activa		52.097		10.654
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	33.518		2.197	
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	18.579		8.457	
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA		322.312		375.459
TOTAAL ACTIVA		1.017.749		1.033.968

Recht op verliescompensatie krachtens de Wet Vpb

Wij hebben op dit moment geen verrekenbare verliezen

n.v.t.

n.v.t.

PASSIVA	2022		2021	
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen		697.280		702.897
Reserves:				
Algemene reserve	24.116		38.247	
Bestemmingsreserves	634.966		638.862	
Gerealiseerde resultaat	38.198		25.788	
Voorzieningen		31.679		35.099
Voorziening voor verplichtingen, verliezen, risico's	18.290		17.947	
Egalisatievoorzieningen	4.500		5.872	
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	2.719		2.322	
Bijdrage aan een toekomstige vervangingsinvestering, waarvoor een heffing wordt geheven	6.170		8.959	
Vaste schulden				
met een rente typische looptijd ≥ 1 jaar		185.927		194.555
Obligatieleningen				
Onderhandse leningen van:				
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen				
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	185.927		194.555	
Binnenlandse bedrijven				
Openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)				
Overige binnenlandse sectoren				
Buitenlandse instellingen, fondsen, banken en overige sectoren				
Door derden belegde gelden				
Waarborgsommen				
Verplichtingen uit hoofde van financial leaseovereenkomsten				
TOTAAL VASTE PASSIVA		914.886		932.551
VLOTTENDE PASSIVA				
Netto vlottende schulden				
met een rente typische looptijd < 1 jaar		19.535		18.156
Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)				
Overige Kasgeldleningen				
Bank- en giroaldi			3.112	
Overige schulden	19.535		15.044	
Overlopende passiva		83.328		83.260
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgeboord en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	34.985		41.573	
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	40.963		38.192	
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	7.380		3.495	
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA		102.863		101.416
TOTAAL PASSIVA		1.017.749		1.033.968
Niet in de balans opgenomen verplichtingen				
Garantstellingen direct		38.848		38.507
Garantstellingen indirect		603.485		523.814
Totaal garantstellingen		642.333		562.321

Vaste activa

De vaste activa zijn onder te verdelen in (im)materiële en financiële vaste activa. De materiële vaste activa zijn gesplitst in investeringen met een economisch nut, en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. De financiële vaste activa bevatten alle financiële bezittingen van de gemeente, zoals aandelen, deelnemingen en verstrekte langlopende geldleningen.

Immateriële vaste activa

De balanscategorie 'Immateriële vaste activa' betreft activa die niet tastbaar zijn. Het zijn investeringen waar geen fysieke bezittingen tegenover staan. Het verloop van de waarde van de immateriële vaste activa wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2022	Investerings	Desinvestering	Afschrijvingen	Bijdragen van derden		Boekwaarde 31-12-2022
					Afwaarderingen		
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	594.000	-	-	63.000	-	-	531.000
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	3.542.000	1.515.000-		-	118.000-	-	2.145.000
Totaal	4.136.000	1.515.000-	-	63.000	118.000-	-	2.676.000

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen Immateriële vaste activa worden hieronder vermeld (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	Bedragen x € 1.000
Maasterras	340
Spuiboulevard	268
Project Oudlaan (vm OMC terrein) is BIE geworden in 2022	-487
Noordendijk/Vlijweide is BIE geworden in 2022	-1.797
Diverse kleinere investeringen (< 250)	161
Totaal	-1.515

Er zijn in de loop van 2022 een aantal activa overgegaan naar bouwgronden in exploitatie (BIE), gecorrigeerd onder deze activasoort.

De belangrijkste bijdragen van derden worden hieronder vermeld (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Bijdrage aan activa in eigendom van derden	Bedragen x € 1.000
Diverse kleinere bedragen (< 250)	-118
Totaal	-118

De belangrijkste desinvesteringen worden hieronder vermeld (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Diverse desinvesteringen	Bedragen x € 1.000
	0
Totaal	0

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	1-1-2022	31-12-2022
<i>Investerings met economisch nut</i>		
- Gronden uitgegeven in erfpacht	43.970.000	46.563.000
- Overige investeringen met een economisch nut zonder heffing	340.906.583	341.863.666
<i>Investering met een economisch nut met heffing</i>	82.064.000	79.939.000
<i>Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut</i>	118.913.800	137.552.800
Totaal	585.854.383	605.918.466

De materiële vaste activa worden conform besluit van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) als volgt opgenomen:

- Investerings met een [economisch nut](#).
- Investerings met een [economisch nut met heffing](#), waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.
- Investerings in de openbare ruimte met een [maatschappelijk nut](#).

Daarnaast wordt afzonderlijk bij materiële vaste activa aangegeven welke in erfpacht zijn uitgegeven.

Economisch nut

Gronden uitgegeven in erfpacht	Boekwaarde 1-1-2022	Investerings	Desinvestering	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Erfpachtgronden	43.970.000	2.600.000	7.000	-	-	-	46.563.000
Totaal	43.970.000	2.600.000	7.000	-	-	-	46.563.000

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen Gronden uitgegeven in erfpacht (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Erfpachtgronden	Bedragen x € 1.000
Erfpachtgronden	2.600
Totaal	2.600

Dit betreft overheveling marktwaarde Romboutslaan naar erfpacht.

De belangrijkste in het boekjaar gedane desinvesteringen Gronden uitgegeven in erfpacht (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Desinvestering	Bedragen x € 1.000
Verkoop erfpachtperceel	7
Totaal	7

Overige Investerings met economisch nut zonder heffing	1-1-2022	31-12-2022
Gronden en terreinen	40.924.053	40.102.053
Woonruimten	2.914.530	2.818.530
Bedrijfsgebouwen	250.976.000	249.247.083
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	24.827.000	25.671.000
Vervoermiddelen	946.000	863.000
Machines, apparaten en installaties	21.642.000	20.461.000
Overige materiële vaste activa	7.161.000	10.838.000
Boekwaarden onder de MVA naar de voorraden	-8.484.000	-8.137.000
Totaal	340.906.583	341.863.666

Het verloop van de waarde wordt in onderstaande tabel weergegeven. In de kolom 'invlechting GRD' staan de activa die vanuit de GRD aan Dordrecht zijn overgedragen. Vanaf het moment dat het actief niet meer voor eigen gebruik wordt ingezet, dan voldoet het actief niet meer aan de definitie van vast actief en is sprake van een handelsvoorraad. In dat geval vindt herrubricering plaats onder de voorraden gereed product en handelsgoederen. De negatieve bedragen onder de kolommen 'investeringen' betreffen overboeking naar de bouwgronden in exploitatie (BIE).

De materiële vaste activa met economisch nut zonder heffing bestaan uit de volgende onderdelen.

Overige investeringen met een economisch nut zonder heffing	Boekwaarde 1-1-2022	Invlechting GRD	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarde ringen	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen	40.924.053		-794.000		-	-	28.000	40.102.053
Woonruimten	2.914.530		-		96.000	-	-	2.818.530
Bedrijfsgebouwen	250.976.000	2.323.000	6.570.000	43.919	6.085.000	30.000	4.462.998	249.247.083
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	24.827.000		1.859.000		760.000	255.000	-	25.671.000
Vervoermiddelen	946.000		156.000		239.000	-	-	863.000
Machines, apparaten en installaties	21.642.000	111.000	1.255.000		2.486.000	7.000	54.000	20.461.000
Overige materiële vaste activa	7.161.000	4.189.000	2.375.000		2.887.000	-	-	10.838.000
Boekwaarden onder de MVA naar de voorraden	-8.484.000							-
								8.137.000
Totaal	340.906.583	6.623.000	11.421.000	43.919	12.553.000	292.000	4.544.998	341.863.666

De boekwaarde van de investeringen in dit overzicht zijn conform de BBV per 1-1 en 31-12 verminderd in verband met voorgenomen verkoop van panden die opgenomen zijn onder de voorraden, gereed product en handelsgoederen.

	Boekwaarde 1-1-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Het betreft hier een correctie op de boekwaarden onder de MVA naar de voorraden	-8.484.000	-8.137.000

Zie ook de toelichting onder de voorraden, gereed product.

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen van de activa met economisch nut zonder heffing worden hieronder vermeld (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Gronden & Terreinen incl. strategische verwerv.; grond incl. sloop	Bedragen x € 1.000
Maasterras	1.093
Project Oudlaan (vm OMC terrein) is BIE geworden in 2022	-320
Einsteinstraat 61 DK II is BIE geworden in 2022	-678
Noordendijk/Vlijweide is BIE geworden in 2022	-888
Diversen	-1
Totaal	-794

Er zijn een aantal activa overgegaan naar de bouwgronden in exploitatie (BIE), gecorrigeerd onder deze activasoort.

Bedrijfsgebouwen	Bedragen x € 1.000
Stadskantoor voor de toekomst	4.685
Nieuwbouw De Drechtster	800
2e uitrukpost Oranjepark	398
SGD verbouwing 2021-2022	318
Diverse kleinere investeringen (< 250)	369
Totaal	6.570

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Bedragen x € 1.000
Schenkeldijk veld 2 totaal mat renovatie	459
Schenkeldijk veld I voetbal mat totaal	405
Schenkeldijk veld I constructie lichtmast	374
Diverse kleinere investeringen (< 250)	621
Totaal	1.859

Vervoermiddelen	Bedragen x € 1.000
Diverse kleinere investeringen (< 250)	156
Totaal	156

Machines, apparaten en installaties	Bedragen x € 1.000
Your own device	610
Diverse kleinere investeringen (< 250)	645
Totaal	1.255

Overige materiële activa	Bedragen x € 1.000
Krediet ICT	920
HvS&R - Voorbereidingskosten inbouw en inventaris	424
Diverse kleinere investeringen (< 250)	1.031
Totaal	2.375

De belangrijkste desinvesteringen in boekjaar 2022 economisch nut zonder heffing worden in onderstaand overzicht categorisch vermeld.

Desinvesteringen	Bedragen x € 1.000
Diversen	44
Totaal	44

Betreft investering die is overgedragen naar Arcade in verband met overheveling vastgoed naar onderwijshuisvesting.

De belangrijkste bijdragen van derden in boekjaar 2022 economisch nut worden in het volgende overzicht categorisch vermeld.

Bijdrage van derden	Bedragen x € 1.000
Diversen	292
Totaal	292

Betreft diverse bijdragen van het Rijk voor diverse investeringen.

Afwaarderingen	Bedragen x € 1.000
Diversen	4.545
Totaal	4.545

De afwaarderingen betreffen voornamelijk activa die zijn gesloopt in verband met nieuwbouwproject van Huis van Stad en Regio.

Economisch nut met heffing

De materiële vaste activa met economisch nut met heffing bestaan uit de volgende onderdelen:

Activacategorie	1-1-2022	31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	81.595.000	79.557.000
Machines, apparaten en installaties	12.000	9.000
Overige materiële vaste activa	457.000	373.000
Totaal	82.064.000	79.939.000

Het verloop van de waarde van de materiële vaste activa met economisch nut met heffing wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Activacategorie	Boekwaarde 1-1-2022	Investerings	Desinvesterings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	81.595.000	5.206.000	-	2.863.000	4.381.000	-	79.557.000
Vervoermiddelen	0	-	-	-	-	-	-
Machines, apparaten en installaties	12.000	-	-	3.000	-	-	9.000
Overige materiële vaste activa	457.000	-	-	73.000	-	11.000	373.000
Totaal	82.064.000	5.206.000	-	2.939.000	4.381.000	11.000	79.939.000

Onder bijdragen van derden zijn de bijdragen van derden opgenomen, die direct gerelateerd zijn aan de investering. De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen van de activa met economisch nut met heffing worden hieronder vermeld (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Grond- weg- & waterbouwkundige werken	Bedragen x € 1.000
Rioolvervanging/vernieuwing	4.577
PROJ: GRP VII Renovatie gemalen mech/el 2022	622
Diverse kleinere investeringen (< 250)	7
Totaal	5.206

Overige materiële vaste activa	Bedragen x € 1.000
Diverse kleinere investeringen (< 250)	0
Totaal	0

Machines, apparaten en installaties	Bedragen x € 1.000
Diverse kleinere investeringen (< 250)	0
Totaal	0

De belangrijkste bijdrage van derden in boekjaar 2022 economisch nut met heffing worden in onderstaand overzicht categorisch vermeld.

Bijdragen van derden	Bedragen x € 1.000
Diversen	4.381
Totaal	4.381

Betreft de onttrekking aan de spaarvoorziening Riolen 2022.

Maatschappelijk nut

De materiële vaste activa met maatschappelijk nut bestaan uit onderstaande onderdelen:

Activacategorie	1-1-2022	31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	110.574.000	127.758.000
Machines, apparaten en installaties	8.157.800	9.134.800
Overige materiële vaste activa	182.000	660.000
Totaal	118.913.800	137.552.800

De gemeente Dordrecht activeerde investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut tot 1 januari 2017 slechts bij uitzondering. Verkeersregelinstallaties, verlichtingsinstallaties en reconstructies aan bruggen waren daarbij de belangrijkste. Kapitaaluitgaven in de openbare ruimte met een meerjarig maatschappelijk nut (aanleg, groot onderhoud en reconstructie van wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken) worden afgeschreven conform de afschrijvingstermijnen in de Nota Waardering en Afschrijving.

Op grond van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) is de gemeente met ingang van 1 januari 2017 verplicht om alle investeringen die vanaf 2017 gereed komen te activeren. De bijdrage van derden of subsidies met betrekking tot investeringen maatschappelijk nut worden conform BBV direct in mindering gebracht op het betreffende actief. Bij de toelichting op de balans moet een uitsplitsing worden aangebracht tussen investeringen met maatschappelijk nut vanaf 2017 geactiveerd en voor 2017 geactiveerd.

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Activacategorie	Boekwaarde 1-1-2022	Desinves Investeringen	Afschrijvinge ningen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken vanaf 2017	91.149.563	20.532.000	1.336.000	1.419.000	-	108.926.563	
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken vóór 2017	19.424.437	385.000	978.000	-	-	18.831.437	
Machines, apparaten en installaties vanaf 2017	4.595.875	1.604.000	160.000	58.000	-	5.981.875	
Machines, apparaten en installaties vóór 2017	3.561.925	-	409.000	-	-	3.152.925	
Overige materiële vaste activa vanaf 2017	182.000	515.000	37.000	-	-	660.000	
Totaal	118.913.800	23.036.000	-	2.920.000	1.477.000	-	137.552.800

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen van de activa met maatschappelijk nut worden hieronder vermeld (bedragen x € 1.000 en investeringen > € 250.000).

Grond, weg en waterbouwkundige werken	Bedragen x € 1.000
PROJ Geluidschermen Amstelwijck, bovenwijkse deel	7.610
Wielwijk infra - Wielwijk zuid Trompweg e.o	1.651
WDO infra (gereed 2020)	1.537
PROJ Renovatie kademuur Noorderhoofd	1.342
Kunstwerken - Engelenburgerbrug (aanv.kred.)	1.227
Renovatie kademuur Blauwpoortsplein	1.044
Wegen 2021, overig start '20 afr. '22 (20 jaar)	1.010
Wegen 2022, elementenverharding vb'21 afr'23 (30j)	996
Wegen 2021, elementenverharding vb'20 afr'22 (30j)	731
Dordtse Mijl Dokweg-Wilgenbos-groot onderhoud	479
Zuid Stat geb Weiz park Hoofd fietsr infra	442
Verkeersveiligheid jaarschijf 2022	432
Stadswerven Infra wervenpark, klaar in 2018	385
Spartelvijver - Betonnen constructie (bad)	344
Diverse kleinere investeringen (< 250)	1.687
Totaal	20.917

Machines, apparaten en installaties	Bedragen x € 1.000
Vervanging openbare verlichting	313
Spartelvijver - Installatie (omgeving/overig)	779
Diverse kleinere investeringen (< 250)	512
Totaal	1.604

Overige materiële vaste activa	Bedragen x € 1.000
Herpositionering Hof	515
Diverse kleinere investeringen (< 250)	0
Totaal	515

De belangrijkste bijdragen van derden in boekjaar 2022 in maatschappelijk nut worden in onderstaand overzicht categorisch vermeld (bedragen x € 1.000).

Grond- weg- & waterbouwkundige werken	Bedragen x € 1.000
Crabbehof openbare ruimte	250
Wielwijk infra - Van Kinsbergenstraat OR	502
Diverse kleinere bedragen (< 250)	725
Totaal	1.477

Betreft voornamelijk subsidieverlening herinrichting Crabbehof Noord, W.H. Vliegenstraat en F. van de Goesstraat en verkoop van percelen grond aan de Van Kinsbergenstraat.

Diverse afwaarderingen	Bedragen x € 1.000
Diverse kleinere afwaarderingen (< 250)	0
Totaal	0

Financiële vaste activa

In de kolom 'invlechting GRD' staan de financiële vaste activa die vanuit de GRD aan Dordrecht zijn overgedragen. Dit betreft deelname Aandelenkapitaal Innovation Quarter en een langlopende geldlening aan Breedband.

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2022 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

Activacategorie	Boekwaarde 1-1-2022	Invlechting GRD	Investerings	Desinves- teringen	Aflossingen	Afwaard eringen	Boekwaarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen aan							
Deelnemingen	39.698	927	-	-	-	-	40.625
Gemeenschappelijke regelingen	-	-	-	-	-	-	-
Overige verbonden partijen	-	-	-	-	-	-	-
Langlopende leningen aan							
Deelnemingen	-	-	-	-	-	-	-
Woningbouwcorporaties	4.897	-	-	-	598	-	4.299
Overige langlopende leningen	23.923	18	20.251	-	2.275	-	41.916
Idem, met looptijd van 1 jaar of langer	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	68.518	945	20.251	-	2.873	-	86.840

Onderstaand volgt een specificatie van de boekwaarden kapitaalverstrekkingen (bedragen x € 1.000).

Deelnemingen	Bedragen x € 1.000	
	1-1-2022	31-12-2022
Cumulatief preferente aandelen Stedin	20.000	20.000
Aandelen Stedin Holding N.V	13.115	13.115
Aandelen Waterleidingbedr. Evides	5.992	5.992
Deelneming Innovation Quarter	-	927
Deeln.aand.kap. Bank Ned. Gemeenten	583	583
Deelname Merwede Lingelijn	7	7
Deelneming ROM-D	1	1
Totaal	39.698	40.625

In de kolom 'invlechting GRD' staan de financiële vaste activa die vanuit de GRD aan Dordrecht zijn overgedragen. Dit betreft deelname Aandelenkapitaal Innovation Quarter.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Dordrecht heeft in 2022 geen kapitaal verstrekt aan gemeenschappelijke regelingen.

Overige verbonden partijen

Dit betreft een 50%-deelneming in de Energiecoöperatie Dordrecht (ECD), samen met HVC. De financiële waardering van de deelneming is op dit moment nihil, aangezien de deelneming nog nagenoeg geen activiteiten verricht die financieel rendement opleveren. De bijdrage van Dordrecht en HVC wordt vooral ingezet op voorlichting en stimulering van duurzaamheidsactiviteiten en de voorbereiding van het exploiteren van zonne- en windenergie.

Langlopende leningen aan

Bedragen x € 1.000

Woningbouwcorporaties	1-1-2022	31-12-2022
Trivire	4.897	4.299

Bedragen x € 1.000

Overige langlopende leningen	1-1-2022	31-12-2022
Ov. langlop.leningen buiten renteomslag Yulius	2.116	1.851
Lening Innovatiefonds Smart City	50	
Lening verduurzaming hal Vorinklaan	175	152
Nieuwbouw en renovatieleningen Vereniging Arcade	12.791	12.390
Leningen Leerpark B.V.		18.777
Leningen SVN iz funderingsherstel	5.548	4.448
Leningen SVN iz funderingsherstel; Voorziening	-37	-37
Leningen SVN Dichterskwartier iz PWV	26	25
Leningen NRF Dordrechts Restauratiefonds	1.793	1.569
Via SVN verstrekte Startersleningen	948	1.505
Leningen SVN Particuliere Woningverbetering	332	314
Lening aan SVN Blijverslening	5	4
Lening SVN energiezuinig wonen	8	779
Lening aan Stichting Breedband	17	32
Lening SVn Stim.lening Zakelijk VvE		106
Selfservice vervanging VOB I en II	149	0
Totaal	23.923	41.916

De geldlening in verband met Selfservice vervanging VOB I en II is in 2022 vervroegd afgelost. Er is een leningsovereenkomst voor Leerpark BV voor in totaal 20,9 miljoen, in 2023 zal het restant van 2,1 miljoen worden vertrekt.

Flottende activa

De vlottende activa bevatten alle vorderingen met een looptijd korter dan één jaar. Onderdelen hiervan zijn de voorraden goederen en grond, het onderhanden werk dat later geactiveerd wordt, de saldi bij de bank en in de kas, de debiteuren en de vooruitbetaalde bedragen.

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst in de volgende categorieën:

Balanscategorie	1-1-2022	31-12-2022
Grond- en hulpstoffen	-	-
Overige grond & hulpstoffen	-	-
Onderhanden werk, bouwgronden in expl. (BIE)	54.390.000	69.250.000
Gereed product en handelsgoederen	8.677.000	8.459.000
Totaal	63.067.000	77.709.000

De voorraden bestaan voornamelijk uit de boekwaarde van de bouwgronden die in exploitatie zijn genomen. Daarnaast zijn onder de voorraad gereed product en handelsgoederen de materiële vaste activa opgenomen die niet meer voor eigen gebruik worden ingezet.

De voorraad gereed product is gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. De boekwaarde van de voorraden zijn conform BBV per 1-1 en 31-12 verhoogd in verband met voorgenomen verkoop van panden die opgenomen zijn onder de voorraden, gereed product en handelsgoederen. Eindstand per 31-12-2022 omvat voor een bedrag van € 549.591 invlechting GRD, dit betreft onderhanden werken van het Ingenieursbureau Drechtsteden (IBD). Het onderhanden werk betreft opdrachten die het IBD open heeft staan bij diverse partijen.

Van de bouwgronden in exploitatie (BIE) kan van het verloop in 2022 het volgende overzicht worden weergegeven:

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Opbrengsten	Vrijval verlies- voorz. bij afsluiten	Correctie winstneming	Boekwaarde 31-12-2022	Winstneming/ Verlies voorziening	Gecorr. boekw. 31-12-2022	Nog te realiseren kosten incl. index.	Nog te realiseren opbrengsten incl. index.	Saldo EW
Patersweg t/BIE		-100.000	-100.000								
Leerpark; BIE	8.626.012	488.898				9.114.910	17.495.991	16.918.919	807.487	2.426.406	17.495.991
GZH: Overkampzone; BIE	-2.329.746	29.537	1500			-2.301.709	-1837.595	-364.114	247.885	0	-2.053.824
Stadswerven; BIE	63.744.993	6.338.416				70.083.409	6.1208.757	8.874.652	45.706.718	54.581.369	61208.757
Amstelveen Businesspark; BIE	3.266.548	207.237	423.125			3.050.660	337.838	2.712.822	2.230.320	4.943.142	337.838
Dordtse Kil IV; BIE	-17.354.531	-1.469.232	6.332.778	-25.166.542							0
Kilcade 7; BIE	-432.924	6.66			2.400.000	-2.826.768	-3.002.632	175.864	-16.094	659.651	-3.502.513
GZH: Middenzone; BIE	2.201.270	1.143.865				3.344.455		3.344.455	20.675.793	25.070.606	-1050.358
Uitgifte grond Nijverheidsstraat 95; BIE	199.1508	59.910				2.051.419	574.852	1.476.567	36.592	15.13.638	574.853
Uitgifte benzine verkoop Mijlweg; BIE	574.099	15.223	23.000	566.321		0		0			0
Grote Honding 20; BIE	26.1510	84.976	1057.029			-710.543	-430.478	-280.065	267.879	19.1649	-634.312
Wielwijk; BIE	1752.920	1247.654				3.000.073	1.406.419	1593.654	6.604.524	8.188.178	1.406.419
Oud Krispijn Zuid; BIE	-5.983.142	908.916	1537			-5.075.762	-3.088.499	-1.987.263	1639.664	0	-3.436.098
Troelstraweg 125; BIE	310.814	30.423	278.028			63.209	290.148	-226.939	401572	174.633	290.148
Binnenrein Blekersdijk; BIE	2.573.254	107.644				2.680.898	1879.121	801777	173.222	975.000	1879.120
Uitgifte Drechtwerk - B&S; BIE	-1.828.065	11.173				-1.816.892	-3.041.315	1.224.423	176.011	5.371.875	-7.012.756
Sanering/Uitgifte BVP Baanhoekweg 20; BIE	321912	10.084				331.996		331.996	17.210	598.719	-249.512
Oranjepark; BIE	3.522.858	997.059	1215.000			3.304.917	4.310.973	-1.006.056	1.110.057	104.000	4.310.974
Admiraalsplein; BIE	198.475	425.792	18.000			606.267	67.446	538.821	1.254.738	1.793.559	67.446
OM C terrein; BIE		1057.463				1057.463	150.295	907.168	4.532.444	5.439.612	150.295
Spuiboulevard 4-88; BIE	109.032	40.283	240.000	-90.685							0
PROJ Amstelveen Wonen; BIE	13.886.736	13.401.836	184.448			27.104.124		27.104.124	24.311.394	66.384.415	-14.968.897
PROM Wooncomplex Prof.Langeveldlaan vml 2f	3.108.024	158.206	2.600.000			666.231	1.075.583	-409.352	47.812	0	1.084.043
PROM Einsteinstraat 61DK II; BIE		747.899				747.899	46.509	701.390	15.950	717.340	46.509
PROM Dordtse Kil IV deel 2; BIE	14.086.630	5.913.41	111.848			19.166.123		19.166.123	332.15.399	79.484.798	-27.103.275
PROM Speeltuin lok Wielwijk; BIE		45.536				45.536		45.536	617.261	1.084.490	-42.1692
Vijweide Noordendijk; BIE		2.910.230	4.727			2.905.503		2.905.503	22.18.133	7.091.480	-1.967.844
Totaal	102.608.188	34.095.345	12.391.021	-24.680.906	2.400.000	146.593.419	77.343.413	69.250.006	146.661.972	266.804.079	26.451.311

Cf. C10.03.02

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op het [programma Bouwend en Bereikbaar Dordrecht](#) en de [paragraaf Grondbeleid](#).

Het geraamde eindresultaat voor de bouwgronden in exploitatie is op basis van onderstaande uitgangspunten tot stand gekomen:

Parameters prognose 2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 en verder
Kostenstijging GWW	6,00%	4,00%	4,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Kostenstijging Algemeen	6,00%	4,00%	4,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Opbrengststijging woningbouw	0,00%	0,00%	0,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Opbrengststijging niet-woningbouw	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rentekosten en -baten	0,78%	0,78%	0,78%	0,78%	0,78%	0,78%	0,78%
Disconteringsvoet	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan een jaar

Soort vordering	Gecorrigeerd 1-1-2022	Saldo 31-12-2022	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd 31-12-2022
Vorderingen op openbare lichamen	43.771.000	47.523.000	-	47.523.000
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	217.000.000	99.562.000	-	99.562.000
Verstreckte kasgeldleningen	-	25.000.000	-	25.000.000
R-courantverhoudingen niet-financiële inst.	10.358.000	10.336.000	-	10.336.000
Overige vorderingen	30.417.000	5.185.000	817.000	4.368.000
Overige uitzettingen	12.000	12.000	-	12.000
Totaal	301.558.000	187.618.000	817.000	186.801.000

Voor verwachte oninbaarheid van debiteuren is een voorziening opgenomen van € 374.000, bepaald op basis van geschatte inningskansen. Onder deze kolom zijn ook de dwangsommen opgenomen.

Vorderingen op openbare lichamen

Het saldo per 31 december 2022 van vorderingen op openbare lichamen bestaat voornamelijk uit vorderingen op diverse ministeries en verrekeningen van de Servicegemeente Dordrecht.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist

Eind 2013 is het verplicht schatkistbankieren ingevoerd. Toegestaan blijft dat decentrale overheden een bedrag van het begrotingstotaal buiten de Schatkist mogen houden, het zogenoemde drempelbedrag. De regels voor de berekening van het drempelbedrag zijn halverwege 2021 gewijzigd. Het drempelbedrag mag als gemiddeld creditbedrag per kwartaal niet overschreden worden. In 2022 is het drempelbedrag niet overschreden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de [financieringsparagraaf](#).

Benutting drempelbedragen 2022	Drempel 2022 1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Schatkistbankieren	10.169.000	2.279	-	1.367.797
				3.617.019

Verstreckte kasgeldleningen

De lening aan de gemeente Apeldoorn van 25 miljoen betreft de uitzetting van overtollige liquiditeiten.

Rekening-courantverhoudingen niet-financiële instellingen

Betreft de uitstaande leningen bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN; inzake funderingsleningen) als bij het Nationaal Restauratie Fonds (NRF; inzake restauratieleningen op monumentale panden).

Overige vorderingen

De post overige vorderingen bestaat uit diverse openstaande vorderingen waaronder Havenbedrijf Rotterdam N.V., Dudok Distripark Dordrecht B.V. en Optisport Dordrecht B.V.

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen de kas-, bank- en girosaldi.

De gemeente Dordrecht is eigenaar van een bankrekeningnummer die eigenlijk in beheer is van de verbonden partij Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A. (stand bankrekening ultimo 2022: -/- € 22.809). Deze staat op naam van de gemeente Dordrecht, is daarmee dus eigendom van Dordrecht, maar echter niet vermeld/opgenomen in de balans van de gemeente Dordrecht

Liquide middelen	1-1-2022	31-12-2022
Kas	41.000	58.000
Kruisposten	-	-
Bank	138.654	5.647.674
Totaal	179.654	5.705.674

De gemeente Dordrecht heeft bij de BNG krediet in rekening courant voor € 20 miljoen.

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt worden gespecificeerd. Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen.

Overlopende activa	1-1-2022	31-12-2022
Vooruitbetaalde bedragen	1.362.000	4.727.000
Nog te ontvangen bedragen van NL en EU-overheden	2.197.415	33.518.431
Overige nog te ontvangen bedragen	7.094.585	13.851.569
Totaal overlopende activa	10.654.000	52.097.000

Vooruitbetaalde bedragen

Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen. Eindstand per 31-12-2022 vooruitbetaalde bedragen omvat voor een bedrag van € 4.584.487 invlechting GRD.

Nog te ontvangen bedragen van NL- en EU-overheden

Net als vooruitbetaalde bedragen is dit saldo het gevolg van het toerekenen van baten aan het boekjaar 2022. Vanwege voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel hebben wij van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog bedragen te ontvangen. De kolom ontvangen bedragen betreft alle bankmutaties met de subsidiegever, de overige mutaties zijn verwerkt in de kolom toevoegingen.

De nog te ontvangen bedragen NL- en EU-overheden kunnen als volgt worden gespecificeerd.

Verloop nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen	Saldo 1-1-2022	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2022
EU				
Interreg Score	34.150	66.808	37.500	63.458
Interreg Begin	81.898	27.396	109.294	-
Life Critical	27.011	341.194		368.205
ESF St de Hoop		82.543		82.543
ESF Trivium		123.815		123.815
Rijk				
Hersteloperatie toeslagen schulden	115.787	43.917		159.704
Hersteloperatie toeslagen hulp gedupeerden	721.038	33.687	716.747	37.978
SPUK Kwijtschelding gemeentelijke Belastingen	85.199	19.569		104.768
Transformatie pand Singel 271		282.908		282.908
Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne		29.598.636		29.598.636
TOZO regeling		1.438.416		1.438.416
Overige NL-overheden				
Fietsenstalling station Dordrecht	264.828	-31.467	233.361	-
Verslimmen VRI's	22.749	58.015		80.764
PZH Dordt West-Adm de Ruiterweg	161.777		161.777	-
NLDelta Herdenking 2021	39.000			39.000
Biesbosch samenwerking	31.000			31.000
Biesbosch samenwerking en subsidie 2021	169.335			169.335
Brug Stadswerven	443.643		443.643	-
SOK NLDelta		50.000		50.000
Vliegende Brigade Maasterras		14.072		14.072
Nieuwe Dordtse Biesbosch onderhoud		33.478		33.478
Biesbosch samenwerking en subsidie 2022		170.285		170.285
Infra Weizigtpark		132.572		132.572
IBP Vitaal Herdenkingsjaar		16.125		16.125
Realisatie uitgave RPV		16.852		16.852
Crisisopvang Marconiweg		504.516		504.516
Totaal	2.197.415	33.023.338	1.702.322	33.518.431

Vaste passiva

De vaste passiva zijn onder te verdelen in het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Het eigen vermogen bevat de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening. Het vreemd vermogen kan worden onderverdeeld in voorzieningen, vaste en vlottende schulden en overlopende passiva. De vaste schulden zijn onderhandse leningen bij derden, zoals banken, pensioenfondsen en bedrijven. Deze leningen hebben een looptijd van meer dan één jaar.

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Eigen vermogen	1-1-2022	31-12-2022
Algemene reserve	38.247.000	24.116.000
Bestemmingsreserves		
- voor egalisatie van tarieven	-	-
- overige bestemmingsreserves	638.862.000	634.965.612
Gerealiseerde resultaat	-	38.198.402
Totaal	677.109.000	697.280.014

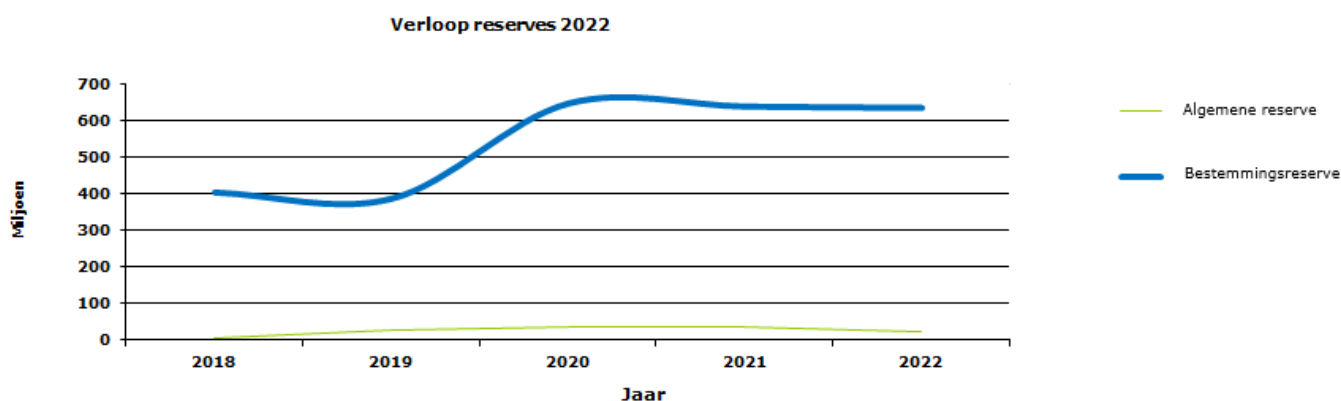
Het eigen vermogen zijn de reserves en het rekeningresultaat, het verloop wordt in onderstaand overzicht nader gespecificeerd. Onder 'gerealiseerde resultaat 2022' is opgenomen het rekening resultaat van 2022 volgend uit het overzicht van baten en lasten uit de jaarrekening. In de kolom 'invlechting GRD' staat het bedrag aan reserves die vanuit de GRD aan Dordrecht zijn overgedragen, dit betreft de reserve ICT verandert. Onder de kolom 'toevoeging voorgaand boekjaar' is opgenomen het rekening resultaat van 2021 van 25,8 miljoen, waarvan is toegevoegd € 25,1 miljoen aan de algemene reserve en € 0,7 miljoen aan de Reserve Afschrijving.

Het verloop van de reserves in 2022 wordt in onderstaand overzicht gespecificeerd.

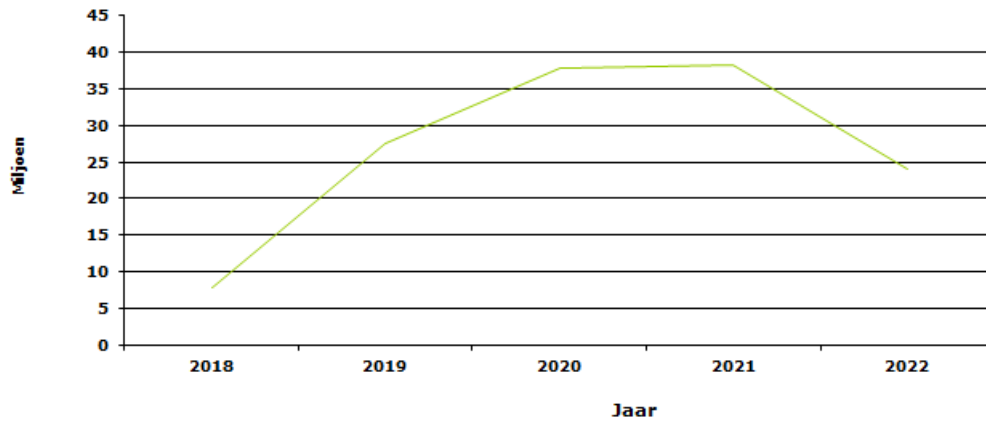
Reserves	Boekwaarde 1-1-2022	Invlechting GRD	Toevoeging voorgaand boekjaar	Toevoeging	Onttrekking	Vermindering ter dekking afschrijving	Resultaat 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Algemene reserve	38.247.000		25.104.000	7.312.000	46.547.000	-		24.116.000
Bestemmingsreserves								
- voor egalisatie van tarieven	-	-	-	-	-	-	-	-
- overige bestemmingsreserves	638.862.000	1.764.612	684.000	48.567.000	45.853.000	9.059.000		634.965.612
Gerealiseerde resultaat 2022	25.788.205						38.198.402	38.198.402
Totaal	702.897.205	1.764.612	25.788.000	55.879.000	92.400.000	9.059.000	38.198.402	697.280.014

Het verloop van de reserves in 2022 wordt per reserve gespecificeerd in de [staat van reserves](#). Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn toegelicht in de [financiële analyses](#) in de jaarstukken en in de [toelichting op de staat van reserves](#) in de bijlagen bij de jaarstukken.

Voor verdere informatie over de voor het weerstandsvermogen meest relevante reserves verwijzen wij u naar de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Verloop Algemene reserve 2022

Staat van reserves

Het verloop van de reserves in 2022 wordt in het volgende overzicht nader gespecificeerd. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn toegelicht in de [financiële analyses](#) in de jaarstukken en in de [toelichting op de staat van reserves](#) in de bijlagen bij de jaarstukken.

Bestemmingsreserves

Algemeen geldt dat als de bestemming door de raad kan worden gewijzigd, sprake is van een (bestemmings)reserve. We onderscheiden in aard twee functies van bestemmingsreserves.

1. Bestedingsfunctie

Reserves die in het leven zijn geroepen om te worden ingezet voor een bepaald doel, hebben een bestedingsfunctie. De aanwending hiervan heeft veelal een incidenteel karakter. Het merendeel van de reserves heeft dit motief. Bij deze bestemmingsreserves is sprake van een toekomstige aanwending waarbij op het moment van vorming van deze reserve nog geen (wettelijke of feitelijke) verplichting jegens derden bestaat. Het bestedingsdoel ligt in principe vast, waarbij sprake kan zijn van eenmalige doelen.

2. Egalisatiefunctie

Reserves kunnen worden gevormd om baten en lasten over de jaren heen gelijkmatig te verdelen. Extreme pieken en dalen in de exploitatiebegroting kunnen zo worden vermeden. Ongewenste schommelingen in tarieven die aan derden in rekening worden gebracht kunnen met een egalisatiereserve worden opgevangen. Er is ook sprake van een egalisatiefunctie als structureel gelden aan reserves worden onttrokken als dekking van de kapitaallasten van investeringen.

Hieronder volgt een specificatie van een aantal bestemmingsreserves per 31-12-2022.

- De Reserve Strategische Investerings wordt ingezet ten behoeve van investeringsprojecten.
- De Reserve Afschrijving economisch nut dient ter dekking van de kapitaallasten van op de balans geactiveerde boekwaarden.

Voor een uitgebreide beschrijving van de doelstelling van de afzonderlijke reserves wordt verwezen naar de [nota Reserve en Voorzieningen](#), zie raadsbesluit 0166805.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn voornamelijk voorwaardelijke verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of het tijdstip van nakoming niet exact te bepalen zijn, maar redelijk in te schatten.

Het verloop van de voorzieningen in 2022 wordt in onderstaand overzicht weergegeven. In de kolom 'invlechting GRD' staat het bedrag aan voorzieningen die vanuit de GRD aan Dordrecht zijn overgedragen.

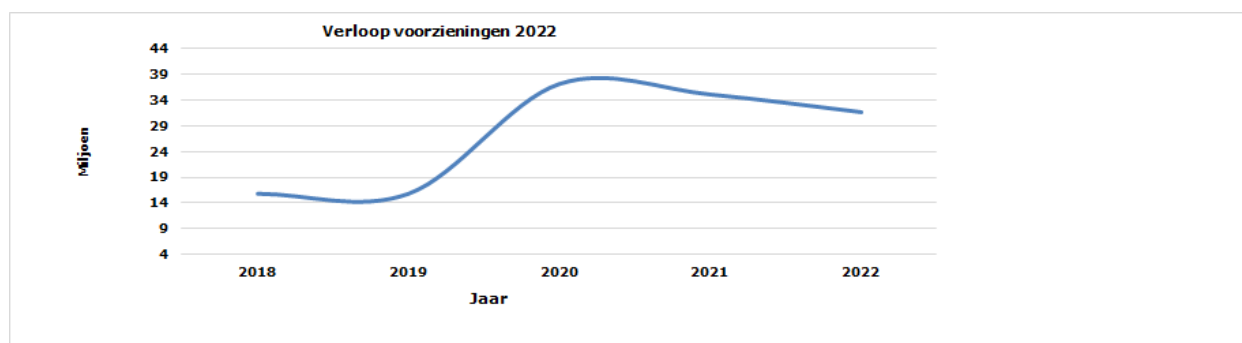
Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2022	Invlechting GRD	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening voor verplichtingen, verliezen, risico's	17.946.539	1.779.768	782.000	929.720	1.289.012	18.289.574
Egalisatievoorzieningen	5.871.865		1.833.000	2.470.634	733.787	4.500.444
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	2.321.515		610.170	212.191	-	2.719.494
Bijdrage aan een toekomstige vervangingsinvestering, waarvoor een heffing wordt geheven	8.958.857		1.591.830	4.381.076		6.169.611
Totaal	35.098.776	1.779.768	4.817.000	7.993.621	2.022.800	31.679.123

De volledige specificatie van de voorzieningen treft u in de [staat van voorzieningen](#).

Een aantal voorzieningen zijn vanuit de GRD aan Dordrecht overgedragen. Per saldo zijn de voorzieningen in 2022 afgenomen met circa € 3,3 miljoen. Dit komt door een aantal mutaties in 2022, hieronder per voorziening aangegeven.

Omschrijving	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending
Voorziening rioolexploitatie	23	-	-
Voorziening afkoopsommen Essenhof	326	212	-
Voorziening erfstellingen, legaten en schenkingen	9	-	-
Rioolheffing spaarvoorziening	1.592	4.381	-
Voorziening legaat Huis van Gijn	252	-	-
Onderhoudsvoorziening Sportboulevard	743	-	608
Onderhoudsvoorziening Havens	561	1.242	1
Onderhoudsvoorziening Sportvelden	278	175	-
Voorziening baggeren	187	650	83
Onderhoudsvoorziening VGB	-	-	-
Onderhoudsfonds gras en beplanting Biesbosch	-	21	-
Onderhoudsfonds infrastructuur Biesbosch	-	160	-
Onderhoudsfonds recreatieve voorzieningen Biesbosch	-	24	-
Onderhoudsfonds water en oevers Biesbosch	-	199	-
Onderhoudsfonds gebouwen Biesbosch	49	-	26
Onderhoudsfonds Ecolodge Biesbosch	5	-	-
Onderhoudsfonds vaartuigen Biesbosch	10	-	15
Voorziening Wethouderspensionen	-	899	212
Voorzieningen GREX passiva	33	-	100
Voorziening FLO Brandweer	508	-	918
Voorziening juridische risico's	-	-	-
Voorziening spaarverlof	99	-	-
Voorziening SCD transitiekosten bovenformatieven	-	2	31
Voorziening bovenformatief afdeling FZ SCD	5	29	28
Voorziening bovenformatief ICT veranderd	36	-	-
Voorziening spaarverlof SGD 2022-2050	102	-	-
Totaal	4.817	7.994	2.023

Staat van voorzieningen

De volledige specificatie van de voorzieningen.

Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2022	Invlechting GRD	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2022
Voorziening voor verplichtingen, verliezen, risico's						
Voorziening Wethouderspensionen	6.371.822		-	898.641	211.584	5.261.597
Voorzieningen GREX passiva	762.359		32.607	-	100.271	694.695
Voorziening FLO Brandweer	10.811.266		507.604	-	918.049	10.400.821
Voorziening juridische risico's		-	-	-	-	-
Voorziening SCD transitiekosten bovenformatieven		262.402	-	2.416	30.929	229.057
Voorziening bovenformatief afdeling FZ SCD		343.790	5.394	28.663	28.179	292.342
Voorziening bovenformatief ICT veranderd		1.173.575	36.357	-	-	1.209.932
Voorziening spaarverlof		-	98.683	-	-	98.683
Voorziening spaarverlof SGD 2022-2050	-	-	101.688			101.688
Onderhoudsegalisatievoorzieningen						
Onderhoudsfonds vaartuigen Biesbosch	78.468		10.191	-	15.450	73.209
Onderhoudsvoorziening Sportboulevard	2.180.559		742.724	-	607.904	2.315.379
Onderhoudsvoorziening Havens	682.113		560.600	1.241.740	973	0
Onderhoudsvoorziening Sportvelden	1.846.011		277.846	175.000	-	1.948.857
Onderhoudsvoorziening VGB	-		-	-	-	-
Onderhoudsfonds gras en beplanting Biesbosch	20.867		-	20.867	-	-
Onderhoudsfonds infrastructuur Biesbosch	159.558		-	159.558	-	-
Onderhoudsfonds recreatieve voorzieningen Biesbosch	24.152		-	24.152	-	-
Onderhoudsfonds water en oevers Biesbosch	199.488		-	199.488	-	-
Onderhoudsfonds gebouwen Biesbosch	124.016		48.953	-	26.439	146.530
Onderhoudsfonds Ecolodge Biesbosch	11.272		5.300	-	-	16.572
Voorziening baggeren	545.646		187.203	649.828	83.021	-
Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting						
Voorziening erfstellingen, legaten en schenkingen	46.450		9.112	-	-	55.561
Voorziening afkoopsommen Essenhof	2.273.447		325.823	212.191		2.387.079
Voorziening rioolexploitatie (art.44 lid 2)	2.326		23.437	-	-	25.763
Voorziening legaat Huis van Gijn	-		252.134	-	-	252.134
Bijdrage aan een toekomstige vervangingsinvestering, waarvoor een heffing wordt geheven						
Rioolheffing spaarvoorziening (art.44 lid 1d)	8.958.857		1.591.830	4.381.076		6.169.611
Totaal	35.098.776	1.779.768	4.817.000	7.993.621	2.022.800	31.679.123

Toelichting aard en doel voorzieningen

Algemeen geldt dat het doel van het treffen van voorzieningen is dat de gemeente in de toekomst kan voldoen aan financiële verplichtingen en dat duidelijk is wat voor invloed dat heeft op de financiële positie van de gemeente.

Onderhoudsvoorzieningen

De gemeente kent diverse onderhoudsvoorzieningen met als doel het opvangen van de schommelingen in de lasten van het onderhoud.

Voorziening GREX passiva

Deze voorziening heeft tot doel om de nog te betalen kosten van afgesloten BIE's te kunnen betalen. De kosten zijn reeds ten laste van de betreffende BIE gebracht om tot een eindresultaat te komen.

Voorziening wethouderspensioenen

De voorziening voorziet in het voldoen aan de te verwachten toekomstige verplichtingen voor de pensioenaanspraken van wethouders. De voorziening blijft in stand totdat de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers is geregeld.

Voorziening FLO Brandweer

Deze voorziening dekt de kosten die de Veiligheidsregio ZHZ jaarlijks aan Dordrecht door belast voor functioneel leeftijdsontslag (FLO) voor voormalig Dordts brandweerpersoneel.

Voorziening juridische risico's

De gemeente wordt geconfronteerd met de toenemende juridificering van de samenleving. Steeds vaker eisen bedrijven en burgers schadevergoeding indien voor hen nadelige gemeentelijke besluiten door de rechter worden vernietigd. Deze voorziening dekt de lasten die uit juridische risico's voortkomen.

Voorziening erfstellingen, legaten en schenkingen

Deze voorziening heeft primair als doel het doen van aankopen ten behoeve van de collectie, tenzij de externe voedingsbron (legataris of schenker) een andere doelstelling aan de besteding van de bijdrage heeft meegegeven.

Voorziening afkoopsommen Essenhof

De voorziening dekt de toekomstige, jaarlijkse onderhoudslasten aan de graven. De voorziening wordt gevoed door vooruitontvangen afkoopsommen van burgers.

Voorziening rioolexploitatie en Rioolheffing spaarvoorziening

Sinds 2014 is er sprake van gewijzigde BBV regelgeving met betrekking tot riolering. In de huidige voorziening zijn de onbenutte kapitaallasten toegevoegd voor toekomstige investeringen. Vanaf 2016 wordt naar aanleiding van het nieuwe GRP (gemeentelijk rioleringsplan) extra gespaard voor toekomstige vervangingsinvesteringen.

Voorziening legaat Huis van Gijn

Deze voorziening heeft tot doel bij te dragen aan de instandhouding en uitbreiding van collectie en inventaris van Huis van Gijn.

Voorziening baggeren

Het doel van deze voorziening is de kosten van baggerwerkzaamheden die worden uitgevoerd in samenwerking met het waterschap gelijkmatig te verdelen.

Voorziening spaarverlof

Conform BBV-regelgeving is de voorziening gevormd voor arbeid gerelateerde verplichtingen in de vorm van het volgens de CAO opgebouwde spaarverlof. Medewerkers kunnen vanaf 1 januari 2022 bovenwettelijke vakantie-uren sparen. Met dit 'verlofsparen' kunnen medewerkers passend bij hun levensfase hun bovenwettelijke vakantie-uren inzetten op een manier die aansluit bij hun

persoonlijke levens- en carrièreplanning en het gemeentelijke vitaliteitsbeeld. Deze vakantie-uren verjaren niet.

Voorziening SGD transitiekosten bovenformatieven

Deze voorziening dekt de kosten van personeel dat bij de reorganisatie van facilitaire taken van het SCD in 2015, boven-formatief is gesteld. Het betreft hier dekking van de kosten voor de periode 'van werk naar werk', de eventueel aanvullende WW kosten alsmede de begeleidings- en re-integratie-kosten.

Voorziening bovenformatief afdeling FZ SGD

Deze voorziening dekt de kosten van personeel dat bij de reorganisatie van facilitaire taken van het SCD in 2015, boven-formatief is gesteld. Het betreft hier dekking van de kosten voor de periode 'van werk naar werk', de eventueel aanvullende WW kosten alsmede de begeleidings- en re-integratie-kosten.

Voorziening bovenformatief ICT verandert

Deze voorziening dekt de kosten van personeel dat bij de outsourcing van ICT dienstverlening in 2021, boven-formatief is gesteld. Het betreft hier dekking van de kosten voor de periode 'van werk naar werk", de eventueel aanvullende WW kosten alsmede de begeleidings- en re-integratie-kosten.

Onderhoudsfonds gebouwen Biesbosch

Deze voorziening heeft als doel het opvangen van de schommelingen in de lasten van het planmatig onderhoud aan de gebouwen in de Hollandse Biesbosch. Het betreft het Biesboschcentrum, twee dienstwoningen en overig vastgoed.

Onderhoudsfonds vaartuigen Biesbosch

Deze voorziening heeft als doel het opvangen van de schommelingen in de lasten van het onderhoud aan de vaartuigen van het Biesboschcentrum. Het gaat onder andere om vervanging van de accu's en aandrijving, stralen en coaten en keuringen met hellingbeurt.

Onderhoudsfonds infrastructuur Biesbosch; Onderhoudsfonds recreatieve voorzieningen;

Onderhoudsfonds water en oevers Biesbosch en Onderhoudsfonds Ecolodge Biesbosch

Deze onderhoudsvoorzieningen zijn met de invlechting van het Parkschap de Biesbos overgekomen naar de gemeente Dordrecht en geïntegreerd in de reguliere betreffende begrotingsonderdelen waardoor ze zijn komen te vervallen.

Vaste schulden met rentetypische looptijd van één jaar of langer

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De onderverdeling van de in de balans opgenomen langlopende schulden is als volgt.

Vaste schulden met een looptijd > 1 jaar	1-1-2022	31-12-2022
<i>Obligatieleningen</i>		
<i>Onderhandse leningen van</i>		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	194.555.000	185.927.000
- binnenlandse bedrijven	-	-
- openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	-	-
- overige binnenlandse sectoren	-	-
- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-
Subtotaal	194.555.000	185.927.000
<i>Door derden belegde gelden</i>	-	-
<i>Waarborgsommen</i>	-	-
Totaal	194.555.000	185.927.000

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2022. Deze leningenportefeuille ging in 2022 gepaard met in totaal € 4,7 miljoen aan rentelasten, waarvan € 0,1 miljoen betrekking heeft op door verstrekte leningen en projectfinancieringen.

Verloop vaste schulden	Boekwaarde 1-1-2022	Vermeerderingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2022
Obligatieleningen			-	-
Onderhandse leningen	194.555.000	6.000.000	14.628.000	185.927.000
Door derden belegde gelden	-	-	-	-
Waarborgsommen	-	-	-	-
Totaal	194.555.000	6.000.000	14.628.000	185.927.000

In 2022 zijn vier leningen aangetrokken voor Huis van Stad en Regio voor in totaal 110 miljoen, waarvan één lening van € 6 miljoen is verstrekt in 2022. De totale aflossing in 2022 is € 14,6 miljoen waarvan de reguliere aflossing is 12,2 miljoen. In 2022 is € 2,4 vervroegd afgelost.

Vlottende passiva

Vlottende schulden zijn alle crediteuren en het rood staan op de bank. De overlopende passiva zijn vooraf ontvangen bedragen, die betrekking hebben op het volgende jaar.

Onder de vlottende passiva zijn in de balans opgenomen:

Vlottende passiva	1-1-2022	31-12-2022
Schulden korter dan een jaar	18.155.864	19.535.000
Overlopende passiva	83.260.000	83.328.000
Totaal	101.415.864	102.863.000

Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd van één jaar of korter

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Schulden korter dan een jaar	1-1-2022	31-12-2022
Kasgeldleningen aangegaan bij		
Openbare lichamen (art. 1a Wet Fido)	-	-
Overige Kasgeldleningen		-
Bank- en girosaldi	3.111.864	-
Overige schulden	15.044.000	19.535.000
Totaal	18.155.864	19.535.000

Overlopende passiva

Onder de overlopende passiva worden verplichtingen opgenomen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen.

Het saldo van de post overlopende passiva is als volgt opgebouwd. De balanscategorie 'bouwgronden in exploitatie' (BIE) is op grond van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) gesplitst met ingang van 1 januari 2016. Dit betekent dat gemeenten BIE's deels moeten herrubriceren van de voorraden naar de overlopende passiva.

Overlopende passiva	1-1-2022	31-12-2022
Vooruitontvangen bedragen van NL- en EU-overheden	38.192.000	40.963.000
Overige vooruit ontvangen bedragen	3.495.000	7.380.000
Nog te betalen bedragen, verplichtingen	41.573.000	34.985.000
Totaal	83.260.000	83.328.000

Eindstand per 31-12-2022 inbegrepen nog te betalen bedrag van € 8.365.095 invlechting GRD.

Vooruitontvangen bedragen van NL- en EU-overheden

De ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten in volgende begrotingsjaren kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Verloop vooruitontvangen voorschotbedragen Europese en Nederlandse overheidslichamen	Saldo 1-1-2022	Invlechting GRD	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen bedragen of terugbetalingen	Saldo 31-12-2022
EU					
Shelter	61.459		35.189	3.641	93.007
Life IP Kans Netwerk	21.840		24.000	39.554	6.286
Life IP Kans Spuiboulevard	0		105.424		105.424
ESF REACT	419.000			419.000	0
Rijk					
BIRK Subsidie, project Maasterras	1.497.867			72.196	1.425.671
Tijdelijke stimulering woningbouw, 2e tranch	825.000				825.000
Tennetregeling	24.831			7.150	17.681
Wet Educatie en beroepsonderwijs (WEB)	155.299		1.064.430	768.927	450.802
SPUK GHNT Implementatie MDA (Huiselijk Geweld)	59.582			59.582	0
Verkeersveiligheid	218.405			57.247	161.158
Ruimtelijke adaptatie Dordwijkzone	598.054			388.549	209.505
DWZ Reewegpark	180.000			22.400	157.600
Opgave Waterstad - Schuillocaties/Waterveiligheid	15.394				15.394
Aandachtshuishoudens	5.440			5.440	0
Bijdrage Waterdriehoek	41.094			41.094	0

Regiodeal	18.644.102		3.840.309	14.803.793
Woningbouw impuls Spuiboulevard 2e tranche	3.525.817			3.525.817
Regeling reductie energiegebruik Woningen	189.239		189.239	0
SPUK ventilatie in scholen	316.068	1.351.182		1.667.250
SPUK PFAS	3.236.752		535.463	2.701.289
SPUK Diffuus Lood	594.421		52.356	542.065
Leerpark 2F Kwetsbare Groepen (zie 94200009)	1.365.000		1.365.000	0
Maasterras/Weeskinderdijk 3e tranche Woningimpuls	4.080.546			4.080.546
SPUK Versterking Clientenondersteuning	50.000		50.000	0
Verkeerslawaaï	164.550			164.550
Nationaal Onderwijs Programma	169.680	1.883.966	1.205.466	848.180
Regionale VSV subsidie 2021 Da Vinci College	101.814	594.197	466.555	229.456
Regionale meld-en coördinatiefunctie		1.243.765	968.106	275.659
SPUK Lokale Preventieakkoorden en preventieaanpakken 2021	17.454		17.454	0
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen RHA Merbau 62-64	0	126.000		126.000
Regeling Schone Lucht pilot H2 Electriche Minibus	0	80.000		80.000
Regeling Schone Lucht - Projectplan Scherp vergunnen	0	17.012		17.012
Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen Huis en Haard A16	0	196.000		196.000
Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (Dumava) voorschot 2023	0	89.459		89.459
SPUK Bodem 2022	0	270.000	258.801	11.199
Pilot Re-integratieofficier Dordrecht	0	264.280	9.704	254.576
Re-integratieofficier Dordrecht	0	122.200	76.375	45.825
SPUK Preventieakkoord 2022	0	67.341	24.218	43.123
SPUK lokale Sportakkoord en leefstijlinterventies	188.927	113.150	208.198	93.879
Toeslagenproblematiek hulp gedupeerden	0	716.747	529.717	187.030
SPUK impuls jongerencultuur 2022	0	310.000	1.500	308.500
SPUK Crisis Oekraïne onderwijshuisvesting	0	765.000	407.008	357.992
Aanpak Energiearmoede	0	2.166.191	714.201	1.451.990
Onderwijs Achterstandenbeleid 2022	0	6.471.500	6.140.851	330.649
SPUK Coronatoegangsbewijzen 2022	0	455.156	63.852	391.304
SPUK Inburgering 2022	0	755.688	755.688	0
SPUK Onderwijsroute	0	102.242	31.790	70.452
Overige NL overheden				
Subsidie voor communicatie/projecten in NLDelta gebied	7.618			7.618
Sanering Verkeerslawaaï en maatregelen bij woningen	382.500			382.500
Animatie Elizabethpanelen	35.000		4.111	30.889
Sportpark Reeweg/Schenkeldijk	50.000			50.000
Knelpuntenpot Crabbehof	250.000		15.702	234.298
NLDelta	32.723		32.723	0
Inzake MBO aanpak	43.740		7.589	36.151
Fietsenstalling Stadspolder	119.513		700	118.813
Herziene Compensatie CTB 2021	123.242		123.242	0
Versnelling Woningbouw Spoorzone Ontwikkelgebied Maasterras CS	0	75.000		75.000

Herinrichting Charlotte de Bourbonstraat Witte Dorp (nieuw)	0	200.000		200.000		
Merwedeheugel	0	27.500		27.500		
Duurzaam Drechtsteden Kil III	0	14.079		14.079		
Biesbosch Samenwerking	0	71.523	45.211	26.312		
Ontwikkelagenda MT Netwerk - Jeugd	0	53.561		53.561		
Fietsenstalling Krispijnsezijde	0	527.254		527.254		
Project Leerpark Campusontwikkeling	0	930.000	381.065	548.935		
Subsidieregeling instandhouding Monumenten (SIM)	380.349	113.770		494.119		
Regionale projecten portfolio RPP		644.209	1.130.732	1.774.941		
RPV MJB 2020-2021		21.133	21.133	0		
Totaal		38.192.000	665.342	22.533.538	20.428.107	40.963.000

In de kolom 'invlechting GRD' staat het bedrag aan vooruitontvangen gelden die vanuit de GRD aan Dordrecht zijn overgedragen.

Overige vooruit ontvangen bedragen

Eindstand per 31-12-2022 Overige vooruit ontvangen bedragen omvat voor een bedrag van € 127.261 invlechting GRD.

Nog te betalen bedragen, verplichtingen

Dit betreft nog te betalen bedragen die ten laste van het dienstjaar 2022 zijn gebracht, doch waarvan de facturen in de loop van 2023 zijn ontvangen en betaalbaar gesteld. Deze posten worden in 2022 afgewikkeld.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Gemeenten zijn verplicht om eventuele tekorten van gemeenschappelijke regelingen aan te zuiveren, ongeacht de oorzaak hiervan. Dit is onderdeel van het algemene risico dat de gemeenten nemen door samen te werken, waardoor opnemings in het risicoprofiel relevanter is. Per eind 2022 stond de gemeente borg voor ruim € 642 miljoen. Ten opzichte van eind 2021 is dit een toename van ruim € 80 miljoen. Deze stijging komt vrijwel geheel voort uit het door woningcorporaties aantrekken van door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw gegarandeerde leningen. De gemeente neemt hiervoor een achtervangpositie in. In de achtervangpositie WSW zit voor € 4.289.941 per 31-12 aan leningen inbegrepen die door gemeente Dordrecht zelf zijn verstrekt. Deze leningen zijn opgenomen onder de financiële vaste activa.

Voor een nadere uiteenzetting rond borgstellingen wordt verwezen naar de [Financieringsparagraaf](#) en de in de bijlage opgenomen [Staat van Gewaarborgde geldleningen](#).

Niet uit balans blijvende verplichtingen

Bedragen x € 1.000				
Geldnemer	Oorspronkelijk bedrag	Gewaarborgd 1-1-2022	Gewaarborgd 31-12-2022	% per eind 2022
Garanties met direct kredietrisico				
HVC Alkmaar (getrapt via GR Gevudo)	Diversen	25.691	26.574	4,1%
Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.	8.579	7.579	7.418	1,2%
Sportverenigingen en stichtingen	9.605	5.237	4.856	0,8%
Subtotaal		38.507	38.848	6,0%
Garanties met indirect kredietrisico (achtervang waarborgfondsen)				
Achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw	594.919	523.814	603.485	94,0%
Totaal	594.919	562.321	642.333	100%

Financiële positie en toelichting

De verantwoording van het financiële resultaat is gebonden aan wettelijke voorschriften. Per 2004 is het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) ingevoerd met als belangrijkste doelstelling transparantie in verslaglegging. Belangrijk element hierin is de wijze van verwerking van mutaties in reserves. Werden in het verleden de mutaties uit reserves meegenomen bij de bepaling van het totale financiële resultaat, vanaf 2004 worden deze mutaties afzonderlijk gepresenteerd. Het BBV spreekt over:

- Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten is *exclusief* geautoriseerde mutaties in reserves. In 2022 is dit resultaat € 7,4 miljoen negatief. Dit is het saldo van afgerond € 662,9 miljoen baten minus afgerond € 670,3 miljoen lasten.
- Het gerealiseerd resultaat is *inclusief* geautoriseerde mutaties in reserves. In 2022 is dit resultaat € 38,2 miljoen positief.

Financieel resultaat 2022

Het resultaat over het boekjaar 2022 bedraagt € 38,2 miljoen na verrekening met de diverse reserves. Dit resultaat is als volgt opgebouwd, verdeeld over de verschillende, bestuurlijk vastgestelde programma's:

Bedragen x € 1.000

Programma's	Begroot lasten	Werkelijk lasten	Verschil lasten	Begroot baten	Werkelijk baten	Verschil baten
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	37.965	23.024	14.942	14.422	11.390	3.032
Leefbaar en Veilig Dordrecht	20.018	39.948	-19.931	2.246	31.252	-29.005
Groen en Ruimtelijk Dordrecht	59.285	52.697	6.588	26.714	25.047	1.666
Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	291.934	290.501	1.433	62.449	62.431	18
Lerend en Ondernemend Dordrecht	42.141	38.952	3.188	18.910	17.231	1.679
Gezond en Levendig Dordrecht	44.040	40.122	3.918	9.070	10.453	-1.383
Duurzaam en Innovatief Dordrecht	21.592	21.595	-3	20.824	20.825	-1
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	74.869	63.455	11.414	85.716	54.338	31.378
Algemene Dekkingsmiddelen	10.483	10.032	450	383.496	393.349	-9.853
Overhead	89.787	89.941	-154	38.308	36.644	1.663
Vennootschapsbelasting	100	75	25	0	0	0
Onvoorzien	200	0	200	0	0	0
Saldo*	692.413	670.343	22.070	662.155	662.961	-805
Afwijking t.o.v. actuele begroting						22.876
Mutatie reserves	70.793	54.907	15.885	101.050	100.487	563
Afwijking mutatie reserves						15.323
Totaal saldo incl. mutatie reserves	763.206	725.250	37.956	763.206	763.448	-243
Gerealiseerd resultaat						38.198

* Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten

Het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) schrijft voor (artikelen 19 en 28) dat gemeenten zowel bij de begroting als bij de jaarrekening een overzicht van incidentele baten en lasten presenteren. Met behulp van dit overzicht kan worden bepaald in hoeverre de totale baten en lasten in evenwicht zijn, maar ook in hoeverre de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Het overzicht is, voor zowel raad als voor provincie, een essentieel onderdeel bij de bepaling van het structureel evenwicht van de exploitatie. Er is sprake van structurele exploitatieruimte als de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten. Dit percentage zegt iets over de robuustheid van de financiële positie van de gemeente.

De uitwerking is in lijn met de [Themacirculaire incidentele baten en lasten 2015](#) van de provincie Zuid-Holland en de [Notitie structurele en incidentele baten en lasten](#) (2018) van de Commissie BBV en de [handreiking](#) daarbij uit 2021.

In onderstaand overzicht zijn per programma de incidentele baten en lasten met een eenmalig of tijdelijk karakter opgenomen.

Overzicht incidentele baten en lasten							Bedragen x € 1.000
Programma	Begroting 2022			Jaarrekening 2022			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	703	0	-703	161	0	-161	
Leefbaar en Veilig Dordrecht	2.126	0	-2.126	22.376	31.024	8.648	
Groen en Ruimtelijk Dordrecht	3.301	107	-3.194	2.266	0	-2.266	
Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	2.371	0	-2.371	17.126	498	-16.628	
Lerend en Ondernemend Dordrecht	2.117	200	-1.917	4.830	933	-3.897	
Gezond en Levendig Dordrecht	3.219	146	-3.073	1.078	0	-1.078	
Duurzaam en Innovatief Dordrecht	322	85	-237	260	0	-260	
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	31.441	35.200	3.759	37.094	28.768	-8.326	
De Financiën van Dordrecht	3.331	554	-2.777	3.127	15.938	12.811	
Totaal	48.931	36.292	-12.639	88.318	77.161	-11.157	

In onderstaande opsomming worden de incidentele bedragen uit de tabel toegelicht. Alleen posten groter dan € 100.000 zijn opgenomen, wat inhoudt dat de tabel een conservatief/voorzichtig beeld schetst, omdat de werkelijke incidentele uitgaven feitelijk hoger zijn dan nu wordt gepresenteerd.

Samenwerkend en Verbindend Dordrecht

Innovatie personenvervoer over water (lasten € 161.000)

Pilot voor een snelle verbinding over water tussen de Drechtsteden en Gorinchem die plaatsvindt in de periode 2022-2025.

Leefbaar en Veilig Dordrecht

Integraal veiligheidsplan 2019-2022 (lasten € 322.000)

Het betreft de afsluiting van het plan waarin gedurende de periode 2019-2022 vijf prioriteiten op het gebied van veiligheid zijn aangepakt.

Plan van aanpak 'Kromhout' (lasten € 343.000)

Dit betreft de in 2022 gemaakte kosten voor het plan van aanpak voor aandachtsgebied Kromhout

en omgeving, waar in 2023/2024 een tijdelijke taskforce wordt opgezet om de fysieke en sociale leefbaarheid en veiligheid op orde te brengen.

Campagne Zwerfafval (€ 120.000)

Eenmalige campagne voor de bestrijding van zwerfafval, waarbij in 2022 extra activiteiten zijn uitgevoerd op het gebied gedragsverandering, aanspreken en gerichte handhaving.

Crisisopvang Oekraïners (lasten € 21.591.000, baten € 31.024.000)

Dit betreft de in 2022 gemaakte kosten voor de crisis opvang van Oekraïners en de rijksvergoeding daarvan voor de jaren 2022/2023.

Groen en Ruimtelijk Dordrecht

Opgave 'Waterstad' (lasten € 693.000)

De kosten betreffen het laatste jaar van de beleidswens waarin innovatieve klimaatmaatregelen zijn getroffen, onder andere in de Dordwijkzone.

Intensivering bestrijding boomziekten (lasten € 414.000)

Dit betreft kosten voor onderzoek en samenwerking in ons 'Living Tree Lab Dordrecht'. Samen met andere gemeenten, onderzoeksinstituten, deskundigen en universiteiten in binnen- en buitenland is onderzoek uitgevoerd en kennis en ervaring uitgewisseld op het gebied van boomziektebestrijding. Deze intensivering eindigde in 2022.

Ecologisch beheer Nieuwe Dordtse Biesbosch (lasten € 135.000)

Project- en organisatiekosten om ecologisch beheer in Nieuwe Dordtse Biesbosch mogelijk te maken. Dit project is in 2022 afgesloten.

Kwaliteitsimpuls bomenbestand (lasten € 766.000)

Dit project is in 2022 uitgevoerd met als doel een kwaliteitsimpuls aan het bomenbestand te realiseren. De activiteiten betroffen de verjonging van het bomenbestand, de intensivering snoei en de nodige inhaalslag onderhoudswerkzaamheden om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Campagne 'Zwerfafval' (lasten € 258.000)

Deze campagne (zie ook bij programma 'Leefbaar en Veilig') betreft een extra impuls door tijdelijke maatregelen ter verbetering van leefbaarheid en vermindering van overlast door minder/geen zwerfvuil c.q. bijplaatsingen. Belangrijk onderdeel van de campagne was de pilot met zgn. 'FIKS-teams' om binnen drie uur afvaldumpingen te verwijderen.

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht

Energietoeslag (lasten € 13.810.000)

Dit betreft de eenmalige energietoelagen uitgekeerd aan Dordtenaren, vanwege de fors gestegen energiekosten in 2022.

Investeringsplan sociaal domein (lasten € 1.786.000, baten € 498.000)

Dit plan betreft incidentele uitgaven voor een tijdelijke inzet van een 'FLITS-team' en een 'perspektief-team MBO Drechtsteden'. De beide teams zijn werkzaam tot en met 2023. De baten betreffen een subsidie.

Inzet sociaal pontonnier (lasten € 270.000)

De sociaal pontonnier droeg in de periode 2020 t/m 2022 zorg voor een intensievere hulpaanpak bij multiprobleemgezinnen en aandachtshuishoudens.

Intensivering ondersteuning kwetsbare groepen (lasten € 520.000)

Met deze intensivering die eindigt in 2022, zijn diverse kwetsbare groepen tijdelijk extra ondersteund.

Intensivering inzet sociale wijkteams (lasten € 590.000)

Met deze intensivering die eindigt in 2022, is de inzet van de sociale wijkteams tijdelijk verruimd.

Warme ontmoetingsplekken (lasten € 150.000)

De openingstijden van diverse publieke locaties worden vanwege de energiecrisis als proef in 2022 en 2023 voor zogenaamde 'warme ontmoetingen' verruimd.

Lerend en Ondernemend Dordrecht

Campusontwikkeling (lasten € 2.453.000)

Om een campus op het leerpark te realiseren is een projectsubsidie beschikbaar voor de Dordrecht Academy (hoger onderwijs).

Smart City (lasten € 137.000)

Dit project betreft een onderzoek naar hoe digitalisering en datagestuurd werken, kansen bieden bij de aanpak van maatschappelijke opgaven. Dit gebeurt samen met partners door middel van pilots en innovatieve experimenten.

Actieprogramma 'The next chapter' (lasten € 397.000, baten € 354.000)

De projectsubsidies voor het actieprogramma Maatschappelijke diensttijd lopen tot en met uiterlijk 2023.

Dordts leerprogramma (lasten € 905.000)

Met het Dordts leerprogramma (DLP) wordt subsidie verstrekt voor activiteiten met een eenmalig of projectmatig karakter om buiten schooltijd de ontwikkelachterstand bij leerlingen (van 0-12 jaar) in 11 specifieke onderwijsinstellingen in Dordrecht weg te werken.

Afrekening 'Arcade' (lasten € 682.000, baten € 579.000)

Arcade is een vereniging van 10 schoolbesturen die de huisvesting verzorgt voor de scholen in het primair en speciaal onderwijs in Dordrecht. Per 1/1/2021 is het grootste deel van de schoolgebouwen voor het primair- en primair speciaal onderwijs overgedragen aan 'Arcade'. Een deel van de exploitatielasten en -baten zijn echter nog terecht gekomen bij de gemeente Dordrecht, en grotendeels afgerekend met Arcade en deels met scholen (MI-vergoeding, betreft Materiële Instandhouding voor het gebouwonderhoud en de energiekosten).

Sloop en asbestsanering schoolgebouw Karel Doormanweg (lasten € 256.000)

De onderwijsbegroting bevat geen budget voor sloop-/asbestsanering van dit schoolgebouw. Voor het primair onderwijs worden de incidentele kosten voor dit betreffende gebouw gedekt vanuit incidentele middelen.

Gezond en Levendig Dordrecht

Herpositionering 'Hof' (lasten € 215.000)

Dit project vond plaats in 2021/2022 en is inmiddels afgerond. De uitgaven hebben betrekking op de verbouwing en herinrichting van Het Hof.

Cultuurprogramma (lasten € 378.000)

Uit de cultuurnota 'De kracht van cultuur, voor en door iedere Dordtenaar', is in 2022 budget beschikbaar gesteld voor een aantal eenmalige culturele projecten en initiatieven.

Mijlpaal 1572 Eerste Statenvergadering (lasten € 269.000)

Er is in 2022 een speciaal herdenkingsevenement georganiseerd om de eerste vrije statenvergadering te vieren bij Het Hof van Nederland in Dordrecht, de plek waar deze 'verborgen' revolutie plaatsvond in 1572.

Uitvoering toekomstvisie sportparken (lasten € 216.000)

Dit betreft incidentele kosten vanwege de noodzakelijke verplaatsing van de Dordtse voetbalclub 'v.v. Dubbeldam'.

Duurzaam en Innovatief Dordrecht

Duurzaamheidsopgave (lasten € 260.000)

Duurzaamheid is vooralsnog geen structurele taak voor een gemeente. Voor de duurzaamheidsopgave is een reserve en kunnen subsidies beschikbaar zijn. Hiervan worden projecten als gevolg van het klimaatakkoord uitgevoerd. Deze taak wordt op projectbasis begroot en is zodoende niet als structurele gemeentelijke taak in de begroting opgenomen.

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Grondexploitaties (lasten € 30.764.000, baten € 12.473.000)

Op basis van het verloop van grondexploitaties worden de winstnames bij het afsluiten van een grondexploitatie gestort in de algemene reserve grondbedrijf. Conform de handreiking van de provincies is hier per definitie sprake van incidentele posten.

Grondexploitaties - mutatie balanspost voorraden (lasten € 5.130.000, baten € 16.126.000)

De mutatie met de balanspost voorraden wordt conform de regelgeving afzonderlijk opgenomen.

Proef gratis openbaar vervoer 65+ (lasten € 512.000)

2022 was het laatste jaar van deze proef, waarbij Dordtenaren die ouder zijn dan 65 jaar, gratis gebruik konden maken van het openbaar vervoer.

Implementatie Omgevingswet (lasten € 143.000)

Dit project betreft de voorbereidingskosten voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet die in 2024 van start gaat.

Project fietsenstalling Zuidelijk Stationsgebied (lasten € 364.000, baten € 169.000)

De incidentele lasten betreffen een bijdrage aan ProRail voor het bouwen van een vernieuwde fietsenstalling aan de parkzijde van station Dordrecht. Deze fietsenstalling wordt gerealiseerd door ProRail en blijft ook hun eigendom, maar de gemeente en de provincie Zuid-Holland dragen bij aan de realisatie van deze stalling. Een deel van de kosten worden door een subsidie van de provincie Zuid-Holland gedekt.

Spoorbeveiliging Dordtse Mijl (lasten € 181.000)

Op het industriegebied 'Dordtse Mijl' is sprake van een klein spoorlijntje naar het havengebied waar tweemaal per dag een trein heel langzaam overheen rijdt. Verkeersdeelnemers worden met 'toeters en bellen' (letterlijk) geattendeerd dat het treintje eraan komt. Spoorbeveiliging valt onder de verantwoording van ProRail en is geen gemeentelijke taak. De gemeente realiseert in samenwerking met ProRail voor deze unieke situatie een normale beveiliging (met lichten en slagbomen).

De Financiën van Dordrecht

Transitie traject 'ICT-beweegt' (lasten € 2.331.000)

Dit traject betreft de noodzakelijke transformatie van de regionale ICT.

Verkoopresultaat vastgoed (lasten € 389.000, baten € 210.000)

Bezit is maar één keer te verkopen, dus is er altijd sprake van incidentele baten. In lijn met de incidentele verkoop- en tijdelijke verhuuropbrengsten worden ook de tijdelijke beheerlasten van deze panden tot aan de verkoop als incidenteel aangemerkt.

Implementatie subsidievolgsysteem 'Easyfunders' (lasten € 407.000)

Met dit bedrag is een klantvriendelijk subsidie-informatiesysteem geïmplementeerd dat noodzakelijk is om aan de huidige eisen te voldoen om het subsidieproces op een consistente, rechtmatige en controleerbare manier uit te kunnen voeren.

Proef verlaging hondenbelasting (baten -/- € 250.000)

2022 was het laatste jaar waarin de hondenbelasting verlaagd was.

Ontvangen rijkscompensatie energietoeslag (baten € 15.978.000)

Dit betreft ontvangen compensatie van het Rijk om de kosten van de energietoeslag te dekken (zie de uitgaven bij het programma 'Sociaal en Zorgzaam Dordrecht').

Incidentele onttrekkingen en toevoegingen reserves

Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves moeten worden gezien als een incidentele baat of last voor de exploitatie, omdat een reserve immers op termijn uitgeput is. De enige uitzondering wordt gemaakt voor de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserve afschrijving met als doel het dekken van kapitaallasten van kredieten.

Zie onderstaande tabel de berekening van de incidentele mutaties van de reserves in 2022.

Incidentele reservemutaties	Bedragen x € 1.000
Jaarrekening 2022	
Saldo van alle reserve-mutaties	45.583
AF: Structurele mutaties reserve 'Afschrijving'	9.059
Totaal saldo incidentele reservemutaties	36.524

Structurele exploitatieruimte

Over het algemeen geldt dat naarmate de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten, de exploitatie meer flexibel is dan een exploitatie waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte wordt uitgedrukt in een percentage en wordt bepaald door het structurele begrotingssaldo te delen door de totale baten, zodat beoordeeld kan worden welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent dit dus dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Structurele exploitatieruimte

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Rekening 2022	Begroting 2023
Saldo van totale baten en lasten	-9.847	-15.793	-7.382	-2.712
Saldo van totale toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	35.637	18.989	45.583	7.293
Begrotingssaldo na bestemming	25.788	3.205	38.198	4.582
AF: incidentele reservemutaties	41.270	12.655	36.524	540
AF: incidentele baten en lasten (saldo)	-11.464	-12.639	-11.157	-3.419
Structureel begrotingssaldo	-4.018	3.188	12.831	7.461
Totale baten	570.990	526.351	662.960	617.672
Structurele exploitatieruimte	-0,7%	0,6%	1,9%	1,2%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de structurele exploitatieruimte 1,9% bedraagt. Dit betekent dat in 2022 de structurele uitgaven voldoende gedekt zijn door structurele inkomsten. Er zijn geen landelijke normen voor de structurele exploitatieruimte, omdat het percentage sterk afhangt van de lokale situatie, maar hier geldt hoe hoger dit percentage is, hoe beter de financiële positie van de gemeente.

Verschillenanalyse programma's

In de navolgende webpagina's worden de afwijkingen tussen realisatie en gewijzigde begroting uitgebreid per programma – en conform het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) gesplitst naar baten en lasten – geanalyseerd. In het onderdeel [grote verschillen ten opzichte van gewijzigde Begroting 2022](#) is een hoofdlijnenanalyse opgenomen, waarin de grootste verschillen zijn benoemd die hebben geleid tot het in onderdeel [toelichting Jaarrekeningresultaat 2022](#) opgenomen rekeningresultaat.

Verschillenanalyses

De analyses zijn op programmaniveau ingestoken, wat recht doet aan het budgetrecht van de raad. Die ligt immers op het niveau van de programma's. De verschillenanalyses omvatten een korte algemene uitleg op het niveau van de veroorzakers van het verschil. Hierbij is op de volgende wijze onderscheid gemaakt naar de aard van het verschil:

- incidentele verschillen zijn aangeduid met een (I).
- structurele verschillen die een doorwerking hebben naar de begroting van jaar x+1 en verder zijn aangeduid met een (S).
- verschillen die naar hun aard structureel zijn, maar waarvan het financiële effect al in de begroting is verwerkt zijn aangeduid met een (S*).

Begrotingsmethodiek projecten

Tot op heden wordt het overgrote deel van de meerjarig verstrekte projectkredieten in zijn geheel begroot in de huidige jaarschijf (in dit geval jaarschijf 2022). Op basis van de per jaareinde werkelijk geboekte uitgaven worden de restantkredieten overgeheveld naar het volgende jaar. Grote verschillen tussen begroting en realisatie zijn aldus een rechtstreeks gevolg van de huidige begrotingssystematiek. Vanzelfsprekend wordt in het lopende jaar slechts een deel van dit totale projectbudget benut. Het restant wordt in de navolgende jaren gebruikt. Omdat deze projecten veelal uit reserves, vooral Strategische Investerings (SI), gedekt worden, zien we hetzelfde grote verschil terug bij de onttrekkingen uit reserves. Kortom, als er in enig jaar minder wordt gerealiseerd dan begroot, dan wordt er ook minder onttrokken aan de reserve, waardoor het resultaat na bestemming nihil is.

Overzicht baten en lasten in de jaarrekening

Hier treft u het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening aan. Dit overzicht is in overeenstemming met het [Besluit Begroten en Verantwoorden](#) (BBV). Eerst wordt het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten gepresenteerd, vervolgens de geautoriseerde mutatie(s) in de reserves en uiteindelijk het gerealiseerd resultaat. Het overzicht van baten en lasten wordt op programma-productniveau gepresenteerd en biedt een integraal overzicht van de begrote en gerealiseerde gemeentelijke baten en lasten.

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Programma/product	Begroting 2022					Begroting 2022 (na wijziging)					Rekening 2022					(bedragen x C 1.000) Verschillen begroting na wijziging - Rekening 2022				
	Lasten	Baten	Geraamd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Geraamd resultaat	Lasten	Baten	Geraamd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Geraamd resultaat	Lasten	Baten	Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Gerealiseerd resultaat	Lasten	Baten	Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Gerealiseerd resultaat
	Onderwijshuisvesting	9.413	826	-8.587	292	-8.295	9.953	1.126	-8.827	385	-8.442	10.161	1.730	-8.431	290	-8.141	-208	604	-396	95
Gezond en Levendig Dordrecht																				
Mediazaken	239		-239		-239	339		-339		-339	340		-340		-340	-1		1		-1
Culturele educatie	6.613		-6.613	115	-6.498	8.267	64	-8.203	1.334	-6.869	7.443		-7.443	1.299	-6.144	824	-64	-760	35	725
Culturele subsidies	97	188	91		91	97	188	91		91	138	169	31		31	-41	-19	60		-60
Volksfestiviteiten	3.553	1.300	-2.253	217	-2.036	4.134	1.487	-2.647	670	-1.977	3.256	1.576	-1.680	207	-1.473	878	89	-967	463	504
Recreatie																				
Sportboulevard																				
Binnenstad	793		-793	417	-376	1.427		-1.427	1.428	1	1.167	228	-939	1.318	379	260	228	-488	110	378
Marketing	2.034	10	-2.024		-2.024	2.034	10	-2.024		-2.024	2.001		-2.001		-2.001	33	-10	-23		23
Hofkwartier																				
Sportbedrijf	13.690	3.424	-10.266	2.820	-7.446	16.468	5.536	-10.932	1.927	-9.005	13.713	5.490	-8.223	-171	-8.394	2.755	-46	-2.709	2.098	611
Cultuur en geschiedenis	9.307	1.786	-7.521	1.088	-6.433	10.196	1.786	-8.410	1.373	-7.037	10.866	2.861	-8.005	1.376	-6.629	-670	1.075	-405	-3	408
Duurzaam en Innovatief Dordrecht																				
Afvalinzameling- en verwerking	16.539	16.806	267	-104	163	14.852	17.692	2.840	-319	2.521	15.540	18.854	3.314	-793	2.521	-688	1.162	-474	474	
Milieubeheer	1.098	85	-1.013		-1.013	1.737	565	-1.172	257	-915	2.763	844	-1.919	389	-1.530	-1.026	279	747	-132	-615
Natuur- en milieucentrum	1.496	213	-1.283	15	-1.268	1.531	213	-1.318	15	-1.303	1.524	223	-1.301	15	-1.286	7	10	-17		17
Milieu & Duurzaamheid	564		-564	215	-349	3.472	2.355	-1.117	315	-802	1.768	903	-865	297	-568	1.704	-1.452	-252	18	234

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Programma/product	Begroting 2022					Begroting 2022 (na wijziging)					Rekening 2022					(bedragen x C 1.000) Verschillen begroting na wijziging - Rekening 2022					
	Lasten	Baten	Geraamd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Geraamd resultaat	Lasten	Baten	Geraamd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Geraamd resultaat	Lasten	Baten	Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Gerealiseerd resultaat	Lasten	Baten	Gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten	Mutatie reserves	Gerealiseerd resultaat	
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht																					
Verkeersveiligheid	286	30	-256	13	-243	620	429	-191	13	-178	514	321	-193	-193	106	-108	2	13	-15		
Vergunningen	7.783	3.984	-3.799		-3.799	8.532	4.647	-3.885		-3.885	9.132	5.260	-3.872	-3.872	-600	613	-13		13		
Woningtoezicht	748		-748		-748	516		-516		-516	160		-160	-160	356		-356		356		
Funderingen											5		-5	-5	5		5		-5		
Monumenten	399	1	-398	-55	-453	569	1	-568	101	-467	470	3	-467	-3	-470	99	2	-101	104	-3	
Beheer en ontwikkeling van wijken																					
Planologisch juridisch instrumentarium	496	18	-478		-478	756	204	-552		-552	607	134	-473	-473	149	-70	-79		79		
Exploitatie bouwgronden wonen	26.855	30.586	3.731	-4.288	-557	43.375	45.198	1.823	-2.253	-430	31.348	19.515	-11.833	11.078	-755	12.027	-25.683	13.656	-13.331	-325	
Exploitatie gemeentelijke eigendommen	1.889	5.894	4.005		4.005	1.820	5.758	3.938		3.938	2.193	6.441	4.248	4.248	-373	683	-310		310		
Grondbeleid en ontwikkeling	372		-372		-372	393		-393		-393	301		-301	-301	92		-92		92		
Exploitatie economische ontwikkeling	-212	3.698	3.910	-3.909	1	-2.679	7.483	10.162	-10.276	-114	6.276	11.292	5.016	-4.822	194	-8.955	3.809	5.146	-5.454	308	
Hoofdinfrastructuur (auto, fiets, water en OV)	6.648	1.602	-5.046	3.547	-1.499	4.775	772	-4.003	2.347	-1.656	4.608	1.061	-3.547	1.254	-2.293	167	289	-456	1.093	-637	
Parkeren																					
Woningbouw						414		-414	414		328		-328	328		86		-86	86		
Parkeren (nieuw product)	6.516	10.510	3.994	-877	3.117	15.778	21.224	5.446	-1.986	3.460	7.514	10.310	2.796	664	3.460	8.264	-10.914	2.650	-2.650		
Algemene Dekkingsmiddelen																					
Algemene uitkering		313.004	313.004		313.004		347.148	347.148		347.148		353.830	353.830		353.830		6.682	-6.682		6.682	
Belastingheffing	1.512	27.475	25.963		25.963	3.174	29.119	25.945		25.945	3.477	30.521	27.044		27.044	-303	1.402	-1.099		1.099	
Geldleningen	12	472	460		460	12	472	460		460	13	402	389		389	-1	-70	71		-71	
Beleggingen	794	2.218	1.424	4.300	5.724	794	2.038	1.244	4.300	5.544	794	1.704	910	4.400	5.310		-334	334	-100	-234	
Resultaatsrekening	3.205		-3.205		-3.205	1.487		-1.487	-671	-2.158			250	250	1.487		-1.487	-921		2.408	
Budget Vastgoedbedrijf	10.912	5.173	-5.739	3.016	-2.723	13.988	4.506	-9.482	7.205	-2.277	12.875	4.290	-8.585	7.134	-1.451	1.113	-216	-897	71	826	
Treasury	-9.602	213	9.815	1.305	11.120	-8.973	213	9.186	1.305	10.491	-7.126	2.603	9.729	1.305	11.034	-1.847	2.390	-543		543	
Overhead																					
Overhead	42.826	107	-42.719	1.721	-40.998	89.787	38.308	-51.479	2.572	-48.907	89.941	36.644	-53.297	1.222	-52.075	-154	-1.664	1.818	1.350	-3.168	
Vennootschapsbelasting																					
Vennootschapsbelasting	100		-100		-100	100		-100		-100	75		-75		-75	25		-25		25	
Onvoorzien																					
Onvoorzien	400		-400		-400	200		-200		-200						200		-200		200	
TOTALEN	545.349	526.351	-18.998	18.990	-8	692.416	662.154	-30.262	30.257	-5	670.347	662.959	-7.388	45.582	38.194	22.069	805	-22.278	-15.325	38.198	

Samenwerkend en Verbindend Dordrecht

Samenwerkend en Verbindend Dordrecht

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	37.965	23.025	14.940	14.422	11.389	-3.033
Mutaties met de reserves				3.401	3.369	-32
	37.965	23.025	14.940	17.823	14.758	-3.065

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

11.875

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Kosten organisatie verkiezingen doorbelast	Incidenteel	-211	221	
2. Meer reisdocumenten verstrekt	Incidenteel	-192	478	
3. Personeelskosten meegevallen	Incidenteel	2.818	-1.927	
4. Minder VOG's uitgegeven	Incidenteel		-103	
5. Stelposten vrijgevallen	Incidenteel	11.621		
6. Regionale taken ruimtelijke economisch domein uitgevoerd	Incidenteel	187	-249	
7. Regiodeal 2021 afgewikkeld	Incidenteel	461	-461	
8. Hogere baten Onderzoekscentrum Drechtsteden	Incidenteel		235	
9. P-lasten Griffie toegenomen	Incidenteel	111		
10. IPOW traag gestart vanwege COVID-19	Incidenteel	683	-651	
11. Energiestrategie neutraal uitgevallen	Incidenteel	363	-367	
12. Bijdrage 'Bestuur, Staf en Griffie' GR Sociaal afgerekend	Incidenteel	-669		
13. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	-232	-209	-32
		14.940	-3.033	-32
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Kosten organisatie verkiezingen doorbelast

De lasten zijn incidenteel € 211.000 hoger dan begroot, omdat Dordrecht de verkiezingen organiseert voor de gemeenten die participeren in Dienstverlening Drechtsteden.

De baten zijn incidenteel € 221.000 hoger dan begroot, omdat de kosten worden doorbelast die Dordrecht maakt voor het organiseren van de verkiezing voor de gemeenten die participeren in Dienstverlening Drechtsteden.

2. Meer reisdocumenten verstrekt

De lasten zijn incidenteel € 192.000 hoger dan begroot, omdat het rijksdeel van de extra ontvangen leges moet worden afgedragen.

De baten zijn incidenteel € 478.000 hoger dan begroot, omdat meer paspoorten en identiteitsbewijzen zijn verstrekt dan geraamd.

3. Personeelskosten meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 2.818.000 lager, omdat

- de wethouderspensioenen afgewenteld zijn op de daarvoor gecreëerde voorziening (€ 1.148.000).
- de lasten voor werken derden (€ 1.738.000) conform de BBV- regelgeving ten aanzien van interne projecten als correctie op de lasten moet worden geboekt. Het begrote bedrag hiervoor is opgenomen als baat.
- de bezetting op een aantal functies hoger was (€ 68.000).

De baten zijn incidenteel € 1.927.000 lager, omdat

- de verrekening van de capaciteit voor de interne projecten als correctie op de lasten zijn geboekt, terwijl dit in de begroting als baat is opgenomen (€ 1.059.000).
- een aantal interne stelposten voor de verrekening van capaciteit naar externe klanten niet is gerealiseerd als gevolg van de werkzaamheden voor Dordrecht (€ 953.000).
- als gevolg van de afrekening van de wethouderspensioenen (€ 85.000).

4. Minder VOG's uitgegeven

De baten zijn incidenteel € 103.000 lager dan begroot, omdat een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) zonder tussenkomst van de gemeente rechtstreeks via internet bij het ministerie van Justitie en Veiligheid kan worden aangevraagd.

5. Stelposten vrijgevallen

De lasten zijn incidenteel € 11.621.000 lager dan begroot, omdat gereserveerde stelposten uit de circulaires gemeentefonds niet zijn ingezet in 2022.

6. Regionale taken ruimtelijke economisch domein uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 187.000 lager dan begroot, omdat bepaalde programma's geheel voor dit jaar zijn begroot en doorlopen naar 2023.

De baten zijn incidenteel € 249.000 lager dan begroot, omdat de niet benutte regionale bijdragen zijn doorgeschoven naar 2023.

7. Regiodeal 2021 afgewikkeld

De lasten zijn incidenteel € 461.000 lager, omdat voor de Regiodeal een aantal verrekeningen over 2021 zijn verwerkt.

De baten zijn incidenteel € 461.000 lager als gevolg van deze verrekeningen over 2021.

8. Hogere baten Onderzoekscentrum Drechtsteden

De baten zijn incidenteel € 235.000 hoger dan begroot, omdat meer dienstverleningsovereenkomsten zijn afgesloten dan voorzien.

9. P-lasten griffie toegenomen

De lasten zijn incidenteel € 111.000 hoger vanwege personele wisselingen en inhuur in verband met langdurig ziekteverzuim.

10. IPOW traag gestart vanwege COVID-19

De lasten zijn incidenteel € 683.000 lager, omdat COVID-19 een jaar na de start van het programma voor het innovatief personenvervoer over water (IPOW) uitbrak, wat het project aanzienlijk heeft vertraagd. Het uitvoeren van de noodzakelijke onderzoeken en het opstellen van uitvoeringsplannen is wel doorgegaan.

De baten zijn incidenteel € 651.000 lager in verband met dezelfde reden. In de tweede helft van 2023 verwacht men daadwerkelijk te kunnen gaan varen.

11. Energiestrategie neutraal uitgevallen

De lasten zijn incidenteel € 363.000 lager dan geraamd, omdat we als partner van het energieakkoord minder contributie betaalden. De kosten om de netwerksamenwerking te faciliteren waren lager dan verwacht.

De baten zijn incidenteel € 367.000 lager, omdat de bovengenoemde contributie vooruit wordt ontvangen en wordt verrekend met de jaarlijks gemaakte kosten. Nu de lasten lager zijn dan geraamd, wordt de contributie meegenomen naar 2023. Er wordt in 2023 gekeken of met dit bedrag de contributie verlaagd kan worden of misschien helemaal kan worden teruggedraaid.

12. Bijdrage 'Bestuur, Staf en Griffie' GR Sociaal afgerekend

De lasten zijn incidenteel € 669.000 hoger dan begroot, omdat de apparaatslasten voor onder andere Treasury en Griffie bij de GR Sociaal hoger zijn uitgevallen.

13. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Leefbaar en Veilig Dordrecht

Leefbaar en Veilig Dordrecht

Vershil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Leefbaar en Veilig Dordrecht	20.018	39.949	-19.931	2.246	31.252	29.006
Mutaties met de reserves	1.500	1.500		2.653	2.345	-308
	21.518	41.449	-19.931	4.899	33.597	28.698

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

8.767

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Vershil Lasten	Vershil Baten	Vershil Reserves
1. Ontheemden Oekraïne-crisis opgevangen	Incidenteel	-19.479	28.785	
2. Plan van Aanpak Kromhout vertraagd	Incidenteel	172		-172
3. Uitvoeringskosten sociale veiligheid meegevalen	Incidenteel	108	28	-136
4. Voorziening Functioneel leeftijdsontslag aangevuld	Incidenteel	-507		
5. Personeelskosten tegengevallen	Incidenteel	-181	100	
6. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	-44	93	
		-19.931	29.006	-308
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Ontheemden Oekraïne-crisis opgevangen

De lasten zijn incidenteel € 19.479.000 hoger dan begroot, omdat we kosten hebben gemaakt voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.

De baten zijn incidenteel € 28.785.000 hoger dan begroot, omdat de duidelijkheid rondom de rijkscompensatie voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen pas heel laat in 2022 bekend werd. De begroting wijzigen was toen geen optie meer.

Via een voorstel tot resultaatbestemming bij deze jaarrekening worden deze middelen (€ 9.306.000) in 2023 weer toegevoegd aan de bestemmingsreserve Toekomstige kosten opvang ontheemden.

2. Plan van Aanpak 'Kromhout' vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 172.000 lager dan begroot, omdat de fysieke ingrepen aan de infrastructuur en snelheidsbeperkende maatregelen niet konden plaatsvinden vanwege het vervangen van de gehele riolering. Deze werkzaamheden zijn vertraagd naar 2023.

Hierdoor is € 172.000 minder van de reserve 'SI-Leefbaarheid' geboekt.

3. Uitvoeringskosten sociale veiligheid meegevalen

De lasten zijn incidenteel € 108.000 lager dan begroot, omdat minder uitvoeringskosten voor sociale veiligheid (waaronder het integrale veiligheidsplan) zijn gemaakt vanwege de inzetbaarheid

op werkzaamheden rondom COVID-19. Bovendien kon een deel van de kosten worden doorberekend aan derden.

Hierdoor is € 136.000 minder van de reserve 'SI-Leefbaarheid' geboekt.

4. Voorziening Functioneel leeftijdsontslag aangevuld

De lasten zijn incidenteel € 507.000 hoger dan begroot, omdat de voorziening Functioneel Leeftijdsontslag voor brandweerpersoneel niet meer toereikend was en moest worden aangevuld.

5. Personeelskosten tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 181.000 hoger dan begroot, omdat er extra is ingezet op een aantal beleidsterreinen van veiligheid, handhaving en toezicht.

De baten zijn incidenteel € 100.000 hoger dan begroot, omdat ter compensatie extra middelen uit de regio (€ 84.000) en een rijkssubsidie (€ 16.000) zijn ontvangen.

6. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Groen en Ruimtelijk Dordrecht

Groen en Ruimtelijk Dordrecht

Vershil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Groen en Ruimtelijk Dordrecht	59.286	52.698	6.588	26.713	25.048	-1.665
Mutaties met de reserves	15.698	11.609	4.089	20.938	16.568	-4.370
	74.984	64.307	10.677	47.651	41.616	-6.035

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

4.642

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Vershil Lasten	Vershil Baten	Vershil Reserves
1. MOP projecten verstraagd	Incidenteel	457		
2. Minder kapitaallasten door verstraagde kredieten	Incidenteel	638		-385
3. Meer projectkosten aan derden doorberekend	Incidenteel	-265	265	
4. Meer werkzaamheden voor kabels en leidingen uitgevoerd	Incidenteel	-144	209	
5. Minder correctief wegenonderhoud noodzakelijk	Incidenteel	151		
6. Minder snel afvaldumpingen verwijderd	Incidenteel	102		
7. Inhaalslag onderhoud Biesbosch-assets deels verstraagd	Incidenteel	242		
8. Plaatsing geluidscherm verstraagd	Incidenteel	3.000		-3.000
9. Project Reewegpark spelen Dordwijkzone verstraagd	Incidenteel	114		-114
10. Minder regulier onderhoud aan rioleringen uitgevoerd	Incidenteel	397		-130
11. Baten rioolheffing tegengevallen	Incidenteel		-112	
12. Project groenblauwe schoolpleinen verstraagd	Incidenteel	113		
13. Groenblauwe opgave verstraagd	Incidenteel	485	-485	
14. Plaatsing geluidscherm Leerpark 2F verstraagd	Incidenteel	281		
15. Aanleg groenvoorziening Dordwijkzone verstraagd	Incidenteel			-322
16. Voorbereidingskosten project Maasterras meegevallen	Incidenteel	561	-102	-459
17. Voorbereidingskosten project Spoorzone meegevallen	Incidenteel	646	-129	-517

18. Projecten Petri-fontein en Charlotte de Bourbon vertraagd	Incidenteel			1.331
19. Overdracht LC-polder (2022-2051)	Incidenteel		-3.335	3.268
20. Onderhoudsvoorziening vrijgevallen	Incidenteel		1.892	
21. Personeelskosten tegengevallen	Incidenteel	-255	9	
21. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	65	123	47
			6.588	-1.665
				-281
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. MOP-projecten vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 457.000 lager dan begroot, omdat een aantal projecten uit de meerjarenonderhoudsplanning zijn vertraagd. Projecten vertragen doordat financiering nog niet beschikbaar is voor de gestelde ambities op gebied van klimaat, biodiversiteit, duurzaamheid en bereikbaarheid. Daarnaast zijn projecten vertraagd door uitlopende uitvoering van werkzaamheden door nutsbedrijven, waaronder Krispijnseweg.

2. Minder kapitaallasten door vertraagde kredieten

De lasten zijn incidenteel € 638.000 lager dan begroot, omdat de werkelijke kapitaallasten lager uitvallen dan gebudgetteerd, omdat een aantal investeringskredieten uit 2021 meevielen of zijn vertraagd en doorgeschoven. Het betreft hoofdzakelijk de aanleg van infra in het WDO-gebied (Westelijke Dordtse Oevers).

Er is incidenteel € 385.000 minder geboekt van de reserve afschrijving door wijzigingen in de meerjarenplanning van bijvoorbeeld de projecten WDO-infra, Stadswerven-infra en het project 'kavel 2F' bij het leerpark.

3. Meer projectkosten aan derden doorberekend

De lasten en baten zijn incidenteel € 265.000 hoger dan begroot, omdat gemaakte kosten van een aantal projecten en werkzaamheden (bijvoorbeeld voor VRI's, havenonderhoud en asfalteringswerk) zijn doorberekend aan derden in de regio.

4. Meer werkzaamheden voor kabels en leidingen uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 144.000 hoger dan begroot, omdat meer vergunningen zijn verleend voor kabels en leidingen en meer graafwerkzaamheden zijn uitgevoerd voor het dichten van sleuven. Het betreft werkzaamheden als gevolg van nieuwbouw en ontwikkelgebieden, het oplossen van storingen en onderhoud aan bestaande netten door netbeheerders en gemeente en de energietransitie.

De baten zijn incidenteel € 209.000 hoger dan begroot, omdat meer vergunningen zijn verleend voor kabels en leidingen en meer graafwerkzaamheden zijn doorberekend voor het dichten van sleuven.

5. Minder correctief wegenonderhoud noodzakelijk

De lasten zijn incidenteel € 151.000 lager dan begroot, omdat minder correctief herstel nodig was door schade aan asfalt door minder vorst en door minder boomwortel-ingroei.

6. Minder snel afvaldumpingen verwijderd

De lasten zijn incidenteel € 102.000 lager dan begroot, omdat de pilot Aanpak Zwerfvuil met het Fiks-team in de wijken Reeland en Sterrenburg -om binnen drie uur afvaldumpingen te verwijderen- eerder is beëindigd vanwege uitblijvend gewenst aanbiedgedrag.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 102.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

7. Inhaalslag onderhoud Biesbosch-assets deels vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 242.000 lager dan begroot, omdat de beheer- en onderhoudswerkzaamheden van de assets die bij de invlechting van het voormalig Parkschap 'De Biesbosch' zijn overgekomen naar de gemeente Dordrecht, de nodige voorbereiding vergt, waardoor de uitvoering van de inhaalslag onderhoud deels is vertraagd naar 2023.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 242.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

8. Plaatsing geluidsscherm verhoogd

De lasten zijn incidenteel € 3.000.000 lager dan begroot, omdat de realisatie van het geluidsscherm aan het spoor (Amstelwijck) is uitgesteld naar 2023. Hierdoor zijn zowel onze bijdrage voor het scherm, als de afkoop van zeven jaar onderhoud nog niet geleverd.

Er is hierdoor € 3.000.000 minder van de reserve 'Geluidsscherm Amstelwijck/Gezondheidspark' geboekt.

9. Project Reewegpark spelen Dordwijkzone verhoogd

De lasten zijn incidenteel € 114.000 lager dan begroot, omdat de realisatie van het project spelen Reewegpark in de Dordwijkzone is verhoogd. Oplevering zal plaatsvinden in 2023.

Er is hierdoor € 114.000 minder van de reserve 'Dordwijkzone' geboekt.

10. Minder regulier onderhoud aan rioleringen uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 397.000 lager dan begroot, omdat de nieuwe aanbesteding voor reiniging en inspectie verhoogd is. Een concurrerende partij heeft bezwaar gemaakt, waardoor uiteindelijk is besloten om in 2022 geen reiniging en inspecties meer uit te voeren binnen het nieuwe contract. Dit contract gaat nu per 2023 in.

De toevoeging aan de bestemmingsreserve Riool is € 130.000 hoger dan begroot, omdat het overschot op de rioolexploitatie conform bestendige gedragslijn deels wordt gereserveerd.

11. Baten rioolheffing tegengevallen

De baten zijn incidenteel € 112.000 lager dan begroot, door minder inkomsten uit rioolheffing door minder waterafvoer door zakelijke partijen en een kleinere groei van het aantal rioolaansluitingen dan voorzien op basis van de woningbouwambitie.

12. Project groenblauwe schoolpleinen verhoogd

De lasten zijn incidenteel € 113.000 lager dan begroot, omdat aanvragen voor een bijdrage zijn verhoogd en in 2023 verder worden afgehandeld.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 113.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

13. Groenblauwe opgave verhoogd

De lasten en baten zijn incidenteel € 485.000 lager dan begroot, omdat de uitvoering van diverse klimaatadaptieve maatregelen in de Dordwijkzone doorloopt in 2023.

14. Plaatsing geluidsscherm Leerpark 2F verhoogd

De lasten zijn incidenteel € 281.000 lager dan begroot, omdat de realisatie van het geluidsscherm op de locatie van Leerpark 2F is verhoogd, door een langer dan verwachte vergunningen procedure. Oplevering zal plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2023.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 281.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

15. Aanleg groenvoorziening Dordwijkzone verhoogd

Er is incidenteel € 322.000 minder van de reserve 'Dordwijkzone' geboekt, omdat realisatie van de groenvoorziening van het krediet 'Dordwijkzone' is verhoogd. Oplevering zal plaatsvinden in 2023.

16. Voorbereidingskosten project Maasterras meegefallen

De lasten zijn incidenteel € 561.000 lager dan begroot doordat diverse onderzoeken waaronder de Omgeving Effecten Rapportage (OER) en het stedenbouwkundig plan voor het Maasterras nog niet zijn afgerond.

De baten zijn incidenteel € 102.000 lager dan begroot doordat ontvangen subsidiegelden als vooruitontvangen bedragen op de balans zijn verantwoord doordat diverse subsidiabele onderzoeken nog niet zijn gestart of afgerond.

Er is hierdoor € 459.000 minder van de reserve 'Spoorzone' geboekt.

17. Voorbereidingskosten project Spoorzone meegefallen

De lasten zijn incidenteel € 646.000 lager dan begroot doordat nog niet alle onderzoeken zijn gestart of afgerond.

De baten zijn incidenteel € 129.000 lager dan begroot doordat een verwachte bijdrage/subsidie nog niet is verstrekt.

Er is hierdoor € 517.000 minder van de reserve 'Spoorzone' geboekt.

18. Projecten Petri-fontein en Charlotte de Bourbon verhoogd

De werkzaamheden van de projecten Petri fontein (€ 300.000) en Charlotte de Bourbon (€ 1.031.000) zijn verhoogd naar 2023. Hierdoor hoefde er in 2022 € 1.331.000 minder naar de reserve Afschrijving te worden geboekt.

Via een voorstel tot resultaatbestemming bij deze jaarrekening worden deze middelen (€ 1.331.000) in 2023 weer toegevoegd aan de reserve Afschrijving.

19. Overdracht LC-polder (2022-2051)

De baten zijn incidenteel € 3.335.000 lager dan begroot, omdat bij de overdracht van de LC-polder een langjarige onderhoudsverplichting is overeengekomen die als schuldpositie in het vermogen van de gemeente is verantwoord.

Hierdoor is € 3.268.000 minder naar de 'Algemene reserve' geboekt.

20. Onderhoudsvoorziening vrijgevallen

De baten zijn incidenteel € 1.892.000 hoger dan begroot, omdat de onderhoudsvoorziening havens en baggeren is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie, omdat deze niet meer voldoet aan de nieuwste BBV-regelgeving en moet worden omgevormd naar een onderhoudsreserve.

Via een voorstel tot resultaatbestemming bij deze jaarrekening worden deze middelen (€ 1.892.000) in 2023 weer toegevoegd aan de bestemmingsreserve onderhoudsfonds havens en baggeren.

21. Personeelskosten tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 255.000 hoger, omdat er extra is ingezet op projecten binnen de regio. Hiervoor is compensatie vanuit de regio ontvangen. Daarnaast was er extra capaciteit nodig voor wegafsluitingen.

22. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	291.933	290.501	1.432	62.447	62.432	-15
Mutaties met de reserves	198	198		4.172	3.987	-185
	292.131	290.699	1.432	66.619	66.419	-200

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

1.232

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Meer energietoelagen toegekend	Incidenteel	-2.208		
2. Regionale jeugdhulp duurder uitgevallen	Incidenteel	-576		
3. WMO-voorzieningen minder ingezet	Incidenteel	885		
4. Sociaal innovatiebudget niet volledig besteed	Incidenteel	445	10	-455
5. Meer jeugdgezondheidszorg verleend	Incidenteel	-195		
6. Initiatief 'Een warme ontmoeting' opgestart	Incidenteel	-150		150

7. Uitgaven mantelzorg meegevallen	Incidenteel	105		
8. Huisvestingskosten meegevallen	Incidenteel	106		
9. Minder kwijtscheldingen verleend	Incidenteel	210		
10. Exploitatie Essenhof meegevallen	Incidenteel	-133	302	
11. Resultaat Drechtwerk meegevallen	Incidenteel	396		
12. Initiatieven Participatie deels niet c.q. anders uitgevoerd	Incidenteel	881		
13. Apparaatskosten SDD meegevallen	Incidenteel	265		
14. Lasten en baten Beschermd Wonen en Opvang per saldo meegevallen	Incidenteel	2.516	-1.141	
15. Vertraging uitvoering Visie Opvang ingelopen	Incidenteel	-211	39	172
16. POK middelen Veiligheidshuis niet geheel ingezet	Incidenteel	227	-227	
17. Overige lasten maatschappelijke ondersteuning meegevallen	Incidenteel	229		
18. Lasten lokale maatschappelijke opvang meegevallen	Incidenteel	253		
19. Lasten inkomensondersteuning hoger uitgevallen	Incidenteel	-3.605	-438	
20. Verrekening TOZO doorgevoerd	Incidenteel	1.525	936	
21. Personeelskosten tegengevallen	Incidenteel	-549	16	
22. Hersteloperatie toeslagenaffaire gecontinueerd	Incidenteel	-383	383	
23. Minder beroep op reguliere minimaregelingen gedaan	Incidenteel/Structureel*	946		
24. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	453	105	-52
		1.432	-15	-185
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Meer energietoelagen toegekend

De lasten zijn incidenteel € 2.208.000 hoger dan begroot:

- de toegekende energietoelagen voor huishoudens met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum (WSM) zijn meer dan de onderhavige rijksvergoeding. De rijksvergoeding is gebaseerd op verouderde, lagere CBS-cijfers over deze doelgroep.
- de toegekende energietoelagen voor de niet-landelijke doelgroep (met een inkomen van 120% tot 130% van het WSM) zijn meer dan verwacht.

Hier tegenover staan vrijvallende middelen op de programmakaart [Algemene Dekkingsmiddelen](#): energietoelag voor studenten ad € 150.000 uit de [Decembercirculaire 2022](#).

2. Regionale jeugdhulp duurder uitgevallen

De lasten zijn incidenteel € 576.000 hoger dan begroot, omdat met name het gewijzigde woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022 zorgde voor meer jongeren met duurdere jeugdhulp.

Andere kostenopdrijvende ontwikkelingen zijn: stijgende loonkosten in de jeugdhulp, tariefverhoging van nieuwe diensten, toename aantal jeugdigen met een behandeltraject langer dan één jaar en frictiekosten voor JeugdzorgPlus-voorzieningen (zie raadsinformatiebrief met zaaknummer [2022-0182821](#)). Hier tegenover staan: afnemende kosten van zowel ambulante als verblijfszorg van de duurste jeugdigen en afname aantal jeugdigen met een behandeltraject korter dan één jaar. Daarnaast werpen de maatregelen uit het programma Werk voor de Jeugd (zie raadsinformatiebrief [2023-0001980](#)) (voorzichtig) hun vruchten af, zoals de vernieuwde inkoopafspraken en het normenkader.

3. WMO-voorzieningen minder ingezet

De lasten zijn incidenteel € 885.000 lager dan begroot, omdat niet alle indicaties voor huishoudelijke ondersteuning konden worden verzilverd door krapte op de arbeidsmarkt.

4. Sociaal innovatiebudget niet volledig besteed

De lasten zijn incidenteel € 445.000 lager dan begroot, omdat de vrijval van de subsidie voor het FLITS-team wordt ingezet voor preventieve interventies in 2023. Zie raadsvoorstel over [Inzet niet bestede middelen reserve sociaal domein](#).

De baten zijn incidenteel € 10.000 hoger dan begroot, omdat de subsidie voor het perspectiefteam-MBO Drechtsteden lager is vastgesteld.

Er is hierdoor € 455.000 minder van de reserve SI-Sociaal domein innovatiebudget & versterken sociale infrastructuur geboekt.

5. Meer jeugdgezondheidszorg verleend

De lasten zijn incidenteel € 195.000 hoger dan begroot, omdat onze ketenpartner JongJGZ gevluchte Oekraïense kinderen in zorg heeft gehad.

We zijn hiervoor gecompenseerd door het Rijk. Zie vrijvallende middelen voor Meerkosten Oekraïne sociaal domein ad € 314.000 uit de [Decembercirculaire 2022](#) op programmakaart [Algemene Dekkingsmiddelen](#).

6. Initiatief 'Een warme ontmoeting' opgestart

De lasten zijn incidenteel € 150.000 hoger dan begroot, omdat partners uit de stad vanaf november locaties extra hebben opengesteld voor inwoners om warm te zitten, anderen te ontmoeten of te werken. De hiermee gepaard gaande kosten waren begroot in 2023.

Er is hierdoor € 150.000 meer van het [Crisis- en Herstelfonds](#) geboekt.

7. Uitgaven mantelzorg meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 105.000 lager dan begroot:

- het aantal Dordt-passen voor mantelzorgers lager was dan geraamd. Ook hebben mantelzorgers niet het gehele tegoed ad € 100 opgemaakt (€ 67.000).
- de inzet op de doorontwikkeling van meervoudig lokale logeerszorg vertraagd is door ambtelijk personeelstekort. Het gebruik van andere respijt-zorgvoorzieningen (zoals vervangende mantelzorg aan huis en Zorg voor jezelf) door mantelzorgers is daarentegen toegenomen (€ 38.000).

8. Huisvestingskosten meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 106.000 lager dan begroot, omdat de post voor exploitatie en verbouwing van ontmoetings- en wijkcentra niet volledig nodig was.

9. Minder kwijtscheldingen verleend

De lasten zijn incidenteel € 210.000 lager dan begroot, omdat met name het aantal kwijtscheldingsverzoeken en geautomatiseerde kwijtscheldingen is gedaald.

10. Exploitatie Essenhof meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 133.000 hoger dan begroot, omdat er een buitenlocatie voor het faciliteren van uitvaarten is gerealiseerd. En doordat er door oversterfte meer crematies waren, waardoor de energielasten en de kosten voor asbestemming evenredig stegen.

De baten zijn incidenteel € 302.000 hoger dan begroot, omdat er meer graven zijn uitgegeven en door meer verlengingen van particuliere graven. De oversterfte resulteerde in een hoger aantal crematies met accommodatiegebruik.

11. Resultaat Drechtwerk meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 396.000 lager dan begroot, omdat het resultaat van Drechtwerk is meegevallen € 768.000. Hiervan is € 372.000 bij de 1e Bestuursrapportage 2022 verwerkt omdat Drechtwerk de personeelskosten had bijgesteld voor de medewerkers onder de Wet sociale werkvoorziening (WSW).

12. Initiatieven Participatie deels niet c.q. anders uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 881.000 lager dan begroot, omdat

- in het afgelopen jaar diverse malen instrumenten/initiatieven zijn stilgelegd vanwege COVID-19 (€ 483.000).

- de inzet van GR Sociaal, bedoeld om de samenwerking en gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening duurzaam te ondersteunen en versterken, is geboekt bij het begrotingsprogramma Lerend en Ondernemend, in casu decentralisatie-uitkering Versterken Arbeidsmarktregio's (€ 398.000).

13. Apparaatskosten SDD meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 265.000 lager dan begroot als gevolg van het niet kunnen opvullen van vacatures.

14. Lasten en baten Beschermd wonen en Opvang per saldo meegevallen

De lasten voor Beschermd Wonen en Opvang zijn incidenteel € 2.516.000 lager dan begroot, omdat meer cliënten dan verwacht zijn geïndiceerd voor de Wet Langdurige Zorg.

De baten zijn incidenteel € 1.141.000 lager dan begroot, omdat er minder eigen bijdragen voor Beschermd Wonen zijn ontvangen door het hogere aantal cliënten dat is geïndiceerd voor de Wet Langdurige Zorg.

15. Vertraging uitvoering Visie Opvang ingelopen

De lasten zijn incidenteel € 211.000 hoger dan begroot, omdat de vertraging die in 2021, door COVID-19, was ontstaan in de uitvoering van de 'Visie Opvang' is ingelopen.

De baten zijn incidenteel € 39.000 hoger dan begroot, omdat voor een deelproject een subsidie is ontvangen.

Er is hierdoor per saldo € 172.000 meer van de reserve Dak en Thuisloosheid geboekt.

16. POK middelen Veiligheidshuis niet geheel ingezet

De lasten zijn incidenteel € 227.000 lager, omdat de aan het Veiligheidshuis over twee jaar (2021 en 2022) beschikbaar gestelde POK middelen niet geheel zijn ingezet.

De baten zijn incidenteel € 227.000 lager, omdat de niet bestede POK middelen doorschuiven naar 2023.

17. Overige lasten maatschappelijke ondersteuning meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 229.000 lager dan begroot, omdat we met name minder gebruik hoefden te maken van de WMO-stelpost, die voor onvoorzienne WMO-initiatieven wordt ingezet.

18. Lasten lokale maatschappelijke opvang meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 253.000 lager dan begroot, omdat meer gebruik gemaakt kon worden van regionale voorzieningen, met regionale dekking.

19. Lasten inkomensondersteuning hoger uitgevallen

De lasten zijn incidenteel € 3.605.000 hoger dan begroot, omdat er meer aanspraak op inkomensondersteuning is gemaakt.

De baten zijn incidenteel € 438.000 lager dan begroot, omdat de rijksbijdrage BUIG naar beneden is bijgesteld.

20. Verrekening TOZO doorgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 1.525.000 lager dan begroot omdat de afrekening over 2021 heeft plaatsgevonden in 2022.

De baten zijn incidenteel € 936.000 hoger dan begroot omdat de afrekening over 2021 heeft plaatsgevonden in 2022.

21. Personeelskosten tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 549.000 hoger, omdat

- voor € 184.000 meer personeel is ingezet bij de Essenhof. Gedeeltelijk wordt dit gecompenseerd door hogere inkomsten.
- De lasten zijn incidenteel € 365.000 hoger, omdat de personele inzet voor het afhandelen van subsidies hoger was. De verdeling van deze extra kosten over de verschillende begrotingsprogramma's is onjuist verwerkt in de administratie. Op meerdere andere begrotingsprogramma's zijn voordelen op het subsidiebureau verantwoord.

22. Hersteloperatie toeslagenaffaire gecontinueerd

De lasten zijn incidenteel € 383.000 hoger dan begroot, omdat gemeentelijke hulpverleningstrajecten zijn opgestart voor de gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire.

De baten zijn incidenteel € 383.000 hoger dan begroot, omdat het Rijk de gemeenten compenseert voor voornoemde lasten.

23. Minder beroep op reguliere minimaregelingen gedaan

De lasten zijn deels incidenteel en deels structureel € 946.000 lager dan begroot:

- minder kinderen hebben gebruik gemaakt van het SMS-Kinderfonds.
- het aantal inwoners met bewindvoering niet is toegenomen.
- de kosten voor bijzondere bijstand (zoals algemene levensbehoeften, verhuiskosten en aanvullende bijstand voor jongeren onder 21 jaar) minder zijn.
- door de proactieve en ambtshalve uitkering van energietoelagen hoefden mogelijk minder inwoners een beroep te doen op de reguliere regelingen, zoals bijzondere bijstand.
- SDD heeft onverschuldigde betalingen van cliënten terug gevorderd.

24. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Lerend en Ondernemend Dordrecht

Lerend en Ondernemend Dordrecht

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Lerend en Ondernemend Dordrecht	42.143	38.952	3.191	18.910	17.231	-1.679
Mutaties met de reserves	1.216	1.115	101	7.268	6.642	-626
	43.359	40.067	3.292	26.178	23.873	-2.305

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

987

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Dordts Leerprogramma vertraagd	Incidenteel	176		-176
2. Minder basisvaardigheden WEB uitgevoerd	Incidenteel	155		
3. Hogere baten Voor- en vroegschoolse educatie ontvangen	Incidenteel	102	375	
4. Uitvoering arbeidsmarktbeleid in 2023 voortgezet	Incidenteel	240		
5. Doordecentralisatie afgerond	Incidenteel	-382	279	
6. Hogere baten scholen voortgezet onderwijs ontvangen	Structureel		179	
7. Minder onderhoud gymzalen uitgevoerd en meer verhuurd	Incidenteel	280	92	
8. Sloop Brouwersdijk 4 vertraagd	Incidenteel	93		-93
9. ESF middelen REACT-EU nog niet uitbetaald	Incidenteel	1.556	-1.556	
10. ESF middelen 2014-2021 lager vastgesteld	Incidenteel	-324	136	
11. Deel aanpak Jeugdwerkloosheid doorgeschoven	Incidenteel	172		
12. Kasritme The Next Chapter gewijzigd	Incidenteel	114	-114	
13. Besteding Nationaal Onderwijsprogramma aangepast	Incidenteel	839	-839	
14. Ontvangen subsidie voor Maakfabriek doorgezet	Incidenteel	-372	341	26
15. Pijler toegepaste innovatie (Regiodeal) voortgezet	Incidenteel	230	-230	
16. Besteding aanpak voortijdig schoolverlaten aangepast	Incidenteel	276	-276	
17. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	36	-66	-282

-/- betreft een nadeel

Toelichting bij de oorzaken

1. Dordts Leerprogramma vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 176.000 lager dan begroot, omdat de begrote uitgaven van het programma het schooljaar 2022/2023 betreffen. Er is hierdoor € 176.000 minder van de reserve Dordtse Leerprogramma geboekt.

2. Minder basisvaardigheden Wet educatie beroepsonderwijs (WEB) uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 155.000 lager dan begroot omdat vanwege een tekort aan personeel minder trajecten rondom basisvaardigheden konden worden uitgezet.

3. Hogere baten Voor- en vroegschoolse educatie ontvangen

De lasten zijn incidenteel € 102.000 lager dan begroot, omdat we minder subsidies hebben verstrekt ter bestrijding van onderwijsachterstanden bij peuters.

De baten zijn incidenteel € 375.000 hoger dan begroot, omdat

- subsidies 2021 aan peuter- en kinderopvangorganisaties lager zijn vastgesteld (€ 261.000).
- de definitieve vaststelling van de verstrekte subsidie vanuit het Rijk hoger was dan verwacht en deze niet meer in de Begroting 2022 kon worden opgenomen (€ 114.000).

4. Uitvoering arbeidsmarktbeleid in 2023 voortgezet

De lasten zijn € 240.000 lager dan begroot, omdat het door het Rijk aan arbeidsmarktregio Drechtsteden verstrekte budget voor de periode 2021 tot en met 2023 beschikbaar is gesteld. De uitvoering van het arbeidsmarktbeleid wordt in 2023 voortgezet met de resterende middelen.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 240.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

5. Doordecentralisatie afgerond

De lasten zijn incidenteel € 382.000 hoger dan begroot, omdat een deel van de kosten voor scholen van de doordecentralisatie (DDC) nog bij de gemeente is geland. Daarnaast zijn nog niet alle scholen overgedragen; voor deze scholen komen de kosten bij de gemeente terecht.

De baten zijn incidenteel € 279.000 hoger dan begroot, omdat de afrekening van de kosten voor scholen van de doordecentralisatie met Arcade niet hoog genoeg was begroot en vanwege het afrekenen van de materiële instandhouding met scholen, die nog niet zijn overgedragen.

6. Hogere baten scholen voortgezet onderwijs ontvangen

De baten zijn structureel € 179.000 hoger dan begroot, omdat de huur en vergoeding voor materiële instandhouding voor een aantal scholen in het voortgezet onderwijs niet volledig is begroot.

7. Minder onderhoud gymzalen uitgevoerd en meer verhuurd

De lasten zijn incidenteel € 280.000 lager dan begroot, omdat op dit moment vier gymzalen tijdelijk buiten gebruik zijn gesteld vanwege nieuwbouw en of renovatie. Hierdoor zijn de uitgaven voor het huurdersonderhoud en vervanging van sporttoestellen lager uitgevallen dan geraamd.

De baten zijn incidenteel € 92.000 hoger dan begroot, omdat de gymzalen in het afgelopen jaar vaker zijn verhuurd dan de jaren ervoor. Er lijkt sprake te zijn van een COVID-19-effect (het kan weer) en meer verhuur aan particulieren (ongeorganiseerd sporten).

8. Sloop Brouwersdijk 4 vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 93.000 lager dan begroot, omdat door een uit te voeren natuurtoets de sloop van Brouwersdijk 4 is vertraagd. Op deze locatie wordt een school ontwikkeld.

Er is derhalve € 93.000 minder van de reserve Onderwijshuisvesting geboekt.

9. ESF middelen REACT-EU nog niet uitbetaald

De lasten zijn incidenteel € 1.556.000 lager dan begroot, omdat de aangevraagde subsidie vanuit het Europees Sociaal Fonds Programma 2021-2027 vanuit het herstelfonds REACT-EU nog niet zijn doorbetaald aan de uitvoerende instellingen. Deze doorbetaling vindt plaats in 2023, wanneer Dordrecht als centrumgemeente voor de arbeidsmarktregio deze middelen heeft ontvangen.

De baten zijn incidenteel € 1.556.000 lager dan begroot, omdat de toegekende subsidie herstellfonds REACT-EU vanuit het Europees Sociaal Fonds Programma 2021-2027 pas in 2023 wordt uitbetaald bij het indienen van de eindverantwoording.

10. ESF middelen 2014-2021 lager vastgesteld

De lasten zijn incidenteel € 324.000 hoger dan begroot, omdat de subsidie uit de tweede tranche vanuit het Europees Sociaal Fonds Programma is terugbetaald na lagere vaststelling en omdat het ingediende bezwaar is afgewezen.

De baten zijn incidenteel € 136.000 hoger dan begroot, omdat de lagere vaststelling voor een deel kan worden door gelegd naar de uitvoerende instellingen. Op de afwijzing van het bezwaar lagere vaststelling tweede tranche is een beroepsprocedure gestart, aangezien gemeente en uitvoerende instellingen van mening zijn dat de uitgevoerde steekproefcontrole door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) onvolledig en niet correct is uitgevoerd.

11. Deel aanpak Jeugdwerkloosheid doorgeschoven

De lasten zijn incidenteel € 172.000 lager dan begroot omdat de subsidieverlening voor het uitvoeren van activiteiten voor jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt het schooljaar 2022-2023 betreft en dus nog niet geheel is opgehaald.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 172.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

12. Kasritme The Next Chapter gewijzigd

De lasten zijn incidenteel € 114.000 lager dan begroot, omdat de fasering c.q. uitvoering van interventies van het jongerenprogramma The Next Chapter over de jaarschijven 2022 en 2023 anders verliep dan geraamd.

De baten zijn hierdoor incidenteel € 114.000 lager dan begroot.

13. Besteding Nationaal Onderwijsprogramma aangepast

De lasten zijn incidenteel € 839.000 lager dan begroot, omdat er minder subsidies ten behoeve van het inhalen van onderwijsachterstanden zijn verstrekt.

De baten zijn incidenteel € 839.000 lager dan begroot, omdat de specifieke uitkering voor het inhalen van COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen deels is doorgeschoven naar 2023.

14. Ontvangen subsidie voor Maakfabriek doorgezet

De lasten zijn incidenteel € 372.000 hoger dan begroot, omdat de ontvangen provinciale subsidie van het project Maakfabriek is doorbetaald aan Stichting Hi Delta.

De baten zijn incidenteel € 341.000 hoger dan begroot, omdat er een provinciale subsidie is ontvangen voor het project Maakfabriek.

15. Pijler toegepaste innovatie (Regiodeal) voortgezet

De lasten zijn incidenteel € 230.000 lager dan begroot, omdat de activiteiten voor deze pijler in een lager tempo gaan dan eerder werd gedacht.

De baten zijn incidenteel € 230.000 lager dan begroot, vanwege dit lagere tempo.

16. Besteding aanpak voortijdig schoolverlaten aangepast

De lasten en baten zijn incidenteel € 276.000 lager dan begroot, omdat door ons verstrekte subsidies rondom de aanpak van voortijdig schoolverlaten lager worden vastgesteld waardoor middelen via de balans zijn doorgeschoven naar 2023.

17. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Gezond en Levendig Dordrecht

Gezond en Levendig Dordrecht

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Gezond en Levendig Dordrecht	44.041	40.122	3.919	9.071	10.452	1.381
Mutaties met de reserves	4.273	3.757	516	11.370	8.131	-3.239
	48.314	43.879	4.435	20.441	18.583	-1.858

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

2.577

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Renovatie De Dubbel later afgerond	Incidenteel	156		
2. Overlagen (fiets)paden Schenkeldijk doorgeschoven	Incidenteel	219		
3. Onderzoeken uitvoering sportvisie vertraagd	Incidenteel	250	-43	
4. Nieuwbouw v.v. Dubbeldam vertraagd	Incidenteel	2.145		-2.047
5. Correctief onderhoud Sportboulevard tegengevallen	Structureel	-160		
6. Vacatureruimte team sport nog niet ingevuld	Incidenteel	335		
7. P-effecten reorganisatie Museum nihil	Structureel	-523	523	
8. Inrichting Merwededeheuvel nog niet gestart	Incidenteel	175		
9. Extra onderhoud Biesboschcentrum nodig	Incidenteel	-99	63	
10. Noodsteun corona niet volledig ingezet	Incidenteel	526		
11. Inzet Cultuurfonds doorgeschoven	Incidenteel	300		
12. Mijlpalen goedkoper uitgevoerd	Incidenteel	165		
13. Budget Binnenstadsvisie niet geheel besteed	Incidenteel	109		-109
14. Bijdragen voor Binnenstad en Waterdriehoek ontvangen	Incidenteel		196	
15. Hogere uitgaven evenementensubsidies	Incidenteel	-119	109	
16. Hogere kosten programmering museum	Incidenteel	-582	375	
17. Kunst in openbare ruimte (KIOR) doorgeschoven	Incidenteel	307		
18. Mijlpaal Eerste Statenvergadering goedkoper uitgevallen	Incidenteel	221		
19. Archiefbeheer en inspecties uitgebreid	Structureel		105	
20. Project Upgrade Viersprong vertraagd	Incidenteel	475		-475
21. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	19	53	-92
		3.919	1.381	-2.723
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Renovatie De Dubbel later afgerond

De lasten zijn incidenteel € 156.000 lager dan begroot, omdat het renovatiekrediet voor Zwembad De Dubbel pas in 2022 is afgesloten en er daardoor nog geen afschrijvingslasten zijn geboekt.

2. Overlagen (fiets)paden Schenkeldijk doorgeschoven

De lasten zijn incidenteel € 219.000 lager, omdat het 'overlagen' van de fietspadenstructuur op sportpark Schenkeldijk (RIS 1369185) is uitgesteld vanwege de bouw van de nieuwe accommodatie van v.v. Dubbeldam. De huidige staat van de fietspaden is door slijtage dermate verslechterd, dat herstel in 2023 noodzakelijk is.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 219.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

3. Onderzoeken uitvoering sportvisie vertraagd

De lasten zijn incidenteel ca. € 250.000 lager dan begroot omdat nog niet alle onderzoeken inzake de uitvoering van het programma sportparken (sportvisie) zijn uitgevoerd ([zie raadsbesluit 2021-0135173](#)).

De baten zijn incidenteel € 43.000 lager dan begroot, vanwege het niet ontvangen van de bijbehorende subsidie (SPUK-sport).

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 250.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

4. Nieuwbouw v.v. Dubbeldam vertraagd

De lasten zijn circa € 2.145.000 lager dan begroot, omdat er sprake is van vertraging in de realisatie van de nieuwe verenigingsaccommodatie door v.v. Dubbeldam. De schadeloosstelling en begrotingssubsidie aan v.v. Dubbeldam en aanverwante werkzaamheden door de gemeente worden in 2023 en 2024 betaald.

Er is € 2.047.000 minder van de reserve sportparken geboekt dan begroot, omdat er sprake is van vertraging in de realisatie van de nieuwe verenigingsaccommodatie door v.v. Dubbeldam.

5. Correctief onderhoud Sportboulevard tegengevallen

De lasten zijn structureel € 160.000 hoger dan begroot, omdat het correctief onderhoud aan de Sportboulevard hoger is dan verwacht. Er ontstaan veel storingen naarmate de levensduur van technische functionaliteiten ten einde loopt.

6. Vacatureruimte team sport nog niet ingevuld

De lasten zijn incidenteel € 335.000 lager, omdat bij team Sport een aantal vacatures nog niet ingevuld zijn.

7. P-effecten reorganisatie Museum nihil

De lasten zijn structureel € 523.000 hoger dan begroot, omdat de reorganisatie van het Museum uit 2022 nog niet verwerkt was in de begroting. De hogere uitgaven worden gecompenseerd door hogere inkomsten.

De baten zijn structureel € 523.000 hoger dan begroot, zie voorgaande punt.

8. Inrichting Merwedeheuvel nog niet gestart

De lasten zijn incidenteel € 175.000 lager dan begroot, omdat de overdracht binnen de provincie meer tijd vraagt. Het realiseren van extra voorzieningen, zoals een mountainbikeparcours door de gemeente, kan pas als die overdracht heeft plaatsgevonden.

9. Extra onderhoud Biesboschcentrum nodig

De lasten zijn incidenteel € 99.000 hoger, omdat er extra kosten moesten worden gemaakt voor beheer en onderhoud. Het gaat onder andere om de aanschaf van meubilair en de verbetering van de akoestiek in het centrum en de bebording rondom het centrum.

De baten zijn incidenteel € 63.000 hoger dan begroot, omdat er meer is verkocht in de groenwinkel en de verhuurinkomsten voor fluisterboten en kano's hoger zijn dan begroot.

10. Noodsteun corona niet volledig ingezet

De lasten zijn incidenteel € 526.000 lager dan begroot, omdat de coronasteun voor cultuur niet geheel is besteed. De middelen worden in 2023 en 2024 alsnog aangewend voor maatregelen ter bevordering van het herstel van de culturele sector ([zaaknummer 2022-0201135](#)).

11. Inzet Cultuurfonds schuift door

De lasten zijn incidenteel € 300.000 lager dan begroot, omdat inzet van het Cultuurfonds vanwege de nasleep COVID-19 niet heeft plaatsgevonden.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 300.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

12. Mijlpalen goedkoper uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 165.000 lager dan begroot, omdat de mijlpalen 800 jaar stad en Elizabethsvloed als gevolg van de onzekerheden rond COVID-19 in beperkter omvang zijn uitgevoerd.

13. Budget Binnenstadvisie niet geheel besteed

De lasten zijn incidenteel € 109.000 lager dan begroot, omdat het voor de inzet op de binnenstadvisie geormerkte budget dit jaar niet volledig is besteed.

Er is incidenteel € 109.000 minder van de reserve Binnenstadsontwikkeling geboekt dan begroot, omdat het geormerkte budget voor de binnenstadvisie niet volledig is besteed.

14. Bijdragen voor Binnenstad en Waterdriehoek ontvangen

De baten zijn incidenteel € 196.000 hoger dan begroot, omdat bijdragen van derden zijn ontvangen voor de productie van Scrooge en proceskosten voor de Waterdriehoek die niet waren begroot.

15. Hogere uitgaven evenementensubsidies

De lasten zijn incidenteel € 119.000 hoger dan begroot, omdat extra subsidie is verleend voor Big Rivers en de Dordtse Decemberdagen.

De baten zijn incidenteel € 109.000 hoger dan begroot, omdat eerder in 2021 verstrekte subsidie na vaststelling is terugbetaald. Evenementen zijn vanwege COVID-19 niet of in beperkte vorm doorgegaan of hebben vanwege succes meer inkomsten gegenereerd.

16. Hogere kosten programmering museum

De lasten zijn incidenteel € 582.000 hoger dan begroot, omdat de kosten voor programmering van met name de Cuyp-tentoonstelling, mede als gevolg van COVID-19-maatregelen, hoger zijn uitgevallen.

De baten zijn incidenteel € 375.000 hoger dan begroot, omdat extra inkomsten zijn ontvangen uit entree inclusief toeslag voor de Cuyp-tentoonstelling, winkelverkopen, rondleidingen en fondsbijdragen.

17. Kunst in Openbare Ruimte (KIOR) doorgeschoven

De lasten zijn incidenteel € 307.000 lager dan begroot, omdat de totstandkoming van kunstwerken in de openbare ruimte (KIOR) is vertraagd. Dit proces wordt gekenmerkt door 'hollen en stilstaan' en een lange doorlooptijd.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 307.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

18. Mijlpaal Eerste Statenvergadering goedkoper uitgevallen

De lasten zijn incidenteel € 221.000 lager dan begroot, omdat Mijlpaal Eerste Statenvergadering als gevolg van COVID-19 in een vereenvoudigde en goedkopere setting heeft plaatsgevonden.

19. Archiefbeheer en inspecties uitgebreid

De baten zijn structureel € 105.000 hoger dan begroot, omdat regiogemeenten meer archiefcapaciteit afnemen.

20. Project 'Upgrade Viersprong' vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 475.000 lager dan begroot, omdat de planontwikkeling en het participatietraject van het project 'Upgrade Viersprong' meer tijd vragen dan was voorzien en door capaciteitsgebrek. Het ontwerp en de uitvoering schuiven daarom door naar 2023.

Er is om bovenstaande reden € 475.000 minder van de reserve 'SI-Upgrade Viersprong' geboekt dan begroot.

21. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Duurzaam en Innovatief Dordrecht

Duurzaam en Innovatief Dordrecht

Verskil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Duurzaam en Innovatief Dordrecht	21.592	21.595	-3	20.825	20.824	-1
Mutaties met de reserves	570	1.044	-474	838	952	114
	22.162	22.639	-477	21.663	21.776	113

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

-364

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Vershil Lasten	Vershil Baten	Vershil Reserves
1. Exploitatie afvalinzameling en -verwerking meegevallen	Incidenteel	-702	1.162	-460
2. Personeelskosten tegengevallen	Incidenteel	-310	-5	-14
3. Uitgaven bodemsanering tegengevallen	Incidenteel	-756	244	201
4. Deel aanpak energiearmoede doorgeschoven	Incidenteel	1.452	-1.452	
5. Extra uitvoeringskosten klimaatakkoord doorgeschoven	Incidenteel	294		
6. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	19	50	-87
		-3	-1	-360
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Exploitatie afvalinzameling en -verwerking meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 702.000 hoger dan begroot, voornamelijk omdat:

- we de vergoeding van het Afvalfonds voor afval-nascheiding aan HVC hebben doorbetaald.
- de inkomsten voor papier en metaal hoger zijn dan geraamd.

De baten zijn incidenteel € 1.162.000 hoger dan begroot, voornamelijk omdat:

- de vergoeding van het Afvalfonds voor afval-nascheiding via de gemeente aan HVC liep.
- de vergoeding van het Afvalfonds voor gescheiden verpakkingsafval hoger was doordat meer plastic apart was ingezameld.

Er is hierdoor € 460.000 meer naar de bestemmingsreserve Afval geboekt.

2. Personeelskosten tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 310.000 hoger, omdat er extra inzet nodig was voor milieuonderzoek voor de opgave Bouwende Stad.

3. Uitgaven bodemsanering tegengevallen

De lasten voor bodemsanering zijn incidenteel € 756.000 hoger dan begroot, omdat het bodemsaneringsprogramma met bijbehorende begrotingswijziging niet tijdig kon worden vastgesteld.

De baten voor bodemsanering zijn incidenteel € 555.000 hoger dan begroot, omdat in de loop van 2022 van het Rijk alsnog een specifieke uitkering van € 244.000 voor nazorglocaties is ontvangen. En omdat van het Rijk een Decentralisatie Uitkering van € 311.000 is ontvangen voor bodemsanering. Deze laatste uitkering is geboekt op het onderdeel stelposten van het programma Samenwerkend en Verbindend.

Per saldo is hierdoor € 201.000 meer van de reserve Bodemsanering geboekt.

4. Deel aanpak energiearmoede doorgeschoven

De baten en lasten zijn incidenteel lager dan begroot, omdat de subsidie energiearmoede voor de jaren 2022-2023 beschikbaar is. Het restant wordt in 2023 uitgegeven.

5. Extra uitvoeringskosten klimaatakkoord doorgeschoven

De lasten zijn incidenteel € 294.000 lager dan begroot, omdat de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord vanuit de extra toegekende Rijksmiddelen nog doorlopen in 2023.

Hiervoor is een voorstel tot budgetoverheveling ad € 294.000 vanuit resultaatbestemming 2022.

6. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	74.869	63.456	11.413	85.716	54.337	-31.379
Mutaties met de reserves	43.820	32.528	11.292	32.181	41.027	8.846
	118.689	95.984	22.705	117.897	95.364	-22.533

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

172

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Activiteiten OZHZ en WABO leges toegenomen	Incidenteel	-610	721	
2. Invoering Omgevingswet vertraagd	Incidenteel	228		
3. Regionale Projectgroep Verkeersveiligheid vertraagd	Incidenteel	91	-91	
4. Bouwgronden wonen neutraal	Incidenteel	12.253	-25.584	13.331
5. Bouwgronden bedrijven neutraal	Incidenteel	-9.262	3.809	5.453
6. Bouw fietsenstalling Stadspolders vertraagd	Incidenteel	250	-119	-132
7. Uitvoering Dordtse Mijl vertraagd	Incidenteel	819		-819
8. Kosten en bijdrage Waterbus toegenomen	Incidenteel	-340	203	
9. Verkoop grond niet begroot	Incidenteel		477	
10. Exploitatie parkeren tegengevallen	Incidenteel	629	-914	285
11. Ombouwen bushaltes naar parkeerplaatsen niet begroot	Incidenteel	-162		
12. Reparatiekosten veerpont niet begroot	Incidenteel	-247		
13. Minder subsidie voor monumenten verstrekt	Incidenteel	102		-102
14. Verkoop parkeergarage vertraagd	Incidenteel	7.635	-10.000	2.365
15. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	27	119	-243
		11.413	-31.379	20.138
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Activiteiten OZHZ en WABO leges toegenomen

De lasten zijn incidenteel € 610.000 hoger dan begroot, omdat bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ) in 2022 sprake was van een toename van het aantal activiteiten, met name op het gebied van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De baten zijn incidenteel € 721.000 hoger dan begroot, omdat er meer grote Wabo-vergunningen zijn aangevraagd.

2. Invoering Omgevingswet verstraagd

De lasten zijn incidenteel € 228.000 lager dan begroot, omdat het Rijk de invoering van de Omgevingswet heeft uitgesteld naar 1 januari 2024.

3. Regionale Projectgroep Verkeersveiligheid verstraagd

De lasten zijn incidenteel € 91.000 lager dan begroot, omdat activiteiten met betrekking tot de Regionale Projectgroep Verkeersveiligheid als gevolg van corona later zijn opgestart.

De baten zijn incidenteel € 91.000 lager dan begroot doordat ontvangen bijdragen van omliggende gemeenten op de balans zijn verantwoord als vooruit ontvangen bedragen doordat deze zijn gekoppeld aan de werkelijke uitgaven.

4. Bouwgronden wonen neutraal

De lasten zijn incidenteel € 12.253.000 lager dan begroot door:

- lagere kosten van € 3.327.000 bij de mva Maasterras door verstraagde aankopen.
- lagere kosten van € 915.000 bij de immateriële vaste activa (IVA) door vertraging in de voorbereidingen.
- lagere kosten van € 994.000 bij Jagers- en Windhondenpolder doordat de oeververbinding tussen het plangebied en het Wantijpark niet meer gerealiseerd wordt.
- lagere kosten van € 12.812.000 door vertraging in het bouw- en/of woonrijp maken bij de volgende projecten: Stadswerven (€ 10.514.000), Wielwijk (€ 867.000), OMC (€ 754.000) en Oud Krispijn Zuid (€ 677.000).
- lagere kosten van € 811.000 bij Vlijweide onder andere doordat de bestemmingsplanprocedure vertraging heeft opgelopen, waardoor niet gestart is met de verplaatsing van de scouting. Daarnaast is de boekwaarde van de grond nog niet overgeheveld.
- lagere kosten van € 515.000 bij Professor Langeveldlaan door meevallende kosten van bouw- en woonrijp maken.
- lagere kosten van € 276.000 bij Leerpark door lagere plankosten en vertraging van de werkzaamheden voor het bouwrijp maken.
- hogere kosten van € 342.000 bij Middenzone door extra plankosten als gevolg van contractonderhandelingen.
- een nadeel van € 277.000 bij Speeltuin locatie Wielwijk door een foutieve begrotingswijziging.
- een nadeel van € 5.880.000 als gevolg van de technische regelgeving (BBV) rond het verwerken van grondexploitaties.
- voornamelijk lagere winstnemingen als gevolg van afwijkingen in kosten en opbrengsten. Dit leidt tot een nadeel van € 1.669.000.
- een voordeel van per saldo € 403.000 door kleine mutaties in de verliesvoorzieningen.
- overige afwijkingen van € 368.000 voordelig op projecten met een afwijking kleiner dan € 250.000.

De baten zijn incidenteel € 25.584.000 lager dan begroot door:

- lagere inkomsten van € 24.012.000 door vertragingen van verkopen bij Amstelveen Wonen (€18.600.000), Middenzone (€ 2.381.000), Leerpark (€ 2.046.000) en Blekersdijk (€ 985.000).
- hogere inkomsten van € 1.215.000 bij Oranjepark door versnelde uitgifte van grond.
- hogere inkomsten van € 702.000 bij Grote Hondring doordat er meer kavels overgedragen zijn dan vooraf verwacht.
- een voordeel van € 9.623.000 als gevolg van de technische regelgeving (BBV) rond het verwerken van grondexploitaties.
- een nadeel van per saldo € 12.892.000 door verhogingen in de verliesvoorzieningen van voornamelijk Stadswerven (€ 10.438.000), Wielwijk (€ 1.406.000), Oranjepark (€ 678.000) en overigen (€ 370.000).
- overige afwijkingen van € 220.000 nadelig met een afwijking van kleiner dan € 250.000.

Er is € 13.331.000 minder naar de algemene reserve grondbedrijf geboekt door mutaties winstnemingen (€ 1.791.000) en mutaties verliesvoorzieningen (€ 12.489.000) en overige mutaties (-€ 949.000).

5. Bouwgronden bedrijven neutraal

De lasten zijn incidenteel € 9.262.000 hoger dan begroot vanwege:

- lagere kosten van € 589.000 bij Amstelwijck Businesspark door uitstel van werkzaamheden voor het bouwrijp maken en het aanleggen van een watergang.
- lagere kosten van € 975.000 bij DK IV deel 1 door het vroegtijdig afsluiten van de grondexploitatie. De nog te maken kosten zijn overgeheveld naar DKIV deel 2.
- lagere kosten van € 222.000 bij B&S door nog niet gerealiseerde gronduitgifte, waardoor de sloopwerkzaamheden zijn uitgesteld.
- lagere winstneming bij B&S van € 3.529.000 en bij DKIV deel 2 van € 1.569.000.
- verlaging verliesvoorzieningen van € 94.000.
- een nadeel van € 6.027.000 als gevolg van de technische regelgeving (BBV) rond het verwerken van grondexploitaties.
- overige afwijkingen van € 17.000 nadelig op projecten met een afwijking van kleiner dan € 250.000.

De baten zijn incidenteel € 3.809.000 lager dan begroot door:

- lagere inkomsten van € 14.115.000 door een vertragingen van verkopen bij DKIV deel 2 (€ 7.417.000), B&S (€ 4.576.000), Nijverheidsstraat (€ 1.543.000) en Amstelwijck Businesspark (€ 579.000).
- lagere inkomsten van € 660.000 bij Kilkade door het uitlopen van grondwatermonitoring, waardoor de subsidie nog niet is ontvangen.
- een voordeel van € 19.143.000 als gevolg van de technische regelgeving (BBV) rond het verwerken van grondexploitaties.
- lagere winstneming bij Kilkade van € 347.000.
- verhoging verliesvoorziening van € 102.000.
- overige afwijkingen van € 110.000 nadelig op projecten met een afwijking van kleiner dan € 250.000.

Er is € 5.453.000 minder naar de algemene reserve grondbedrijf geboekt door lagere winstnemingen (€ 5.445.000) en hogere verliesvoorzieningen (€ 8.000).

6. Bouw fietsenstalling Stadspolders vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 250.000 lager dan begroot, omdat door gebrek aan personeel het project is vertraagd naar 2023.

De baten zijn incidenteel € 119.000 lager dan begroot, omdat de subsidie die wordt ontvangen voor de bouw van de fietsenstalling overeenkomstig de bovengenoemde vertraging tevens verschuift.

Er is € 132.000 minder van de reserve Stadsvernieuwing geboekt als gevolg van de vertraging.

7. Uitvoering Dordtse Mijl vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 819.000 lager dan begroot, omdat werkzaamheden rondom spoorbeveiliging aan de Dordtse Mijl pas in 2023 worden uitgevoerd.

Hierdoor is er ook € 819.000 minder geboekt van de reserve SI Dordtse Mijl.

8. Kosten en bijdrage Waterbus toegenomen

De lasten zijn incidenteel € 340.000 hoger dan begroot, omdat de brandstofprijzen extreem hoog waren in het afgelopen jaar.

De baten zijn incidenteel € 203.000 hoger dan begroot doordat de omliggende gemeenten ook hebben bijgedragen aan de hogere brandstofkosten.

9. Verkoop grond niet begroot

De baten zijn incidenteel € 477.000 hoger dan begroot door meerdere verkooptransacties van erfpachtgrond en snippergroen.

10. Exploitatie parkeren tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 629.000 lager dan begroot, omdat onder andere de projecten 'mantelzorg parkeer oplossing' en 'parkeren in de wijken' opnieuw een jaar zijn doorgeschoven (€ 218.000) en omdat een aantal vacatures in het parkeerbeheer en toezicht niet zijn ingevuld door krapte op de arbeidsmarkt (€ 332.000).

De baten zijn € 914.000 lager dan begroot door tegenvallende parkeerinkomsten door COVID-19.

Er is € 285.000 meer van de reserve Parkeervoorzieningen geboekt als gevolg van de hierboven genoemde redenen.

11. Ombouwen bushaltes naar parkeerplaatsen niet begroot

De lasten zijn incidenteel € 162.000 hoger dan begroot, omdat de kosten voor het ombouwen van vervallen bushaltes naar parkeerplaatsen niet begroot zijn.

12. Reparatiekosten veerpont niet begroot

De lasten zijn incidenteel € 247.000 hoger dan begroot in verband met onverwacht noodzakelijk onderhoud aan de keggen (veerstoep) van de veerverbinding.

13. Minder subsidie voor monumenten verstrekt

De lasten zijn incidenteel € 102.000 lager dan begroot, omdat er minder subsidie is verstrekt aan niet btw plichtige eigenaren van monumenten. Dit wordt veroorzaakt door vertraging in de restauraties, met name door krapte op de arbeidsmarkt.

Er is € 102.000 minder geboekt van de reserve subsidie gemeentelijke monumenten als gevolg van deze vertraging.

14. Verkoop parkeergarage vertraagd

De lasten zijn incidenteel € 7.635.000 lager dan begroot, vanwege uitstel van de voorgenomen verkoop van de bestaande parkeergarage Gezondheidspark.

De baten zijn incidenteel € 10.000.000 lager dan begroot, vanwege uitstel van de voorgenomen verkoop van de bestaande parkeergarage Gezondheidspark ([zie 2022-0139534](#)).

Er is € 2.365.000 meer van de reserve Parkeervoorzieningen geboekt als gevolg van de hierboven genoemde redenen.

15. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Algemene Dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen

Verskil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Algemene Dekkingsmiddelen	10.482	10.033	449	383.496	393.350	9.854
Mutaties met de reserves	2.121	1.104	1.017	14.259	14.194	-65
	12.603	11.137	1.466	397.755	407.544	9.789

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

11.255

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Vershil Lasten	Vershil Baten	Vershil Reserves
1. Extra rijksbijdrage Algemene Uitkering ontvangen	Incidenteel		6.682	
2. Personeelskosten tegengevallen	Structureel	-131		
3. Verkoop Berckepoort vertraagd	Incidenteel	697	-600	
4. Lasten en baten gemeentelijk vastgoed hoger uitgevallen	Incidenteel	-492	370	
5. Werkkapitaal niet volledig benut	Incidenteel	150		
6. Minder planmatig onderhoud uitgevoerd	Incidenteel	124	-95	
7. Beleidswens verduurzaming vastgoed vertraagd	Incidenteel	102		-102
8. Treasury: hogere rentebaten	Incidenteel	-1.847	2.390	
9. Begroot resultaat 2022	Incidenteel	1.414		921
10. Minder dividend uit deelnemingen ontvangen	Incidenteel		-334	100
11. Vergoedingen aan No Cure No Pay bedrijven gestegen en belastingopbrengst toegenomen	Incidenteel	-303	1.402	
12. Grondwaarde Dordthuis geactiveerd	Incidenteel	700		
13. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	35	39	33
		449	9.854	952
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Extra rijksbijdrage Algemene Uitkering ontvangen

De baten zijn incidenteel € 6.682.000 hoger dan begroot, omdat een hogere algemene uitkering is ontvangen voor onderstaande onderwerpen. De volgende middelen uit de [Decembercirculaire 2022](#) konden niet meer verwerkt worden in de Begroting 2022:

- energietoeslag (€ 4.140.000).
- maatschappelijke opvang (€ 440.000).
- meerkosten Oekraïne sociaal domein (€ 314.000).
- bijzonder bijstand (€ 290.000).
- compensatieregeling Voogdij 18+ (€ 252.000).
- dichterbij dan je denkt (€ 239.000).
- overige bijstellingen (€ 729.000).
- energietoeslag voor studenten (€ 150.000).
- bijstelling uitkering over voorgaande jaren (€ 128.000).

2. Personeelskosten tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 131.000 hoger, omdat (duurder) personeel is ingehuurd om vacatureruimte van het team vastgoed in te vullen en omdat de bestaande formatie onvoldoende aansluit op de bestaande vastgoedportefeuille.

3. Verkoop Berckepoort vertrapd

De lasten zijn incidenteel € 697.000 lager dan begroot, omdat het verkoopproces is vertrapd. Hierdoor is de boekwaarde van de Berckepoort blijven staan en zijn de verkoopkosten voor de in verkoop zijnde panden fors lager dan begroot.

De baten zijn incidenteel € 600.000 lager dan begroot, met als belangrijkste oorzaak dat de verkoop van de Berckepoort is vertrapd naar 2023.

4. Lasten en baten gemeentelijk vastgoed hoger uitgevallen

De lasten zijn incidenteel € 492.000 hoger dan begroot, wegens extra kosten voor de tijdelijke huisvesting van de brandweer op Noordendijk 252. De belastingen en de opnieuw aanbestede verzekeringen vallen fors hoger uit.

De baten zijn incidenteel € 370.000 hoger dan begroot, omdat meer huur- en servicekosten zijn ontvangen voor een aantal panden, waaronder de Noordendijk 252, de Koloriet (vanuit 2021), en het bedrijfspand Achterom 103 (alwaar de bezettingsgraad is verbeterd). De extra energiekosten zullen in 2023 worden afgerekend met de gebruikers.

5. Werkkapitaal niet volledig benut

De lasten zijn incidenteel € 150.000 lager dan begroot, omdat de uitvoeringscapaciteit niet toereikend was om de frictiekosten in de vastgoedportefeuille op te pakken. Het gaat onder andere om onvoorziene kosten en kosten ontstaan bij de wisseling van huurder (conform bijlage I van de vastgoednota). Een deel van deze kosten schuift door naar 2023.

6. Minder planmatig onderhoud uitgevoerd

De lasten zijn incidenteel € 124.000 lager dan begroot, omdat de uitvoering van het begrote onderhoud aan Kunstmin is vertrapd en in 2023 wordt uitgevoerd.

De baten zijn € 95.000 lager dan begroot, omdat de subsidie voor onderhoud aan monumentale panden door de vertraging nog niet kon worden aangewend.

7. Beleidswens verduurzaming vastgoed vertrapd

De lasten zijn incidenteel € 102.000 lager dan begroot, omdat de uitvoering van de beleidswens verduurzaming maatschappelijk vastgoed is vertrapd. Nog niet alle plannen van aanpak voor de verduurzaming per pand zijn gemaakt. Dit gebeurt in 2023.

Derhalve is € 102.000 minder van de reserve Beleidswensen onttrokken.

8. Treasury: hogere rentebaten

De lasten en baten zijn per saldo incidenteel € 543.000 hoger dan begroot, omdat hogere rentebaten zijn ontvangen over saldi vanwege gestegen markttrente. Ook was in de begroting nog geen rekening gehouden met rentebaten over tijdelijke uitzettingen (Apeldoorn) en rentebaten over een lening voor het wooncomplex aan het Leerpark.

9. Begroot resultaat 2022

Het begroot (verwacht) resultaat 2022 na [Bestuursrapportage 2022](#) bedroeg € 1.414.524 en wordt op deze wijze in het jaarresultaat 2022 opgenomen.

Er is incidenteel € 921.000 meer van de algemene reserve geboekt:

- Begrotingssaldo 2022 naar Algemene reserve (€ 1.120.633).
- Eenmalige bijdrage RTV Dordrecht (- € 100.000).
- Regeling Opkoopbescherming (- € 100.000).

10. Minder dividend uit deelnemingen ontvangen

De baten zijn incidenteel € 338.000 lager dan begroot vanwege een onjuiste aanname bij de begrotingsverwerking: circa een half jaar dividend Stedin over 2021 (ontvangen in 2022) in plaats van een vol jaar.

Hoewel onze deelnemingen beleidsdeelnemingen zijn worden dividendbaten verantwoord onder beleggingen.

11. Vergoedingen aan No Cure No Pay bedrijven gestegen en belastingopbrengst toegenomen

De lasten zijn incidenteel € 303.000 hoger dan begroot, omdat de vergoedingen aan No Cure No Pay bedrijven sterk zijn gestegen inclusief de bijkomende afwikkelingskosten van de bezwaren.

De baten zijn incidenteel € 1.402.000 hoger dan verwacht, omdat er meer opbrengsten waren door onder andere WOZ-waardeontwikkeling, afwijkingen op het areaal en economische activiteiten in de openbare ruimte (onroerendezaakbelastingen € 725.000, precariobelasting € 210.000, logiesheffing € 79.000, bijdrage van Drechtsteden-gemeenten ten aanzien van No Cure No Pay € 388.000).

12. Grond Dordthuis geactiveerd

De lasten zijn € 700.000 lager dan begroot, omdat de grondwaarde van de aangekochte panden voor het Dordthuis volgens de BBV-regelgeving moet worden geactiveerd.

13. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Overhead

Overhead

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Overhead	89.787	89.941	-154	38.308	36.644	-1.664
Mutaties met de reserves	1.399	2.053	-654	3.970	3.275	-695
	91.186	91.994	-808	42.278	39.919	-2.359

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

-3.167

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Afronding GRD-transitie meegevallen	Incidenteel	632		-632
2. Extra personeel ingezet	Incidenteel/Structureel	-1.253	249	-716
3. ICT (software) uitgebreid	Structureel	-354		
4. Materiële overheadkosten zijn tegengevallen	Incidenteel	-988	393	
5. Meer diensten van accountant afgenomen	Incidenteel	-196		
6. Servicegemeente specifiek voor Dordrecht ingezet	Incidenteel	-193		
7. Programma ICT beweegt vertraagd	Incidenteel	2.922	-2.922	
8. Bedrijfsvoering Servicegemeente neutraal	Incidenteel	-595	595	
9. ICT kosten OCD datacenter tegengevallen	Incidenteel	-424	126	
10. Meer overheadkosten aan investeringen toegerekend	Incidenteel	291		
11. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	4	-105	-1
		-154	-1.664	-1.349
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Afronding GRD-transitie meegevallen

De lasten voor de afronding van de transitie van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD) is incidenteel € 632.000 lager dan begroot, omdat minder voormalig personeel ingezet is.

Er is minder van de reserve GRD-Transitie (€ 632.000) geboekt, omdat er minder kosten zijn gemaakt.

2. Extra personeel ingezet

De lasten zijn structureel € 1.253.000 hoger dan begroot, omdat buiten de formatie om extra managementfuncties zijn ingevuld om de werkdruk en arbeidsmobiliteit beter te kunnen kanaliseren binnen de organisatie.

De baten zijn incidenteel € 249.000 hoger dan begroot, omdat een aantal managers extern gedetacheerd zijn.

Er is minder van de reserve GRD Transitie geboekt, omdat voormalig personeel uit dienst is getreden of elders binnen de organisatie een vaste aanstelling heeft gevonden (€ 716.000).

3. ICT (software) uitgebreid

De lasten zijn structureel € 354.000 hoger dan begroot, omdat de licentiekosten voor diverse software hoger zijn uitgevallen dan verwacht.

4. Materiële overheadkosten zijn tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 988.000 hoger dan begroot, omdat:

- meer devices zijn uitgegeven aan personeel (€ 327.000).
- kosten voor studie-en opleidingen hoger waren (€ 186.000).
- overige overheadkosten (€ 475.000).

De baten zijn incidenteel € 393.000 hoger dan begroot, omdat:

- werknemers bijdragen aan gemaakt kosten rondom IKB (€ 125.000).
- werkbudget voor regionale aangelegenheden (€ 122.000).
- huuropbrengsten van gebouwen (€ 66.000).
- diverse overige overheadkosten (€ 80.000).

5. Meer diensten van accountant afgenomen

De lasten zijn incidenteel € 196.000 hoger dan begroot, omdat vanwege een tekort aan personeel werkzaamheden zijn belegd bij de accountant.

6. Servicegemeente specifiek voor Dordrecht ingezet

De lasten zijn incidenteel € 193.000 hoger dan begroot, omdat meer diensten van de Servicegemeente zijn afgenomen dan voorzien.

7. Programma ICT Beweegt vertraagd

De lasten en baten zijn incidenteel € 2.922.000 lager dan begroot, omdat het programma ICT beweegt later van start is gegaan. De ontvangen bijdragen van gemeenten blijven beschikbaar voor de uitvoering van de transitie in 2023.

8. Bedrijfsvoering Servicegemeente neutraal

De lasten en baten zijn incidenteel € 595.000 hoger dan begroot, omdat meer bedrijfsvoering is ingezet vanuit de Servicegemeente.

9. ICT kosten OCD datacenter tegengevallen

De lasten zijn incidenteel € 424.000 hoger dan begroot, omdat er meer vraag is geweest dan verwacht naar de dienstverlening van het Smart Data Center.

De baten zijn incidenteel € 126.000 hoger dan begroot, omdat deels hogere dekking is opgehaald bij andere verbonden partijen en gemeenten voor de verleende diensten van het Smart Data Center.

10. Meer overheadkosten aan investeringen toegerekend

De lasten zijn incidenteel € 291.000 lager dan begroot, omdat meer overheadkosten aan de investeringen en grondexploitaties zijn toegerekend.

11. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Verschil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Verschil	Begroot	Werkelijk	Verschil
Algemene Dekkingsmiddelen	100	75	25			
Mutaties met de reserves						
	100	75	25			

Totale verschil t.o.v. actuele begroting

25

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Verschil Lasten	Verschil Baten	Verschil Reserves
1. Verschillen kleiner dan € 100.000	Incidenteel	25		
		25	0	0

-/- betreft een nadeel

Toelichting bij de oorzaken

1. Verschillen kleiner dan een ton

Oorzaken met een verschil kleiner dan € 100.000 worden niet nader toegelicht.

Onvoorzien

Onvoorzien

Vershil ten opzichte van de actuele begroting

Bedragen x € 1.000

	Lasten			Baten		
	Begroot	Werkelijk	Vershil	Begroot	Werkelijk	Vershil
Onvoorzien	200		200			
Mutaties met de reserves						
	200		200			
Totale verschil t.o.v. actuele begroting						200

Oorzaken van de verschillen	Incidenteel/ Structureel	Vershil Lasten	Vershil Baten	Vershil Reserves
1. Beroep op post Onvoorzien meegevallen	Incidenteel	200		
		200	0	0
-/- betreft een nadeel				

Toelichting bij de oorzaken

1. Beroep op post Onvoorzien meegevallen

De lasten zijn incidenteel € 200.000 lager dan begroot, omdat er geen beroep is gedaan op de Post Onvoorzien. Middels de [Bestuursrapportage 2022](#) was de post Onvoorzien van in totaal € 400.000 bij de [Begroting 2022](#) reeds met € 200.000 naar beneden bijgesteld, omdat de post in de eerste helft van het jaar niet was ingezet.

Projecten

In het onderdeel projecten wordt achtereenvolgens ingegaan op de:

- in 2022 [actieve projecten](#).
- [begrotingssystematiek](#).
- [relevante ontwikkelingen](#) binnen de projectenportefeuille.

Overzicht projecten

Een project is een eenmalige en eindige taak of activiteit met een concreet gedefinieerd eindresultaat, waarvan de uitvoering zich, in de meeste gevallen, over meerdere jaren uitstrekt. De reserveringen zijn bij voorgaande kadernota's, bij het vaststellen van de prognose grondbedrijf of bij MJP's genomen besluiten gedaan. Kredieten zijn formeel door de raad geautoriseerde en beschikbaar gestelde budgetten (vanuit de reserveringen) ten behoeve van de voorbereiding en/of uitvoering van een formeel voorgenomen project. In de tabel 'overzicht actieve projecten' zijn zowel de grote projecten (waaronder uit de Agenda Dordrecht 2030) als de overige projecten opgenomen. Het overzicht start met alle reserves die gevormd zijn ten behoeve van de Agenda Dordrecht 2030. Voor sommige projecten in dit overzicht geldt dat de dekking niet alleen wordt gevormd door deze reserve maar ook bijvoorbeeld een eerder gevormde reserve en soms ook cofinanciering door derden. In dit overzicht zijn de uitputting van de reserves als uitgangspunt genomen.

Voor de grondexploitaties zijn geen bedragen opgenomen, hiervoor verwijzen wij naar de stukken die als geheime bijlagen zijn gevoegd bij de prognose van het grondbedrijf. Bij de overige projecten vormt het reserveringsbedrag het totaal aan verwachte uitgaven dat nodig is om het project te realiseren. De dekking hiervan vindt plaats door gemeentelijke middelen en bijdragen van derden zoals subsidies.

In de tabel zijn de reserveringen, kredieten en uitgaven per project weergegeven. Hiermee wordt zichtbaar welk gedeelte van het krediet is uitgegeven en welk gedeelte nog beschikbaar (en eventueel heroverweegbaar) is.

Overzicht actieve projecten:

Agenda Dordt 2030

	Reservering	Kredieten/verstekte budgetten	Gerealiseerd
Spoorzone ¹	€ 140.000.000	€ 6.140.000	€ 1.597.000
Dordwijkzone	€ 55.000.000	€ 2.476.064	€ 352.089
Ruimte voor banen ²	€ 18.500.000	€ 1.445.860	€ 396.509
Dordtse Leerprogramma	€ 27.400.000	€ 9.305.459	€ 929.693
Toekomst Dordtse jongeren	€ 10.475.000	€ 0	€ 0
Zonne energie	€ 5.000.000	€ 200.000	€ 82.645
Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	€ 9.000.000	€ 0	€ 0
Binnenstadontwikkeling	€ 40.000.000	€ 250.000	€ 141.744
Co-financiering BZK midd Spuiboulevard	€ 3.400.000	€ 0	€ 0
Co-financiering Regiodeal	€ 3.000.000	€ 103.000	€ 71.000
Geluidsscherm Amstelwijck- GezondheidsPark	€ 17.000.000	€ 12.322.675	€ 7.658.121
Dordtse Mijl	€ 6.200.000	€ 6.200.000	€ 377.900
Parkeervoorziening Spuiboulevard	€ 640.000	€ 640.000	€ 14.798
	€ 335.615.000	€ 31.478.072	€ 11.596.959

¹ Binnen de Spoorzone zijn overige dekkingsbronnen uit andere reserves en subsidies. Deze zijn niet meegenomen in dit overzicht.

² Huidige storting in reserve bedraagt € 18,5 miljoen, in 2023 wordt nog € 2 miljoen gestort uit reserve SI-WDO conform raadsbesluit [2022-0169003](#).

Overige projecten

	Reservering	Kredieten/verstrekte budgetten	Gerealiseerd
Huis van Stad & Regio	nvt	€ 11.180.000	€ 7.792.000
Dordtse Mijl	€ 15.800.000	€ 15.800.000	€ 4.816.261
Dordt West	€ 25.808.586	€ 23.008.992	€ 16.917.235
	€ 41.608.586	€ 49.988.992	€ 29.525.496

Lopende grondexploitaties³

	Reservering	Kredieten/verstrekte budgetten	Gerealiseerd
Admiraalsplein	-	-	-
Amstelveen Businesspark	-	-	-
Amstelveen Wonen	-	-	-
Blekersdijk	-	-	-
BVP Baanhoekweg	-	-	-
BVP Mijlweg	-	-	-
Dordtse Kil IV	-	-	-
Drechtwerk B&S	-	-	-
Einsteinstraat 61	-	-	-
Gezondheidspark Middenzone	-	-	-
Gezondheidspark Overkampzone	-	-	-
Grote Hondring	-	-	-
Kilkade 7	-	-	-
Leerpark	-	-	-
Nijverheidsstraat	-	-	-
OMC terrein	-	-	-
Oranjepark	-	-	-
Oud Krispijn Zuid	-	-	-
Patersweg	-	-	-
Prof Langeveldlaan	-	-	-
Speeltuinlocatie Wielwijk	-	-	-
Spuiboulevard 4-88	-	-	-
Stadswerven	-	-	-
Steegoversloot	-	-	-
Troelstraweg	-	-	-
Vlijweide	-	-	-
Wielwijk	-	-	-
	-	-	-

³ Voor deze bedragen bij genoemde projecten verwijzen wij naar de geheime bijlagen bij de prognose 2023 van het grondbedrijf.

Begrotingsmethodiek projecten

Tot en met 2013 werd het overgrote deel van de meerjarig verstrekte projectkredieten begroot in de lopende jaarschijf. Aan het eind van het jaar werden de restantkredieten en bijbehorende dekkingsmiddelen overgeheveld naar het volgende boekjaar. Deze methodiek werd tot en met 2013 toegepast voor zowel exploitatieprojecten als voor investeringsprojecten.

Door toenemende aandacht voor meerjarig begroten is de hoogte van over te hevelen restantkredieten afgenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Door te gaan werken met jaarschijven krijgt de meerjarenbegroting een realistischer en, ten opzichte van het huidige begrotingsjaar, minder fluctuerend beeld van de te verwachten projectuitgaven. Daarnaast zullen de programma's jaarlijks een steeds minder groot exploitatiesaldo op inkomsten en uitgaven vertonen ten opzichte van de begroting.

Bij grondexploitaties geldt dat jaarlijks de nieuwe prognose wordt vastgesteld waarmee ook de begroting voor het lopende boekjaar wijzigt.

Relevante ontwikkelingen in projecten

In juni 2022 is in de Auditcommissie gesproken over de memo van de griffie over kaderstelling en controle van de raad bij grote risicovolle projecten. In deze commissie is onder andere geconcludeerd dat de projectbladen grote projecten niet het juiste middel zijn om de raad in positie te brengen als het gaat om sturing en bijsturing op deze projecten. Deze projectbladen maken daarom geen onderdeel meer uit van de cyclische P&C-documenten. In de [Begroting 2022](#) is op wens van de raad voor het eerst een Dashboard Agenda Dordrecht 2030 opgenomen. Dat geeft de raad twee keer per jaar een instrument om rondom die Agenda Dordt 2030 de grote hoofddoelstellingen te zien en de [voortgang](#) daarop. De grote projecten geven uitvoering aan de doelstellingen die benoemd zijn in de Agenda Dordrecht 2030 en in het Politiek Akkoord.

Bij aanvang van een project wordt met een raadsvoorstel aan de raad gevraagd om de kaders vast te stellen. Over de voortgang wordt gerapporteerd middels raadinformatiebrieven. Indien de scope wijzigt, er meer financiële middelen nodig zijn of er een andere reden is die het nodig maakt om de kaders te wijzigen, volgt een separaat raadsvoorstel waarin de raad wordt gevraagd deze kaders opnieuw vast te stellen. Daarnaast wordt de raad over de grondexploitaties geïnformeerd bij de jaarlijkse prognose van het grondbedrijf. Mocht bovenstaande onvoldoende blijken voor de raad om de juiste kaders te kunnen stellen en de controle hierop te hebben, zijn we altijd bereid om samen met de raad een nieuwe tool te ontwikkelen als aanvulling op bovengenoemde.

College en raad hebben zich in de vorige raadsperiode al uitgesproken over de groeiambitie. College en raad streven er naar om 10.000 woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad gedurende een periode van 15 tot 20 jaar. Deze woningen zullen binnenstedelijk - en met name in de Spoorzone - gerealiseerd worden. Deze groeiambitie heeft tot doel de sociaaleconomische positie van de stad te versterken en te voldoen aan de toenemende vraag naar woningen. Naast het bouwen van woningen wordt ingezet op 4.000 nieuwe banen. Die banenontwikkeling moet vooral terugkomen in de Westelijke Dordtse Oever/Dordtse Kil IV, Amstelwijk, de Campusontwikkeling Leerpark en de Binnenstad. De werklocaties sluiten aan bij de positieve groeiverwachtingen in de maakindustrie, logistiek, dienstverlening, zorg en de leisure/toerisme. Inmiddels is een start gemaakt met de revitalisering van de verouderde bedrijventerreinen Dordtse Kil I en II. Voor een aantal percelen die in erfpacht waren uitgegeven worden de erfpachtcontracten beëindigd en zullen de percelen, al dan niet samengevoegd, in bouwrijpe staat weer worden uitgegeven aan een partij die voldoet aan de voorwaarden die gesteld zijn in de maatschappelijke businesscase 'Ruimte voor banen'. Eén van de grote ontwikkelingen die erop gericht is om het woningaanbod in Dordrecht uit te breiden is de Spoorzone. Inmiddels is er

gekozen voor een andere naamgeving, namelijk StadsAs Dordt. Voor StadsAs Dordt wordt twee keer per jaar een voortgangsrapportage opgesteld en gedeeld met de raad.

In het [Politiek Akkoord 2022-2026](#) wordt aan het bovenstaande een vervolg gegeven met nieuwe accenten. Zo zijn er vijf focuspunten benoemd:

1. Realisatie van meer betaalbare woningen in Dordrecht.
2. Forse ambities voor een duurzame en groene stad.
3. We gaan ons nog meer inzetten voor bestaanszekerheid en gelijke kansen.
4. We zetten ook deze periode in op groei van de economie en een gezonde arbeidsmarkt.
5. We zetten ons daarom in voor een veilige, leefbare en levendige stad.

Deze vijf focuspunten vormen de basis voor deze bestuursperiode waarbij we werken aan een sterke toekomst voor onze stad. Vanuit die basis geven we concreet en gericht, maar met nieuwe, ambitieuze accenten, invulling aan de Agenda 2030 die de raad in 2021 heeft vastgesteld. Onze opgaven, programma's en projecten zullen hierop gericht zijn en invulling aan geven.

SiSa-bijlage 2022

Gemeenten kunnen extra geld krijgen om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen. De verantwoording over de besteding van dit geld verloopt via de SiSa-systematiek. SiSa staat voor Single Information, Single Audit en is de wijze waarop onder andere gemeenten, maar ook provincies en gemeenschappelijke regelingen, zich jaarlijks verantwoorden naar het Rijk en provincies over de besteding van specifieke uitkeringen. Hieronder is de SiSa bijlage 2022 gepresenteerd, die separaat wordt ingediend bij het Rijk.

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator		
JenV	A13	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen Gemeenten	Besteding in (jaar T) (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden) Aard controle R Indicator: A13/01 € 63.852	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A13/02	Correctie besteding (jaar T-1) Vanaf Sisa 2023 van toepassing i.v.m. SISA tussen medeoverheden Aard controle R Indicator: A13/03 € 0	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) in inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SISA 2023 Aard controle R Indicator: A13/04 € 63.852	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A13/05	
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) 1 maart tot en met 14 oktober 2022 (jaar T) Aard controle R Indicator: A16/01 € 20.009.000	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde plek per dag (GOO) met ingang van 15 oktober 2022 (jaar T) Aard controle R Indicator: A16/02 € 6.700.590	Vul in verschil werkelijke bestedingen ten opzichte van de gecombineerde uitkomst van A16/01 en A16/02 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) Aard controle R Indicator: A16/03 € 0	Besteding (jaar T) tbv de transitie-uitgezonderd uitvoeringskosten Aard controle R Indicator: A16/04 € 2.222.916	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie Aard controle R Indicator: A16/05 € 0	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) Aard controle R Indicator: A16/06 € 444.690
JenV	A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne Gemeenten	Totaal bedrag vorderingen uitgekeerde verstrekkingen (jaar T) POO Aard controle R Indicator: A16/07 € 0	Berekening totale besteding (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/08 € 280.350	Som indicatoren 01 t/m 08 Aard controle n.v.t. Indicator: A16/09 € 29.657.546	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/10 € 29.743.451	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A16/11 Nee	
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) Aard controle R Indicator: B2/01 59	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02 504	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) Aard controle D2 Indicator: B2/03 3	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04 140	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)(vanaf 2021) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05 Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Ja	Normbedragen voor e (ja/nee) (vanaf 2021) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/06 Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Ja
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07 Nee	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/08 € 863	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/09 € 32.799	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/10 € 863	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11 € 675.778	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/12 € 6.688.052
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/16 € 22.420	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17 € 191.520	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/18 € 10.404	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/19 € 485.520	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/20 € 0	Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21 € 141.372
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/22 € 0	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23 € 120.000	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/24 € 0	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/25 € 33.687	Totaal Normbedrag onderdeel f voor de SPUK B2 regeling Aard controle n.v.t. Indicator: B2/26 € 33.687	
BZK	C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls Tranche 1 t/m 3 Gemeenten	Projectnaamnummer Aard controle n.v.t. Indicator: C9/01	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht Aard controle n.v.t. Indicator: C9/02	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C9/03	Uitvoering WBI-maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 05 verplicht Aard controle n.v.t. Indicator: C9/04	Toelichting afwijkingen in faseringen (indicatoren 02 en 04) Aard controle n.v.t. Indicator: C9/05	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle D2 Indicator: C9/06
BZK	C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls Tranche 1 t/m 3 Gemeenten	1 WBI2 - Spuiboulevard 2 WBI3 - Maasterras 20	Nee Nee	0 0	Nee Nee	€ 675.778 € 6.688.052	
BZK	C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls Tranche 1 t/m 3 Gemeenten	Kopie projectnaam/ nummer Aard controle n.v.t. Indicator: C9/07	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) Aard controle D2 Indicator: C9/08	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 10 verplicht Aard controle n.v.t. Indicator: C9/09	Toelichting afwijking(en) prijscategorieën woningen Aard controle n.v.t. Indicator: C9/10	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C9/11	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C9/12
BZK	C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls Tranche 1 t/m 3 Gemeenten	1 WBI2 - Spuiboulevard 2 WBI3 - Maasterras 20	€ 0 € 0	Ja Ja	0 0	Nee Nee	
BZK	C25	Beleidsregeling subsidies Budget Investeren Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK) Provincies en gemeenten	Besteding (jaar T) exclusief bestedingen uit beten exploitatie Aard controle R Indicator: C25/01 € 72.196	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C25/02 Nee	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) exclusief bestedingen uit beten exploitatie Aard controle n.v.t. Indicator: C25/03 € 1.614.329	Berekende beta boven drempelwaarde ten behoeve van benefit sharing Aard controle R Indicator: C25/04 Alleen in te vullen na afloop project	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers Aard controle R Indicator: C25/05 Alleen in te vullen na afloop project	Aantal gerealiseerde kwaliteitsdragers Aard controle R Indicator: C25/06 Alleen in te vullen na afloop project
BZK	C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen Gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: C31/01 € 1.386.700	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C31/02 € 1.386.700	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging Aard controle n.v.t. Indicator: C31/03 € 0	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld Aard controle n.v.t. Indicator: C31/04 Ja	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C31/05	
BZK	C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen Beschikingsnummer /naam	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: C32/01	Besteding (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C32/02	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 augustus 2022 (Ja/Nee) Aard controle R Indicator: C32/04	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoording (Ja/Nee)

Gemeenten		Aard controle n.v.t. Indicator: C32/01	Aard controle R Indicator: C32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/03	Aard controle D2 Indicator: C32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/06
1	SUVIS21-00776366	€ 0	€ 0	Ja			Nee
2	SUVIS21-00795589	€ 0	€ 0	Ja			Nee
3	SUVIS21-00796170	€ 0	€ 0	Ja			Nee
4	SUVIS21-00796806	€ 0	€ 0	Ja			Nee
5	SUVIS21-00800596	€ 0	€ 0	Ja			Nee
6	SUVIS21-2-02395995	€ 0	€ 0	Ja			Nee
7	SUVIS21-2-03063326	€ 0	€ 0	Ja			Nee
8	SUVIS21-2-03063485	€ 0	€ 0	Ja			Nee
9	SUVIS21-2-03063490	€ 0	€ 0	Ja			Nee
10	SUVIS21-2-03063496	€ 0	€ 0	Ja			Nee
11	SUVIS21-2-03068953	€ 0	€ 0	Ja			Nee
12	SUVIS21-2-03068963	€ 0	€ 0	Ja			Nee
13	SUVIS21-2-03068969	€ 0	€ 0	Ja			Nee
14							
15							
	Kopie Beschikkingnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)				
	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/07	Aard controle D2 Indicator: C32/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C32/09				
1	SUVIS21-00776366	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
2	SUVIS21-00795589	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
3	SUVIS21-00796170	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
4	SUVIS21-00796806	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
5	SUVIS21-00800596	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
6	SUVIS21-2-02395995	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
7	SUVIS21-2-03063326	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
8	SUVIS21-2-03063485	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
9	SUVIS21-2-03063490	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
10	SUVIS21-2-03063496	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
11	SUVIS21-2-03068953	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
12	SUVIS21-2-03068963	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
13	SUVIS21-2-03068969	Nee	nog geen betalingen aan schoolbestuur gedaan				
14							
15							
BZK	C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw					
		SiSa tussen medeoverheden					
		Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen daarnaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning, capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat (in jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen
		Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/01	Aard controle R Indicator: C41B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/03	Aard controle R Indicator: C41B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/06
1	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 55.424	€ 55.424	€ 13.856	1	1	
2	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 0	€ 0	€ 0	0	0	
3							
4							
5							
		Kopie provinciecode	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C41B/09			
1	030008 Provincie Zuid-Holland	0	Nee				
2	030008 Provincie Zuid-Holland	0	Nee				
3							
4							
5							
BZK	C43	Regeling reductie energiegebruik woningen					
		Gemeenten					
		Beschikkingnummer/naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Aantal bereikte woningen	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Aard controle n.v.t. Indicator: C43/01	Aard controle R Indicator: C43/02	Aard controle R Indicator: C43/03	Aard controle D1 Indicator: C43/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/06
		RREW2020-00449583	€ 232.455	€ 643.216	5.999		Ja
		Totaal aantal bereikte huurwoningen	Is minstens 70% van de uitgekeerde specifieke uitkering bestemd voor activiteiten als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onder a, b of c van de regeling (Ja/Nee)?				
		Aard controle D1 Indicator: C43/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C43/08				
		3.531	Ja				
BZK	C55	Aanpak energiearmoede					
		Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemeoede kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemeoede kosten
		Aard controle n.v.t. Indicator: C55/01	Aard controle R Indicator: C55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/04	Aard controle R Indicator: C55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/06
		662	€ 599.241	€ 599.241	127	€ 114.960	€ 114.960
		Het aantal huishoudens dat ondersteuning -bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energiegebruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemeoede kosten			
		Aard controle n.v.t. Indicator: C55/07	Aard controle R Indicator: C55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/09			
		789	€ 714.201	€ 714.201			
		Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energiegebruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
		Aard controle n.v.t. Indicator: C55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: C55/15
		2.807	3.333	0	0	789	0
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire					
		Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		Aard controle R Indicator: C62/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/04				

BZK	C75	Regioeals 3 ^e tranche	€ 17.569	Nee						
			Betreeft pijler	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering per pijler (jaar T)	Totale besteding per pijler (t/m jaar T)	Totale cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C75/01	Aard controle R Indicator: C75/02	Aard controle R Indicator: C75/03	Aard controle R Indicator: C75/04	Aard controle R Indicator: C75/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C75/06		
1			Human Capital	€ 1.884.505	€ 1.482.831	€ 2.647.055	€ 1.941.380			
2			Toespraak Innovatie	€ 1.333.494	€ 328.263	€ 2.253.989	€ 603.848			
3			Dynamische Oevers	€ 526.372	€ 656.018	€ 529.882	€ 683.472			
4										
5										
			Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Totale uitvoeringskosten (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derden	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C75/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C75/08	Aard controle R Indicator: C75/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C75/10				
			Nee	€ 159.281	€ 426.251	Nee				
BZK	C209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen	Beschikingsnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) - per project	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) - per project	Aantal woonruimten waarvan de werkzaamheden zijn gestart in (jaar T)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/02	Aard controle R Indicator: C209/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/04	Aard controle D2 Indicator: C209/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/06		
1			RHA-2022-03326206	Merbau 62-64 Stadspolders Dordrecht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
2			RHA-2022-03327895	Huis en Haard - A16 Dordrecht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
10										
			Kopie Projectnaam	Aantal volledig gerealiseerde woonruimten (t/m jaar T)	De uitvoering loopt volgens de planning (ja/nee)	Zelfstandige uitvoering (ja/nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C209/09	Aard controle R Indicator: C209/10				
1			Merbau 62-64 Stadspolders Dordrecht	0	Ja	Ja				
2			Huis en Haard - A16 Dordrecht	0	Ja	Ja				
10										
			Eindverantwoording (Ja/Nee)							
			Aard controle n.v.t. Indicator: C209/11							
			Nee							
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)			
			Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05			
			€ 5.274.210	€ 1.022.130	€ 237.231	€ 392.719	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	In 2022 opgebouwde reserve om mee te nemen naar volgende vierjarige periode			
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/06	Aard controle R Indicator: D8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/08	Aard controle R Indicator: D8/09	Aard controle R Indicator: D8/10			
1							€ 330.648			
2										
10										
OCW	D10	Volwasseneneducatie	Verstrekte uitkering (jaar T) (inclusief eventuele prijsbijstelling)	Reservering educatie voorgaand jaar (jaar T-1) (beschikking OCW)	Totaal beschikbare middelen educatie (jaar T)	Besteding (jaar T) van educatie	Reservering besteding van educatie in (jaar T) voor volgend kalenderjaar (jaar T+1)	Onttrekking besteding van educatie in (jaar T) van volgend kalenderjaar (jaar T+1)		
			Aard controle R Indicator: D10/01	Aard controle R Indicator: D10/02	Aard controle R Indicator: D10/03	Aard controle R Indicator: D10/04	Aard controle R Indicator: D10/05	Aard controle R Indicator: D10/06		
			€ 1.182.696	€ 155.299	€ 1.337.995	€ 781.987	€ 295.573	€ 0		
			Contactgemeenten				Bij lagere besteding dan beschikbare middelen	Bij hogere besteding dan beschikbare middelen		
OCW	D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie	Besteding (jaar T) contactgemeente	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle R Indicator: D12/01	Aard controle R Indicator: D12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12/03					
			€ 1.064.426	€ 96.678	Nee					
			Beste besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten							
OCW	D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) contactgemeente	Besteding aan contactsoort (jaar T)	Totale besteding (jaar T) van educatie (automatisch ingevuld)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: D12A/01	Aard controle R Indicator: D12A/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/03	Aard controle R Indicator: D12A/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D12A/05			
			€ 0	€ 466.555	€ 466.555	€ 101.814	Nee			
			Beste besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 Contactgemeenten							
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra uur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)			
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03	Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05			
			€ 395.316	€ 0	€ 116.057	€ 0	€ 169.680			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs				
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/06	Aard controle R Indicator: D14/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09				
1			D60505 Gemeente Dordrecht	€ 0	060505 Gemeente Dordrecht	€ 0				
2										
10										
OCW	D19	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen(t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle R Indicator: D19/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D19/03					
			€ 407.008	€ 407.008	Nee					
OCW	D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	Naam instelling of samenwerkingsverband	Besteding (jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per instelling of samenwerkingsverband	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting			
			Aard controle n.v.t. Indicator: D21/01	Aard controle R Indicator: D21/02	Aard controle R Indicator: D21/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D21/05			
1			True North	€ 750	€ 750	Nee				
2			Stichting Rubii	€ 360	€ 360	Nee				
3			Dertronics	€ 390	€ 390	Nee				
4										
5										

lenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslaai	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen
		Subsidieregeling sanering verkeerslaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Waar)	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/01	Aard controle R Indicator: E3/02	Aard controle R Indicator: E3/03	Aard controle R Indicator: E3/04	Aard controle R Indicator: E3/05	Aard controle R Indicator: E3/06
1		lenWBSK 2021/120437	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2		BSV/22/00050	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3		BSV/22/00090	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
4								
5								
		Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen (t/m jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail (t/m jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van Rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
		Aard controle n.v.t. Indicator: E3/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/10	Aard controle R Indicator: E3/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E3/12	
1		lenWBSK 2021/120437	€ 0	€ 0	€ 0		Nee	
2		BSV/22/00050	€ 0	€ 0	€ 0		Nee	
3		BSV/22/00090	€ 0	€ 0	€ 0		Nee	
4								
5								
lenW	E19	Regeling specifieke uitkering uitvoeringspilots Ruimtelijke Adaptatie tweede tranche	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering (jaar T) ten laste van eigen middelen	Totale cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) ten laste van eigen middelen	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E19/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E19/02	Aard controle R Indicator: E19/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E19/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E19/05	
			€ 410.949	€ 707.653	€ 1.205.518	€ 1.919.513	Nee	
lenW	E20	Regeling stimulerende verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		Provincies en Gemeenten	Aard controle R Indicator: E20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Aard controle R Indicator: E20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 35.198	€ 182.518	€ 173.411	Nee		
		Naamnummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk			
		Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08			
1		102 Het aanbrengen van attentieverhogende markeringen aantal in meters	Nee	0				
2		108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	1		Plain 1940-1945, kruispunt Beinemastraat		
3		109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Ja	3		Armstelwijckweg		
4		117 Het volwaardig afwaarderen van een gebiedsontsluitingsweg 50 km/uur naar een ertoeegangsweg 30 km/uur aantal in meters	Nee	0				
5		122 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	1		Oude Veerweg		
6		217 Het volwaardig afwaarderen van een gebiedsontsluitingsweg 50 km/uur naar een ertoeegangsweg 30 km/uur aantal in meters	Nee	0		Komt nog in 2023		
7								
8								
lenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikingsnummer / naam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj)	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj)	Ervaringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E53/01	Aard controle R Indicator: E53/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/06
1		SPUKSLA-21-01979909	€ 0	€ 12.500	1-11-2021	1-11-2023	Nee	
2		SPUKSLA-22-03314719	€ 0	€ 0	1-1-2023	31-12-2025	Nee	
3		SPUKSLA-22-03307580	€ 0	€ 0	1-9-2022	1-3-2024	Nee	
4								
5								
		Kopie beschikingsnummer /naam	Jaar waarin het project is opgenomen in een centraal uitvoeringsplan					
		Aard controle n.v.t. Indicator: E53/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E53/08					
1		SPUKSLA-21-01979909	2022 en 2023					
2		SPUKSLA-22-03314719	2023					
3		SPUKSLA-22-03307580	2023					
4								
5								
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t. Indicator: E53/09						
		Nee						
lenW	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1)	Project afgerond (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01	Aard controle R Indicator: E58/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04	Aard controle R Indicator: E58/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06
1		2021/285669 PFAS2021	€ 535.463	€ 858.373	Ja	€ 0	Nee	
2		9-mail d.d. 29 april 2021 16:45 Diffuus lood	€ 52.357	€ 52.357	Ja	€ 0	Nee	
10								
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07						
		Nee						
lenW	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie Jaar T-1 per project ivm SiSa tussen medeoverheden (Jaar T-1)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E83/01	Aard controle R Indicator: E83/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/03	Aard controle R Indicator: E83/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/05	
1		Merwedepolder (ZH050500001)	€ 63.969	Ja	€ 0	€ 63.969		
2		Crayenstein-Oost (ZH050500009)	€ 7.396	Ja	€ 0	€ 7.396		
3		Transberg (ZH050500011)	€ 40.781	Ja	€ 0	€ 40.781		
4		Polder Stedelijk (ZH050500007)	€ 35.539	Ja	€ 0	€ 35.539		
5		Gips Houtberiding /Nijverheidsstraat (ZH050500025)	€ 73.063	Ja	€ 0	€ 73.063		
6		Papendrechtsestraat/Merwedestraat (ZH050500282)	€ 0	Ja	€ 0	€ 0		

			7	Mervepolder - onderzoek/plots mbt mogelijkheden afbouw optimalisatie nazorg. (ZH050500001, ZH050500025, ZH050500009)	€ 38.052			€ 0	€ 38.052	
			8				Ja			
			9	Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld		Project afgerond (Ja/Nee)		
				Aard controle n.v.t. Indicator: E83/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/08		Aard controle n.v.t. Indicator: E83/09		
			1	Mervepolder (ZH050500001)	Ja			Nee		
			2	Crayenstein-Oost (ZH050500009)	Ja			Nee		
			3	Transberg (ZH050500011)	Ja			Nee		
			4	Polder Stedelijk (ZH050500007)	Ja			Nee		
			5	Gips Houtbereiding /Nijverheidsstraat (ZH050500025)	Ja			Nee		
			6	Papendrechtsestraat/Mervepolder (ZH050500282)	Ja			Nee		
			7	Mervepolder - onderzoek/plots mbt mogelijkheden afbouw optimalisatie nazorg. (ZH050500001, ZH050500025, ZH050500009)	Ja			Nee		
			8							
			9	Eindverantwoording (Ja/Nee)						
				Aard controle n.v.t. Indicator: E83/10						
				Nee						
EZK	F1	Regeling aankoop woningen onder een huurovereenkomst		Projectnaam/UWHS-nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per woning	Is de bestemming gewijzigd (Ja/Nee)		Eindverantwoording per woning (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: F1/01	Aard controle R Indicator: F1/02	Aard controle D1 Indicator: F1/03		Aard controle D1 Indicator: F1/04	Aard controle R Indicator: F1/05	
			1	LWHS170061	€ 0	Nee		Nee	€ 233.772	
			2	LWHS170098	€ 0	Nee		Nee	€ 335.932	
			3	LWHS170036	€ 0	Nee		Nee	€ 591.436	
			4	LWHS170129	€ 0	Nee		Nee	€ 277.281	
			5	LWHS170190	€ 0	Nee		Nee	€ 464.377	
			6							
			7							
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2022		Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente	
				1.1 Participatiewet (PW)	1.1 Participatiewet (PW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
				Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
				Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud Gemeente	Besteding (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente	Gedrfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) l.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	
				1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.6 Wet werk en inkomens kunstenaars (WWIK)	1.7 Participatiewet (PW)	1.7 Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)	
				Aard controle R Indicator: G2/07	Aard controle R Indicator: G2/08	Aard controle R Indicator: G2/09	Aard controle R Indicator: G2/10	Aard controle R Indicator: G2/11	Aard controle R Indicator: G2/12	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
				Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) l.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)					
				Participatiewet (PW)	Aard controle D2 Indicator: G2/13	Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Nee						
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2021		Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen naast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ	
				Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordt hier het totaal (jaar T-1)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
				(Dus: deel Openbaar lichaam uit SISA (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	1.1 Participatiewet (PW)	1.1 Participatiewet (PW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/01	Aard controle R Indicator: G2A/02	Aard controle R Indicator: G2A/03	Aard controle R Indicator: G2A/04	Aard controle R Indicator: G2A/05	Aard controle R Indicator: G2A/06	
			1	060505 Gemeente Dordrecht	€ 53.304.254	€ 951.409	€ 2.548.925	€ 2.499	€ 123.110	
			2							
			100	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	
				In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
				1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004)	1.6 Wet werk en inkomens kunstenaars (WWIK)	1.7 Participatiewet (PW)		
				Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/07	Aard controle R Indicator: G2A/08	Aard controle R Indicator: G2A/09	Aard controle R Indicator: G2A/10	Aard controle R Indicator: G2A/11	Aard controle R Indicator: G2A/12	
			1	060505 Gemeente Dordrecht	€ 0	€ 287.903	€ 23.584	€ 0	€ 2.959.326	
			2							
			100	Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Gedrfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 l.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) l.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire			
				In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam			
				1.7 Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)	Participatiewet (PW)	Aard controle D2 Indicator: G2A/16			
				Aard controle n.v.t. Indicator: G2A/13	Aard controle R Indicator: G2A/14	Aard controle R Indicator: G2A/15				
			1	060505 Gemeente Dordrecht	€ 57.236	€ 73.004	€ 0			
			2							
			100							
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking). gemeentedeel 2022		Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	

		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in (jaar T) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire			
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11		
		Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10			
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking), totaal 2021 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
			Aard controle n.v.t. Indicator: G3A/01	Aard controle R Indicator: G3A/02	Aard controle R Indicator: G3A/03	Aard controle R Indicator: G3A/04	Aard controle R Indicator: G3A/05	Aard controle R Indicator: G3A/06
			1 060505 Gemeente Dordrecht	€ 9.000	€ 201	€ 28.911	€ 0	€ 0
			2					
			100					
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BOB in jaar T-1 i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekingen BBZ in jaar T-1 i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire
			Aard controle n.v.t. Indicator: G3A/07	Aard controle R Indicator: G3A/08	Aard controle R Indicator: G3A/09	Aard controle R Indicator: G3A/10	Aard controle R Indicator: G3A/11	Aard controle R Indicator: G3A/12
			1 060505 Gemeente Dordrecht	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2								
100								
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) oemeentedeel 2022 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overrid)
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10					
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Nee					
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Nee					
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Nee					
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Nee					
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Nee					
6 Totaal	0	0	Nee					
Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)				
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15				
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)								
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)								
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)								
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)								
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)								
6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0				
Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekingen Tozo in jaar T i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire					
Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19					
1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)		€ 0	€ 0					
2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)		€ 0	€ 0					
3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)		€ 0	€ 0					
4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)		€ 0	€ 0					
5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)		€ 0	€ 0					
6 Totaal	0	0	0					
SZW	G4A	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), totaal 2021	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T-1) levensonderhoud	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (aflossing)	
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	

Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordt hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking die uw gemeente van het Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.		Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/01	Aard controle R Indicator: G4A/02	Aard controle R Indicator: G4A/03	Aard controle R Indicator: G4A/04	Aard controle R Indicator: G4A/05
1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 614.254	€ 0	€ 315.674	€ 3.808	
2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 111.429	€ 0	€ 302.007	€ 2.500	
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 3.985.401	€ 376.532	€ 204.153	€ 2.523	
4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 971.174	€ 47.346	€ 8.061	€ 0	
5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 302.441	€ 5.165	€ 3.397	€ 0	
Kopie regeling		Baten (jaar T-1) kapitaalverstreking (overig)	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T-1)	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/06		Aard controle R Indicator: G4A/07	Aard controle R Indicator: G4A/08	Aard controle R Indicator: G4A/09		
1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 32	109	0		
2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 4	12	0		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	858	40		
4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	208	12		
5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	55	5		
Kopie regeling		Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T-1 i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud - Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekingen Tozo in jaar T-1 i.v.m. kinderopvangtoeslagaffaire	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/10		Aard controle R Indicator: G4A/11	Aard controle D2 Indicator: G4A/12	Aard controle R Indicator: G4A/13		
1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 19.904	€ 0	€ 0		
2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 421	€ 0	€ 0		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
SZW	G10	Wet inburgering 2021_gemeentedeel 2022	Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Aard controle R Indicator: G10/01	Aard controle R Indicator: G10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03		
		€ 285.672	€ 0	Nee		
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente	
Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de War		Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/04		
		€ 0	€ 0	Nee		
SZW	G12A	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_totalen	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen), jaar T-1.
Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordt hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)		Aard controle n.v.t. Indicator: G12A/01	Aard controle R Indicator: G12A/02	Aard controle R Indicator: G12A/03	Aard controle R Indicator: G12A/04	
1	060505 Gemeente Dordrecht	€ 21.009	€ 0	€ 0	200	
2						
20						
SZW	G13	Onderwijsroute 2022_deel gemeente	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) Gemeente
Alle gemeenten verantwoordt hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Aard controle R Indicator: G13/01	Aard controle R Indicator: G13/02	Aard controle R Indicator: G13/03	Aard controle R Indicator: G13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05
		€ 31.790	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
WVS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Gemeenten	Totale werkelijke berekende subsidie	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten
		Aard controle R Indicator: H4/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06
		€ 805.313	€ 611.120			
Activiteiten		Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) overige kosten	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toelichting meegenomen is
Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03		Aard controle R Indicator: H4/04	Aard controle R Indicator: H4/05	Aard controle R Indicator: H4/06	Aard controle R Indicator: H4/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H4/08
1	nieuwbouw zwembad	€ 557	€ 557	€ 0	€ 0	
2	nieuwbouw gymzalen	€ 30.148	€ 30.148	€ 0	€ 0	
3	aankoop kunststrassen	€ 165.165	€ 165.165	€ 0	€ 0	
4	renovatie sportparken	€ 113.437	€ 113.437	€ 0	€ 0	
5	aankoop machines	€ 6.707	€ 0	€ 6.707	€ 0	
6	inventaris gymzalen	€ 6.898	€ 0	€ 6.898	€ 0	
7	beveiliging en schoonmaak gymzalen	€ 21.723	€ 0	€ 21.723	€ 0	
8	beheer & exploitatie gymzalen	€ 62.834	€ 0	€ 62.834	€ 0	
9	dienstverlening zwembad	€ 540	€ 0	€ 540	€ 0	
10	beheer & exploitatie zwembad	€ 13.947	€ 0	€ 13.947	€ 0	
11	roerende aankopen sportparken	€ 2.426	€ 0	€ 2.426	€ 0	
12	dienstverlening sportparken	€ 33.584	€ 0	€ 33.584	€ 0	
13	beheer & exploitatie sportparken	€ 126.618	€ 0	€ 126.618	€ 0	

			14 Overige kosten	€ 26.538	€ 0	€ 0	€ 26.538	
			15					
			16					
VWS	H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	Projectnaamnummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Project is volgens plan/aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee)	Toelichting	
		Gemeenten		Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie			
			Aard controle n.v.t. Indicator: H7/01	Aard controle R Indicator: H7/02	Aard controle R Indicator: H7/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H7/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H7/05	
			1 SP/110599/2020	€ 31.506	€ 137.424	Ja		
			2					
			3					
			10					
			Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Projectwerkzaamheden afgerond? (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H7/06	Aard controle n.v.t. Indicator: H7/07				
			Ja	Ja				
VWS	H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022	Beschikingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T)	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T)	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T)
				Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd	Gerealiseerd
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02	Aard controle R Indicator: H8/03	Aard controle R Indicator: H8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06
			1 1036747	€ 265.426	€ 0	€ 109.811	€ 0	€ 186.584
			2 1042186	€ 113.149	€ 0	€ 19.271	€ 0	€ 19.271
			3					
			4					
			Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08				
			1 1036747	Ja				
			2 1042186	Nee				
			3					
			4					
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T)	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: H12/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03			
			€ 41.668	Ja	Nee			
VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee)	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02	Aard controle R Indicator: H21/03	Aard controle R Indicator: H21/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05	
			Ja		€ 50.000	€ 50.000	Ja	
VWS	H22	Regeling specifieke uitkering regionaal projectleider aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2022	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Gerealiseerde activiteit aanstellen regionaal projectleider voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' in het jaar 2022? (Ja/Nee)	Toelichting (Toelichting verplicht indien bij H22/03 "Nee" is ingevuld)	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording? (Ja/Nee)
		Gemeenten	Zelfstandige uitvoering	Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2023 Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie				
			Aard controle R Indicator: H22/01	Aard controle R Indicator: H22/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H22/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H22/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H22/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H22/06
			€ 64.349	€ 64.349	Ja		Ja	Ja
VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Beschikingsnummer / kenmerk	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) Automatisch berekend	Totale definitieve exploitatietekort Automatisch berekend	Totale cumulatieve besteding Automatisch berekend	Eindverantwoording	
			Aard controle n.v.t. Indicator: H25/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/02	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/05	
			1 SPUKUZ21-22220	€ 238.513	€ 238.513	€ 238.513	Ja	
			Naam locatie	Bereikt periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totale toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: H25/06	Aard controle R Indicator: H25/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/08	Aard controle R Indicator: H25/09	Aard controle R Indicator: H25/10	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/11
			1 Sportboulevard	Nov + dec 2021	€ 165.131	€ 165.131	€ 165.131	€ 165.131
			2 Sportboulevard	Jan-22	€ 73.382	€ 73.382	€ 73.382	€ 73.382
			50					
LNV	L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebiedsnaam/nummer	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
		SiSa tussen medeoverheden						
			Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/02	Aard controle R Indicator: L7B/03	Aard controle R Indicator: L7B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/06
			1 PZH-2021-778285898	030008 Provincie Zuid-Holland	€ 95.085	€ 154.528	Ja	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
			2					T.a.v. prestatie/activiteit 1 en 2 is cumulatief € 129.528 uitgegeven. De volledige € 25.000 van prestatie/activiteit 3 is besteed.
			10					

Controleverklaring van de accountant

Volgt

Bijlagen

Overzicht Bijlagen

Beleidsindicatoren

Met de basisset beleidsindicatoren van de VNG ziet iedere gemeente in Nederland hoe ze ervoor staan. De set omvat 34 indicatoren, verdeeld over acht taakvelden. Met de tabel laten we, in samenwerking met het Onderzoekcentrum Drechtsteden (OCD), zien hoe Dordrecht er voorstaat ten opzichte van de G40. In de toelichting is aangegeven wat er met de indicatoren wordt bedoeld en plaatsen we enkele kanttekeningen.

indicator – eenheid	jaar	Dordrecht JS2022	Dordrecht B2023	Dordrecht JS2021	Dordrecht B2022	jaar	G40
bestuur en ondersteuning							
formatie - FTE's per 1.000 inwoners (FTE)	2022	10,46	11,09 ¹	5,63	6,00	2022	n.b.
bezetting - FTE's per 1.000 inwoners (FTE)	2022	9,94	10,76 ¹	5,01	5,66	2022	n.b.
apparaatskosten - kosten per inwoner (€)	2022	1.000,91	1.123,38 ¹	842,07	765,78	2022	n.b.
externe inhuur - kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2022	28,72	8,19 ¹	21,11	6,95	2022	n.b.
overhead - % van de totale lasten (%)	2022	7,23	11,1 ¹	5,02	7,49	2022	n.b.
veiligheid							
verwijzingen Halt - per 1.000 inwoners 12-17 jaar	2021	6	6	10	10	2021	10
jongeren met delict voor rechter - % van 12-21 jaar	2020	2,0	2,0	2,0	2,0	2020	1,0
winkeldiefstal - per 1.000 inwoners	2022	3,7	2,6	2,7	3,5	2022	3,3
gewelddsmisdrijven - per 1.000 inwoners	2022	5,8	5,6	6	6	2020	5,5
diefstal uit woning - per 1.000 inwoners	2022	0,8	0,8	1,3	1,8	2021	1,5
vernietiging en beschadiging - per 1.000 inwoners	2022	5,6	5,1	7,2	7,2	2021	4,7
economie							
functiemenging - %	2021	52,0	52,0	51,9	51,9	2021	54,2
banen - per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2021	667,0	667,0	766,7	766,7	2021	727,8
vestigingen - per 1.000 inwoners 15-74 jaar	2022	123,1²	115,7	123,9	123,9	2022	124,1 ²

onderwijs							
absoluut verzuim - aantal per gemeente per 1.000 leerlingen	2021	1,2	1,2	1,4	15,0	2021	2,7
relatief verzuim - aantal per gemeente per 1.000 leerlingen	2021	9	9	16	270,0	2021	20
voortijdige schoolverlaters - %	2021	2,7	2,7	2,3	2,5	2021	2,2
sport, cultuur, recreatie							
niet-sporters - %	2020	52,6	52,6	52,6	58	2020	48,8
 sociaal domein							
kinderen in uitkeringsgezin - %	2021	8	8,0	8,0	8,0	2021	7
netto arbeidsparticipatie - %	2022	70,2	65,7	65,7	65,7	2020	67,5
werkloze jongeren - %	2021	2	3,0	3,0	2,0	2021	2
personen met bijstandsuitkeringen - per 10.000 inwoners 18+	2021	520,7	520,7	445,8	583,3	2021	499,0
lopende re-integratievoorzieningen - per 10.000 inw. 15-64 jr	2e helft 2022	153	152,0	238,1	238,1	2e helft 2022	121
jongeren met jeugdhulp - %	1e helft 2022	12,8	15,3	12,3	13,8	1e helft 2022	11,3
jongeren met jeugdbescherming - %	1e helft 2022	6,4	1,5	1,4	1,5	1e helft 2022	7,9
jongeren met jeugdreclassering - %	1e helft 2022	1,4	0,5	0,4	0,5	1e helft 2022	1,5
cliënten met een maatwerkarrangement - per 10.000 inwoners	2022	790	850	780	850	1e helft 2021	699
volksgezondheid en milieu							
huishoudelijk restafval - kg per inwoner	2021	190	228	214	214	2020	171
hernieuwbare elektriciteit - %	2020	20,4	20,3	19,4	16,6	2018	10,7
volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing							
WOZ-waarde woningen (gemiddelde) - x € 1.000	2022	248	227	227	206	2022	261
nieuwbouw - per 1.000 woningen	2022	2,8	9,1	6,90	6,90	2021	9,1
demografische druk (groen en grijs) - %	2022	68,6	68,3	68,3	68,3	1e helft 2021	64,5
woonlasten éénpersoonshuishouden - €	2022	803	734	734	734	2022	839
woonlasten meerpersoonshuishouden - €	2022	818	734	734	734	2022	916

¹ Het verschil ten opzichte van voorgaande jaren is het resultaat van de invlechting van de GR Drechtsteden per 1 januari 2022.

² Leeftijdsgroep niet exact bekend.

De tabel bevat de Dordtse score op 34 indicatoren uit de basisset van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De basisset is eind 2015 tot stand gekomen en in het voorjaar van 2016 voor het eerst door KING gevuld. Sindsdien zijn vijf indicatoren komen te vervallen: hardekern jongeren, verkeersongevallen met een motorvoertuig, overige vervoersongevallen met een gewonde fietser, bruto gemeentelijk product, achterstandsleerlingen. Vooral omdat de gegevens niet meer worden bijgehouden of de indicator teveel is gewijzigd. Voor het thema verkeer & vervoer zijn nu in het geheel geen indicatoren meer voorhanden.

In onderstaande tabel geven we per indicator de definitie en plaatsen we enkele kanttekeningen bij de interpretatie van de cijfers.

indicator	definitie	toelichting
veiligheid		
verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar (vanaf jaartal 2020, daarvoor was het per 10.000 inwoners). Jongeren komen bij Halt terecht omdat ze een grens hebben overschreden. Ze hebben bijvoorbeeld een afvalbak vernield, gespijbeld of een winkeldiefstal gepleegd	Aantal verwijzingen kan ook weerspiegelen hoe actief er op wordt ingezet
jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen	
winkeldiefstal	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	
gewelddsmisdrijven	Het aantal gewelddsmisdrijven, per 1.000 inwoners (vanaf jaartal 2020, daarvoor was het per 10.000 inwoners). Voorbeelden van gewelddsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.)	
diefstal uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners	
vernieling en beschadiging	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners	
economie		
functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen	Streven kan zijn om werken en wonen zoveel mogelijk in balans te hebben en dus zo dicht mogelijk bij de 50% uit te komen
banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. Gaat om personen die minimaal 1 uur per week betaalde activiteiten verrichten op of vanuit een vestiging: meewerkende eigenaar (directie, bedrijfshoofd), meewerkend gezinslid, zelfstandige beroepsbeoefenaar en/of werknemer (inclusief uitzendkrachten)	Op basis van een enquête, dus uitkomst omgeven door nauwkeurigheidsmarges
vestigingen	Elke afzonderlijk gelegen ruimte, terrein of complex van ruimten of terreinen, benut door een bedrijf voor uitoefening van de activiteiten. Ieder bedrijf bestaat uit tenminste één vestiging. Meerdere locaties van een bedrijf binnen één postcodegebied worden als één vestiging beschouwd	

---

onderwijs

---

absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school
relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is (te laat, luxe verzuim, te laat terug van vakantie of signaalverzuim)
voortijdige schoolverlaters	Het aandeel leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dus zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

---

sport, cultuur, recreatie

---

niet-sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners	Enquêtegegevens, dus omgeven door nauwkeurigheidsmarges
---------------	--	---

---

 sociaal domein

---

kinderen in uitkeringsgezin	Kinderen tot 18 jaar die leven in een gezin dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	
netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking (15-74 jaar) ten opzichte van de bevolking	Op basis van de CBS enquête 'Beroepsbevolking', dus omgeven door nauwkeurigheidsmarges
werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	
personen met bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering op grond van de Participatiewet (vanaf jaartal 2020 per 10.000 inwoners, daarvoor was het per 1.000 inwoners)	
lopende re-integratievoorzieningen	Voorzieningen die door een gemeente worden ingezet nadat de gemeente heeft vastgesteld dat een cliënt een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt). De voorziening is erop gericht de afstand tot de arbeidsmarkt van een cliënt te verkleinen, waarbij het doel op de lange termijn altijd arbeidsinschakeling is (vanaf jaartal 2020 per 10.000 inwoners, daarvoor was het per 1.000 inwoners).	Het zou beter zijn om deze indicator te corrigeren voor de omvang van de doelgroep. Streven is immers: zorgen dat iedereen die een voorziening nodig heeft, deze ook krijgt
jongeren met jeugdhulp	Hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders	Voor deze drie indicatoren kan ook gelden: hoe hoger, hoe beter. Dat kan als je redeneert vanuit de gedachte: iedere jongere met behoefte aan hulp of bescherming ook daadwerkelijk helpen
jongeren met jeugdbescherming	Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'	
jongeren met jeugdreclassering	Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar.	

---

cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo (vanaf jaartal 2020 per 10.000 inwoners, daarvoor was het per 1.000 inwoners).	Idealiter geeft deze indicator weer of de cliënten die een arrangement nodig hebben, deze ook krijgen.
--------------------------------------	--	--

volksgezondheid en milieu

huishoudelijk restafval	Door of in opdracht van de gemeente bij huishoudens ingezameld afval (inclusief door scholen, verenigingen en liefdadigheidsorganisaties ingezameld textiel, oud papier en karton). Omdat het afval van kleine winkels en dergelijk vaak tegelijk met het afval van huishoudens wordt ingezameld, zal een (klein) deel niet afkomstig zijn van huishoudens	Op basis van een schriftelijke vragenlijst onder alle Nederlandse gemeenten. Ruim 90 procent retourneert een bruikbare vragenlijst
hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. Het gaat hier om het gebruik	Vanwege de grote verschillen in scores zetten we vraagtekens bij de juistheid ervan

volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing

WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen (koop en huur)
nieuwbouw	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen
demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (niet werkende bevolking/werkende bevolking)
woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (onroerendzaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing)
woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (onroerendzaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing)

Overzicht primitieve begroting en afwijkingen 2022

Op verzoek van de raad is in de jaarstukken een aansluitingsoverzicht opgenomen waarbij zichtbaar is gemaakt op basis van welke besluiten de primair vastgestelde begroting is gewijzigd en is gekomen tot de geactualiseerde begroting. De realisatie wordt vervolgens afgezet tegen de geactualiseerde begroting. De verschillen tussen de laatste twee wordt toegelicht in het onderdeel [verschillenanalyse programma's](#).

		Bedragen x € 1.000			
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		23.670	10.686	-203	12.781
222003	Invlechting GRD in Dordrecht	11	1.100	-	-1.089
222004	Raadsvoorstel Decentralisatie uitkering Gezond in de Stad 2022	-201	-	-	-201
222006	Budgetoverheveling 2021 naar 2022	3.298	-	-3.298	-
222031	Decentralisatie- uitkering Crisisdienstverlening 2022	-609	-	-	-609
222099	Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	1.750	500	-	1.250
222100	1e verzamelwijziging 2022	-146	408	100	-454
222200	2e verzamelwijziging 2022	15.460	1.357	-	14.103
222400	1e bestuursrapportage 2022	-5.267	371	-	-5.638
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		14.296	3.736	-3.198	7.362
Actuele Begroting 2022		37.966	14.422	-3.401	20.143
Af: realisatie 2022		23.024	11.390	-3.369	8.265
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		14.942	-3.032	-32	11.877
Leefbaar en Veilig Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		17.153	377	-1.153	15.623
222100	1e verzamelwijziging 2022	26	-	-	26
222200	2e verzamelwijziging 2022	4	-190	-	194
222400	1e bestuursrapportage 2022	2.836	2.059	-	777
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		2.866	1.869	-	997
Actuele Begroting 2022		20.019	2.246	-1.153	16.620
Af: realisatie 2022		39.948	31.252	-845	7.851
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		-19.929	29.006	-308	8.768
Groen en Ruimtelijk Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		47.100	16.464	-2.228	28.408
222001	Spoorzone	788	-	-788	-
220003	Dordtwijkzone Stadspark	555	-	-555	-
222002	Maasterras weeskinderendijk en cs	824	-	-824	-
222003	Invlechting GRD in Dordrecht	1.505	3.087	-	-1.582
222006	Budgetoverheveling 2021 naar 2022	625	-	-625	-
222012	Dagrecreatieterrein	-	-	-	-
222019	Inrichting OR Charlotte de Bourbon e.o.	-	-	-	-
222023	DWZ Schenkeldijk en Reewegpark	-66	-180	-114	-
222036	Project Amstelwijck Geluidsschermen	3.000	-	-3.000	-
222044	Corr bwn 222023 ivm 309	-	-	-	-
222099	Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	-	-	-	-
222100	1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	2.529	5.681	2.917	-235
222200	2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	1.812	1.677	-24	111
222400	1e bestuursrapportage 2022	614	-16	-	630
222800	Technische wijziging IP2022-2026	-	-	-	-
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		12.186	10.249	-3.013	-1.076
Actuele Begroting 2022		59.286	26.713	-5.241	27.332
Af: realisatie 2022		52.697	25.047	-4.959	22.691
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		6.589	-1.666	-282	4.638

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		268.912	59.660	-2.490	206.762
222004	Raadsvoorstel Decentralisatie uitkering Gezond in de Stad 2022	201	-	-	201
222006	Budgetoverheveling 2021 naar 2022	1.418	-	-1.418	-
222032	Energietoeslag 2e tranche extra doelgroep via AR	250	-	-	250
222099	Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	-1.350	-	100	-1.250
222100	1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	3.974	469	-166	3.339
222200	2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	9.557	1.791	-	7.766
222400	1e bestuursrapportage 2022	8.972	530	-	8.442
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		23.022	2.790	-1.484	18.748
Actuele Begroting 2022		291.934	62.450	-3.974	225.510
Af: realisatie 2022		290.501	62.431	-3.788	224.282
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		1.433	-19	-186	1.229
Lerend en Ondernemend Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		29.790	10.368	-3.359	16.063
222003	Invlechting GRD in Dordrecht	18	4	-	14
222006	Budgetoverheveling 2021 naar 2022	561	-	-561	-
222007	Actualisatie IHP KN 2021	-	-	-	-
222024	Dordts Leerprogramma	525	-	-525	-
222031	Decentralisatie- uitkering Crisisdienstverlening 2022	609	-	-	609
222037	Ruimte voor banen	350	-	-350	-
222099	Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	587	1.142	556	1
222100	1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	4.627	3.692	-934	1
222200	2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	4.637	3.704	-877	56
222400	1e bestuursrapportage 2022	438	-	-	438
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		12.352	8.542	-2.691	1.119
Actuele Begroting 2022		42.142	18.910	-6.050	17.182
Af: realisatie 2022		38.952	17.231	-5.527	16.194
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		3.190	-1.679	-523	986
Gezond en Levendig Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		37.084	6.708	-4.658	25.718
222005	Amendement Sportparken	-	-	2.000	2.000
222006	Budgetoverheveling 2021 naar 2022	2.774	-	-2.774	-
222011	Raadsvoorstel Binnenstadsvisie Dordrecht	250	-	-250	-
222012	Dagrecreatieterrein	-	-	-	-
222017	Raadsvoorstel DOOR begrotingssubsidie	84	-	-	84
222038	Inzet Crisis- en herstellfonds	127	-	-127	-
222099	Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	-	324	-	-324
222100	1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	3.951	1.774	-1.852	325
222200	2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	-440	137	563	-14
222400	1e bestuursrapportage 2022	211	128	-	83
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		6.957	2.363	-2.440	2.154
Actuele Begroting 2022		44.041	9.071	-7.098	27.872
Af: realisatie 2022		40.122	10.453	-4.374	25.295
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		3.919	1.382	-2.724	2.578

Duurzaam en Innovatief Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		19.697	17.104	-126	2.467
222003	Invlechting GRD in Dordrecht	-245	578	-	-823
222025	Zonneoffensief Fase 1	100	-	-100	-
222100	1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	185	1.497	-257	-1.569
222200	2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	1.185	1.645	215	-245
222400	1e bestuursrapportage 2022	670	-	-	670
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		1.895	3.720	-142	-1.967
Actuele Begroting 2022		21.592	20.824	-268	500
Af: realisatie 2022		21.595	20.825	92	862
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		-3	1	-360	-362

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht		Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022		51.779	56.323	5.570	1.026
222002	Maastreras weeskinderendijk en cs	782	782	-	-
222003	Invlechting GRD in Dordrecht	-147	1	-	-148
222006	Budgetoverheveling 2021 naar 2022	52	-	-52	-
222009	Project Oudland	2.002	2.002	-	-
222014	Karel Doormanweg	442	442	-	-
222015	Verwervingen plangebied weeskinderendijk	5.985	6.086	-	-101
222016	Piet Heijnstraat Speeltuinlocatie Wielwijk	-253	-253	-	-
222021	Einsteinstraat 61	71	25	-46	-
222022	HvS&R	1.673	-	-1.673	-
222026	Bijstelling GREX-en 2022-2026	12.197	18.743	6.546	-
222028	Afronding Plan Tij	35	-	-35	-
222029	Verkoop PG Gezondsheidspark	7.700	10.000	2.156	-144
222033	Dordtse Kil I&II	422	-220	-643	-1
222035	Aanvulling op bwn 222026 jaarschijf 2022	-1.881	-3.974	-2.093	-
222039	Spuiboulevard 2022	460	90	-370	-
222040	Van Baerleplantsoen	44	-	-44	-
222041	Vaststellen grondexploitatie Vlijweide 2022	248	851	603	-
222099	Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	-	-	-	-
222100	1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	1.403	488	-337	578
222200	2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	-7.980	-6.778	1.345	143
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022		23.803	29.393	5.357	-233
Actuele Begroting 2022		75.582	85.716	10.927	793
Af: realisatie 2022		63.455	54.338	-8.499	618
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)		12.127	-31.378	19.426	175

Financiën van Dordrecht	Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022	46.954	348.662	-10.342	-312.050
222002 Maasterras weeskinderendijk en cs	-	-	-	-
222003 Invlechting GRD in Dordrecht	38.859	33.961	-1.269	3.629
222005 Amendement Sportparken	-2.000	-	-	-2.000
222007 Actualisatie IHP KN 2021	-	-	-	-
222009 Project Oudland	-	-	-	-
222012 Dagrecreatieterrein	-	-	-	-
222014 Karel Doormanweg	-	-	-	-
222015 Verwervingen plangebied weeskinderendijk	-100	-237	-36	101
222016 Piet Heijnstraat Speeltuinallocatie Wielwijk	-	-	-	-
222017 Raadsvoorstel DOOR begrotingssubsidie	-84	-	-	-84
222021 Einsteinstraat 61	-	-	-	-
222022 HvS&R	3.544	-	-3.544	-
222026 Bijstelling GREX-en 2022-2026	-	-	-	-
222029 Verkoop PG Gezondheidspark	144	-	-	144
222032 Energietoeslag 2e tranche extra doelgroep via AR	-	-	-250	-250
222033 Dordtse Kil I&II	-	-	-	-
222034 HvSR - Inrichting en gebruik	484	228	-257	-1
222035 Aanvulling op bwn 222026 jaarschijf 2022	-	-	-	-
222041 Vaststellen grondexploitatie Vlijweide 2022	-	-	-	-
222099 Effecten uit de 2e verzamelwijziging 2021 (221200) in 2022	-	-324	-	324
222100 1e verzamelwijziging 2022 (kladblok is verplicht)	118	1.750	-376	-2.008
222200 2e verzamelwijziging 2022 (kladblok verplicht)	6.870	29.208	225	-22.113
222400 1e bestuursrapportage 2022	3.698	8.556	17	-4.841
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022	51.533	73.142	-5.490	-27.099
Actuele Begroting 2022	98.487	421.804	-15.832	-339.149
Af: realisatie 2022	100.048	429.993	-14.312	-344.257
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)	-1.561	8.189	-1.520	5.108
TOTAAL GEMEENTE DORDRECHT	Lasten	Baten	Reserves	Saldo
Primaire Begroting 2022	542.139	526.352	-18.989	-3.202
Bij: door raad vastgestelde begrotingswijzigingen 2022	148.910	135.804	-13.101	
Actuele Begroting 2022	691.049	662.156	-32.090	
Af: realisatie 2022	670.342	662.960	-45.581	-38.198
Afwijkingen Jaarstukken (zie toelichting per programma)	20.707	804	13.491	34.998

Overzicht taakvelden

In het kader van het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) is het verplicht om de begrotingsrealisatie op te stellen aan de hand van taakvelden. Met deze bijlage geven we hier invulling aan. Met behulp van deze gegevens kunnen gemeenten onderling beter worden vergeleken.

Rekening onderverdeeld naar taakvelden

Bedragen x €1.000

Nr.	Taakveld	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022
0.1	Bestuur	5.975	1.387	4.588
0.2	Burgerzaken	7.689	5.206	2.483
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	12.875	4.290	8.584
0.4	Overhead	89.861	36.565	53.295
0.5	Treasury	-6.332	4.547	-10.879
0.61	OZB woningen	650	13.968	-13.318
0.62	OZB niet-woningen	2.013	14.451	-12.437
0.63	Parkeerbelasting	143	6.649	-6.506

0.64	Belastingen overig	824	2.112	-1.289
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	353.830	-353.830
0.8	Overige baten en lasten	5.430	4.851	578
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	75	0	75
0.10	Mutaties reserves	55.157	100.487	-45.330
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	-250	0	-250
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	33.951	30.844	3.107
1.2	Openbare orde en veiligheid	8.431	913	7.518
2.1	Verkeer en vervoer	21.900	3.087	18.813
2.2	Parkeren	6.805	3.661	3.144
2.3	Recreatieve havens	674	273	401
2.4	Economische havens en waterwegen	2.065	1.812	253
2.5	Openbaar vervoer	2.718	778	1.940
3.1	Economische ontwikkeling	6.157	4.466	1.690
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	7.186	11.334	-4.148
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	4.503	1.752	2.752
3.4	Economische promotie	3.794	468	3.326
4.1	Openbaar basisonderwijs	275	0	275
4.2	Onderwijshuisvesting	7.080	1.355	5.725
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	21.256	12.085	9.171
5.1	Sportbeleid en activering	2.204	239	1.965
5.2	Sportaccommodaties	11.234	5.251	5.983
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	8.606	320	8.285
5.4	Musea	10.153	2.554	7.600
5.5	Cultureel erfgoed	624	3	621
5.6	Media	3.083	0	3.083
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	16.284	3.271	13.013
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	19.497	1.429	18.068
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	19.458	0	19.458
6.3	Inkomensregelingen	91.827	55.985	35.843
6.4	WSW en beschut werk	21.434	0	21.434
6.5	Arbeidsparticipatie	13.633	930	12.703
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.333	45	2.288
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	27.273	11	27.262
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	36.458	15	36.442
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	45.501	819	44.683
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	5.963	0	5.963
7.1	Volksgesondheid	5.695	85	5.611

7.2	Riolering	10.185	14.243	-4.057
7.3	Afval	15.499	18.854	-3.355
7.4	Milieubeheer	5.527	2.044	3.484
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	2.619	2.760	-140
8.1	Ruimte en leefomgeving	4.154	2.262	1.891
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	32.815	24.222	8.593
8.3	Wonen en bouwen	12.286	6.934	5.352
Gerealiseerd totaal saldo baten en lasten		725.250	763.447	-38.196

Programma taakvelden

Samenwerkend en Verbindend Dordrecht

Samenwerkend en Verbindend Dordrecht		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	5.975	1.387	4.588
0.2	Burgerzaken	7.679	5.200	2.479
0.8	Overige baten en lasten	2.654	1.766	887
2.1	Verkeer en vervoer	705	90	615
2.2	Parkeren	15	0	15
3.1	Economische ontwikkeling	1.919	2.256	-337
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.163	73	2.089
6.3	Inkomensregelingen	2	0	2
7.4	Milieubeheer	735	165	570
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.095	436	659
8.3	Wonen en bouwen	81	16	65
Geraamd totaal saldo baten en lasten		23.023	11.389	11.632
0.10	Mutaties reserves	0	3.369	-3.369
Geraamd resultaat		23.023	14.758	8.263

Leefbaar en Veilig Dordrecht

Leefbaar en Veilig Dordrecht		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	33.951	30.844	3.107
1.2	Openbare orde en veiligheid	5.874	408	5.466
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	124	0	124
Geraamd totaal saldo baten en lasten		39.949	31.252	8.697
0.10	Mutaties reserves	1.500	2.345	-845
Geraamd resultaat		41.449	33.597	7.852

Groen en Ruimtelijk Dordrecht

Groen en Ruimtelijk Dordrecht		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.8	Overige baten en lasten	2.444	3.006	-562
2.1	Verkeer en vervoer	18.639	2.393	16.246
2.3	Recreatieve havens	666	273	393
2.4	Economische havens en waterwegen	1.865	1.773	92
2.5	Openbaar vervoer	118	0	118
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	12.858	1.253	11.605
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	174	0	174
6.3	Inkomensregelingen	13	0	13
7.2	Riolering	10.185	14.243	-4.057
7.4	Milieubeheer	473	131	342
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.762	400	1.363
8.3	Wonen en bouwen	3.501	1.576	1.925
Geraamd totaal saldo baten en lasten		52.698	25.048	27.652
0.10	Mutaties reserves	11.609	16.568	-4.959
Geraamd resultaat		64.307	41.616	22.693

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht

Sociaal en Zorgzaam Dordrecht		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.204	471	734
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	17.160	1.356	15.804
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	19.458	0	19.458
6.3	Inkomensregelingen	91.771	55.985	35.786
6.4	WSW en beschut werk	21.434	0	21.434
6.5	Arbeidsparticipatie	13.633	930	12.703
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.331	0	2.331
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	27.273	11	27.262
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	36.458	15	36.442
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	45.501	819	44.683
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	5.963	0	5.963
7.1	Volksgesondheid	5.695	85	5.611
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	2.619	2.760	-140
Geraamd totaal saldo baten en lasten		290.500	62.432	228.071
0.10	Mutaties reserves	198	3.986	-3.788
Geraamd resultaat		290.698	66.418	224.283

Lerend en Ondernemend Dordrecht

Lerend en Ondernemend Dordrecht		2022	2022	2022
		Bedragen x € 1.000		
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.64	Belastingen overig	10	10	-1
0.8	Overige baten en lasten	32	0	32
3.1	Economische ontwikkeling	4.237	2.210	2.027
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	614	42	572
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	4.503	1.752	2.752
4.2	Onderwijshuisvesting	7.080	1.355	5.725
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	19.733	11.862	7.870
5.6	Media	2.743	0	2.743
Geraamd totaal saldo baten en lasten		38.952	17.231	21.720
0.10	Mutaties reserves	1.115	6.642	-5.527
Geraamd resultaat		40.067	23.873	16.193

Gezond en Levendig Dordrecht

Gezond en Levendig Dordrecht		2022	2022	2022
		Bedragen x € 1.000		
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.2	Burgerzaken	9	6	4
0.8	Overige baten en lasten	105	0	105
2.1	Verkeer en vervoer	30	0	30
2.3	Recreatieve havens	8	0	8
2.4	Economische havens en waterwegen	0	38	-38
3.4	Economische promotie	3.794	468	3.326
4.1	Openbaar basisonderwijs	275	0	275
5.1	Sportbeleid en activering	2.204	239	1.965
5.2	Sportaccommodaties	11.234	5.251	5.983
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	8.606	320	8.285
5.4	Musea	10.126	2.554	7.572
5.5	Cultureel erfgoed	182	0	182
5.6	Media	340	0	340
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.210	1.576	1.634
Geraamd totaal saldo baten en lasten		40.123	10.452	29.671
0.10	Mutaties reserves	3.757	8.131	-4.374
Geraamd resultaat		43.880	18.583	25.297

Duurzaam en Innovatief Dordrecht

Duurzaam en Innovatief Dordrecht		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
2.4	Economische havens en waterwegen	200	0	200
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.524	223	1.300
6.3	Inkomensregelingen	41	0	41
7.3	Afval	15.499	18.854	-3.355
7.4	Milieubeheer	4.320	1.748	2.572
8.1	Ruimte en leefomgeving	11	0	11
Geraamd totaal saldo baten en lasten		21.595	20.825	769
0.10	Mutaties reserves	1.044	952	92
Geraamd resultaat		22.639	21.777	861

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht

Bouwend en Bereikbaar Dordrecht		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.63	Parkeerbelasting	143	6.649	-6.506
0.8	Overige baten en lasten	115	0	115
1.2	Openbare orde en veiligheid	1.353	35	1.318
2.1	Verkeer en vervoer	2.527	605	1.922
2.2	Parkeren	6.790	3.661	3.129
2.5	Openbaar vervoer	2.600	778	1.822
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.572	11.292	-4.720
5.4	Musea	28	0	28
5.5	Cultureel erfgoed	442	3	439
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	93	442	-349
8.1	Ruimte en leefomgeving	1.284	1.426	-142
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	32.815	24.222	8.593
8.3	Wonen en bouwen	8.693	5.226	3.468
Geraamd totaal saldo baten en lasten		63.455	54.339	9.117
0.10	Mutaties reserves	32.527	41.026	-8.499
Geraamd resultaat		95.982	95.365	618

Algemene Dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	12.875	4.290	8.584
0.5	Treasury	-6.332	4.547	-10.879
0.61	OZB woningen	650	13.968	-13.318
0.62	OZB niet-woningen	2.013	14.451	-12.437
0.64	Belastingen overig	814	2.102	-1.288
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	353.830	-353.830
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2	45	-43
8.3	Wonen en bouwen	11	117	-106
Geraamd totaal saldo baten en lasten		10.033	393.350	-383.317
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	1.104	14.194	-13.090
Geraamd resultaat		11.137	407.544	-396.407

Overhead

Overhead		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.4	Overhead	89.861	36.565	53.295
0.8	Overige baten en lasten	80	79	1
Geraamd totaal saldo baten en lasten		89.941	36.644	53.296
0.10	Mutaties reserves	2.053	3.275	-1.222
Geraamd resultaat		91.994	39.919	52.074

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting		2022	2022	Bedragen x € 1.000 2022
Nr.	Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	75	0	75
Geraamd totaal saldo baten en lasten		75	0	75
Geraamd resultaat		75	0	75

Toelichting op de Staat van de reserves

Voor het financiële overzicht van de reserves, inclusief de verschillen tussen begroot en werkelijk, verwijzen we naar de [Staat van reserves](#). Enkel afwijkingen boven de € 100.000 worden toegelicht.

100 Algemene reserve

De storting is € 20.715.000 hoger dan begroot door de definitieve toevoeging van het gerealiseerde rekeningresultaat uit 2021 van € 23.984.000 en een correctie van € 3.269.000

conform de regels van het BBV voor de afkoopsom voor de inrichtings- en beheerskosten van de LC-polder welke eerder was gestort in de Algemene Reserve. Het gerealiseerde rekeningresultaat uit 2021 is nader te splitsen in een bedrag van € 8.728.000 aan [budgetoverhevelingen 2021-2022](#) welke tijdelijk aan de Algemene Stadsreserve is toegevoegd, [het rekeningresultaat 2021 na resultaatbestemming](#) van € 16.377.000 minus het primaire begrotingsaldo 2022 van € 1.121.000 wat enkel begroot wordt en niet werkelijk geboekt.

110 Algemene reserve Grondbedrijf

De onttrekking is € 12.681.000 hoger dan begroot door lagere winstnames (€ 0,3 miljoen) een verhoging van de verliesvoorzieningen (€ 13,0 miljoen).

De storting is € 6.103.000 lager dan begroot door lagere winstnames (€ 7,6 miljoen), verlaging verliesvoorzieningen (€ 0,5 miljoen) en overige voordelige mutaties (€ 1,0 miljoen).

304 Reserve parkeervoorzieningen

De storting is € 3.184.000 lager dan begroot, omdat de voorgenomen verkoop parkeergarage Gezondheidspark niet in 2022 heeft plaatsgevonden ([2022-0139534](#)); dit resulteert in een nadeel van € 2.167.000. Daarnaast is onder andere sprake van tegenvallende parkeerinkomsten door corona (€ 922.000)

De onttrekking is € 570.000 lager dan begroot, met name omdat de projecten 'mantelzorg parkeer oplossing' en 'parkeren in de wijken' een jaar zijn doorgeschoven (€ 218.000) en een aantal vacatures in het parkeerbeheer en toezicht niet zijn ingevuld door krapte op de arbeidsmarkt (€ 332.000).

308 AD203 Reserve Spoorzone

De onttrekking is € 2.860.000 lager dan begroot, omdat de werkelijke voorbereidings-, communicatie- en onderzoekskosten voor Spoorzone algemeen doorschuiven naar 2023 (€ 532.000), de omgeving effecten rapportage (OER) en het stedenbouwkundigplan voor het Maasterras e.o. in 2023 worden afgerond (€ 458.000), de uitvoering van het Weizigtpark nog niet is afgerond en is doorgeschoven naar 2023 (€ 1.856.000) en een klein deel van de voorbereidingskosten voor het Van Baerleplantsoen zijn doorgeschoven naar 2023 (€ 14.000).

309 Reserve Afschrijving

De storting is € 3.045.000 lager dan begroot, omdat op een aantal projecten door vertraging een deel van de kosten pas in 2023 wordt gemaakt. Het gaat onder andere om de projecten Dordt West, Dordwijkzone, de uitvoering van de fietsnota, het geluidsscherm Amstelwijck, de parkeergarage Spuihaven en het Zuidelijk Stationsgebied. In werkelijkheid is de vertraging op de projecten nog ruim € 9,5 miljoen hoger; de storting naar de reserve afschrijving was niet altijd begroot.

De onttrekking is € 819.000 lager dan begroot, omdat een aantal investeringskredieten nog niet is afgesloten, waardoor de afschrijving later start. Het gaat onder andere om:

- Infrastructuur Westelijke Dordtse Oever (WDO): € 630.000.
- Your Own Device: € 129.000.
- Dordt West: € 60.000.

310 Reserve dak en thuisloosheid

De onttrekking is € 171.000 hoger dan begroot, omdat de vertraging, die in 2021 door corona was ontstaan, in 2022 is ingelopen binnen de uitvoering van de 'Visie Opvang'.

314 Reserve Riolering

De storting is € 130.000 hoger dan begroot, omdat het overschot op de rioolexploitatie gestort dient te worden in de bestemmingsreserve riool. Dit hogere overschot is veroorzaakt doordat onder andere de nieuwe aanbesteding reiniging en inspectie vertraagd is. Dit contract gaat nu in 2023 in.

315 Reserve afval

De storting is € 474.000 hoger dan begroot, met name omdat:

- de vergoeding van het Afvalfonds voor gescheiden verpakkingsafval hoger was door meer apart ingezamelde plastic apart.
- de inkomsten voor papier en metaal hoger zijn dan geraamd.

323 Reserve Stadsvernieuwing

De onttrekking is € 132.000 lager dan begroot, omdat het project Fietsenstalling station Stadspolders is uitgesteld in verband met aangetroffen lichte grondvervuiling. Er wordt in 2023 naar andere mogelijkheden gezocht.

325 AD2030 Reserve Dordwijkzone

De onttrekking is € 1.124.000 lager dan begroot, omdat er nog geen significante kosten zijn gemaakt. Inmiddels lopen de aanbestedingen en zijn verplichtingen aangegaan, waardoor de onttrekking verschuift naar 2023.

331 AD2030 Reserve Dordtse Leerprogramma

De onttrekking is € 195.000 lager dan verwacht, omdat twee van de drie subsidieaanvragen voor schooljaar 2022-2023 te laat compleet waren en daardoor pas begin 2023 de beschikking kan worden afgegeven. De uitgaven die niet in 2022 gedaan konden worden, vallen daarmee dus in 2023.

332 Reserve onderwijshuisvesting

De onttrekking is € 193.000 lager dan begroot, omdat de openbare ruimte rond de school Albatros in Wielwijk reeds in 2021 is afgerond en omdat de sloop van de school Het Kristal (Brouwersdijk) door de natuurtoets is vertraagd naar 2023. (Er is om die reden ook € 100.000 minder toegevoegd aan de reserve afschrijving.)

342 AD2030 Reserve Binnenstadontwikkeling

De onttrekking is € 108.000 lager dan begroot, omdat het voor de binnenstadvisie geormerkte budget dit jaar niet volledig is besteed.

367 Subsidie gemeentelijke monumenten

De onttrekking is € 104.000 lager dan begroot, omdat er vertraging is opgetreden in de uitvoering van de restauratie van een aantal monumenten. Dit wordt met name veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt.

368 Reserve Beleidswensen

De onttrekking is € 1.021.000 lager dan begroot:

- Het grootste aandeel hiervan wordt veroorzaakt door de Engelenburgerbrug, waarvan door een herziene planning van de werkzaamheden een bedrag van € 689.000 naar 2023 doorschuift.
- Voor nog niet alle panden van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed zijn plannen van aanpak voor de verduurzaming gemaakt (€ 102.000).
- Het restantverschil is veroorzaakt omdat de realisatie van een aantal beleidswensen meeviel of is vertraagd naar 2023: sociaal mariniers (€ 24.000), modernisering verkeersregelinstallaties (€ 36.000), MKB-vriendelijke gemeente (€ 38.000), Smart City (€ 62.000) en de tweede calamiteitenroute (€ 70.000).

388 Reserve GRD Transitiekosten

De storting is € 716.000 hoger dan begroot, omdat de transitiekosten voor het invlechten van de Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden lager zijn uitgevallen wegens hogere besparingen op personeel.

De onttrekking is € 632.000 lager dan begroot, omdat de besparingen door het verloop van personeel van voormalig Bureau Drechtsteden, die niet zijn vervangen, groter was dan verwacht.

395 AD2030 Res geluidsscherm Amstelwijck-Gez Park

De onttrekking is € 1.988.000 hoger dan begroot, omdat de restantkredieten van 2021 (€ 6.652.000) abusievelijk niet begroot zijn in 2022. De werkelijke onttrekking is € 4.664.000 lager dan begroot, omdat de laatste termijnen voor de geluidsschermen aan de A16 nog gefactureerd moeten worden, en werkzaamheden aan het scherm langs het spoor pas starten in 2023.

396 AD2030 Res Dordtse Mijl

De onttrekking is € 835.000 hoger dan begroot, omdat abusievelijk een deel van het krediet is doorgeschoven naar de Begroting 2023. De werkelijke uitgaven zijn echter lager, omdat de werkzaamheden aan de Dokweg pas in 2023 worden uitgevoerd.

401 SI-Impuls fiets

De onttrekking is € 1.409.000 lager dan begroot, omdat de uitvoering van de fietsnota 2020-2022 nog niet volledig is uitgevoerd. De aanpassingen aan de fietsstraat Patersweg (€ 380.000) en de Krispijnseweg (€ 777.000) starten in 2023. Daarnaast is met de aanpassingen aan de rotonde Toulonselaan gestart, uitvoering wordt in 2023 gecontinueerd (€ 252.000). (Er is om die reden ook € 1.409.000 minder toegevoegd aan de reserve afschrijving.)

404 SI-Sociaal domein innovatiebudget & versterken infrastructuur

De onttrekking is € 454.000 lager dan begroot, omdat de middelen voor enkele preventieve interventies (zoals Uitvoeringsbrigade en BSO+) pas in 2023 worden uitgegeven. Zie raadsvoorstel over [Inzet niet bestede middelen reserve sociaal domein](#).

405 SI-Verkeersstructuurplan centrum

De onttrekking is € 276.000 lager dan begroot, omdat aanpassingen aan twee straten (Hallincqlaan/Stooplaan en de Dubbeldamseweg Noord) zijn doorgeschoven naar 2023. (Er is om die reden ook € 276.000 minder toegevoegd aan de reserve afschrijving.)

411 SI-Hofkwartier

De storting is € 515.000 lager dan begroot, omdat naast de toevoeging aan de reserve afschrijving per abuis ook een toevoeging aan de reserve Hofkwartier is begroot.

De onttrekking is € 547.000 lager dan begroot, omdat:

- € 32.000 bijdrage culturele huur in verband met de verlate oplevering van de locatie Munt niet is besteed.
- € 515.000 niet is onttrokken omdat deze onttrekking per abuis dubbel is begroot toen het exploitatiebudget is overgebracht naar een investeringskrediet.

413 SI-Impulsen sociale veiligheid

De onttrekking is € 308.000 lager dan begroot, omdat:

- rondom plan van aanpak Kromhout de fysieke ingrepen aan de infrastructuur en snelheidsbeperkende maatregelen niet konden plaatsvinden vanwege het vervangen van de gehele riolering (€ 171.000). Deze werkzaamheden zijn vertraagd naar 2023.
- personeel moest worden ingezet op werkzaamheden rondom COVID-19 (€ 137.000).

422 SI-Bodemsanering

De onttrekking is € 201.000 hoger dan begroot, omdat kosten zijn gemaakt in het kader van het bodemsaneringsprogramma 2022. Een ander deel van de uitgaven is gedekt door een bijdrage vanuit het Rijk.

432 SI-W20 Dordt West

De onttrekking is € 2.885.000 lager dan begroot, omdat door kostenstijgingen uitvoering van verschillende projecten (van Kinsbergenstraat, Ring Admiraalsplein, Wielwijkpark) onder druk kwam te staan. Deze kostenstijgingen maakten uitstel en soms heroverweging van de plannen noodzakelijk. Uitvoering is daarom vertraagd naar 2023.

453 SI-Zuidelijk Stationsgebied

De onttrekking is € 814.000 lager dan begroot, omdat de uitvoering van het Weizigtpark en de fietsenstalling later is gestart en doorloopt in 2023 en 2024.

455 SI-Upgrade Viersprong

De onttrekking is € 475.000 lager dan begroot, omdat voor de planontwikkeling van de upgrade van de Viersprong meer tijd nodig is. Naar verwachting zal de afronding van de upgrade in 2023 plaatsvinden.

473 SI-VRI's: doorstroming openbaar vervoer

De onttrekking is € 130.000 lager dan begroot, omdat onderhoud aan de Laan der Verenigde Naties en Dokweg is uitgesteld naar 2023. Dit is het gevolg van lopend groot onderhoud aan de randweg N3.

494 SI-Sportparken

De onttrekking is € 2.047.000 lager dan begroot, met name omdat er sprake is van vertraging in de realisatie van de nieuwe verenigingsaccommodatie door v.v. Dubbeldam. De schadeloosstelling en begrotingssubsidie aan v.v. Dubbeldam en aanverwante werkzaamheden door de gemeente worden in 2023 en 2024 betaald.

Investeringskredieten

Van de investeringsprojecten is een deel afgerond en wordt financieel afgesloten per 31-12-2022. De overige projecten lopen door in 2023 en verder waarvoor het resterende budget wordt overgeheveld.

De producten 'Bouwgronden Wonen zonder exploitatie' en 'Bedrijventerreinen' blijven buiten beschouwing. Deze producten maken onderdeel uit van het Grondbedrijf en worden toegelicht in de paragraaf [Grondbeleid](#).

De onderstaande tabel geeft inzicht in de resterende budgetten per product voor de investeringsprojecten die nog niet zijn afgerond.

		Bedragen x € 1.000		
Programma	Product	Begroting	Realisatie	Restant
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	Publieke dienstverlening	89	0	89
	Verkeersveiligheid	1.761	440	1.321
Leefbaar en Veilig Dordrecht	Brandweer	0	398	-398
Groen en Ruimtelijk Dordrecht	Constructies	12.721	9.960	2.760
	Ecologie	456	23	433
	Groen	1.579	106	1.472
	Havenexploitatie	5.296	3.054	2.242
	Openbare verlichting	565	379	186
	Riolering	1.140	825	315
	Soc. Herstructureringswijken/Dordt West	4.248	1.308	2.940
	Verkeersmeubilair en VRI's	786	398	388
Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	Wegen	6.224	1.639	4.585
	Plechtigheden (Essenhof)	254	38	216
Lerend en Ondernemend Dordrecht	Droge- en natte bedrijven	1.474	1.537	-63
	Onderwijshuisvesting	1.812	1.102	710
Gezond en Levendig Dordrecht	Kunst en Geschiedenis	304	167	136
	Recreatie	30	2	28
	Sport	59	0	59
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	Hoofdinfrastructuur	3.035	384	2.651
	Parkeren	1.246	100	1.146
Algemene Dekkingsmiddelen	Budget Vastgoed	9.100	5.146	3.954
Overhead	Overhead	6.723	1.776	4.947
Totaal kredieten die doorlopen in 2023 e.v. (restant wordt overgeheveld)		58.902	28.783	30.119

De verschillen die optreden zeggen (nog) niets over het verwachte resultaat van de onderliggende projecten. De meeste investeringsprojecten zijn meerjarig en bovenstaande tabel geeft enkel inzicht in de begrote en gerealiseerde budgetten voor 2022. Het grootste deel van de overheveling heeft betrekking op infra en ict.

De omvang van de overheveling vinden wij net, als over 2021, fors. Dat versterkt de noodzaak om in de loop van 2023 een diepere screening van de lopende en meerjarig geplande kredieten uit te voeren. Daarbij kijken wij naar de uitvoerbaarheid (realisme, capaciteit). Verder is het de vraag of als gevolg van loon- en prijsstijgingen de kredieten nog toereikend zijn. Het overhevelen betekent dat aanvankelijk geplande kapitaallasten in 2023 nog niet verschijnen. Hiervoor was overigens al een stelpost in de Begroting 2023 opgenomen.

Af te sluiten investeringskredieten

In 2022 zijn diverse projecten afgerond of was er geen investeringsnoodzaak. Als dit het geval is worden de bijbehorende kredieten ook afgesloten. Hierbij kan sprake zijn van overschrijding of juist gedeeltelijke vrijval van investeringskredieten. Onderstaande tabel geeft per product inzicht in de overschrijding of vrijval van de investeringskredieten.

Bedragen x € 1.000				
Programma	Product	Begroting	Realisatie	Restant
Samenwerkend en Verbindend Dordrecht	Bedrijfvoering Stad	-1.209	0	-1.209
	Griffie	67	67	0
Leefbaar en Veilig Dordrecht	Sociale veiligheid	104	0	104
Groen en Ruimtelijk Dordrecht	Constructies	-54	-54	0
	Groen	0	4	-4
	Havenexploitatie	-25	-1	-23
	Openbare verlichting	62	80	-18
	Verkeersmeubilair en VRI's	9	12	-3
	Wegen	1.750	1.750	0
Sociaal en Zorgzaam Dordrecht	Plechtigeden (Essenhof)	596	590	7
Gezond en Levendig Dordrecht	Kunst en Geschiedenis	688	683	5
	Recreatie	176	51	125
	Sport	1.239	1.233	6
Duurzaam en Innovatief Dordrecht	Duurzaamheidscentrum Weizigt	30	30	0
Bouwend en Bereikbaar Dordrecht	Exploitatie gemeentelijke eigendommen	0	2.600	-2.600
	Parkeren	382	376	6
Overhead	Overhead	319	319	0
Totaal kredieten die worden afgesloten per 31-12-2022		4.133	7.738	-3.605

In deze lijst vallen drie grotere posten op. Samenwerkend en Verbindend Dordrecht: dit betrof een krediet voor het Maasterras welke wordt overgezet naar de grondexploitatie. Bouwend en Bereikbaar Dordrecht: dit betreft te activeren kosten voor het complex Leerpark 2f, welke in de erfpachtadministratie worden/zijn verwerkt. Gezond en Levendig Dordrecht/recreatie: dit betreft in hoofdzaak afsluiting van het krediet renovatie De Dubbel.

De kapitaallasten in de meerjarenbegroting worden voor de afgeronde projecten berekend op de daadwerkelijke lasten in plaats van op de begrote lasten. De verschillen die hierbij optreden worden verwerkt in de Tweede Bestuursrapportage 2023 en de Begroting 2024.

Vereenvoudigde staat van gewaarborgde geldleningen

BIJLAGE XX. VEREENVOUDIGDE STAAT VAN GEWAARBORGDE GELDENINGEN JAARREKENING 2022

Naam instelling	Doel van de geldlening	Restantbedrag van de geldlening aan het begin van het dienstjaar	Waarvan door de gemeente geborgd	Bedrag van de in 2022 nieuw gewaarborgde geldleningen	Totaalbedrag van de gewone en buitengewone aflossing 2022	Restant lening eind 2022	Waarvan door de gemeente gewaarborgd
GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN (BIJZONDERE BORGSTELLING VANWEGE WETTELIJKE BEPALINGEN) + OVERIGE VERBONDEN PARTIJEN							
HVC Alkmaar (getrapt via GR Gevudo)	Financieringspositie	589.158.000	25.690.647	20.943.000	-	610.101.000	26.574.099
Coöperatie Ontwikkeling Leerpark U.A.	Ontwikkeling Duurzaamheidsfabriek Leerpark	7.579.175	7.579.175	-	161.372	7.417.803	7.417.803
		596.737.175	33.269.822	20.943.000	161.372	617.518.803	33.991.902
SPORTVERENIGINGEN							
St. Sporthal De Dijk	Sporthal	261.124	261.124	-	48.445	212.679	212.679
Tafeltennisver. "Dordrecht"	Aankoop houten verplaatsbaar pand	1.701	1.701	-	1.701	-	-
Stichting Deltahal	Bouw 3e verenigingshal	161.453	161.453	-	37.327	124.126	124.126
St. overdekte accommodatie Reeweg	Bouw 4e verenigingshal	1.411.550	1.411.550	-	115.406	1.296.144	1.296.144
Tafeltennisver. "Dordrecht"	Inrichting nieuw pand	5.105	5.105	-	1.021	4.084	4.084
Handbalver. Minerva Olympia Combinatie (MOK)	Aanbouw/opknappen accommodatie	21.637	21.637	-	2.347	19.290	19.290
Chr. korfbalver. Oranje-Wit	Bouw tweede sporthal	629.952	629.952	-	35.004	594.948	594.948
St. Vorrinklaan	Bouw sporthal Deetosnel	2.637.923	2.637.923	-	93.827	2.544.096	2.544.096
Sportvereniging Oranje Wit	Verbouw accommodatie	40.877	40.877	-	40.877	-	-
Honkbal- en softballclub The Hawks	Renovatie clubgebouw	65.900	65.900	-	5.400	60.500	60.500
		5.237.221	5.237.221	-	381.354	4.855.866	4.855.866
Totaal garanties met direct kredietrisico		601.974.396	38.507.043	20.943.000	542.727	622.374.669	38.847.768
GARANTIES MET INDIRECT KREDIETRISICO (ACHTERVANG)							
ACHTERVANGPOSITIE WSW							
Stichting Habion		-	-	34.770.201	-	34.770.201	197.739
Stichting HW Wonen		-	-	40.611.168	-	40.611.168	106.553
Stichting Trivire		348.306.633	348.306.633	-	29.792.947	318.513.686	318.513.686
Stichting Trivire		-	-	106.287.791	-	106.287.791	77.015.071
Woonbron		174.846.581	174.846.581	-	64.088	174.782.493	174.782.493
Woonbron		-	-	252.541.499	-	252.541.499	30.868.371
Woonzorg Nederland		660.887	660.887	-	323.259	337.628	337.628
Woonzorg Nederland		-	-	247.630.482	-	247.630.482	1.663.851
Totaal garanties met indirect kredietrisico		523.814.101	523.814.101	681.841.141	30.180.294	1.175.474.948	603.485.391
TOTAAL		1.125.788.497	562.321.144	702.784.141	30.723.021	1.797.849.618	642.333.159

Overzicht EMU-saldo

Bedragen x € 1.000

		Jaarrekening	Begroting	Jaarrekening	Begroting
Berekening EMU-saldo		2021	2022	2022	2023
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.995	3.205	-7.382	4.582
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	15.597	17.491	18.475	20.195
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	4.841	3.410	4.817	4.347
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	23.253	34.229	30.160	49.908
6	Desinvestering in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	20.527	0	51	0
8	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	3.300	8.582	14.642	2.481
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	7.491	8.738	10.016	5.335
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via het exploitatiesaldo (post 1) lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		10.526	-10.279	-9.574	-23.639
Individuele referentiewaarde		-20.398	-20.581	-20.398	-23.362

Aanbevelingen rekenkamercommissie

De Dordtse rekenkamercommissie heeft in 2022 drie onderzoeken uitgevoerd, te weten: '(Z)onderdak onderzoek naar beleid van dak- en thuisloze jongeren', 'DOE-Mee onderzoek: Open besturen van Wob naar Woo' en 'Een duurzaam huis voor iedereen. Deel 2: onderzoek naar kwaliteit en verduurzaming woningen'. Tevens zijn twee rekenkamerbrieven opgeleverd, te weten: 'Rekenkamerbrief Praktisch onderzoek' en 'Expertadvies, voor een stuurbaar coalitieakkoord'. Deze publicaties zijn te vinden op [website van de rekenkamercommissie](#).

De verordening Rekenkamercommissie Dordrecht (RKC) schrijft voor dat het college jaarlijks, bij de jaarstukken, aan de raad rapporteert over de stand van zaken rond de uitvoering van de over de rekenkamercommissie-onderzoeken genomen raadsbesluiten.

1. Beleid van dak- en thuisloze jongeren

Met het onderzoek '(Z)onderdak: onderzoek naar dak- en thuisloze jongeren' heeft de Dordtse rekenkamercommissie inzicht gegeven in de instroom, opvang, doorstroom en uitstroom van dak- en thuisloze jongeren in de keten van opvang in Dordrecht. Ook zijn de gemeentelijke inspanningen op het wegnemen van belemmeringen in de keten beoordeeld. Het college heeft in de bestuurlijke reactie aangegeven dat de bevindingen voor haar geen verrassing waren en in lijn zijn met de eigen onderzoeksresultaten. De aanbevelingen uit het rapport zijn dan ook grotendeels overgenomen. In november 2022 is in de raadsinformatiebrief '[Plan van aanpak Dakloze jongeren \(n.a.v. Rekenkameronderzoek\)](#)' aangegeven hoe deze aanbevelingen opgevolgd zullen worden. In maart 2023 is vervolgens middels de raadsinformatiebrief '[Voortgang visie van Opvang naar Wonen 2020-2025](#)' toelichting gegeven over de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma, met daarin conform afspraken aandacht voor de aanbevelingen uit het onderzoek van de rekenkamercommissie.

2. Van Wob naar Woo

Hoe geeft Dordrecht uitvoering aan de Wob en hoe verhoudt zich dit tot de eisen van de Wet open overheid (Woo) die op 1 mei 2022 in werking is getreden? Dat was de centrale vraag van het rekenkameronderzoek. In de bestuurlijke reactie geeft het college in het algemeen aan vertrouwen te hebben de uitvoering van de Woo conform de fasering van de wet te implementeren. De eerste aanbeveling uit het onderzoeksrapport luidt dat de Wob-leidraad geactualiseerd moet worden. Deze aanbeveling neemt het college in haar bestuurlijke reactie over. Ook de aanbeveling dat het college met de raad in gesprek moet over de wensen met betrekking tot informatievoorziening over de afhandeling van Wob/Woo-verzoeken wordt onderschreven. Dit gesprek heeft in februari 2023 plaatsgevonden, waarbij de raad heeft aangegeven dat het afleggen van verantwoording in de jaarrekening voldoende is.

3. Kwaliteit en verduurzaming woningen

In 2022 is het tweede rekenkameronderzoek wonen in een serie van drie uitgevoerd. Waar het eerste onderzoek draaide om of er voldoende woningen voor woningzoekenden in Dordrecht beschikbaar waren, richtte het tweede onderzoek zich op kwaliteit en verduurzaming van woningen. De focus in dit onderzoek lag niet zozeer op de behaalde resultaten ('outcome') van het beleid, maar vooral op de lokale (uitvoerings)praktijk. In de bestuurlijke reactie benadrukt het college het belang van de verbinding tussen wonen en verduurzaming te onderschrijven en geeft zij aan hiermee aan de slag te gaan vanuit de opgave Klimaatneutraal 2040. In februari 2023 heeft de raad het college opdracht gegeven met een plan aanpak te komen, waar op dit moment aan gewerkt wordt.

Bestuurskosten

De raad heeft op 26 september 2017 besloten het college op te dragen actief transparant te zijn in de bestuurskosten. Het college heeft naar aanleiding van dit besluit een plan van aanpak opgesteld. Hierin is aangegeven dat voortaan in elk jaarverslag wordt gerapporteerd over bestuurskosten en op welke wijze dit gebeurt. Deze bijlage geeft hier invulling aan. Bestuurskosten zijn kosten die door of namens collegeleden van de gemeente Dordrecht zijn gemaakt, niet zijnde de reguliere bezoldiging. Onderstaande tabel maakt inzichtelijk welke bestuurskosten in 2022 zijn gemaakt in relatie tot de bestedingen in 2021 en 2020.

Het (deels) opheffen van de coronamaatregelen laat zich terugzien in de toegenomen bestuurskosten. De bestuurskosten zijn weer in lijn met de omvang van het laatste pre-corona jaar 2019 (€ 199.000). De toename van de bestuurskosten (ten opzichte van 2019) heeft betrekking op de incidentele kosten voor bijvoorbeeld de vorming van een nieuw college, de uitbreiding van het college van vijf naar zes wethouders en de prijsontwikkeling. Ook konden in 2022, na de coronamaatregelen, weer representatie bijeenkomsten (vieringen en herdenkingen) worden georganiseerd.

Omschrijving	Bedrag 2020	Bedrag 2021	Bedrag 2022
Reis- en verblijfkosten	€ 32.080	€ 28.094	€ 42.614
Representatiekosten	€ 35.971	€ 47.599	€ 123.426
Deelname congressen	€ 494	€ 99	€ 12.665
Overige	€ 39.762	€ 49.754	€ 80.471
Totaal	€ 108.307	€ 125.546	€ 259.176

Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

[Interbestuurlijk Toezicht](#)

Formele WNT-overzicht

WNT-verantwoording 2022 Gemeente Dordrecht

De WNT is van toepassing op Gemeente Dordrecht. Het voor Gemeente Dordrecht toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000 algemeen wettelijk bezoldigingsmaximum

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling inclusief degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	CHWM Post	AET Wepster
Functiegegevens	Secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	149.105	117.668
Beloningen betaalbaar op termijn	22.894	21.020
<i>Subtotaal</i>	<i>171.999</i>	<i>138.688</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	171.999	138.688
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2021		
bedragen x € 1	CHWM Post	AET Wepster
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier

Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/02 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	131.391	111.963
Beloningen betaalbaar op termijn	20.675	21.124
<i>Subtotaal</i>	<i>152.066</i>	<i>133.087</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	191.249	209.000
Bezoldiging	152.066	133.087

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

RA2675

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Dordrecht

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de gemeente Dordrecht te Dordrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeente Dordrecht op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- ▶ zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheden beschreven in de sectie ‘De basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid’, in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 14 maart 2023.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling;
- 2 de balans en toelichting op de balans;
- 3 het overzicht van baten en lasten over 2022;
- 4 de toelichting op het overzicht baten en lasten;
- 5 de overzichten van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld;
- 6 de SiSa verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

De basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid

In de jaarrekening zijn lasten opgenomen die samenhangen met de uitvoering van de Europese aanbestedingsregels. Voor een bedrag van € 4.788.525 hebben wij vastgesteld dat deze lasten niet in overeenstemming met de Europese aanbestedingsregels tot stand zijn gekomen. Daarmee is voor dit deel van de lasten niet voldaan aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

In de jaarrekening zijn investeringen opgenomen, waarvan wij voor een bedrag van € 88.008 hebben vastgesteld dat deze het door de raad vastgestelde krediet overschrijden. Daarmee is voor dit deel van de lasten niet voldaan aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

In de SiSa-bijlage zijn voor enkele regelingen uitgaven verantwoord, waarvan wij voor een bedrag van € 231.361 hebben vastgesteld dat deze niet in overeenstemming zijn met de geldende wet- en regelgeving waardoor deze lasten niet voldoen aan de eisen van de financiële rechtmatigheid.

In de jaarrekening is een aantal balansposten niet overeenkomstig het BBV verantwoord. Voor een bedrag van € 1.094.946 is sprake van onjuist gepresenteerde balansposten en lasten, waarvan de impact op het resultaat € 493.872 bedraagt. Voor getrouwheid leidt dit per saldo niet tot tekortkomingen die invloed hebben op ons oordeel omtrent het getrouwe beeld, echter is voor dit deel van de balans en van de lasten niet voldaan aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

In de jaarrekening is een aantal balansposten niet overeenkomstig het BBV verantwoord. Voor een bedrag van € 2.195.682 is sprake van onjuist gepresenteerde balansposten, zonder dat dit van invloed is op de baten en lasten. Voor getrouwheid leidt dit per saldo niet tot tekortkomingen, echter is voor dit deel van de balans niet voldaan aan de eisen van financiële rechtmatigheid.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 14 maart 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2022. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Dordrecht zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 7.252.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado. Op basis van hoofdstuk 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de gemeenteraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 275.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg zijn van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de gemeente en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van burgemeester en wethouders inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de gemeenteraad toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd zoals bijvoorbeeld ook de gedragscode voor integriteit voor raadsleden, commissieleden, wethouders en burgemeester. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Frauderisico	Onze controlewerkzaamheden en observaties
<p><i>Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management</i></p> <p>Op grond van onze controlestandaarden gaan wij uit van de veronderstelling dat er altijd een risico aanwezig is op doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het college van burgemeester en wethouders en de directie. Hierdoor ontstaat het risico om verslaggevingsfraude te plegen.</p> <p>Meer concreet zien wij het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders en de directie met name in:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; ▶ De betrouwbaarheid van schattingen en schattingsprocessen; ▶ Significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. 	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen.</p> <p>Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd.</p> <p>Daarnaast hebben wij op basis van risicocriteria specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het college van burgemeester en wethouders waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ De waardering van de grondexploitaties; ▶ De waardering van vaste activa; ▶ De waardering van debiteuren en andere vorderingen; ▶ Het toereikend zijn van voorzieningen. <p>Wij hebben in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college van burgemeester en wethouders bij deze posten en daarbij tevens aandacht besteed aan de risico's die voortkomen uit nevenfuncties.</p> <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college van burgemeester en wethouders.</p>

<p><i>Frauderisico in de waardering van de grondexploitatie Stadswerven</i></p> <p>Het project Stadswerven is een prestigieuze grondexploitatie met een significante omvang. Op grond van deze omstandigheden is sprake van een frauderisico ten aanzien van de beïnvloeding van de waardering van deze grondexploitatie teneinde tot een gewenste uitkomst te komen en negatieve publiciteit te vermijden.</p>	<p>Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten met betrekking tot deze grondexploitatie en het maken van schattingen hiervoor.</p> <p>Om het onderkende risico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wij hebben de door het management en het college van burgemeester en wethouders gehanteerde uitgangspunten in de waardering nauwkeurig getoetst aan de hand van openbare indices, ramingen van uit te voeren werkzaamheden en specifiek voor deze grondexploitatie uitgevoerde taxaties. ▶ Wij hebben kennis genomen van de realisatie van de schattingen welke in voorgaande boekjaren zijn opgesteld, teneinde kennis te hebben van de kwaliteit van het schattingsproces van de gemeente. ▶ Wij hebben de rekenkundige juistheid van de ramingen getoetst en de aansluiting hiervan met de jaarstukken vastgesteld. <p>Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor frauduleuze onttrekkingen of vermoedens daarvan.</p>
<p><i>Frauderisico in de inkoopprocedure</i></p> <p>Binnen het inkoopproces is sprake van onvoldoende controle-technische functiescheiding, waardoor medewerkers bestellingen kunnen plaatsen en tevens de inkoopfactuur kunnen goedkeuren.</p> <p>Hierdoor is een risico aanwezig op het onrechtmatig onttrekken van middelen aan de organisatie. Om die reden hebben wij aan dit risico significante aandacht besteed.</p>	<p>Als gevolg van de tekortkomingen in de interne beheersing rondom de inkoopprocedures, konden wij niet op de interne beheersing steunen. Onze bevindingen rondom de administratieve organisatie en interne beheersing hebben wij schriftelijk aan het management gerapporteerd.</p> <p>Om het risico op onrechtmatige onttrekkingen te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Wij hebben door middel van een aselechte deelwaarneming verantwoorde inkopen geselecteerd en hiervan getoetst in hoeverre de prestatielevering aantoonbaar is en kosten terecht ten laste van de gemeente zijn gebracht. ▶ Wij hebben de gerealiseerde kosten op programmaniveau geanalyseerd ten opzichte van de vastgestelde begroting om na te gaan of indicaties van materiële onrechtmatige onttrekkingen waarneembaar zijn.

	Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor frauduleuze onttrekkingen of vermoedens daarvan.
--	---

Het in de controlestandaarden veronderstelde frauderisico rondom de opbrengstverantwoording is door ons weerlegd. Een gemeente laat zich typeren als een meerdoelenbestedingshuishouding en is daarmee inherent niet gericht op het verwerven van opbrengsten. De van toepassing zijnde opbrengstenstromen (voornamelijk algemene en specifieke uitkeringen en gemeentelijke heffingen), de transparante wijze van totstandkoming hiervan en de relatief beperkte omvang van de beïnvloedbare opbrengstenstromen zorgen ervoor dat het frauderisico rond de opbrengstverantwoording als geheel door ons als een niet-significant risico is aangemerkt.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het college en de gemeenteraad.

Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in het onderdeel 'paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de jaarstukken, heeft het college van burgemeester en wethouders een beoordeling opgesteld van de mogelijkheden van de gemeente om de risico's vanuit de normale bedrijfsvoering financieel op te vangen en de bedrijfsvoering zonder tussenkomst van de provinciale toezichthouder voort te zetten.

Onze werkzaamheden hebben bestaan uit:

- ▶ Het uitvoeren van een risicoanalyse gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder;
- ▶ Het kennismaken van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat waarvan de accountant als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis heeft en het bevragen van het college over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten;
- ▶ Het kennismaken van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden;
- ▶ Het kennismaken van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder;
- ▶ Het vaststellen dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen;

- ▶ Het inwinnen van inlichtingen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering;
- ▶ Het verkrijgen van inlichting over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt; en
- ▶ Het evalueren of voldoende en geschikte controle-informatie is verkregen met betrekking tot de conclusie en veronderstellingen van het college inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering door te kunnen zetten.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- ▶ Jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- ▶ De bijlagen bij de jaarstukken.

Uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'De basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons oordeel met beperking betreffende de rechtmatigheid' zijn wij op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het door de gemeenteraad vastgestelde normenkader 2022 d.d. 14 maart 2023.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichhouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022, het controleprotocol 2022 en het normenkader 2022 voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door de gemeenteraad op 14 maart 2023, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
  - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
- ▶ het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstelling aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 19 september 2023

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

C.M. Steehouwer MSc RA
